

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ КОЛЕДЖ
ДВНЗ "ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

ВСЕУКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Маріуполь 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ КОЛЕДЖ

ДВНЗ «ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

17 ТРАВНЯ 2019

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.
Матеріали Всеукраїнської конференції студентів та викладачів ЗВО. Тези доповідей
учасників конференції. – Маріуполь: Маріупольський коледж ДВНЗ «Приазовський
державний технічний університет», 2019 р. – 712 с.

Розглянуто на засіданні педагогічної ради Маріупольського коледжу ДВНЗ
«Приазовський державний технічний університет».

Протокол № 5 від «24» квітня 2019 р.

У збірнику розміщені тези доповідей студентів та викладачів ЗВО.
Тези друкуються у редакції авторів.

Редакційна колегія:

Литвиненко	І.Ф.	- голова
Кулешова	С.В.	- заступник голови
Тесленко	Г.В.	

Відповідальний за випуск: Тесленко Г.В.

©Маріупольський коледж
ДВНЗ «ПДТУ»

АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 53.089.2

СОНЯЧНІ БАТАРЕЇ. ГЛОБАЛЬНА ЕНЕРГІЯ

Юрченко Б.О., Ігнатенко Д.М., студенти

Керівник: Тесленко Г.В., викладач I кваліфікаційної категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)

Анотація: У статті розглянуто поняття сонячної енергії, сонячної енергетики, перспективи та проблеми, які виникають під час впровадження сонячних батарей. Було проаналізовано улаштування сонячних батарей, принцип їх роботи та будову сонячного генератора. Крім того, у роботі наведені приклади різних сонячних установок, що використовуються в повсякденному житті. Головним завданням дослідження є розробка і застосування лабораторного стенду управління сонячними батареями.

Ключові слова: сонячні батареї, сонячна енергія, сонячна енергетика, світлове випромінювання, Фотовольтаїка, Геліотермальна енергетика.

Сонце - невичерпне джерело енергії, потенціал якого людству ще належить гідно оцінити.

Сонячна енергія - це кінетична енергія випромінювання (в основному світла), яка утворюється в результаті термоядерних реакцій у надрах Сонця.

Сонячна енергетика - прогресивний метод отримання різного виду енергії, використовуючи сонячне випромінювання.

Світлове випромінювання можна уловлювати та використовувати безпосередньо тоді, коли воно досягає Землі, - це пряле використання сонячної енергії. Метод прямого перетворення сонячного випромінювання в електрику є, по-перше, найбільш зручним для споживача, оскільки отримується найбільш вживаний вид енергії, і, по-друге, такий метод вважається екологічно чистим на відміну від інших, які використовують органічне паливо, ядерну сировину чи гідроресурси. Існує кілька способів отримання тепла і електроенергії, використовуючи енергію Сонця:

- Фотовольтаїка - в основу цього методу покладено пряме отримання електроенергії шляхом перетворення фотонів за допомогою фотоелементів.

- Геліотермальна енергетика. Принципом роботи в цьому методі виступає нагрівання поверхні, шляхом поглинання тепла, з подальшим його перерозподілом. Це відмінне джерело тепла для опалення приміщень і гарячого водопостачання. Основним принципом роботи їх є

концентрація сонячного світла, використовуючи систему дзеркал. Пучок світла тут виступає в ролі джерела теплової енергії, який нагріває робочу рідину, а електроенергія отримується за допомогою теплових машин.

- Сонячні аеростатні електростанції генерують пар всередині аеростата при нагріванні його поверхні.

У далекому 1839 Олександр Едмон Беккерель відкрив фотогальванічний ефект.

Через 44 роки Чарльзу Фріттсу вдалося сконструювати перший модуль з використанням сонячної енергії, а основою для нього послужив селен, покритий найтоншим шаром золота. Вчений встановив, що таке поєднання елементів дозволяє, хоч і в мінімальному ступені (близько 1%), перетворювати енергію сонця в електрику.

Саме 1883 прийнято вважати роком народження ери сонячної енергетики. Однак так думають не всі. У науковому світі існує думка, що «батьком» епохи сонячної енергії є не хто інший, як сам Альберт Ейнштейн.

У 1921 році Ейнштейн був удостоєний Нобелівської премії. Багато хто вважає, що цю нагороду великий учений ХХ століття отримав за обґрунтування сформульованої ним теорії відносності, але це не так. Виявляється, премію фізик отримав саме за пояснення законів зовнішнього фотоефекту. Протягом ста років розвиток галузі переживало то різкі, стимульовані ученими, інвестиціями приватних і державних структур підйоми, то гіркі падіння, що змусили суспільство забути про «сонячних технологіях» на роки. Сонячна фотоенергетика являє собою пряме перетворення сонячної радіації в електричну енергію. Принцип дії фотоелектричного перетворювача базується на використанні внутрішнього фотоефекту в напівпровідниках і ефекту ділення фотогенерованих носіїв зарядів (електронів і дірок) електронно-дірковим переходом або потенційним бар'єром типу метал-діелектрик-напівпровідник.

Одержана електрична енергія накопичується в акумуляторах, а потім віддається в навантаження.

Акумулятори - хімічні джерела струму. Заряд акумулятора відбувається тоді, коли до нього прикладена потенціал, який більший від напруги акумулятора. Число послідовно і паралельно з'єднаних сонячних елементів повинно бути таким, щоб робоча напруга підводиться до акумуляторів з урахуванням падіння напруги та трохи перевищувала напругу акумуляторів, а навантажувальний струм батареї забезпечував необхідну величину зарядного струму.

При слабкому сонячному світлі заряд акумуляторної батареї зменшується і батарея віддає електричну енергію електрообладнанню, тобто акумуляторні батареї постійно працюють у режимі розряду і підзаряду. Це процес контролюється спеціальним контролером.

При циклічному заряді потрібна постійна напруга або постійний струм заряду. При гарній освітленості акумуляторна батарея швидко заряджається до 90% своєї номінальної ємності, а потім з меншою швидкістю заряду до повної ємності. Перемикання на меншу швидкість заряду проводиться контролером зарядного пристрою.

Список використаних джерел

1. Ахмедов Р.Б. «Гелиоэнергетика. Солнечные электрические станции» ВИНТИ, 2006
2. Виссарионов В.И., Дерюгина Г.В., Кузнецова В.А., Малинин Н.К. «Солнечная энергетика» МЗИ, 2008
3. <https://prel.prom.ua/a156550-sonvachni-batareyi-printsip.html>
4. <https://altec.in.ua/solution/solnechnaya-energetika/solar-plant-1mw>
5. <https://vesti-ukr.com/poleznoe>

УДК 53.089.2

БЕЗДРОТОВА ПЕРЕДАЧА ЕНЕРГІЇ КАТУШКА ТЕСЛА (КАЧЕР БРОВІНА)

Шаповалов О.О., студент

*Керівник: Тесленко Г.В., викладач I кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)*

Анотація: В роботі відображено, як можна користуватися електроприладами, які не підключеними до мережі, і це можна зробити в домашніх умовах без особливих витрат. У роботі доведено, що в дашніх умовах можна виготовити діючу модель Качер, а також розглянуті можливості її практичного застосування. Хочеться відзначити, що робота в цьому напрямку не закінчена, дослідження триватимуть .

Ключові слова: бездротова передача енергії, котушка Тесла, альтернативна енергія, діюча модель Качер Бровіна.

Актуальність теми обумовлена тим, що проблема знаходження чистої енергії в ХХІ століття стоїть гостро. У сучасному світі людство потребує електроенергії кожен день. Вона потрібна як великим підприємствам, так і в побуті. На її вироблення витрачається багато коштів. І тому рахунки за електроенергію ростуть щороку.

Предмет дослідження: прилад, який здатний передати електрику без проводів.

Мета: виготовити діючу модель Качер Бровина і розглянути можливості її практичного застосування.

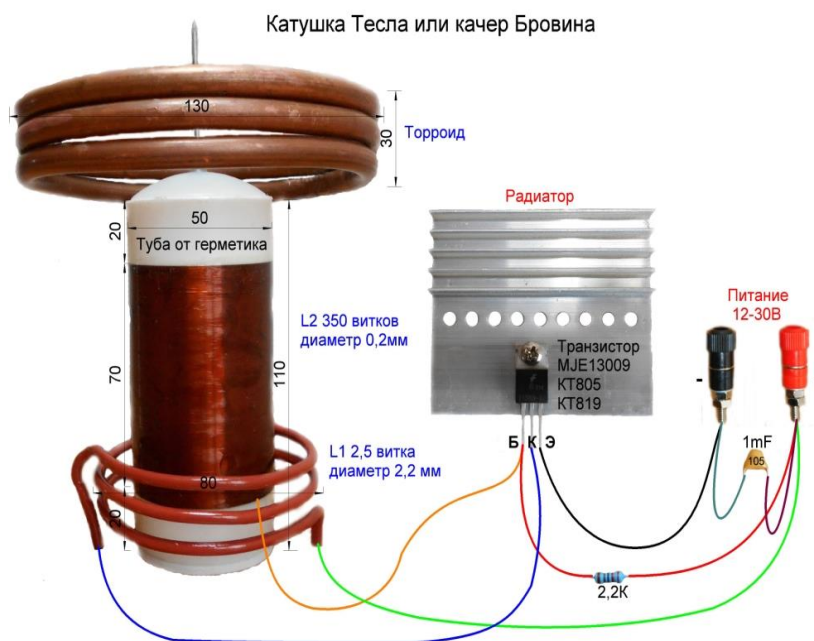

Завдання:

- вивчити довідкову та наукову літературу з даної теми;
- розглянути пристрій, принцип дії і застосування Качер Бровина;
- створити діючу модель Качер Бровина;
- проаналізувати отримані знання по даній темі.

У 1987 році радянський радіоінженер Володимир Ілліч Бровін винайшов генератор електромагнітних коливань, названий на його честь «Качер Бровина», який використовується в якості елемента електромагнітного компаса, що працює на одному транзисторі. Качер Бровина - оригінальний варіант генератора електромагнітних коливань. У своїй роботі я довів, що в домашніх умовах можна виготовити діючу модель Качер, а також розглянув можливості її практичного застосування. Хочу зазначити, що моя робота в цьому напрямку не закінчена. У перспективі я хочу зробити бездротове зарядний пристрій для телефону на основі Качер Бровина. Для цього потрібно небагато ускладнити схему, додавши два резистора і транзистор.

В результаті проведених в даній роботі досліджень, можна зробити висновок про те, що Качер Бровина, є простим в виготовленні та налаштування приладом. За допомогою якого можна продемонструвати безліч красивих і ефектних експериментів. Під час роботи котушки ми спостерігали два типи розрядів.

Аналізуючи все вище сказане можна говорити про те, що Качер Бровина може бути з успіхом використаний в альтернативній енергетиці, наприклад, в пристроях отримання безкоштовної електроенергії з використанням постійних магнітів.

У висновку необхідно підкреслити наступне: створення нових технологій на основі описаного фізичного явища може дати Україні вельми істотні переваги по відношенню до

інших країн. Оскільки, провівши найближчим часом всі необхідні дослідження цього фізичного явища і розробивши широку гаму нових пристроїв і виробів, що функціонують на його основі і призначених для широкого практичного застосування в різних областях і сферах людської діяльності, Росія може здійснити новий якісний стрибок в своєму подальшому технологічному розвитку.

Список використаних джерел

1. Бровин В.И. «КАЧЕР-технология и ее применение в больших сложных системах» // В сборнике: Труды 14 международной конференции: «Проблемы управления безопасностью сложных систем», Москва, ИПУ РАН, декабрь 2006г., М., РГГУ, 627с., стр.502-505.
2. Бровин В.И. «Явление передачи энергии индуктивностей через магнитные моменты вещества, находящегося в окружающее пространство, и его применение», М., Изд-во «МетаСинтез», 2003г., 20с.

УДК 004.3

КІБЕРБЕЗПЕКА АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ (АСУ П)

Демідова Ю.О., Киптікова В.В., студентки

*Керівник: Тесленко Г.В., викладач I кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)*

Анотація: Метою роботи є формування принципів побудови проектної моделі кіберзагроз АСУТП, виявлення джерел кіберзагроз та шляхів вдосконалення управління технологічними процесами промисловості; складання переліку проектних кіберзагроз із урахуванням цільової діяльності підприємства.

Ключові слова: інформаційна безпека, ІТ безпека, кібербезпека, АСУ ТП.

В даний час в промислових системах керування спостерігаються дві тенденції: поступовий перехід засобів керування на стандарт Ethernet та протоколів TCP/IP і поява специфічного промислового шкідливого ПЗ, що атакує конкретні типи промислових систем керування. Ця тенденція в індустрії серйозно вплинула на пов'язаність процесів всередині систем керування в бік їх ускладнення. ПЛК та інші засоби керування польового рівня, разом з підключенням до Ethernet, стали відкриті до нових джерел загроз, на які їх розробники не розраховували. В результаті серйозно зросла кількість збоїв і простоїв обладнання через наслідки дії шкідливого ПЗ і кібератак. Це дві сторони однієї медалі. З одного боку, Ethernet-мережа, що пронизує собою наскрізь всі рівні підприємства, – це гнучкий і зручний

інформаційний простір, що дозволяє вивести процеси автоматизації на новий рівень. З іншого боку, шкідливе ПЗ нового типу тепер може втрутитися в виробничий процес і нанести як великі матеріальні збитки діяльності самого підприємства, так і викликати катастрофічні наслідки з людськими жертвами.

На відміну від ІТ безпеки, що фокусується на захисті даних від крадіжки, головна мета заходів із кібер-безпеки системи керування – це підтримувати виробництво у робочому та безпечному стані. Основна загроза для обох цілей – це проникнення зловмисної програми до системи.

Зловмисне програмне забезпечення зазвичай інфікує систему через (рис.1):

- використання існуючих механізмів обміну для передачі файлів та віддаленого доступу до систем, наприклад надання загального доступу до файлів та протоколу передачі файлів (FTP);
- відкриття користувачем файлів, або запуск програм, що виглядають надійними, але мають не бажане ПЗ всередині;
- використання вразливостей у під'єднаному до мережі програмному забезпеченні, що дозволяє виконати вживляння зловмисного коду в систему;
- автоматичне копіювання файлів з портативних медіа, таких як USB-накопичувачі, CD, DVD та мобільних телефонів, до системи.

Дані рекомендації містять правила, дотримуючись яких, персонал відділу АСУ ТП здатний до деякої міри впоратися з цим завданням. Наведено 2 кроки, що їх які потрібно пройти для захисту від цих загроз. Ці кроки запозичені із документів NIST, ISA 99 та інших стандартів з промислової кібербезпеки, що були інтегровані в один міжнародний стандарт МЕК 62443. Вони документують не тільки механізми кібербезпеки СК, але й вимоги до постачальника, що необхідні для посилення безпеки системи вже на об'єкті.

Крок № 1. Створення політик безпеки перш за все, необхідно упевнитись в існуванні політик безпеки для системи керування. Якщо вони відсутні для АСУ ТП їх можна запозичити з організаційних політик ІТ департаменту підприємства. Це буде перший крок на шляху до кібербезпеки ОТ. Ваші політики безпеки повинні будуть підтримувати кожен із наступних 10 кроків та бути спрямованими на захист Вашої системи від не авторизованого програмного забезпечення.

Крок № 2. Встановлення мережевих периметрів безпеки передбачає встановлення мережевих периметрів безпеки для обмеження точок доступу, де стороннє програмне забезпечення може увійти до системи керування. Як показано на піраміді автоматизації рис. 2, у типовій системі керування підприємством корпоративні мережі відносяться до рівня 3 та

вище, у той час як SCADA, мережі систем керування та польові шини відносяться до рівня 2 та нижче.

Рисунок 1

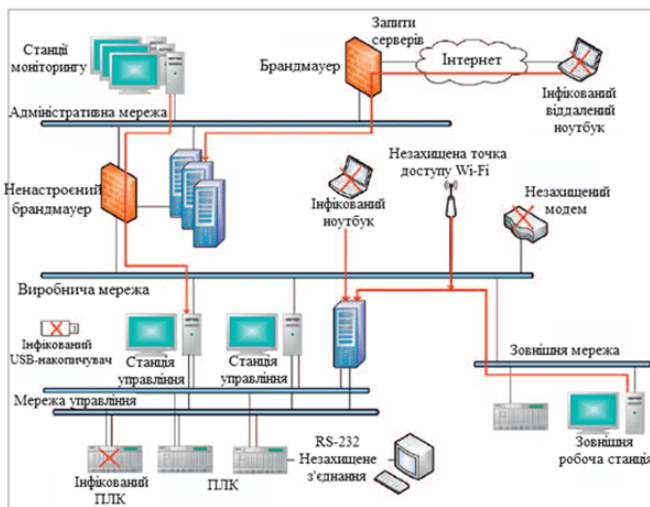
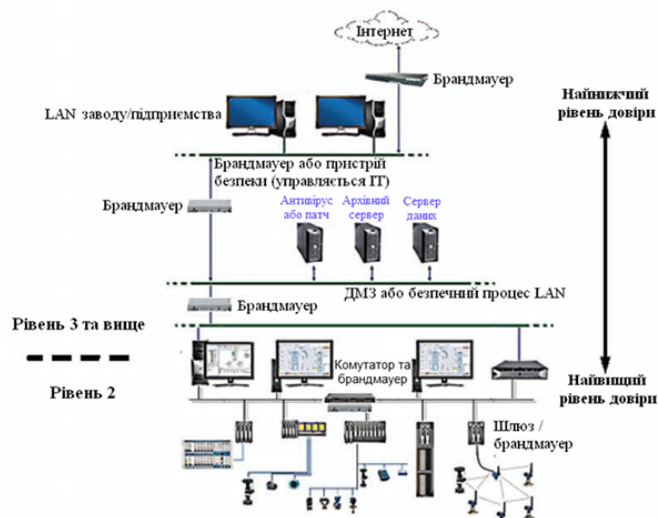

Рисунок 2

Брандмауери використовуються для сегментації самої системи керування та ізоляції її від рівня 3 та інших зовнішніх мереж. Необхідно бути упевненим, що весь трафік від і до системи керування шифрований та проходить принаймні через один брандмауер. За жодних обставин робоча станція рівня 2 не може мати прямого доступу до Інтернету або мати "білу" IP-адресу що дозволяє їй бути безпосередньо досяжною із Інтернету.

У складі системи керування брандмауери також слід використовувати для захисту контролерів, промислових бездротових мереж та мереж обладнання із категорії систем керування функціонально-небезпечними об'єктами від робочих станцій рівня 2. Крім того, для попередження під'єднання сторонніх пристроїв до системи керування слід використовувати комутатори, що підтримують блокування портів. Ці брандмауери та комутатори разом із брандмауерами рівня 2 та рівня 3 створюють шари периметрів безпеки із найнижчим ступенем довіри до рівня 3 та найвищим – до рівня 0.

Список використаних джерел

1. Инициативы по кибербезопасности. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.securitylab.ru/news/391320.php>
2. Обзор инцидентов информационной безопасности АСУ ТП зарубежных государств. - Режим доступа: <http://www.securitylab.ru/analytics/398184.php>
3. Т.А. Пьявченко, В.И. Финаев. Автоматизированные информационно-управляющие системы. - Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2007. - 271 с.

УДК 669.01/.09

ОЗНАКИ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В УКРАЇНІ*Клоков О.Д., студент**Керівник: Мартинова Т.М., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)*

Четверта індустріальна революція (Industry 4.0) - перехід на повністю автоматизоване цифрове виробництво, кероване інтелектуальними системами в режимі реального часу в постійній взаємодії із зовнішнім середовищем, що виходить за межі одного підприємства, з перспективою об'єднання в глобальну промислову мережу Речей і послуг. Розвиток інтернету, стійких каналів зв'язку, хмарних технологій і цифрових платформ, забезпечили появу відкритих інформаційних систем і глобальних промислових мереж, що виходять за межі окремого підприємства і взаємодіючих між собою, що переводить промислову автоматизацію на нову четверту сходинку індустріалізації.

Екстремальна продуктивність - річ очевидна. Це багатоядерні процесори, обчислення в пам'яті, SSD, хмари, аналітика великих даних і все інше, що становить сучасні комп'ютерні технології.

Під екстремальною пов'язаністю розуміють умови, при яких зникають бар'єри, пов'язані з відстанню, часом або якимись іншими обмеженнями на взаємодії між людьми і машинами, людьми і людьми, машинами та машинами.

Екстремальна автоматизація (extreme automation) - це, перш за все, методи штучного інтелекту в усіх сферах людської діяльності - в бізнесі, в державному управлінні і навіть у приватному житті.

Компоненти четвертої промислової революції :

Big Data та хмарні технології - ці дані допомагають краще розуміти нашу поведінку, пропонувати потрібні нам товари, а також покращують державну політ. Інтернет речей та машинне навчання - спілкування пристроїв між собою покращить ефективність роботи. Моделювання та 3D-друк . Квантові обчислення - квантові комп'ютери ефективніші за найбільш потужні сучасні суперкомп'ютери . Віртуальна та доповнена реальність . Блокчейн - підвищують рівень прозорості будь-якої системи , бо підробити дані стає неможливо. Кібербезпека.

Ознаки четвертої промислової революції в Україні Напевно, надалі українські винахідники в сфері IoT просунулися в сферах енергоефективності та "розумного будинку". Один з найбільш зрілих вітчизняних проєктів - система контролю споживання електроенергії

в квартирі ecois.me. Рік тому він залучив 120 тис дол від Deutsche Telekom. Зараз проект продовжує шукати гроші і готує пристрої до висновку на ринок. Також в українських містах є ряд "гаражних" проектів в цій сфері. Їх мета - випустити не тільки найбільш ефективне, але і найбільш доступне рішення на ринку. Як відомо, систему "розумного будинку" можна організувати вже давно, але коштують вони 3-4 тис дол, що по кишені не кожному українців.

Крім енергоефективності, в будинку важливі відеоспостереження та відео контроль. У цій сфері готується вистрілити ще один український стартап - Branto. Це маленький домашній робот з оглядом вбудованої віддалено керованої камери на 360 градусів. Він може забезпечити повне присутність члену сім'ї, який перебуває поза домом. Це такий собі PetCube, тільки для людей. Крім того, пристрій, в поєднанні з додатковими датчиками здатне контролювати, чи закриті вікна чи двері, чи виключені електроприлади. Проект за кілька тижнів зібрав на краудфандінговій майданчику Idiegogo 34 тис дол.

Нарешті, третя і, мабуть, найбільш слабо освоєна в Україні сфера для IoT-стартапів - це медицина. Тут поки навіть на рівні користувача програм, попередників підключених гаджетів, попит слабенький. Наприклад, українське додаток "Мобільна медсестра" від проекту IT4Medicine нагадує про прийом ліків, зберігає історію хвороби, пов'язує з доктором, поліклінікою або лабораторією і має ряд інших корисних функцій.

Список використаних джерел

1. <https://reed.media/ir4/>
2. <https://inventure.com.ua/news/ukraine/industriya-4.0-cena-voprosa-dlya-ukrainy>
3. <https://www.gazeta.ru/prcom/2017/06/02/10704923.shtml#page8>
4. <https://industry4-0-ukraine.com.ua>

УДК 614.843

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Аброськіна Г.О. Кісельов М.С. студенти

*Керівник: Ходзицька Л.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)*

На ринку існує безліч вузькоспеціалізованих систем безпеки. Більшість виробників розвивають один-два основних напрямків систем безпеки.

Компанія «Octagram» вже близько 2-х десятиріч виробляє універсальну, гнучку, модульну інженерну систему (МІС), що дозволяє організувати всі основні системи безпеки

(СКУД - система керування та управління доступом, ПС – пожежна сигналізація, УЮ – управління інженерним обладнанням і ін.), керовані і узгоджені одним програмним забезпеченням. Більш того, МІС будується на основі одного контролера А1.

Розвиток Модульних інженерних систем здійснювався на базі компанії Octagram SA (Швейцарія) в рамках відділу систем безпеки та автоматизації.

Таким чином вдалося створити Модульну інженерну платформу, базовий компонент якої – контролер А1 змінює свої функції в залежності від прошивки.

У березні 2011 року почалося виробництво Модульної інженерної платформи А1, що поєднує в собі унікальне рішення для кожного споживача з якістю і ціною масового продукту. Octagram SA використовує один контролер там, де інші виробники змушені вдаватися до десятків або навіть сотень різних пристроїв.

При проектуванні Модульної інженерної платформи А1 врахований один з важливих аспектів систем безпеки великих об'єктів – комплексність.

Комплексна безпека виробництва – це комплекс технічних засобів для забезпечення максимальної безпеки виробництва: будівлі, людей, захист від зловмисників, пожежі і аварій. Містить: контроль і управління доступом (в тому числі, стеження і управління переміщенням автомобілів і співробітників по підприємству), облік робочого часу, охоронно-пожежну сигналізацію, відеоспостереження. Додаткові можливості: завдання автоматизації та енергозбереження (наприклад, керування освітленням).

А1 дозволяє зробити процедуру проектування, монтажу та експлуатації систем безпеки простішою і дешевшою. Розширення або зміна можливостей займає не більше 5 хвилин і не потребує відключення контролера.

Отже, випуск і використання однієї моделі замість десятків підвищує надійність і зменшує витрати. Може саме тому А1 протягом семи років незмінно є переможцем техніко-економічних змагань. Все це дає підстави стверджувати, що Octagram А1 одна з найбільш зручних і надійних платформ для створення систем безпеки на великих об'єктах.

Інтегровані системи безпеки, на відміну від інших часткових рішень (контроль доступу, сигналізація, відеоспостереження), дають необхідну відповідь сучасним викликам безпеки. Інноваційний А1 робить цю відповідь простою та надійною.

Список використаних джерел

1. Вендров А.М. Сучасні засоби та моделі проектування систем безпеки. – К.: НД, 2017
2. Дубейковский В. І. Ефективне моделювання інтегрованих систем – К.: Просвіта, 2018
3. Маклаков С.В. Засоби розробки програмного забезпечення інформаційних систем. – К.: НД, 2018

УДК 004.056.5

КОМПЛЕКСНІ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ*Костенко В.В. студент**Керівник: Ходзицька Л.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)*

Проблеми інформаційної безпеки України в сучасних умовах є надзвичайно актуальними і вимагають поглибленого вивчення. Термін «безпека» розуміють як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. Але його зміст у науковому розумінні ще повною мірою не визначений. Сьогодні точиться дискусія навколо цього питання, зокрема навколо оцінки критеріїв безпеки, характеристик вірогідних небезпек та їх структури або принципів побудови системи забезпечення національної безпеки.

Поняття інформаційної безпеки, залежно від його використання, розглядається у декількох ракурсах. У найзагальнішому випадку інформаційна безпека - це стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави.

Під інформаційним середовищем розуміють сферу діяльності суб'єктів, пов'язану зі створенням, перетворенням і споживанням інформації. Інформаційне середовище умовно поділяється на три основні предметні частини: створення і розповсюдження вихідної та похідної інформації; формування інформаційних ресурсів, підготовки інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг; споживання інформації; та дві забезпечувальні предметні частини: створення і застосування інформаційних систем, інформаційних технологій і засобів їхнього забезпечення; створення і застосування засобів і механізмів інформаційної безпеки.

Системний підхід до опису інформаційної безпеки пропонує виділити наступні складові інформаційної безпеки:

1. Законодавча, нормативно-правова та наукова база.
2. Структура і завдання органів (підрозділів), що забезпечують безпеку ІТ.
3. Організаційно-технічні і режимні заходи і методи (Політика інформаційної безпеки).
4. Програмно-технічні засоби і способи забезпечення інформаційної безпеки.

Метою реалізації інформаційної безпеки будь-якого об'єкта є побудова Системи забезпечення інформаційної безпеки даного об'єкту. Для побудови та ефективної експлуатації системи забезпечення інформаційної безпеки необхідно:

- виявити вимоги захисту інформації, специфічні для даного об'єкта захисту;
- врахувати вимоги національного та міжнародного Законодавства;
- використовувати напрацьовані практики (стандарти, методології) побудови подібних системи забезпечення інформаційної безпеки;
- визначити підрозділи, відповідальні за реалізацію та підтримку системи забезпечення інформаційної безпеки;
- розподілити між підрозділами області відповідальності у здійсненні вимог системи забезпечення інформаційної безпеки;
- на базі управління ризиками інформаційної безпеки визначити загальні положення, технічні та організаційні вимоги, що становлять Політику інформаційної безпеки об'єкта захисту;
- реалізувати вимоги Політики інформаційної безпеки, впровадивши відповідні програмно-технічні засоби і способи захисту інформації;

Для опису технології захисту інформації конкретної інформаційної системи зазвичай будується так звана Політика інформаційної безпеки або Політика безпеки інформаційної системи.

Для побудови Політики інформаційної безпеки рекомендується окремо розглядати такі напрями захисту інформаційної системи:

1. Захист об'єктів інформаційної системи;
2. Захист процесів, процедур і програм обробки інформації;
3. Захист каналів зв'язку (акустичні, інфрачервоні, провідні оптичні, радіоканали та ін.);
4. Придушення побічних електромагнітних випромінювань і наведень;
5. Управління системою захисту.

Технічна сторона побудови Політики інформаційної безпеки здійснюється програмно-технічними засобами і способами забезпечення інформаційної безпеки.

Класифікація засобів захисту інформації.

1. Засоби захисту від несанкціонованого доступу (НСД):

Засоби авторизації;

Мандатне управління доступом;

Вибірче управління доступом;

Управління доступом на основі ролей;

Аудит.

2. Системи аналізу та моделювання інформаційних потоків (CASE-системи).

3. Системи моніторингу мереж:

Системи виявлення й запобігання вторгнень (IDS / IPS).

Системи запобігання витоків конфіденційної інформації (DLP-системи).

4. Аналізатори протоколів.
5. Антивірусні засоби.
6. Міжмережеві екрани.
7. Криптографічні засоби: шифрування; цифровий підпис.
8. Системи резервування: резервне копіювання; відмовостійкий кластер; резервний центр обробки даних.
9. Системи безперебійного живлення: джерела безперебійного живлення; резервні лінії електроживлення; генератори електроживлення.
10. Системи аутентифікації на основі: паролів; ключів доступу (фізичного або електронного); сертифікату; біометричних даних.
11. Засоби запобігання злому корпусів і крадіжок устаткування.
12. Засоби контролю та управління доступом в приміщення.
13. Інструментальні засоби аналізу систем захисту.

В умовах глобалізації суспільства інформаційна безпека розглядається як проблема захисту інформації, захисту інформаційного простору та інформаційного суверенітету, а також як проблема інформаційного забезпечення прийняття урядових рішень. Практичне вирішення проблем інформаційної безпеки, притягнення до відповідальності за порушення або загрозу інформаційній безпеці у кожній державі здійснюється у порядку, передбаченому нормами міжнародного права а також внутрішнім законодавством. Інформаційна безпека регулюється визначеними нормами міжнародного права, які зафіксовані у документах ООН і ЮНЕСКО, у документах європейських міжнародних організацій, а також у нормативних актах окремих держав.

Список використаних джерел

1. Богуш В. Інформаційна безпека держави/ Володимир Богуш, Олександр Юдін.; Гол. ред. Ю. О. Шпак. - К.: «МК-Прес», 2018. -432 с.
2. Гуцалюк М. Інформаційна безпека України: нові загрози // Бізнес и безпека - 2017. - № 5. - С. 2-3
3. Інформаційна безпека України: проблеми та шляхи їх вирішення // Національна безпека і оборона. - 2018. - № 1. - С. 60-69
4. Система забезпечення інформаційної безпеки України // Національна безпека і оборона. - 2007. - № 1. - С. 16-28

УДК 528.01/.06

АВТОМАТИЗАЦІЯ ГЕОДЕЗИЧНИХ РОБІТ ТА ВИМІРЮВАНЬ – СУПУТНИК ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ТА ЕЛЕКТРОННИЙ ТАХЕОМЕТР

*Герин А. Р., Боровик К. В., студентки**Керівник: Незгода Л. І., голова комісії «Геодезії та землеустрою»,**викладач вищої категорії, викладач-методист**(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування**Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Останнім часом обсяг землевпорядної та кадастрової інформації збільшився, разом з тим зросла потреба в актуальних картографічних матеріалах. Водночас господарська діяльність розвивається і це впливає на використання території. Однак, відсутність уваги, належного фінансування, методик призвела до вкрай незадовільного стану відповідних матеріалів, їх актуалізація майже не проводилася. Таким чином потреба оновлення та інтеграції растрових та векторних даних на сьогодні постала особливо гостро. Наявні матеріали, як правило розроблялись в 80-тих роках минулого століття, на їх основі інвентаризували всі зміни та поновлення, які використовуються в сьогоденній роботі. У сучасних умовах розвитку суспільства і держави, для забезпечення сталого розвитку України, ставляться нові вимоги щодо охорони та раціонального використання земель та їх структури. Для цього мають бути застосовані сучасні технології як наземні, так і повітряні.

Будь-які будівельні або вишукувальні роботи вимагають точних обчислень перепадів ландшафту на тій чи іншій ділянці. Звичайні геодезичні прилади, такі як нівелір, рулетка, далекомір і теодоліт, можуть впоратися на невеликих площах, але якщо мова йде про тисячі квадратних метрів, вимірювання можуть зайняти тижні. Найчастіше замовники віддають перевагу підрядникам, які виконують роботи в максимально короткі терміни, тому в сфері сучасної геодезії робота без електронного тахеометра стає все більш і більш складною.

Тахеометр - це прилад, що використовується в геодезії для швидкої і точної зйомки рельєфу якої-небудь ділянки. Як же він працює? Справа в тому, що конструкція приладу включає в себе теодоліт, світловіддалемір і електронний реєстратор даних, так що, незважаючи на компактні розміри, тахеометр - це відразу кілька геодезичних приладів в одному. Він здатний вимірювати вертикальні, горизонтальні дистанції і площі на відстані до п'яти тисяч кілометрів, при цьому похибка буде складати всього один сантиметр. Тахеометром можна вимірювати кути, але похибка, в залежності від класу за Гостом і типу

від 2 до 20 градусів. Електронний тахеометр здатний приймати і передавати дані на віддалений комп'ютер.

Швейцарські інженери створили перший повноцінний тахеометр шляхом заміни відліку кутів з оптичного на електронний. Завдяки цій модернізації з'явилася можливість істотної автоматизації геодезичних робіт. Електронні тахеометри стали широко відомі на ринку геодезичних приладів біля двадцяти п'яти років тому.

Якщо порівнювати процес роботи з теодолітом і з тахеометром, то це явна економія часу. При використанні теодоліта фахівцю необхідно вести записи в журналі, а для тахеометра досить вести абрис, так як всю інформацію про дистанції, кутах і номери пікетів апарат записує і зберігає в пам'яті, тому при зміні місцезнаходження тахеометра потрібно буде тільки ввести нову станцію і перший пікет. Після наведення на відбивач потрібно одне натискання, і нові розрахунки будуть отримані.

Електронний тахеометр може самостійно розрахувати горизонтальну дистанцію. На монітор пристрою виводиться перевищення і положення по горизонталі, або вертикальний і горизонтальний кути. Висновок того чи іншого варіанта вибирається оператором вручну.

Наявність сучасних приладів значно полегшило роботу геодезістам. У нинішній час виконання величезної кількості геодезичних робіт ведеться за допомогою використання електронних тахеометрів, а отримані результати обробляються в більш досконалих програмних забезпеченнях. Все це і багато іншого дає можливість виконати роботу з максимальною точністю в стислі терміни. Наука і техніка не стоїть на місці, вона з кожним днем все більше і більше розвивається в кращу сторону, що найкращим чином позначається на ефективності робіт. З розвитком науки з'являється потреба в обробці більших площ Землі, інформацію про які набагато легше отримувати з космосу. Тому для великих площ використовують супутники дистанційного зондування Землі, наприклад Landsat.

Landsat – найбільш тривалий проект з отримання супутникових фотознімків планети Земля. У 1972 році НАСА здійснило запуск супутника Landsat 1. Наразі НАСА управляє супутником Landsat 8 та понад 300 інших супутників для спостереження за поверхнею Землі перебувають на орбіті, майже половина з них надає оптичні зображення. Landsat 8 запущено – 11 лютого 2013 року. Обладнання яке встановлене на супутниках Landsat, постійно оновлює базу знімків.

Супутник ДЗЗ виконує високоточну зйомку для топографічного картографування, радіолокаційну зйомку рельєфу і вологості поверхневого шару ґрунту, призначений для зйомки атмосфери, океану і поверхні суші, супутник може визначати висоту і довжину хвиль, рівень водної поверхні, розливи нафтопродуктів на поверхні води, з природно-

ресурсних супутників ведуться спостереження за кольором і щільністю рослинного покриву, кольором і текстурою ґрунтів, кольором води, температурою земної поверхні.

Супутник отримує дані, використовуючи два різних сенсора - Operational Land Imager (OLI) і Thermal Infrared Sensor (TIRS). Разом ці інструменти збирають дані в дев'яти короткохвильових діапазонах і двох довгохвильових теплових діапазонах.

Метою супутника Landsat 8 є надання доступу до даних широкої громадськості - вони доступні для безкоштовного завантаження.

Landsat 8 знімає приблизно 700 сцен в день, з повторним покриттям Землі кожні 16 днів. Landsat 8 зображення включає 11 діапазонів. Діапазон це смуга частот електромагнітного спектра або колір, не обов'язково видимий людському оку. Перші дев'ять зон знімаються за допомогою OLI (Operational Land Imager). Зони 10 і 11 створюються з використанням TIRS (Thermal Infrared Sensor).

Знімки, отримані в США нашими супутниками, є унікальним ресурсом для проведення безлічі наукових досліджень в галузі сільського господарства, картографії, геології, лісівництва, розвідки, освіти та національної безпеки. Створення нових проектів землеустрою, щодо зонування земель береться за основу об'єднання картографічних матеріалів з методами дистанційного зонування землі на основі моделі геоінформаційного проекту, що допомагає вирішувати різної складності поставлені задачі.

Список використаних джерел

1. Грибкова Л.А., Овсиенко Е.А. Применение электронных тахеометров при геодезическом обеспечении возведения объектов капитального строительства/ Грибкова Л.А., Овсиенко Е.А.// Отраслевые научные и прикладные исследования: Строительство. Транспорт.
2. Гура Т. А. Особенности применения электронных тахеометров серии Trimble M3 для выполнения разбивочных работ на строительной площадке / Гура Т. А., Старцева А.-М. О.. // Альманах современной науки и образования Тамбов. – Грамота, 2016. № 11 (113).
3. Колодій П. П., Підлипна М. П. Роль геоінформаційних технологій у формуванні прогнозу раціонального використання та охорони земель // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К.: КНУБА, 2009. – Вип. 35. – С. 379-383.
4. Копцев И.С. Методика использования электронных тахеометров при производстве землеустроительных работ и межевании земель / Копцев И.С. // Отраслевые научные и прикладные исследования: Строительство. Транспорт.
5. Пинчук А.П., Голотина Ю.И. Об исследованиях оптических теодолитов и электронных тахеометров/ Пинчук А.П., Голотина Ю.И. // Отраслевые научные и прикладные исследования: Науки о земле

6. Підлипна М. П. Використання даних супутника Landsat за допомогою програмного забезпечення ErdasImagine для здійснення зонування земель // М. П. Підлипна. – Львівський національний аграрний університет, 2016.
7. О Landsat 8 [Електронний ресурс] // PitneyBowes – Режим доступу до ресурсу: <http://mapinfo.ru/articles/Download-Landsat-8-Data>.https://uk.wikipedia.org/wiki/Landsat_9
8. Розуміння та оцінка технології дистанційного супутникового зондування у сільському господарстві [Електронний ресурс] // Компанія «ГЕОЗИС» (GEOSYS). – 2018.
9. Landsat 9 [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Landsat_9.

УДК 681.5.681.51.681.52

МЕТОДИ ЗАКРІПЛЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Коновалов Р.А., студент IV курсу

Керівники: 1.Павлюк Л.Л., викладач вищої категорії

*2. Юрова Т.М., голова випускної циклової
комісії, викладач вищої категорії*

(ВСП Київський індустріальний коледж КНУБА, м.Київ)

Анотація: Розглянута конференція, як форма захисту звітів з виробничої практики студентів IV курсу, метою є закріплення, систематизація і розширення знань студентів із фахових дисциплін; удосконалення навичок збирання, аналізу та систематизації інформаційно-аналітичних матеріалів; опанування методики практичних досліджень; використання матеріалів,отриманих під час виробничої практики в процесі підготовки і написання курсового проекту.

Вступ. Практика за профілем спеціальності є найважливішою частиною підготовки кваліфікованих фахівців. До завдань виробничої практики входить ознайомлення з застосуванням автоматизованого обладнання, приладами і засобами контролю та автоматизації, з придбанням практичних навичок роботи з ними, ознайомлення з методами і пристроями функціональної діагностики, відмов і ремонту обладнання та мікропроцесорної техніки.

Індивідуальним завданням на практику було проведення аналізу АСК роботою скловарної печі на ПАТ «Завод скловиробів», складання звіту та презентація його на науково-практичній конференції «Обговорення підсумків виробничої практики» в коледжі.

В процесі проходження практики визначено, що деякі існуючі засоби автоматизації є застарілими для рішення на сучасному рівні завдань ефективного керування виробництвом скла. Пропонується відмовитись від використання традиційних систем вимірювання витрат газу та повітря, внаслідок чого знімаються проблеми, пов'язані з використанням звужуючих пристроїв для вимірювання при малих тисках, а в складі контуру автоматики з'являється повнофункціональний мікропроцесорний прилад, який виконує необхідні обчислювання, з вбудованим інтерфейсом для підключення до основного контролеру, крім того, рекомендовано застосування багатоканальних пірометрів для точного регулювання температури при остаточній гомогенізації скломаси перед видачею її на формувальні машини, внаслідок досягається межева величина відхилення від заданого значення температури всього ± 1 градус.

Запропоновані рішення в більшій мірі відповідають вимогам сучасного виробництва, роблять систему управління скловарної печі більш гнучкою для можливості внесення змін і, головне, суттєво підвищують якість продукції.

Звіт з практики із запропонованими рішеннями у вигляді презентації представлений на конференцію.

Список використаних джерел

1. ООО Peskovsky Glass Plant, Ukraine //Технічна робоча документація//Furnace No,2,108 m²(піч №2, 108 м²), Пісковський завод скловиробів, 2003.
2. Голуб Д.Г., Науменко А.М. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил: розробка витратоміру у трубопроводах на базі теплових перетворювачів, Харків, випуск 3(32), 2012.

УДК 681.5

СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОЇ РОБОТОТЕХНІКИ

Томік І.Ю., студент

Керівник: Чобан О.А., кандидат фізико-математичних наук,

викладач вищої категорії

(Чернівецький державний комерційний технікум, м. Чернівці)

Історія розвитку робототехніки сягає своїм корінням в далеку давнину за часів античності. Бажаючи полегшити трудову діяльність, винахідники давнини створювали найпростіші механізми, що виконували деякі елементи руху. Перші креслення, що збереглися, належали Да Вінчі, який створив робота-лицаря, що рухався. Двадцяте століття

було ознаменоване становленням сучасної робототехніки, появою роботів, здатних виконувати записану послідовність команд.

Пізніше Айзек Азімов геній та відомий письменник у своїх творах описував свої уявлення про розвиток людства у майбутньому, які збулися з вражаючою точністю. Одне із його пророцтв також було зникнення деяких професій. Він припустив, що на багатьох посадах людей змінять роботи, які викоринять рутинну роботу [1].

Як бачимо, зараз з розвитком науки та техніки, підтримкою інновацій робототехніка перетворилася в самостійну наукову сферу. Головною властивістю будь-якого механізму та робота є його корисність. Залежно від корисності машини в тій чи іншій сфері життя заведено виділяти такі різновиди роботів: медичні, бойові, побутові, промислові, будівельні, ігрові та інші. Також роботи можна розділити на керовані й автономні; мобільні та стаціонарні.

Яскравим прикладом застосування медичних роботів є робот Unimation Puma 200, який допомагав у взятті біопсії мозку в пацієнта, що стало значним проривом робототехніки в медицині [2]. Нещодавно співробітники Університету Вандербілта (США) виступили з концепцією нової автоматичної когнітивної системи TriageBot [3].

Розробка першого побутового робота була здійснена компанією Sony, і в пам'яті багатьох людей залишився саме цей вид робота як вершини технічного розвитку. Його звали AIBO і виглядав він як собака [4]. Прикладів побутових роботів в наш час можуть бути досить багато, а саме, роботи-пилососи, робот-мийник вікон, роботи-газонокосарки, робот-снігоприбирач і тд.

Для забезпечення безпеки та охорони громадського порядку в сучасному світі також почали широко використовувати роботів. Так, поліція й охоронні організації широко застосовують для цих цілей безпілотні літальні апарати (БПЛА) [5].

Яскравим прикладом людиноподібного робота є робот Софія у вигляді жінки, що був розроблений гонконзькою компанією Hanson Robotics [6].

Сучасна робототехніка – це не зовсім те, що колись уявляв Азімов. Насправді, вона навіть перевершила уявлення фантаста. По мірі подолання поточних завдань та інтеграції роботів в наше життя, ми стикаємося з новими етичними проблемами. Найголовніша — ми можемо стати надмірно залежними від роботів. Це може призвести до того, що люди позбудуться певних навичок і здібностей і не зможуть взяти керування в свої руки в разі відмови роботизованої системи.

Список використаних джерел

1. Азімов А. Я, робот.- ЭСКМО.-2008.- 800с.
2. <https://fabryka-robotow.pl/2013/05/nokia-robotics/>

3. <https://news.vanderbilt.edu/2010/12/06/developing-robots-for-the-hospital-emergency-room/>
4. <https://us.aiibo.com/>
5. www.tnt-tpi.com
6. www.hansonrobotics.com

УДК 621.38: 004.38

БУДОВА МІКРОКОНТРОЛЕРА ТА ЙОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Тесленко Д.В., студент

Науковий керівник: Крюка С.В.

викладач вищої кваліфікаційної категорії

*(Дружківський технікум Донбаської державної
машинобудівної академії, м. Дружківка)*

Досліджено будову мікроконтролера ATmega328 та платформи Arduino Uno на базі якого виконана функціональна схема лабораторного стенда.

Ключові слова: Мікроконтролер, живлення, пам'ять, лабораторний стенд, програмування.

Актуальність дослідження. Дана робота має практичне застосування, цей стенд необхідний для автоматичної подачі дзвінків в навчальному закладі. Стенд буде встановлений у викладацькій, звідки автоматизовано за вказаним часом будуть подаватися дзвінки на заняття.

Мета дослідження. Розробка функціональної схеми лабораторного стенду та програми прошивки мікроконтролера.

Arduino Uno — це широко використовувана плата мікроконтролерів з відкритим кодом на базі мікроконтролера ATmega328P. У його склад входить все необхідне для зручної роботи з мікроконтролером: 14 цифрових входів / виходів (з них 6 можуть використовуватися в якості ШІМ-виходів), 6 аналогових входів, кварцовий резонатор на 16 МГц, роз'єм USB, роз'єм живлення, роз'єм для програмування всередині схеми (ICSP) і кнопка скидання. Для початку роботи з пристроєм досить просто подати живлення від AC/DC-адаптера або батарейки, або підключити його до комп'ютера за допомогою USB-кабелю. Обсяг флеш-пам'яті Arduino UNO становить 32 КБ (з яких 0.5 КБ використовуються завантажувачем). Мікроконтролер також має 2 КБ пам'яті SRAM і 1 КБ EEPROM (з якої можна зчитувати або записувати інформацію за допомогою бібліотеки EEPROM).

В Arduino Uno є 6 аналогових входів (A0 — A5), кожен з яких може уявити аналогову напругу у вигляді 10-бітного числа (1024 різних значення). За замовчуванням, вимір напруги здійснюється щодо діапазону від 0 до 5 В. Проте, верхню межу цього діапазону можна змінити, використовуючи вивід AREF і функцію `analogReference`. Крім цього, деякі з аналогових входів мають додаткові функції:

ATmega328 має приймач UART, що дозволяє здійснювати послідовну зв'язок за допомогою цифрових висновків 0 (RX) і 1 (TX). Мікроконтролер ATmega16U2 на платі забезпечує зв'язок цього приймача з USB-портом комп'ютера, і при підключенні до ПК дозволяє Arduino визначатися як віртуальний COM-порт. Прошивка мікросхеми 16U2 використовує стандартні драйвера USB-COM, тому установка зовнішніх драйверів не потрібно. На платформі Windows необхідний тільки відповідний `inf`-файл. У пакет програмного забезпечення Arduino входить спеціальна програма, що дозволяє зчитувати і відправляти на Arduino прості текстові дані. При передачі даних через мікросхему-перетворювач USB-UART під час USB-з'єднання з комп'ютером, на платі будуть мигати світлодіоди RX і TX. (При послідовній передачі даних за допомогою висновків 0 і 1, без використання USB-перетворювача, дані світлодіоди задіюються).

Бібліотека `SoftwareSerial` дозволяє реалізувати послідовну зв'язок на будь-яких цифрових висновках Arduino Uno.

У мікроконтролері ATmega328 також реалізована підтримка послідовних інтерфейсів I2C (TWI) і SPI. У програмне забезпечення Arduino входить бібліотека `Wire`, що дозволяє спростити роботу з шиною I2C.

Arduino IDE – програмне забезпечення для користувачів операційної системи Windows, що дозволяє писати свої програми (скетчі) для платформи Arduino.

Arduino IDE складається з досить простого текстового редактору коду, менеджера проєктів, компілятора та модуля для завантаження прошивки в мікроконтролер. Це інтегроване середовище написане на Java і базується на Processing та іншому програмному забезпеченні з відкритим кодом. На відміну від онлайн-версії редактора коду (Arduino Web Editor), настільною версією можна користуватися за відсутності інтернету.

Висновки. Розроблений лабораторний стенд можна використовувати у навчальних закладах, бо перевагами Arduino є:

- доступність;
- зручний для використання та розуміння інтерфейс;
- програма сумісна з усіма версіями операційними системами Windows;
- наявність необхідних для роботи інструментів;
- кілька варіантів мов програмування;

- вбудований набір прикладів програм;
- функції збереження, експорту, перевірки, пошуку, заміни скетчів.

Список використаних джерел

1. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Arduino>
2. <https://www.arduino.cc>

УДК 621.38: 004.38

ВИКОРИСТАННЯ ARDUINO В РОБОТОТЕХНІЦІ

Лисенко В.С., студент

Науковий керівник: Крюка С.В.

викладач вищої кваліфікаційної категорії

(Дружківський технікум Донбаської державної

машинобудівної академії, м. Дружківка)

Досліджено основні напрями прогресу, розвитку, затребуваності світової робототехніки та модернізація приводів робота.

Ключові слова: Роботи, роботизація, науково-технічний прогрес, автоматизація, екзоскелет, кіберпротез.

Актуальність дослідження. Прогрес не стоїть на місці. На всіх етапах свого розвитку людство намагалось створити машини та механізми, які б полегшували її працю та забезпечували захист від неприятелів. Еволюція сучасного суспільства дала поштовх до створення нового класу машин – роботів, а з цим і розвитку нової науки – робототехніки.

Мета дослідження. Робототехніка – це прикладна наука, яка займається розробкою автоматизованих технічних систем і є найважливішою технічною основою розвитку виробництва. Вона охоплює всі галузі світу. Зокрема промисловість. Саме промисловість виступає однією з найголовніших галузей нашого краю, тому роботизація та автоматизація є невід’ємною частиною загального покращення цього напрямку.

Варто відокремити декілька основних напрямків прогресу, інтересу та затребуваності світової робототехніки :

1. Промислові роботи. За світовою статистикою вони займають найбільший процент з усіх видів роботів. Лідером на сьогодні являється Китай, але чого варта одна компанія BMW, яка по максимальному взаємовідношенню ціна - якість займає далеко не останнє місце, маючи при собі більше 8 тисяч роботів тільки в процесі створення авто та мототранспорту. Окрім збирачів широко використовуються: роботи різноробочі, які можуть сортувати,

шліфувати, упаковувати і т.д.; роботи-зварювальники, які складають 20% від усіх промислових роботів, можуть зварювати будь що і будь-яким способом; роботи-укладальники, основне завдання яких полягає в заміні навантажувачів з можливістю орієнтувати вантажі у 4-х площинах.

2. Робототехніка в побуті. Особливо цікаві роботи-прибиральники, а точніше три типи (прибиральник, охоронник та доглядальниця), які об'єднані воедино. Виділяють ще два : домашні тваринки, які допомагають починаючи з дітей з поганою координацією до захисту домівки і відлову гризунів та мийники вікон. Вислів каже сам за себе: « Там де робота на висоті небезпечна для людини – допоможе робот». До речі, небезпечна робота не тільки на висоті.

3. Бойові роботи. Вкрай перспективним напрямком останні декілька років є роботизація армії. Починаючи від автономних розвідувальних дронів та шпигунів до екзоскелетів. Розробляються бойові роботи, які можуть замінити людину на полі бою. Найсучаснішим екзоскелетом вважають TALOS, який у цьому році надійшов до солдатів американської армії. Його можливості вражають : максимальний на сьогодні захист від куль та осколків, збільшення вантажопідйомності на 50 кг та здатність зупини кров у бійця.

4. Медичні роботи. Кіберпротези та нанотехнології, роботизовано інтегровані елементи використовуються вже зараз. 3D-біопринтери, роботизовано інтегровані елементи використовуються вже зараз. Почнемо з роботу-екзоскелету. Як і протези дуже затребувані, завдяки електричним імпульсам, які подаються на пошкоджений спинний мозок дозволяють майже паралізованим людям ходити. Робот-медсестра, яка замінює майже всі функції звичайної медсестри та працює автономно. Робот-хірург, який дає змогу проводити операції з нереальною точністю, наприклад робот Да Вінчі в США виконує понад 73тис. процедур на рік. Дистанційний лікар, цілком автономний лікар-терапевт з можливістю виклику на дім. І звісно ж симулятор пацієнта, який дає змогу практикантам навчатися як на живій людині. Це набагато практичніше ніж на трупі, це цілком «жива людина».

5. Розвага і творчість. Роботи використовуються в театрах та розважальних заходах у якості акторів.

Для звичайного користувача дуже важко без особових навичків та вмінь, маючи лише бажання, автоматизувати все та зрозуміти простою мовою, як це все працює. Саме для цього була створена система Arduino. Вона використовує мікроконтролер Atmega, який являє собою дуже просту у розумінні, але потужну ЕОМ. Плата Arduino UNO , яку я використовую представляє собою мікроконтролер Atmega 328 Mac на борту ОЗУ, ПЗУ, кварцовий резонатор, стабілізатори напруги, аналогові та цифрові порти, роз'єми для підключення до ПК, для живлення та обв'язку для простішої та точної роботи з самим мікроконтроллером.

Arduino - це відкрита електронна платформа, заснована на простих у використанні залізі і програмному забезпеченні. Являє собою плату до якої можна підключати велику кількість датчиків у різноманітних комбінаціях отримуючи при цьому автоматизацію деяких систем. Плати з мікроконтролером Arduino здатні зчитувати вхідну інформацію (коли горить лампочка сенсора, тримаєте палець на кнопці або відправляєте повідомлення в соц.мережу), а за командою переформовувати її в вихідну дію - активувати двигун, запалити світлодіод або опублікувати щось в мережі. Ви можете задати платі ряд завдань, відправивши ряд вхідних сигналів

Для програмування Arduino використовується спеціальний софт Arduino IDE. Програма, яка зветься «Скетч» пишеться на спрощеній мові, оболонкою для якої слугує C++. Для живлення використовують спеціальний роз'єм DC. До нього можна підключати джерело живлення постійного струму з напругою від 9 до 12 В. Обсяг флеш-пам'яті Arduino UNO становить 32 КБ (з яких 0.5 КБ використовуються завантажувачем). Мікроконтролер також має 2 КБ пам'яті SRAM і 1 КБ EEPROM - незалежної пам'яті, в якій можна зберігати будь-які дані, які будуть доступні після відключення живлення.

Мною було розроблено наочний стенд, який дає змогу зрозуміти можливості та принцип дії крокового двигуна. Необхідність виготовлення стенду полягає у тому, щоб як можна простіше пояснити студентам принцип роботи крокового двигуна на платі Arduino UNO основою якого є чип ATmega328. Широко використовується в автоматизованому виробництві. По-перше у станках з ЧПУ як привід, для точного переміщення вузлів станка. Так само без них не обходяться роботи-маніпулятори.

Висновки. На даний момент Arduino – це дуже зрозуміла та багатофункціональна система, яка дає прості рішення для автоматизації будь-яких систем ЧПК та промислових роботів. На даний час софт цілком безкоштовний, але спостередаючи за проектом я вияснив, що незабаром проект вийде із цього стану. Майже кожної неділі виходять нові оновлення, публікуються новітніші розробки, які ведуть до мініатюризації та збільшення функціоналу.

Список використаних джерел

1. Дудюк Д.Л., Мазепа С.С., Мисик М.М. Гнучке автоматизоване виробництво і роботизовані комплекси: Навчальний посібник. - Львів: Манголія 2006, 2008.-278.
2. Пальчевський Б.О. Автоматизація технологічних процесів виготовлення і пакування виробів): Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2007. – 392с.
3. www.itlandia.by/blog/ispolzovanie-robotov-v-sovremennom-mire-noveyshie-razrabotki.
4. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Arduino>
5. <https://www.arduino.cc>

УДК 347.77.025

DNS. ВВЕДЕННЯ В СИСТЕМУ ДОМЕННИХ ІМЕН*Карпенко В.М., студент**Керівник: Шуляк М.С., викладач вищої категорії**(ІТТ КІСумДУ, Конотоп, Сумська область)*

DNS – це система доменних імен. Саме ім'я хоста не дає жодної інформації про знаходження конкретної машини, яка буде підключатися, оскільки всі з'єднання відбуваються по IP-адресами. Сервер доменних імен - це пристрій, який зіставляє ім'я хоста з IP-адресою конкретної машини.

DNS-резолвер - комп'ютер, який провайдери використовують для пошуку в їхній базі даних конкретного вузла. Коли дані отримані, користувач перенаправляється по відповідному IP-адресу. Резолвер відіграє важливу роль в DNS.

DNS-Резолвер кеширує інформацію. Наприклад, сайт example.com розташований на машині з IP-адресою 35.195.226.230. Тому кеші резолверу з усього світу будуть містити наступну відповідність: example.com → 35.195.226.230.

Вважається, що в майбутньому сайт може переміститися на будь-який інший хост з іншим IP, скажімо, 35.192.247.235. Кеші DNS-резолверу по всьому світу деякий час будуть зберігати колишню IP-адресу. Це може привести до недоступності сайту, поки зміни не дійдуть до всіх DNS.

Кореневий DNS-сервер зберігає в собі адреси всіх TLD-серверів (TLD - top-level domain, домен верхнього рівня). По шляху від імені хоста до IP-адреси запит спочатку потрапляє на кореневий DNS-сервер. Існує 13 корневих DNS-серверів (рисунок 1). Це не означає, що існує тільки 13 машин, які обробляють всі запити з усього світу - існують і другорядні сервери, за якими розподіляється трафік.

TLD-сервери пов'язані з доменами верхнього рівня (TLD). Зазвичай вони йдуть після корневих DNS-серверів. У TLD-серверах міститься інформація про домен верхнього рівня конкретного хоста.

Скажімо, якщо запитується IP-адреса хоста exampl.ua, то опитуватиметься той TLD-сервер, який відповідає домену .ua.

Звідки TLD-сервери знають адресу авторитативні серверів? Після того, як купується будь-який домен у реєстраторів на кшталт Godaddy або Namescheap, реєстратори прив'язують авторитативні сервери до TLD-сервера.

Зараз деякі провайдери надають можливість використовувати сторонні авторитативні сервери. Можна обрати конкретний авторитативний сервер імен.

List of Root Servers

HOSTNAME	IP ADDRESSES	MANAGER
a.root-servers.net	198.41.0.4, 2001:503:ba3e::2:30	VeriSign, Inc.
b.root-servers.net	199.9.14.201, 2001:500:200::b	University of Southern California (ISI)
c.root-servers.net	192.33.4.12, 2001:500:2::c	Cogent Communications
d.root-servers.net	199.7.91.13, 2001:500:2d::d	University of Maryland
e.root-servers.net	192.203.230.10, 2001:500:a8::e	NASA (Ames Research Center)
f.root-servers.net	192.5.5.241, 2001:500:2f::f	Internet Systems Consortium, Inc.
g.root-servers.net	192.112.36.4, 2001:500:12::d0d	US Department of Defense (NIC)
h.root-servers.net	198.97.190.53, 2001:500:1::53	US Army (Research Lab)
i.root-servers.net	192.36.148.17, 2001:7fe::53	Netnod
j.root-servers.net	192.58.128.30, 2001:503:c27::2:30	VeriSign, Inc.
k.root-servers.net	193.0.14.129, 2001:7fd::1	RIPE NCC
l.root-servers.net	199.7.83.42, 2001:500:9f::42	ICANN
m.root-servers.net	202.12.27.33, 2001:dc3::35	WIDE Project

Рисунок 1 - Корневі DNS-сервери

Авторитативні DNS-сервери. Запит на ці сервери надходить в останню чергу. Ці сервери зберігають фактичні записи типу A, NS, CNAME, TXT, і т.п.

Авторитативні DNS-сервери по можливості повертають IP-адреси хостів. Якщо сервер цього зробити не може - він видає помилку.

Існує 3 типи DNS-запитів:

- рекурсивний: подібні запити виконують користувачі до резолверу. Власне, це перший запит, який виконується в процесі DNS-пошуку. Резолвер найчастіше виступає інтернет-провайдером;
- нерекурсивний: в запитах резолвер відразу відповідає без будь-яких додаткових запитів на інші сервера імен;
- ітеративний: ці запити виконуються, коли резолвер не може надати відповідь, так як він не закешований. Тому він виконує запит на кореневої DNS-сервер.

Отже, навіть при зміні запису на реєстраторі, внесення змін на резолвер усього світу займе якийсь час. Цей процес може тривати від 24 до 72 годин, але зазвичай завершується швидше, адже за цей час TTL-записи у провайдерів встигають закінчитися.

УДК 004.896

РОБОТИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ – НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС ЧИ НАБЛИЖЕННЯ ДО ЗНИЩЕННЯ ЛЮДСТВА?

*Данилюк Д.Д, Дорохов М.В, студенти**Керівник: Максименко О.Г., викладач вищої**кваліфікаційної категорії**(Маріупольський механіко-металургійний коледж**ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Останнім часом у різних сферах життєдіяльності людини стрімко набирає обертів роботизація. Роботи різних класів і поколінь широко застосовуються у промисловості, медицині, сільському господарстві, будівництві, транспорті, у побуті, а також у наукових дослідженнях та військовій техніці.

Метою даної роботи було дослідження прикладів застосування, переваг та недоліків новітніх моделей роботів та вивчення ролі та наслідків використання роботів у житті сучасної людини та у майбутньому.

Робот - це автоматична машина, що включає програмований пристрій управління та інші технічні засоби, що забезпечують виконання тих чи інших дій, властивих людині в процесі її трудової діяльності. Найбільш досконалий робот здатний самостійно вирішувати завдання самоврядування, адаптації до умов зовнішнього середовища і виконувати комплекс трудових дій. Загальною ознакою роботів є можливість швидкого перенастроювання або перепрограмування для автоматичного виконання різних дій, які були передбачені програмою.

Останні розробки вчених – це роботи із штучним інтелектом. Чи може штучний інтелект нести загрозу людству? Винахідник Ілон Маск, фізик Стівен Гокінг, голова корпорації «Майкрософт» Білл Гейтс застерігають від розробки штучного інтелекту, але інші вчені і відомі особистості, такі як Марк Цукерберг, програміст і засновник мережі Фейсбук, навпаки бачать користь для всього людства у застосуванні штучного інтелекту.

Окремі елементи штучного інтелекту вже впроваджуються у планшетах, смартфонах, у мережі Інтернет.

Треба усвідомити, що штучний інтелект «вимкнути» практично неможливо. І це може привести до нового витка еволюції людства, де роботи можуть бути як помічником так і загрозою для людства, навіть витіснити, або замінити людину.

Розробники нових конструкцій роботів повинні передбачити можливі негативні наслідки впровадження робототехніки та завжди забезпечувати виконання трьох законів робототехніки, автором яких є письменник Айзек Азімов («Я, робот»; 1941):

1 - Робот не може заподіяти шкоду людині, або своєю бездіяльністю дозволити, щоб людині була заподіяна шкода.

2 - Робот повинен підкорятися наказам людини, за винятком тих, котрі суперечать першому пункту.

3 - Робот повинен захищати самого себе, якщо тільки його дії не суперечать першому і другому пунктам.

Список використаних джерел

1 <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28891073.html>

ПРАВО

УДК. 343.352

КОРУПЦІЙНА СКЛАДОВА ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ З ПРАВОВОЇ ТОЧКИ ЗОРУ

Бочарова Д.В. , студентка

Керівник: Синдецька А.В., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Актуальність обраної теми полягає у тому, що корупція є однією з найболючіших соціальних проблем сучасності, яка негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави та загрожує національній безпеці і конституційному ладу України.

Відносини, що виникають у сфері запобігання корупції, регулюються Конституцією України, ратифікованими міжнародними договорами такими як: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 01.01.2010 № 251-V; Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.03.2010 № 2476-IV; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.03.2010 N 252-V; Законом України «Про запобігання корупції»; та рядом інших законодавчих актів. До них зокрема належать: Кримінальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 212-1, ст.ст. 213-330), Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України», Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні» тощо.

Крім того, на виконання законів прийнята велика кількість підзаконних нормативно-правових актів, наприклад Указ Президента України від 14.10.2014 №808/2014 «Про Національну раду з питань антикорупційної політики», Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні на 2015-2017 роки», Наказ Національного агентства України з питань державної служби 05.08.2016 №158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», Наказ Міністерства фінансів України від 13.03.2015 №333 «Про затвердження Порядку здійснення перевірки достовірності відомостей, зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру» та багато інших.

Аналіз нормативної бази дозволяє зрозуміти, що в Україні діють кілька органів з питань запобігання і протидії корупції: Національне агентство з питань запобігання корупції (НАПК), Національне Антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП).

Дані соціологічних опитувань свідчать: абсолютна більшість громадян (понад 80 %) вважають корупцію характерним для нашого суспільства явищем. Складність боротьби з корупцією полягає в реальній можливості корумпованих структур та конкретних осіб, що мають владу і повноваження, перешкоджати намаганням проникнути у сферу їх кримінальної діяльності, а також – в неготовності правоохоронних органів та політичних сил суспільства до безкомпромісної боротьби з корупцією. Існує проблема вивчення особистості тих, хто, займаючи керівні пости, погрузили в хабарництві, розкраданнях.

Отже, корупція найактуальніша соціальна проблема сучасності, яка завдає великої шкоди державі та суспільству, і з якою потрібно боротися правовими та організаційними заходами. З правової точки зору було розширене нормативне підґрунтя протидії корупції, зокрема прийнято ряд законів та підзаконних правових актів, які були перелічені нами вище: Практичний аспект проявляється, зокрема у створенні ряду антикорупційних органів, зокрема Державного бюро розслідування та Спеціалізованих антикорупційних судів. Однак весь цей комплекс заходів так і не дав можливості подолати нашу ментальність, яка формувалася десятиліттями і по нинішній час намагається обходити систему протидії корупції в той же час активно її живлячі.

УДК 34.096

АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ, ЩО ГАРАНТУЄ ОСОБІ ПРАВО НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я

Гуркіна М.А., студентка

Керівник: Синдецька А.В., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Актуальність роботи полягає у тому, що в сучасних умовах існує незліченна кількість нормативно-правових актів, як законодавчого та і підзаконного рівнів, що визначають хто і як повинен лікувати людину, а також нормативних джерел які в цілому покликані гарантувати людині право на охорону здоров'я. При цьому вся система законодавства в даній сфері в часи проведення реформ є дуже розбалансованою, що підтверджується наявністю колізій та прогалин, і в реальному житті не забезпечують особі якісних медичних послуг.

Профільюючим нормативно-правовим актом в даному питанні є «Основи законодавства України про охорону здоров'я», і згідно з цим Законом України, одним із пріоритетних напрямків діяльності держави є охорона здоров'я.

Для аналізу законодавчого забезпечення охорони здоров'я України, треба відмітити й інші закони та НПА, які регулюють та захищають права людини, у тому й числі право на охорону здоров'я. Головним джерелом та документом про захист життя та здоров'я людини є Конституція України, згідно з 49-ю статтею якої «кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування». Дане право належить й до сфери цивільних прав людини, що забезпечують природне буття фізичної особи та регламентується ст.ст. 283-287 Цивільного кодексу України.

Відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів, кожен має право на охорону здоров'я. Воно є природним і невід'ємним правом кожної людини. Держава несе відповідальність за рівень життя та здоров'я населення перед майбутніми поколіннями та перед сучасним населенням.

Також до нормативної бази у сфері охорони здоров'я відносяться й інші спеціальні закони, наприклад, Закон України «Про донорство крові та її компонентів» від 28.05.2015, «Про екстрену медичну допомогу» від 07.03.2018, «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 04.10.2018 та ін. Право на охорону здоров'я захищається й кодифікованими НПА до яких належить вже згаданий Цивільний кодекс, а також ряд інших кодексів, зокрема Кримінальний кодекс (II розділ особливої частини; ст. 115–145)[3], Кодекс про адміністративні правопорушення (глава 5; ст. 41–46-2), Кодекс законів про працю (глава XI; ст. 153–173) тощо.

Однак, більш практичний та прикладний характер для якісного надання медичних послуг мають Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України та розпорядчі документи профільного міністерства. І саме вони, через невідповідність один одному і занадто забюрократизований характер створюють перепони як для громадян в ході отримання якісних медичних послуг, так і для лікарів, які повинні виконувати клятву Гіппократу. Відповідно до наказу №246 (від 23.03.2012) Міністерства охорони здоров'я України, викладачі повинні перевірятися у лікаря оториноларинголога 1 раз на 2 роки, в той же час за наказом №280 (від 05.09.2014) викладачі не відвідують цього лікаря. Тобто у законодавчій системі України є розбіжності, які повинні бути усунені.

Отже, з одного боку ми бачимо нормативно-правові акти законодавчого рівня, які відповідають загальносвітовим вимогам і на належному рівні мають забезпечити громадян України якісними медичними послугами з метою продовження тривалості їх життя. З іншого боку ми бачимо бюрократичну тяганину, з якою стикається більшість пацієнтів в ході

реалізації гарантованого їм права. Дане питання стає особливо актуальним в умовах реформування системи охорони здоров'я, першим кроком якого має стати саме прийняття збалансованої підзаконної нормативно-правової бази, що враховуватиме як інтереси лікарів, так і пацієнтів. Адже саме виконання цього завдання є обов'язком держави Україна.

УДК. 347.83

АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ, ЩО РЕГУЛЮЄ ВІДНОСИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Гутник І.В., студентка

Керівник: Синдецька А.В., викладач І категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Неможливо уявити сучасний світ без Інтернету, що з'єднує країни, острови та континенти у єдину глобальну інформаційну мережу. Він надає людству як нові перспективи так і нові небезпеки. Він породжує цілі індустрії та неминуче тіснить старі. Він відкриває мільярдам людей нові інформаційні горизонти та саме він відкрив нову еру людства - інформаційну.

Мета цієї статті й полягає в тому, щоб висвітлити ці закони та визначити існуючі в них прогалини, бо така сфера потребує чіткого, прозорого та вичерпного регулювання щоб примножити користь та мінімізувати небезпеки Інтернету для суспільства. Це питання є дуже обговорюваним у науковому суспільстві і багато дослідників зусередили на них свою увагу, зокрема Ю.М. Оборотов, О.П. Голобуцький, В.О. Данільян, Д.В. Дюжев, А.М. Колодій, О.О. Маруховський.

Почнемо з аналізу існуючих законів України. Встановлює принципи і визначає основні напрями регулювання відносин, пов'язаних з використанням Інтернету, встановлює порядок державної підтримки Інтернету, визначає відносини між учасниками процесу регулювання Інтернету та їх функції при здійсненні регулювання, встановлює правила визначення місця та часу здійснення юридично важливих дій при використанні Інтернету «Модельний закон про основи регулювання Інтернету». Також цей закон визначає суб'єктів цієї діяльності та терміни такі як сам Інтернет, домене ім'я тощо.

Також діяльність інтернет провайдерів та деякі сфери інтернет відносин частково регулюються Законом України "Про телекомунікації". Для захисту національних та загальносуспільних інтересів в інтернет-просторі був прийнятий Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». Це необхідний і важливий закон бо визначає що

таке кіберзагроза, кібератака, кіберзлочин, кібероборона, які бувають індикатори кіберзагроз та багато іншого що є дуже актуальним у наш час коли національна кібербезпека має велике значення.

Тепер торкнемося однієї з найважливішої галузі Інтернет відносин - онлайн торгівлі, яку безпосередньо регулює Закон України «Про електронну комерцію», нормами Цивільного і Господарського кодексів, законами України «Про захист прав споживачів», «Про інформацію», «Про телекомунікації», відносини з робітниками інтернет-магазинів регулюють нормами Кодексу законів про працю.

Хотілося би виділити Закон України «Про авторське право і суміжні права», бо тема інтернет піратства є однією з найболючіших проблем Інтернету в світі взагалі й особливо в Україні зокрема, саме цей закон розкриває поняття «піратство».

Ця галузь Інтернет відносин є особливо актуальною, бо, на жаль, порушення прав інтелектуальної власності в Інтернеті з кожним роком набирає все більші масштаби, а адміністраторів піратських сайтів дуже важко притягнути до кримінальної відповідальності. Прогалин у цій сфері дуже багато.

Підводячи підсумки можна сказати, що хоча правове поле і платформа для регулювання відносин у мережі Інтернет створені, а для деяких сфер (наприклад онлайн торгівля) є спеціалізовані закони усе одно такий стрімко зростаючий сегмент як Інтернет випереджує законотворчість нашої країни і існує багато прогалин про які потребують подальшого вивчення та детального аналізу з метою їх вирішення.

УДК 342.727

ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ У ПЕРЕДВИБОРЧИЙ ПЕРІОД З ПРАВОВОЇ ТА РЕАЛЬНОЇ ТОЧОК ЗОРУ

Стукалюк М.С., студент

Керівник: Синдецька А.В., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Важливу роль в утворенні активної думки громадян, відіграють засоби масової інформації (ЗМІ), вони здійснюють вплив на суспільство, його розвиток. Ні для кого не є таємницею, що володіння ЗМІ дає особисті вигоди. Сучасні засоби масової інформації неоднозначно впливають на розвиток суспільства, диктують поведінку, допомагають знайти власне ставлення та оцінку подій, які нас оточують. Разом із тим ЗМІ є одним з найнеобхідніших джерел інформації громадян.

Актуальність даної теми полягає в розгляді питання чи можуть бути незалежні засоби масової інформації у сучасній Україні. Та що ми можемо зробити, щоб забезпечити її у реаліях сьогоденної України. Тому дання стаття написана з метою проаналізувати в яких умовах у суспільному житті щонайбільшої ваги набуває роль ЗМІ у передвиборчий період. Діяльність ЗМІ повинна регламентуватись лише законодавчо. І хоча законодавча база щодо ЗМІ в Україні в цілому відповідає європейським стандартам, зокрема, у ст. 10 Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод» вказано, що ця свобода складається зі свободи мати власну думку, отримувати та розповсюджувати інформацію та ідеї, проте реалізація правових норм в галузі свободи інформації залишає бажати кращого.

Закон зобов'язав ЗМІ незалежно від форми власності дотримуватися принципу рівності прав, умов і можливостей при проведенні передвиборної агітації і проводити її в установленому порядку і терміни.

Принцип рівності прав, умов і можливостей стосовно ЗМІ повинен реалізовуватися шляхом надання кандидату на пост Президента України права користуватися державними і комунальними ЗМІ на абсолютно рівних умовах, на надання ефірного часу і друкарських площ, на умовах рівної оплати за одиницю ефірного часу або друкарської площі і так далі.

Але фінансова залежність державних чи комунальних ЗМІ робить їх заручниками чиновників і викликає у них бажання використовувати ЗМІ у своїх вузько політичних цілях.

З іншої сторони щодо власної незалежності дещо кращому перебувають журналісти, які працюють в різноманітних Інтернет-виданнях. Проте держава нині робить різноманітні спроби обмежити інтернет-журналістів, що не може не викликати стурбованості не тільки у працівників мас-медіа, але і у політично свідомих громадян.

При цьому проблемою залишається недостатній доступ населення сільської місцевості України до Всесвітньої мережі. Вони формують свою думку тільки з державних чи регіональних каналів. Відсутність у старшого покоління звички активно здобувати інформацію в Інтернеті, зіставляючи та аналізуючи різні джерела.

Підсумовуючи перелічені проблеми, варто зазначити, що незалежність ЗМІ у передвиборчий період є справжньою проблемою розвиненого громадянського суспільства. Тому Ми пропонуємо під час створення суспільного радіо та телебачення, діяльність яких має регулюватися спостережними радами, незалежними від державної адміністрації. Це дасть можливість громадянам отримувати достовірну і повну інформацію про події у світі та в Україні. Вирішення проблеми фінансування таких ЗМІ має бути закріплене на законодавчому рівні. Тоді у цій справі ЗМІ повинні відігравати вирішальну роль, виправдовуючи свою назву четвертої влади.

УДК 34.096

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

*Шаховал М.М., студентка**Керівник: Синдецька А.В., викладач I категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Актуальність дослідження даної теми полягає в тому, що донорство є вкрай важливою частиною в медицині будь-якої країни, так як переливання крові і трансплантація органів – є одними з популярних та затребуваних напрямів серед медичних операцій. На жаль в нашій країні є чималі проблеми при реалізації особою права на донорство всіх видів. І здебільшого ці проблеми виникли через правові обмеження або відсутності заохочення до донорства. Але, ми можемо порівняти систему донорства України та Республіки Білорусь, щоб мати наявний негативний, або позитивний приклад.

Сучасна Україна зіткнулася з гострою проблемою нестачі крові та її компонентів так як на одного жителя припадає 8,5 мілілітрів. зданої крові, тоді як за рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я передбачено 12-15 мілілітрів. За оцінками Міністерства охорони здоров'я України, потреби клінічної медицини в препаратах крові задоволені лише на 25%. У той же час лікарі запевняють: вчасно відновлена втрата крові може врятувати більше сотні жінок, які помирають щороку в Україні після ускладнень під час вагітності, а в загальних масштабах різних захворювань і травм мова може йти про врятовані життях декількох тисяч українців на рік. [1]

Ми розглянули плачевну ситуацію з донорством в Україні, але звернемо увагу досвіду Республіки Білорусь. Відповідно до статті 19 Закону Республіки Білорусь від 30 листопада 2010 року «Про донорство крові та її компонентів» в державній установі «Республіканський науково-практичний центр трансфузіології та медичних біотехнологій» (далі – Центр) здати кров та її компоненти можуть громадяни Республіки Білорусь, а також іноземні громадяни та особи без громадянства, які постійно проживають в Республіці Білорусь, у віці від вісімнадцяти до шістдесяти років, які мають повну дієздатність, які не страждають захворюваннями і не перебувають у стані, за яким здача крові, її компонентів протипоказана.

Як ми можемо спостерігати, законодавча база Республіки Білорусь на відміну від Української більш гнучка, що невідмінно є плюсом. Також, не останню роль грає втручання держави у питання донорства для забезпечення позитивних наслідків для донорів та стабільного приросту все нових і нових людей, бажаючих здавати кров на безоплатній

основі. У даному випадку, ми можемо взяти до уваги позитивний приклад сусідньої держави та частково перейняти їх модель державного регулювання у сфері донорства. А саме: ведення більш якісного спостереження з боку держави щодо виконання її обов'язків, що стосуються донорства крові та зміни в законодавстві що запровадять «презумпцію згоди» трупного донорства.

На кінець хотілося б підвести підсумки: що в нашій країні, що в Республіці Білорусь є чималі проблеми з донорством і ці проблеми можуть, і повинні вирішуватися і для початку, Республіка Білорусь може бути першим з орієнтирів на шляху до змін. Ці зміни покращать даний напрям медицини у країні, тим самим піднімуть шанси на врятування все більшої кількості людських життів.

Список використаних джерел

1. – Статистика здачі донорської крові в Україні URL: <https://ru.tsn.ua/ukrayina/ukraincy-sdayut-krov-besplatno-a-gosudarstvo-za-eto-lishaet-ih-lgot.html>

УДК 342.9

НЕ БУДЬМО БАЙДУЖИМИ – ЗУПИНЕМО БУЛІНГ РАЗОМ

Баєнко А.О. студент

Керівник Вербицька В.В. викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Чому Україна серед лідерів по статистиці булінгу?

Можна виділити низку обставин, через які в нашій країні процвітає булінг. Серед них: менталітет - ми є представниками потсрадянського простору; свідомість людей – ми ще не зовсім готові розгледіти, де є порушення або насильство; система освіти – недостатньо просвітницької діяльності, професійне та емоційне вигорання педагогів; низький рівень правової освіти; соціальна нерівність; міграційні процеси – трудова міграція; дискримінація людей, які мають певні особливості; відсутність уваги батьків до дітей.

Види булінгу:

- фізичний: штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних ушкоджень;
- економічний: крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей;
- психологічний: принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж;

- сексуальний: принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти;

- кібербулінг: приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету, інших електронних пристроїв.

Булінгу можна протистояти: 6 способів

1. Говоріть про це. Станьте ближче до учнів, розкажіть про цькування, яке могло бути у вашому минулому. Якщо після вашої відвертості дитина відкрилась і поділилась проблемою, не забудьте її похвалити, адже така дія потребує сміливості. Поговоріть і з куратором, аби з'ясувати, яким чином заклад освіти може вплинути на ситуацію.

2. Продумайте захисні слова. Придумайте декілька фраз, типу: «Відчепися», «Дай мені спокій», або більш влучні.

3. Нейтралізуйте приманку. Якщо існує певний фактор, який привертає увагу агресорів, спробуйте, по можливості, прибрати подразник. Наприклад, якщо у дитини забирають гроші, запакуйте їй з собою обід.

4. Порадьте зібрати однодумців. Нагадайте, що компанію з двох чи трьох підлітків чіпатимуть з меншою вірогідністю, ніж тих, хто тримаються одинаками. Коли є проблемна ситуація, краще триматися разом.

5. Зберігайте спокій та бережіть себе. Якщо хуліган образить, інколи кращий захист – зберігати спокій. Подіяти може ігнорування, бо це та реакція, на яку менш за все чекають.

6. Не з'ясовуйте стосунків самостійно. Якщо ви хочете говорити з ними, то робіть це з посередником – хтось з адміністрації закладу освіти чи психолог. У разі фізичного насилля – звертайтеся до правоохоронних органів.

Де отримати допомогу?

Якщо Ваша дитина постраждала від булінгу – зверніться до куратора групи, а в разі його/її неспроможності владнати ситуацію – до завуча або директора закладу освіти.

Якщо викладачі та адміністрація закладу освіти не розв'язали проблему – звертайтеся із заявою до поліції.

Якщо Вам необхідна правова допомога (юридична консультація, складання заяви, інших документів) – зверніться до Єдиного контакт-центру безоплатної правової допомоги за номером 0 800 213 103 (цілодобово і безкоштовно в межах України).

Я впевнений, що в Україні має бути ухвалена Національна програма із протидії булінгу, як в усіх розвинених країнах, і долучитись до її створення мають громадські організації та інституції.

УДК 342.7

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ГАРАНТІЙ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ

*Ладная С. О., студентка**Керівник Аврамова Д. І., викладач II категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Конституційні права і свободи - це найбільш важливі права і свободи людини і громадянина, що розкривають природний стан свободи і отримують з боку держави найвищий юридичний захист. Такі принципи закріплено у II-му розділі Конституції «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина»

До основних принципів конституційного статусу особи і громадянина в Україні (за чинною Конституцією та законодавством України) сьогодні відносять принцип невідчужуваності та непорушності прав і свобод (ч. 2, ст. 21 Конституції України), який ґрунтується на конституційних положеннях: усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах; права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними; конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані; при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Відповідно до ст. 53 Конституції України кожен має право на освіту.

Доступність освіти як конституційна гарантія реалізації права на освіту на принципах рівності, визначених статтею 24 Конституції України, означає, що нікому не може бути відмовлено у праві на освіту, і держава має створити можливості для реалізації цього права.

Освіта в Україні здійснюється згідно з законами України ("Про освіту", "Про дошкільну освіту", "Про загальну середню освіту", "Про професійно-технічну освіту", "Про вищу освіту" тощо), іншими нормативно-правовими актами.

Як відомо, раніше студенти вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, а саме до цієї ланки поки належать коледжі й технікуми, складали державну підсумкову атестацію (ДПА) з української мови. Із 2017 року для них було запропоновано складання ДПА у формі ЗНО.

У 2017 році було введено новий порядок проведення державної підсумкової атестації «Про затвердження Положення про державну підсумкову атестацію студентів, які отримують освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти» N 1224, за яким студентів планували безапеляційно відраховувати у разі незадовільного проходження ЗНО. Але в січні

2018 року були внесені зміни у цей наказ і студентам було надане право повторної здачі атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання у наступному році".

Але тут є нюанси. Важливий момент полягає у тому, що вступників 2016-2017 років зміни застали вже під час навчання у коледжах. Тобто, на момент їхнього вступу ЗНО передбачене не було. Міносвіти внесло зміни у відповідне положення пізніше. Завдяки вищевказаним «новим правилам» реалізація принципу гарантії та доступності освіти в Україні дедалі ускладнюється. І, як наслідок, відбувається послідовне гальмування практичної реалізації цієї норми Конституції. Адже, доцільно б було надати таким студентам можливість закінчити навчання у коледжі, отримати диплом молодшого спеціаліста, але вступати у виші — ні, тільки після проходження ЗНО.

Ця ситуація і досі залишається не вирішеною. Але існує можливість змін щодо неї. Перше читання пройшов проект закону України «Про фахову передвищу освіту», прийняття якого повинно стати поштовхом до позитивних змін.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
2. М. Хоменко Про закон «Про передвищу освіту» / М. Хоменко//Навчально-методичний журнал «Освіта, технікуми, коледжі» 19.03.2019р. [Електроний ресурс].режим доступу: <http://osvitatk.com.ua>

УДК 343.375

ПРОТИДІЯ РЕЙДЕРСЬКОМУ ЗАХВАТУ ЗЕМЛІ ЯК СКЛADOVA ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Чанаях Є.А. студент

Керівник Аврамова Д. І.. викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

На сьогоднішній день рейдерство поширюється на різні види бізнесу, руйнує чесні наміри підприємців та нищить правові засади держави, стає реальною загрозою економічній безпеці України. В складних економічних умовах ведення аграрного бізнесу в Україні рейдерство стає суттєвою загрозою розвитку і функціонуванню АПК України в цілому.

Головна причина – повна відсутність відповідальності за такі дії, до того ж часто представники влади стають співучасниками захоплень чужого майна. Рейдерство – вилучення майна або прав на управління юридичною особою проти волі власника. В Україні

рейдерство найчастіше має кримінальний характер, де незаконним чином відбираються активи в ефективних власників, більшість з яких відносяться до агропромислового сектору. За минулий рік в АПК України було зафіксовано 748 рейдерських атак на бізнес і лише менше 10% справ було вирішено на користь законних власників.

Основна проблема в тому, що у Кримінальному кодексі України досі не визначено таке поняття як рейдерство, існує лише ряд статей, які лише в деякій мірі охоплюють склад такого правопорушення, як рейдерське захоплення підприємства. Згідно ст. 206 КК України "Протидія законній господарській діяльності", максимальна санкція за частиною першою цієї статті – штраф у розмірі від 900 тис. до 2,8 млн грн. Ураховуючи те, що часто об'єктами рейдерів є цілісні майнові комплекси та інші вартісні активи, такий вид покарання як штраф не виконує у цьому випадку жодної превентивної функції. Більше того, рейдерів за цією статтею навіть не штрафують. Однак, щодо іншої статті 206-2 (заволодіння майном підприємства на підставі підробних чи викрадених документів) – про слабкість санкції говорити не доводиться, це до 10 років позбавлення волі, якщо в рейдерстві задіяний чиновник і його дії спричинили велику шкоду чи тяжкі наслідки. Утім за нею майже не було вироків: процедура доведення підробки і викрадення документів надто громіздка.

За даними офіційної судової статистики, у 2017-18 роках в Україні за цією статтею не була засуджена жодна особа. Крім того, рейдери можуть здійснювати свою діяльність за набагато ширшим спектром статей, які не обліковуються як окремих "жанр" – шахрайство; вимагання; підробка документів; несанкціоноване втручання в роботу інформаційних систем; зловживання службовим становищем.

З метою забезпечення захисту прав власності, економічних інтересів громадян та інвесторів, а також зменшення ризиків незаконного заволодіння майном Верховна Рада України 06 жовтня 2016 року прийняла Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності", тобто державні реєстратори відтепер можуть бути суб'єктами злочинів щодо підробки документів і зловживання посадовими повноваженнями, крім того, Міністерству юстиції України та його територіальним органам надано право направляти до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату при Міністерстві юстиції України подання щодо анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю за умови вчинення нотаріусом відповідного порушення.

Таким чином, є сподівання, що поступово створюється механізми притягнення до відповідальності не лише виконавців рейдерських захоплень, але й організаторів. Отже, пріоритетом державної політики щодо економічної безпеки України повинна стати ефективна боротьби з рейдерством - унеможливлення схем рейдерських захоплень і

посилення відповідальності за дії, які призвели до незаконного заволодіння чужими землями і врожаями.

УДК 342. 7

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Помігалова Є.П., студентка

Керівник Савчук О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДонНУЕТ ім. М. Туган- Барановського, Маріуполь)

У статті досліджені ідеї теорій конституційних прав людини, та проблеми їх реалізації. визнання людини найвищою соціальною цінністю, система та діяльність органів влади.

Конституція України визнає можливість громадян здійснювати певні дії для задоволення своїх життєво важливих матеріальних і духовних інтересів, встановлених державою і закріплених у Конституції та інших нормативних правових актах. Права людини - це гарантована законом міра свободи особи та її можливість вільно діяти. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснюється з метою структуризації знань про конституційні права та свободи [2, с. 710]. Конституція України визначає такі групи основних прав людини і громадянина: а) особисті права і свободи [1, ст.27 - 35]; б) політичні права і свободи [1, ст. 36 - 40]; в) економічні права і свободи[1, ст.41 - 48]; г)соціальні права і свободи [1, ст.46 - 49]; д) екологічні права і свободи[1, ст.50]; е) освітньо-культурні права і свободи [1, ст.53, 54]. Право на життя є найголовнішим, невід'ємним правом кожної людини. Воно є визначальним, оскільки життя людини – це найвища цінність. Конституційний обов'язок людини і громадянина - це вид і міра необхідної поведінки, визначені Конституцією України. Механізм реалізації прав, свобод і обов'язків насамперед складається з гарантій їх забезпечення. Гарантії являють собою систему узгоджених факторів, що забезпечують фактичну реалізацію та всебічну охорону прав і свобод людини [3, с. 456]. Механізм соціально-правового захисту відображає права та свободи особи як вищу цінність; рівень соціальної справедливості у суспільстві, ступінь гарантованості прав та свобод особи; здійснення суспільного порядку та безпеки. Актуальні проблеми щодо реалізації прав людини є: порушення норм призиву на військову службу, наявність певної ідеології в засобах масової інформації, міжконфесійні і міжетнічні конфлікти у суспільстві, проблема забезпечення місця проживання та надання соціальних благ переселенцям. Через економічні проблеми держава фактично не спроможна забезпечити і гарантувати всім громадянам більшість проголошених у Конституції соціальних і економічних прав і свобод.

Держава має визнавати людину найвищою соціальною цінністю, легалізувати, охороняти, захищати її права і свободи, гарантувати їх реальне здійснення. Вона повинна створювати для неї всі необхідні умови для гідної праці, надавати соціальну допомогу тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах [6, с. 47].

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін.. – К.:Укр. Енциклопедія, 1998. – Т.1: А-Г. – 672 с.
3. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів / [М.В. Цвіка, О.В. Петришина, Л.В. Авраменко та ін.]; за ред. М.В. Цвіка, В. О.В. Петришина. – Харків: Право, 2011. – 446 с.
4. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / [О.В.Зайчук, А.П.Заець, В.С.Журавський та ін.]; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К., 2006. – 688 с.
5. Чермних В. Права людини в Україні / В. Чермних, Т.Зубко // нова політика – 2001.
6. Оніщенко Н. Захист прав і свобод людини в Україні / Н. Оніщенко// Право України. – 2009. - №4. – с. 47 – 54.

УДК 35:321.7

ПОЛІТИЧНИЙ АБСЕНТЕЇЗМ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Гуменюк К.О., студентка

Керівник: Ямковий О.Ю., викладач вищої категорії

кандидат педагогічних наук,

(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування

Національного авіаційного університету м. Київ)

Проаналізовано сутність явища політичного абсентеїзму, як різновиду низької політичної участі громадян в виборах чи політичних подіях, визначено причини політичного абсентеїзму в суспільстві.

Нині політична апатія стала надзвичайно поширеним явищем в суспільстві. Ухилення людей від будь яких форм участі в політичному житті суспільства стало характерним для багатьох держав і України зокрема. Одним з проявів такої поведінки є політичний абсентеїзм.

Абсентеїзм (від лат. Absens (absentis) – відсутній) – байдуже ставлення населення країни до політичного життя, ухилення, масова відмова від участі у виборах, зборах, та інших проявах громадської думки [1]. Початком вивчення феномену абсентеїзму можна вважати ХХ ст. В 1924 році вченими Чикагської школи політичних наук Ч.Е. Мерріаном та Г.Ф. Госснелом було проведено інтерв'ювання американських виборців з метою виявлення мотивів ухилення від виборів [2].

Сьогодні у багатьох державах світу вважається нормальним, коли на виборчі дільниці приходять від третини до половини виборців, а деінде голосує ледве 1/10 електорату. У більшості ліберальних держав вважається, що не йти на вибори – це таке ж право вільної людини, як і решта, що їх гарантує особі цивілізоване суспільство. В Україні участь у голосуванні добровільна, а у світі є приклади, коли законодавчо встановлено її обов'язковість. Так, неучасть у виборах в Італії призводить до моральних санкцій, у Мексиці – до штрафу або позбавлення волі, у Греції й Австрії – до тюремного ув'язнення на строк від місяця до одного року .

Є два найважливіших типи причин абсентеїзму:

1) пов'язані з особливостями конкретної виборчої кампанії, коли в силу певних причин вибори не цікаві: висунені не яскраві кандидати, відсутня справжня змагальність на виборах тощо;

2) пов'язані з загальною політичною, соціальною й економічною ситуацією в країні.

О.В. Лазаренко та О.О. Лазоренко вважають, що абсентеїзм як тип політичної поведінки особи є:

1) рисою її характеру, життєвою позицією, що виявляється у відсутності потреби, звички, бажання політичної дії;

2) світоглядом, зорієнтованим, наприклад, на внутрішнє вдосконалення [3].

Аналізуючи причини незацікавленості, також можна виокремити зневіру у політиках, так званих «народних обранцях», як би парадоксально це не звучало. Причиною зневіри є невиконання обіцянок політиками, їх спосіб життя, оприлюднення електронних декларацій.

Якщо говорити про абсентеїстів, то можна виділити різні групи. Першу групу складають особи, які не беруть участі у виборах з об'єктивних причин (фізична неміч, раптова хвороба, інші кон'юнктурні обставини, що унеможливають відвідування виборчої дільниці). Другу складають ті, хто, не маючи особливих підстав для невдоволення ситуацією в суспільстві та не прагнучи до серйозних змін, вважає для себе зайвим участь у виборчому процесі. Третя група – це індивіди, які негативно відносяться до порядку, що утвердився в суспільстві, або не вірять в можливість внести корективи в політику, що проводиться за допомогою виборчих бюлетенів, або розглядають своє утримання від участі у виборах як

форму негативного політичного волевиявлення. До них відноситься ще одна специфічна група абсентеїстів голосуючих проти всіх політичних сил, що претендують на виборні місця.

Залежно від мотивів неучасті у виборах виокремлюють такі види абсентеїзму: політичний; економічний; соціальний; аполітичний. Якщо абсентеїзм політичний, то особа, ухиляючись від участі у виборах, висловлює протест політичним програмам і передвиборним платформам усіх кандидатів, вважаючи, що жодна з них не відповідає його власним політичним поглядам.

Політичний абсентеїзм може бути також пов'язаний зі сумнівами виборця стосовно можливості проведення справедливих виборів. Якщо абсентеїзм зумовлений економічними чи соціально-економічними причинами, то виборець висловлює протест стосовно складної економічної чи соціальної ситуації в суспільстві (безробіття, недостатня соціальна захищеність, погана екологія і под.), він не вірить у бажання та здатність усіх кандидатів боротися з цими негативними явищами. Аполітичний абсентеїзм не пов'язаний з політичною демонстрацією, а полягає в байдужому ставленні, відсутності усякого інтересу виборця до виборів та політики загалом. Абсентеїзм може бути пов'язаний із нерозвиненою політичною свідомістю людей. Рівень неучасті в голосуванні значно вищий серед людей із низьким соціально-економічним статусом. На це впливає притаманний цій групі нижчий рівень освіти, відсутність «пізнавального досвіду», потрібного для розуміння складних державних справ.

Зрештою багато виборців із нижчим статусом не голосують, бо не вірять, що система може відповісти на їхні потреби. Вони вважають, що жодна партія або кандидат не репрезентують інтереси людей [5].

Отже, з одного боку, зростання абсентеїзму свідчить про нестабільність політичної системи, зниження легітимності політичної влади, недовіру людей до владних інститутів, імітаційному представництві інтересів в органах владі. Значне число абсентеїстів може бути ознакою не ефективності політичних інститутів, відсутність «прозорості» у діяльності держави, низькій конкуренції еліт. З іншого боку, він може виявлятися як протест проти недемократичного виборчого законодавства, проти недоліків виборчої системи або існуючої форми правління взагалі.

Список використаних джерел

1. Погорелый Д. Е. Политологический словарь – справочник / Под общей редакцией С.Н. Смоленского. – М.: 2008. – 8 с.
2. Иванова Ю. Абсентеизм как фактор избирательного процесса в современной России [Електронний ресурс]

3. Логвінова В.Л. Політологія : навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 304 с.
4. Арина К.И. Абсентеизм в политике: причины и последствия [Электронный ресурс] / К.И. Арина // Ученые записки Казанского университета: гуманитарные науки. –
5. Шведа Ю.Р. Абсентеизм (абсентеизм) [Электронный ресурс] / Ю.Р.Шведа.

УДК 351.74

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ

Ремесник Т.С. студентка 2 курсу

Керівник: Єщенко М.Г. кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри менеджменту

(Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ)

Останнім часом адміністративне право перебуває у стані політичної трансформації, зміни якої визначаються концепцією адміністративної реформи в Україні. Тому питання щодо вивчення адміністративного права стали предметом досліджень багатьох вчених, таких як: В. Зуя, В. Авер'янов, Л. Коваль, С. Гончарук і тд. Відповідно до адміністративної реформи України виникає нова ідеологія відносин між державою і громадянином. Радикальним змінам підлягає адміністративно-правова доктрина. Оновлено адміністративне законодавство. Теоретичні досягнення в галузі адміністративної юстиції були переведені в практичні умови. Як наслідок, адміністративне право змінилося з законодавства про державне управління на галузь, яка визначає та регулює права та обов'язки державного управління щодо організацій громадянського суспільства. Це стає обов'язковим чинником у створенні правової держави. Сьогоднішня наукова рефлексія та подальший розвиток теорії державного управління є однією з основних сфер доктринального вдосконалення адміністративного права України, важливою основою її перетворення в сучасному правовому полі європейського змісту.

На сучасному етапі розвитку держави, поряд зі зміною характеру економічних відносин, формування держави значно вагомішими стають юридичні функції державного контролю, що є обов'язковою ознакою цілої системи державного управління та важливий напрямок державної політики.

Проблеми розвитку та вдосконалення державного контролю в Україні надзвичайно важливі під час реформи всієї системи управління. Проведена в нашій країні адміністративна реформа вносить якісні зміни у порядку здійснення державного контролю, створення всієї системи виконавчої влади [3].

Не вирішення проблеми адміністративного права впливає не тільки на виникнення і розвиток галузі, що регулюється законом, а й у сфері регулювання інших галузей українського права й на реформу державної правової діяльності, пріоритетів права, свободи та інтересів громадян України.

Українське адміністративне право вимагає радикальних реформ, вирішальним напрямом повинна бути фундаментальна зміна ролі суспільства і призначення цієї галузі в функціонування державної влади.

Список використаних джерел

1. Коваленко Л.П. Деякі проблеми адміністративного права як галузі права. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. Харків, 2017. с. 41-44.

2. Настюк В.Я., Актуальні проблеми адміністративного процесу. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. Харків, 2017. С. 24-26.

3. Швець Д.В. Актуальні проблеми вдосконалення контрольної діяльності у сфері виконавчої влади. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. Харків, 2017. С. 64-66.

УДК 35:321.7

ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 2019 РОКУ

Гуменюк Д.М., студент

Керівник: Гуменюк І.М. магістр права, викладач

(Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний,
соціально-економічний коледж, м. Київ)

В Україні досі точаться дискусії щодо підвищення пенсійного віку. Це було однією з вимог МВФ для виділення чергового траншу Україні, однак викликало хвилю обурень.

Державна пенсія — щомісячні пенсійні виплати в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, які отримує пенсіонер відповідно до українського законодавства.

Як показує статистика, пенсійний вік в Україні є одним із найменших в Європі. Пенсійний вік в Україні не підвищуватимуть щонайменше 10 років. Принаймні так стверджують у Кабміні. Цього вдалося досягти завдяки пенсійній реформі, внаслідок якої зріс страховий стаж. Тож українські жінки далі виходитимуть на пенсію в 58,5 років, а чоловіки – у 60. Менший, ніж в Україні, пенсійний вік для жінок – лише в Молдові (58), Туреччині (58), Білорусі (56) та Росії (55). А от пенсійний вік чоловіків в Україні таки найнижчий серед всіх країн Європи. У 60 років виходять на пенсію також чоловіки в Туреччині, Словенії та Росії. У решті європейських країн пенсійний вік вищий.

Від 1 січня 2019 року на пенсію у віці 60 років зможуть вийти лише ті, хто має 26 років стажу. Своєю чергою, іншим необхідно буде працювати до 63 років або до 65 років. Про це йдеться в ухваленому законі "Про підвищення пенсій". Зазначається, що з 2019 року люди, які мають менше ніж 15 років стажу, не можуть претендувати на пенсію. 60-річні українці, які в наступному році матимуть лише 15 років стажу, зможуть вийти на "заслужений відпочинок" у 65 років. Ті, у кого від 16 до 25 років стажу – в 63 роки. До 2028 року вимоги будуть підвищуватися на 12 місяців щорічно. Ідея реформи полягає в тому, що хто працював, той і виходить на пенсію. Якщо працював, але менше ніж 35 років (до 2028-го), то заслужений відпочинок переноситься. У Міністерстві соціальної політики підрахували, що в 2028-му лише 55% виконають вимоги щодо стажу. Інші працюватимуть до 63 і 65 років. Фактично кількість українців пенсійного віку, але без пенсій, зростатиме з кожним роком. Своєю чергою, кількість тих, хто вийде на пенсію в 65 років, зміниться за 10 років незначно.

Внаслідок такого нововведення відбудеться різке зростання кількості українців, які офіційно "втратили працездатність", але при цьому не отримують пенсії і змушені продовжувати працювати. Оскільки уряд не підвищив загальний пенсійний вік, у роботодавця залишається більше можливостей для звільнення українців старше 60 років.

На сьогоднішній день в Україні діє понад п'ять десятків нормативних актів, що регулюють питання пенсійного забезпечення. Більш того, існує кілька систем нарахування трудових пенсій за віком. Так, крім загальної системи призначення пенсій за віком, встановленої Законом № 1058-IV, існують також спеціальні системи для окремих категорій громадян (військовослужбовців, чорнобильців, науковців).

Список використаних джерел

1. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №№ 12–13. – Ст. 82.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій : Закон України від 03.10.2017 № 2148-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – №№ 40–41. – Ст. 383.

3. www.pension.kiev.ua – сайт пенсійної реформи

4. nih-soft.narod.ru/PADCO/forum - Форум сайту "Пенсійна реформа в Україні"

УДК 32.019.51

ІМІДЖ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА: АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ

Самофал А.В., студентка

Керівник: Ямковий О.Ю., кандидат педагогічних наук,

викладач вищої категорії

*(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

В статті висвітлюються різні підходи до трактування понять «політичний імідж», «політичний лідер», описано концепції формування іміджу політичного лідера.

Постановка проблеми. Чим швидше підходять парламентські або президентські вибори усі політичні сили і звичайні громадяни прагнуть ретельно придивлятися до політиків, їхніх партій. Обираючи політичну партію ми віримо, що вона оправдає наші сподівання та надії. Саме тому ми повинні розуміти, що політичні і економічні ставки є досить високими. Поняття іміджу у наш час є надзвичайно актуальним, адже позитивне враження це ключ до успіху. Велика кількість людей звертається за порадами до фахівців з іміджу. Сьогодні важко уявити політика без PR, адже зараз велике значення має імідж.

Донедавна проблема політичного лідерства у нашій країні не порушувалася взагалі. Лише демократичні перетворення у нашій державі дали змогу визнати існування цього феномену на державному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою питань, щодо особистості політичного лідера займалися багато як зарубіжних та і вітчизняних вчених. В Україні до питань іміджелогії зверталися В. Бебик, Д. Видрін, А. Гуцал, В. Королько, В. Моїсєєв, С. Недбаєвський, В. Полохало, Г. Почепцов, С. Телешун, М. Томенко. Проте проблема вивчення особливостей формування іміджу політичного лідера в умовах політичної культури сучасного українського суспільства залишається не достатньо розробленою, що й зумовило вибір теми нашої статті.

Мета даної статті – проаналізувати різні підходи до дослідження політичного іміджу політика.

В українській практичній політології формування іміджу політичного лідера і політичної партії має певні особливості. Ці особливості пояснюються не тільки за соціально-політичних трансформацій за останніх років, але й історичними традиціями. Український народ не раз втрачав політичну еліту, й у недавньому тоталітарному минулому, де панувала адміністративно-партійна номенклатура ми не мали справжньої культурно-політичної еліти. Тому, сьогодні гостро постала проблема формування політичної самоорганізації українського народу нової генерації високопрофесійної, патріотично налаштованої і по-європейськи інтегративної еліти.

Розвиток цього процесу збігався з поширенням в Україні політичних технологій та методів сучасної іміджелогії, що значно активізувало політичне життя, загострило суперництво між політичними силами та політичними лідерами. Так актуальним стає аналіз найважливіших аспектів формування і становлення іміджу політичних лідерів в Україні в період розбудови незалежної держави.

Поняття політичного лідера треба розглядати як особу, що володіє соціально-управлінським статусом, має можливість ухвалювати рішення та здійснювати постійний прямий чи опосередкований вплив на все суспільство [1].

М. Герт та С. Мілз вважають, що варто враховувати при розгляді феномена лідерства риси і мотиви лідера як людини; постать лідера і мотиви, які існують у свідомості його послідовників і змушують їх йти за ним; характеристику ролі лідера; інституціональний контекст, тобто ті офіційні правові параметри, в яких працює лідер [2]. Таким чином, лідерство розглядається як відносини лідера з людьми, а не як характеристика окремого індивіда.

Перш ніж формувати імідж політичної партії чи кандидата іміджмейкер повинен з'ясувати який саме імідж буде імпонувати електорату. Щоб стати політичним лідером кандидат повинен відповідати певним критеріям :

- 1) мати гарний вигляд на екрані;
- 2) бути забезпеченим;
- 3) мати успіх у свої попередній діяльності;
- 4) мати репутацію зразкового сім'янина.

Якщо кандидат не вписується у ці рамки йому буде важко зробити хорошу політичну кар'єру. Вимоги до кандидатів можуть відрізняються. Наприклад кандидат у Франції повинен відповідати таким критеріям:

- 1) бути чесним;

- 2) енергійним;
- 3) відкритим.

Як правило на передодні виборів соціологічні служби проводять дослідження задля визначення параметрів політичного лідера якого потребує народ. Г. Почепцов пише, що для створення відповідного іміджу зарубіжні політтехнологи використовують рекомендації фахівця з маркетингу К. Ларсона, який пропонує, за аналогією з економічною сферою, схему політичного позиціонування на основі таких принципів: «бути найпершим», «бути найкращим», «бути найменш дорогим», демонструвати «чим ми не є», враховувати особливості різних вікових груп виборців [3].

Імідж має певні стереотипи, тому він відображає ключові позиції, на які безпомилково реагує масова свідомість. Це спроба перевести масову свідомість на автоматичні реакції. Г. Почепцов [4] виділив три функції іміджу:

- 1) ідентифікації;
- 2) ідеалізації: імідж намагається бажане видати за дійсне, причому в обох випадках виконує ще й третю функцію;
- 3) протиставлення, оскільки будується системно, виходячи з уже існуючих іміджів.

Створення іміджу вимагає творчого підходу та наполегливої роботи, запорукою успіху якої є вдало обрана іміджева стратегія передвиборчої кампанії, основні положення якої базуються на результатах аналізу політичної ситуації. Іміджева стратегія може включати наступні частини [5]:

1. Декларація причетності. Цей спосіб є ефективним коли статус певної особи, партії чи організації досить великий і має значний вплив на свідомість людей. В даному випадку політичному суб'єкту потрібно інформувати населення лише про те, що він підтримує певного кандидата. У такому випадку особистісні характеристики іміджу кандидата відходять на другий план.

2. Створення між особистого контрасту кандидатів. Цей спосіб заснований на порівнянні особистих характеристик кандидатів, їх професійних статусів, віку, зовнішності, статі, освіти. Основне завдання між особистого контрасту полягає в порівнянні за найбільш вигідними для того чи іншого кандидата параметрами.

3. Ставка на базову проблему. Полягає у тому, що кандидат повинен порушити суспільно важливу проблему і перетворити передвиборчу кампанію на своєрідний народний референдум.

4. Формування позитивного іміджу кандидата є надзвичайно важливим елементом передвиборчої кампанії для політика, оскільки процес формування політичного іміджу тривалий. Серед принципів формування позитивного іміджу слід особливо виділити:

представлення кандидата кращим ніж він є насправді, максимальне приховування недоліків кандидата, створення умов, за яких виборці самі б домалювали позитивні риси кандидата, яких він не має.

5. Створення негативного іміджу конкурентам. Напад на імідж конкурента здійснюється, як правило, у вигляді компромату, що часто є порушенням політиком норм та правил моралі.

На мою думку імідж політичного лідера формується в результаті комунікації між політиком і аудиторією. В процесі висвітлення діяльності політиків в засобах масової комунікації сьогодні рекомендують використовувати наступні іміджеві технології [6]:

1. Думка про політику лідерів громадської думки (інших політиків, громадських діячів, провідних журналістів, діячів культури тощо): важливо заздалегідь створити позитивну думку через систему різних каналів ЗМІ.

2. Відповідність іміджу політичного лідера стереотипам сприйняття даної аудиторії: вміння поєднувати найрізноманітніші стереотипи поведінки, щоб у будь-якому середовищі відчувати себе як риба у воді.

3. Ефект ореолу: важливий зовнішній вигляд лідера.

4. Ефект поблажливості: в будь-якій аудиторії є люди, які на всіх дивляться крізь чорні окуляри підозрілості і сумніви, отже, зовні на них вплинути дуже важко. Тут вихід один: демонстративно не помічати недоліки інших, і в подяку за це люди прагнутимуть бачити швидше добре, ніж погане.

5. Психологічний настрій: якщо видно, що лідер - людина процвітаючий, то до нього тягнуться ще більше, і навпаки, від того, хто носить на собі тавро невдахи, все відвертаються.

6. Домінуюча потреба: необхідно з'ясувати, яка основна потреба є рушійною силою поведінки громадськості в даний час, після чого лідеру важливо озвучити цю потребу і показати, що тільки він може її задовольнити.

7. Захисні механізми: необхідно виявити, що є еталоном моральних якостей у аудиторії, і стати таким еталоном в її очах.

8. Спрощення: намагайтеся бути «на одній хвилі» з аудиторією, підкреслюючи загальні моменти; чим більше спільного буде при першій розмові, тим позитивніше ви будете виглядати в очах співрозмовників.

Вчений В. Бебик вважає, що політичне лідерство передбачає здатність відчувати, аналізувати мотиви поведінки людей, інтегрувати їх, корегувати поведінку об'єкта з урахуванням їхніх потреб і цілей розвитку; уміння створювати сприятливий морально-

психологічний клімат політичного життя країни; наявність політично-психологічної культури, відповідність домінуючим ціннісним орієнтаціям суспільства [7].

Висновки. Таким чином, імідж політичного лідера - це своєрідний акумулятор настроїв у суспільстві, виразник певних політичних інтересів і цілей. Беручи участь у політичних акціях, політик повинен демонструвати організаторські здібності, вміння завойовувати довіру, пробуджувати соціальну активність, надихати і вести за собою, об'єднуючи зусилля. Створений PR-спеціалістами імідж лідера повинен володіти певною здатністю до зміни, якщо цього вимагає політична ситуація, і тут особливу роль грають сучасні інформаційні технології.

Список використаних джерел

1. Брегеда А. Ю. Основи політології: навч. посібник. – Вид. 2 -ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 312 с.
2. Логвина В.Л. Політологія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 304 с.

УДК 342.9

ТЕОРЕТИНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Карасьова М.О. , студентка 2 курсу

*Керівник: Єщенко М.Г., кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту
(Донбаська національна академія будівництва і
архітектури, м. Краматорськ)*

У статті розглянуто концептуальні засади змісту адміністративного права в Україні. Вивчено та охарактеризовано загальні принципи становлення адміністративного права в Україні.

За роки незалежності України було радикально переглянуто теоретичні та методологічні основи науки адміністративного права з урахуванням політичної, економічної, соціальної і правової природи Української держави, об'єктивних закономірностей і тенденцій історичного розвитку.

У вітчизняній правовій літературі принципи адміністративного права лишаються мало дослідженими і практично не бувають самостійним предметом обговорення в наукових

колах. Проте вивченням цього питання займалися такі науковці, як В. Б. Авер'янов, В.В. Галунько, М.П.Пихтін, А. А. Пухтецька.

Мета статті: Вивчення основних ідей, вимог, змісту та ролі всієї галузі адміністративного права в Україні.

Принципи адміністративного права слід визначати, як засади (основні) ідеї, положення, вимоги, характеризуючі зміст адміністративного права, відображаючи закономірності його розвитку і визначають напрям та механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.

Принципи українського адміністративного права закріплені в Конституції України, конкретизуються і розвиваються в законодавчих та інших нормативно-правових актах. До них належать: 1) принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина. Основним його завданням однозначно визнається забезпечення природних прав і свобод людини та громадянина – життя і здоров'я, честі, гідності, безпеки, права на опір насиллю тощо[2]; 2) принцип верховенства права та правового закону. Це означає, що органи публічної виконавчої влади визначають право як найвищу цінність, що забезпечує права і свободи людини та громадянина[2]; 3) принцип рівності однорідних суб'єктів адміністративного права перед законом. Виявляється в тому, що не може бути жодних привілеїв чи обмежень за ознаками раси, соціального походження, релігійних переконань, політичних та іншими ознаками[2]; 4) принцип демократизму. Виявляється в можливості громадян як безпосередньо, так і через своїх представників, різних організації брати участь у формуванні правової політики, в управлінні справами держави[2]; 5) принцип взаємної відповідальності суб'єктів публічної адміністрації і об'єктів публічного управління. Пояснюється тим, що порушення однією зі сторін своїх адміністративно-правових обов'язків тягне за собою юридичну відповідальність[2]; 6) принцип гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між суб'єктами публічної адміністрації та об'єктами публічного управління. Він виявляється передусім у вимозі шанобливого ставлення представників держави до людської гідності[2].

Змінюючи адміністративне право України, законодавець не має права обходити та ігнорувати зазначені принципи тому, що кожен із них відображає відповідні взаємозв'язки окремих ланок системи, а також співвідношення нормативно-правових актів.

Однак, наведений перелік принципів адміністративного права не претендує на вичерпність та однозначність, ця проблема потребує подальшого наукового аналізу.

Список використаних джерел

1. Пухтецька А. А. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права: монографія / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ: Юридична думка, 2010. 140 с.

2. Пухтецька А. А. Про зміст і спрямованість принципів адміністративного права. Адміністративне право і процес. Київ, 2014. Вип. № 3 (9). С. 73-85.

УДК 340.11(477)

ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Синельникова А.В. студентка

*Керівник: Ковальова С.Г. кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

У сучасній літературі існує багато дефініцій правосвідомості. Наведу одну з них: правосвідомість – це форма суспільної свідомості, яка містить у собі сукупність поглядів, почуттів, ідей, емоцій, концепцій і теорій, які характеризують відношення індивіда або групи суспільства до чинного законодавства, а також до діяльності, пов'язаної з правом. Проте правосвідомості громадян притаманні деякі деформації. Вони спотворюють правову свідомість населення, їх переконання, переконання і погляди в галузі права, втручаються у правову ідеологію, світогляд громадян, руйнуючи основи державного устрою. Вивчення деформацій правосвідомості має важливе значення для України і розбудови її правової держави, як фактор забезпечення розвитку і стабільності правопорядку. Метою статті є визначення найширшої класифікації деформації правової свідомості, розкрити їх сутність, наслідки та засоби подолання.

Деформація правової свідомості виявляється у викривленні уявлень про цінність і доцільність права. На деяких етапах державотворення і творення права можуть створюватися передумови для формування дефектної правосвідомості, вона є антиподом правової культури. Деформація правосвідомості - це соціально-правове явище, яке характеризується викривленням уявлення про сутність права, зміною його стану, зневаження його цінності, при цьому формуються певні уявлення, ідеї, настрої і відчуття до чинного законодавства, права і правопорядку.

Різновидами деформації є правовий ідеалізм, правовий нігілізм, правовий дилетантизм, правовий інфантилізм і правова демагогія. Правовий ідеалізм - це необґрунтоване і невинуватене перебільшення ролі права при вирішенні політичних, соціально-економічних і інших завдань. Такому явищу властива переоцінка місця і ролі права в житті суспільства. Така деформація правосвідомості супроводжує людей і цивілізацію практично на всьому шляху розвитку. Основна небезпека правового ідеалізму полягає в тому, що чим більший розрив між очікуваними результатами від реформи та її фактичними результатами, тим

більша вірогідність настання правового нігілізму згодом. При надмірному правовому регулюванні утворюються нагромадження юридичних норм, багато з яких не застосовується. В результаті отримуємо різке зниження рівня врегульованості і керованості соціальних процесів, громадського порядку. Правовий ідеалізм, як і інші форми деформації правосвідомості, призводить до правового безсилля, неефективності правової системи. Правовий нігілізм – це деформований стан правосвідомості особи і суспільства, який характеризується усвідомленим ігноруванням вимог законодавства, зневажливим ставленням до правових принципів і традиції, цінності права, однак виключає злочинний намір. Слід зауважити, що правовий нігілізм – є продуктом соціальних відносин, він обумовлений безліччю причин і наслідків. Він пояснюється реаліями наших днів, як боротьба амбіцій, політиканство, марнославство і самолюбство. У свідомості громадян вже затвердилися невіра у високе призначення, потенціал і навіть необхідність права. Для того щоб подолати правовий нігілізм необхідно прагнути до підвищення загальної і правової культури громадян. Потрібно модернізувати законодавство та повинна проводитися робота з профілактики правопорушень, здійснюватися масова просвіта та правове виховання населення і особливо молоде покоління. Правовий дилетантизм – це недбале, вільне поводження із законами, відсутність системного підходу до тлумачення правових норм, обумовлене легковажним ставленням до права і чинного законодавства. Правовий дилетантизм характеризується недбалим ставленням до юридичних цінностей не через корисливі мотиви, а через недбале ставлення до цінностей права. Правовий інфантилізм є найбільш м'якою формою викривлення правосвідомості. Його сутність полягає у недостатньому рівні правових знань і їх несформованості. При цьому це стається за особистої впевненості у власній високій юридичній підготовці. Правовий інфантилізм вважається тимчасовим, нетривалим станом правосвідомості – згодом він, як правило, переростає в іншу форму. У яку саме залежить від зовнішніх чинників і індивідуальних особливостей суб'єкта. На жаль, в сучасному українському суспільстві правовий інфантилізм – досить поширене явище, оскільки недостатня кількість громадян має бажання отримувати правову інформацію, знайомитися зі змінами в чинному законодавстві. Правова демагогія передбачає легковажне або, інколи, свідоме здійснення впливу о особи або громадських організацій на свідомість людей, в наслідок якого стає формування викривленого уявлення про право. Небезпека полягає у тому, що особа припускає цілісність права, усвідомлює до нього довіру і саме тому використовує його для досягнення корисливих цілей, маскуючи свої наміри під розмовами про суспільне благо. Така форма найбільш поширена при проведенні виборів та референдумів.

Окремим видом деформації правосвідомості та правової культури я можу навести низький рівень обізнаності дітей у школах щодо цієї теми. На мою думку, у школах вчителі приділяють недостатньо уваги до значимості права у житті, його правильного використання та того як уникнути деформації та викривлення права.

Отже, формування здорової правосвідомості в Україні пов'язано з питанням подальшої трансформації суспільства, з формуванням політичної і правової культури. Для того, щоб зменшити деформацію правової свідомості, а темпи побудови правової держави зростали, громадянам необхідно навчитися тверезо оцінювати закони та їх роль, вчитися дотримуватися вимог законодавства та намагатися підвищити рівень своєї правової культури.

Список використаних джерел

1. ГерасінаЛ., Данильян О., О. Дзьобань О. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: Монографія. Харків: Право, 2009. 351с.
2. Скакун О. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум, 2001. 655с.
3. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства. Харків: Право, 2008. 288 с.

УДК 331.91.07:331.45](100)МОП

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ: ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Дівущак А. Ю. студентка 551 групи

Керівник: Валецька О. В., к. ю. н., доцент кафедри

(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)

У даній статті розглянуто питання, що пов'язані із діяльністю Міжнародної організації праці (МОП) щодо удосконалення інституту охорони праці у світі. Проаналізовано значення співпраці України з Міжнародною організацією праці.

Ключові слова: Міжнародна організація праці, охорона праці, виробничий травматизм, безпечні умови праці, працівник.

Охорона праці є одним із пріоритетних інститутів у сфері трудових відносин, та й загалом соціальної політики держави у всьому світі, адже завжди пов'язана із людським життям та здоров'ям.

Метою даної роботи є аналіз діяльності Міжнародної організації праці у світі, зокрема увагу зосереджено на її досягненнях у галузі Охорони праці.

Міжнародна організація праці – один із ключових суб'єктів на міжнародному рівні, щодо питань удосконалення правових норм у галузі охорони праці та впровадженні безпечних та здорових умов праці для працівників на підприємствах усього світу.

Для України співпраця з Міжнародною організацією праці є чудовою можливістю вдосконалити рівень нормативно-правових актів у галузі охорони праці та перейняти позитивний досвід провідних країн світу у боротьбі із виробничим травматизмом працівників.

Список використаних джерел

1. Статистика Державної служби України з питань праці за 2017-2018 роки URL: <http://dsp.gov.ua/> (Дата звернення: 02.04. 2019р).
2. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник для ВНЗ. Київ: Знання, 2008. 860 с.
3. Статут Міжнародної Організації Праці №993_154, у редакції від 19.06.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Зеркалов Д.В. Наукові основи охорони праці: монографія. Київ: «Основа», 2015. 934с.
5. Про охорону праці. Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694. URL: www.rada.gov.ua/ (Дата звернення: 03.04.2019).
6. Турченко Т., Котькова В. Міжнародний досвід охорони праці та особливості його впровадження в Україні //Економічний аналіз. 2013 р. С.299-301. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12%281%29__63
7. Меморандум про взаєморозуміння щодо реалізації Програми Гідної праці МОП для України на період 2016-2019рр. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (Дата звернення: 03.04.2019).

УДК 342.3:323.1](043.2)

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ НА ФОРМУ ПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВИ

Ткаченко І.М., студент

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

На специфіку форми правління держави можуть впливати конкретне співвідношення класових сил, соціальних груп, характер діяльності владних еліт, національних взаємовідносин, рівень і особливості менталітету, політичної свідомості та культури населення, традиції.

Розглядаючи вплив традицій на форму правління держави, слід виокремити види традицій: національні – які походять від рівня сформованого світогляду нації; релігійні – які зумовлені теократичним спрямуванням держави; історичні – звичаї, дотримання яких склалося історично.

Розглянемо нетипові форми правління.

Розглянемо, які національні традиції сприяли вкоріненню виборчої монархії. Така монархія має в собі яскраву республіканську рису – виборність глави держави серед декількох монархів – керівників складових елементів суб'єктів федерації (подібна нетрадиційна форма правління існує в ОАЕ та Малайзії). На формування цієї форми правління вплинули національні традиції – принцип виборності.

Розглядаючи суперпрезидентські республіки, слід сказати, що їм притаманний ключовий елемент монархії – незмінюваність глави держави. Таку ситуацію ми можемо спостерігати у таких країнах як Російська Федерація, Білорусь, КНДР - фактично глава держави має «надповноваження». На формування цієї форми правління вплинули багатовіковий звичай невтручання народу у владу, «імперський синдром» або «синдром підкорення», спричинений масовими репресіями і реальною загрозою життю людей.

Проаналізуємо, які традиції сприяли виникненню теократичної республіки. Теократична республіка - специфічна форма республіки, де править духовництво. На формування цієї форми правління вплинув надзвичайно високий ступінь релігійності у країні, нехтування правами та свободами людини та громадянина.

Розберемо, які традиції обумовили становлення неklasичних республік. Некласичні республіки – особливі форми правління, які поєднують в собі сучасні риси неоднорідних форм та носять «неповторний» характер. Наприклад, у Швейцарії уряд призначається парламентом і підзвітний йому, утім політична відповідальність уряду перед парламентом конституційно не передбачена. Нетиповою формою вирізняється Республіка Болівія, де у 2006 році було офіційно короновано африканського короля в Болівії (суто в знак пошани до всіх афроболівійців країни). На формування цієї форми правління вплинули історичні події, процес колонізації Південної Америки.

Визначним фактором, на нашу думку, є менталітет народу, ставлення до власної гідності і усвідомлення себе як єдиної нації. Звернувши увагу на ставлення народу до влади і до самого себе, ми зможемо адекватно оцінити вплив національних традицій на форму правління держави.

Нація формується впродовж певного історичного етапу розвитку людей. Історично склалося, що українці – волелюбна нація, яка не боїться протистояти складнощам, може об'єднатися для вирішення критичних проблем. Саме тому доречно сказати про ставлення

народу до влади і до самого себе. Якщо народ має рабську свідомість, може жити лише під гнітом, дозволяє ставитись до себе зневажливо, то влада відчуватиме необмежену владу і контроль над таким населенням.

Висновки. Впродовж всього свого розумного існування людство було в пошуках ідеальної форми правління, яка дозволить знайти баланс між владою і людиною, забезпечить права людини та гідний рівень життя. Однак, на нашу думку, більш важливим при виборі «ідеальної держави» є правовий режим. Не слід забувати про те, що навіть республіки іноді бувають недемократичними; на чолі них можуть стояти безжалісні диктатори.

УДК 340,131:342,2

РОЛЬ ЗАКОННОСТІ У СУСПІЛЬСТВІ ТА У ФУНКЦІОНУВАННІ ДЕРЖАВИ

Алейник К.С., студентка

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

Поява законності є наслідком формування держави і права; вона пов'язана з законотворчою діяльністю. Законність виступає не як закон або їх сукупність, і навіть не управління суспільством за допомогою закону, а як організація і функціонування держави і суспільства на правових засадах. Якщо закони відсутні, то і про законність мови не буде, тому що закон - основа законності. Управління людьми за допомогою видання законів, які містять загальні правила поведінки, обов'язкові для виконання, - так звані альфа і омега законності.

Законність - це сукупність різноманітних, але однопланових вимог, пов'язаних зі ставленням до законів і втілення їх у життя. [2, с. 445]

Щодо вимог, то вони пов'язані з окремими видами діяльності певних суб'єктів права. По-перше точно і неухильно дотримуватися законів усіма, кому вони адресовані, а також відповідність їх потребам життя. По-друге дотримуватися ієрархію законів та інших нормативних актів, для цього застосовується принцип верховенства права. По-третє ніхто не може скасувати закон, окрім органу, який його видав, так звана, незаперечність закону.

Ці головні вимоги і становлять зміст законності. Вони можуть бути сформульовані безпосередньо в законах, проголошуватися офіційною владою або виражатися якимось по-іншому. Якщо вони тільки проголошуються, але не виконуються, законність буде лише формальна. Якщо названі вимоги проводяться на правовій справі, тоді законність - реальна. Зміст законності пов'язаний як із діяльністю державних органів, які забезпечують

формування права, його реалізацію та захист, так із поведінкою суб'єктів, які реалізують це право[2, с.447].

Законність відображає правовий характер організації суспільно-політичного життя, зв'язок права і влади, права і держави, права і суспільства. Ще з історії нам відомі факти, які, на жаль, не розголошувались. Громадяни держави, наприклад держави СРСР, дотримувалися законів, і саме в цьому законність порушувалась, коли «суворе додержання» насправді означало «суворе порушення». Це були масові репресії за часів культу особи Сталіна. Тоді право нічого не означало і зовсім не відігравало значну роль, тому що закон не відповідав праву, і насправді це дуже страшно. Для того, аби держава мало свою «законність», чинні закони, і в першу чергу Конституція, повинні містити в собі і відображати правові принципи та гарантії, загальнолюдські цінності [3, с. 520].

Законність може виступати як принцип, режим та метод. Принцип законності має вагоме значення і підходить більш для демократичних держав, оскільки пов'язує органи держави правовими нормами і, звичайно, реалізує їх. Метод законності – це управління суспільством, яке здійснюється виключно правовими способами і він є основою для застосування інших методів. Режим законності виступає як елемент демократії, бо без неї держава перетворюється на владу натовпу, так звану охлократію. Отже законність є й режим реально діючого права, стан відповідності суспільних відносин законам.

Список використаних джерел

1. Ю.А. Дмитриев, И.Ф. Казьмин, В.В. Лазарев. Общая теория права: Учебник для юридических вузов. М: Издательство МГТУ имени Н.Э. Баумана, 1998. 384 с.
2. О.Ф. Скакун. Теорія держави і права. Підручник для вищих учбових закладів. Харків: «КОНСУМ», 2001. 655с.
3. Теория государства и права. Под ред. М.В. Корельского и В.Д. Первалова. М: Издательская группа ИНФРА, 1997. 616 с.

УДК 340,131:342,2

СУТНІСТЬ ВИРІШЕННЯ КОЛІЗІЙ НОРМ ПРАВА

Гришаєва Є. А., студентка

Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент

(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)

Питання виникнення причин колізій права є актуальним, оскільки в залежності від чіткості викладення правової проблеми залежить її вирішення. Крім того, формування

належної роботи механізму вирішення колізій права допоможе посилити ефективність правового регулювання та зосередитися на стабільності і розвитку правової системи вцілому. Проблему усунення колізій норм права досліджували багато відомих вчених, а саме: Д. Агашєва, І. Альоніна, Н. Власенко, В. Єрмоєнко, М. Заніна, Д. Керімова, Т. Коваленко, О. Котюк, А. Мірошниченко, Г. Лисаковський, З. Незнамов, С. Погребняк, А. Тиковенко, А. Тіллі, Ю. Тіхоміров, А. Черданцева, С. Фаркуш, М. Ус та ін. Незважаючи на значний науковий доробок, малорозробленим залишається питання форм, способів вирішення чи розв'язання колізій права.

Цілком правильно, що колізія — це не тільки разовий акт або дія, що одночасно здійснюється. Це і процедура аналізу, і оцінка актів та дій, установлення своєрідної «предправової протиправності», тієї її міри, яка чітко ще не зафіксована і їй не надана юридична кваліфікація. Відмітимо, що колізія виникає за чотирьох умов: 1) наявність двох або більше норм права; 2) норми права повинні регулювати одні й ті ж суспільні відносини; 3) норми права повинні бути одночасно чинними; 4) положення, що містяться в одній нормі права, повинні суперечити, відрізнятися до положень, що містяться в іншій нормі права. Таким чином, колізія норм права — це розбіжність змісту в формі протиріччя або відмінності двох і більше одночасно діючих норм права, що регулюють одні й ті ж суспільні відносини. Колізії з'являються з різних причин. Доцільно об'єднати їх у три групи: 1) порушення правил юридичної техніки; 2) недостатнє врахування законодавцем соціальної реальності; 3) нечіткий розподіл предметів галузей права, прийняття комплексних нормативних актів, складність, а нерідко й неможливість співвіднесення нової норми з раніше виданими через великий обсяг законодавчого масиву, множинність суб'єктів правотворчості та ін.

Усунення колізій здійснюється правотворчими органами, в результаті відбувається остаточна ліквідація колізійної проблеми. Поява ж такої форми вирішення колізій як їх подолання пов'язана з такою формою реалізації норм права, як застосування. При подоланні правозастосовний орган вирішує колізію протягом нетривалого проміжку часу, реагуючи на неї практично одразу, тоді як усунення зазвичай вимагає значно більшого проміжку часу.

До правових засобів запобігання виникнення колізій відносять такі: обов'язкове узгодження проектів нормативних правових актів; обов'язкова і факультативна експертиза нормативних правових актів; юридичне прогнозування і планування в нормотворчості; правила нормотворчої техніки; науково обґрунтоване встановлення компетенції нормотворчих органів.

До правових засобів, спрямованих на подолання й усунення колізій норм права належать: нормотворчість; тлумачення колізійних норм; внесення змін та уточнень до

чинних норм; судовий, адміністративний, господарський розгляд; систематизація законодавства; переговори, створення погоджувальних комісій; судова практика і прокурорський нагляд. Універсальними правовими засобами вирішення колізій є: правове виховання та освіта, правові засади і правоположення.

Сам механізм подолання колізій включає такі елементи: 1) колізійна норма; 2) колізійні принципи; 3) принципи права. Проілюструємо актуальні колізії, що містяться у законодавстві. О. Куліков вказує на колізію між ст. 9 ЖК УРСР та ст. 47 Конституції України. Він зазначає, що аналіз ст. 9 Житлового кодексу надає можливість зробити висновок, що будь який громадянин має право на безоплатне отримання житла. Водночас Конституція України наділяє таким правом лише соціально незахищені верстви населення (ст. 47). У висновку автор зазначає, що норма ст. 47 Конституції України розрахована на день сьогоднішній. Статті 1 та 9 Житлового кодексу (як, власне, і сам Житловий кодекс) переважно регулюють відносини, які залишились у дні вчорашньому. Їх спільне існування неможливе. У цьому випадку автор проілюстрував темпорально-субординаційну колізію. Такий вид колізії долається застосуванням норми вищої юридичної сили, тобто норми Конституції України. Норми ст. 9 ЖК УРСР робить недієвими норма ч. 1 Перехідних положень Конституції України, в якій зазначено, що закони та інші нормативні акти, прийняті до набрання чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції України.

Ще одну системну колізію, яку не можна оминати увагою, можна виявити в нормах, що регулюють діяльність житлобудівельних кооперативів. Вона є системною, оскільки колізія міститься одразу в кількох нормах і навіть кількох чинних нормативних актах. Луценко Д. С. вбачає колізію у цивільному законодавстві, зокрема, у принципово протилежних спеціальних нормативно-правових актах, які регулюють процедуру проведення публічних торгів із реалізації нерухомого майна.

Виникає правова колізія у сфері правозастосування, що створює правові підстави для судового оскарження будь-яких результатів публічних торгів із підстав недотримання закону в момент їх проведення. Подолання колізій між нормами рівної юридичної сили здійснюється шляхом використання колізійних норм або колізійних принципів *lex specialis derogat generalis* (лат. «спеціальний закон відмінює (витісняє) загальний закон»); *lex posterior derogat priori* (лат. «пізнішим законом відмінюється більш ранній»); *lex posterior generalis non derogat priori speciali* (лат. «наступний загальний закон не скасовує більш ранній спеціальний закон аналогічної юридичної сили»).

Таким чином, колізії завжди будуть існувати, тому необхідно знайти найбільш оптимальний спосіб вирішення колізій права при їх появі та постійно вживати заходів щодо

їх впорядковування, не допускати протиріч між нормами права, які регулюють одні суспільні відносини. Запорукою цього може бути ефективне функціонування механізму вирішення колізій права.

Список використаних джерел

1. Лысаковский Г.А. Коллизии в праве и меры по их разрешению: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юр. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; История правовых учений» / Г. А. Лысаковский; науч. рук. В. Н. Артемова; Белорусский государственный университет. – Минск, 2002. – 20 с.
2. Матузов Н. И. Коллизии в праве: причины, виды и способы разрешения / Н. И. Матузов // Правоведение. – 2000. – № 5. – С. 231-232
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави [Електронний ресурс] : підручник / О. Ф. Скакун. – Київ : Правова єдність: Алерта, 2014. – 524 с.

УДК 349.2.01.03:347.22

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ

Проскуріна І.С., студентка

*Керівник: Валецька О. В. кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

У даній статті визначено поняття трудової правосуб'єктності. Представлено аспекти трудової правосуб'єктності. Визначено складові трудової правосуб'єктності.

Ключові слова: трудова правосуб'єктність, зміст трудових правовідносин, правоздатність та дієздатність, правовий статус.

Сучасний стан становлення теорії трудового права та трудового законодавства тісно пов'язані із цілісним та системним вирішенням проблем щодо розуміння поняття та особливостей трудової правосуб'єктності, яка відображає правові властивості суб'єктів трудового права, що дозволяє ї приймати участь у трудових правовідносинах.

Незважаючи на розбіжності у визначенні правосуб'єктності, загальновизнаним є те, що це правова категорія, яка надає можливість особі вступати у правовідносини. Окрім того, беззаперечним є той факт, що правосуб'єктність характеризує сукупність таких основних властивостей особи як правоздатність і дієздатність, а також загальні права і обов'язки.

Варто відзначити, що поняття трудової правосуб'єктності тісно пов'язане із загальнотеоретичним розумінням категорії «правосуб'єктність». Щодо сутності категорії

«правосуб'єктність» у юридичній літературі підкреслюється, що визнання що фізичних або юридичних осіб носіями прав і обов'язків, надання їм певної правосуб'єктності, тобто наділення суспільно-юридичними якостями, що дозволяє їм брати участь у різних майнових, організаційних, особистих немайнових правовідносинах, перетворює їх на суб'єктів цих правовідносин.

Трудова правосуб'єктність (праводієздатність) - це надана законом можливість особи бути учасником трудових та пов'язаних з ними правовідносин. Правосуб'єктивність визначається переважно як поєднання трьох компонентів - правоздатності, дієздатності та правового статусу, які і є тими властивостями, якими має володіти кожен з учасників, у тому числі і трудових правовідносин. Правоздатність - це гарантована законом можливість мати трудові права. Усі потенційні учасники можливих правовідносин уже є правоздатними, є суб'єктами права від народження. Дієздатність - тобто здатність своїми діями набувати й реалізовувати права і обов'язки, а також нести за їх порушення юридичну відповідальність. Трудова дієздатність виникає, за загальним правилом, з досягненням шістнадцятирічного віку.

Отже, характеризуючи трудову правосуб'єктність, слід підкреслити, що вона є цілісною та системною правовою категорією. Вона виступає ключовою передумовою перетворення учасників суспільних відносин на суб'єктів трудового права та дозволяє їм брати участь у трудових правовідносинах.

Список використаних джерел

1. Пилипенко П. Д. Трудове право України. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 530 с.
2. Якушев І. М. Суб'єкти трудового права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2000. 18 с.
3. Костюк В. Л. Поняття трудової правосуб'єктності: теоретико-правовий аспект // Наукові записки. 2006. № 53. С. 65-70.
4. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card /254%D0%BA/ 96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 09.04.2019).
5. Кодекс законів про працю. Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n1035> (дата звернення: 09.04.2019).

УДК 340.15:342.7](477.87)”1939”

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД НАСЕЛЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ*Захаров О.Д., студент**Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

Обмеження прав і свобод людини – це те, з чим бореться людство протягом декількох століть і досить вдало. На сучасному етапі дедалі більше це питання постає в країнах прихованого та відкритого авторитарного типу. Але, ще менш ніж 100 років тому ця проблема була набагато поширенішою, ніж зараз. Саме в цей час свою державу будував народ Закарпаття – Карпатську Україну.

Хоча, важко сказати, що весь народ приймав участь у формуванні її політики, адже вона, як не дивно, знаходячись у складі демократичної Чехословачії, була авторитарного типу, зі своїми обмеженнями свободи та заборонами висловлювання для певних категорій населення. Про цей факт мало хто говорить, зважаючи на невеликі розміри та час існування незалежності держави, ураховуючи й те, що на наших теренах існували набагато більші за розмірами та впливовістю національні державні утворення. Тим не менш, висвітлювання цього питання є надзвичайно важливим та актуальним, оскільки існування Карпатської України як держави є наступним етапом українського державотворення, а питання порушення прав і свобод людини досі звучить на конференціях ООН.

Автор ставить на меті: по-перше, висвітлити питання авторитарної політики уряду Августина Волошина по відношенню до населення Карпатської України, по-друге, обґрунтувати необхідність заходів щодо обмеження демократії в країні, а по-третє, порівняти доцільність обмежень прав і свобод людини в Карпатській Україні та в інших країнах авторитарного типу того часу. Першим кроком до встановлення авторитаризму було розпорядження Хустського МВС від 24 грудня 1938 року, що вело до обмеження конституційних прав громадян, особливо права на захист, оскільки окружний уряд отримав повноваження розпускати сільські громади, які очолювали виборні старости, а на їхнє місце призначали урядових комісарів.

Наступним кроком було те, що Президія Підкарпатської Русі 18 листопада 1938 року видала розпорядження “Про створення концентраційного табору”, у якому функції суддів здійснювали представники виконавчо-розпорядчої влади. До нього могли потрапити: “... дезертири та втікачі з-за кордону; політичні провинивці з нашого краю; особи, які противляться проти інтересів внутрішнього ладу та спокою, підбурюваннями та саботажами

всякого роду; особи, що противляться проти інтересів оборони держави та республіки, оскільки проти них не можна виступати судовим шляхом”. Без формальностей, без доказів і вироку суду громадянин позбавлявся свободи. 17 січня 1939 року Міністерство народної оборони запропонувало створити карні робочі табори, де виконувалися різного роду роботи, які тривали 48 годин на тиждень. До карних робочих таборів потрапляли: а) особи, котрі ухилялися від роботи, мали 18 років і не могли довести, що мають постійну роботу; б) особи, які грубо порушують свою роботу або недбало її виконують.

Останнім кроком стало те, що 20 січня 1939 року уряд вирішив розпустити усі політичні партії, “виходячи зі становища громадського спокою і порядку, та з того, що діяльність політичних партій, існуючих у Карпатській Україні, загрожує громадській безпеці”. Тож, оскільки внутрішньополітичне становище у краї було нестабільним і вибухонебезпечним, то це викликало необхідність створення оптимальних умов для консолідації всіх патріотичних українських сил, хоч і водночас це призвело до здійснення урядом Карпатської України ряду антидемократичних актів. Незважаючи на схожість даних обмежень з такими, що були в Нацистській Німеччині чи Сталінській Росії, ці заходи були необхідними не для збереження владних кіл у керма, а для збереження здобутків встановлення державності.

УДК 340, 15:351,86](477)

ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВОЄННОЇ ДОКТРИНИ

Воляннюк А.В., студент

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

Анотація: У роботі досліджено Воєнну доктрину України, проаналізовано правову та військову природу оборонних документів, етапи їх розвитку та причини прийняття. Надано характеристику чинної Воєнної доктрини, її особливості та проблеми реалізації.

Ключові слова: оборонна функція, оборонна політика, оборонні документи, обороноздатність, воєнна доктрина.

На даному етапі розвитку Україна вже багато років зазнає агресії з боку Російської Федерації і вже 5 років знаходиться у стані гібридної війни. Наш ворог веде проти нас як інформаційні, агітаційні, диверсійні так і майже повномасштабні воєнні дії. В такий час важливе місце займає оборона політика, та оборонні документи, які є першоосновою та

нормативним підґрунтям всього процесу оборони держави та забезпечення національної безпеки. Одним з таких документів є Воєнна доктрина України, яка затверджується указом Президента України, на основі рішення яке приймається Радою Національної безпеки та оборони України.

За роки незалежності нашої держави було прийнято декілька редакцій Воєнних доктрин, як правило кожен новий президент після приходу до влади ініціював прийняття не тільки нової доктрини, а й усього оборонного пакету документів, в тому числі Стратегії національної безпеки та низки профільних Законів України. Це були спроби зміни оборонного сектору, та спроби кожним новим президентом змінити оборону політику відповідно до свого бачення загального політичного та економічного курсу України.

На даному етапі діє нова редакція Воєнної доктрини України, яка була прийнята Указом Президента від 2 вересня 2015 року.

Дана редакція є дуже інноваційною та внесла низку нового до воєнної та загальної політики України, починаючи від відходу від політики позаблоковості і аж до встановлення на законодавчому рівні країни агресора та ворога України.

Тож, можна сказати, що діюча Воєнна доктрина має на меті докорінно змінити весь оборонний сектор держави та зробити з України обороноспроможну, конкурентоспроможну державу.

УДК 342,33 – 027,21

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ТЕОРІЇ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ

Сугак К.В., студентка

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

На даному етапі розвитку суспільства теорія розподілу влад представлена як зв'язок між нею і теорією суверенітету народу. Теорія народного суверенітету говорить про існування самостійного і повноправного народу, який делегує державі певні обов'язки, а держава в свою чергу виконує свої повноваження в інтересах народу. Тема теорії розподілу влади і сьогодні дуже актуальна серед дослідників, вона входить до складу тих тем щодо яких сперечаються багато років, вченим і дослідникам цікаво розглядати це питання для того, щоб дати експертну оцінку певним теоріям, тому такі дослідження ми можемо спостерігати в творах сучасних авторів. Найбільші складнощі в дослідженні теорії розподілу

влади виникають на тому етапі, де досліджують поділ влади на гілки, повноваження правлячих верхівок, які очолюють ці гілки, взаємозв'язок гілок влади між собою без конкурування та повного розподілу обов'язків між ними. З'ясування аспектів, за якими відбувається поділ влади у вітчизняний період відбувається через розгляд загальнотеоретичних підходів до розгляду теорій поділу влад. Багато українських вчених приділяли увагу саме цьому питанню, серед них О. Лавринович, В. Маляренко, Є. Назаренко, Н. Нижник, Н. Оніщенко. Пропоную розглянути класичні теорії поділу влади за сучасним ладом. [3, с.75]

Сучасний етап класичної теорії поділу влади характеризується тим, що за неї апарат державної влади з її складовими є формою забезпечення прав і свобод громадянина, а не шляхом до розв'язання рук людей, які очолюють гілки влади. Прихильники класичної теорії на сучасний лад говорять про те, що влада ґрунтується на системі стримувань і противаг і ця система повинна бути настільки досконалою, щоб органи влади та їх представники не змогли порушити закон і вчинити дії, які суперечать Конституції. Слід зазначити, що Конституція чітко визначає органи державної влади та розрізняє їх компетенцію, тому теорія поділу державної влади є умовою для правильного і справедливого визначення цих органів. Проте, чітке розмежування органів державної влади не є гарантом того, що в державі буде гуманне ставлення до народу і будуть захищатися права і свободи громадянина, адже в деспотичній державі також є поділ на гілки влади.

Наразі юрист з Британії Д. Гарнер спростовує теорію Ш. – Л. Монтеस्क'є і говорить про те, що поділ на гілки може існувати, але не доречно відносити обмежені повноваження до діяльності тієї чи іншої гілки. Адже законодавча гілка влади не завжди займається тільки законодавчим регулюванням правовідносин, наприклад, парламент виконує також установчу функцію, має право брати участь у формуванні уряду і призначенні на посаду керівників уряду, а також парламент здійснює контрольну функцію, контролюючи діяльність органів, які йому підзвітні.

Нововведенням, яке представляють сучасні вчені, досліджуючи класичну теорію поділу влади, є поділ на дві гілки законодавчу і виконавчу, наприклад, тим самим позбавляючи судову гілку існувати самостійно. Це пояснюють тим, що судові органи діють, спираючись на закони, тому їх можна вважати органами виконавчої гілки влади. [2, с.88]

Не можна упускати той момент, що в окремих наукових працях відомих сучасних представників теорії держави з'являються здогадки про нарощування гілок влади. Тобто, є чотири стадії розподілу гілок влади і з кожною наступною стадією кількість гілок збільшується від двох до чотирьох. Четверту гілку вважають президентською.

Як ми можемо спостерігати, думки щодо теорій розподілу влад розбігаються. Деякі вчені вважають, що гілок повинно бути менше, для ефективнішої роботи держави, а деякі вчені навпаки виступають за збільшення гілок влади, задля зручності делегування обов'язків. Наука в цьому руслі не стоїть на місці. На цю тему і досі відбувається багато суперечностей. Але на мою думку, якщо виділяти ядро усіх теорій, то завжди потрібно звертати увагу на те, що всі гілки, які відокремлюються повинні бути самостійними, справедливими та діяти на благо народу.

Список використаних джерел

1. Н.Н. Крестовская, А.Ф. Цвиркун. История учений о государстве и праве : Курс лекций. Харьков, 2007. 448 с.
2. М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, акад. ВПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Загальна теорія держави і права. Харків : Право, 2009. 584 с.
3. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку : Монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 384 с.

УДК 340.116 (510) (043,2)

УНІКАЛЬНІСТЬ ПРАВА КНР ЯК ПРЕДСТАВНИЦІ ДАЛЕКОСХІДНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Манілін О. Є., студент

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

Анотація: Досліджується тема унікальності права Китайської Народної Республіки, у науковій статті проведений аналіз правової системи Китаю, визначено її характерні особливості, що виокремлюють її серед інших представників Далекосхідної правової групи, розглянуті історичні етапи її розвитку, розкритий визначальний вплив Китайського права на розвиток і формування в сучасному вигляді Традиційної правової сім'ї та в результаті зроблено висновки щодо сучасного стану права КНР.

Постановка проблеми. Глобалізація і зростання економічних, політичних та культурних контактів із різними світовими державами потребує більш глибокого розуміння права таких країн. Дуже цікавим є дослідження правової систему Китайської Народної Республіки, яка на сьогоднішній день є однією з глобальних лідерів серед держав світу, є

першою країною-виробником і через це партнером більшості держав світу, серед яких в тому числі є і Україна. Китайська правова система належить до Далекосхідної правової сім'ї, а тому має значну різницю із континентальним правом.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Правознавці світу тією чи іншою мірою торкалися права Китайської Народної Республіки, звертаючи основну увагу на їх загальні особливості, історичні умови виникнення останньої, на впливи на це права романо-германського та англо-американського. До числа вітчизняних дослідників належать такі, як: Бергер Я., Гудовніков Л. М., Колосов Ю. М., Кривчикова З. С., Єгоров К. А., Карташкін В. А., Лукашевай Е. А. та ін.

Актуальність та мета дослідження. Порівняльний аналіз джерел права Китаю дає змогу визначити особливість побудови правових інститутів традиційних країн, виявити позитивні та негативні сторони китайського права, виявити загальносвітові тенденції розвитку права у сучасних умовах, спрогнозувати можливий подальший розвиток права Китайської Народної Республіки.

Поняття «правова система» має декілька значень. Основним вважається характеристика національного права певної держави. У широкому значенні — означає об'єднання правових систем групи країн. Відмінності між правом різних країн зменшуються, якщо виходити не зі змісту конкретних норм, а з більш постійних елементів, які використовуються для створення, тлумачення та оцінки норми. Самі такі норми можуть бути різними, але за способом їх розробки, систематизації, тлумачення виділяють кілька типів — „правових сімей”. Категорія „правова сім'я” служить для визначення групи правових систем, які мають однакові юридичні ознаки, що і дає змогу говорити про відносну єдність цих систем [1, с. 538].

На сьогодні, найбільш поширеним у світовій теорії і практиці є поділ на континентальну (романо-германську), загальну (англо-американську), змішану (скандинавську, латиноамериканську), мусульманську, звичаєву (здебільшого постколоніальних країн Африки та Океанії) та далекосхідну (традиційну) групу правових систем. Далекосхідну групу утворюють правові системи Китаю, Японії та деяких інших країн, що розвивалися під їх впливом — Монголії, Кореї, Малайзії, Індонезії, Бірми, Лаосу, В'єтнаму, Таїланду, Сінгапуру тощо. Материнськими правовими системами для далекосхідної сім'ї вважаються правові системи Китаю та Японії.

Унікальність далекосхідного права полягає в тому що провідну роль в ньому як джерело займає не норма права, а звичай. Норма права відіграє тут другорядну роль. Передумовами цього явища стали особливості історичного розвитку цих країн.

Виокремлюючи Китай серед інших представників далекосхідного права потрібно розпочати з того, що в силу різних історичних обставин склалося так, що на території КНР

нині діє три правові системи – право континентального Китаю, або власне право КНР, право Сянгану (колишнього британського володіння Гонконг) та право Тайваню. Китайське право яке діє на більшій території країни утворює складну систему яка зберігає як спадок стародавні правові традиції та розвиває ідеї «соціалізму з китайською специфікою» із деякими засадами романо-германського права [2, с. 456].

Висновки. Отже, система права Китаю є материнською правовою системою для країн традиційної правової сім'ї оскільки є одним із найдавніших у світі та має принципи які є загальними для держав Далекосхідної правової сім'ї. Правова система Китаю є унікальною і має особливий характер розвитку через вплив на нього стародавніх філософських давньо-китайських вчень даосизму, конфуціанства і легізму; поєднання законодавства "соціалізму з китайською специфікою", в якому поєднується принципи комунізму з методами капіталізму, а також співіснування загального права Гонконгу і Тайваню, території яких дуже довгий час мали інші особливості розвитку, з правом Китайської Народної Республіки. Це країна, яка об'єднує значні території з багатонаціональним складом і найбільшим на Землі населенням, держава, право якої об'єднує норми моралі з нормами закону, континентальне право із загальним правом.

Список використаних джерел

1. Скакун О. Теорія держави і права: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Харків: Видавництво Консум, 2001. 656 с.
2. Бехруз Х. Сравнительное правоведение: Учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений. Одесса: Видавництво Фенікс, 2008. 504 с.

УДК 340

ЖІНОЧА РУКА В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВОЮ

Мартинюк К.В., студентка

*Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

Європейський напрямок розвитку України вимагає затвердження європейських цінностей в Українському суспільстві. Однією з таких цінностей є гендерна рівність, яка проявляється як у побуті, так і у здійсненні влади. Подолання гендерних стереотипів при формуванні влади в Україні є важливим завданням сучасною Українською державою. Здатність жінок керувати державою знаходить підтвердження у практиці управління різними державами у різні часи. В даній роботі автор спробує проаналізувати досвід державного

будівництва, накопичений середньовічними і ранніми модерними європейськими державами, якими правили жінки.

В історії є безліч прикладів коли жінка, ставши до влади, підіймала державу з колін чи просто розширювала території та удосконалювала країну. Однією з таких жінок є велика княгиня Київської Русі Ольга, яка прославилася на весь світ мудрістю і залізним характером. Вона успішно управляла найбільшою державою Європи з 945 по 964 рр. [1, с. 63] Одним з її найперших успіхів була помста деревлянам. Вона жорстоко придушує древлянський бунт, а також покінчивши з плеємним сепаратизмом цим зберігає за Києвом першість і княжий престол [3, с. 8]. Також княгиня Ольга побачивши недоліки всієї державної системи і системи оподаткування впорядковує полюддя, визначивши його розмір і час збору. Вона встановила уроки і оброки – нові системи оподаткування. Залежне населення повинно було їх виконувати в таких розмірах, які б не позбавляли їх засобів для існування. Ольга розпорядилася по всій країні встановити погости – спеціальні місця для збору данини. Княгиня розподілила особисту і державну казну. Ще Ольга проводить реформу управління. Були жорстоко регламентовані дії на місцях княжих дружинників і суддів [2, с. 139]. Княгиня в Києві провела масштабне будівництво і саме в той час з'явився так званий Ольжин двір – княжа резиденція. Вона віддала перевагу дипломатичним засобам ведення зовнішньої політики [5, с. 76]. Ольга здійснила перший офіційний візит до Константинополя де і приймає християнство [2, с. 138]. Також вона реалізувала першу спробу встановити дипломатичні зв'язки із Західною Європою. А пізніше Ольга спокійно передала правління Святославу, як тільки він почав вимагати цього [6, с. 63].

Ще однією з відомих жінок і неймовірних правительок є цариця Грузії Тамара, яка правила з 1184 по 1213 рр. За ці роки вона зробила стільки, скільки не міг зробити жоден попередній правитель Грузії [7, с. 184]. Цариця завершила розпочате своїми предками – створила досконалу грузинську армію. Вона розширила території своєї країни завоювавши Ерзерум і Темзір, здобувши перемогу над адрібільським султаном і ставши переможцем в Шамкорській битві, вразивши цим Апеппського султана Нукардіна. Завдяки військових трофеїв і данини, що збиралася з завойованих територій, Грузія стала однією з найбагатших країн у середньовічному світі. Завдяки цим коштам цариця Тамара побудувала безліч храмів, замків і оборонних споруд [8, с. 57]. Також цариця посприяла розвитку романтичної словесності в прозі і вдосконаленню грузинської мови. Вона зрозуміла, що для продовження її цілей грузинським підданим необхідно мати гарну освіту, тому доклала максимум зусиль для розширення шкільної програми. Дітям викладали астрологію, арифметику, богослов'я, іноземні мови і безліч інших предметів, яким не навчали в інших державах. За часів правління Тамари при дворі збиралися кращі музиканти, філософи, письменники і поети.

Саме при її царюванні з'явилася поема «Витязь у тигровій шкурі», в якій Шота Руставелі оспівував людські якості такі як мужність, щедрість і дружелюбність. Цариця розповсюдила християнство серед кавказьких горців. А коли Грузія втратила царицю, могутність держави швидко занепала, потім країну завоювали турки, і «золоте грузинське століття» завершилось [7, с. 193].

Також могутньою правителькою була Єлизавета I, яка правила Англією з 1558 по 1603 рр. Вона вміла обирати компетентних радників і розуміла важливість громадської думки. Під час її правління Англія досягла процвітання в промисловості і торгівлі. Майже на всі відомі моря поширилася морська торгівля. Англійські моряки здійснили цілий ряд успішних експедицій, відкриваючи нові шляхи і засновуючи колонії [9, с. 25]. В 1558 р. Єлизавета I уклала акт «про верховенство» в ньому йшлося про відокремлення англійської протестантської церкви від Риму. Єлизаветинська релігійна угода суворо дотримувалася під час її правління й пізніше дала початок виникненню теперішньої Англійської церкви. В 1578 р. були виявлені перші ознаки нового літературного руху, який прийшло з поширенням популярності «Евфуса» Джона Лілі і «Пастухового календаря» Едмунда Спенсера. У 1590 р. набули популярності твори таких геніїв творчості, як Вільям Шекспір і Крістофер Марлоу. У цей період англійський театр досяг небачених до того вершин. Під час правління Єлизавети були найбільш активні будівельники, драматурги, поети і музиканти. Хоча королева не була покровителькою мистецтв [10, с. 13].

У 1603 р. Єлизавета I померла, а не більш ніж за 20 років після смерті, її вже вважали правителькою золотого віку — образ, який досі домінує у поглядах англійців. Правління Єлизавети відоме як Єлизаветинська ера, що поклала початок політичній могутності Англії та висунула країну на лідерські позиції в Європі [9, с. 190].

Ці жінки є не єдиними які могли якісно вивести свої країни на новий рівень розвитку. Завдяки їхньому правлінню країни процвітали, розвивалась освіта, мистецтво, архітектура й будівництво. Їхня діяльність є прикладом здатності жінок успішно розбудовувати державу, визначити її курс та розвиток. Ці приклади мають сприяти усуненню гендерних стереотипів при формуванні влади в сучасних країнах.

Список використаних джерел

1. Бублик Т. Жінки в історії України - 2008. - № 3. - С. 64-68
2. Василик О. Економічні та фінансові реформи княгині Ольги/ О. Василик, Л. Ларіонова //Фінанси України. - 2003. - № 7. - С.137-140
3. Кралюк П. "Життя княгині Ольги"/ Петро Кралюк //День. - 2003. - С. 8
4. Правденко С. Постаті Давньої Русі. - 2004. - № 3. - С. 76-79
5. Сліпушко О. Таємниці володарів Русі. — Київ, 2003. — С. 76.

6. Лотоцький, О. Охрещення Ольги - 2006. - С. 62-64.
7. Женщины-звезды в жизни человечества: Сафо, Аспазия, Таис Афинская, Клеопатра, Царица Тамара - 2003. - 141 - 194 с.
8. Губарева, Г. Г. Усі видатні постаті всесвітньої історії. 2007. 155 - 160 с.
9. Грибанов Б. Елизавета I, королева Англії. - 2010. - 192 с.
10. Лейвак Б. Г. Великие женщины Англії. - 2005. - 95 с.

УДК: 342.728 [331.105.44:005.58] (477)

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК ЯК СТОРОНИ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Оганесян Т. А, студентка III курсу

Керівник: Валецька О. В., канд.юрид.наук, доцент

(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)

Громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Тому, враховуючи те, що професійні спілки відіграють важливу роль у захисті прав працівників, дослідження даного питання є дуже актуальним.

Серед основних повноважень профспілки можна зазначити наступні:

1. Пріоритетним завданням профспілок є представництво і захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілок в державних органах та органах місцевого самоврядування, у відносинах з роботодавцями, а також з іншими об'єднаннями громадян.

2. Також Конституція передбачає право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Стаття 44 Конституції закріплює: «Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів».

Схожі положення зафіксовані в Законі України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»: «Профспілки, їх об'єднання мають право на організацію та проведення страйків, зборів, мітингів, походів і демонстрацій на захист трудових і соціально-економічних прав та інтересів працівників відповідно до закону».

3. Не менш важливим є діяльність профспілок з організації та об'єднання колективних переговорів, укладення колективних договорів, генеральну, галузеві (міжгалузеві), територіальні угоди від імені працівників у порядку, встановленому законом.

Пріоритет при укладенні колективних договорів надається профспілкам, котрі, в першу чергу, представляють інтереси найманих працівників і сприяють тому, щоб у колективному договорі були прописані і належним чином зафіксовані необхідні пільги, гарантії праці, компенсації, вимоги до оплати праці, відпочинку, безпеки праці тощо.

4. Важливим елементом діяльності профспілок є міжнародне співробітництво, зокрема, стаття 9 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» прописує, що профспілки та їх об'єднання відповідно до своїх статутних цілей і завдань мають право вступати до міжнародних профспілкових та інших міжнародних організацій та об'єднань, які представляють інтереси працівників, і брати участь в їх діяльності, співробітничати з профспілками інших країн, здійснювати іншу діяльність, яка не суперечить законодавству України.

Отже, узагальнивши все вищенаведене, можна стверджувати, що професійні спілки відіграють провідну роль у захисті прав працівників, здійснюючи підтримку у реалізації ними своїх законних інтересів; у необхідності відстоювати права, посиляючись на чинне законодавство України.

УДК 346.7:368

ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ СТРАХОВОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Чувальська І. О., магістрант

*Керівник: Кокошко Ф. І., к. і. н., доцент, доцент кафедри
(ПЗВО «Міжнародний класичний університет ім.. П.Орлика»*

Аналіз законодавства європейських країн дає підстави стверджувати, що в більшості держав існує або кодифікований нормативно-правовий акт у сфері страхування, або спеціальний закон, який регулює саме страхову справу. При цьому сучасний розвиток правового регулювання страхової справи у всіх зазначених державах містить одну об'єднуючу ознаку – уніфікацію норм щодо провадження страхової справи з метою подальшого створення єдиного високорозвинутого страхового ринку.

Аналіз стану страхової справи в Україні свідчить, що в нашій державі існують три основних напрямки еволюції правового регулювання страхової справи: оновлення та

вдосконалення змісту Закону України «Про страхування»; адаптація законодавства України про страхування до законодавства ЄС; кодифікація страхового законодавства. Основою для адаптації українського законодавства у сфері страхування до європейських стандартів виступають Директиви Європейського Парламенту та Ради, які є основою загальноєвропейського регулювання. В Україні діє Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС від 2004 р., яка серед пріоритетних напрямків адаптації також визначає сферу фінансових послуг, а отже, і страхування.

Вчені визначають такі пріоритетні напрямки адаптації українського законодавства: страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів; посередницька діяльність у страхуванні; перестрахування; банкрутство страховиків тощо. Вважаємо, що до зазначеного переліку слід додати забезпечення платоспроможності страхових компаній, адже в умовах політичної та економічної нестабільності в Україні ці положення набувають особливого значення.

Серед основних перспектив розвитку правового регулювання страхової справи в Україні слід виокремити удосконалення Закону України «Про страхування» з урахуванням теоретичних надбань та практично обумовленої необхідності внесення таких змін і доповнень, поступову адаптацію українського законодавства до законодавства ЄС, яка б забезпечила ефективне та стабільне впровадження стандартів страхової діяльності, а також систематизацію актів страхового законодавства.

УДК 378.041:78

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Волошин Я.І., студент

Керівник: Палилюлько О.М., кандидат історичних наук, викладач

*(Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область)*

Сьогодні змінюються відносини між студентом і викладачем. Якщо на перших курсах викладачеві належить активна творча позиція, то на старших курсах навчання ця послідовність змінюється в сторону спонукання студента працювати самостійно, активно прагнути до самоосвіти [1, с.18].

Можна впевнено стверджувати, що самостійна робота студентів є невід'ємною частиною навчального процесу і розцінюється як серйозне осмислення набутих знань отриманих студентом, наприклад при вивченні курсу «Господарське право». До основних

принципів самостійної роботи студентів слід віднести її комплексність, безперервність, системність, відповідність, що визначає відповідно її характер і вид джерел інформації, форми й способи інформаційного забезпечення самостійної роботи. Критеріями визначення рівня виконання та засвоєння самостійної роботи студентів виступають, як правило опитування (усні чи письмові), програмовий контроль, виконання модульних робіт, підсумкових модульних контролів, індивідуальних (навчальних) завдань, проведення колоквиумів та інших форм контролю. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується Планом підготовки студентів з курсу «Господарське право».

Роль викладача у виконанні студентом самостійної роботи зводиться, як правило, до перевірки і оцінювання якості конспектування лекцій, навиків вирішувати навчальні, практичні та інші пропонувані завдання і юридичні задачі чи тести, рівень розвитку здібностей, порівнювати різні правові елементи окремих сфер господарювання, його інститути, формувати вміння зробити доповідь або повідомлення по запропонованій темі на семінарському занятті, вміння користуватися термінологією, юридичною енциклопедією тощо.

Викладач, який забезпечує курс, включає в процес вивчення дисципліни різноманітні види самостійної роботи студента (як прості репродуктивні завдання, так і завдання творчого характеру) по окремих темах, що входять в Програму курсу «Господарське право», які реалізуються студентами у поза аудиторний час, але під методичним і організаційним керівництвом викладача. Обсяг і кількість видів самостійної роботи студента визначається викладачем і доводиться до відома студентів на перших заняттях [2, с.4-8].

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів з курсу «Господарське право» передбачає засоби самоконтролю (тести, пакет індивідуальних контрольних завдань тощо), обсяг та види яких визначаються викладачем. Зміст та обсяг самостійної роботи студента по вивченню даного курсу узгоджується з іншими видами навчальної діяльності студентів. Викладач зобов'язаний здійснювати аналіз самостійної навчальної роботи кожного студента.

Список використаних джерел

1. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі / С.Б. Літвінчук – 2012 – С. 65 – 69. Режим доступу:
<<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf>>
2. Романова Г.М. Індивідуально-типологічні та дидактичні чинники результативності самостійної роботи студентів економічних університетів: Автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2003. – 21 с.

УДК 347.3:965.42](043.2)

МЕДІАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРИМИРЕННЯ*Кухарь С.С., студент**Керівник: Ковальова С.Г., кандидат юридичних наук, доцент
(Чорноморський національний університет ім. П. Могили, м. Миколаїв)*

В колі юристів під час обговорення медіації, побутує скептичне та навіть недовірливе ставлення до даного інституту. На думку автора, у формуванні таких хибних уявлень, впливає декілька факторів одними з яких є, не повне усвідомлення процесу та складових самого процесу медіації, ролі юриста в ній. Оскільки даний інститут для вітчизняного права в новину то і сам факт недовіри та надмірного необґрунтованого скептицизму в сторону медіації міг би бути зрозумілим, як би не досвід країн заходу та сходу, де останні відносно нещодавно приміряли на себе вбрання з європейських, американських правових систем і комбінуючи їх досягли помітних результатів у бік покращення правового регулювання суспільних відносин.

Медіація в Україні, проходить етап доведення до мас і до всього не має необхідної підтримки з боку законодавчої гілки влади і тому процес цей відбувається досить мляво.

Виражаючись фігурально, для тотального запуску даного інституту необхідно ростити його немов дерево, запровадити ефективний державний менеджмент, популяризувати на сайтах з надання юридичних послуг, формувати висококваліфіковані центри з підготовки спеціалістів медіаторів, та на законодавчому рівні правильно та доцільно розмістити процес медіації у правовому полі держави, де цей процес отримає нове дихання і зможе самостійно розкритись і скласти гідну конкуренцію судочинству.

У сучасному світі, дуже важливу роль відіграє розуміння власної суб'єктності та того чого ми насправді хочемо. Нажаль в нашій країні склалась ситуація, коли безліч людей вдається до соціального маскування і прояв суб'єктності для них, щось з рідні обов'язкової відповідальності чи примушення до якихось небажаних дій. Відсутність декількох позицій мислення заганяє людину в кут, в правовому полі не має бути доктринації в питанні судочинства чи іншого вирішення спорів, необхідно надати декілька позицій та дати змогу людині обирати, в Україні має бути суб'єктивізація серед населення, вірогідно що в якийсь період це породить масу конфліктів серед населення, коли кожен відстоюватиме саме те що хоче, має, заслуговує, але далі через короткий відрізок часу люди почнуть домовлятися як це було свого часу в Сполучених Штатах Америки та Австралії.

Медіація в Україні не просто заголовок до якогось детективу чи фантастичного твору невідомого автора, це доволі дієвий механізм врегулювання конфлікту та зняття суспільного напруження. Для країни яка важко пережила та на думку автора досі переживає розпад радянського союзу та звільнення від імперіалізму, медіація могла б бути тим вогнем який Прометей подарував людям, тому що, маючи суб'єктність та інструмент врегулювання спорів за методом персоналізації власних інтересів а вже потім інтересів сім'ї, клану, корпорації за Платоном.

Висновки. Як приклад для наслідування у сфері альтернативного вирішення спорів, Україні слід звернутись за досвідом до США, де цей інститут був впроваджений з 60х років минулого століття і вже у 80х досягнув великого розмаху, хочеться вірити у світле майбутнє Української медіації, як інституту альтернативного вирішення спорів. Перші кроки в цій сфері вже є, як є і Український Центр Медіації де займаються підготовкою спеціалістів в галузі медіації.

Список використаних джерел

1. Медіація конфліктів і спорів у галузі корпоративного управління, Ерік М. Рунессон і Марі-Лоранс Гі, листопад 2007.
2. Ведение переговоров и разрешение конфликтов / Перевод с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. — 226 с. ISBN 5-9614-0227-4

УДК 342.9

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

*Вербицька В.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Згідно ст. 174-4 КоАП України - булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Чому починається булінг? Випадки насильства серед учнівської молоді були завжди, однак зараз вони стають дедалі помітнішими. Початок цьому дає такий собі рекет щодо учнів

початкової школи, коли, наприклад, старші діти відбирають у них мобільні телефони. Серед же дітей 11-15 років поширені плітки, принизливі жарти та бойкот.

Решта дітей, спостерігаючи за діями булера, або їх ігнорують, або обурюються та намагаються втрутитися. Але бачачи, що жертва не чинить опір, а вчитель їхню ініціативу не підтримує, діти відчують безпорадність, і їхній настрій може змінитися – від співчуття жертві до роздратування і байдужості.

Що робити? Молоді не варто намагатися вирішити ситуацію самотужки, адже з булером не завжди можна порозумітися. Краще звернутися до батьків, вчителів, або старших, яким дитина довіряє. У разі, якщо над дитиною знущаються, батьки, повинні уважно вислуховувати скарги дитини і ставитися до цього серйозно, а не просто відмахуватися словами: «Дай здачі». Завдяки підтримці батьків, дітям легше переживати проблеми в закладі освіти. Також варто звернутися до викладачів та звернути їхню увагу на цю проблему. У найкритичнішій ситуації варто залучити поліцейських і навіть подумати про зміну місця навчання.

Викладачам же потрібно не показувати свою фізичну перевагу, а поговорити з ним. Крім того, за витівками булера не можна спостерігати, адже йому потрібні глядачі для того, щоб максимально проявити демонстративну поведінку. При витівках на уроці можна спробувати відволіктися від заняття і зосередити увагу на булері, спробувати залучити його до навчального процесу. Однак варто пам'ятати, що не можна закривати очі навіть на найменший прояв цькування, адже розібратися з ситуацією можна лише спільними зусиллями і тільки, якщо вчасно звернути на неї увагу.

Що можуть зробити викладачі? Вирішальна роль у боротьбі з булінгом у закладі освіти належить викладачам. Але впоратися з цією проблемою вони можуть тільки за підтримки керівництва закладу освіти, батьків, представників місцевих органів влади та громадських організацій.

Що не треба робити викладачу

1. Стояти осторонь
2. Не цікавитися життям своїх студентів
3. Забувати про правила поведінки та законодавство
4. Не давати дитині поради
5. Замовчувати справу
6. Вважати, що одна виховна бесіда вирішить проблему
7. Думати, що ви поганий викладач

Список використаних джерел

1. Законодавче регламентування протидії булінгу у закладах освіти. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу» (цькуванню). «Стаття 173-4. Булінг (цькування) учасника освітнього процесу»

УДК 342.4

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ

Аврамова Д. І., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Конституціоналізм — це конституційне будівництво, реалізація, гарантування конституції та її охорона. Він полягає в тому, що норми писаної конституції мають найвищу в державі юридичну силу порівняно з іншими джерелами права. Конституціоналізм в Україні має давні традиції. Впродовж усієї історії, особливо під час останніх історичних подій український народ наочно показує незламну волю реалізувати мету Конституції, записану у статті 1: Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Але й дотепер існує багато протиріч і колізій пов'язаних із механізмом реалізації конституційних норм, який і є базовим елементом конституціоналізму, як правового явища будь-якої держави. [2, с. 20-25].

Так, основною і найважливішою формою безпосередньої демократії є референдум. Така форма народного волевиявлення передбачено в розділі III КУ. Також статтею 38 Конституції України передбачено право на участь громадян у всеукраїнських та місцевих референдумах. Але прийнятий 24 червня 2018 року ЗУ «Про всеукраїнський референдум», рішенням Конституційного суду України було визнано неконституційним, що створило повний правовий вакуум щодо цієї норми Конституції України. На даний час референдум, як важливий інститут безпосередньої демократії, в загальних рисах описується в Конституції, а фактично провести його неможливо - відсутня законодавча база. [5].

Також ст. 10 КУ визначає українську мову як єдину державну мову в Україні та покладає на державу обов'язок забезпечувати всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. 28 лютого 2018 р. виповнився рік від тоді, як Конституційний Суд України визнав неконституційним скандальний "закон Колесніченка-Ківалова" «Про засади державної мовної політики» 3 липня 2012 року, який суттєво посилював позиції російської мови. З того моменту утворився своєрідний мовно-правовий вакуум. Поданий 9 червня 2017 року до Верховної Ради проєкт

закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" піддався значної критики, а в висновку Головного науково-експертного управління документ не стільки критикують, скільки звертають увагу на пункти, які потребують доопрацювання. І тому, останнім часом, було зареєстроване більше тисячі поправок до цього закону. Більше половини вже було розглянуто і, маємо сподівання, щодо скорішого прийняття важливого законодавчого акту та заповнення правового вакууму в цьому напрямку. [6]

Вищезгадані прогалини реалізації норм Конституції не є останніми. І досі існує не аби який обсяг конституційних колізій стосовно таких важливих напрямків функціонування держави, як: судоустрій, функціонування органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації, реформування таких важливих для громадян галузей, як охорони здоров'я і освіти. [4, с. 20-21].

Отже, в аспекті сучасного українського конституціоналізму реалізація Конституція України потребує значної, грамотної і ґрунтовної діяльності парламентарів щодо виконання своєї головної функції – законодавчої.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.- 1996.-№30.-ст.141.
2. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. / О. В. Совгиря, Н. Г. Шукліна.– Київ.: Юрінком Інтер, 2018. – 556 с.
3. Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. Читанка з конституціоналізму для зацікавлених.— Харків: Харківська правозахисна група, Права людини, 2014. — 264 с.
4. Тацій В.Я. Проблеми реалізації Конституції України / В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 2 (21). – С. 20-21
5. Рішення Конституційного Суду України від 28 лютого 2018 року N 2-р/2018) у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України Закону України "Про засади державної мовної політики"
6. Рішення Конституційного суду від 26 квітня 218 року № 4-р/2018 у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про всеукраїнський референдум"

УДК 343.137

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ВІДНОВЛЕННЯ
ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ***Чича Р.П., кандидат юридичних наук**(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)*

Прийняття Кримінального процесуального кодексу 2012 року ознаменувалося закріпленням в окремому розділі положень, що стосуються відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. До цього моменту питання відновлення матеріалів кримінального провадження регламентувалося підзаконними нормативно-правовими актами та, в основному, вивчалось в рамках наукових досліджень.

Інститут відновлення матеріалів кримінального провадження є досить молодим та малодослідженим. Історія його формування та розвитку може бути розглянута лише в рамках радянського і сучасного періоду розвитку кримінального процесу. У кримінальній процесуальній літературі, на сьогоднішній день, немає єдиної думки щодо моменту становлення інституту відновлення матеріалів кримінального провадження і його подальшого розвитку. На жаль, варто визнати, що дане питання досить слабо розроблено і на теоретичному рівні. Факти втрати матеріалів кримінальних проваджень фіксуються офіційною статистикою, яка говорить про їх збільшення в останні роки.

Не зважаючи на появу відповідних норм у КПК України, залишається низка питань щодо сфери дії вказаного інституту. Так, стаття 524 КПК говорить про те, що відновленню підлягають втрачені матеріали в тому кримінальному провадженні, яке завершилося ухваленням вироку суду. Тобто питання відновлення матеріалів на стадії досудового розслідування взагалі не регламентується. У юридичній науці така законодавча категоричність призвела до формування двох різних позицій. Перша заперечує можливість відновлення матеріалів провадження, яке закінчилося постановленням іншого ніж вирок рішення. Друга позиція ґрунтується на ч. 6 ст. 9 КПК України та говорить про те, що у разі неоднозначного регулювання окремих питань кримінального провадження, застосовуються загальні засади. Враховуючи це, відновленню можуть підлягати матеріали кримінальних проваджень, які завершилися ухваленням і інших рішень.

Інша ситуація виникає у випадку втрати матеріалів під час досудового розслідування чи судового розгляду, які тривають. Учасники провадження можуть не погоджуватися з повнотою і правильністю встановлення обставин кримінального правопорушення, з можливістю використання тих чи інших доказів. Оскільки правовий спір не вирішено, то

його завершення можливе лише шляхом проведення повторних слідчих чи інших процесуальних дій. При цьому можуть виникати розбіжності між позиціями, які займали учасники раніше і в повторному провадженні. Як відзначають окремі джерела, не можна змусити учасника провадження повторити свої попередні дії, а тому в цій ситуації перевага повинна надаватись позиції, заявленій під час відновлювального провадження. Відновлення втрачених матеріалів у таких випадках може бути здійснене шляхом нового досудового розслідування чи нового судового розгляду, в межах передбачених законом строків. Нове досудове розслідування чи судовий розгляд є гарантією законності й об'єктивності збирання та дослідження доказів, що відбувається згідно із загальними вимогами КПК.

У той же час очевидно, що як практика, так і теорія кримінального процесу потребують більш детальної регламентації відновлювального провадження в силу слабкої нормативно-правової урегульованості даного інституту. У зв'язку з цим питання подальшого розвитку інституту відновлення матеріалів кримінального провадження та його нормативного забезпечення залишається відкритим.

УДК: 342.553(477)

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ У ХІХ

*Бутирін Є.О., к. ю. н., доцент кафедри державно-правових дисциплін
(Донецький державний університет управління, м. Маріуполь)*

Українське суспільство впродовж віків іноземного панування, перебуваючи під різними державними утвореннями, все ж зберігало єдність не завдяки владі, а всупереч їй, та накопичило певний громадський потенціал самоврядування.

Трансформація громадянського суспільства вимагає глибокого вивчення конституційно-правових аспектів організації і реалізації місцевого самоврядування в Україні, час і практика ставить нові доктринальні та конкретно юридичні завдання. Використовуючи історичний досвід демократії в Україні, одночасно розбудовується і правова держава, і громадянське суспільство, у тому числі місцеве самоврядування з власними соціокультурними та історичними традиціями, культурою та менталітетом українців.

Зазначимо, що у ХІХ ст. українська політико-правова думка щодо сприйняття феномену місцевого самоврядування була невіддільна від непересічних особистостей які її творили. І це стосується не лише вчених правознавців або викладачів вишів, які предметно займались тими чи іншими науковими студіями, писали дисертації та монографії. Не менший

внесок в науку робили діячі, які присвятили себе служінню ідеї набуття Україною незалежності. А відтак їх роздуми відносно самоврядування чинились в контексті осмислення проблеми набуття Україною незалежності, ідеї національного, політичного, економічного та соціального визволення українського народу. І майже всі хто долучався до вирішення цієї проблематики були одностайні – першим кроком на цьому шляху вони вважали боротьбу з самодержавством за перехід до конституціоналізму.

Розпочати слід з одного з керівників національного руху другої половини XIX ст., правознавця-науковця, юриста-практика, громадського діяча, зокрема гласного Київської думи, О. Ф. Кістяківського [1], якому притаманне реалістичне сприйняття й оцінка українського питання в обох імперіях. Щодо Російської, то перший крок до політичної свободи він бачив у створенні конституційної монархії, запропонувавши теорію прогресивного конституціоналізму. Головна ідея полягала в тому, що лише в конституційній державі діють демократичні засади – місцеве та державне самоврядування, право зборів та об'єднань. Реалізація яких можлива лише завдяки загальному виборчому процесу, праву відкликання посадових осіб, судової підзвітності чиновників, законності в діяльності органів влади [2].

Справу батька продовжив його старший син – Богдан Кістяківський, який навчався у Швейцарії, Англії та Німеччині де познайомився з Г. Елінеком, М. Вебером та пройнявся їх ідеями. Він поділяв думку щодо необхідності співпраці між українцями російської та австрійської імперій. Втім, як правник, Б. О. Кістяківський віддавав перевагу правам свободи індивіду та їх захисту з боку демократичних політичних інститутів. Він вважав, що національні проблеми ніколи не візьмуть верх над універсальними людськими цінностями. Щодо боротьби за національні права, то вона є складовою загальної боротьби проти самодержавства, та як і батько, Б. О. Кістяківський вважав, що лише конституційна державна форма може бути гарантією індивідуальних прав усіх громадян імперії [3].

Вираженням професійного юридичного ставлення до права, держави та політичної організації суспільства є правові погляди М. П. Драгоманова

Оцінюючи на потенційні можливості Російської та Австро-Угорської імперій щодо соборності українських земель в єдину державу, М. П. Драгоманов віддавав перевагу Росії. Він сподівався на створення децентралізованої федерації з обласним самоврядним устроєм. На думку П. Б. Струве М. П. Драгоманов був перший, хто дав усій російській демократії широку і зрозумілу політичну програму, перший, хто різко і чітко пояснив російському суспільству суть і значення конституційного порядку і, особливо, прав особи, початків самоврядування [7, с. 10].

Список використаних джерел

1. Усенко І. Б. Кістяківський Олександр Федорович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка-Ком / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: В-во «Наукова думка». 2007. 528 с.: іл. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kistyakivsky_O.
2. Див.: Кістяківський, Олександр Федорович. Щоденник (1874–1885) : у 2 т. / О. Ф. Кістяківський ; НАН України, Ін-т укр. археографії. Київ : Наукова думка, 1994. (Правнича спадщина). Т. 1 - 644, [4] с. ; Т. 2 - 582, [2] с.
3. Кистяковский Б. А. Как осуществить единое народное представительство // Русская мысль. 1907. № 3, 4, 6.
4. Струве П. От редакции «Освобождения» // Собрание политических сочинений М. П. Драгоманова. С биографическим очерком и портретом автора. Paris: Издание редакции «Освобождения». 1905. Т. 1. С. 10.

УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 669.156

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ

Дончик М.В., студентка

Керівник: Балдик Д. О., старший викладач

(Луганський національний аграрний університет, м. Харків)

Мотивація співробітників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки вона виступає безпосередньою причиною їхньої поведінки. Орієнтація працівників на досягнення цілей організації, по суті, є головним завданням керівництва персоналом.

В своїй роботі я розглянула такі поняття, як мотивація, трудова поведінка, збагачення праці, стимулювання персоналу, матеріальна мотивація, нематеріальна мотивація.

Розглянула які завдання керівництво підприємства може вирішувати за допомогою мотивації.

Сьогодні керівникам і власникам компаній слід врахувати той факт, що люди дуже різні і для того, щоб мотивація була більш успішною треба розглядати таке поняття як «Різниця поколінь». В своїй доповіді я розглянула «Покоління Х», «Покоління Y» та «Покоління Z», де вияснила чим вони відрізняються та які методи мотивації їм підходять.

Довіряйте працівникам, адже ніщо так не руйнує мотивацію, як недовіра й контроль. Ставтеся до людей як до найкоштовнішого ресурсу, надихайте й підбадьорюйте, адже емоційний підйом мотивує працювати продуктивно й досягати найвищих результатів.

Список використаних джерел

1. В. Б. Васюта, Л. І. Бульбаха, Мотивація праці персоналу на підприємстві в сучасних умовах господарювання // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5041>.
2. Тарасевич О. Каждому свое: 3 поколения сотрудников и особенности их мотивации // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://prohr.rabota.ua/kazhdomu-svoe-3-pokoleniya-sotrudnikov-i-osobennosti-ih-motivatsii/>.
3. Пересипкіна Н. Мотивація персоналу: чому негативні стимули не працюють // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://prohr.rabota.ua/motivatsiya-personalu-chomu-negativni-stimuli-ne-pratsyuyut/>.

УДК 339.137.22

БЕНЧМАРКІНГ ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

*Бізбіз Т.М., студентка**Керівник: Мельник В.В., канд. екон. наук, старший викладач
(Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ)*

Умови ведення економічної діяльності суб'єктами господарювання в сучасних умовах, наповнені викликами та загрозами виходу з ринку, постійна конкуренція зумовлює потребу підприємств у вдосконаленні своїх характеристик та оптимізації внутрішніх можливостей, що генерує появу нових форм, методів та відповідних інструментів досягнення та формування конкурентних переваг підприємства. Одним з найефективніших інструментів, який дає можливість підприємству безперервно, підвищувати якість результатів своєї діяльності, передувати конкурентам, є технологія бенчмаркінгу.

Бенчмаркінг (від англ. «benchmark» – «еталон») – це діяльність підприємства щодо дослідження технологій, технологічних процесів та методів організації виробництва і збуту продукції кращих підприємств-партнерів і конкурентів з метою підвищення ефективності власного підприємства [1].

На практиці бенчмаркінг використовується як своєрідний важіль, що спроможний зламати неефективну структуру підприємства, спосіб здійснення виробничої діяльності, орієнтуючись при цьому на кращі результати та досвід інших підприємств [2].

Проте використання бенчмаркінгу в Україні поки-що є не дуже поширеним, основні бар'єри, які цьому зашкоджують наведені нижче [4]:

1. Обмеженість ресурсів і, як наслідок, відсутність можливості залучити фахівців з бенчмаркінгу та брати участь у бенчмаркінгових «клубах»;
2. Працівники великих компаній зі знанням і досвідом застосування сучасних методів управління, у тому числі бенчмаркінгу, усе рідше змінюють свою роботу на користь малих підприємств.
3. Для досягнення бажаного ефекту від бенчмаркінгу вимірювані показники повинні бути досить гнучкими, що відбивають різноманітні особливості малого бізнесу [3].

Для визначення сутності бенчмаркінгу, проведемо його порівняльний аналіз з позиції конкурентного (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика бенчмаркінгу та конкурентного аналізу

Характеристики процесу	Бенчмаркінг	Аналіз конкурентів
Загальна мета здійснення	Формування власної конкурентної позиції відмінної від конкурентів та підприємств-лідерів	Аналіз стратегії і тактики конкурентів
Предмет вивчення	Методи ведення бізнесу, процеси і види діяльності конкурентів та компаній-лідерів, за якими вони мають кращі результати	Стратегії конкурентів
Об'єкт вивчення	Методи ведення бізнесу, які дозволяють задовольняти потреби споживачів, конкурентів та підприємств-лідерів галузі найкраще	Ринки, товари, технології
Значення для прийняття управлінських рішень	Вирішальне для прийняття стратегічних рішень	Значне в межах відповідної галузі або ринку
Джерела інформації	Підприємства-лідери в галузі, конкуренти, менеджери-новатори	Галузеві експерти та аналітики

Таким чином, користь бенчмаркінгу полягає в тому, що виробничі і маркетингові функції стають найбільш керованими, коли досліджуються і впроваджуються на своєму підприємстві кращі методи і технології інших, не власних підприємств чи галузей. Це може приводити до прибуткового підприємництва з високою економічністю, створенню корисної конкуренції і задоволенню потреб інвесторів.

Позитивною стороною бенчмаркінгу є його здатність збагатити дослідника ідеями, особливо за умови, коли у якості кращих розглядаються компанії інших галузей. Проблемою використання бенчмаркінгу є існування загрози обмеження ідей дослідника рамками вже досягнутих успіхів в галузі, тобто бенчмаркінг є ефективним при орієнтації на стратегію імітації, а не стратегію лідерства у конкурентній боротьбі.

Список використаних джерел

1. Конкурентний бенчмаркінг як інструмент формування стратегії підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/24368/2/MTEMSTE_2017_Zharska_U-Competitive_benchmarking_63-64.pdf

2. Пилипчук В. П., Шиманська А. А. Бенчмаркінг як інструмент підвищення ефективності діяльності маркетингової діяльності промислового підприємства [Електронний ресурс] / В. П. Пилипчук, А. А. Шиманська // «YoungScientist». – 2015. -№ 9 (24). - Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/9/41.pdf>

3. Козак Н. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності компанії [Електронний ресурс] / Н. Козак. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/ct/ct003.html#1>.

4. Христенко О.В., Манжос С.А. Застосування бенчмаркінгу в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / О. В. Христенко, С. А. Манжос // Фінансовий простір. - 2018. - № 1 (29). – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1801/18hovsup.pdf>

УДК 316.46:005.95/.96

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Короленко В.А., Волошина В.В., студентки

Керівник: Губіцька І.І., викладач вищої кваліфікаційної категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Сьогодні підприємства функціонують у складних соціально-економічних умовах. Тому перед керівниками постає проблема ефективного менеджменту. Вивчаючи питання ефективності менеджменту, науковці у своїх дослідженнях розглядають питання лідерства сучасних керівників та намагаються визначити необхідність існування лідерських якостей у менеджерів. Таким чином, питання лідерства у сучасному менеджменті є дуже актуальним та своєчасним.

Тлумачення поняття «лідерство» подається науковцями по-різному. Так, в матеріалах Вікіпедії (вільної енциклопедії) наводиться визначення поняття лідер (від англ. Leader - той, що йде попереду) як той, хто веде, член групи, всі учасники якої визнають його керівництво, покладаються на нього у прийнятті серйозних рішень і вирішенні важливих проблем. Науковці зазначають, що лідеру властиві певні риси а саме: порядність, розуміння призначення підприємства, ентузіазм, дружелюбність, фізична і емоційна витривалість, вміння бути керівником, вміння розв'язувати конфлікти, вміння обробляти інформацію, вміння приймати нестандартні управлінські рішення, вміння розподіляти ресурси, мистецтво самоаналізу. Науковими дослідженнями визначено три основних теоретичних підходи до розуміння лідерства: харизматичний підхід, ситуаційний підхід, синтетичний підхід.

В сучасній економічній літературі зазначається, що керівник не є обов'язково лідером, а впливає на дії групи робітників у межах своєї влади. Тому виділяють певні розбіжності у поняттях «лідерство» та «керівництво» Визначаючи розбіжності у самому визначенні поняття, не можливо лишити поза увагою і відмінність у стилях. Стиль лідера – манера

поводження керівника до підлеглих. Розрізняють кілька стилів: автократичний стиль; демократичний стиль; ліберальний стиль.

Американський дослідник Лайкерт зробив висновок, що стиль керівництва незмінно буде орієнтованим або на роботу, або на людину і запропонував 4 базових системи стилю лідерства: експлуатаційно-авторитарний, доброзичливо-авторитарний, консультативно-демократичний, групова участь.

Перелічені стилі лідерства не охоплюють всю їх різноманітність, які зустрічаються в практичній роботі. Діяльність керівника настільки різноманітна, що всяка спроба єдиної класифікації стилів лідерства не вдається.

Отже, лідерство в сучасних складних соціально-економічних умовах діяльності підприємств виступає невід'ємним чинником ефективного менеджменту. Наявність лідерських якостей у керівників та лідерської моделі управління може бути суттєвим гарантом досягнення конкурентоспроможності підприємства. Вивчення різних стилів лідерства не дає можливості визначити кращий з них. Справа в тому, що стиль повинен відповідати вимогам ситуації, що склалась в колективі.

УДК 005.642

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ

Марчук А.В., студент 3 курсу

*Керівник: Лантєва В.В., кандидат економічних наук, доцент
(Київський національно-торговельно-економічний університет, м. Київ)*

Тайм-менеджмент на даний час стрімко набирає популярності: його використовують як на роботі так і вдома. Використання принципів тайм-менеджменту в робочому процесі набагато полегшить та прискорить виконання важливої роботи, а, головне, суттєво підвищиться ефективність працівників.

Тайм-менеджмент - набір принципів, навичок, інструментів і систем, які працюють разом, щоб допомогти отримати більше користі від часу з метою поліпшення ефективності та якості проекту.

В світі широко використовують деякі з видів практик та принципів. Одним з них є принцип Парето «80/20», який стверджує, що лише 20% всіх справ призводять до 80% бажаного результату, тому пріоритети треба надати саме цим 20 % справ, які матимуть найбільший вплив

Ще одним із методів є «АВС-аналіз». Це один із простих способів планування, і полягає він у тому, щоб кожне завдання зі списку робіт мало власний пріоритет. Метод «АВС-аналіз». Згідно цієї методології: А-задачі – це найважливіші, крім того, на їхню реалізацію потрібно усього 10% часу, але вагомість А-задач важко переоцінити, оскільки саме їхній внесок у досягнення цілей оцінюється на 70%. В-задачі – це задачі середньої складності, на які доводиться приблизно 20% часу на виконання і 20% – їхня значущість. С-задачі потребують не менше 70% часу, але користі від них загалом не більше 10%

Існує інший метод – побудова матриці управління часом (матриця Ейзенхауера). Згідно з цим методом, на відміну від попереднього, враховується важливість та терміновість кожного завдання. Тому цей метод пропонується використовувати для організації робочого часу в управлінні проектом.

Розподіл усіх робіт проектного менеджера за секторами забезпечує можливість класифікації завдань за ознакою важливості, що потребує неабияку кількість часу. Матриця допомагає знайти непотрібні задачі і їх уникнути.

Однією з найбільш поширених помилок проектних менеджерів є неправильно та неточно сформульоване завдання або визначені його масштаби.

Тому для зменшення впливу необхідно об'ємні завдання розділити на етапи та підзадачі. У результаті визначається структура завдання, що дає змогу зробити її розподіл або оптимізацію.

Для структуризації завдань доцільно використовувати дерево цілей – це графічне зображення зв'язку між цілями й засобами їхнього досягнення.

Унаслідок проведеного аналізу методів тайм-менеджменту пропонується:

1. Визначити, які задачі мають найвищу пріоритетність, а які термінові, проте не важливі.
2. Спростити завдання, розбити глобальну ціль на локальні підзадачі.
3. Визначити, які завдання повинен виконувати тільки проектний менеджер, а які можна розподілити між виконавцями.
4. Перевірити ефективність спланованого робочого часу.

Застосування розглянутих методів тайм-менеджменту в управлінні проектами забезпечить підвищення продуктивності як проектного менеджера, так і членів проектною команди, що впливає на загальну ефективність проекту.

Список використаних джерел

1. Встановлення пріоритетів за допомогою аналізу АБВ. 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/3/407.html>

2. Гаврись О. М. Тайм-менеджмент на підприємстві [Електронний ресурс] / О. М. Гаврись, Н. М. Колпаченко, Г. Є. Голованова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2016. - Вип. 177. - С. 29-35. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_177_6

3. Євтушенко Г.І. Аналіз стану управління робочим часом та шляхи підвищення ефективності застосування "Тайм-менеджменту" в організації [Електронний ресурс] / Г. І. Євтушенко, В. М. Дерев'янка // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2014. - № 1. - С. 88-96. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_12

4. Мельник А. Ошибки тайм-менеджмента и как их избегать: советы от Worksection. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imena.ua/blog/time-management-mistakes/>

УДК 005.598:331.109

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Копійка І.І., студент

Керівник: Красюк В.В., викладач І категорії

(Технологіко-економічний коледж МНАУ, м. Миколаїв)

Актуальність теми: В сучасних умовах господарювання ефективність діяльності підприємств багато в чому визначається рівнем розвитку їх корпоративної культури.

У сучасних умовах виникає необхідність формування корпоративної культури підприємства в умовах розвитку ринкових відносин не викликає сумнівів. Корпоративна культура складається з ідей, основоположних цінностей і поглядів, поділюваних усіма членами організації. Вона включає в себе і стиль поведінки, і стиль спілкування з клієнтами та колегами, і активність співробітників, їх зацікавленість, рівень мотивації і багато іншого.

Можливо виділяти такі ключові фактори, що впливають на формування корпоративної культури компанії: особистість керівника, сфера бізнесу, особливості технології, норми і вимоги середовища, етап розвитку компанії.

Мета корпоративної культури – забезпечення високої прибутковості фірми за допомогою вдосконалення управління людськими ресурсами для забезпечення лояльності співробітників до керівництва, виховання у працівників позитивного ставлення до підприємства.

Найважливішою умовою успішного функціонування будь-якої організації є розвиток персоналу. Елементи Коучингу, як процес допомоги окремим працівникам у підвищенні ефективності їх діяльності, дасть змогу працівникам деталізовано і максимально можливо реалізувати і наростити свої потенційні компетенції в контексті реалізації конкретних бізнес-процесів підприємства. Це особливо справедливо в сучасних умовах, коли науково - технічний прогрес значно прискорює старіння професійних знань і навичок. Сучасні працівники прагнуть не тільки матеріально процвітати, а й психологічно комфортно себе почувати в організації, корпоративні цінності якої відповідають їх особистим ціннісним орієнтаціям. Потребам компанії негативно позначається на результатах її діяльності.

Отже, корпоративна культура може слугувати потужним інструментом підвищення загального рівня управління персоналом на підприємстві. Тому культурологічний підхід до дослідження ефективного функціонування підприємства, який передбачає вивчення процесів, що відбуваються в організації, через призму культури, яка визначає специфіку діяльності, особливості взаємовідносин між працівниками, вимоги і ставлення до них, набуває вагомого значення для прибуткового функціонування підприємства.

Є такі основні етапи роботи з формування і розвитку корпоративної культури як: Аналіз існуючої культури, Розробка Корпоративного Кодексу, Визначення форм і методів роботи, Реалізація проектів, Аналіз змін.

Створення ефективної організації неможливе без врахування чинника лідерства: «сильні керівники – сильна культура». Спочатку поведінка керівників визначає і формує корпоративну культуру, а потім корпоративна культура організації визначає поведінку її співробітників.

Корпоративна культура відіграє важливу роль у визначенні і реалізації управлінської діяльності, здійсненні ефективної політики підприємства.

Узагальнення визначень дає підстави вважати, що корпоративна культура являє собою систему формальних та неформальних, особистих і колективних цінностей, обумовлених місією та стратегією розвитку організації, які заявляються нею, приймаються і поділяються більшістю працівників, а також сукупність способів їх реалізації, що переважають в організації на певному етапі розвитку. З другого боку, під корпоративною культурою розуміють набір прийомів і правил вирішення проблеми зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції працівників. Встановлено, що першоосновою формування корпоративної культури є базова стратегія підприємства, яка охоплює стратегію стабільності, зростання, скорочення.

Отже, корпоративна культура повинна впливати із стратегії, оскільки оптимальною можна назвати таку культуру, що найкраще підтримує місію, цілі і стратегію підприємства.

Однак поняття оптимальності не можна використовувати як універсальне для всіх підприємств. Його завжди треба прив'язувати до конкретного підприємства, конкретних умов, ресурсів і часу. Система стратегічного управління підприємством призначена насамперед для вирішення завдання оптимізації його функціонування, вимірюваної інтегральним показником ефективності діяльності підприємства, визначеним як критерій якості системи. Проектування системи стратегічного управління підприємством здійснюється на основі базової моделі, яка складається з п'яти основних блоків – цілей, функцій, завдань, управління, ресурсів системи, а також середовища підприємства.

Список використаних джерел

1. Артеменко М.Г. Корпоративна культура: мотиви управлінської діяльності. – Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – №917. Серія: Філософія. Філософські перипетії. – 2010.
2. Смоленюк П. С. Корпоративна культура як основа розвитку організації. – Наука й економіка. – 2010. – № 1. – С.123-128
3. Богацька Н. М. Корпоративна культура та особливості її розвитку в Україні / Н.М. Богацька, Т. О. Єлізарова // Екон. науки. – 2009. – №10.
4. Тарасова О.В. Корпоративна культура як інструмент ефективного менеджменту підприємства / О.В. Тарасова, С.С. Марінова // Економіка харчової промисловості. – 2013. – № 3(19). – С. 28-32.
5. Фіщук Н.Ю. Корпоративна культура організації: сутність, види, принципи та вплив на розвиток організації / Н.Ю. Фіщук, І.В. Ломачинська І.В. // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – №1 (56) Том 4.-С.81-85
6. Шевченко В.С. Визначення впливу корпоративної культури на діяльність підприємства / В.С. Шевченко // Комунальне господарство міст. – 2014. – №114. – С. 157-161

ЗАСТОСУВАННЯ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Скорозвон К.Г., Місецький Д.П., студенти

Керівник Лаптева В.В, доцент, к.е.н

(Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ)

Постановка задачі. Управління часом – важливий елемент навчального процесу. Завдяки правильному розподілу часу викладач має можливість повністю використовувати обмежений час занять для максимально ефективного навчання. Використання принципів тайм-менеджменту прискорює та полегшує робочий процес в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Класиками теорії тайм-менеджменту вважаються Ф. У. Тейлор, К. Макхем, М. Х. Мескон. Найбільше визнання отримали роботи, дослідження та підходи Л. Зайверта, К. Бішофа (Німеччина), П. Дойля, Ст. Кові (США), Б. Санто (Угорщина) та ін. Варто також назвати класичну працю Й. Кноблауха і Г. Вьольта та також низку робіт українських дослідників – О. С. Колесова, А. В. Вацьківської, М. М. Петрушенко та багатьох інших.

Виклад основного матеріалу. Управління часом – поняття, інтуїтивно зрозуміле кожному: будь-яка система організації роботи чи навчання передбачає планування часу. Скористаємося базовим визначенням цього поняття [1]: тайм-менеджмент – це сукупність технологій планування роботи, які людина застосовує самостійно для покращення ефективності використання свого робочого часу та підвищення контролю виконання завдань. Простіше кажучи, це вміння розумно керувати власним часом.

Викладач, перш ніж розпочинати розподіл часу для роботи в аудиторії, повинен проаналізувати ситуацію, тобто дати собі відповідь на питання щодо того, який рівень знань мають студенти до початку курсу навчання, які цілі вони ставлять. Для цього доцільно проводити, наприклад, опитування, тестування, вступні контрольні роботи, які допоможуть діагностувати ситуацію в групі і, як наслідок, уникнути непотрібних втрат часу, для вивчення вже відомого матеріалу чи вироблення тих навичок, які студентам не будуть потрібні. На етапі проведення аналізу доцільно залучати інших фахівців: як колег викладачів, так і адміністраторів навчального закладу або фахівців, які відповідають за організацію роботи з іноземцями. Це допоможе уникнути суб'єктивності в аналізі та побачити ситуацію більш різнопланово.

Найсильніше викликає стрес у викладача ситуація, коли завідувач кафедри несподівано вимагає терміново який-небудь звіт до 14 годин. Зрозуміло, що присвятити час для нього на парі - це провести погано лекцію, не виконати вимогу теж не можна. Тому єдиним виходом є перерви, час яких такий обмежений і так потрібен для інших речей. Отже, для того, щоб виконати все хоч трохи швидше, викладач може мати заготовки для різних звітів, які здавалися неодноразово. Крім того, можна завести папку, для ведення власних досягнень (участь у конкурсах, виступи на конференціях, публікації в журналах тощо). Багато викладачів впадають в ступор при намаганні швидко дати звіт про щось подібне та спробі все швидко пригадати.

Для певного навчального предмета час, відведений на кожний елемент уроку, варіюється залежно від виду діяльності і віку студентів або учнів. Використання часу і вибір навчальних стратегій також ґрунтуються на плануванні часу для навчання. Проте незалежно від кількості навчального часу успішні заняття включають усю послідовність подій. Час,

неефективно витрачений на початку заняття на організаційні питання, задає негативний тон і знижує концентрацію уваги та погіршує поведінку. [2]

Висновок. Управління часом у сфері викладання за умови коректного його застосування може суттєво підвищити ефективність навчального процесу.

Правильне застосування принципів тайм-менеджменту допоможе викладачам максимально наблизити курс вивчення предмету до реальних потреб студентів, уникнути невиправданих втрат і „крадіжок” часу, підвищити мотивацію вивчення.

Список використаних джерел

1. Колесов О. С. Тайм-менеджмент – управління часом / О. С. Колесов, А. В. Вацьківська //Зб. наук. праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. – 2011. – №2 (53), Т. 3.
2. Виховання культури розумової діяльності магістрів та аспірантів у вищій школі : дис. д-ра. пед. наук :13.00.08 / Кузовльова Наталія Валеріївна. – Орел, 2016. – 1011 с.

УДК 669.156

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В ТОРГІВЛІ

Магльованна Є.О., студентка

Керівники: Владарчик Ю.А., викладач вищої категорії

Коновалова О.Б., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

*(Комерційний технікум Дніпровського державного технічного університету,
м. Кам'янське, Дніпропетровська обл)*

Обійтися без інформаційних технологій в торговельній галузі сьогодні складно. Планувати подальший розвиток підприємств роздрібної мережі можна тільки за умови підвищення ефективності бізнесу, що неможливо без впровадження багатфункціональних і надійних інформаційних систем, які дозволяють управляти роздрібною структурою, логістикою, асортиментом, цінами. Сучасні інформаційні системи надають можливість обробляти значну кількість інформації, взаємодіяти з підрозділами підприємства, збільшувати швидкість і якість обслуговування клієнтів.

Підприємства роздрібної торгівлі виявляють цікавість до наступних областей інформатизації:

- 1) системи аналізу даних - для обробки значної кількості інформації з більшою швидкістю, які дозволяють швидко отримувати звітні дані про ефективність роботи усього підприємства, аналізувати усю інформацію, наявну в торговельній організації.

2) системи управління стосунками з клієнтами - CRM. В умовах зростаючої конкуренції усе більше число торговельних підприємств зацікавлене в тому, щоб краще знати своїх покупців.

3) системи управління мережами магазинів (SCM), конкурентними перевагами яких є: функціональність, надійність, і відпрацьовані технології впровадження, супроводу і навчання користувачів.

4) робочі місця касирів - PosX, оснащені касовою програмою, адже окрім стандартних операцій по прийому грошей і видачі здачі, вимагається організувати прийом безготівкових платежів, обслуговування дисконтних і бонусних карт.

Сучасні інформаційні технології дають можливість використовувати термінали, за допомогою яких покупець без касира може розрахуватися за придбаний товар.

Як приклад, розглянемо термінал Posiflex HT-4612H-E, вартість якого складає близько 2 тис. євро.

- 1) Витрати на купівлю та установку POS-терміналу: $62000 + 6000 = 68000$ грн.
- 2) Витрати на оплату праці касира за рік: $6000 * 12 + 27360 = 99360$ грн.
- 3) Прибуток підприємства: $99360 - 68000 = 31360$ грн.

4) Термін окупності: $31360 : 68000 = 0,46$ – приймаємо півроку

5) програма "1 С: Роздріб 8" на платформі "1 С: Підприємство 8" - підтримує роботу з територіально розподіленими інформаційними базами.

6) використання кишенькових комп'ютерів або комунікаторів (КПК) - тобто мобільної торгівлі, системи RFID.

Висновок: Якщо раніше на ринку пропонувалися рішення, доступні за ціною тільки великим компаніям, то останніми роками з'явилися повноцінні автоматизовані системи мобільної торгівлі, доступні навіть малим підприємствам. На сучасному ринку зберегти конкурентні позиції вдається тільки тим, хто постійно розвивається і використовує нові технології.

Список використаних джерел

- 1. Ананьев О.М., Білик В.М., Гончарук Я.А. Інформаційні системи і технології в комерційній діяльності. Львів «Новий Світ-2000», 2006 с. 45-50.
- 2. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем: Навч. посібник. 2 видання, перероблене і доповнене – К.: КНЕУ, 2001 с. 4-9.
- 3. Єрмошенко М.М. Інформація в системі виробничих відносин. Проблеми економіки. 2007. - № 10. – с. 66-73.

УДК 338.2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Нестеренко С.В., магістрант

Керівник; Вороніна А.В., к.е.н., доцент

(Дніпровський державний технічний університет, м. Дніпро)

Для визначення умов роботи промислового підприємства з точки зору залученості країни його розташування у глобалізаційні процеси досліджено декілька країн світу з різним рівнем економічного розвитку. Згідно класифікації країн за рівнем доходів на душу населення (рис. 1) обрано країни з доходами нижче середніх: Індія, Китай, Україна; країни з доходами вище середніх Росія, Польща.

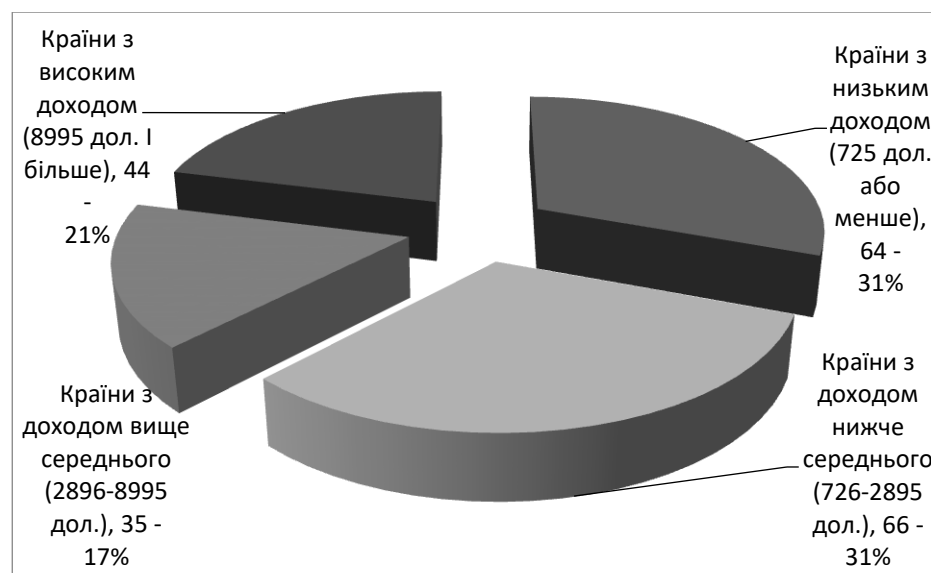

Рис. 1 Класифікація країн за рівнем доходів на душу населення станом на 2017 рік

Зниження темпів інфляції обумовлено цілим рядом причин зокрема: проведенням жорсткої бюджетно-податкової політики, скороченням первинного дефіциту бюджету, або навіть бюджет зводиться з первинним профіцитом, зниженням ступеня незбалансованості державних фінансів. Цьому сприяли також інституційні перетворення в багатьох країнах, які зміцнили незалежність центральних банків, а, отже, їх здатність проводити антиінфляційну політику.

Разом з тим на зниження темпів інфляції вплинули й інші фактори, які досить тісно пов'язані з процесами глобалізації та зростанням ступеня відкритості національних економік. Найважливішим серед них є посилення конкурентної боротьби на світових ринках.

Найважливішу роль у поглибленні процесів глобалізації грає вивіз капіталу, який швидкими темпами зростає.

Зростання показників середнього значення індексу інтернаціоналізації та середнього значення індексу транснаціональності по Україні не відбувається.

Показник загальної чисельності працездатного населення України має тенденцію до падіння. Показник валового внутрішнього доходу на душу населення має також тенденцію до зростання. За індексом обсягу продукції промисловості (у % від ВВП) Україна посідає середнє місце серед усіх країн світу [1].

На сьогодні процеси глобалізації є однією з головних тенденцій розвитку світового господарства, яка впливає на економічну, соціальну, політичну, культурно-цивілізаційну ситуацію та охоплює в тій чи іншій мірі всі країни світу. Ріст національних економік окремих країн піддається впливу і змінам у відповідності з тенденціями глобального масштабу. У зв'язку з цим інтеграція країни у світовий економічний простір віддзеркалюється на діяльності таких мікросистем, як промислові підприємства, та визначає напрямки їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Україна у цифрах 2017. Статистичний збірник: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 005.598:331.109

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Панчак Р.О., студент

Керівник: Красюк В.В., викладач I категорії

(Технологіко-економічний коледж МНАУ, м. Миколаїв)

У тезах розкрито природу поняття конфлікту; досліджено причини їх виникнення та вплив на діяльність в організації; узагальнено методи управління конфліктами в організації.

Кожен менеджер, керівник щодня стикається з конфліктами або протиріччями в процесі управління організацією. Не існує єдиної думки відносно ролі конфліктів в організації. Існують протилежні думки: з одного боку науковці стверджують, що конфлікт негативно позначається на функціонуванні організації, дестабілізує її, призводить до стресів співробітників. Інші спеціалісти вважають, що конфлікти чинять позитивний вплив на

діяльність організації, оскільки конфлікт дозволяє організації розвиватися, виходити на нові рубежі ринку, а це дозволяє співробітникам професійно і духовно розвиватися.

Цілком справедливо визначити, що конфлікти в організації чинять двояку дію на неї: конфлікт може як зруйнувати організацію, так і згуртувати її. Отже, сучасному керівникові треба уміти контролювати конфлікти і управляти ними. Наявність актуальної, ефективної і об'єктивної системи управління процесами конфліктів дозволить не лише уникнути їх негативного впливу, але і направити їх на благо організації.

Вживання терміну «конфлікт» зустрічається при розробці проблем психології особистості, у загальній, медичній, соціальній психології, психотерапії, педагогіці, політології, економіці. Конфлікти розглядаються західними психологами переважно в руслі традицій психоаналітичного представлення про природу індивіда (К. Хорні, Г. Саллівен, Є. Берн), з позицій когнітивної психології (К. Левін), з біхевіористської позиції (К. Л. Хялп), з позицій рольових підходів (Т. Сарбін, У. Гуд, Т. Ньюком, У. Мейсон і ін.). Відомі такі теорії конфліктів, як теорія структурного балансу Ф. Хайдера, структурно-функціональний підхід Т. Парсонса, теорія соціального конфлікту Л. Козера, теорія конфліктології У. Ф. Лінкольна, когнітивна теорія М. Дойча, теорія стратегії поведінки в конфліктній ситуації К. Томаса. У зв'язку з такою різноманітністю теорій, присвячених проблемам конфліктів, автори пропонують велику кількість визначень цього поняття, які залежать і від їхньої точки зору на природу біологічного й соціального, і від погляду на конфлікт як на особистісне або масове явище, і т.д. У сучасній літературі існує безліч визначень поняття конфлікту. Розглянемо кілька основних трактувань з точки зору економіки, зокрема менеджменту.

Тирпак І.В, Тирпак В.І, Жуков С.А [1] Конфлікт – це відсутність згоди між двома або більшою кількістю сторін, які можуть бути конкретними особами або групами. Кожна сторона робить усе можливе, щоб була прийнята саме її точка зору або ціль, і заважає іншій здійснювати аналогічні кроки.

Подопригора М.Г [2], Алесинська Т.В., Дейнека Л.Н, Проклін А.Н., Фоменко Л.В., Таратова А.В. и др. [3, 4] Конфлікт – це відсутність згоди між двома або більш сторонами. Менеджер згідно зі своєю роллю перебуває звичайно в центрі будь-якого конфлікту в організації й покликаний вирішити його всіма доступними йому способами.

Горфінкель В.Я. [5] З одного боку, конфлікт – це сигнал того, що відбулося щось негарне у відносинах між людьми, якісь розбіжності, з іншого боку - конфлікт, розбіжності дозволяють виявити хвору, слабку ланку в ланцюзі виробничих або особистісних відносин колективу організації.

Гаген А.Д [5] Конфлікт – це зіткнення двох або більш сильних мотивів, які не можуть бути задоволені одночасно. Психологічно конфлікт пов'язаний із тим, що ослаблення одного мотивуючого стимулу веде до посилення іншого й потрібна нова оцінка ситуації.

Сучасна наука розглядає конфлікт не тільки в негативному, але й у позитивному ключі: як спосіб розвитку організації, групи й окремої особистості, виділяючи в суперечливості конфліктних ситуацій позитивні моменти, пов'язані з розвитком і суб'єктивним осмисленням життєвих ситуацій.

Можна сказати, що на сьодняшній, сучасний підхід до конфлікту ґрунтується на тому, що постійна й повна гармонія, відсутність нових ідей, які вимагають ламання старих приймань і методів роботи, неминуче приводять до застою, гальмують розвиток інновацій і поступальний рух усієї організації. Саме тому менеджери повинні постійно підтримувати конфлікт на рівні, необхідному для здійснення творчої інноваційної діяльності в організації, і вміло управляти конфліктом для досягнення цілей організації. Конфлікт називають функціональним, якщо він веде до зростання ефективності організації, і дисфункціональним (руйнівним), якщо він знижує ефективність.

Ефективне управління - це переведення усіх конфліктів у функціональне русло. Позитивними можна назвати ті наслідки конфлікту, до яких можна віднести активізацію інноваційних процесів, підвищення якості прийнятих розв'язків, рівня їх обґрунтованості, поліпшення кількісних і якісних показників роботи. При цьому нерідко поліпшуються соціально-психологічний клімат у колективі й взаємовідношення його членів [3].

До негативних наслідків конфлікту можна віднести зниження рівня згуртованості членів групи, проблеми спілкування, агресивність або, навпаки, відсутність інтересу до досягнення високих результатів роботи. До того ж конфлікти можуть супроводжуватися додатковими втратами робочого часу, порушеннями дисципліни, погіршенням стану здоров'я працівників, їх доглядом з підприємства [3].

Отже є такі заходи із подолання та профілактики конфліктних ситуацій:

1) профілактика та подолання конфліктів, пов'язаних із організацією робочих процесів: запровадження чіткої регламентації етапів кожного процесу; визначення відповідальних за кожен етап процесу; складання форм звітності про хід виконання завдань;

2) профілактика та подолання конфліктів, пов'язаних із виконанням професійних обов'язків: складання та оновлення посадових інструкцій для кожної посади; введення контролю виконання посадових обов'язків, призначення відповідальних осіб; організація професійних навчань (вивчення методик продажів; методик роботи із відмовами; методик подолання конфліктів із клієнтами); мотивація співробітників на досягнення результату та ефективну роботу засобами впровадження системи КРІ (коефіцієнт ефективності роботи)

Список використаних джерел

1. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник: підручник. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
2. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. — Л. : Вид-во нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2008. — 244с.
3. Організаційна культура та корпоративний імідж підприємства: навч. посіб. / Т.О. Дяченко, Л. І. Скібіцька. — К. : Освіта України, 2011. — 248с.
4. Основи адміністративного менеджменту: навч. посіб. / [В.Д. Бакуменко, Л.М. Усаченко, В.І. Тимцуник, О.В. Черв'якова] — К. : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2013. — 148 с.
5. Осовська Г.В. Менеджмент організацій / Г.В. Осовська, О.А. Осовський: навч. посіб. – К.: Кондор, 2007. – 676 с.
6. Тирпак І.В. Основи економіки та організації підприємництва / І.В. Тирпак, В.І. Тирпак, С.А. Жуков. К.: Кондор, 2011. 284 с.

УДК: 339.138.021(477)

СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ В УКРАЇНІ

Мінаєва А.О., студентка 4 курсу

Керівник: Єщенко М.Г., кандидат педагогічних наук, старший викладач

(Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ)

Постановка проблеми. Ефективність сучасних підприємницьких процесів безпосередньо залежить від вдало сформованого, цілісного механізму у правління, в якому стимулюванню збутової діяльності відведене індивідуальне місце.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню механізму стимулювання збуту присвячено праці наступних вчених: Дж Болт, Г. Стюарт, Е. Кофлан, Ф. Котлер, О. Кузьмін, М. Іщенко, О. Кузьмін, О. Лепьохін, Т. Лукянець та інші. Однак, в працях даних вчених є переваги та недоліки, окрім того, дані дослідження вимагають коригування у відповідності до вимог сучасності.

Формування цілей. Основною ціллю даного дослідження є з'ясування умов та інструментарію побудови сучасного механізму стимулювання збуту в Україні.

В сучасній науковій літературі, що досліджує стимулювання збуту та суміжні теми, досить часто можна зустріти дискусію щодо сутності та призначення процесу стимулювання. Одні вчені стверджують, що стимулювання збуту – це короткотривалий (тимчасовий) процес з ціллю підвищення рівня продажу та зацікавленості споживача.

Ми ж підтримуємо іншу думку, у відповідності до котрої за сучасних умов здійснення підприємницької діяльності стимулювання збуту має відбуватися на постійній основі і стати сталою частиною механізму збуту.

До основних складових механізму стимулювання збуту варто віднести: визначення об'єктів, постановку цілей стимулювання збуту, формування основних складових, встановлення критеріїв ефективності сформованого механізму, активна підтримка зворотного зв'язку та контроль належного виконання замовлень.

На сьогоднішній день переважна більшість науковців та керівників вітчизняних виробничо-торгівельних підприємств схилиються до думки, що основним критерієм визначення ефективності функціонування механізму стимулювання збуту є динаміка темпів зростання обсягів реалізації вироблених суб'єктом господарювання товарів. Однак, на нашу думку, досліджуваний механізм потребує більш розширеного оцінювання, через: попереднє оцінювання; заключне оцінювання.

Сутність попереднього оцінювання сучасного механізму стимулювання збуту в Україні полягає в ефективності формування основних його складових.

На методологічному рівні на даному етапі дослідження варто застосувати наступні методики: Метод фокус-групи. В контексті сформованого механізму, застосування даної методики полягатиме в безпосередній оцінці обраних засобів стимулювання через: порівняння переваг та недоліків обраних засобів; окреслення пріоритетних засобів до застосування в наступному звітному періоді; відповідність даних засобів цілям та стратегії підприємства; підпорядкованість даних засобів управлінському процесу.

Підсумкова оцінка визначення ефективності сформованого механізму передбачає безпосередній розрахунок наступних показників: відсотку закупівель по досліджуваному товару в результаті застосування даного механізму; відсоток кількості закупівель здійснених внаслідок індивідуального підбору засобів стимулювання споживачів; сума витрат на розробку та реалізацію механізму.

Висновки. Запропонований механізм передбачає, в першу чергу, дотримання логічної послідовності в безпосередній побудові, по-друге, ретельного та обдуманого підбору сучасних засобів стимулювання збутової діяльності.

Дієвість сучасного механізму стимулювання збуту в Україні ґрунтується на чіткому визначенні об'єктів, регламентованій постановці завдань та цілей, підборі тих методологічних складових, котрі в загальній сукупності відповідатимуть реальним потребам та галузевим особливостям індивідуально обраного суб'єкту господарювання.

Список використаних джерел

1. Іванцова В.П. Продаж і управління збутом: конспект лекцій. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/retrieve/18453/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
2. Карпенко Ю.М. Розвиток засобів стимулювання збуту в умовах сучасного ринку. Науковий вісник Полісся. 2016. №4(8). С. 335-339
3. Пилипчук В.П., Данніков О.В. Концептуальні засади стимулювання збуту товарів та послуг. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/22126/1/570-581.pdf>
4. Страшинська Л.В. Поведінка споживачів. Київ: ЕКОМЕН, 2010. 101 с.
5. Шереметинська О.В., Невмержицька Ю. Стимулювання збуту: заходи та засоби, які допомагають при формуванні маркетингової діяльності підприємства при здійсненні ЗЕД. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4785>

УДК 65.012.32

ПСИХОЛОГІЧНІ ТИПИ КЕРІВНИКІВ

Мурга А. В., студентка

Керівник: Бачинська О. М., кандидат економічних наук, викладач

(Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський)

Розвиток підприємств неможливий без ефективної управлінської діяльності, тому значення керівництва на підприємствах є актуальним питанням сьогодення. Кожен керівник відрізняється своєю індивідуальністю, тобто наявними у нього діловими, моральними, соціальними та психологічними якостями. Однак всю різноманітність індивідуальних особливостей керівника можна звести до певних типів, користуючись такою класифікаційною ознакою, як відносини керівника з підлеглими. З цих позицій розрізняють три види керівників: автократичний, демократичний та ліберальний.

Автократичний тип керівника відрізняється схильністю до одноособового керівництва в гіпертрофованих формах, надмірною централізацією влади, особистим вирішенням абсолютної більшості питань, свідомим обмеженням контактів з підлеглими. Керівник автократичного типу догматичний, прагне підпорядкувати весь колектив своїй волі, не виносить заперечень і не прислуховується до думки інших, часто втручається в роботу підлеглих і жорстко контролює їх дії, вимагає пунктуального виконання своїх вказівок. Дотримується думки, що адміністративні стягнення – найкращий засіб впливу на підлеглих з

метою досягнення високих показників праці. Працює багато, примушує працювати й інших, у тому числі в позаурочний час.

Демократичний тип керівника, на відміну від автократа, прагне надання підлеглим самостійності відповідно до їх кваліфікації і функцій, які вони виконують, залучає їх до таких видів діяльності, як визначення цілей, оцінка роботи, підготовка та прийняття рішень, створює необхідні для виконання роботи передумови і справедливо оцінює зусилля, з повагою ставиться до людей і турбується про них. Він намагається радитися з ними і прислуховується до думки колег, не підкреслює свої переваги і розумно реагує на критику, не уникає відповідальності ні за власні помилки, ні за помилки виконавців. Керівник демократичного типу вважає своїм обов'язком постійно і ґрунтовно, з повною відвертістю інформувати підлеглих про стан справ і перспективи розвитку колективу.

Ліберальний тип керівника відрізняється відсутністю розмаху в діяльності, безініціативністю і постійним очікуванням вказівок зверху, небажанням приймати на себе відповідальність за рішення і їх наслідки. Керівник-ліберал мало втручається у справи підлеглих і не виявляє достатньої активності, виступає в основному в ролі посередника у взаємовідносинах з іншими колективами. Як правило, він дуже обмежений, можливо, через свою невпевненість у власній компетентності, а отже, і в становищі, яке він займає в службовій ієрархії. Такий керівник несподіваний у діях, легко зазнає впливу оточуючих, схильний пасувати перед обставинами і миритися з ними, може без серйозних підстав скасувати раніш прийняте рішення.

Кожен керівник повинен бути психологом, адже правильно вибраний стиль керівництва підвищує якість і результативність роботи, впливає на результати діяльності колективу. Поведінка керівника, його вміння керувати підлеглими створює здоровий клімат в колективі, сприяє розвитку творчої ініціативи працівників, що в кінцевому результаті дає не менший виробничий ефект ніж автоматизація праці.

Список використаних джерел

1. Генев Ф. Психология управления: основные проблемы /Филипп Генев. – М.: Прогресс, 1992. – 422 с.
2. Дуткевич Т. Конфліктологія з основами психології управління: Навчальний посібник /Тетяна Дуткевич// Мін-во освіти і науки України, Кам'янець-Подільський державний ун-т, Ін-т соціальної реабілітації та розвитку дитини. – К.: ЦНЛ, 2005. – 455 с.
3. Завадський Й. Організація і психологія управління трудовими колективами / Йосип Завадський. – К.: Урожай, 1995. – 159 с.

ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 665.629

ГЛУШНИК ШУМУ ВІДПРАЦЬОВАНИХ ГАЗІВ ДВИГУНА ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ

Костиць О.Д., студентка

Керівник : Козельська К.А., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Розвиток автомобільного транспорту спричинив збільшення транспортних засобів на дорогах. Одним із найпотужніших таких джерел в автомобілі є шум відпрацьованих газів. Цей шум долають за допомогою глушників шуму, до яких висувається низка вимог. Основними з яких є: забезпечення найбільшої ефективності шумоглушіння та забезпечення найменшої втрати потужності на глушнику. Задля задоволення цих двох, протилежних одна одній, вимог направлені зусилля конструкторів та винахідників.

Однією із важливих проблем екологічної безпеки міст є зниження рівня шумового забруднення довкілля. Дія шуму на людський організм дуже різноманітна і до кінця ще не вивчена. Шум діє негативно на центральну і вегетативну нервові системи викликаючи ряд змін вже при рівні 40–50 дБ.

Глушники повинні відповідати таким вимогам:

- а) зменшувати рівень шуму відцентрового вентилятора на 15-25 дБ;
- б) не створювати значний аеродинамічний опір;
- в) бути малогабаритними, щоб не створювати знач- не вітрове навантаження.

Остання вимога ставиться тому, що вентилятори дуже часто встановлюють на покрівлі цеху. Всі конструкції глушників ділять на три класи, а саме: активного, реактивного і комбінованого типів.

Глушники активного типу та екранні ефективні на середніх і високих частотах, реактивні – на заданих конструкцією частотах, комбіновані глушники ефективні в широкому діапазоні частот. Покриття внутрішньої поверхні газоходу звукопоглинаючим матеріалом також сприяє зниженню рівня шуму газового струменя.

Глушник (акустичний фільтр) застосовується в техніці для зниження шуму, який створюють відпрацьовані газидвигуна.

Конструкція глушника включає декілька камер, зі сполученнями, що мають відносно великий питомий акустичний опір, завдяки чому зменшується коливання амплітуди тиску на виході глушника.

Проведено аналіз способів зниження аеродинамічного шуму відцентрових вентиляторів і на його основі розроблено нові високоефективні конструкції глушників комбінованого типу, захищені двома патентами України.

Таким чином запропоноване вдосконалення відомого глушника шуму відпрацьованих газів ДВЗ “Поршневий-плюс” істотно покращує його роботу, що виявляється у зменшенні аеродинамічного опору глушника, а також в унеможливленні таких процесів:

- заклинювання поршня у циліндрі;
- місцевого взаємного притирання поршня з циліндром;
- руху поршня по одній і тій же траєкторії;
- більш швидкого

Список використаних джерел

1. Федоров В.В. Спосіб глушіння шуму відпрацьованих газів двигуна внутрішнього згорання та пристрій для його здійснення. Патент України № 90816 від 12.03.2009 р., бюлетень “Промислова власність” № 10, 25.05.2010 р. МПК F 01 N 1/16.

2. Федоров В.В., Іллющенко Д.С. Пристрій для глушіння шуму відпрацьованих газів двигунів внутрішнього згорання. Патент України № 95764 від 25.08.2011 р., бюлетень “Промислова власність” № 16, 25.08.2011 р. МПК F 01 N 1/16, G 10K 11/16.

УДК 665.656.1

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПОГІРШЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ДОРОЖНІХ НАФТОВИХ БІТУМІВ

Єфименко К.П., студентки

*Керівник : Козельська К.А., викладач II категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», Маріуполь)*

Бітуми у дорожньому будівництві застосовуються завдяки своїм термопластичним властивостям. Однак під дією транспортних навантажень, температури та води ці властивості разом із малою міцністю, відсутністю пружності та вибірковою здатністю до зчеплення з мінеральними матеріалами призводять до появи на покриттях деформацій та руйнувань.

Бітуми мають недоліки при використанні їх в дорожньому будівництві:

-висока термічна чутливість (розм'якшення при високих температурах і крихкість при низьких);

-погані механічні характеристики і низька пружність;

-схильність до старіння (висихання).

Для вирішення цієї проблеми в дорожньому будівництві використовують «модифікований бітум»

Наявність в бітумі парафіну знижує його адгезію, тому зміст парафінів обмежується 5%. Дорожній бітум повинен зберігати свою адгезионну здатність в широкому діапазоні температур, щоб не допускати викришування щебеню з асфальтобетонної маси під впливом коліс автомобілів, особливо при інтенсивному русі автотранспорту.

Метод і область застосування добавки бітума, парафінів, поліетилену з наступною термообробкою (токсичні неорганічні відходи):

Переваги – стійкість продуктів в більшості шкідливих розчинів; ступінь вилугування токсичних з'єднань нижче ніж в інших процесах; добра змішуваність.

Ефективними заходами з отримання модифікованих бітумів із високими фізико-механічними характеристиками є:

- створення на нафтопереробних заводах та/або дорожніх підприємствах сучасних високопродуктивних виробничих ліній із випуску модифікованих бітумів.

- розширення та вдосконалення нормативної бази, що забезпечить випуск та застосування високоякісних бітумів, модифікованих добавками різних класів.

- підбір ефективних модифікуючих добавок: адгезійних, полімерних, структуруючих, встановлення найбільш придатних із них для конкретного виробництва та умов роботи дорожніх покриттів, розробку оптимальних технологій модифікації бітумів та асфальтобетонів;

- технічний аналіз із виконанням контролю технологічних параметрів приготування модифікованих бітумів та асфальтобетонів;

- відпрацювання технологічних параметрів та технічний нагляд влаштування дорожніх покриттів із асфальтобетонів на модифікованих бітумах;

- моніторинг властивостей модифікованих бітумів та асфальтобетонів на об'єктах будівництва, реконструкцій та ремонту автодоріг;

- моніторинг ділянок автомобільних доріг, побудованих із використанням модифікаторів.

Враховуючи те, що серед усього комплексу дорожньо-будівельних матеріалів бітум є «найслабкішою ланкою», поліпшення його властивостей - найбільш ефективний спосіб підвищення довговічності дорожніх покриттів. Для вирішення цієї задачі існує відповідна

нормативна база, є потрібний науковий потенціал та виробничий досвід, справа лише за реалізацією запропонованих заходів.

УДК 665.656.1/5

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНЕВОГО ПАЛИВА

Гулицький М.О., студент

Керівник : Козельська К.А., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

До кінця десятиліття, транспортні засоби, що переміщуються на водні, від таких виробників як GM, Honda, Hyundai, Mercedes-Benz і Toyota, повинні потроху з'являтися в дилерських мережах. Вони будуть надійні і універсальні, хоча і будуть коштувати цілий стан, плюс до всього заправити їх буде дуже нелегко.

Для паливних елементів з водню існує багато перешкод, які потрібно подолати, щоб прокласти шлях до споживачів. Революція паливних елементів не може початися без достатньої кількості АЗС, тому помітне відсутність даної інфраструктури як і раніше затравлює розвиток водню як альтернативного виду палива.

Ще п'ять років тому громадська думка сходилося на тому, що «водневі автомобільні дороги» будуть стимулювати майбутнє, що в США вже планується побудову станцій уздовж Каліфорнійського узбережжя, від Мена до Майамі. Сонячні водневі станції компанії Honda використовують енергію сонця і електролізер для того, щоб відокремити «Н» від «О» в H_2O . Після відділення водень зберігається в баку під тиском в 34.47 МПа. Використовуючи тільки сонячну енергію, станція може виробляти близько 5700 літрів водню щорічно. При підключенні до електричної мережі, станція може виробляти до 26 тисяч літрів на рік.

Незважаючи на те, що в кінцевому рахунку розвиток технологій може знизити витрати, реальні короткострокові заощадження можна буде отримати тільки від об'ємного виробництва. Один із сумних моментів виробництва полягає в тому, що не існує оптових поставок частин для автомобілів з водневим паливним елементом, який вже знаходиться в серійному виробництві, не забезпечений додатковими частинами і оптовими цінами на них. Але є надія, що виробники можуть встановити паливні елементи водню в уже і так дорогі моделі для ранньої адаптації, тим самим мінімізуючи свої втрати.

Газоподібний водень заправляють в бак автомобіля так же, як і бензин, а потім особливий паливний елемент, що виробляє хімічну реакцію за рахунок водню і кисню,

перетворює електроенергію, яка і є рушійною силою машини. Що дивно: єдиним побічним продуктом цього процесу є вода. Безсумнівно, Ви вже чули про електромобілі, які далеко не можуть виїхати без підзарядки, а їх максимальна швидкість варіюється в межах 70 км / год. Цей автомобіль може розігнатися до 179 км / год, причому до 100 км / год машина розганяється за 9.6 секунд і, найголовніше, вона здатна проїхати без додаткової дозаправки 482 км.

Якби всі автомобілі їздили на водні, то повітря в наших містах був би набагато чистіше. До того ж усім відомий факт, що нафта на планеті закінчується, а, отже, рано чи пізно бензин буде коштувати шалено дорого (хоча і зараз це вже не дешево задоволення). Виходить, що якщо всі люди пересядуть на такі автомобілі, то людство може зробити крок до позбавлення від проблем, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Клямкин С. Н. Воднева енергетика: досягнення і проблеми / С. Н. Клямкин, Б. П. Тарасов // Поновлювані джерела енергії. Вип. 5: 6 Всерос. наук.-молодіжна школа, Москва, 26-27 нояб. 2008 - М., 2008. - С. 147-157.
3. Моргунова Є. В. Воднева енергетика: спогади про майбутнє // Економічні стратегії. - 2006. - № 7. - С. 26-35 компаній.
2. Дей Р. Водень - сталий енергетичний рішення // Світ стандартів. - 2007. - № 1.

УДК 656.022

ПРОБЛЕМИ МІСЬКОГО ПАСАЖИРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ЩО ГАЛЬМУЮТЬ РОЗВИТОК М. МАРІУПОЛЯ

Кочедикова О.Р., Кравченко К.В., студентки

Керівник: Букіна М.Д., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

У зв'язку з подорожчанням проїзду з 1 березня до 8 грн. на маршрутному таксі, а також до 7 грн. на комунальному транспорті[1], ми вирішили проаналізувати маріупольський транспорт і виявити основну транспортну проблему Маріуполя, розглянути «+» і «-» ПС, а також запропонувати альтернативні види транспорту.

Розглядаючи безліч відгуків людей, ми виділили основну проблему маршрутного таксі. І так, перше це звичайно ж салон, через маленьку місткість пасажирів за рейс, особливо в годину пік. Другою проблемою виступають поручні. Поручні є скрізь, але не всі жителі міста можуть до них добратися.

Альтернативою маршрутному таксі «Богдан» ми вважаємо автобуси «МАЗ», які оснащені сучасною системою кондиціонування, і пристосовані для осіб з обмеженими можливостями та відповідають екологічному стандарту "Євро-5", тому що не дивлячись на їх високу ціну, вони виправдовують надійність і комфорт пасажирів.

Що стосується комунального транспорту, то тут більше претензій і рішень, ніж на приватному міському транспорті. В даній статті, ми розглядаємо трамвай Tatra T3 і КТМ-5.

Якщо порівнювати Tatra T3 і КТМ-5, то Tatra T3 істотно відрізняється від КТМ-5 деякими характеристиками.

Покращився опалення салону, яке тепер проводилося нагрівачами, встановленими для кожного сидіння. Однак помітні були і недоліки - вікна були невеликими, так що стоячим пасажиром треба було нагинатися, щоб подивитися у вікно. Недоліками так само були високий рівень підлоги і мала місткість вагонів, викликана невеликими розмірами самого корпусу. Занадто тісною, за сучасними мірками, є і кабіна водія. Особливо це ускладнювало навчання і стажування водіїв.

Невелика маса вагона викликала проблеми з юзом і пробуксовкою. На мокрих рейках, в снігопад або листопад, вагон може нести за інерцією з заблокованими колесами. Це викликало стирання коліс, з утворенням «лиски», причому з часом форма колеса ставала все більш «квадратною».

В результаті вагон з «квадратними колесами» викликав сильний шум. Для боротьби з цим явищем було потрібне регулярне обточування колісних пар. Як ми бачимо, значні незручності принесла Tatra T3. Тому, ми пропонуємо модернізувати старі трамваї КТМ-5[2].

Через те, що в Маріуполі нинішній стан трамвайної колії незадовільний, а з татрами вони превратяться в одні «хвилі», ми і пропонуємо модернізувати свої, власні, трамваї, при цьому не потрібно буде термінової заміни трамвайної колії, тому що підресорювання візки зробить з трамвайної колії "американські гірки".

Проаналізувавши ряд факторів, які впливають на регулярність руху комунального транспорту, ми з'ясували: природно-кліматичний фактор(сніг, дощ, падаючі листя на колію трамваю); "накладення" графіка зима-літо (зараз один і той же графік дотримується і взимку і влітку); обрив тролей (зношеність контактної мережі); непередбачене ДТП на трамвайному шляху; несправність трамваю.

Мінус такого "накладення" полягає в тому, що взимку і восени дають додатковий час на маршруті через природно-кліматичні умови (сніг, дощ, падаючі листя на колію трамваю), а навесні цей час потрібно скоротити, з метою доцільного розподілу часу для водіїв.

Список використаних джерел

1. Пассажирские автомобильные перевозки: Учебник для вузов / В. А. Гудков, Л. Б. Миротин, А. В. Вельможин, С. А. Ширяев; Под ред. В. А. Гудкова. - М.: Горячая линия - Телеком, 2006. - 448 с.
2. М.Д. Иванов, Трамвайные вагоны Т-3, 1977, 240 с.
3. А.С. Афанасьев, Контактная сеть трамвая и троллейбуса, 1988, 262 с.

УДК 665.629

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ

Красозов А.С., Мирошниченко К.Г., студенти

Керівник : Козельська К.А., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Найбільш перспективні розробки автомобілебудування цього року були представлені на LA Auto Show - одному з найстаріших автосалонів в світі. На виставку було доставлено 65 нових моделей автомобілів, які представляли результати діяльності провідних автоконцернів світу.

Mazda CX-5 All new - компактний кросовер оснащений системою G-Vectoring Control для стійкості автомобіля на поворотах. Інтер'єр салону змінився за рахунок по-новому змодельованих сидінь і дизайну приладової панелі, на якій розміщені: семидюймовий екран, що проектує дисплей, система MZD Connect з інформаційно-розважальним вмістом.

Volkswagen Atlas / Terramont - кросовер має сім посадкових місць.

Модель відрізняється найбільшими для цієї марки розмірами, в якій збережено поперечне розташування двигуна і передньопривідна компоновка ходової системи.

Mini Countryman - модель кросовера стала довшою зі світлодіодним оптикою і укрупненої радіаторної ґратами і рейлінгами на даху. база автомобіля побудована на платформі UKL, оснащена муфтою Haldex на електрогідравлічних приводах.

Ford Eco Sport рестайлінг - кросовер в компактному виконанні з новими обрисами і восьмидюймовим медіасистемним екраном, адаптований під програмне забезпечення Apple CarPlay і Android Auto.

Mercedes-Maybach S650 - седан з пневмопідвіскою, з системою подачі підігрітого повітря на рівні шиї і комплектом дорожніх фірмових сумок.

Acura Precision Cockpit Концепт - був продемонстрований тільки прототип інтер'єру, в якому використаний дисплей діагоналю 12,3 дюйма, водій може змінювати розташування

основних елементів і вибрати колірну схему. По центру передній панелі встановлений ще один великий екран. В основі мультимедіасистема лежить Acura OS, заснована на операційній системі Android. Одним з ключових органів управління Acura Precision Cockpit Concept стане тачпад, розташований на центральному тунелі.

Hyundai IONIQ - був продемонстрований в трьох модифікаціях: електрокар, гібрид з можливістю зовнішньої зарядки і безпілотна з комп'ютерним керуванням, яка отримала видозмінений передній бампер для вбудованого лидара.

Jaguar I-Pace - був продемонстрований перший кросовер електрокар, в якому кабіна істотно зрушена вперед, також встановлено два 12-дюймових дисплея: перший замінює собою приладову панель, другий - мультимедіасистему

Основним результатом діяльності провідних автоконцернів світу є створення автомобілів в яких:

- максимально застосовуються сучасні комп'ютерні технології, а саме повністю цифрові приладові панелі, великі екрани і тачпади;
- в якості рушійної сили використовується електрика, але в той же час провідні автоконцерни світу до сих пір продовжують вкладати в розвиток ДВС більше коштів, ніж в розробку електромобілів.

УДК 669.156

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ НА АВТОТРАНСПОРТІ У МІЖНАРОДНОМУ СПОЛУЧЕННІ

Березовська А.В., студентка

Керівник: Сафронова О.В., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Головним завданням розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року є визначення шляхів розв'язання проблем подальшого розвитку транспортної галузі, зростання попиту на транспортні послуги, активізації процесів інтеграції транспортно-дорожнього комплексу України до європейської та світової транспортних систем.

Для сучасного економічного стану України характерним є підвищення ролі транспорту, який забезпечує життєдіяльність населення, функціонування і розвиток економіки держави, збереження її обороноздатності, можливість досягнення зовнішньоекономічних цілей країни.

Транспорт, як ніяка інша галузь відображає стан економіки країни в цілому. Україна розташована у центральній частині Європи і займає дуже привабливе геополітичне положення. Територією України проходять три міжнародні транспортні коридори. Ці фактори створюють необхідні передумови для залучення значних обсягів транзитних вантажів.

Важливим напрямком державного регулювання транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є дотримання Україною валютно-тарифної політики на світовому транспортному ринку.

Тому, завдання системи надання послуг з міжнародних перевезень автомобільним транспортом є підвищення ефективності її функціонування за рахунок подальшої оптимізації її структури, широкого застосування сучасних організаційних форм і технологій, удосконалення правових норм і підвищення ролі керівних органів системи, які повніше відповідатимуть вимогам ринку послуг.

УДК 669.156

ВІЙСЬКОВА ЛОГІСТИКА- ВІД ТРАГЕДІЇ ДО ПЕРЕМОГИ

Лук'яненко О.В., студент

Керівник: Сафронova О.В., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Логістика - стратегічне управління (менеджмент) закупівлею, постачанням, перевезеннями та зберіганням матеріалів, деталей і готового інвентарю (техніки та ін.). Поняття включає в себе також управління відповідними потоками інформації, а також фінансовими потоками.

Логістика спрямована на оптимізацію витрат і раціоналізацію процесу виробництва, збуту і супутнього сервісу, як в рамках одного підприємства, так і для групи підприємств. Залежно від специфіки діяльності компанії застосовуються різні логістичні системи.

Логістична система - сукупність дій учасників логістичного ланцюга (підприємств-виробників, транспортних, торговельних організацій, магазинів, та ін.), Побудованих таким чином, щоб виконувалися основні завдання логістики. Найбільш яскравий прояв військової логістики було в період Другої світової війни. Американський військовий контингент, ведучи бойові дії в Європі, повністю забезпечувався тиловими підрозділами з іншого материка. Спільна і чітко налагоджена робота військової промисловості, транспорту

(авіаційні, морські та сухопутні перевезення) і тилових служб дала після закінчення війни поштовх до застосування військового логістичного досвіду в мирній економіці.

У наш час поняття «військової логістики» в деяких країнах як і раніше зберігається, але в мові термін «логістика» зараз асоціюється, перш за все, з бізнесом.

УДК 656.022.97

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ КОМФОРТНОГО ПРОЇЗДУ ПАСАЖИРІВ НА МІСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ

Бойко В.О., Сиротюк О.І., студенти

Керівник: Букіна М.Д., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Транспорт – одна з найважливіших складових виробничої інфраструктури України. Його ефективне функціонування є необхідною умовою стабілізації, піднесення структурних перетворень економіки, розвитку зовнішньоекономічних сфер діяльності, підвищення життєвого рівня населення, забезпечення національної безпеки країни.

В сучасних умовах постійно зростаючої кількості автомобілів і транспортних колапсів на автошляхах міст неналежний рівень використання сучасних інформаційних технологій в управлінні транспортними потоками знижує рівень ефективності функціонування транспортної системи як такої. Саме тому дедалі більшого значення набуває дослідження можливостей використання технологічних новинок у налагодженні та удосконаленні роботи транспортної системи міста. Через це необхідне створення інтелектуальної системи управління транспортними потоками. Безумовно, на це буде потрібно велике фінансування, але й ефект від впровадження подібної системи буде масштабним.

Електронний квиток– це система оплати проїзду в громадському транспорті без використання паперових грошей в міському транспорті без участі кондукторів та водіїв, який впроваджується для використання на всіх видах міського транспорту, і є зручною альтернативою звичайних квитків. У електронного квитка існує багато переваг, які наведені нижче.

Через те, що система оплати не потребує дій з боку водія, у транспортних засобах підвищиться безпека. Водії не будуть під час руху відволікатися для того щоб рахувати гроші та видавати квитки. Не завжди водії видають пасажиром квиток, що є грубим порушенням, адже квиток на проїзд у громадському транспорті у нещасних випадках є документом для отримання страхових виплат. Купуючи електронний проїзний квиток який

діє певний період на всіх видах транспорту, кожна зі сторін має перевагу, бо покупець отримує знижку, а у свою чергу підприємство отримає гроші «наперед».

Система зчитування та контролю проїзду пасажирів у громадському транспорті не займає багато місця, бо термінали для оплати розміщуються на поручні, турнікети для входу розміщуються біля дверей, та не займають багато місця.

Багато міст нашої країни вже запроваджують у себе технології, які дозволяють оплачувати проїзд за допомогою банківських карт, сканування qr коду за допомогою мобільного телефону, турнікетів зі спеціальними зчитувачами карт. Багато підприємств вводять проїзні на певний період часу, що робить поїздки на транспорті зручнішою.

До мінусів цієї технології можна віднести достатньо велику вартість втілення, але досягти цього можна за рахунок непотрібної виплати заробітної плати кондукторам

Список використаних джерел

1. Башинська І.О., Філіппов В.Ю. Проблеми та шляхи удосконалення функціонування міського пасажирського транспорту / І.О. Башинська, В.Ю. Філіппов // Економіка. Фінанси. Право. – 2017
2. Князев І.С. Автоматизация бизнес-процессов – потенциал для транспортных предприятий / И.С. Князев // Инновации транспорта. – 2016.
3. Мороз О. Закордонний досвід організації транспортного обслуговування населення в містах / О. Мороз // Економічний аналіз. – 2013.

УДК 681.327

ПОСТІЙНИЙ МОНІТОРІНГ ПАСАЖИРОПОТОКУ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОПИТУ НА АВТОМОБІЛЬНІ ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ У М.МАРІУПОЛІ

Скиба А.А. студентка

Керівник Білокузов О.В. викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Життя міста сьогодні важко уявити без стабільного функціонування пасажирського транспортного комплексу Він забезпечує можливість життєдіяльності міста і задовольняє різноманітні потреби населення в пересуванні, відіграє значну роль у житті мешканців нашого міста.

Тому від якості пасажирських перевезень залежить емоційний, психологічний та фізичний стан людей і що не мало важливо – продуктивність їх праці і загальний настрій.

У сфері пасажирських перевезень все гостріше постає проблема підвищення якості надаваних населенню транспортних послуг, при цьому швидкість, регулярність і безпека перевезень залишаються головними показниками якості.

При організації перевезень доводиться мати справу з двома суперечливими фактами: з одного боку, на маршрут необхідно випускати економічно доцільну кількість рухомого складу, що відповідає навантаженню в години «пік» на максимально завантажений ділянці; з іншого боку, це кількість рухомого складу не забезпечує необхідного інтервалу руху, що відповідає показникам якості обслуговування.

Це пов'язано з тим, що інтереси пасажирів і перевізників у сфері міських пасажирських перевезень не збігаються. Перевізники зацікавлені в отриманні прибутку, в тому числі і за рахунок збільшення коефіцієнта змінності.

Пасажир ж хоче прибути до місця призначення швидко, без пересадок і за мінімальним тарифом. Тому потрібен пошук компромісу для трьох сторін: перевізників, міської влади та пасажирів.

Для забезпечення пасажирів необхідним рівнем якості надаваних послуг вибір режиму роботи автобусів на маршрутах, розподіл по місткості, а також випуск їх необхідної кількості повинні проводитися на основі результатів моніторингу пасажиропотоків.

Так як натурні методи обстеження пасажиропотоків найчастіше пов'язані зі значними проблемами ресурсного, організаційного, фінансового і правового характеру, реалізація постійного моніторингу пасажиропотоків на маршрутах міста можлива тільки при впровадженні автоматизованих технологій, що дозволяють перекласти функції, які раніше традиційно виконувалися людиною на більш ефективні та неупереджені автоматизовані системи з обов'язковою передачею всієї інформації в єдиний диспетчерський центр.

Одним з перспективних напрямків у цьому плані як з комерційної, так і з соціальної точки зору є впровадження сучасних навігаційно-інформаційних систем на основі ГЛОНАСС і GPS при участі та контролі держави в особі міської влади.

Список використаних джерел

1. Антошвили М. Е., Либман С. Ю., Спирин И. В. Оптимизация городских автобусных перевозок. – М.: Транспорт, 1985. – 102 с.
2. Блатнов М. Д. Пассажирские автомобильные перевозки: Учебник для тотранспортных техникумов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Транспорт, 1981. – 222 с.
3. Яновський П. О. Пасажирські перевезення: навч. посіб. / П. О. Яновський. – К.: НАУ, 2012. – 436 с.

УДК 665.629

ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ПРОПУСКНОЇ ЗДАТНОСТІ АВТОДОРІГ У МЕГАПОЛІСАХ КРАЇНИ

*Назаров Д.С., Матвієнко М.С., студенти**Керівник: Букіна М.Д., викладач II категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Проблема обмеженості пропускної здатності автодоріг найвідчутнішим чином поводить у мегаполісах - містах з великою кількістю громадян та концентрацією жителів. Ця проблема викликає цілий спектр негативних явищ, але це найбільш істотною є проблема автотранспортних пробок - як наслідок їх ціле пасмо підпроблем від екологічного до соціального плану.

Ця робота присвячена проблемам обмеженості пропускної здатності автодоріг і методам, за допомогою яких можна знизити можливість появи автомобільних пробок. Основний підхід методів, наведених у роботі - підстроювання під нинішнє становище і речей і розв'язання проблеми з допомогою зміни лише маршрутів транспортних засобів.

Як було зазначено, проблема обмеженості пропускної здатності автодоріг набуває безлічі аспектів людської діяльності. Негативний вплив багатьох із цих впливів в об'єктивному, соціальному та чисельному вигляді оцінити неможливо - зокрема ті самі проблеми екологічного чи соціального плану. Серед впливів, збитки від яких може бути виражений в чисельній формі - це затримки у постачаннях товарів й інші витрати через затримки в прибутті будь-якого транспорту.

Однією з найпростіших заходів підвищення пропускної здатності автодоріг може бути угруповання автотранспорту за швидкістю. При угрупованні транспортних засобів за швидкостями середня максимальна швидкість транспорту наближається до швидкості пересування на автодорозі.

За результатами досліджень встановлені особливості використання легкових індивідуальних автомобілів в містах. Аналіз мережі автомобільних стоянок показав, що паркування транспортних засобів біля тротуарів погіршує видимість, знижує пропускну здатність вулиці, підвищує імовірність виникнення дорожньо-транспортних подій. Розглянута методика формування процесу паркування з використанням автомобільної стоянки, як інженерно-планувального заходу організації дорожнього руху, що дає змогу максимально звільнити проїзну частину вулиці від транспорту, що стоїть.

На основі результатів досліджень характеристик руху потоків автомобілів у зоні впливу стоянок запропоновано методику визначення умов безпеки руху транзитних автомобілів, при зміні руху автомобілів, що заїжджають та виїжджають з автомобільної стоянки. Сформульовано принцип визначення втрат часу автомобілів у зоні впливу стоянок при зміні швидкості руху автомобілів та пропускної здатності вулиці.

За радіальною структурою українських міст - вулиці розходяться від центру колами - це не дуже просто. Хоча і варіантів допомоги останнім часом стало куди більше. Наприклад, вже сьогодні є інтелектуальні системи оцінки трафіку, які можуть вважати машини і обробляти транспортні потоки в Big Data, на основі якої можна отримувати Intelligence для подальшого прийняття рішень.

Уже сьогодні в Україні не можна говорити про місто, навіть якщо це обласний центр, як про відокремлений і закритому економічному анклаві. Все більше доводиться вживати поняття агломерацій. Як мінімум, тому що з ростом мегаполісів частина людей селяться в передмістях, і кожен день по кілька разів перетинають межі населеного пункту. Значить, вони пересуваються по міжміським трасам, в тому числі по дорогах національного і міжнародного значення. Як результат, ці дороги також потрібно модернізувати, щоб забезпечити безперебійне пересування для більш інтенсивного трафіку в безпосередній близькості до великих міст. Україні вже запущені і працюють проекти, які покликані вирішувати саме проблеми агломерацій і властивого їм трафіку.

Один з таких - це проект «Покращення транспортно-експлуатаційного стану доріг на підходах до міста Києва», який реалізується Укравтодором на кредитні гроші Європейського Банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку. Проект передбачає будівництво п'яти транспортних розв'язок навколо Києва, дві з яких на трасі Київ-Одеса, і ще три на автомобільній дорозі Київ-Чоп. Однак, якщо ми говоримо про по-справжньому продуманих транспортних мережах, то стратегічне планування повинно відбуватися на різних рівнях

Виходить, що за час з 2011 по 2017 роки Укравтодор міг би побудувати на цьому місці вже навіть не одну, а три розв'язки, і ще залишити собі трохи часу про запас. Проте, до цього моменту у нас все ще залишається надія, що Київ все ж займе конструктивну позицію. І тоді, через кілька років, ми нарешті отримаємо не небезпечний аварійну ділянку, а нову дорожню розв'язку, серйозно поліпшену транспортну інфраструктуру і задоволених автомобілістів.

Список використаних джерел

1. Клінковштейн Г.І. Афанасьєв М.Б. Організація дорожнього руху. Підручник для вузів. – М.: Транспорт, 2001-247с.

2. Лобанов В. М. Транспортне планування міст. М.: Транспорт, 1990. 240 с.
3. Пенежко Р. В. Безпека руху на автомобільному транспорті. Підручник для автотранспортних технікумів. – М., «Транспорт», 1976, - 216 с.
4. Гольц Г.А. Автодорожній комплекс в умовах вибуховий автомобілізації: тенденції, закономірності, прогноз // Проблеми прогнозування. 2002. № 4. С. 75-83.

УДК 629.156

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ РУХУ ЛЕГКОВАГОВИХ ВАНТАЖНИХ ВАГОНІВ

Прокопенко П.М., аспірант

Фоміна А. М., аспірант

Керівник: Фомін О.В., д.т.н., професор

*(Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,
Сєвєродонецьк, Луганська область)*

Анотація: Забезпечення безпеки руху є одним з найважливіших вимог до роботи залізниць. Серед аварій і катастроф на залізничному транспорті найбільшу небезпеку становить сходження з рейок, так як це може призвести до тяжких наслідків. Причинами сходів вантажних вагонів з рейок пов'язані з несправностями рухомого складу, відхиленнями від норм утримання колії, незадовільна динаміка поїзда також з умовами їх експлуатації.

Постановка проблеми. Необхідно сформулювати необхідність проведення даних ходових динамічних випробувань.

Проведені теоретичні та практичні дослідження з визначенням та оцінкою показників динамічних та ходових якостей легковагових вантажних вагонів, визначення коефіцієнту запасу стійкості колеса від сходу з рейок, що в свою чергу дозволить визначити безпечну швидкість руху вантажних вагонів в порожньому стані.

Заходи щодо поліпшення техніко-економічних та динамічних показників вантажних вагонів шляхом впровадження пружно-демпфуючих елементів розглянуті у [1]. В роботі [2] описаний ефективний концепт нової упряжної системи автозчепів залізничних вагонів. Його ідея полягає у поглинанні повздовжніх експлуатаційних навантажень замість окремого поглинального пристрою виконує хребтова балка із круглої труби яка заповнена матеріалом з демпфуючими властивостями. В статтях [3-5] наведено результати інноваційних рішень для вагонів, в тому числі експериментально-міцнісне підтвердження працездатності теоретично обґрунтованого впровадження стикового виконання хребтової балки вагонів-обкотишевозів.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено наступні задачі:

- розробка теоретичних положень проведення досліджень;
- проведення ходових динамічних випробувань з визначенням показників динамічних якостей вагона при його русі та скидання з клинів з визначенням та оцінкою власних частот коливань.
- аналіз результатів та визначення рекомендацій.

Висновки: Вході проведення теоретичних та практичних досліджень з визначення показника коефіцієнту запасу стійкості колеса зі сходу з рейок в залежності від місця постановки легковагових вантажних вагонів у поїзді у порожньому режимі на прямих і кривих відрізках залізничної колії у діапазоні експлуатаційних швидкостей було встановлено що він змінюється в негативну сторону в залежності від зменшення тари більше як на 10% від нормативної, поганого технічного стану несучих та екіпажних частин вагона та розташування вагонів у голові та середині поїзда.

Список використаних джерел

1. Fomin O.V. (2012). Rozrobka metodiki vprovadgennja riznih profiliv v jacosti skladovih elementiv nesuchih system vantagnih vagoniv [Development of a method for the introduction of various profiles as components of carrier systems of freight cars] / O.V. Fomin // Visnik Nacionalnogo tehnicnogo universitetu «HPI». – Kharkiv. – 26, pp.29-33.
2. Fomin O. V. The influence of implementation of circular pipes in load-bearing structures of bodies of freight cars on their physico-mechanical properties / O. V. Fomin, A. O. Lovska, O. A. Plakhtii, V.P. Nerubatskyi // Scientific Bulletin of National Mining University. – 2017. – №6. – P. 89 – 96.
3. Fomin, O. Experimental confirmation of the theory of implementation of the coupled design of center girder of the hopper wagons for iron ore pellets [Text] / O. Fomin, I. Kulbovskiy, E. Sorochinska, S. Sapronova, O. Bambura // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – 2017. – Vol. 5, Issue 1 (89). – P. 11–19. doi: 10.15587/1729-4061.2017.109588
4. Spatial Vibration of Cargo Cars in Computer Modelling with the Account of Their Inertia Properties / S. Myamlin, L. Neduzha, O. Ten, A. Shvets // Proc. of 15th Intern. Conf. «Mechanika 2010». – 2010. – P. 325-328.
5. Fomin O.V. (2015). Variacijne opisannja konstruktivnih vikonan' vantazhnih vagoniv [Variations describe the structural designs of freight cars] / O.V. Fomin, A.V. Gostra // Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport, Ministry of Education and Science of Ukraine series "Transport systems and technologies". Kyiv: DETUT, is. 26-27, pp.137-147.

УДК656.094:004.65

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МИТНОЇ ТА ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМ

*Фесенко І.А., Бабійчук Н.О., студенти**Керівник: Процик О.П., кандидат технічних наук, доцент, викладач**(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування**Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Представлено характеристика взаємодії транспортної та митної системи при доставці вантажів у міжнародному сполученні; зазначено їх роль у підвищенні ефективності зовнішньоторговельної діяльності держави.

Проблематиці взаємодії митної та транспортної систем присвячені праці багатьох вчених. Однак, за умов поглиблення євроінтеграційних процесів та розвитку міжнародної торгівлі тематика взаємодії транспортного та митного простору набуває особливої актуальності та потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Багато дослідників вважає, що одним з головних завдань для покращення процесу доставки вантажів у міжнародному сполученні є інформаційна взаємодія між постачальниками-виробниками, експедиторами, митницями і споживачами. З цією метою створюються галузеві та міжвиробничі центри, які одночасно керують інформаційними і матеріальними потоками на підприємстві; логістичні інформаційні системи в сфері підготовки вантажів до перевезення з застосуванням електронних перевізних документів у внутрішніх і прямих міжнародних зв'язках; налагоджується логістична взаємодія постачальників і покупців транспорту і виробництва; створюються гнучкі методи керування з орієнтацією на економію витрат ресурсів і енергії.

Сьогодні існує проблема в сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства при подоланні митних бар'єрів, а особливо для держав, що знаходяться географічно досить близько одна від одної і практично щодня мають зв'язок. Для того, щоб полегшити відносини в цій області, ведеться робота по введенню єдиної міжнаціональної комунікаційної інформаційної системи. Її призначення - передача інформації про матеріальні потоки і контроль за їх рухом. Вона буде поєднувати комунікаційні системи багатьох країн, і в зв'язку з цим зменшиться час перебування вантажів на прикордонних станціях і пов'язані з цим витрати.

Також Данчук В.Д. вказує, що інформаційні продукти розміщуються в розподілених базах даних, доступ до інформаційних продуктів відбувається через комп'ютерну мережу і

регламентується правилами та нормативами даної організації. Крім того, інформаційні технології забезпечують динамічну координацію дій за рахунок використання сучасних засобів зв'язку та програмних засобів комп'ютерних мереж. Інформаційна комп'ютерна мережа організації може органічно з'єднується з мережею Internet. Таким чином організація отримує прямий доступ до інформації з широким спектром по змісту: від законодавчих актів до відомостей про стан на ринках сировини та готової продукції.

Воркут А.І. зазначає, що методи організації автомобільних перевезень розробляються з урахуванням вимог систем виробництва і споживання, які обслуговуються автомобільним транспортом, і на основі координації дій всіх учасників транспортного процесу: автотранспортних і транспортно-експедиторських організацій, складів, митниць, терміналів, торгових організацій. Розробка і впровадження єдиних технологічних процесів забезпечують пришвидшення доставки вантажів і найбільш ефективне використання транспортних засобів.

Слід звернути увагу на думку Харсун Л.Г. про те, що ефективність транспортного забезпечення експорту та імпорту представляється сьогодні в основному через аналіз діяльності самих перевізників та відправників вантажів у міжнародному сполученні, і практично не враховується комплексний характер взаємодії всіх учасників національного ринку транспортних послуг, задіяних у реалізації транскордонного переміщення товарів.

В результаті дослідження встановлено, що взаємодія митної та транспортної системи потребує удосконалення, що дасть позитивний результат у розвитку зовнішньоторговельної діяльності країни та здійсненні зовнішньоторгівельних операцій.

Список використаних джерел

1. Петрашевский О.Л. Пути повышения эффективности управления процессами доставки грузов при мультимодальных перевозках / О.Л. Петрашевський, А.И. Кириченко / Проблеми транспорту. Збірник наукових праць. – 2012 – Вип. 9. – с. 3-16
2. Козак В.В. Удосконалення організації функціонування мережі міжнародних транспортних коридорів на основі вимог інтероперабельності: автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.22.01 / В.В. Козак; Укр. держ. акад. залізн. трансп. — Х., 2011. — 20 с.: рис. — укр.
3. Процик О.П., Пономаренко Т.О., Ситенько А.Ю. Сучасні орієнтири вдосконалення митного контролю в Україні // Управління проектами, системний аналіз і логістика. 2015. Вип. 15, Частина 1 : Серія «Технічні науки». С. 142-151
4. Ситенько А.Ю. Аналіз процесу доставки збірних вантажів у міжнародному сполученні // Управління проектами, системний аналіз і логістика. 2017. Вип. 19, Частина 1 : Серія «Технічні науки». С. 95-102.

УДК 0001.92:629.331

ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА БЕЗПЕКУ ДОРОЖНЬОГО РУХУ*Римчук В., студент 3 курсу**Керівник: Майборода Н.В., викладач I категорії**(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

Під час керування автомобілем ми повинні враховувати особливості керування автомобілем у різних погодних умовах. Наприклад існують особливості керування автомобілем влітку, зиму, осінь, весну.

Особливості керування автомобілем влітку.

- Початок дощу - на асфальті утворюється грязьова плівка з пилу, піску, паливно-мастильних матеріалів, а на розпеченому сонцем асфальті утворюється ще й парова плівка, що різко зменшує тертя.

- Злива. дощ - викликають погіршення видимості, зменшення тертя, приховані калюжами ями, а так само вода, потрапляючи в гальмівні колодки, грає роль своєрідного мастила і сильно зменшує ефективність гальм. Але є ще більш небезпечне явище, що зводить тертя до нуля - гідропланування

- Туман - видимість знижується, відстань до предметів здається більше, ніж є насправді.
- Димові завіси при пожежах - такий же ефект як при тумані.
- Сліпуче сонце - осліплення водія, відблиски на асфальті.
- Ураганний вітер - бічний тиск на автомобіль, як наслідок різка зміна траєкторії руху, потрапляння предметів на лобове скло - дезорієнтація водія.

Особливості керування восени.

Це небезпечний перехідний період, коли погода різко змінюється і змінюється стан дорожнього покриття

- Заморозки - сильне зменшення тертя.
- Крижаний дощ, що викликає обмерзання дорожнього покриття - тертя для легкої гуми зводиться до нуля

- Раптовий снігопад - погіршення видимості, зменшення тертя
- Лиственная подушка на дорозі той же ефект.
- Перепад температур (або заморозки або відлига) зменшення зчеплення шин з дорогою

Особливості керування взимку.

- Мокрий сніг - зменшення видимості, тертя, особливо позначається на схилах для важких довгомірних машин (фур)

- Морози - обмерзання лобового скла і бічних дзеркал.

Правила керування автомобілем під час дощу

Під час дощу їздити повільніше

По-перше, на мокрому дорожньому покритті гальмівний шлях збільшується на 60-70%.

По-друге, при русі в дощ, коли, відповідно, видимість гірше, час реакції водія збільшується до 50%, в той час як стандартне значення дорівнює 1 секунді. При русі зі швидкістю 50 км / год ви проїжджаєте близько 14 метрів в секунду, отже, за 1,5 секунди - 21 метр. А при показаннях спідометра 70 км / год, за секунду ви проїдете шлях довжиною понад 19 метрів, т. Е. 29 метрів за 1,5 секунди. Таким чином, якщо при хороших погодних умовах в разі перевищення швидкості на 20 км / год автомобіль зупиняється на 5 метрів далі, то при їзді під дощем стопа натисне на педаль гальма на відстані 8 метрів з моменту усвідомлення водієм необхідності гальмування. Це черговий аргумент для руху з більш повільною швидкістю під час дощу.

Якщо йде дощ, намагайтеся їхати подальше від бордюрів

У дощ ми радимо не пересуватися поруч з правим бордюром. Зазвичай саме там накопичується велика частина води і утворюються калюжі. Вони можуть приховувати досить великі ями, в'їзд в які може привести до пошкодження підвіски автомобіля. Крім того, при русі по калюжах може статися так зване аквапланування. Це ефект, при якому шини втрачають зчеплення з дорожнім покриттям внаслідок великої кількості потрапляє під колеса води, яку шини не встигають витіснити. Також при русі по краю дороги (проїзної частини) Ви можете окропити пішоходів, що йдуть по тротуару, узбіччям чи краєм проїзної частини.

Уточнимо, що будь-який з перерахованих вище факторів призводить до підвищення аварійності, а зараз, за збігом примх природи, всі вони починають діяти одночасно - в таких умовах будь-яка, навіть дрібна, помилка водія може закінчитися трагічно.

Однак обережними варто бути не тільки водіям. За даними ГАІМВД України, листопадові вечора (особливо в період годину пік - з 17 до 20 годин) є найнебезпечнішими місяцями для пішоходів, причому найбільш сильно аварійність зростає саме в період так званого міжсезоння, коли на вулиці чи то осінь, чи то вже зима - така погода, як ми вже писали вище, ось-ось настане. "Сьогодні" з'ясувала, як учасникам дорожнього руху адаптувати свою поведінку на дорозі до нових умов, щоб не потрапити в аварію.

Швидкість: залежить від погоди і асфальту, про те, що швидкість повинна бути безпечною, знають всі. Але ось як визначити, яку саме потрібно вибрати в складних дорожніх умовах - коли туман, сугінки, слизький асфальт? З точки зору здорового глузду, швидкість є безпечною в тому випадку, якщо водій може зупинити машину і уникнути зіткнення в разі раптової появи перешкоди на своєму шляху, наприклад, якщо на дорогу

раптово вискочить пішохід. Досвідчені водії для самоперевірки на безпечній ділянці дороги (переконавшись в тому, що навколо нікого немає), різко б'ють по гальмах - якщо в результаті "тесту" зупинний шлях набагато менше відстані видимості, значить, швидкість вибрана правильно (наприклад, при видимості в 150 м шлях не повинен перевищувати 40 м).

Однак, незалежно від результатів "випробувань", ми рекомендуємо на слизькому покритті тримати дистанцію до попереду автомобіля, що йде як мінімум втричі більшу, в порівнянні з дорогою з нормальним покриттям. У транспортному потоці дуже часто один транспортний засіб рухається за іншим з обмеженою дистанцією, причому умови для маневрування бувають вкрай обмеженими. В таких умовах водій позбавлений можливості вибирати швидкість руху, так як вона залежить від швидкісного режиму всього потоку і перш за все ведучого автомобіля-лідера, а спроби обігнати або випередити транспортні засоби можуть привести до аварійної ситуації.

Врахуйте, що залишатися в потоці можна лише в тому випадку, якщо лідер рухається з безпечною швидкістю. Якщо ж він "летить", сенсу гнатися за ним немає - будь-яка різка гальмування може привести до масового ДТП, оскільки при обмеженій видимості водії ззаду йдуть машин можуть не помітити зміни ситуації, а загальмувати на слизькій дорозі, як ми вже писали вище, не просто. Відірватися від групи досить легко - перебудуйтеся в правий ряд і постійте 30-60 секунд.

Список використаних джерел

1. Бадагуев, Б. Т. Безпека дорожнього руху: Накази, інструкції, журнали, положення / Б. Т. Бадагуев... — М.: Альфа-Прес, 2012. — 264 с.. Бадагуев, Б. Т. Безпека дорожнього руху. Накази, інструкції, журнали, положення. 2-е вид. дата конвертації — М.: Альфа-Прес, 2012. — 264 с.
2. Бершадський, В. Ф. Основи керування механічними транспортними засобами і безпека руху: Підручник / В. Ф. Бершадський, Н.І. Дудко, В. І. Дудко... — Мн.: Амалфея, 2013. - 458 с.
3. Блінкін, М. Я Безпека дорожнього руху: історія питання, міжнародний досвід, базові інституції / М. Я Блінкін. — М.: ІД ВШЕ, 2013. — 240 с.
4. Волков, В. С. Основи розрахунку систем автомобілів, що забезпечують безпеку руху: Навчальний посібник / В. С. Волков. - СПб.: Лань, 2015. — 144 с.
5. Майборода, О. В. Основи управління автомобілем і безпека руху: Підручник водія автотransпортних засобів категорій «С», «D», «Е» / О. В. Майборода. — М.: ІЦ академія, за кермом, 2011. — 256 с.

УДК 656.13.072

МЕТОД АНАЛІЗУ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З УРАХУВАННЯМ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КРИТЕРІЇВ

*Калашніков М. В., студент**Науковий керівник: Хмельов І. В., кандидат технічних наук, доцент, викладач**(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування**Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Представлено метод оцінки технологічного рівня автомобільних перевезень згідно концепції збереження енергії та ресурсів у транспортній системі, який дозволяє врахувати зміну конструктивних параметрів автомобілів, умов перевезень і характеристик дороги.

Актуальність даної теми пояснюється тим, що в автотранспортній системі України необхідно вирішити дві довгострокові задачі: підвищення техніко-технологічної конкурентоздатності майбутніх транспортних пропозицій; модернізація рухомого складу автомобільного транспорту як активного ресурсоперетворюючого компонента транспортної системи. Ці задачі вирішуються в рамках структури транспортної системи, яка має фундаментальні ознаки цілісності: народногосподарське призначення, загальний предмет функціонування, загальна мета розвитку.

Перспективною концепцією розвитку транспорту є підвищення енергоресурсної ефективності перевезень [1]. Існуючі методи технічного, експлуатаційного та економічного аналізів не забезпечують обґрунтування і вибір транспортних засобів згідно з названою концепцією. Фактично, існуюча методологія транспортного аналізу, розвинута в роботах таких вчених як Д. П. Всіканов, А. І. Воркут, Л. Л. Афанасьєв, Л. Г. Зайончик та інші, заснована на схемах віртуального перевезення вантажів і списанні вартості ресурсів у витрати [2]. Ця методологія дозволяє аналізувати лише організацію доставки за критеріями часу та експлуатаційних витрат. При використанні цих критеріїв для аналізу технологічного розвитку автотранспорту виникають наступні протиріччя. З одного боку, мінімізація витрат при обґрунтуванні нового автомобіля призводить до зниження його технічного рівня, тобто обумовлює технічні рішення на рівні морального зносу. З іншої сторони, зменшення часу транспортної операції пов'язано з інтенсивним ростом енерговитрат на транспортування.

Оскільки нові технічні та технологічні рішення в першу чергу впливають на перетворення енергії, при управлінні розвитком транспорту необхідно економити енергію та технологічні ресурси транспорту, а не витрати. Крім того, при вирішенні задач технологічної модернізації транспорту, необхідно враховувати вплив парадоксальності автотранспорту, яка

призводить до суттєвого ускладнення закономірностей перетворення ресурсів транспорту і нестабільності причинно-наслідкових зв'язків перетворювальної схеми «Енергія – Ресурси – Продукт – Витрати». Тому при аналізі транспортних технологій необхідно використовувати методи теорії енергоресурсної ефективності автомобіля, розробленої в роботах проф. Хабутдінова Р. А. [3].

Оскільки у процес перевезення залучаються не витрати, а технологічні ресурси, в цій теорії використовуються математичні моделі і методи вибору автомобілів, які засновані на енергетичній схемі перетворення ресурсів у перевізному процесі [3]. Згідно з цією схемою, носії технологічних ресурсів транспорту, поєднуючись з фізичними та режимним ресурсами, перетворюються в енерговитрати на переміщення експлуатаційної маси автомобіля. Потім енерговитрати перетворюються у фізичний продукт – керовані імпульси кількості руху автопоїзда. Частина цих імпульсів являє собою транспортну роботу по перевезенню вантажу.

Цей метод дає можливість аналізувати процеси перевезення не лише з точки зору їх організації, а і технології. Це досягається шляхом використання моделей і методів теорії енергоресурсної ефективності автомобіля. При цьому, якщо не ставиться задача аналізу технології перевезень, енергетичні коефіцієнти приймаються рівними одиниці (не враховуються); якщо ж є необхідність оцінки технологічних новацій проектів перевезень, ці коефіцієнти враховуються. Такий спосіб дозволяє реалізувати більш загальний підхід до вирішення задачі підвищення ефективності технологій перевезень вантажів.

Таким чином, в результаті виконаних досліджень встановлено, що комплексний вибір та обґрунтування параметрів автопоїздів з урахуванням транспортних і дорожніх умов на передексплуатаційній стадії його життєвого циклу є важливим напрямком збереження енергії та ресурсів у автотранспортній системі. Крім того, у роботі реалізовано загально-методичний підхід до вирішення комплексних організаційно-технологічних задач удосконалення перевезень. Він дозволяє об'єднати ефекти від удосконалення організації перевезень за вартісними критеріями та від формування перспективного рухомого складу за енергетичними критеріями.

Список використаних джерел

1. Хмельов І. В. Метод оцінки транспортно-технологічної якості автопоїздів з урахуванням еволюції їх конструктивних параметрів / І. В. Хмельов, О. В. Гусев // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2015. – Вип. 1 (31). – С. 539 – 544.
2. Хабутдінов Р. А. Методи техніко-технологічного обґрунтування новаційних проектів перевезень за концепцією енерго- та ресурсозбереження / Р. А. Хабутдінов, І. В. Хмельов // Вісник Національного транспортного університету. – К. : НТУ, 2011. – Випуск 24. – С. 243

3. Хабутдінов Р. А. Енергоресурсна ефективність автомобіля / Р. А. Хабутдінов, О. Я. Коцюк. – К. : УТУ, 1997. – 137 с.

УДК 111

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В ОБЛАСТІ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ

Лукирич Д.В., Разінкіна К.Р., студентки

Керівник: Новак Г.Л., спеціаліст вищої категорії, викладач

(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Посилення конкуренції між видами транспорту на ринку транспортних послуг населенню вимагає подальшого підвищення якості обслуговування пасажирів на залізницях. Нецінові фактори, що визначають споживчі переваги щодо того чи іншого виду транспорту, мають велику значимість.

Важливе значення в сучасних умовах відводиться маркетингу.

Маркетинг включає в себе: аналіз стану і динаміки споживчого попиту на ринку транспортних послуг; виявлення і вивчення споживчих переваг; оцінку зовнішнього середовища і рівня конкуренції на транспортному ринку; цінову політику; розвиток рекламної діяльності та стимулювання попиту на пасажирські перевезення; розробку і просування нових транспортних послуг населенню.

Результатом маркетингу пасажирських перевезень є створення інформаційно-аналітичної бази для прийняття ефективних управлінських рішень, що дозволяють забезпечити залучення на залізничний транспорт максимального пасажиропотоку за рахунок конкурентоспроможної тарифної політики і надання населенню транспортних послуг необхідного обсягу та рівня якості.

Функції проведення маркетингових досліджень в області пасажирських перевезень на залізницях мають бути покладені на відділи маркетингу дирекцій по обслуговуванню пасажирів.

Джерелами інформації маркетингових досліджень пасажирських перевезень є дані статистичної звітності (галузевої і позагалузовими) і результати соціологічних досліджень (анкетування, опитування, фокус групи населення та ін.). Обов'язковим напрямком маркетингових досліджень пасажирських перевезень є складання характеристики ринку транспортних послуг населенню.

На величину попиту на пасажирські перевезення впливає велика кількість чинників. Їх можна об'єднати в 4 групи: фактори суспільної стабільності, макроекономічні, внутрішньогалузеві і міжтранспортні.

Перераховані фактори мають різну ступінь впливу на величину попиту і носять як цінової, так і нецінової характер.

Найважливішим напрямком маркетингу пасажирських перевезень є отримання інформації шляхом проведення соціологічних досліджень. Соціологічне дослідження починається з опрацювання проблеми, висування цілей і гіпотез, побудови теоретичної моделі. Після висування цілей і гіпотез вибирається метод соціологічного дослідження (офіційна статистика, яку публікує в журналах, бюлетенях, доповідях, довідкової та іншої літератури) і емпіричні соціологічні дослідження (інтерв'ю, фокус-групи, анкетування, спостереження, експерименти). Результати соціологічних досліджень узагальнюються, математично усереднюються, узагальнені дані представляються у вигляді статистичних таблиць, виводяться і пояснюються закономірності. Складається аналітичний звіт, що включає в себе статистично оброблені дані і отримані висновки. Кінцевий результат дослідження - складання на його підставі прогнозу і маркетингових рекомендацій по досліджуваним питанням.

Оцінка конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку пасажирських перевезень дозволяє оцінити ефективність маркетингової політики. Конкурентоспроможність залізничного транспорту може бути оцінена на кожному конкретному напрямку пасажиропотоку співвідношенням «ціна - якість».

Більш конкурентоспроможним є той вид транспорту, коефіцієнт конкурентоспроможності за яким вище.

Список використаних джерел

1. Жарська І.О., Інформаційні системи й технології в системі маркетингу залізничного транспорту [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi_2013_1_100_111.pdf
2. Макаренко М.В. Проблеми та основні напрямки реформування залізничного транспорту України / М.В. Макаренко, Ю.М. Цвєтов та ін. – К.: КУЕТТ, 2007. – 222 с.
3. Сенцова К.А. Разработка системы маркетингового управления пассажирскими перевозками на железнодорожном транспорте [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economy-lib.com/razrabotka-sistemy-marketingovogo-upravleniya-passazhirskimi-perevozkami-na-zheleznodorozhnom-transporte>

УДК 621.432

АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ЗНИЖЕННЯ ШКІДЛИВОГО ВПЛИВУ АВТОТРАНСПОРТУ НА ДОВКІЛЛЯ

Власенко Л.Д., Баиштанний К.О., Гапич В.І. студенти

Керівник: Білоконь Я.Ю., кандидат технічних наук, доцент, викладач-методист

(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування

Національного авіаційного університету, м. Київ)

У статті розглядаються умови зародження токсичних речовин у процесі руху автомобіля, конструкційні вдосконалення і спеціальні засоби для зменшення їх шкідливого впливу на довкілля.

Автомобільний транспорт став одним із важливих забруднювачів довкілля шкідливими речовинами й шумами. Так, відпрацьовані продукти автомобільних двигунів (внутрішнього згоряння) вміщують понад 200 хімічних сполук і елементів, серед яких і токсичні (отруйні), і канцерогенні (сприяють утворенню злоякісних пухлин). В процесі еволюційного розвитку автомобілів характеристики двигунів поліпшуються і, разом з тим, жорсткішають законодавчі вимоги до викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище. Ще один своєрідний забруднювач середовища – шум, тривала дія якого негативно діє на людей, тварин. З метою захисту довкілля від шкідливих речовин і шумів, зумовлюваних автомобільним транспортом, науковцями й виробничниками вдосконалюються механізми та системи автомобілів. Впроваджуються додаткові пристрої.

У складі відпрацьованих продуктів двигунів внутрішнього згоряння автомобілів, окрім пари води, міститься ще й велика кількість хімічних сполук і елементів. Найбільш шкідливими й небезпечними для людей і тваринного світу вважають оксиди вуглецю та азоту, незгорілі вуглеводні, сполуки сірки.

Кількість шкідливих речовин, що викидаються в атмосферу разом із ВГ, залежить від різних причин: технічного стану двигуна; режиму його роботи; правильності регулювань системи живлення і запалювання (у бензинових двигунах); вибору та якості палива та ін.

Забруднення повітря компонентами ВГ бензинових двигунів і дизелів автомобілів особливо характерно для великих міст з насиченим автомобільним транспортом. Один із пріоритетних напрямків поліпшення екологічних показників автомобілів з бензиновими двигунами – використання в якості палива біоетанолу. Біоетанол виробляється з будь – якої цукристої сировини (або з сировини, яку можна ферментувати в цукор) через спиртове бродіння, що на виході дає етанол і оксид вуглецю (CO₂).

Окрім біоетанолу з відновлюваних сировинних джерел, переважно рослинних, виробляють і біодизельне паливо, при використанні якого двигуни менше виділяють сажі, оксиду вуглецю, а емісія оксидів азоту приблизно однакова в порівнянні з нафтовим паливом.

Одна з найважливіших переваг газопаливних двигунів автомобілів, порівняно з бензиновими, істотно менша токсичність відпрацьованих продуктів. Так, якщо у ВГ бензинового двигуна може бути до 3% різних незгорілих вуглеводнів, то в газопаливного (скраплений газ) – тільки 0,5...0,6%; в десятки раз зменшується кількість токсичних ароматичних також і канцерогенних) поліциклінічних і олефінових вуглеводнів.

Певний час назад був створений електромобіль, у якому для привода рушіїв (коліс) застосовувалися електродвигуни, а запас електричної енергії забезпечувався акумуляторними батареями (під заряджання – на спеціальних зарядних станціях).

Обмежений запас ходу “акумуляторних” автомобілів долається застосуванням гібридної схеми: “двигун” внутрішнього згоряння невеликої потужності та електричний генератор, який задіюється для підзарядження акумуляторної батареї під час руху (може відключатись або використовуватись сумісно з батареєю). За опублікованими матеріалами сучасний “гібридний” автомобіль може бути конкурентноздатний традиційному тому, що вища вартість компенсується ліпшою економічністю й низьким рівнем шкідливих викидів).

У двигунів із зовнішнім сумішоутворюванням і примусовим спалахуванням згоряння паливноповітряної суміші здійснюється за рахунок розповсюдження хвилі горіння, яка породжується стороннім джерелом енергії – іскровою свічкою. У дизеля процеси спалахування й горіння палива відрізняються: паливо подається у рухомий повітряний заряд через соплові отвори розпилювача форсунки за рахунок перепаду тиску між елементами паливоподачі та порожниною циліндра. Горіння дрібнорозпиленого відбувається при змішуванні з повітрям під дією високої температури. Все це впливає на склад ВГ.

Наявність сажі у ВГ двигунів призводить до забруднення повітря і погіршення видимості, частинки сажі утруднюють дихання людей (відносно великі частки (2...10мкм) виводяться з організму. Дрібніші (0,5...2,0 мкм) затримуються в легенях, викликаючи алергію). До речі, при спалюванні тонни дизельного палива з циліндрів двигунів викидається до 17 кг. сажі.

Один із варіантів сучасних технологій, передбачений для інтенсифікації процесу згоряння паливноповітряної суміші в циліндрах бензинового двигуна – розшарування заряду.

При розшаруванні заряду процес згоряння поділяється на дві стадії: перша – згоряння відбувається в зоні зі збагаченою сумішшю (біля іскрової свічки) ; друга – у зоні збідненої суміші (поблизу стінок камери згоряння). Зменшення утворення NO_x досягається на першій

стадії недостатчею кисню, а на другій – зниженою температурою. Пошарове сумішоутворення реалізується різними способами.

Заслуговує на увагу спосіб сумішоутворення з форкамерно – факельним запалюванням, який дає змогу двигунові працювати на збіднених сумішах. Для його реалізації передбачена камера згоряння, що складається з двох частин: форкамери (3...10% від загального об'єму), де розташована свічка запалювання та додатковий впускний клапан і основної камери. У форкамері відбувається спалахування й згоряння сильно збагаченої суміші. Далі продукти згоряння з великою швидкістю рухаються в порожнину основної камери, змішуються з збідненою і відносно холодною сумішшю, яка там знаходиться і підпалює її. При цьому температура в основній камері знижується, стримуючи реакції утворення шкідливих речовин (як повідомляється, у порівнянні з двигунами, в яких звичайні камери згоряння, вміст NO_x у ВГ зменшується до 75 %, C_nH_m – до 50%, в декілька разів CO).

Певну роль у зниженні викидів NO_x з ВГ відіграє рециркуляція – пропускання частини ВГ з випускного тракту до впускного, що зменшує кількість кисню у свіжому заряді та збільшує його теплоємність. Внутрішня рециркуляція притаманна всім двигунам, вона досягається шляхом перекриття клапанів (коли одночасно відкриті впускний і випускний).

Комп'ютеризація керування процесами робочого циклу створила можливість його оптимізації за безперервної адаптації до змін режиму роботи (знижується витрата палива і викиди токсинів); в першу чергу йдеться про адаптацію паливо – і повітропостачання, надалі – оптимізація роботи двигуна автомобіля залежно від умов руху, тобто, сумісна автоматизація керування двигуном і трансмісією.

Один із шляхів стосовно двигунів з іскровим запалюванням – застосування електронного керування впорскуванням бензину. При центральному уприскуванні задіяна одна форсунка (інжектор), спільна для всіх циліндрів, при індивідуальному (розосередженому) – кількість форсунок відповідає кількості циліндрів.

Набуває поширення модифікація багатоточкового керованого уприскування – система прямого уприскування (форсунки подають бензин безпосередньо в камери згоряння).

У швидкохідних дизелях пошарове сумішоутворення реалізується шляхом застосування двопорожнинних камер згоряння (особливо за умови, коли основна і додаткова частини камери згоряння сполучені каналом із змінним прохідним перерізом). Згоряння розпочинається, звичайно ж, у додатковій частині, догоряння – в основній. За опублікованими матеріалами екологічні показники передкамерних форсованих дизелів кращі, ніж однокамерних.

Для можливості керування інтенсивністю руху заряду й зниження вмісту NO_x у ВГ нові моделі багатьох автомобільних дизелів із неподіленими (одно порожнинними) камерами згоряння мають по чотири клапани на кожен циліндр.

Застосування наддуву повітря забезпечило збільшення коефіцієнта надлишку повітря до 1,7...2,2. Зростання циклових подач палива, яке при цьому відбувається, підвищує температуру газу і стінок камери згоряння, що знижує емісію вуглеводнів з ВГ. Зниження емісії CO і димності зумовлюється збільшенням концентрації й кількості кисню.

Помітний вплив на емісію токсичних речовин з ВГ справляють властивості дизельного палива. Так, збільшення цетанового числа призводить до зменшення викидів NO_x , а також C_p H_m CO. За присутності в паливі сірки (з 1966р у європейських країнах допускається 0,05% при високих температурах утворюються сульфати, внаслідок чого – димність ВГ. Вміст у паливі антидимних присадок (до 1%) не впливає на потужність і економічність дизеля, але наявність сажі у ВГ знижується приблизно на 30% (наскільки ж – канцерогенних речовин).

Зовнішня рециркуляція ВГ відбувається із застосуванням керованих перепускних клапанів у випускних трактах двигунів. Пропущена клапаном до тракту впуску певна частина ВГ розбавляє свіжий заряд. Внаслідок змішування свіжого заряду з рециркульованими газами уповільнюється швидкість згорання, знижується температура і тиск у циліндрах, а також зменшується концентрація NO_x у ВГ, але із-за зменшення коефіцієнта надлишку повітря збільшуються викиди недопалених вуглеводів. Тому дія системи має бути погоджена з режимом роботи двигуна, а межа рівня (частки) рециркуляції обмежується (погіршується паливна економічність).

В трикомпонентному (за присутності платини, палодію, радію) нейтралізаторі можливі як окиснювальні реакції (опалювання CO і C_p H_m під впливом каталізатора й високих температур до CO_2 і H_2O), так і відновлювальні (розкладання NO_x , шляхом відторгнення кисню середовищем до вихідних елементів). Для отримання відновлювального середовища у реакторі паливноповітряна суміш має бути в межах нормальної ($\alpha \approx 1$) забезпечується з допомогою - зонда. Необхідна точність у співвідношенні компонентів суміші досягається при задіянні систем дозування палив з електронним керуванням. При роботі двигуна із надпоршневих порожнин через зазори в нижню частину картера потрапляють продукти, які складаються з відпрацьованих газів і свіжого заряду (їх суміш називають картерними газами). За надмірного тиску картерні гази могли б виштовхуватися в навколишнє середовище, забруднюючи його присутніми шкідливими речовинами (у двигунів із зношеними деталями кривошипно – шатунного механізму їх частка може бути великою). Ефектним засобом знешкодження картерних газів є система примусової вентиляції картера.

В теперішній час міжнародними нормами жорстко обмежується і потрапляння в атмосферу випарів із систем живлення двигунів, тому більшість автомобілів з бензиновими двигунами обладнані системами вловлювання випарів палива.

Для глушіння шуму в процесі випуску в форсованих двигунах застосовуються резонансні, соплові та щільні глушники, ефективність яких визначається об'ємом резонансної камери, довжиною сопла або якістю звукопоглинального матеріалу. У двигунах із наддувом набули поширення активні глушники, в яких звукова енергія перетворюється в теплову при проходженні хвилі через сітки й перфоровані листи.

Автомобільні шини, як пружні елементи, через які відбувається контакт автомобіля з поверхнею дороги, являються важливим елементом шумоутворення. Причини різні: шорсткість поверхні, тертя між протекторами шин і поверхнею дороги, тертя з повітрям, дефекти шин.

Зростання швидкості руху автомобіля збільшує значимість вібрації протектора шини (зростає рівень звуку та звуковий тиск). Численні дослідження проблеми зниження автомобільного шуму привели до виготовлення шин з неоднаковим кроком елементів рисунка протектора, кочення яких не супроводжується шкідливим звуком.

Список використаних джерел

1. Аксенов И.Я., Аксенов В.И. Транспорт и охрана окружающей среды. - М.: Транспорт, 1986. – 176 с.
2. Білоконь Я.Ю. Конструкція автомобіля: екологічний аспект. – К.: ТОВ “Видавництво Дельта“, 2014. – 60с.
3. Мороз К.А. Токсичность автомобильных двигателей. - М.: Легион Автодата, 2000.
4. Окоча А.І., Білоконь Я.Ю. Автомобільні витратні матеріали: Довідник. – К.: Дельта, 2010. – 102 с.

УДК 111

СТРАТЕГІЯ МАРКЕТИНГ-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ В ІНФРАСТРУКТУРІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Купчук К.О. студентка

Зозуля Г.П., спеціаліст I категорії, викладач

(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ»)

Залізничний транспорт як галузь матеріального виробництва має особливості виробничого процесу і методів господарського управління, які визначають специфіку

організації його фінансів. Під фінансами залізничного транспорту будемо розуміти сукупність економічних відносин, жорстко регламентованих державою і пов'язаних з формуванням, розподілом, перерозподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів (доходів та доходних надходжень) у процесі функціонування залізничного транспорту.

Фінанси залізничного транспорту є частиною державних фінансів України, яка включає фінанси окремих підприємств (залізниць та їх дирекцій), промислових та ремонтно-будівельних підприємств (структурних підрозділів), фінанси організацій, проектних, постачальних, транспортно-експедиторських установ і фінанси бюджетних установ. Як економічна категорія, фінанси залізничного транспорту пов'язані з рухом вартості в грошовій формі, створенням та використанням грошових фондів, з грошовими відносинами, що виникають під час організації та здійснення основної і допоміжної діяльності підприємств залізничного транспорту.

Маркетинг-логістичний підхід у формуванні нових форм управління пов'язаний із розвитком інфраструктури залізничного транспорту, регіональних інформаційних логістичних центрів, розгалуженої мережі вокзалів, що вимагає побутових цілісних маркетинг-логістичних систем управління пасажирськими та вантажними перевезеннями, адже як логістика так і маркетинг охоплюють планування, управління і контроль проходження потоків від місця їх зародження до місця їх споживання з мінімальними витратами.

В основу маркетинг-логістичного підходу пропонується покласти такі принципи:

Ієрархічність – побудова єдиної маркетинг-логістичної системи управління відповідно до специфіки галузі із збереженням функціонально-територіального принципу та підпорядкування лінійних підприємств.

Гнучкість – висока здатність маркетинг-логістичної системи пристосовуватись до специфічних запитів споживачів. Реалізація цього принципу вимагає проведення роботи по прогнозуванню розвитку подій та розробці адекватних до їх динаміки дій.

Концентрація – накопичення маркетингової та логістичної інформації в підрозділах маркетинг-логістичної системи;

Принцип комп'ютеризації полягає в тому, що усі маркетингові та логістичні функції і процес руху товару в цілому повинні виконуватися з максимальною мірою автоматизації, яка дозволяє здійснювати ефективний контроль за пересуванням пасажирів та вантажу, розраховувати необхідні параметри товаропровідних систем тощо.

Принцип зворотного зв'язку передбачає, що цілі і завдання маркетинг -логістичної системи визначаються вимогами ринку, відповідно до яких встановлюються масштаби і

асортимент продукції, формуються замовлення на матеріали, визначається величина поточного і необхідного запасу тощо.

Пріоритетність – підвищення ролі маркетингу та логістики в системі управління залізничним транспортом.

Важливо також відмітити, що так як основною продукцією залізничного транспорту є послуги з перевезень пасажирів та вантажів, то обов'язковим є виконання принципів маркетингу послуг.

Список використаних джерел

1. Воробьев А.В. Логистика в системе менеджмента [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://www.klubok.net/article2728.html>
2. Колесникова Н.М. Адаптивно-гармонізаційний механізм ціноутворення на залізничному транспорті: формування, функціонування та розвиток: [монографія] / Н.М. Колесникова. – К.: КУЕТТ, 2006. – 564 с.
3. Макаренко М.В. Проблеми та основні напрямки реформування залізничного транспорту України / М.В. Макаренко, Ю.М. Цветов та ін. – К.: КУЕТТ, 2007. – 222 с.
4. Макаренко М.В. Основи управління фінансами залізничного транспорту / М.В. Макаренко, Н.М. Колесникова, Н.І. Богомоллова, О.О. Кравченко та ін.; За ред. Макаренка М.В. – К.: ДЕТУТ, 2011. – 342 с.
5. Цветов Ю.М., Макаренко М.В., Цветов М.Ю., Левченко О.В. та ін./ Трансформація економіки та транспорт України / – К.: ДЕТУТ, 2012. – 180 с.
6. <https://studopedia.org/4-86716.html>
7. http://doc.rzd.ru/doc/public/ru?STRUCTURE_ID=704&layer_id=5104&id=3997

УДК 625.7

ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬЦЕВИХ ПЕРЕХРЕСТЬ НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕХРЕСТЯ В МІСТІ ХАРКІВ

Рідкозубова Є.І., викладач вищої категорії

*Овчаренко А.А., кандидат технічних наук, викладач вищої категорії
(Харківський державний автомобільно-дорожній коледж, м. Харків)*

У цей час темпи росту інтенсивності руху автомобільного транспорту значно випереджають темпи зростання транспортно-експлуатаційних показників автомобільних доріг. У зв'язку із цим погіршуються умови руху, збільшується число дорожньо-транспортних випадків, збільшуються витрати часу на пересування пасажирів і вантажів,

знижується ефективність роботи дороги в цілому. У таких умовах особливо актуальне питання вдосконалення мережі автомобільних доріг.

Однією з небезпечних ділянок автомобільних доріг є перетинання в одному рівні, на яких спостерігається велика кількість дорожньо-транспортних випадків, зниження швидкості автомобілів і пропускної здатності.

У місті часто влаштовуються кільцеві перетинання, які одержали широке поширення ще в 30-х роках. За кордоном (особливо в містах США) у цей період було розроблено й побудоване багато кільцевих перехресть, які в той час уважалися найбільш ефективними з погляду організації дорожнього руху на перетинаннях в одному рівні. Але багаторічні спостереження за експлуатацією кільцевих перехресть в умовах постійного росту інтенсивності руху дозволили виявити недоліки подібної схеми.

До основних переваг кільцевих перетинань можна віднести: можливість раціональної організації руху на перетинанні більше чотирьох вулиць, відсутність витрат на регулювання й зменшення аварійності. До основних недоліків можна віднести: організацію додаткових пішохідних переходів, потреба значної території й зниження швидкості при русі по кільцю. Незважаючи на багаторічний досвід, проектування й будівництво кільцевих перехресть здійснюється без достатнього обґрунтування.

Аналіз існуючих методів розрахунків пропускної здатності кільцевих перехресть показав, що існуючі графоаналітичні, емпіричні методи, і методи, засновані на побудові фізичних і математичних моделей, мають той самий недолік, а саме – вони недостатньо повно враховують характерні риси роботи кільцевих перетинань.

Ефективне використання кільцевого саморегульованого перехрестя залежить від правильного вибору основних геометричних елементів. Велике значення має ширина проїзної частини, довжина зони злиття, форма й місце розташування напрямних островців, радіуси вхідних і вихідних кривих. Зрештою, найважливішим елементом є центральний острівець, що своїми розмірами, формою, місцем розташування на площі повинен відповідати нормам найкращої організації руху транспорту.

На підставі теорії масового обслуговування були розглянуті основні параметри системи й зроблене моделювання процесу роботи кільцевих саморегульованих перетинань в одному рівні.

Нами розроблено математичну модель процесу роботи кільцевого перехрестя й модель визначення пріоритету проїзду кільцевого перехрестя. Основними параметрами, які враховуються в запропонованих моделях, є: інтенсивність руху транспортних коштів на кільці в зоні злиття й час, який необхідно водіям для здійснення маневру в зоні злиття. Встановлено, що інтервал часу залежить від геометрії перехрестя, а саме від довжини лінії злиття транспортних засобів.

Перевірка адекватності моделі проводилася на прикладі кільцевого перехрестя перетинань вулиць Гамарника, Красношкільної набережної та проспекту Гагаріна в місті Харкові. Зроблено розрахунок пропускної здатності зони злиття й пропускній здатності перехрестя в цілому по пропонованій моделі. Максимальна різниця між натурними й розрахунковими значеннями склала 5,26 %. Зроблено висновок про вірогідність даної моделі.

Порівняльний аналіз кільцевого й нерегульованого перехресть, дозволив установити критерій, по якому необхідно проводити це порівняння. Однак необхідно відзначити, що з розрахункового експерименту немає однозначної картини визначення пріоритету вибору типу перехрестя окремо за значеннями сумарних інтенсивностей по головній або другорядній дорогах. Незважаючи на це, проглядається деяка залежність границі переходу від загальної сумарної інтенсивності на всіх підходах до перехрестя (сумарна інтенсивність на головній і другорядній дорогах). З аналізу отриманих даних можна зробити висновок, що найкращим і однозначним критерієм оцінки вибору типу перехрестя все-таки є середні затримки транспортних засобів. Пропускна здатність обох типів перехресть залежить від затримок транспортних засобів і при рівних умовах на підходах до перехрестя пропускна здатність кільцевих перехресть у широкому діапазоні затримок (інтенсивностей транспортних засобів на підходах до перехрестя) значно вище пропускної здатності нерегульованого перехрестя (навіть при умовах більших затримок транспорту на кільцевому перехресті чим на нерегульованому перехресті).

Слід зазначити переваги й недоліки кільцевих нерегульованих перехресть. До переваг ставляться: менша кількість конфліктних крапок при порівнянні зі звичайними Х-подібними перехрестями в одному рівні, більша безпека руху, відносно більша пропускна здатність і можливість стадійного розвитку. До недоліків ставляться: більші капіталовкладення для побудови таких типів перетинань і наявність значних площ землі.

ТУРИЗМ

УДК 81'243:378.147

НАВИЧКИ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ДЛЯ РОБОТИ МЕНЕДЖЕРОМ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Тонковська К.М., студентка

Керівник: Кравченко А.Г., викладач II категорії

(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)

Туризм – це спосіб і форма міжкультурних зв'язків, які сприяють розширенню кордонів, налагодженню міжнародних відносин, ознайомленню з новими традиціями та звичаями народів, що сприяє взаємозбагаченню культури. Велику роль відіграє правильна організація туристичної діяльності в сучасному суспільстві, тобто менеджмент туризму та рівень міжкультурної підготовки спеціалістів сфери туризму.

Виходячи з основного прийнятого в науці розуміння поняття «менеджер туризму» як керівника та організатора туристичної діяльності, можна зробити висновок, що менеджер туризму контролює роботу інших робітників туристичної організації, організовує обслуговування на туристичних маршрутах, здійснює комунікативні контакти з діловими партнерами, представниками інших країн [1]. Менеджер з туризму повинен насолоджуватися роботою з клієнтами. Треба бути готовим посміхатися навіть коли у вас найгірший день у вашому житті. Ви повинні розмовляти мовами різних культур та бути впевнені у своїх знаннях іноземної мови.

Іноземна мова для менеджера сфери туризму – це найважливіший інструмент, який допомагає діяти, переконувати, приймати рішення, встановлювати позитивну атмосферу, розуміти культуру представника іншої країни та особливості його народу. Здатність якісно здійснювати професійне іншомовне спілкування значною мірою сприяє підвищенню конкурентоздатності фахівців сфери туризму на ринку праці. Спілкування у цій професії відіграє важливу роль, тому менеджер з туризму повинен прагнути вдосконалити володіння іноземною мовою, адже рівень підготовки має бути достатньо високим. На сьогодні перше місце за популярністю та практичністю, звичайно, посідає англійська мова – офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі. Вона займає більшу частину ділового мовного простору. Кожен з нас все частіше зустрічається з нею у спілкуванні з партнерами по роботі, у навчанні та на відпочинку [2].

Туристична діяльність пов'язана з використанням іноземної мови для вирішення різноманітних завдань: спілкування з іноземними клієнтами, встановлення та налагодження контактів із туристичними агенціями за кордоном, взаємодія з авіакомпаніями, представлення фірми на міжнародних виставках, презентаціях, конференціях тощо. Більшість питань, які виникають у туристичній сфері пов'язані зі спілкуванням – процесом передачі ідей, думок, доведення їх до розуміння іншими людьми. Тому оволодіння цими навичками іноземної мови є обов'язковим для подальшої роботи в сфері туризму [3].

Список використаних джерел

1. Актуальність вивчення іноземних мов. Електронний ресурс. – URL: <http://osvita.ua/languages/5594/> (дата звернення 16.03.2019)
2. Роль іноземних мов у професійній діяльності менеджера туризму. Електронний ресурс. – URL: <http://www.psyh.kiev.ua> (дата звернення 16.03.2019)
3. Іноземних мов у вищих навчальних закладах сфери туризму. Електронний ресурс. – URL: <http://studentam.net.ua/content/view/8411/97/> (дата звернення 16.03.2019)

УДК 159.923.2

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ЗА КОРДОНОМ

Темченко В.І., студент 1 курсу

*Керівник: Харт О.А., викладач іноземної мови
(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

Анотація. У даній роботі розглянуті особливості правил поведінки та етикету за кордоном. Взаємодія з іноземними партнерами – це завжди зіткнення різних національних культур. Знання певних національних і психологічних особливостей, які притаманні різним країнам – допоможе бізнесменам поводитись у кожній країні відповідно до чинних правил та реалізовувати успішно свої плани, уникнувши водночас непорозумінь, а іноді й конфліктів.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність є раціональним шляхом виходу вітчизняних компаній із несприятливих умов функціонування, а також одним із способів підвищення їх конкурентоспроможності. Міжнародна діяльність сприяє розширенню можливостей для налагодження прямих торгових, економічних і виробничих зв'язків з організаціями і фірмами різних країн, а також широких контактів у галузі наукових досліджень, розробки і передачі технологій, в професійній підготовці кадрів. У період процесів глобалізації та інтеграції в міжнародному просторі, все більшого значення для підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність набуває оволодіння

мистецтвом ведення преговорів. До того ж успішність переговорів визначатиметься обізнаністю національних особливостей партнерів.

Мета роботи: розглянути поняття правил поведінки за кордоном, як неможливо поводитися в тій чи іншій країні. Знати етикет, елементарні правила поведінки різних народів та використовувати набуті знання у професійній діяльності.

Правила поведінки існували ще за часів печерних людей, а ось офіційне поняття «етикету» прийшло до нас значно пізніше - в кінці 17-го століття. З тих пір вимоги до правил поведінки в різних ситуаціях змінилися, і сьогодні, з огляду на той факт, що багатьом з нас доводиться стикатися з правилами поведінки за кордоном, неможливо пристойно поводитися в тій чи іншій країні, не знаючи елементарних правил поведінки різних народів.

По-перше, орієнтуватись на традиції, які узаконені поколіннями; по-друге, відзначати особливості, які сформувались з огляду на географічне розташування, історичні події, економічне становище; по-третє, орієнтуватись на сформований авторитет країни та її населення у світовому просторі.

Ми рідко задумуємося над тим, що в повсякденних відносинах прояву безтактовності, грубості і демонстрації бездушності не тільки, як прийнято говорити, псує настрій, але і має більш серйозні наслідки - роз'єднує людей. Значить, ввічливість - це щось більше ніж просте дотримання прийнятого в суспільстві етикету. Це ще і результат культури почуттів. Якщо на окремі питання ви не знайдете відповіді, можна керуватися іншим: в будь-якій життєвій ситуації ведіть себе так, якби вам хотілося, щоб інші вели себе по відношенню до вас.

Висновки. Таким чином, туристу з будь-якої країни корисно знати головні, основні вселюдські принципи спілкування, яких потрібно дотримуватись при поїздках за кордон. Кожна країна має свою національну культуру, яка характеризується своєю неповторністю та оригінальністю. Щоб укласти ділові відносини із іноземними партнерами, доцільно чітко визначитись зі стратегією та тактикою проведення ділових переговорів. Ключового значення набувають знання певних елементів національної культури та секретів ділового спілкування країни-партнера, які виявляються як в духовній (мова, література, музика, живопис, релігія), так і в матеріальній (особливості економічного укладу, ведення господарства, виробництва тощо) сферах життя та діяльності.

Не забувайте, що у своїй країні ви всього лише звичайний громадянин серед мільйонів своїх співвітчизників, в той час як за кордоном від ваших вчинків залежить враження про вашу країну.

Список використаних джерел

1. Андрієнко В.С. Історія етикету. – К., 1993.
2. Етикет поза домівкою / За ред. Смірнова С.А. – Львів, 2002.

3. Карнегі Дейл. Як завоювати друзів та впливати на людей. К.: - 2000р.
2. Коваленко Р.В. Як бути пристойним. – Харків, 1995.
3. Мякушева Г.С. Гостинні господарі, ввічливі гості. – К., 1999.

УДК 77. 29. 33

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ТУРИЗМУ

Бородіна І.О., студентка

Керівник: Ковальова А.М., викладач вищої категорії, викладач-методист

(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)

Сучасне юнацтво істотно відрізняється у своїх уподобаннях та інтересах від молоді, що була 10–20 років тому. Це нове покоління, що зростало при нових економічних, соціальних та політичних умовах. Серед сучасної молоді багато таких , що ведуть активний спосіб життя. Але багато такої молоді, яка живе досить пасивно.

Серед недоліків життя пасивних молодих людей виділяються:

1. Проблеми зі здоров'ям. Медики невтомно критикують багатогодинне «залипання» в гаджетах, яке впливає на збільшення ваги, погіршуються слух, сон, пам'ять, психологічний стан.

2. Відхід від реальності. Людина менше зосереджена на тих явищах, які відбуваються навколо неї тут і зараз. Тепер важливіше – реакція інших на ці явища, фото з вдаливих ракурсів, чийсь коментарі, аналіз. Втрачається необхідність самостійно аналізувати події, вникати в те, що відбувається, звертати увагу на оточуючих та їх дії [1, с. 72].

Кількість молодих людей, що ведуть пасивний спосіб життя, дедалі збільшується. І дедалі актуальним стає завдання залучення цих молодих людей до реального життя, до змістовного проведення дозвілля. Якнайкраще для вирішення цих завдань підходить туризм.

Адже туризм – це різного роду походи, сходження на гори і спортивні змагання, активний відпочинок та нові враження. Різні форми туризму віддають перевагу засобам організації раціонального дозвілля, активного відпочинку і формування здорового способу життя передусім молоді [2, с.425].

Заняття туризмом, зокрема активними його видами, дають змогу тренувати і вдосконалювати насамперед витривалість, яка у поєднанні із загартовуванням та іншими компонентами здорового способу життя забезпечить організму надійний щит проти багатьох хвороб.

Займаючись різними видами туризму, студенти мають змогу покращити стан свого здоров'я, дізнатися багато корисного, налагодити спілкування з однолітками та викладачами [3]. Усе це уможливорює опанування нових умінь і навичок, що знадобляться як у навчанні, так і в дорослому житті сучасному студенту. Регулярна туристична діяльність та участь у туристичних змаганнях є ефективною компенсацією браку фізичного навантаження за сучасних умов, викликають у людини радість, слугують засобом загартовування і збільшення фізичної працездатності організму.

Список використаних джерел

1. Воронов М. П. Вплив занять туризмом на рівень фізичної підготовленості студентів // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2013. – Вип. 112, т. 1. – С. 71–74.
2. Підлужняк О.І., Шемчак І.А. Вплив занять туризмом студентів вищих навчальних закладів на формування здорового способу життя // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології . – 2010. – № 1(3). –С.421–428.
3. Поручіков В. В., Галашко О. І., Стародубцев Д. С. Проблеми формування здорового способу життя студентської молоді. Електронний ресурс. – URL: <http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/1572/1/Ahealthy.pdf> (дата звернення 30.03.2019 р.)

УДК 82.09(477-14)

ФЕОКТИСТ ХАРТАХАЙ – НАРОДНИЙ ПРОСВІТНИК

Дмитрієва Л.А., студентка 4 курсу

Керівник: Лебідь Н.І., викладач вищої категорії, викладач-методист

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)

Хоча історія Маріуполя не обчислюється тисячоліттями, але місту є що запропонувати любителям історії і культури. Порівняно молоде місто з трохи більше двохсотрічною історією може запропонувати туристам і гостям міста не тільки цікаві історико-культурні об'єкти, але і місця пов'язані з життям і діяльністю відомих маріупольців.

Актуальність даного дослідження полягає в потребі нашого міста та його мешканців у новому, цікавому та корисному туристичному продукті.

Пошана до славного минулого нашого міста, пам'ять про наших земляків є основою для сьогодення та запорукою майбутнього. Знання про славних земляків єднає покоління маріупольців, збагачує суспільство.

Об'єктом дослідження виступає біографія видатного маріупольця Феоктиста Аврамовича Хартахая як елементу туристичного потенціалу м.Маріуполь (як фрагменту краєзнавчо-історичної екскурсії).

Предметом дослідження виступає просвітницька, педагогічна діяльність Ф. Хартахая та його вклад у розвиток освіти Маріуполя.

Мета дослідження – пізнання історії рідного краю, популяризація і використання цього пізнання для підвищення туристичного іміджу міста, для виховання національно-свідомих громадян.

Запропоноване навчальне дослідження має на меті просування місцевого туристичного продукту на вітчизняний рівень, розкриття можливостей місцевих туристичних ресурсів для розвитку пізнавального туризму у м.Маріуполь.

Результат дослідження пропонується використовувати як фрагмент нової пізнавальної міської пішохідної екскурсії для школярів, під назвою «Видатні постаті Маріуполя».

УДК 379.85(477)

«МАРІУПОЛЬ - ЦЕНТР ГРЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Аджимуратова А.М., студентка 4 курсу

Керівник: Лебідь Н.І., викладач вищої категорії, викладач-методист

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м.Маріуполь)

У нашому регіоні пам'ятні та історико-культурні об'єкти практично не оцінені як туристичні ресурси, більшість визначних пам'яток не включена у туристичні маршрути, що приводить до їх використання в обмежених масштабах. Все це відчутно впливає на місцевий туристичний бізнес, який, за прикладом інших країв України, при належній рекламі може давати значний економічний і соціальний ефект.

Актуальність даного дослідження полягає в потребі нашого міста та його мешканців у новому, цікавому та корисному туристичному продукті.

Об'єктом дослідження виступають історико-культурні особливості туристичного потенціалу м.Маріуполь.

Предметом дослідження виступають культура та традиції греків Приазов'я.

Мета дослідження – пізнання історії рідного краю, формування позитивного туристичного іміджу міста через засвоєння історико-культурного середовища греків Приазов'я, популяризація об'єктів історії, культури та традицій греків Приазов'я.

Традиції та звичаї греків Приазов'я можуть стати «родзинкою», аби привернути увагу туристів, які будуть відвідувати місто. Реалізація грецьких напрямів стимулюватиме туристичну діяльність в місті.

Запропоноване навчальне дослідження має на меті просування місцевого туристичного продукту на вітчизняний та міжнародний рівень, розкриття можливостей місцевих туристичних ресурсів для розвитку пізнавального туризму у м.Маріуполь.

Результатом даного навчального дослідження є розробка путівника міської автобусної екскурсії для школярів мешканців та гостей міста.

УДК 338.48

МОНАСТИРСЬКІ КОМПЛЕКСИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кравченко І.Ю., студентка

Керівник: Ковальова А.М., викладач вищої категорії, викладач-методист

(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)

Разом з відомими релігійними спорудами, що несуть в собі історичну і архітектурну цінність, в невеликих містах і селах є непримітні в плані архітектури церковні будівлі. Але для місцевих жителів ці релігійні обителі є центром духовного життя. Таким є і Свято-Єлизаветинський монастир. Він знаходиться в селищі Комишуваха Оріхівського району Запорізької області. У монастирі проводяться богослужіння, тут допомагають людям, вчать любові до ближнього. Названий він на честь милосердної великої княгині Єлизавети [1].

Німецька принцеса Єлизавета стала дружиною князя Романова Сергія Олександровича. Вона вивчила російську мову, прийняла православ'я, багато займалася добрідійністю. Марфо-Маріїнську обитель Єлисавета Федорівна відкрила після трагічної загибелі чоловіка, а через рік була призначена в ньому настоятелькою. Вона продовжила допомагати безпритульним дітям, організувала на території обителі безкоштовну їдальню, аптеку і лікарню для тих нещасних, що потребують медичної допомоги. У народі її шанобливо називали матінкою. Усі ці роки поряд з нею була черниця Варвара.

У роки Жовтневої революції Єлизавета Федорівна трагічно загинула. У 1992 році приповідномучениця Єлизавета і черниця Варвара були канонізовані Російською православною церквою. У Свято-Єлизаветинському монастирі створені і освячені правлячим архієреєм два храми місцевошанованих ікон: ікони Пресвятої Богородиці «Всецариця» і ікони святих приповідномучениць Єлизавети і черниці Варвари. Ці ікони і ковчег з частками

моців святих є святинами монастиря. Богомольці з вірою звертаються до них за зціленням від недуг [1].

В Запорізькій області працює ще один монастирський комплекс – монастир св.. Савви Освященного. Це чоловічий монастир Запорізької єпархії УПЦ. Знаходиться він в м. Мелітополі Запорізької області. Заснований в 1995 році, став першим монастирем Запорізької єпархії. Назву отримав на честь св. Савви Освяченого.

Настоятелем-будівельником монастиря був призначений ієромонах Тихон (Масленніков). Спочатку він організував обитель, чисельність братії якої в перші місяці становила лише 3–4 людини, за місцем своєї служби, в селі Терпіння. На початку 1995 року монастир перемістився в Мелітополь, і в травні почалося будівництво першого одноповерхового корпусу. У 2008 році були відкриті пекарня і магазин «Монастирський паломник», що постачають хлібо-булочними виробами монастир, прочан і парафіян. У 2009 році в монастирі були побудовані готель для паломників [2].

Монастирська недільна школа «Призри на смирення» – найбільша в місті. У ній діють чотири класи, що складаються із 70 учнів, працюють вісім викладачів і один священник. У школі вивчається Закон Божий, духовний спів, рукоділля та інші предмети. Також при монастирі працюють: катехізаторські курси, на яких мелітопільці вивчають Закон Божий; Недільна школа для дорослих; Спортзал, в якому займаються члени молодіжного православно-патріотичного клубу «Ангел»; Іконописна майстерня; дитячий хор [2].

Список використаних джерел

1. Свято-Елизаветинский женский монастырь, Камышеваха Запорожской области. Електронний ресурс. — URL: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/75038_svyato-elisavetinskiy-monastyr.htm (дата звернення: 01.04.2019)
2. Монастир св.. Савви Освященного. Електронний ресурс. — URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Монастир_святого_Савви_Освященного#cite_ref-2

УДК 379.85

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Іванова О.О, КПК, студентка;

Керівник: Левченко С.В., викладач педагогіки

(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)

В наш час туризм відіграє все більш значну роль, у багатьох країнах. Ця галузь досить швидко розвивається та стає могутнім важелем розвитку.

Туристична діяльність є міжгалузеву сферою економіки, яка охоплює не тільки засоби розміщення, але й транспорт, зв'язок, індустрію харчування, розваг і багато іншого, ця сфера впливає на кожен континент, державу чи місто. Значення туризму для економік різних країн пов'язане, перш за все, з тими перевагами, які він дає за умови успішного розвитку. Ідеться про зростання робочих місць у готелях та інших засобах розміщення, у ресторанах та інших підприємствах індустрії харчування, на транспорті і в суміжних обслуговуючих галузях. Іншою важливою перевагою є мультиплікативний ефект від туризму, тобто його вплив на розвиток суміжних галузей економіки [3, с.115]. Крім цього, варто згадати про зростання податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Також туризм справляє економічний вплив на місцеву економіку, стимулюючи експорт місцевих продуктів.

Отже, туристичну діяльність слід розглядати як найважливішу галузь економіки. Однак сьогодні можна констатувати той факт, що в Україні сфера туризму ще не отримала належного розвитку. Основою теоретичного дослідження індустрії туризму як галузі розвитку та управління індустрією туризму відбито в працях І. Волошина, Г. Долматова, О. Долматова, Д. Ісмаєва, А. Каурової, Д. Козлова, Т. Розанової, А. Чудновського та інших, а також в працях іноземних дослідників: С. Брігса, А. Булла, П. Джонсона, С. Маркідакіса, Ч. Робінсона та інших [2, с 57].

Туристична діяльність увійшла в ХХІ ст. як сектор економіки, що стабільно розвивається та серйозно впливає на соціально-економічний розвиток багатьох країн світу. Сьогодні для 38% країн світу туризм – головне джерело доходу, а для 83% – одне з п'яти основних джерел доходу. Особливих успіхів світовий туризм досяг за останні 30 років, коли кількість міжнародних туристів зросла в чотири рази, а валютні доходи збільшилися в 25 разів. На цю сферу припадає понад 10% світового валового національного продукту, понад 6% світових інвестицій, кожне 10-те робоче місце, 12% світових споживчих витрат [4, с 86].

Обсяг міжнародного туристичного потоку з кожним роком стабільно зростає навіть за проблем, що постійно виникають в економічній, політичній, екологічній, енергетичних сферах, а також інших криз. Якщо проаналізувати дані щодо темпів розвитку світового туризму за останні 50 років, то можна побачити колосальне зростання кількісних і вартісних його показників. За оцінками експертів Світової організації туризму [3, с 149], у найближчі роки туристичні ринки розвинених індустріальних країн стабільно зростатимуть внаслідок збільшення доступності туризму для ширших верств суспільства і зростання частоти туристичних поїздок. Для нових туристичних ринків та ринків, що розвиваються, характерні тенденції збереження динамічного зростання та відповідного збільшення бюджетних доходів у найближче десятиліття [1, с 167]. Очікується поступове зміщення акцентів у розвитку

туризму від традиційних ринків Західної Європи, США, Японії і Канади до альтернативних ринків, таких як Центральна і Східна Європа, включаючи Росію, Китай, Південна Корея, Мексика, а також деякі країни Близького

Список використаних джерел

1. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Підручник / Під ред. доктора пед. наук, проф. Орлова В. Ф. – К.: Грамота, 2008. – 327 с.
2. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. – К.: Альтерпрес, 2007. – 436 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
4. Гуляєв В. Г. Туризм: економіка и соціальний розвиток. – М.: Фінанси і статистика, 2003. – 304с.

УДК 338.48.003.13

АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Пращерук М. П., студентка

*Керівник: Кутья О. В., викладач кафедри транспортних технологій і логістики
(Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П. Василенка, м. Харків)*

Наша країна має величезний туристичний потенціал, який, на жаль, сьогодні ефективно не реалізується. Очевидними причинами цього є складна політична та соціально-економічна ситуація в країні; не скоректована політика відносно механізмів стимулюванні індустрії туризму, відсутність ефективної стратегії розвитку галузі як на локальному та міжнародному рівнях. За останні роки, ситуація у сфері туризму вимагає активного пошуку шляхів виходу з кризової ситуації та вдосконалення виробництва високоякісного туристичного продукту.

Важливу роль у соціально-економічному розвитку держави та її регіонів відіграє туристичний бізнес. Для України туристична галузь є дуже важливою і сприяє залученню інвестицій б більш того, створенню нових робочих місць. З погляду загальноприйнятих світових стандартів інвестиційний клімат у нашій країні зараз, приймаючи до уваги політичну ситуацію, не дуже привабливий, тому пошук інвесторів для розвитку цієї галузі ускладнюється. Туристичний бізнес є одним із високорентабельних галузей економіки. З огляду на це навіть в умовах загострення українсько-російських відносин, насамперед у військово-політичній площині, анексії Криму туризм в Україні необхідно розвивати.[3]

Оскільки світовий туризм характеризується високими темпами розвитку, зростання його ролі в економіці певної країни та регіонів. Можемо проаналізувати положення України у Європи в даній галузі. [2]

Основною характеристикою туризму є його здатність впливати на економіку регіону, країну та світу, в цілому. На зв'язок між стадіями економічного розвитку країни і характерними рисами розвитку туризму одним з перших звернув свою увагу американський економіст У. Ростоу ще в 1959 р. [1] Незважаючи на те, що моделі економічного впливу туризму на сферу економіки набагато ускладнилися, гіпотеза У. Ростоу не тільки не застаріла, а й продовжує підтверджуватися новими статистичними даними і сучасними тенденціями.

Якщо аналізувати Україну базуючись на теорію У. Ростоу; сутність якої полягає у тому що для певної стадії розвитку суспільства є характерним розвиток окремого виду туризму, тож Україну варто віднести до мінливого суспільства, в якому соціально-економічні умови сприяють пріоритетному розвитку локального та міжнародного туризму. А якщо за даною теорією розглядати положення Європи то вона буде відноситися до більш динамічного суспільства.

Отже, ми можемо стверджувати, що в Україні головною метою розвитку туристичного бізнесу є присутність уваги держави до галузі туризму і курортів, створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури. Ця потужна індустрія працюватиме ефективно лише за умов завчасно розробленого стратегічного плану та вдосконалення туристичного продукту.

Таким чином, можна зробити висновки про сучасне положення туризму та його здатність впливати на економіку регіону, країни і світу. Проте кризові явища останніх років, а саме російська агресія, послабили динаміку туристичного ринку в Україні. Не зважаючи на це в нашій країні, у найближчий час, туризм має стати джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів, сферою реалізації ринкових механізмів, засобом повноцінного й доступного оздоровлення й відпочинку.

Список використаних джерел

1. Ростоу У. У. Політика та етапи розвитку // Лондон: Видання Кембриджського університету. - — 1971.
2. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу – К.:ЦНЛ, 2004. -272 с.
3. Пономарьова Ю.В. Логістика: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. -192с.

УДК 338.48

УМОВИ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ СПРАВИ*Троцевич Л.Е., студентка**Керівник: Ковальова А.М., викладач вищої категорії, викладач-методист**(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)*

Україна має всі необхідні рекреаційні умови і володіє відповідними ресурсами для розвитку рекреаційно-туристського господарства та перетворення його на провідну галузь економіки і важливу частину європейського туристичного ринку. Рекреаційні ресурси володіють здатністю відновлювати та розвивати духовні і фізичні сили людини. Їх поділяють на природні й історико-культурні.

До 1991 року рекреаційно-туристське господарство функціонувало в єдиному комплексі Радянського Союзу. У зв'язку з розпадом СРСР ситуація в санаторно-курортній галузі різко погіршилася. Відсутність бюджетного фінансування привела до згорання ряду державних програм (санаторно-курортне лікування хворих на туберкульоз, травматичну хворобу спинного мозку і т.д.).

Розвиток туризму в Україні в перші роки незалежності був важливим резервом розв'язання економічних, соціальних, культурних і політичних проблем тогочасного розвитку. Час показав, що за туризмом майбутнє. Тому в 1995 році в Україні був прийнятий Закон «Про туризм» [1]. згідно з ним, в Україні почали розвиватися різні види туризму. Вагоме місце в цьому процесі належить розвитку санаторно-курортної справи.

Сьогодні санаторно-курортна справа в Україні зазнає структурних змін. В першу чергу вона характеризується виходом на ринок санаторно-курортної пропозиції. Країна має широку і різноманітну ресурсну базу для організації курортів. Вона представлена майже всіма бальнеологічними типами мінеральних вод: вуглекислі, радонові, сульфідні, залізисті, бромні, йодо-бромні та йодні, кременисті, води з підвищеним вмістом органічних речовин, води без специфічних компонентів тощо. Грязьові курорти використовують торфові, мулові, сапропелеві грязі, значні поклади яких є в озерах та лиманах Криму, Одеської, Херсонської, Запорізької областей.

За медичним профілем в структурі українських санаторіїв переважають ті, які спеціалізуються на лікуванні: органів кровообігу, нервової системи, органів дихання, органів травлення, органів опорно-рухової системи. Фізико-географічні умови курортних зон України придатні для лікування та профілактики і багатьох інших захворювань [2].

Розвиток санаторно-курортної справи в Україні потребує підтримки, узгодженого розвитку в межах всієї індустрії туризму країни. Курортно-лікувальний туризм є одним з пріоритетних напрямків розвитку внутрішнього та іноземного туризму в країні, одним з найбільш сталих видових туристичних ринків [3].

За 32 роки незалежності в Україні закладено ґрунтовні підвалини для розвитку рекреації. Подальший розвиток туристичної індустрії має ґрунтуватися на нових механізмах господарювання, ефективних організаційно-управлінських структурах, економічній свободі виробників туристського продукту, що в умовах вільної конкуренції забезпечить насичення ринку високоякісними послугами і сприятиме соціально-економічному розвитку країни

Список використаних джерел

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: ВПЦ «Київ, ун-т», 2001. – 395 с.
2. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К. : Альпрес, 2003. – 435 с.
3. Стафійчук В.І. Рекреологія / В.І. Стафійчук. – К. : Альтпрес, 2006. – 263

УДК 911.3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ГОСПОДАРСТВА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Парчук І.О., студентка

Керівник :Малимон С.С., викладач – методист

ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Ровно»

Сьогодні рекреаційно-туристична галузь є одним з найважливіших чинників формування економіки багатьох країн. Туризм безпосередньо або опосередковано впливає на розвиток близько 50 суміжних галузей, стимулює пожвавлення місцевої економіки та створення додаткових постійних та сезонних робочих місць.

Рівненська область по праву може претендувати на визнання одного з найоригінальніших регіонів України. Рівненщина – глибока історична земля, що повниться численними пам'ятками природи, архітектури, культури та унікальними об'єктами, аналогів яких нема в інших регіонах.

Рекреаційний потенціал Рівненщини з часом використовуватиметься значно інтенсивніше та ефективніше, про що свідчать тенденції останніх років у сфері туризму,

відпочинку, рекреації. На виконання заходів регіональної програми створено бази даних, зокрема, про санаторно-оздоровчі заклади, розміщення закладів громадського харчування.

Особливо актуальним для області є розвиток сільського туризму. Для цього є хороші природні і людські ресурси. Крім того, сільський туризм дає можливість розв'язати низку проблем соціально-економічного розвитку села, створити нові робочі місця, особливо для жінок, стимулювати розвиток сфери послуг – розважальних, транспортних, торгівлі, зв'язку, служби побуту.

Однак, незважаючи на швидкі темпи розвитку, туристична галузь, як України загалом так і Рівненщини зокрема, має безліч проблемних питань, які необхідно вирішити найближчим часом. Основними серед них є: забезпечення державної підтримки розвитку туризму в Україні; активізація розбудови курортної сфери; розбудова туристичної інфраструктури за напрямками міжнародних транспортних коридорів та створення системи безпеки туристів та покращення умов сфери обслуговування; ефективне й раціональне використання пам'яток культурної спадщини для розвитку туризму.

Належне вирішення цих та багатьох інших питань дозволить значно пришвидшити розвиток туристичної сфери області, створити відповідну туристичну інфраструктуру, що в свою чергу призведе до збільшення кількості нових робочих місць, податкових надходжень, поліпшення загального інвестиційного клімату.

З метою популяризації туризму на Рівненщині, обласна державна адміністрація спільно з пресою проводила акцію «Сім чудес Рівненщини», результатами якої є наступний розподіл місць: Вузькоколійна залізниця «Антонівка-Зарічне», Тараканівський форт, Історико-культурний комплекс м. Острога та інші.

У наслідок проведеного аналізу рекреаційно-туристичного потенціалу, нами визначено перспективні види туризму для Рівненської області:

1. Зелений туризм. Значний природний, історико-культурний потенціал та приваблива етнографічна база для розвитку зеленого туризму.
2. Паломницький. У рівненській діє майже 800 культових закладів, серед яких 242 пам'ятки. Крім того, на території Рівненщини розташовано 15 монастирів, відомих далеко за межами області.
3. Мисливський. Рівненщина має один з найвищих показників залісненості в Україні.

Список використаних джерел

1. Коротун І.М. Географія Рівненської області. – Рівне.: Управління екобезпеки в Рівненській області, 1996. — 274с.
2. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

УДК 669.196

НОВІ НАПРЯМКИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІССІ*Романюк Л.В. студентка**Керівник: Малимон С.С, викладач вищої категорії**ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і
природокористування України, м. Ровно»*

Полісся – це один з найменш досліджених туристами куточків України. Одним із найпопулярніших напрямків туризму на Поліссі є рекреаційний відпочинок. Багатство краю пов'язане з унікальною природою. Тут зосереджені сотні озер, величезні масиви лісів та боліт, численні глухі віддалені села. В деяких кутках Полісся нога людини практично не ступала. Щоб зберегти цей спадок для майбутніх поколінь, тут створена велика кількість національних парків, природних заповідників та заказників. Найбільш популярним місцем відпочинку став Шацький заповідник та його однойменні озера, куди літом з'їжджаються тисячі людей. Кришталево чиста вода поліських озер вабить сюди відпочивальників зі всієї країни.

Полісся поступово стає одним з центрів активного відпочинку. Велика кількість річок та водойм дає можливість займатися тут водними видами відпочинку – каякінгом, рафтингом та ін. У деяких місцях регіону велосипедний туризм стане найкращим способом відвідати глухі села та хутори, оскільки доріг до них практично немає.

Не менш цікавий, однак маловідомий об'єкт для рекреаційного відпочинку знаходиться в Рівненській області – озеро Біле. Тут ви не зустрінете натовпів туристів, як це часто трапляється на Шацьких озерах, а ціни вас приємно порадують. Місце ідеально підходить для тих, хто полюбить спокійний відпочинок посеред первозданної природи на березі тихого та чистого озера.

Полісся приховує для мандрівників безліч можливостей активного туризму. Останнім часом набувають популярності сплави річками – по Прип'яті, Случі, Стирі, Горині, Тетерові, Десні та інших. Місцевість дозволяє комбінувати маршрути практично в довільному порядку, тому можна підібрати той варіант, що вам найближче до душі. Для особливо завзятих мандрівників-екстремалів є цікаві варіанти туристичних походів по болотах. Справа не для слабких нервів. Болота можуть бути вкрай небезпечними, деякі з них є справжніми трясовинами, які здатні затягнути в себе. Часто такі походи організовують місцеві туристичні спільноти, вони добре знають стежки і проходи на місцевості, тому з ними ви можете почувати себе в безпеці.

Найбільший туристичний потенціал Полісся криється в екотуризмі. Для екотуризму на Поліссі передбачено відвідування заповідних територій з пізнавальною метою, еколого-просвітницька діяльність, спостереження за природою, фототури.

Найцікавішими напрямками екотуризму на Поліссі стали: Шацький національний природний парк; Міжрічинський регіональний ландшафтний парк; Національний природний парк «Прип'ять-Стохід»; Рівненський природний заповідник; Поліський заповідник; Мезинський національний природний парк; Деснянсько-Старогутський національний природний парк; Надслучанський регіональний ландшафтний парк. Екотуризм надає чудову можливість фотографувати дику природу, на території заповідників навіть можна організувати спеціальні фототури для любителів природи.

Українське Полісся – це воістину унікальний край, як природою, так і етнографією. Саме тут можна пізнати недоторкану природу, відвідавши заповідні території. Для глибшого ознайомлення з Поліссям можна скористатися послугами гідів-співробітників природоохоронних об'єктів, спеціальними екотурами. Тільки вони зможуть вам найкраще розказати про природу місцевості та місцевих жителів, а також ознайомити з історією краю.

Список використаних джерел

1. https://ua.igotoworld.com/ua/article/720_polese-novye-napravleniya-turizma.htm
2. <https://ua.igotoworld.com>
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Полісся>
4. <https://life.pravda.com.ua/travel/2018/07/6/231972/>
5. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Туризм>

УДК 669 А56

ОБЛАШТУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

*Лемко-Мельник О.М., викладач вищої категорії
(Екологічного коледжу ЛНАУ, м. Львів)*

У статті проаналізовано проблеми інклюзивного туризму в Україні, зокрема відсутність облаштування для осіб з інвалідністю. Визначено принципи забезпечення комфортності для людей з інвалідністю, способи упровадження рекреаційних програм для них.

Постановка проблеми. Історія активного відпочинку та туризму для осіб з інвалідністю як масового явища розпочинається з кінця 50-х рр.. ХХ ст., коли прийшло загальне

усвідомлення прав людини. Із цього часу розпочався рух до залучення осіб з особливими потребами в усі галузі суспільного життя, зокрема й до відпочинку та туризму.

На сьогоднішній день проблемам захисту осіб з інвалідністю присвячена значна кількість робіт. Їх, зокрема, розглядають М. Авраменко, А. Ахметшин, С. Богданова, Н. Борецька, О. Головкіна, С. Григор'єв, Е. Лібанова, О. Макарова, С. Мельник, К. Міщенко, М. Сапіжєв, Г. Сахибзадаєва, В. Сушкевич, П. Таланчук, С. Євсєєв та ін.

Мета статті – розкрити реальний стан розвитку інклюзивного туризму в Україні; запропонувати рекомендації щодо організації інклюзивного туризму в Україні для осіб з інвалідністю; визначити принципи забезпечення комфортності для людей з інвалідністю, способи упровадження рекреаційних програм для них.

В Україні даний вид туризму є порівняно новим напрямом діяльності, його соціальна значимість зумовлена, зокрема тим, що кількість осіб із різними видами інвалідності зростає. Однією з проблем його розвитку є відсутність інфраструктури: підйомників у метро, театрах, кінотеатрах, непридатності транспортних засобів для самостійного пересування інвалідів на візках, відсутності пандусів, обладнаних номерів у готелях. Головною ж перешкодою є саме населення, що не сприймає інвалідів, як людей, які хочуть повноцінно жити, тільки для цього їм необхідна допомога суспільства.

В Україні налічується близько 2,6 мільйона осіб з інвалідністю, що складає 6% населення держави. [1] Необхідно, щоб кожен з них мав можливість подорожувати і відвідувати будь-які туристичні пам'ятки. Це дає змогу відкривати світ, поглиблюватись у свої інтереси та інтегруватись у суспільне життя. Обмеження в плані туризму існують через недосконалу інфраструктуру, а не через фізичні особливості цих людей.

При цьому гостро постає питання адаптації туристичних маршрутів та місць. Облаштувати під потреби осіб з інвалідністю потрібно заклади культури та усі інші туристичні пам'ятки. Це можуть бути вулиці, будівлі тощо.

Більшість об'єктів в Україні залишаються погано пристосованими до інклюзивного туризму. Проте багато практик покращення інфраструктури застосовуються. Встановлюються пандуси і відповідного розміру двері для людей на інвалідних візках, але часто можна зустріти відсутність цих елементарних речей. Для людей із вадами зору створюються аудіогіди (наприклад, у Харківському художньому музеї); використовується шрифт Брайля на табличках з описами туристичних об'єктів, експонатів музеїв, є путівник («Луцьк в долонях»); роблять макети пам'яток для тактильного сприйняття. Людям з вадами слуху пропонують екскурсії з сурдоперекладачем (у Гусятинському краєзнавчому музеї), існують тури для глухих і слабочуючих, їх пропонує турагенція «Глобал тур».

Впровадження удосконалень інфраструктури для осіб з інвалідністю здійснюється переважно на амбіціях небайдужих людей. Ці позитивні зміни є важливим кроком у розвитку інклюзивного туризму. Проблемою є те, що удосконалення не масові. Через це туризм для людей з особливими потребами досі залишається малодоступним.

Список використаних джерел

1. Інвалідність 2017-2018 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://dostup.pravda.com.ua/request/invalidnist_2017_2018_pp

БУДІВНИЦТВО ТА ЦИВІЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ

УДК 6.69.698

ОЗДОБЛЕННЯ ІНТЕР'ЄРІВ СУСПІЛЬНИХ БУДІВЕЛЬ КОНСТРУКЦІЯМИ З ГІПСУ ТА БЕТОНУ

Демяненко Д., Іванова Д., студенти

Керівники: Пузачова А.С., викладач 2 категорії

Кудрявцева О.К., викладач вищої категорії

(Маріупольський будівельний коледж, Маріуполь)

Розвиток технологій відбувається безперервно, з'являються матеріали, вироблені з використанням нанотехнологій. У той же час повертаються, здавалося б, забуті старі матеріали, зроблені на основі соломи, дерева, стружки, ґрунту. Новітні технології та матеріали поступово витискають риси інтер'єра минулих часів.

Від раціонального вибору залежить вирішення головної задачі дизайну: оптимізації процесів життєдіяльності людини та підвищення естетичних властивостей середовища. В структурній схемі дизайн-діяльності проектування опорядження займає чітко визначене місце. Опорядження стало своєрідною “художньою палітрою” дизайнера, без якої неможливе втілення в натурі жодного творчого задуму.

Вазони для інтер'єру та ландшафтного дизайну своїми руками — оригінальна знахідка, яка здатна прикрасити простір. Незважаючи на те, що з'явилися вони в присадибних двориках лише кілька років тому, історія існування подібних елементів декору почалася досить давно. Студенти і викладачі коледжу з великою зацікавленістю вивчають історію будівельного дизайну, використання традиційних та нетрадиційних матеріалів та технологій для оздоблення інтер'єрів. Виконуючи практичну роботу з «Виготовлення гіпсових та бетонних вазонів та кашпо» групою будівельників та дизайнерів Маріупольського будівельного коледжу, студентам була дана можливість яскраво виявити свої творчі здібності.

Науково – дослідницька робота «Оздоблення інтер'єрів суспільних будівель конструкціями з гіпсу та бетону» допомогла навчитися професійно систематизувати знання та навички, робити правильні висновки з дослідницької та практичної роботи, також сформулювати свій особливий погляд на будівельний дизайн.

За останні роки кількість видів опорядження будівель зросла в десятки разів. Встановилась тенденція постійного поповнення асортименту опоряджувальних матеріалів з

широким діапазоном нових властивостей. Сучасне опорядження перестало бути тільки засобом оформлення вже готового об'єкта. При раціональному виборі і застосуванні воно безпосередньо впливає на більшість складових формування того чи іншого середовища життєдіяльності.

Викладене обумовлює нагальну потребу створення напрямку в естетиці благоустрою середовища, опорядження як складової дизайну інтер'єрів і екстер'єрів. Спеціалісти творчих професій повинні продовжувати вивчати закономірності ергономічного, експлуатаційного, естетичного та інших аспектів опорядження з метою забезпечення найбільш доцільної сфери його застосування як системної складової середовища життєдіяльності людини.

Список використаних джерел

1. Ваш затишний будинок. 100 ідей для прикраси, - М. - АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2005.
2. Д.В. Нестерова. Внутрішнє оздоблення. Сучасні матеріали і технології. – М. – Фенікс, 2006.
3. Ремонт та сучасні оздоблювальні матеріали. - Електронний підручник. - ТОВ «Студія Компас», 2005
4. Правдохін В.В., Корженевич Д.О. Використання традиційних та нетрадиційних екологічних будівельних матеріалів в архітектурі та дизайні інтер'єру.

УДК 6.69.691

ВІД СОЛОМИ ДО МЕТАЛУ ПОКРІВЛЯ ТИ НАДІЙНІШОЮ СТАЛА!

Коздровська В.Д., студентка

Керівник: Гірський І.В. магістр, викладач І категорії

(Маріупольський будівельний коледж, Маріуполь)

Історія розвитку покрівлі і покрівельних матеріалів налічує багато тисяч років. Перші дахи, що з'явилися у Стародавньому Єгипті, були зроблені з очерету, який пов'язували в снопи, і дерев'яних кілків. У Стародавньому Китаї, вперше з'явилася черепиця, форма її нагадувала напівциліндр. Дахи будинків Греції були злегка нахилені в центр двору. У Стародавньому Римі будинки для еліти з прилеглими парками будували на пагорбах, де повітря було свіжішим. Застосовувалися і тентові покрівлі, такі як амфітеатр Колізей, розрахований на 50 тисяч глядачів. У Середньовіччі в Європі навчилися робити дах з черепиці, і цей тип покриття популярний досі.

Але час минав, з'являлися нові архітектурні можливості, розвивалися нові ремесла. Сьогодні люди навчилися виготовляти таку якісну і надійні види покрівельних покриттів, які не бояться примх природи.

Покриття з усіх видів черепиці – цій вид застосовують найбільш постійно у сучасному будівництві.

Покриття з ондуліну - ця назва покрівельного матеріалу, що представляє собою хвилясті листи, подібні шиферу, основними компонентами якого є целюлозне волокно з бітумної просоченням. У народі отримав назву «єврошифер» (він же ондулін та аквалін).

Покриття з метало профілю - металевий лист з верхнім шаром, покритим полімером, ґрунтовкою, пасиватором і цинком.

Покриття з фальцу - металеві листи (картини), які з'єднуються між собою фальцами - особливими швами, які створюють індивідуальний малюнок на даху (мозаїку).

Покриття з шиферу -це вид покрівельного покриття, який виготовляється з азбесту (15%) і портландцементу (85%), буває хвилястою або плоскої форми (кількість хвиль варіюється 5-8 шт.). Відрізняється порівняно недорогою ціною.

Покриття рулонне - це покриття проводиться на основі скловолокна, склотканини або поліестера.

Покриття мембранне - прекрасний сучасний полімерний покрівельний матеріал для облаштування дахів з малим ухилом.

Покриття сланцеве – покриття з природного сланцю, який добувається та обробляється.

Покриття мастичне - матеріал специфічного виду, що представляє собою в'язку рідину на основі полігомерів.

Покриття сонячними панелями Тесла - це всім відомі сонячні батареї (перетворювачі енергії сонця в інші види енергії), але виконують одночасно функції захисної конструкції - покрівельного матеріалу.

На підставі результатів порівняння різних видів покрівельних покриттів, можна обрати матеріали для покрівлі будинку за усіма ключовими параметрами.

Список використаних джерел

1. Панасюк М.В. Покрівельні матеріали 2005р.
2. Беттгер, Х. Усе о покрівлі з керамічної черепиці: виробничий довідник/ Х.У.Баттгер, Х.-Ю.Стерил, Х.Вальтер. – М.: ИД Бизнес-Медиа, 2011 – 398 с.
3. Горбов, А.С. Покрівельні роботи та матеріали. – М.: Довідник будівельника, 2005 – 144 с.
4. Линь, В. Покрівельні та бляшані роботи. Возведення покрівлі з сучасних матеріалів. – М.: Спектр, 2005 – 224 с.

УДК 691.01

САМОВІДНОВЛЮЮЧИЙ БІОБЕТОН*Смокович А.В. студентка**Керівник: Данилік С.М. – старший викладач**(Любешівський технічний коледж Луцького НТУ, смт Любешів, Волинська обл)*

Технології розвиваються настільки стрімко, що якби сучасні винаходи потрапили б до реальності якихось 1950-х років, вони б, ймовірно, здалися б людям магією. Переглядаючи голлівудські фільми про далеке «космічне» майбутнє, мимоволі запитуєш себе: «А яким же воно буде насправді?».

Цікаві тенденції спостерігаються в сучасному будівництві: розробляються такі матеріали, які дозволяють споруді функціонувати як живому організму. Зовнішні стіни дихають, будівлі стають «розумними», а матеріали, з яких будують конструкції — здатними до самовідновлення.

Бетони, які самі виправляють власні пошкодження — той неймовірний крок у майбутнє, яке робить сучасне будівництво.

Бетон має значні переваги перед природним каменем, зумовлені можливістю приймати необхідну будівельниками форму та розміри блоків або мурів, утворюючи суцільну монолітну конструкцію. Особливого поширення бетон дістав після застосування домішок (здебільшого — вулканічного попелу), які унеможливили руйнування матеріалу атмосферними водами й вологою та підвищували його міцність.

Бетон є найбільш широко застосовуваним будівельним матеріалом у світі. Багатоповерхівки, мости, футбольні стадіони або бруківка — майже всі міські споруди сьогодні будують з бетону. За даними вчених, щорічно у світі використовується близько 7 мільярдів тонн бетону, що складає близько 2500 кг на одну людину. Проте популярний будівельний матеріал не є досконалим: під навантаженням утворюються тріщини, крізь які проникає вода і пошкоджує сталь усередині. Внаслідок руйнування несівних елементів можуть виникнути проблеми з безпечністю конструкції. Або ж — мікротріщини, є очікуваним результатом процесу затвердіння і не призводять безпосередньо до втрати міцності. Тріщини розміром близько 0,2 мм знаходяться в рамках дозволених норм в бетонній індустрії. Але з плином часу, вода, а також розчинені в ній агресивні хімікати, потрапляють в них, і роз'їдають бетон.

Крім того, бетон є шкідливим для клімату. У процесі виготовлення цементу, одного з головних компонентів бетону, карбонат кальцію перетворюють на оксид кальцію, що

супроводжується виділенням парникового газу CO₂. Взагалі цементна промисловість спричинює до 10% глобальних емісій CO₂. Тому вчені шукають шляхи усунення цих недоліків матеріалу. Мікробіолог Хедрік Джонкерс (Hendrik Jonkers) із Делфтського технічного університету (Technische Universiteit Delft) розробив бетон, якому бактерії надають здатність до самовідновлення.

Бактерії – це не лише звичайні збудники хвороб. «Близько 99% усіх бактерій корисні», - пояснює Джонкерс. "Бактерії регулюють більшість природних процесів". З 1999 року вчений почав досліджувати роль бактерій у зміні клімату. Вже при Інституті морської біології ім. Макса Планка у Бремені він досліджував *Bacillus cohnii* та *Bacillus pasteurii* – мікроби, які зробили можливим винахід самовідновлюваного бетону. У 2006 році Делфтський технічний університет стартував нову науково-дослідну програму з метою надання функції самовідновлювання такому матеріалу, як бетон. Тоді Джонкерс поєднав досвід у сфері мікробіології з будівельною інженерією і домішав "свої" бактерії до бетону, щоб вони закрили вапном тріщини.

Ці бактерії в змозі створювати основний компонент бетону - вапняк. Вони надають перевагу бетоноподібному лужному оточенню з рівнем pH 12-13. Бактерії також утворюють спори - стан спокою, у якому мікроби можуть знаходитися протягом 200 років і стають активними лише при контакті з водою. Спори бактерій і потрібні їм живильні речовини додаються у вигляді гранул в бетонну суміш. Але для початку процесу зростання, цим мікроорганізмам потрібна вода. Ці суперечки активуються тільки при попаданні дощової води в тріщини, після чого ця нешкідлива бактерія, що належить до роду бацил (*Bacillus* genus), починає споживати поживні речовини і виробляти вапняк.

Свій диво-цемент Джонкерс отримав шляхом домішування традиційної бетонної суміші з цементу, гравію, піску, води, бактерій і корму для мікроорганізмів.

«Ми довго шукали корм, який би не пошкодив бетон», - розповідає вчений. Нарешті він визначив, що такою речовиною є лактат кальцію. Усе інше, що охоче споживають бактерії, пошкоджує бетон. Проблеми створювала також вода, яку додають при замішуванні цементу. Щоб бактерії не активізувалися відразу після замішування, учений помістив їх спори та корм усередину покритих шаром часток. Мікроорганізми в гранулах спокійно переносять високолужне середовище бетону.

«У лабораторії нам вдалося показати, що цей бетон самовідновлюється навіть при величині тріщин у 0,5 мм, що в три рази перевищує норму», - пояснив Джонкерс.

Тому будинки, які побудовані з такого биобетону, механічні властивості яких нічим не відрізняються від звичайного бетону, можуть стояти цілими і збереженими стільки часу, на скільки вистачить підкормки для бактерій, яка вміщена в бетон. І цей термін буде в багато разів перевищувати термін служби будинків і споруд, зведених із звичайного бетону.

Дженкерс і його команда вже представили три продукти, які містять бактерії: самовідновлюваний бетон для нових конструкцій, будівельний розчин для ремонту пошкоджень і спрей для незначних тріщин. Будівельний матеріал нового типу вже успішно витримав перші випробування.

В даний момент команда працює над зниженням вартості даного процесу. Навіть якщо відновлюючий агент збільшує ціну бетону на 50%, це складе всього 1-2% від загальної вартості будівництва.

Зміст і технічне обслуговування - складає левову частку від загальної вартості, тому вчені очікують великої економії коштів від продовження довговічності бетону.

Список використаних джерел

1. Будівельне матеріалознавство для будівельників: Підручник для учнів проф.-техн. навч. закладів / П.В.Кривенко, В.Б.Барановський, Б.Я. Константиновський. – К.: Техніка, 1996.- 352с.
2. Інтернет джерела: globalscience.ru/article/read/ua21278/.
3. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Бетон>
4. Інтернет джерела: <https://ecotown.com.ua/.../Vcheni-stvoryly-beton-yakyy-samostiynovidnovlyuyetsya>.

УДК 69.504

КОРИСТЬ ВІД «ЗЕЛЕНОГО» БУДІВНИЦТВА

Оласюк І.В., студент

Керівник: Герасимик-Чернова Т.П., викладач-методист

(Любешівський технічний коледж Луцького НТУ, смт Любешів, Волинська обл)

Завдяки сучасним механізмам конструювання будівель, облаштування теплоізоляції, вентиляції та опалювальних систем можна скоротити витрати енергії, потрібної для утримання житла. Хоча затрати на створення таких будівель вищі за традиційні, проте щомісячні витрати на утримання будинку, залежно від рішень будівництва, будуть нижчими на 50 – 90%.

Під екотехнологіями маються на увазі енерго- і теплосбереження, раціональний підхід до витрачання ресурсів. В основі зеленого будівництва лежить зведення до мінімуму впливу на навколишнє середовище. Зелене будівництво своєю головною метою визначає зниження рівня споживання енергетичних і матеріальних ресурсів на протязі всього життєвого циклу будівлі: від вибору ділянки, проектування, будівництва і до експлуатації, ремонту і зносу.

На сьогодні складаються сприятливі перспективи для розвитку екологічного будівництва в Україні. Це зумовлено низкою причин, основними з яких є:

- курс на інтеграцію в європейський простір, включаючи переорієнтацію на стандарти ЄС у будівництві й архітектурі;
- енергетична безпека й тісно з нею пов'язані питання енергозабезпечення будинків та споруд;
- зростання інтересу до «зеленої» тематики з боку як професійного, так і широкого загалу.

Не зважаючи на стагнацію ринку нерухомості, ці тенденції створюють основу для зростання інтересу до «зеленого» будівництва в найближчій перспективі. Унаслідок поширення ідеї сталого розвитку і «зеленого» будівництва в Україні дедалі більше професіоналів, експертів та бізнесменів зацікавлені в застосуванні цих принципів у своїх проектах.

Однак, поки що напрям «зеленого» будівництва в нашій країні знаходиться на початковій стадії розвитку. Реалізованих проектів не так багато, та й кількість компаній, що активно використовують підходи «зеленого» будівництва, також незначна.

Головним інструментом втілення принципів зеленого будівництва в проектах нерухомості є так звані системи зеленої сертифікації. Системи «зеленої сертифікації» характеризуються наступним:

- оцінка всього життєвого циклу будівлі, а не тільки проектно-будівельної частини;
- використання широкого спектру різних критеріїв, які оцінюють розташування земельної ділянки, що застосовуються технології проектування і будівництва, використання поновлюваних джерел енергії, технологію демонтажу та ін.;
- сертифікація не є поодиноким дією, а процесом, який супроводжує проектування і будівництво об'єкта.

Існує кілька незалежних систем сертифікації в зеленому будівництві. Найбільш поширені:

- BREEAM (Building Research Establishment's Environmental Assessment Method, Великобританія), з 1990р., сертифіковано близько 558 тис. будинків у 50 країнах. Попередню сертифікацію LEED отримали бізнес-центр Астарта в Києві та «Оптіма» в Львові;

- LEED (Leadership in Energy and Environmental Design, США), з 2000р., сертифіковано близько 90 тис. будинків. В Україні згідно цієї системи були сертифіковані будівля посольства США, та офіс компанії Shell (в бізнес-центрі «Торонто»);

- DGNB (Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen, Німеччина) з 2009р., сертифіковано близько 1100 будівель. Як рейтингова система 2-го покоління вона забезпечує найбільш цілісну оцінку будівлі з точки зору «сталого розвитку»;

Держава ще поки не має програм підтримки цього напрямку, яка б відповідала світовим тенденціям нормативно-правової бази. Хоча при цьому є позитивний досвід щодо підтримки на державному рівні такого напрямку, як відновлювальна енергетика, який призвів до значних успіхів у цій сфері (закон про «зелений» тариф).

Список використаних джерел

1. Energy union. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2015/03/conclusions-energy-european-council-march-2015/>.

2. Меморандум між Україною та Європейським Союзом про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

УДК 729.6:693.6

«АКУСТИКА МАРІУПОЛЬСЬКОГО КОЛЕДЖУ ДВНЗ «ПДТУ» ТА АКУСТИЧНИЙ ДИЗАЙН КАБІНЕТУ ФІЗИКИ»

Мищенко Г.М., студент 2 курсу

*Керівник: Балашова Л.В., викладач I кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Основною задачею прикладної механіки в будівництві є проектування залів різного призначення, боротьба з луною, використання звукопоглинальних матеріалів. Акустика впливає на продуктивність праці, творчий потенціал і здоров'я. Враховуючи величезний діапазон звукових тисків, з якими доводиться мати справу на практиці, а також внаслідок здатності людського вуха оцінювати не абсолютне, а відносну зміну звукового тиску прийнято оцінювати акустичний комфорт.

Рівномірний розподіл звукової енергії в приміщенні більшою мірою залежить від

форми приміщення, яка будується таким чином, щоб усі місця залу для глядачів забезпечувалися не тільки прямим звуком, що йдуть безпосередньо від виконавця до слухача, але й первинно відбитими звуками від стін і стелі, що йдуть безпосередньо від джерела до слухача. Природно, що найбільшою мірою у відбитій звуковій енергії бідують найбільш вилучені від джерела звуку місця залу для глядачів. Прямі звуки приходять сюди значно ослабленими через більше видалення від джерела звуку й внаслідок швидкого загасання при русі уздовж сильно поглинаючої звукову енергію поверхні підлоги, зайнятою публікою. Застосування в приміщенні балконів, колон, пілястр, а також глибокої пластичної обробки стін і стелі (ніші, кесони й ін.) сприяє розсіюванню звукової енергії в приміщенні й створенню однорідного звукового поля.

В процесі роботи ми зняли відео, де визначили у якому кабінеті було краще звучання Гімну коледжу і розраховали час реверберації, артикуляцію аудиторій Маріупольського коледжу.

Після перегляду відео з'ясували що

- 1) Найкраще звучання Гімну коледжу було у кабінеті математики, та в актовому залі.
- 2) Гучність звуку- залежить саме від довжини і глибини приміщень, так як саме від цього залежить частота звуку, присутність шуму, відлуння, погіршення чутності звуку та посилювання звуку.
- 3) Тонкі перекриття, стелі, неправильно виконана обробка, саме це впливає на звук, а точніше на його точність та звучання.
- 4) Відлуння було практично у всіх кабінетів, окрім кабінету математики та вулиці.
- 5) Найкраще приміщення для сприйняття виконання Гімну, був кабінет математики.
- 6) Практично у всіх кабінетів ми виявили шум. окрім кабінету математики та актового залу.

Час реверберації оцінювали психоматично, а потім аналітично.

№	Аудиторія		Довжина, м	Глибина, м	Висота, м	Час реверберації	Артикуляція, %	Розбірливість
1	Кабінет фізики	29	9,6	7,2	4,5	0,723	77	Задовільна
2	Актовий зал		23	12	4,5	1,27	75	Задовільна
3	Читальний зал		18,4	6	3,0	0,731	77	Задовільна
4	Аудиторія	32	8,76	7,78	4,0	0,706	77	Задовільна

Рівномірний розподіл звукової енергії в приміщенні більшою мірою залежить від форми приміщення.

Час реверберації в приміщенні не є постійним для звуків різної частоти. Це

пояснюється різною звуковбирною здатністю оздоблювальних матеріалів.

Виконав практичну роботу, я переконалася в тому, що у всіх кабінетах коледжу розбірливість задовільна та відповідає своєму призначенню. але майже у всіх кабінетах присутня луна, крім кабінету 32, тому що там знаходяться перфоровані стелі, і актового залу. Згідно графіку залежності часу реверберації, я встановила, що в актовому залі звучання навіть вище ніж інтенсивне і саме це звучання характеризується до церков і соборів. Переглянувши архіви, я переконалася в цьому твердженні, так як до 1917 року, в цьому місті знаходилась церква для школярів. І під дахом знаходяться спеціальні акустичні споруди.

Для поліпшення акустики в аудиторіях пропоную використовувати пористі матеріали у вигляді твердих плит, які кріпляться або безпосередньо до огороження, або до каркаса на деякій відстані від поверхні огороження (5-10 см). До твердих плит належать плити типу «пемзоліт», а також з піноскла з наскрізною пористістю. До цієї ж групи пористих матеріалів належить акустична штукатурка. Кріплення пемзолітових плит по дерев'яному каркасу на віднесенні 50-100 мм від стіни (або перекриття) підвищує коефіцієнт звукового поглинання на низьких частотах. Розрахували вартість дизайну кабінету фізики та встановили, що оздобити дизайн кабінету можна більш дешевшими матеріалами.

УДК 6.69.691

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ SIP-ПАНЕЛЕЙ У СУЧАСНОМУ БУДІВНИЦТВІ

Пузачова А.С., викладач II категорії

(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)

Перші будинки за канадською технологією, в якій головним елементом конструкції, що несе, є сип панель, в Україні з'явилася менше 10 років.

Канадська технологія будівництва - відносно нова на українському ринку, технологія зведення житлової і комерційної нерухомості, що дозволяє за 2-3 місяці звести повноцінний будинок при порівняно менших грошових витратах порівняно з цегляними будинками.

Такі будинки є енергоефективними і довговічними. Спочатку з'явилися вони в Канаді. Технологія дозволила заощадити на деревині, простір між балками заповнювався спеціальною сумішшю з соломи, глини і піску. Також в процесі розвитку нового напрямку були використані стойки/балки/ розкоси меншого перерізу, каркас обшивався з 2 сторін

дошками, а порожнини заповнювалися теплоізоляційною сумішшю, щілини забивалися шерстю.

Суворі кліматичні умови регіону дозволили перевірити будинки на міцність і теплоефективність, а влада країни посприяла розвитку цього напрямку шляхом фінансування цієї галузі. Завдяки цьому канадська технологія вийшла на високий якісний рівень.

- 1) Ці будинки — екологічні.
- 2) Ці будинки економічні. Можна сказати, економічні удвічі.
- 3) Швидкість будівництва.

4) Міцність будівлі. Панелі кріпляться за типом «Шип в паз». Для з'єднання використовується брус (завтовшки від 80 мм). Вставки з композиту. Після збірки виходить надійна конструкція здатна витримати ураганний вітер до 200 км/ч і землетрус до 8 балів. Стіни тримають вертикальне навантаження до 10 тонн, а поперечну до 2 тонн на 1 м².

- 5) Стійкість і надійність.
- 6) Довговічність.
- 7) Бездоганна якість sip-панелі.

Компанії використовують виключно сертифіковані висококласні будівельні матеріали. Виробництво всіх сендвіч панелей відповідає нормам Європейського союзу. Кожна OSB плита є екологічно чистим матеріалом, який абсолютно безпечний для здоров'я людини. Це показали багаточисельні тести і наукові дослідження. Можливість самостійного будівництва. Будинок площею 200м² при розрахунку (в середньому — з урахуванням «під ключ») має кошторисну ціну 500 \$ за м².

Висновок: будинки, побудовані з sip панелей за канадською технологією надійні і міцні споруди, здатні витримати серйозні навантаження. З якого матеріалу Ви побудуєте свій будинок, вирішувати Вам. Але очевидно, що канадська технологія будівництва каркасних будинків з sip панелей гідна уваги і вживання на практиці.

Список використаних джерел

1. Ваш затишний будинок. 100 ідей для краси, - М. - АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2005.
2. Д.В. Нестерова. Внутрішнє оздоблення. Сучасні матеріали і технології. — М. — Фенікс, 2006.
3. Ремонт та сучасні оздоблювальні матеріали. - Електронний підручник. - ТОВ «Студія Компас», 2005
4. Правдохін В.В., Корженевич Д.О. Використання традиційних та нетрадиційних екологічних будівельних матеріалів в архітектурі та дизайні інтер'єру.
5. <https://servusbud.od.ua/tsenyi/> Як побудувати дім.

6. <https://ukr-dom.com.ua/object/mariupol-2.html>
7. <https://ukr-dom.com.ua/projects/storey-1-mansard/1>
8. <https://city-house.com.ua/otzyvy-vladeltssev-karkasnyh-domov-iz-sip-panelej>

УДК 6.69.691

ОСНОВИ СИСТЕМИ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Гірейко І.В., магістр, викладач I категорії

(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)

Якість є одним з головних факторів успіху будівельних проектів. Якість будівництва проектів, а також успіх проекту можна вважати, як головну мету учасників проекту. Якість, вартість і час - основні чинники, що визначають вибір клієнта компанії.

Одним з основних напрямків у сфері будівельного виробництва, обслуговування і послуг є якість, а не загальний обсяг виробництва і послуг. Дослідження вказують, що для завоювання сьогоdnішнього ринку найбільш важлива висока якість, а не нижчі ціни. Високоякісна будівельна продукція забезпечує і великі прибутки на інвестований капітал.

Під якістю будівельної продукції розуміють сукупність властивостей, які обумовлюють її придатність задовольняти певним потребам відповідно до призначення. Якість є об'єктивною характеристикою, що формується в процесі проектування, виготовлення і експлуатації. Кількісною характеристикою якості є показник якості. У свою чергу ці показники якості можуть бути одиничними або комплексними. Однак, незалежно від цього ці показники інтегрально відображають відношення сумарного ефекту від експлуатації або споживання продукції і сумарних витрат на створення і експлуатацію. Відносної характеристикою якості будівельної продукції є рівень якості продукції, заснований на порівнянні сукупності показників її якості з базовими показниками.

Як і будь-який інший, процес формування та підтримки якості продукції потребує управління. У ряді галузей промисловості накопичений позитивний досвід застосування різних систем управління якістю продукції.

Методи управління якістю не залежить від сфери діяльності організацій. Управління якістю включає в себе аспекти виконання функцій управління, які визначають політику, цілі і відповідальність в сфері якості. Реалізація цих функцій здійснюється шляхом планування якості, визначення та поліпшення його в рамках системи управління.

Системи управління якістю будівельної продукції є комплексним і включають сукупність заходів, методів і засобів, спрямованих на встановлення, забезпечення і

підтримання необхідного рівня якості продукції при розробці, виготовленні, обігу та експлуатації.

Система забезпечує ефективне використання передових форм і методів організації виробництва і його елементів, а так само вдосконалення організаційної структури управління для всебічного поліпшення якості продукції.

У процесі управління якістю продукції розробляється і виконуються: організаційні, технічні, економічні та соціальні заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня і якості продукції; вдосконалення технології, підвищення виробничої культури, поліпшення організаційного та технічного обслуговування виробництва; організацію і вдосконалення збору, аналізу та використання інформації про якість продукції, що випускається; підвищенні кваліфікації та організацію навчання кадрів; вдосконалення системи матеріального та морального стимулювання; посилення відповідальності за випуск недоброякісної продукції.

Забезпечення якості - всі види діяльності, необхідні для створення впевненості в тому, що виробництво забезпечує виконання вимог до якості. У цьому сенсі система управління якістю це елемент пристосування виробництва до умов зовнішнього і внутрішнього середовища. Тому необхідність створення або вдосконалення системи управління якістю виникає тоді, коли виникають проблеми зі збутом продукції або підвищенням собівартості продукції певної якості.

Впровадження ефективної системи забезпечення якістю забезпечує:

- скорочення витрат і збільшення ефективності виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства;
- поліпшення взаємодії структурних підрозділів;
- підвищення матеріальної зацікавленості службовців.

Система управління якістю базується на стандартних підприємствах, розроблених відповідно до державних, галузевих стандартів та інших нормативних документів. При розробці і впровадженні системи повинні враховуватися: новітні досягнення науки і техніки; передовий досвід підприємств і організацій з управління якістю продукції; зарубіжний досвід; можливість широкої автоматизації та механізації всіх процесів.

Для того, щоб розробка системи виявилася життєвою необхідно, щоб керівник підприємства чітко уявляв сенс і мету впровадження системи, як інструменту управління виробництвом. Побудова системи управління якістю не може розглядатися як окремий, локальний момент або елемент структури підприємства, а велика відповідальність і постійна робота всього колективу, що вимагає значних витрат часу і матеріальних ресурсів.

Побудова системи управління якістю на підприємстві переслідує дві основні мети:

- поліпшення, впорядкування, оптимізація роботи підприємства;
- гарантування якості та конкурентоспроможності продукції.

Перша мета досягається розробкою і впровадженням системи управління якістю. Для досягнення другої мети необхідна сертифікація системи.

Структура і склад системи передбачає організацію управління на основі галузей, об'єднання, тресту, управління. Структура управління системи повинна передбачати можливість її подальшого вдосконалення. Вимоги системи управління якістю повинні бути обов'язковими до виконання. Разом з тим, при необхідності вони можуть бути змінені, не виходячи за рамкою вимог стандартів.

Функція формування структури і розробка системи якості на підприємства повинна бути покладена на одного з представників керівництва підприємства, який крім питань якості одночасно виконує і інші обов'язки. Головними рисами представника повинні бути авторитетність, здатність приймати відповідальні рішення, хороші знання виробництва. При цьому слід враховувати динамічність категорії якості, що полягає в тому, що вимоги щодо забезпечення якості можуть надзвичайно швидко змінюватися.

Список використаних джерел

1. Кабан П. У ХХІ сторіччя – з високою якістю української продукції/ Стандартизація, сертифікація, якість.-2000.-№4.с 3-6.

ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ

УДК 621.7.073.07

ПРОЕКТУВАННЯ КЕРУЮЧИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ВЕРСТАТІВ З ЧПК ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕГРОВАНІХ CAD/CAM-СИСТЕМ

Маркова А.С., студентка

Керівник: Босенко К.О., викладач спеціаліст

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Підготовка керуючих програм для верстатів з ЧПК - один з найбільш відповідальних і трудомістких етапів технологічної підготовки виробництва. Таким чином, все більш актуальним стає застосування для розробки програм різних систем автоматизованої підготовки керуючих програм (САПР), що різко підвищує їх якість і скорочує терміни підготовки виробництва.

Під CAD-системами (computer-aided design - комп'ютерна підтримка проектування) розуміють програмне забезпечення, яке автоматизує працю конструктора і дозволяє вирішувати завдання проектування виробів та оформлення технічної документації за допомогою персонального комп'ютера.

CAM-системи (computer-aided manufacturing - комп'ютерна підтримка виготовлення) автоматизують розрахунки траєкторій переміщення інструменту для обробки на верстатах з ЧПК і забезпечують видачу керуючих програм за допомогою комп'ютера.

У вітчизняній і зарубіжній практиці знайшли широке застосування такі САПР, як DelCAM, ADEM, Sprut CAM та інші для 2,5 і більше координатної обробки різних заготовок складної форми на фрезерних, токарних верстатах з ЧПУ, а також для електро-ерозійної і лазерної обробки зі структурою управління типу NC і CNC.

Програмування з використанням САМ-систем дозволяють підняти розробку КП для верстатів з ЧПК на більш високий рівень по порівняно з ручним програмуванням. Практика показує, що 57% САМ-систем застосовується програмістами - технологами на своїх робочих місцях, 18% користувачів використовують САМ-системи в цеху на верстатах з ЧПК і 25% задіють САМ-системи від випадку до випадку залежно від поточних обставин.

Метою роботи є аналіз найбільш оптимального програмного середовища для розробки керуючих програм деталей важкого машинобудування. Об'єктом дослідження є технологічний процес корпусної деталі.

Були обрані три найбільш використовуваних пакета для створення керуючий програм: DelCAM, ADEM, Sprut CAM. Кожна з вище перерахованих CAM систем здатна забезпечити високу якість технологічних процесів і раціональне використання комп'ютерної бази при мінімальних затратах праці і часу на їх підготовку і виготовлення.

Але у висновку можна сказати, що оптимальною системою для створення керуючої програми для обробки великогабаритних деталей на верстатах з ЧПК є система SprutCAM. Простота управління режимами роботи проводиться вибором відповідних закладок на панелі головного вікна системи (3D Модель, 2D Геометрія, Технологія, Моделювання). Широкий набір типів технологічних операцій і функції управління їх параметрами дозволяють формувати оптимальні процеси виготовлення деталей різних видів. Контроль отриманої траєкторії руху інструменту проводиться у вбудованому середовищі моделювання обробки.

Список використаних джерел

1. Синеокий Т. В. Обзор CAD/CAM/CAE-систем / Т. В. Синеокий // САПР и графика. – 2002 – № 2 – С. 34–39.
2. Казаков А. ADEM – CAD/CAM-интеграция высокого уровня / А. Казаков, А. Красильников // САПР и графика. – 2003 – № 7. – С. 38–44.
3. Web-страница журнала «САПР и графика» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sapr.ru>.

УДК 67.7822

ПІСКОСТРУМИННА ОБРОБКА – СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ МЕТОДУ

Крайдуба Д.І., студент

Керівник: Забеліна Н.В., викладач II категорії

(Маріупольській коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Піскоструминна обробка металу - це спосіб очищення металевих поверхонь абразивним потоком, який з великою швидкістю направляється та вдаряється в метал і виконує роль шліфувального засобу. Такий процес має подвійну функцію: очищає поверхню і надає їй шорсткості. Залежно від типу абразиву, що використовується, поверхня обробляється та набуває шорсткості у вигляді певної текстури, яка у подальшому стає бездоганною основою для зчеплення із захисним покриттям.

Корундовий матеріал складається з оксиду алюмінію. Володіє надтвердими характеристиками міцності. Абразивні складові всього на 1 одиницю менше твердості

алмазу. Ріжучі кромки частинок мають здатність до самозаточування. Завдяки цьому збільшується швидкість обробки поверхні.

Виробництво електрокорунду ведеться 2 засобами. Електрокорунд буває виплавленим або виготовленим з битих абразивних кіл - дробі. Виготовлений другим засобом, матеріал мало чим поступається виплавленому первинно. При цьому його характеристики міцності досить високі, а вартість - невелика.

Сучасне машинобудівне підприємство ТОВ «МАГМА» міста Маріуполя використовує модифіковану піскоструминну установку для обробки деталей. На підприємстві ТОВ «МАГМА» використовується термоабразивна установка ТАУ-200 призначена для: високоякісної очистки металевих і неметалевих поверхонь від різних видів забруднень і корозії: іржі, окалини, фарб, бітуму, смол, герметика, гуми і ін.; підготовки поверхонь конструкцій під нанесення захисних покриттів; обробки поверхні старого бетону для з'єднання з новим бетоном, видалення ділянок "хворого" бетону перед відновними операціями.

В основу методу покладено принцип одночасного термічного та інтенсивного ударно-абразивного впливу на оброблювану поверхню двокомпонентним надзвуковим високотемпературним струменем, що складається з газового потоку продуктів згорання і часток абразивного матеріалу.

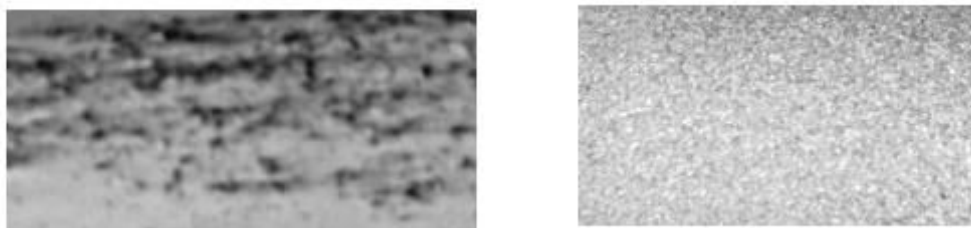

Рис. 1 – Шорсткість поверхні до термоабразивної та після термоабразивної обробки

Абразивні частинки подаються в надзвуковий потік газової струменя, що генерується апаратом, прискорюються до надзвукової швидкості і разом з продуктами згорання бомбардують оброблювану поверхню (Рис. 1).

Переваги термоабразивного методу очищення поверхонь в порівнянні з традиційним піскоструминним засобом:

- Продуктивність очищення вище в 2-3 рази.
- Забезпечується якість очищення до ступеня 1 по ГОСТ 9.402-80, при огляді 6-ти кратним збільшенням окалина, іржа, старі покриття не виявляються.
- Можливість виконувати очищення складних забруднень і покриттів.
- При очищенні відбувається підігрів, знежирення та активування поверхні, виключається операція знежирення перед нанесенням покриття.

- Забезпечується необхідна рівномірна шорсткість поверхні.
- Витрата абразиву знижується в 3-4 рази.
- Виключається попадання на оброблювану поверхню масла і вологи при використанні стисненого повітря.

Список використаних джерел

1. Стаття. Санкт-Петербургской лесотехнической академии. 2017. Вып. 221. В.А. Соколова, В.И. Кретинин, В.А. Марков, Л.Г. Черных «Исследование влияния подготовки поверхности на качество газотермического покрытия».
2. Исупов М.Г Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук «Разработка и исследование технологии струйно-абразивной финишной обработки», Ижевск – 2006
3. Исследование влияния шероховатости поверхности на прочность соединения, полученного с применением металлополимерных композиционных материалов Алексей А.К., к.т.н., доцент, «Российский государственный университет туризма и сервиса», Москва
4. Стаття. Нанокристаллизация металлических поверхностей методами интенсивной пластической деформации (обзор). М. А. Васильев, Г. И. Прокопенко, В. С. Филатова. Институт металлофизики им. Г. В. Курдюмова НАН Украины, Киев-142, Украина

УДК 621.9.06, 62-523.8.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВЕРСТАТІВ З ЧПУ

Гостюк В.А., студент

Керівник: Булі Г.І., викладач спеціальності

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

У докладі представлені основні аспекти модернізації застарілих верстатів з ЧПУ.

Світове верстатобудування вже давно вийшло на якісно новий рівень технологій і продуктивності. В даний час на вітчизняних промислових підприємствах велика частина верстатів з ЧПУ представлена устаткуванням 90-х, 80-х і навіть 70-х років. Рано чи пізно керівники підприємств вимушені вирішувати питання про долю старого парку верстатів, які вже не можуть виконувати зростаючі вимоги сучасного виробництва, тим більше що цей парк тривалий час не оновлювався. Оновлення існуючого парку верстатів може бути здійснене 2-мя шляхами:

1. Переоснащення підприємства, придбання нового устаткування.
2. Модернізація наявного парку верстатів.

Для найбільш швидкого і ефективного зростання обсягів випуску продукції необхідно використовувати обидва варіанти оновлення, що безпосередньо залежить від наявності достатнього об'єму оборотних коштів на підприємстві. На жаль, обмеженість в ресурсах підприємств утрудняє повною мірою використовувати перший шлях оновлення устаткування.

У докладі представлені доступні засоби модернізації найбільш популярних систем ЧПУ класів NC та CNC (2P22, «Електроніка НЦ-31», 2П32 та інших застарілих систем ЧПУ). Виявлені найбільш доступні засоби, з точки зору економії коштів, ремонтнопридатності системи ЧПУ, її обслуговування та експлуатації.

На сьогоднішній день можемо сказати, що модернізація верстатів з ЧПУ є найбільш ефективною та економічно обумовленою формою оновлення застарілих верстатів з ЧПУ.

Тим паче, що такий верстат після ремонту і модернізації, по технологічних можливостях може не поступатися новому устаткуванню. Правильний і грамотний підхід до модернізації верстатів може при мінімальних витратах дати застарілому устаткуванню, не дивлячись на його похилий вік, друге життя, особливо, коли засобів на придбання нового устаткування, як завжди, не вистачає.

УДК 621.7

ВСТАНОВЛЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ СТВОРЕННЯ КЕРАМІЧНИХ ПОРИСТИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ОЧИЩЕННЯ РІДИН ТА ГАЗІВ

Пасевич Я.В., студент

Керівник: Оласюк Я.В. викладач спецдисциплін

(Любешівський технічний коледж Луцького НТУ, смт Любешів, Волинська обл)

У доповіді висвітлено теоретичні засади визначення фізико-хімічних залежностей створення керамічних пористих матеріалів, проведена методика досліджень властивостей керамічних фільтруючих проникних матеріалів, та запропоновано шляхи вдосконалення обладнання для створення даних матеріалів.

Постановка проблеми. Створення нових видів пористих проникних матеріалів багатофункціонального призначення є найважливішим завданням сучасного матеріалознавства, рішення якого дозволить забезпечити ряд галузей промисловості країни, пов'язаних з переробкою й очищенням рідин і газів (хімія, металургія, машинобудування, фармацевтична й гідролізна промисловість та ін.) фільтруючими екологічно чистими елементами. Це дає можливість створення нових видів промислового устаткування з більш

високими коефіцієнтами корисної дії, зменшеною металоємністю, меншим забрудненням навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В даний час відомі так звані радіаційні труби, у яких спалювання газу здійснюється усередині металевих труб при температурах (до 1000°C), обмежених межами жаростійкості. Останнім часом одержують поширення пальники з пористою керамікою. У цей час розроблені термостійкі матеріали на основі кордиєриту, алюмосилікатів літію та титанію. Однак, досліджень у напрямку створення на їхній основі проникних матеріалів відомо вкрай мало, тому є досить актуальною.

Мета дослідження. Встановлення фізико-хімічних закономірностей створення керамічних пористих проникних структур, що володіють комплексом високих показників властивостей, з використанням мінеральної сировини для виготовлення багатофункціональних фільтруючих елементів, в таких галузях промисловості як машинобудівній, металургійній та інших.

Результати дослідження. Розробка керамічних пористих матеріалів є надзвичайно актуальною в даний час, оскільки практично відсутні керамічні проникні матеріали з високою термостійкістю й вогнестійкістю. Крім цього, при створенні й застосуванні таких матеріалів вирішуються питання екологічного характеру, розширення сировинної бази за рахунок використання мінеральної сировини країни, утилізації відходів промисловості. Матеріал більшості керамічних виробів має пористу будову. Завдяки цьому вони здатні поглинати й навіть пропускати рідини й гази. Існує така група пористих керамічних виробів, для яких проникність є основною властивістю, що визначає можливість їхнього застосування. Це так звана проникна кераміка, що фільтрує рідини й гази [1]. Випадки застосування виробів фільтруючої кераміки дуже численні і різноманітні. Конкретні умови експлуатації визначають вибір того або іншого виду фільтруючої кераміки.

Основними фізико-хімічними властивостями є: щільність, пористість, розмір пор, водопоглинання, термічний коефіцієнт лінійного розширення, теплопровідність, теплоємність, механічна міцність, хімічна стійкість.

Щільність визначали методом насичення і гідростатичного зважування (ГОСТ 2211-65 (ISO 5018-83)). Для насичення зразків, об'ємом 5 мл^3 і більше, застосовували кип'ятіння. Насичені рідиною зразки зважували на повітрі і в зануреному стані в рідину на гідростатичних вагах. Щільність і пористість, що здається, синтезованої кераміки визначали згідно ГОСТ 24468-80 (ISO 5016-86). Для визначення дійсної щільності кераміки найбільшого поширення набув пікнометричний метод. Суть цього методу полягає у вимірі об'єму рідини, витисненою пробой випробовуваного матеріалу з судини з відомою місткістю.

Температурний коефіцієнт лінійного розширення дослідних зразків розміром (5x5x50)мм визначається на вертикальному кварцовому дилатометрі системи інституту скла і кераміки ДКВ-2 в інтервалі температур 20-400 °С при записі показів індикатора годинникового типу через кожних 50 °С згідно методики і ГОСТ 10978.

Теплоємність керамічних зразків вимірювали на приладі ІТ-с-400 у відповідності з ГОСТ 23250. Досліджувані зразки діаметром $15 \pm 0,1$ мм і заввишки $10 \pm 0,5$ мм поміщали в спеціальну ампулу приладу.

Теплопровідність. Для вимірювання теплопровідності у вимірнику теплопровідності ІТ-А.-400 використовувався метод динамічного калориметра, що дозволяє отримати температурну залежність параметра, що вивчається.

Механічна міцність при стискуванні різних видів кераміки визначається на зразках, розміри і форма яких встановлені відповідними ГОСТами і ТУ на вироби. Зразки для лабораторних випробувань повинні мати форму куба з довжиною ребра 50мм.

Визначення хімічної стійкості проводиться на цілих зразках або виробах, а також на порошках певного складу. Зручніший і широко застосовується метод визначення хімічної стійкості в подрібненому стані (ГОСТ 473-82). Найбільш достовірні результати виходять при обробці зерен випробовуваного матеріалу великими 0,5- 1,0мм хімічними реактивами, наприклад, концентрованою сірчаною кислотою і 20%- ним розчином NaOH .

Висновки. Дані науково-технічної літератури, лабораторної і виробничої практики дозволяють стверджувати, що найбільш важливою для визначення властивостей керамічних матеріалів є їх структурна, фізико-хімічна і механічна характеристики, які визначаються комплексом різних досліджень. У даній роботі використані найбільш спільні методи дослідження, що дозволяють визначити властивості, а також виявити особливості фазового складу і структури отриманих матеріалів.

Список використаних джерел

1. Белов С.В., Витязь П.А., Шелег В.К. и др. Пористые проницаемые материалы. Справочник. – М.: Металлургия, 1987. – 332 с.
2. Белов С.В. Пористые металлы в машиностроении. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Машиностроение, 1981. – 247 с.
3. Витязь П.А., Капцевич В.М., Шелег В.К. Пористые порошковые материалы и изделия из них. – Минск.: Вышэйшая школа, 1987. – 161 с.
4. Силаев А.Ф., Данилова О.П., Громова О.П. Материалы с капиллярными структурами для фильтрации жидкостей и газов // Порошковая металлургия. – 1978. – № 9. - С. 45-49.
Красовицкая Н.Ю. Фильтр из прокатного пористого металла // Порошковая металлургия. – 1979. – № 9. - С. 59-60.

УДК 669.156

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ТЕРМІЧНОЇ ОБРОБКИ ГОЛКИ ТРУБОПРОФІЛЬНОГО ПРЕСА ДЛЯ ПРЕСУВАННЯ НЕРЖАВІЮЧИХ ТРУБ В УМОВАХ ПРАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ІУКРЕЙН

Денисенко О.В., Ізмайлова М.О., Скоробагатько І.І., студенти

*Керівник: Пінчук В.Л., викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії
(Нікопольський технікум НМетАУ, м. Нікополь)*

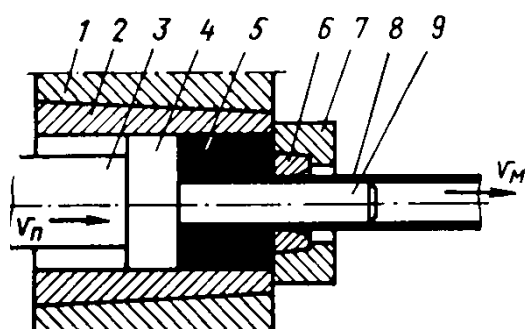
Анотація. Широке поширення одержав процес виробництва сталевих труб методом пресування на гідравлічних пресах. Спосіб гарячого пресування дозволяє виготовляти труби із усіх сталей і сплавів, що важко деформуються.

Ціль даної роботи – дослідження властивостей штампової сталі 4Х5МФ1С після різних режимів термічної обробки профільної голки для пресування труб. Характерною рисою сталі 4Х5МФ1С є комплексне легування й схильність до дисперсійного твердіння. Високий рівень легування сприятливо впливає на міцність, прогартуваність, теплостійкість сталі й дає можливість використовувати її для інструментів, що розігріваються в процесі роботи до 600°C. Дисперсійне твердіння забезпечує гарні деформуючі властивості інструмента.

Процес пресування труб полягає у видавленні металу через кільцевий зазор, утворений матрицею і оправкою.

Схема процесу приведена на рис. 1.1 Закладена в контейнер заготовля під дією преса-штемпеля переміщається з швидкістю v_n і метал видавлюється в замкнений кільцевий зазор, утворений матрицею і голкою (оправкою). Прес-виріб (труба), що одержується, рухається в напрямі переміщення преса-штемпеля, але вже з швидкістю v_m , яка більше v_n , на величину коефіцієнта витягу.

При пресуванні метал випробовує всебічне нерівномірне стиснення, що значно підвищує пластичність металу і дозволяє деформувати його без руйнування з дуже високими мірами обтиснення.

1 – контейнер, 2 – втулка контейнера, 3 – прес-штемпель, 4 – прес-шайба, 5 – заготовка, 6 – матриця, 7 – матрицетримач, 8 – труба, 9 – голка-оправка

Рисунок 1.1 – Схема пресування труби, [25]

Пресування найбільш доцільно при виробництві труб з високолегованих, малопластичних сталей і сплавів, виробів біметалічних і зі складною конфігурацією перетину.

При пресуванні труб для прошивання отвору в заготовці застосовують голки, які встановлюють у голкотримачі. Внутрішній діаметр труби визначається діаметром голки.

Призначення голки – прошивання отвору в злитку й утворення отвору в пресуємій трубі або профілі. Розмір голок невеликий, перебувають під дією високих температурних, силових навантажень, піддані стиранню. Після кожного циклу температура голки досягає 700 і вище, після чого її інтенсивно прохолоджують маслом або водою. З метою підвищення стійкості використовують внутрішнє охолодження голки.

У процесі пресування голка прохолоджується зсередини водою.

В даній роботі студентами були проведені реальні дослідження на базовому підприємстві ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН УКРЕЙН» з метою покращення властивостей пресового інструменту (прошивної голки) і властивостей неіржавіючих труб, що дало значний економічний ефект при виробництві дорогих високолегованих сталей.

Список використаних джерел

1. Артингер, И. Инструментальные стали и их термическая обработка / И. Артингер. – М.: Металлургия. – 1982. – 312 с.
2. Башнин Ю.А., Ушаков Б.К., Секей А.Г. Технология термической обработки стали. – М.: «Металлургия». – 1986. – 386 с.
3. Гуляев Г.И., Притоманов А.Е., Дробич О.П., Верховод В.К. Прессование стальных труб и профилей: Учебник. – М., Металлургия. – 1973. – 192 с.
4. Геллер, Ю.А. Инструментальные стали / Ю.А. Геллер. – М.: Металлургия. – 1968. –
5. Геллер, Ю.А., Рахштадт, А.Г. Материаловедение / Ю.А. Геллер, А.Г. Рахштадт. – М.: Металлургия. – 1975. – 448 с.
6. Долотов Г.П., Кондаков Е.А. Оборудование термических цехов, лабораторий. – М.: Машиностроение. – 1988. – 562 с.
7. Контроль качества термической обработки стальных полуфабрикатов и деталей. Справочник под ред. Кальнера В.Д. – М.: Машиностроение. – 1984. – 324 с.
8. Соколов К.Н. Оборудование термических цехов. – М.: Машиностроение. – 1988.
9. Сидоренко С.М., Сидоренко В.С. Методы контроля качества изделий в машиностроении – М.: «Машиностроение». – 1989. – 389 с.

ПРИКЛАДНА МЕХАНІКА

УДК 687.02

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СМТ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ «ТОНДО» м.МАРІУПОЛЬ

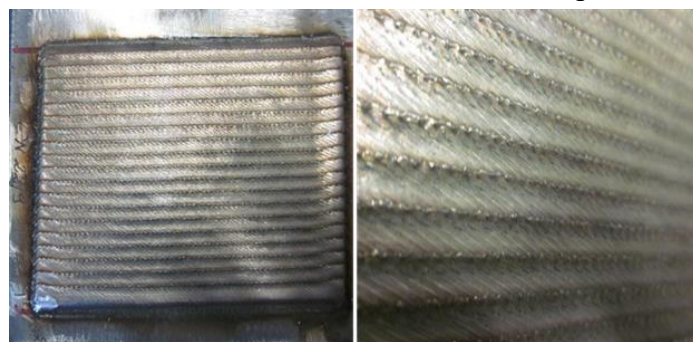
Губка Д., студент 3 курсу

Керівник: Мітін А.А., викладач спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Дугове наплавлення являє собою процес утворення суцільного металевого шару зі спеціальними властивостями за рахунок послідовного накладення паралельних або концентричних валиків, що перекривають один одного. Процес дозволяє отримати на поверхні виробу шар, що володіє спеціальними властивостями, такими як, наприклад, корозійна стійкість, підвищена твердість, стійкість до стирання, антифрикційні властивості та інші. Для наплавлення шарів зі спеціальними властивостями поряд з автоматичної наплавленням під шаром флюсу, широко застосовується наплавлення плавким дротовим електродом в середовищі захисних газів - MIG / MAG. Одним з унікальних процесів, який використовують на підприємстві «Тондо» м.Маріуполь, він дозволяє досягти найвищих результатів при напавленні є процес СМТ - Cold Metal Transfer, холодний перенесення металу.

Рисунок1 - Зовнішній вигляд
поверхні зразка після наплавлення по
СМТ технології

До складу системи СМТ входять: цифрове джерело живлення серії TPS СМТ з додатковим контролером високошвидкісної шини даних LHSB для управління прецизійним сервоприводом пальника та передачі даних про поточний стан і параметри горіння дуги, механізм подачі дроту, шланг-пакет з буфером дроту для забезпечення кінематичної розв'язки з приводом в пальнику, зварювальний пальник. Система може бути змонтована на системі автоматизації або входити до складу зварювального робототехнічного комплексу (РТК).

Одним з унікальних застосувань процесу є наплавка пробок кульових кранів великих діаметрів (до 700 мм). Програмне забезпечення спеціалізованої установки в поєднанні з системою позиціонування заготовки і переміщення пальника дозволяє виконувати наплавку

сферичних, циліндричних і плоских поверхонь пробки кульового крана. Завдяки застосуванню процесу СМТ технології досягаються високі показники якості наплавленого металу, як за хімічним складом, так і за властивостями, на 80% відбувається скорочення перемішування основного та присадочного матеріалу, що дозволяє досягти гарантованого хімічного складу наплавленого шару. Зменшується тепловий вплив.

При роботі з алюмінієм тепловий вплив скорочується на 90% температура в зоні наплавлення коливається від 170 ° С - для звичайних сталей до 390 ° С - для легованих сталей. MIG-процеси, СМТ і СМТ Twin: Універсальні рішення для наплавлення і зварювання в складі систем автоматизації та РТК. Робота з усім спектром сталей та сплавів, в т.ч. Cr-Ni стали та Ni сплави, бронзи, мельхіору і т.д.

УДК 621.791.927.5:537.63

EWM-FORCEARC –ЗВАРЮВАННЯ З ГЛИБОКИМ ПРОВАРОМ ЗА РАХУНОК КОРОТКОЇ СТИСЛОЇ ДУГИ

Пучков К.О., студент

Керівник: Белова М.П., викладач спецдисциплін

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Зварювання із струменевим перенесенням металу дуже часто використовується на практиці, коли необхідно домогтися високої продуктивності. При багатьох перевагах на практиці таке зварювання іноді викликає певні труднощі. Зокрема, внаслідок щодо великої зварювальної дуги вона сильно схильна до магнітного дуття, через що може сильно відхилятися. Як наслідок відхилення дуги можуть виникати підрізи або несплавлення зварювальних кромок.

Вирішити цю проблему можна в обмеженні довжини зварювальної дуги. "Коротка і рівна струменева дуга" досягається при значно більш низькій напрузі і тому супроводжується короткими замиканнями. При цьому тривалість коротких замикань незначна, а зростання струму дуже мало. Зварювання на такий дузі не супроводжується утворенням великої кількості бризок, лише легке розпорошення дрібних крапельок, що не приварюються до поверхні металу.

У порівнянні зі стандартною струйною дугою дуга EWM-forceArc має такі переваги:

висока проплавляюча здатність за рахунок виключно сильного тиску плазми в зварювальній дузі;

-зручність використання при ручному зварюванні завдяки низькій схильності короткої дуги магнітному дугтю;

-відсутність підрізів, відсутність несплавлення зварювальних кромок завдяки короткій дузі;

- висока швидкість зварювання, економія зварювальних матеріалів за рахунок можливості застосування розділок з меншими кутами розкриття кромок;

-невелика зона термічного нагріву і невелике викривлення завдяки обмеженому нагрівання.

Для реалізації зварювальної дуги EWM-forceArc використовуються джерела живлення нового покоління Phoeenix.

Області застосування технології EWM-forceArc - машинобудування, суднобудування, автовиробництво, виробництво обладнання, виготовлення будь-яких металоконструкцій.

Список використаних джерел

1. Биковський О.Г., Пінковський І.В. Довідник зварника. Київ. Техніка. 2002
2. Гуменюк І.В., Іваськів О.В., Гуменюк О.В. Технологія електродугового зварювання Підручник. К:Грамота,2006-512с.Бібліогр.:499 с: іл.
3. Квасницький І.П. Спеціальні способи зварювання. Навчальний посібник. - Миколаїв: УДМТУ, 2003. - 437 с.
4. Літовченко П.І., Іванова Л.П. Технологія конструкційних матеріалів. Навчальний посібник. — Х. : НАНГУ, 2016. — 306 с. : іл.

УДК 621.791(075)

ЧАВУН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗВАРЮВАННЯ

Бабак А.Р., студент

Керівник: Бабич М.М., викладач I категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Чавунами - це залізовуглецеві сплави, що містять вуглецю понад 2.0%. Розповсюджені марки чавунів звичайно, містять 2.5 - 4% вуглецю, 1 - 4.5% кремнію, 0.2 - 1.5% марганцю, домішки фосфору й сірки.

Чавуни розрізняють за структурою, способом виготовлення, хімічним складом й призначенням. У залежності від того, в якому стані знаходиться вуглець чавуни поділяють на білі та графітізовані. В білих чавунах весь вуглець, не розчинений у залізі, знаходиться у

зв'язаному стані у вигляді хімічної сполуки Fe_3C - карбіду заліза (цементиту). Процес утворення в чавуні цементиту називається відбілом.

Утворення графіту в чавуні може відбуватися в результаті безпосереднього виділення його в рідкому чавуні або внаслідок розпаду попередньо утвореного цементиту.

На процес кристалізації чавуну в білому чи графітізованому стані впливають швидкість охолодження виливків після заливання рідким металом та хімічний склад чавуну. В залежності від форми графітних включень у графітізованих чавунах останні поділяються на сірий, ковкий, високоміцний та чавун із вермикулярним графітом.

Особливості зварювання чавуну - причини, за якими вона ускладнена: схильність чавуну до відбілювання; тріщинообразовання при зварюванні; різкий перехід при нагріванні з твердого стану в рідке.

Чавун - вибілений, якщо більша частина вуглецю в ньому знаходиться в хімічно зв'язаному стані, тобто у вигляді цементиту Fe_3C . Відбілювання відбувається при швидкому охолодженні розплавленого чавуну, Вуглець не встигає виділитися у вигляді графіту, а виділяється у вигляді цементиту, ледебуріта і мартенситу; чавун стає твердим і не піддається механічній обробці.

Уникнути цих труднощів при зварюванні чавуну можна двома способами.

Виконується гаряче зварювання чавуну з подальшим повільним охолодженням після зварювання. Виконується холодне зварювання чавуну, але в шов вводять елементи, що перешкоджають утворенню цементиту, або використовуються засоби зміцнення швів.

Особливості зварювання чавуну за допомогою різних технологій.

Дугове зварювання вугільним електродом - застосовують у якості електродів вугільні чи графітові стрижні. Дугове зварювання чавунним електродом - як електроди застосовують литі стрижні діаметром 8 — 12 мм. На стрижні наносять спеціальні графітозуючі покриття. Зварювання роблять на постійному струмі при зворотній полярності як у гарячому, так і в холодному стані. Наплавлення й зварювання - роблять чавунним електродом діаметром 7 — 8 мм по шару гранульованої шихти.

Холодне зварювання чавуну — це такий спосіб зварювання, коли місцевий чи загальний підігрів виробу відсутній. Зварювання сталевими електродами - з метою утворення міцного наплавленого металу в чавунний виріб загортають шпильки, які згодом обварюють. Зварювання міднозалізними електродами.

Зварювання залізонікелевими електродами. Електроди марки ЦЧ-3 і ЦН-3А виготовляють з залізонікелевого дроту з покриттям фтористо- карбонатного типу і застосовують для зварювання високоміцних і сірих чавунів. Дугове зварювання електродами з аустенітного чавуну з струмопровідним покриттям. Ці електроди призначені для

заварювання дефектів лиття і ремонтного зварювання. Механізовані способи зварювання чавуну. Чавун іноді зварюють напівавтоматичним і електрошлаковим зварюванням.

УДК 681.2.091

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗВАРЮВАННЯ ТА СПОРІДНЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Віндиш М.М., студент

Керівник: Сівірін І.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Основним напрямком зниження розбризкування при зварюванні в захисних газах в даний час є застосування газових сумішей на основі аргону з добавками вуглецевого газу або $\text{CO}_2 + \text{O}_2$, а при захисті дуги CO_2 порошковим дротом.

Порошковий дріт дозволяє істотно знизити розбризкування і отримати високі механічні властивості зварних з'єднань, але через більш високу вартість (в порівнянні з суцільним дротом) і по ряду інших причин в Україні його застосовують в обмежених кількостях.

В інших країнах світу в структурі споживання зварювальних матеріалів частка порошкового дроту становить: Корея – 40 %, Японія – 35,9 %, Північна Америка – 22,1 %, країни ЄС – 19,1 %, Тайвань – 18,8 %.

В даний час інтенсивно зростає попит на зварювальні та наплавочні матеріали, застосовувані в секторі ремонту і технічного обслуговування, для зварювання, пайки і поверхневого зміцнення, а також термічного напилювання.

У структурі ринку зварювальних матеріалів для ремонту і технічного обслуговування, на порошковий дріт припадає 24 %, на зварювальні електроди – 50 %, на суцільний дріт – 24 % і дріт для зварювання під флюсом – 2 %.

Однією з найбільш значущих тенденцій в зварювальному виробництві є комп'ютерне моделювання відповідних процесів. Там, де раніше був потрібний цілий апаратний комплекс, сьогодні досить одного пристрою, оснащеного потрібної «периферією».

Автоматизація дозволяє використовувати принципово нові методи електричного зварювання. Вони будуються на швидкій зміні струму, поєднанні його високих і низьких імпульсів і т. д. Все це дозволяє зварювати складні матеріали, зменшувати час необхідної роботи, підвищувати якість роботи. Крім того, знижуються вимоги до кваліфікації зварювальника.

Практичне застосування зварювання настільки розширилася протягом минулих двадцяти років і в різноманітності використання та спеціалізації, що термін «зварювання»

тепер вільно замінюється терміном «з'єднання», не втрачаючи при цьому смислового навантаження. Нові процеси, такі як зварювання тертям, і нові матеріали (пластмаси і кераміка), що з'явилися в традиційному контексті, ведуть до нових технологій і незвичайних рішень.

Інформатика також сприяє розвитку зварювальної інженерії і, спільно з електронікою, вимагає в кінцевому рахунку створення кібернетичного зварника.

Чи може зварювання перестати бути спеціальним процесом і стати керованим і програмованим? Можливо, у віддаленому майбутньому.

Між тим, на сьогоднішній день технологічна і наукова компетенція, а також оперативне уміння залишаються базою для більшої частини зварювального виробництва, що вимагає постійної інформативної і фінансової підтримки.

Зварювання та споріднені технології будуть і надалі інтенсивно розвиватися, оскільки вони є ключовими для ведучих галузей сучасної промисловості.

621.314.58

ВИКОРИСТАННЯ ШИРОТНО-ІМПУЛЬСНОЇ МОДУЛЯЦІЇ В ЗВАРЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛАХ ЖИВЛЕННЯ, ЯК ЗАСІБ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Ахкозов І.В., студент

Керівник: Жеваго Н.М., викладач I категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

В даний час споживання електроенергії значно зросла, 70% всієї електроенергії сьогодні доводиться на підприємства, в свою чергу зварювання споживає 35-40% всієї електроенергії.

Зварювання є одним з найбільш досконалих, економічно вигідних, високопродуктивних і в значній мірі механізованих технологічних процесів. Тому вона широко застосовується в машинобудуванні.

При виконанні зварювальних робіт важливо, щоб дуга легко збуджувалася, стійко існувала и легко регулювалися за своїми енергетичними параметрами. Тобто основними споживача електроенергії є зварювальний дуга и зварювальне обладнання.

Найвигіднішим способом зменшити витрати електроенергії при виконанні зварювальних робіт є: заміна джерел живлення на більш сучасні та ефективні управління струмом який здійснюється за допомогою широтно - імпульсного модулятора. Використання

в джерелах живлення широтно-імпульсних модуляторів дозволяє зменшити споживання електроенергії та досягти ККД 85-90% в порівнянні з нинішнім в 60-70%.

В даний час зварювальне обладнання для напіваавтоматичного зварювання комплектується джерелами живлення у вигляді випрямляча типу ВДМ-6303 С.

В таких джерелах живлення регулювання струму проводиться за рахунок напівпровідникового елемента - тиристора, який має низку недоліків: висока ціна, перегрев при тривалій роботі, чутливість до перепадів температур, вимагає додаткового стабілізатора напруги, низька точність регулювання зварювального струму.

Випрямлячі активно замінюються зварювальними інверторами, які мають ряд переваг таких як: висока продуктивність процесу, малу вагу і габаритні розміри, мобільні, низькі вимоги до стабільності робочої напруги мережі, спрощення процесу зварювання за рахунок можливості автоматичного контролю процесу, висока якість зварного шва, надійність.

Дія широтно-імпульсного модулятора ґрунтується на зміні ширини імпульсу струму, при цьому частота і амплітуда імпульсу залишається незмінною.

Основною причиною застосування цього методу стало збільшення ККД у вторинних джерелах живлення, що природно призводить до підвищення ефективності та зменшення споживаної електроенергії.

Широтно-імпульсний модулятор побудований на основі біполярного транзистора з ізолюваним затвором також можуть використовуватися і інші елементи які мають можливість працювати в ключовому режимі тобто вони або розімкнуті (вимкнені) або замкнуті (режим насичення).

Порівняємо характеристики двох джерел живлення (випрямляча ВДМ-6303 З та інвертора Elitech IC 250П).

Після порівняння зварювальний інвертор, в основі якого дозволяється застосовувати широтно-імпульсний модулятор перевершив зварювальний випрямляч за своїми технічними характеристиками, якщо бути точніше ККД підвищелось на 10-20%, зменшення споживання енергії в кілька разів, стійкість горіння дуги підвищується на 45- 60%, а ефективність самого процесу зростає на 30%.

Замінивши джерело живлення, ми скоротили витрати електроенергії вдвічі.

Внаслідок, виконаного порівняльного аналізу джерел живлення впливає висновок, що впровадження нових технологій в джерела живлення спричинить за собою ряд позитивних і економічно вигідних факторів, які сприятимуть розвитку виробництва, підвищенню продуктивності, зменшення споживаної електроенергії, підвищення доходу підприємства і тим самим виведе компанії на новий рівень конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. http://www.gaw.ru/html.cgi/txt/doctransistor/igbt_semi/index.htm
2. <http://kazus.ru/articles/220.html>
3. <http://easyelectronics.ru/avr-uchebnyj-kurs-ispolzovanie-shim.html>
4. <http://www.shelezyakin.ru/?p=1135>
5. https://uk.wikipedia.org/wiki/Широтно-імпульсна_модуляція
6. <http://articles.greenchip.com.ua/1-0-20-1.html>

УДК 669.156

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗВАРЮВАННЯ

Кузнецов М.А. студент

Керівник : Маслакова Л.С., «спеціаліст другої категорії»

(Слов'янський коледж ДВНЗ «СлКТІ», м. Слов'янськ)

Застосування інформаційних технологій дозволило не тільки полегшити працю людини, але і реалізувати нові сучасні технологічні процеси.

Зварювання металів знайшло поширення завдяки технічним та економічним перевагам у порівнянні з іншими способами з'єднання деталей, конструкцій та споруд. Технологія зварювання металоконструкцій постійно вдосконалюється.

Ключовою проблемою важкого машинобудування України сьогодні є створення економічних, надійних і довговічних зварних конструкцій, що можуть працювати на землі, під водою і в космосі, при великій різниці температур, в агресивних середовищах і при інтенсивному опромінюванні.

Вивчення технологій різних зварювальних процесів є першим кроком для розробки створення конкурентоздатного вітчизняного обладнання.

Основою зварювального виробництва є зварювання плавленням.

На ринку зварювального обладнання перше місце займає апаратура для дугового зварювання.

Друге місце займає виробництво обладнання для контактного зварювання.

Розширюються галузі застосування лазерних технологій, зокрема потужних діодних зварювальних лазерів з високим к.к.д. Лазерне зварювання має багато переваг порівняно з традиційними зварювальними технологіями.

Невід'ємною частиною зварювального виробництва є наплавлення. Удосконалюються технології нанесення спеціального та захисного покриття методами плазмо-дугового, електронно-променевого, газотермічного й динамічного напилення.

Створено ще дві електрометалургійні технології: плазмово-дугову та електронно-променеву.

Особливо широку популярність знайшов метод Славянова.

Плазмове зварювання відноситься до дугових видів зварювання, при цьому для джерела нагрівання зварюваних заготовок використовується стисла дуга.

Технологія електрошлакового зварювання - процес утворення нероз'ємного з'єднання, при якому розплавлення основного і присадочного металу здійснюється за рахунок тепла, що виділяється при проходженні електричного струму через розплавлений флюс.

Електронно-променеве зварювання ґрунтується на використанні для нагрівання енергії електронного променя.

Створення економічних, надійних і довговічних зварних конструкцій з нових конструкційних матеріалів, які працюють в широкому діапазоні температур в агресивних середовищах, являє собою важливу науково-технічну задачу найближчого майбутнього.

Новітні технології - неперевершена якість, максимальна надійність, найвища ефективність та запорука якісної підготовки висококваліфікованих робітників зварювального виробництва

УДК – 658.562

ТЕХНІЧНА ДІАГНОСТИКА ДУГОГАСИЛЬНОЇ КАМЕРИ

Цибанєв Є.Ю., студент

Керівник: Мірошникова Т.П., викладач вищої категорії

(Дніпровський технікум зварювання

та електроніки імені Є.О. Патона, м. Дніпро)

Дугогасильна камера повітряного вимикача ВВ-330 кВ. При відключенні вимикача головні контакти розмикаються, після чого весь струм проходить по дугогасильним контактам, які знаходяться у камері.

Так як це сосуд, який працює під тиском, то діагностика проводиться згідно з НПАОП 0.00-1.59-87.

При діагностиці зварних швів дугогасильної камери повітряного вимикача застосовуються наступні неруйнівні методи контролю:

- контроль зовнішнім оглядом, 100% зовнішньої і внутрішньої поверхні, вимір овальності;

- ультразвукова дефектоскопія, 100%;
- ультразвукова товщинометрія;
- капілярна дефектоскопія, 100%;
- вимір твердості металу.

Контроль проводять атестовані дефектоскопісти згідно ISO 9712.

Зовнішній та вимірювання огляд застосовується у всіх випадках незалежно від інших методів контролю. Огляд проводиться неозброєним оком або за допомогою лупи 10-20^x.

Перевіряються всі зварні шви та поверхні виробу в зонах термічного впливу. При зовнішньому огляді можна виявити такі поверхневі дефекти: тріщини, підрізи, поверхневі пори.

Ультразвуковий контроль виконується переносним дефектоскопом УД4-Т, який може вимірювати розміри і розташування дефектів, глибину їх залягання у зварних з'єднаннях та основному металі.

Капілярний контроль зварних з'єднань проводиться згідно з ГОСТ 18442-80.

Етапи проведення контролю:

- очищення поверхні. Це потрібно для того, щоб барвнику вдалося проникнути в середину дефектів, які можуть бути на поверхні. Щоб змити навіть найдрібніші частинки бруду і пилу, можна просто промити деталі за допомогою води або будь-якого очисника. На поверхні не повинно бути мастила, та інших речовин.

- нанесення барвника. Барвник - пенетрант червоного кольору. Його наносять за допомогою розпилювача. Температура в межах від +5⁰С до +50⁰С. Час проведення становить від 5 до 30 хвилин;

- нанесення проявника. Його наносять рівним шаром на поверхню. Найчастіше ця речовина білого кольору;

- контроль.

Для вимірювання товщини стінки використовують ультразвуковий товщиномір УТ-98 «СКАТ».

УЗТ проводиться відповідно до вимог СТТУ НК 01-03 з метою визначення стоншення і швидкості корозійного ураження стінок елементів посудини.

У місцях заміру товщини стінки, поверхня повинна бути зачищена до якості не нижче ніж R_z=40 мкм. Товщина стінки визначається як середнє значення за результатами трьох вимірів.

Товщину стінки визначають на основних елементах посудини (обичайках, днищах, кришках люків).

На обичайках УЗТ проводиться методом квадратної сітки (100x100мм), а на днищах – по колу, від кільцевого шва до центра днища.

Вимірювання твердості проводиться з метою визначення можливих змін твердості та механічних характеристик металу елементів посудини, що відбулись за час експлуатації посудини, а також для перевірки якості термічної обробки місць, які піддавалися ремонту із застосуванням зварювання.

Для виміру твердості використовують портативний прилад на вимірювання твердості металу ТД-003М.

ТВ здійснюється на шліфованій плоскій площадці. Оптимальний розмір площадок для ТВ – 50x50 мм.

Вимір твердості необхідно виконувати у зонах:

- зварного шва;
- термічного впливу;
- основного металу по обидва боки від зварного з'єднання.

Список використаних джерел

1. ДСТУ EN ISO 9712:2014 «Неруйнівний контроль. Кваліфікація та сертифікація персоналу неруйнівного контролю»
2. НПАОП 0.00-1.59-87 «Правила безпеки і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском»
3. ГОСТ 23479-79 «Контроль неразрушающий. Методы оптического вида»
4. ДСТУ EN ISO 6520-1:2015 «Классификация дефектов геометрии и сплошности в металлических материалах»
5. ДСТУ ISO 17637:2017 «Неруйнівний контроль зварних швів. Візуальний контроль з'єднань, виконаних зварюванням плавленням»
6. СТТУ НК 01-03 «Контроль неразрушающий. Методы ультразвуковые. Контроль толщины металла. Основные положения»
7. ГОСТ 14782-86 «Контроль неразрушающий. Соединения сварные. Методы ультразвуковые»
8. СОУ-Н МПЕ 40.1.17.302-2005 «Ультразвуковой контроль сварных соединений элементов котлов, трубопроводов и сосудов»
9. ГОСТ 18442-80 «Контроль неразрушающий. Капиллярный метод»
10. ДСТУ EN 3452-1:2014 «Неруйнівний контроль. Капілярний контроль. Загальні вимоги»

11. ГОСТ 22761-77 «Металлы и сплавы. Метод измерения по Бринеллю переносными твердомерами статического действия»

12. ДСТУ EN 13018:2017 «Неруйнівний контроль. Контроль візуальний. Устаткування»

УДК – 658.562

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ КОНТРОЛЮ ЗВАРНИХ З'ЄДНАНЬ ОБИЧАЙКИ БЕТОННОГО КОНТЕЙНЕРУ В ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ

Зайченко А.К., студент

Керівник: Мірошникова Т.П., викладач вищої категорії

*(Дніпровський технікум зварювання
та електроніки імені Є.О. Патона, м. Дніпро)*

Обичайка є облицювальним елементом бетонного контейнера, системи проміжного зберігання відпрацьованих тепловиділяючих збірок (ВТВЗ) у вентильованих бетонних контейнерах, що встановлюються на бетонному майданчику (система ВКЗ-ВВЕР) СЗВЯП ЗАЕС.

Необхідно проводити термічну обробку подовжнього зварного з'єднання обичайки, виконаного дуговим зварюванням в захисних газах, згідно з вимогами пункту 8.10 ПНАЭ Г-7-009-89 – високий відпуск.

Згідно технології виготовлення обичайки бетонного контейнера системи зберігання відпрацьованого ядерного палива для контролю якості зварних з'єднань застосовують: контроль зовнішнім оглядом, ультразвукова дефектоскопія, контроль іонізованим випромінюванням.

З метою виконання вимог ПНАЭ Г-7-010-89 необхідно контролювати:

- чистоту кромок та поверхні;
- контроль якості зварювальних матеріалів;
- кваліфікацію зварювальників;
- режим зварювання;
- виконання режимів нагрівання металу;
- порядок виконання швів;
- готовність до роботи обладнання;
- очищення наплавленого металу від шлаку;
- температуру навколишнього середовища з метою профілактичних заходів недопустимості виникнення дефектів.

Вхідний контроль основних матеріалів повинен проводитися відповідно з вказівками ПНАЭ Г-7-008-89.

Контроль якості зварювальних та наплавних матеріалів включає перевірку документації, оцінку стану упаковки і зовнішнього стану, що неруйнівний контроль металу шва або наплавленого металу, виконаних контрольованими матеріалами.

Операційний контроль охоплює перевірку дотримання вимог технічної документації при підготовці і складанні під зварювання (наплавлення), підігріві, зварюванні (наплавленні) і термічній обробці.

Атестація дефектоскопів підрозділяється на наступні види:

- первинна;
- повторна;
- позачергова.

Візуальний та вимірювальний контроль проводиться перед всіма методами контроль. Контроль проводять неозброєним оком, або за допомогою: лупи $10^{\times}$ - $20^{\times}$, штангенциркуля, металевих лінійок.

При візуальному огляді перевіряються всі зварні шви та біляшовну зону. При зовнішньому огляді можна виявити такі поверхневі дефекти: тріщини, пропали, непровари, подрізи, натікання.

Для проведення ультразвукового контролю використовується:

- ультразвуковий дефектоскоп з перетворювачами та кабелями;
- стандартні контрольні зразки та стандартні зразки підприємства.

Для контролю обирають дефектоскоп УД4-Т

Ультразвуковий дефектоскоп УД4-Т «Томографік» призначений для пошуку дефектів в зварних швах і виробках з металів. Діапазон вимірюваних глибин: від 0,5 до 5 000 мм. Працює в режимі дефектоскопа, толщиномера, тензометра.

Зварне з'єднання готують до ультразвукового контролю при відсутності в з'єднанні зовнішніх дефектів. Форма і розміри біля шовної зони повинні дозволяти переміщати перетворювач в межах, що забезпечують прозвучу акустичної віслю перетворювача зварного з'єднання або його частини, яка підлягає контролю.

Обираємо рентгенівський дефектоскоп дефектоскоп АРИНА-9.

При радіографічному контролі слід використовувати радіографічні плівки, які відповідають вимогам технічних умов на них.

Вибір типу плівки проводиться в залежності від вимог до радіографічного контролю.

Тип плівки обирається згідно ГОСТ 7512-82.

Комплекти еталонів обираємо в залежності від обраної чутливості за ГОСТ-7512-82.

Для фотообробки ми використовуємо:

- Проявник Структурикс G135 (склад: метол, сульфід натрію кристалічного, сульфід натрій, гідрохінон, натрій вуглекислий кристалічний, натрію вуглекислотного безводного, бромістого калію, води);
- Фіксаж Структурикс G335 (склад: гіпосульфиту натрію, амонію хлористого, натрію метабисульфід, води).

Список використаних джерел

1. ПНАЭ Г-7-010-89 «Оборудование и трубопроводы атомных энергетических установок. Сварные соединения и наплавки. Правила контроля»
2. ГОСТ 23479-79 «Контроль неразрушающий. Методы оптического вида»
3. ДСТУ ISO 17637:2003 «Неруйнівний контроль зварних швів. Візуальний контроль з'єднань, виконаних зварюванням плавленням»
4. ГОСТ 14782-86 «Контроль неразрушающий. Соединения сварные. Методы ультразвуковые»
5. ГОСТ 7512-82 «Контроль неразрушающий. Соединения сварные. Радиографический метод»

УДК 621.791.75

МАГНІТНЕ ДУТТЯ ЯК ЯВИЩЕ ВПЛИВУ МАГНІТНОГО ПОЛЯ

Марченко Д.О., студент

Керівники: Єсіпова О.Ю., викладач I категорії,

Бортнік О.М., викладач II категорії

(Дніпровський технікум зварювання

та електроніки імені Є. О. Патона, м. Дніпро)

Вивчення студентами фундаментальних дисциплін є тісно пов'язане із застосуванням набутих знань при вивчення спецдисциплін на старших курсах навчання. Адже будучи студентом 3 курсу починаєш розуміти, навіщо вивчав фізику, хімію, електротехніку, технічну механіку. А ще більшу зацікавленість викликає явище, яке ти побачив на власні очі під час зварювальної практики і намагаєшся знайти цьому правильне теоретичне обґрунтування. Доведу це на прикладі явища відхилення дуги від своєї осі, що має назву магнітного дуття.

Для цього слід застосувати отримані знання з електротехніки, а саме:

- розуміти явище магнітної індукції і взаємної індукції;

• знати яким чином явище магнітної індукції і взаємної індукції використовується в електричних трансформаторах.

А також з точки зору теорії зварювальних процесів:

- розуміти явище магнітного дуття при зварюванні;
- знати способи зниження його впливу на процес горіння дуги.

Магнітним полем електричного струму називається простір навколо провідника, в якому виявляється дія магнітних сил, якщо по провіднику проходить електричний струм.

Магнітним полем називається одна з двох сторін електромагнітного поля, що збуджується електричними зарядами частинок, що рухаються і зміною електричного поля. Вона характеризується силовим впливом на рухомі заряджені частинки, і, як наслідок, на електричні струми.

У провіднику, який переміщається в магнітному полі, виникає (індукується) електрорушійна сила. Це явище називається магнітною індукцією.

Явище магнітної індукції і взаємної індукції широко використовується в зварювальній техніці (зварювальні трансформатори, системи регулювання величини зварювального струму, системи обмеження зварювального струму при короткому замиканні і ін.).

Чим більше магнітна індукція в даній точці поля, тим з більшою силою буде діяти поле в цій точці на магнітну стрілку або рухомий електричний заряд.

Вам необхідно пам'ятати, що при роботі трансформатора в режимі холостого ходу, незважаючи на відсутність струму в колі вторинної обмотки, вихідні клеми вторинної обмотки трансформатора знаходяться під напругою (U_{xx}).

При виконанні зварювання Ви можете зіткнутися з явищем, яке називається магнітним дуттям. Явище магнітного дуття частіше і в більшій мірі проявляється при виконанні зварювання на постійному струмі.

Магнітне дуття характеризується наступними ознаками:

- стовп зварювальної дуги різко відхиляється від нормального стану;
- дуга горить нестійко, часто обривається;
- змінюється звук горіння дуги - з'являються хлопки.

Магнітне дуття порушує формування шва і може сприяти появі в шві таких дефектів як непровари і несплавлення.

Причиною виникнення магнітного дуття є взаємодія магнітного поля зварювальної дуги з іншими розташованими близько магнітними полями або феромагнітними масами.

У результаті взаємодії магнітного поля дуги і магнітного поля, що виникає в зварюваній деталі при проходженні струму, зварювальна дуга відхиляється в сторону протилежну місця підключення струмопроводу.

Вплив феромагнітних мас на відхилення дуги обумовлено тим, що внаслідок великої різниці в опорі проходженню магнітних силових ліній поля дуги через повітря і через феромагнітні матеріали (залізо і його сплави) магнітне поле виявляється більш згущеним з боку, протилежного розташуванню маси, тому стовп дуги зміщується в бік феромагнітного тіла.

Зменшити вплив магнітного дуття на зварювальний процес можна такими способами:

- виконанням зварювання короткої дугою;
- нахилом електрода таким чином, щоб його торець був направлений в сторону дії магнітного дуття;
- заміною постійного зварювального струму на змінний, при якому магнітне дуття проявляється значно менше;
- підведенням струму ближче до дуги;
- використанням спеціальних стабілізаторів дуги.

Список використаних джерел

- 1 Попов В.С. Николаев С.А. Общая электротехника с основами электроники; 1972 год, 504 стр.
- 2 Электрическая сварочная дуга: Лесков Г.И., Машиностроение; 1970 год, 335 стр.
- 3 Технологія електродугового зварювання: Підручник, І.В. Гуменюк, О.В. Іваськів, О.В. Гуменюк; Київ: Грамота, 2006 рік
- 4 <http://moyaosvita.com.ua/>

УДК 621.793

ВИКОРИСТАННЯ ГАЗОВИХ СУМІШЕЙ ПРИ ДУГОВОМУ ЗВАРЮВАННІ ПЛАВЛЕННЯМ

Довбуш К.В., студент

Керівник: Бортнік О.М., викладач II категорії

*(Дніпровський технікум зварювання
та електроніки імені Є. О. Патона, м. Дніпро)*

В якості захисних газів при дугового зварювання плавленням МІГ / МАГ застосовують інертні гази, активні гази і їх суміші.

Інертними називають гази, які не здатні до хімічних реакцій і практично не розчинні у металах. При дуговому зварюванні плавленням МІГ / МАГ використовуються такі інертні гази як аргон (Ar), гелій (He) і їх суміші.

Активними захисними газами називають гази, здатні захищати зону зварювання від доступу повітря і разом з тим хімічно реагують зі зварюваних метал-лом або фізично розчиняються в ньому. При дугового зварювання сталей в якості захисного середовища застосовують вуглекислий газ (CO_2).

Інертні гази

Аргон - найбільш часто застосовуваний при зварюванні інертний газ. Безбарвний, неотруйний, негорючий і не вибухобезпечний газ. Будучи важчий за повітря, аргон забезпечує хороший газовий захист зварювальної ванни. Дуга в аргоні відрізняється високою стабільністю.

Гелій - безбарвний, неотруйний, негорючий і невибухобезпечний газ. Значно легше повітря і аргону, що ускладнює захист зварювальної ванни і вимагає більшої витрати захисного газу.

Гелій використовується рідше, ніж аргон, через дефіцитності і високої вартості. Однак, при одному і тому ж значенні струму дуга в гелій виділяє в 1,5 - 2 рази більше енергії, ніж в аргоні.

Активні гази

Вуглекислий газ (двоокис вуглецю) - безбарвний, не отруйний, важчий за повітря. Вуглекислий газ добре розчиняється у воді. Застосування вуглекислого газу забезпечує надійний захист зони зварювання від контакту з повітрям і попереджає азотування металу шва. Вуглекислий газ чинить на метал зварювальної ванни окислюючу та науглецьовуючу дію. З легуючих елементів ванни найбільш сильно окислюються алюміній, титан і цирконій, менш інтенсивно - кремній, марганець, хром, ванадій і ін.

Кисень - це безбарвний газ без запаху, нетоксичний, негорючий і не вибухонебезпечний, однак, будучи сильним окислювачем, різко збільшує здатність інших металів до горіння.

У зварювальному виробництві кисень широко застосовують для газового зварювання і різання, а також при дуговому зварюванні як складову частину захисної газової суміші. Кисень зменшує поверхневий натяг металу, і тому зі збільшенням його вмісту в суміші на основі аргону критичний струм зменшується.

Азот - безбарвний газ, без запаху, не горить і не підтримує горіння. У зварювальному виробництві азот знаходить обмежене застосування. При зварюванні в середовищі азоту відбувається крупнокрапельне перенесення металу з інтенсивним розбризкуванням, тому що азот підвищує поверхневий натяг металу і розмір крапель збільшується.

Водень - не має кольору, запаху і є горючим газом. Водень рідко використовують в зварювальному виробництві. Застосовується при атомно-водневому зварюванні і дуговому зварюванні в захисних газах (у суміші Ar-H_2 до 12%).

Іноді є доцільним вживання газових сумішей. Істотне значення при виборі складу захисного газу мають економічні міркування.

Суміш аргону і гелію

Суміш аргону і гелію - оптимальний склад містить 35 - 40% аргону в 60 - 65% гелію. Так в повній мірі реалізуються переваги обох газів: аргон забезпечує стабільність дуги і очищення зварювального шва, гелій - високу глибину проплавлення.

Суміш $\text{Ar} + (1 - 5\% \text{O}_2)$. Домішка кисню до аргону знижує критичний струм, при якому крапельне перенесення металу переходить в струменеве, сприяє отриманню більш щільного наплавленого металу, покращує сплавлення, зменшує підрізи і збільшує продуктивність зварювання. Аргоно-кисневу суміш застосовують для зварювання низьковуглецевої і легированої сталі.

Суміш $\text{Ar} + (10 - 20\% \text{CO}_2)$. Вуглекислий газ при зварюванні маловуглецевої і низьколегованої сталі сприяє усуненню пористості в зварних швах; добавка CO_2 до аргону підвищує стабільність дуги і покращує формування шва при зварюванні тонколистової сталі.

Потрійна суміш 75% $\text{Ar} - 20\% \text{CO}_2 - 5\% \text{O}_2$ забезпечує високу стабільність дуги з плавким електродом при зварюванні сталі, мінімальне розбризкування металу, хороше формування шва, відсутність пористості.

Суміш $\text{Ar} + (10 - 30\% \text{N}_2)$. Добавка N_2 до Ar сприяє підвищенню проплавляючої спроможності дуги. Суміш застосовують при зварюванні міді, а також аустенітної нержавіючої сталі деяких марок.

Суміш 80% $\text{CO}_2 + 20\% \text{O}_2$ відрізняється високою окисної здатністю, завдяки чому збільшується шар шлаку в порівнянні зі зварюванням у CO_2 . Суміш забезпечує глибоке проплавлення, хороше формування шва, мінімальне розбризкування, високу щільність металу шва. Її застосовують для зварювання маловуглецевої і низьколегованої сталі

Список використаних джерел

- 1 Металургия дуговой сварки. Взаимодействие с газами: И.К. Походня, И.Р.Явдошин, А.П. Пальцевич; Киев: Наукова думка, 2004 рік
- 2 Сварка в среде защитных газов плавящимся и неплавящимся электродом: Кононенко В.Я.; Ника-Принт. Киев. 2007, 266 страниц
- 3 <http://www.linde-gas>.

УДК 631.3:001

ВІДНОВЛЕННЯ ПОВЕРХОНЬ ДЕТАЛЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ НАПЛАВЛЕННЯ*Халюта А.Е., студент**Керівник: Бережний С.О., викладач спецдисциплін**(Дружківський технікум Донбаської державної
машинобудівної академії, м. Дружківка)*

Тим, хто експлуатує різні механізми, доводиться іноді стикатися з необхідністю відновити робочу поверхню в тому чи іншому місці деталі. Розбитий кріпильний отвір, стерта у процесі експлуатації поверхня, викришені кромки металорізального інструменту, зношена втулка підшипника і т.д. У всіх цих випадках можна обійтися без заміни деталі, відновивши її способом наплавлення металу на зношену частину. Наплавлення на деталь металу дозволяє не тільки відновити початкові властивості виробу, але і надати йому абсолютно нові цінні якості. Зокрема, наплавлення на основу з низьковуглецевої сталі шар твердосплавного металу, можна отримати зносостійкий робочий орган або ріжучий інструмент.

Наплавлення — нанесення одного чи кількох шарів матеріалу на поверхню виробу з використанням процесів зварювання.

Відновлювальне наплавлення застосовується для отримання первинних розмірів зношених або пошкоджених деталей. У цьому випадку наплавлений метал близький за складом і механічними властивостями основного металу. Наплавлення функційних покриттів служить для отримання на поверхні виробів шару з потрібними властивостями. Основний метал забезпечує необхідну конструкційну міцність. Шар наплавленого металу надає особливих заданих властивостей: зносостійкість, жаротривкість, жароміцність, корозійну стійкість то що. Для багатьох підприємств є економічно обґрунтовано відновлювати застаріле обладнання, деталі за допомогою наплавлення ніж купувати нове.

Механічне зношування — зношування матеріалу внаслідок механічного або абразивного впливу під час тертя. Основні види зношування машинобудівних виробів:

- абразивне зношування;
- гідроерозійне (газоерозійне) зношування;
- кавітаційне зношування;
- утомне зношування;
- фретингове зношування;

- адгезійне зношування;
- механіко-хімічне зношування;
- окислювальне зношування;
- фретинг-корозійне зношування;
- електроерозійне зношування;

Способи наплавлення металу:

- ручне дугове;
- дугове наплавлення під флюсом;
- вібродугове наплавлення;
- електрошлакове наплавлення;
- плазмове наплавлення;

Новітні способи наплавлення металу. Технологія СМТ «Cold Metal Transfer» (холодне перенесення металу) - найкраще, що можливо запропонувати для відновлення деталей, що швидко зношуються, у важкій промисловості. «Холодний» зварювальний процес СМТ означає найкращі результати при роботі з будь-яким матеріалом, саму стабільну дугу й точне керування процесом. Бризів утворюється на 99% менше, наприклад, при роботі зі сталлю, у порівнянні з імпульсним режимом і режимом з короткою дугою. Мінімальна деформація. Менший тепловий вплив веде, наприклад, при роботі з тонкою сталлю до меншої деформації. Це рятує від необхідності попередньої й наступної обробки.

Способи СМТ наплавлення:

- процес Pulse-Mix - об'єднує переваги СМТ і зварювання імпульсною дугою;
- процес СМТ Hybrid Sheet - даний процес, що знаходиться на стадії заключної розробки, є проектом фірми «Voestalpine» і «Fronius» і призначений для зварювання тонких сталевих і алюмінієвих листів до їх формування в напівфабрикати, такі, наприклад, як деталі автомобілів.

Економічна ефективність наплавлення. Основою планування виробничого процесу є технічне нормування, що дозволяє визначити науково обґрунтовані витрати часу на виконання заданої роботи, виявити резерви росту продуктивності праці й удосконалення її організації.

Технологічний процес СМТ - наплавлення, дозволяє виконати відновлювальний ремонт шляхом нанесення спеціально підібраного дроту на зношені поверхні деталей, дозволяє збільшити термін служби відновлених виробів у порівнянні з традиційними методами наплавлення. При цьому вартість ремонту не буде перевищувати 30-40% вартості нового виробу.

Список використаних джерел

1. Зносостійкість сплавів, відновлення і зміцнення деталей машин / Під загальною ред. В.С. Попова .- Вид. ВАТ Мотор Січ .-Запоріжжя, 2006 .- 420с.
2. Хасуи А., Моригаки О. Наплавка и напыление /Пер.с яп.Х12 В.Н.Попова; Под.ред В.С.Степина,Н.Г. Шестеркина.-М.:Машиностроение, 1985.-240с.
3. <http://tondo.com.ua>
4. <http://weldingsite.in.ua>
5. <https://www.fronius.com>

УДК 622.691.4

ЗВАРЮВАННЯ ПОЛІМЕРНИХ ТРУБ ДЛЯ ПОБУТОВИХ КОМУНІКАЦІЙ. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПЕРЕД МЕТАЛЕВИМИ

Барвінченко А.С, студент

Керівник: Безродний В.Л. викладач II категорії

*(Дружківський технікум Донбаської державної
машинобудівної академії, м. Дружківка)*

Види полімерних труб. Існують три основні марки полімерних труб, що використовується в побуті для побутового водопостачання: труби з полівінілхлориду (ПВХ або PVC)*; труби з поліпропілену (PP)*; труби з поліетилену (PE)*.

Галузь застосування полімерних труб набирає широке застосування в різних сферах промисловості.

Галузь застосування полімерних труб

Способи зварювання полімерних труб типу рр. Існують три типи зварювання пластмас - нагрітим інструментом врозтруб, нагрітим інструментом встик і терморезисторне. При

будівництві поліетиленових трубопроводів використовуються, як правило, два останніх типи зварювання:

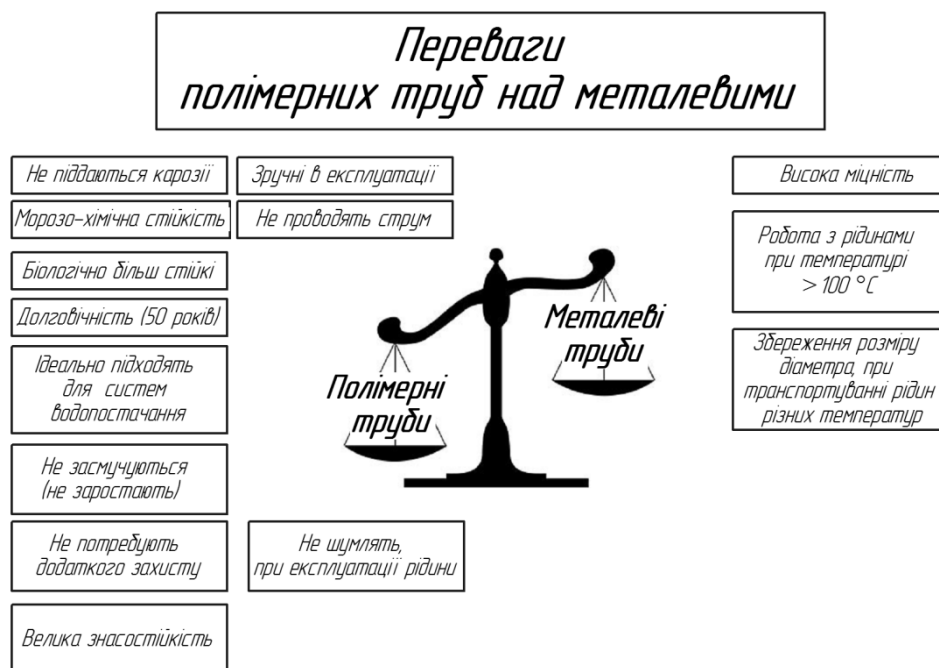
- нагрітим інструментом встик (в просторіччі - «стикове») - зварювання за допомогою нагрівального елементу;
- терморезисторне - зварювання за допомогою сполучних деталей з заставним нагрівачем (фітінгів).

Зварювання нагрітим інструментом встик і терморезисторне зварювання здійснюється за допомогою спеціального зварювального устаткування для зварювання устик і апаратів для зварювання терморезисторних фітінгів.

Рисунок 1 – Схема нагріву при зварюванні нагрітим інструментом та зварювання труби з фітінгом

Переваги та недоліки полімерних труб перед металевими в галузі побутового водопостачання.

Список використаних джерел

1. Троянская Е.Б., Комаров Г.В., Шишкин В.А. Сварка пластмасс.: Изд-во «МАШИНОСТРОЕНИЕ», Москва, Б-66, 1-й Басманный пер., 3

УДК 621.822

КЕРАМІЧНІ ПІДШИПНИКИ: СЬГОДЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ

Шаповалов О.О., студент

Керівник: Безугла І.М. викладач вищої категорії

(ВСП "Слов'янський коледж Луганського НАУ", м. Слов'янськ)

В статті розглядається історія виробництво підшипників в Україні. Переваги та недоліки сучасних підшипників. Альтернативні варіанти підшипників, їх переваги та недоліки.

Постановка проблеми. У сучасному світі практично жодне виробництво обладнання, механізмів і транспортних засобів не обходиться без використання підшипників чи підшипникових вузлів. При цьому для підшипників які використовують в аграрній галузі висувають одні з найвищих умов до якості, міцності й довговічності. Це й не дивно, якщо уявити, у яких важких умовах працює сільгосптехніка.

Тому вимоги до сучасних підшипників у всьому світі стають жорсткіші. Ведуться розробки до створення та проектування досконалих деталей з меншими похибками та покращеними властивостями.

Формування цілей. Метою статті є формування уяви про можливість використання більш сучасних, оновлених деталей та технічних рішень у машинах та механізмах. А також доцільність цього використання.

Основний матеріал. Технічний прогрес рухається вперед. Щорічно розробляються нові розробки, нове промислове обладнання, нові автомобілі, пристрої, що прискорюють і полегшують виробничий процес, і багато-багато іншого.

Підшипники використовують в різних галузях. Вони знайшли своє застосування в пристрої обладнання і самих різних виробничих верстатів, в агрегатах і машинах нафтопереробної промисловості та будівництва, в переробному обладнанні, автомобілебудуванні, сільськогосподарської техніки, металургійному виробництві і т.д.

У наш час механізми потребують все більш якісних й точних деталей, та найкращих матеріалів. І сьогодні ми проговоримо про матеріал, що тільки 10 років тому стали застосовувати для виробництва підшипників: кераміку.

Переваги кераміки дозволяють ефективно використовувати її для виготовлення великогабаритних підшипників кочення і ковзання. Кераміка може використовуватися як для кілець і тіл кочення, так і тільки для кульок, або роликів при металевих кільцях. У гібридних підшипниках кераміка використовується тільки для тіл кочення. Сепаратори підшипників керамічних зазвичай виконують з високоміцного, зносостійкого пластика. Але деякі виробники, наприклад китайські, використовують і металеві сепаратори.

Твердість кульок або роликів з кераміки перевищує показники сталі, що підвищує ресурс підшипників. Надзвичайно висока чистота поверхні кілець, тіл кочення з кераміки значно зменшує тертя, тепловиділення та інші показники.

Головний недолік керамічних підшипників - менша номенклатура, що не покриває всі можливі позиції. Але виробництво керамічних підшипників і їх різноманітність швидко розширюються. Тому значимість цього недоліку з часом знижується. Керамічний підшипник також є більш крихким і менш міцним, ніж металевий. Більшою є і його ціна.

Особливі властивості визначають застосування суцільно керамічних підшипників: машини і прилади харчових виробництв; вакуумна техніка; різноманітні насоси; різні турбіни; електромотори і генератори; транспортні засоби; обладнання чистих кімнат.

Серед основних виробників підшипників з кераміки Bosc Bearing США, SKF, VKE, FYN, Kooyo.

Виготовлення підшипників з кераміки, поки що, знаходиться на стадії зародження. Однак, вони мають деякі очевидні плюси у порівнянні зі сталевими. Але все ж на даний момент ціна за якісні керамічні підшипники дуже висока. Будемо сподіватись що у найближчому майбутньому це виробництво вийде на новий рівень, а Україна буде займати провідне місце у світі в цій сфері.

Висновки. Що ми маємо виходячи їх цього? Якщо у механізмі є якісний керамічний підшипник - гірше від цього не стане. Але витратити шалені гроші на кераміку сьогодні навряд чи має сенс. Це чудова технологія і через кілька років є всі підстави очікувати як зниження ціни, так і появи цих підшипників в комплектах роликів середнього рівня. Справи з підвищеною зносостійкістю кераміки: ціна настільки, як правило, висока, що не перекриває вартості навіть кількох замін класичних підшипників.

Список використаних джерел

1. Новости подшипниковой отрасли [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.prompk.ru
2. Панова И.М. Проектирование деталей из керамики /Панова И.М. –М: «Научная перспектива» Технические науки. №9(43)/2013. -145 с.

3. Панова И.М. Особенности конструирования изделий из керамических материалов. «Известия высших учебных заведений», Машиностроение №4/2013. -184с.
4. Рынок подшипников – исследования подшипникового рынка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://expertrating.ru/marketing_research/index.php?productID=830
5. Рынок подшипников. Текущая ситуация и прогноз 2015-2019 гг. / Alto Consulting Group, 2014. – 173 с.
6. Солнцев Ю.П., Беліков С.Б., Волчок І.П., Шейко С.П. Спеціальні конструкційні матеріали: Підручник для ВНЗ. – Запоріжжя: Валпіс-Поліграф. – 2010. – 536с.

ЕЛЕКТРОТЕХНІКА, ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА ТА ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА

УДК 681.5

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА ОБЛІКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Дубовик Н.И., студент, 4 курс

Керівник: Сагінр Ю.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Актуальність теми дослідження. Сучасна цивілізована торгівля енергоресурсами заснована на використанні автоматизованого приладового енергообліку, що зводить до мінімуму участь людини на етапі вимірювання, збору і обробки даних і забезпечує достовірний, точний, оперативний і гнучкий, адаптований до різних тарифних систем облік як з боку постачальника енергоресурсів, так і з боку споживача. З цією метою як постачальники, так і споживачі створюють на своїх об'єктах автоматизовані системи контролю та обліку енергоресурсів (АСКОЕ).

Сучасні автоматизовані системи контролю та обліку енергоресурсів (АСКОЕ) є масштабними системами, які виконують одночасно вимір і облік кількості енергії і енергоресурсів різного роду по територіально розподіленим точкам обліку і працюють в реальному часі з подальшою передачею інформації по ієрархічним рівнем. Особливу значущість АСКОЕ отримала в електроенергетиці.

Мета дослідження полягає у вивченні досвіду впровадження сучасних АСКОЕ на великих промислових підприємствах і енергетичних об'єктах з метою вимірювання та обліку кількості спожитої енергії і економії енергоресурсів різного роду.

При наявності сучасної АСКОЕ промислове підприємство повністю контролює весь свій процес енергоспоживання і має можливість за погодженням з постачальниками енергоресурсів гнучко переходити до різних тарифних систем, мінімізуючи витрати.

АСКОЕ на базі АПК «Сатурн» дозволяють отримати розгорнуту картину енергоспоживання і розподілу енергоресурсів всередині підприємства в режимі реального часу, вирішити весь комплекс завдань по оптимізації енерговитрат і енергопостачання його структурних підрозділів, аж до кожного конкретного споживача. Крім того, АСКОЕ дає можливість пов'язати планування енерговитрат з планом випуску готової продукції, виділити енергосоставляющую в собівартості на кожному етапі виробництва, проаналізувати моменти перевантаження або навпаки простою енергоємного обладнання і т.д. [3].

Завдяки застосуванню передових технологій проведення вимірювань та використанню мікрокомп'ютерних технологій сучасні високоточні електронні лічильники призначені для проведення вимірювань в широкому діапазоні і виконання тарифних функцій. Будучи комбінованими і включаються через трансформатори струму і напруги, лічильники реєструють активну і реактивну енергію в обох напрямках з класом точності 0,2 і 0,5 - при вимірюванні активної енергії і 1,0 - реактивної енергії. За допомогою сервісної програми, якою оснащується ПК, всі робочі параметри встановлюються індивідуально [1].

Так, металургійний комбінат «Азовсталь» у 2006 р ввів в експлуатацію АСКОВЕ, що включає в себе розгалужену мережу ультразвукових лічильників, що передають дані про споживання енергоресурсів в єдину базу даних Комбінату. АСКОВЕ дозволяє здійснювати контроль за витратою природного газу, технічної та питної води, і оперативно реагувати на будь-які відхилення від встановлених лімітів енергоспоживання. Дана система дозволяє економити близько 3% природного газу і 5% технічної та питної води [2].

На сьогоднішній день система встановлена в управліннях головного енергетика, автоматизації, газовому цеху, а також в цехах водопостачання, контрольно-вимірювальних приладів і автоматики.

Таким чином, впровадження АСКОВЕ є стратегічним напрямком підвищення ефективності енергетичного потенціалу країни.

Список використаних джерел

1. Автоматизированная система контроля учета электроэнергии АСКУЭ МИРАЖ: Руководство по эксплуатации, 2013. - 72 с.
2. Автоматизированная система контроля учета электроэнергии. Электронный ресурс. Режим доступа <http://khartep.com/ru/article/view/id/13/>
3. Программный модуль АСКУЭ/АСТУЭ: Руководство по эксплуатации / ЗАО «Логический Элемент» - М.: 2012. - 20 с.

УДК 669.156

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ОТРИМАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ У МЕГАПОЛІСАХ

Макаров К.В., студент

Керівник: Федорова К.К., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Велике сучасний місто - це завжди шум. А шум - це один з факторів стресу для будь-якої живої істоти. Від міського шуму прийнято захищатися: стіни будівель ми оснащуємо

якісної шумоізоляцією, вікна будинків робимо по можливості звуконепроникними. Тим часом, гудуть колеса, тупотять пішоходи, шумливі будмайданчики, що гримлять колесами вагони - все це не просто колосальний шум, це в першу чергу - поширюються по повітрю механічні коливання, а значить - видаткова даремно (і навіть на шкоду) кінетична енергія, яка відноситься просто до так званого «шумового забруднення».

Якщо правильно поглинути цей шум, то і з нього вийде виробити електроенергію в досить істотній кількості, особливо якщо мова йде про велике місто. Хмарочоси типу «Soundscaper» зможуть безпосередньо брати ці шкідливі вібрації з повітря, поглинати їх, генеруючи при цьому електрику. Електрореактивні «волоски», немов шерсть поверх шкіри, ростуть з хмарочоса назовні, в напрямку джерел шуму. Такий хмарочос, міг би працювати, немов величезний акустоелектричний генератор, адже всередині кожного такого волоска розташовується власний параметричний перетворювач із змінною частотою. Електрична енергія, що виробляється вежею за рік приблизно склала б 150 МВт-год, що еквівалентно в середньому 0,21 Вт для одного «волоска» генеруючого покриття.

І насправді дуже багато невикористовуваних просторів є навколо автострад, аеродромів, залізниць, заводів та інших гучних об'єктів міської і заміської інфраструктури.

Вчені всього світу працюють над проблемою перетворення звуку в електрику і створюють моделі і діючі пристрої.

На закінчення можна сказати, що на прикладі нашого міста вежі, типу «Soundscaper» ідеально було б розмістити на території підприємств ПрАТ «МК» Азовсталь» і «ММК ім. Ілліча», поблизу найгаласливіших виробничих ділянок. Оскільки вони є одними з найбільших джерел шуму, вежі зможуть компенсувати частину витрат підприємств на електроенергію.

УДК 620.92

АНАЛІЗ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ КОСМІЧНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

М.А. Котиків, студент, 4 курс

Керівник: Сагіпр Ю.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ» , м. Маріуполь)

Актуальність теми дослідження. Енергетика є основою розвитку цивілізації, і в неї в світі вкладені найбільші кошти (близько 6 трильйонів доларів). На сьогоднішній день енергетика знаходиться в кризовому стані. Об'єкти атомної, теплової та гідроенергетики,

що складають основу системи енергетичного життєзабезпечення і безпеки країни, є економічно невідповідними.

Згідно з положеннями Енергетичної стратегії України на період до 2030 р., стратегічними цілями розвитку електроенергетики є:

- забезпечення енергетичної безпеки країни і регіонів;
- задоволення потреб економіки і населення країни в електричній енергії (потужності) за доступними конкурентними цінами, що забезпечує окупність інвестицій в електроенергетику;
- забезпечення надійності та безпеки роботи системи електропостачання Росії в нормальних і надзвичайних ситуаціях;
- інвестиційно-інноваційне оновлення галузі, спрямоване на забезпечення високої енергетичної, економічної та екологічної ефективності виробництва, транспорту, розподілу і використання електроенергії [6].

Необхідність створення космічних сонячних електростанцій (КСЕС) пов'язана з ростом цін на традиційні енергоносії і шкодою від природних катаклізмів (366 мільярдів доларів за даними ООН в 2011 р), обумовлених техногенним впливом традиційної енергетики на навколишнє середовище.

У нових економічних умовах напрямком створення КСЕС може визначати темп розвитку космічної техніки і сприяти модернізації та інноваційного розвитку країн, сприяти вирішенню соціальних і політичних завдань, а також забезпечувати енергетичну, екологічну та оборонну безпеку країни.

Створення наукових основ бездротової передачі енергії на відстань і її елементної бази сходиться до робіт Ніколи Тесла і Петра Капіці.

Цілі і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення технологій, що застосовуються в космічній енергетиці та визначення перспективи їх використання.

Мета роботи зумовила постановку наступних завдань:

- 1) комплексно вивчити історію розвитку космічної енергетики;
- 2) провести порівняльний аналіз існуючих методів трансляції енергії між континентами;
- 3) проаналізувати існуючі типи КЕС і перспективу їх використання.

Необхідність створення космічних сонячних електростанцій (КСЕС) пов'язана з ростом цін на традиційні енергоносії і шкодою від природних катаклізмів, обумовлених техногенним впливом традиційної енергетики на навколишнє середовище.

У нових економічних умовах напрямком створення КСЕС може визначати темп розвитку космічної техніки і сприяти модернізації та інноваційного розвитку країн,

сприяти вирішенню соціальних і політичних завдань, а також забезпечувати енергетичну, екологічну та оборонну безпеку країни.

Відомі концепції КСЕС передбачають використання напівпровідникових фотоперетворювачів сонячної енергії в електроенергію, що розташовуються на геостаціонарній або іншій орбіті перпендикулярно сонячним променям. Зібрана за площею всіх фотоперетворювачів електроенергія перетворюється в СВЧ або лазерний сигнал різного діапазону довжин хвиль, що не поглинається на шляху з космосу на Землю і переданий на наземну прийомну антену (ректену) [2,5].

Перший інженерний проект КСЕС був розроблений Глейзером в 1968 р в США. 10 жовтня 2007 р Пентагон вийшов з новою концепцією КСЕС, що дозволяє зменшити площу дорогих фотоперетворювачів і виключити використання важких багатокілометрових кабельних струмоводів [4,5].

В останні роки в світі різко зріс інтерес до КСЕС з лазерним каналом передачі енергії в зв'язку з успішним розвитком інфрачервоних напівпровідникових лазерів і особливо волоконних лазерів, причому, екологічна небезпека лазерної КСЕС значно менше в порівнянні з СВЧ-засобом [1,3].

Отже, на нашу думку головним результатом використання лазерного променя замість СВЧ-променя, буде зміна схеми роботи сонячних енергостанцій: тепер генеруюча станція може не виводитися в космос, а створюватися на Землі в зонах максимальної інсоляції, при виведенні на навколоземні орбіти тільки дзеркал-ретрансляторів. Причому можливе зниження ціни доставки в космос матеріалів для дзеркал до 1-10% від сьогоднішніх цін, прискорить процес переходу світової енергетики на енергію Сонця, геотермальних і інших поновлюваних джерел.

Список використаних джерел

1. Бурдаков В.П. Электроэнергия из космоса. - М.- Машиностроение, 1991. – С.152.
2. Ванке В.А. СВЧ-электроника – перспективы в космической энергетике // Технология и конструирование в электронной аппаратуре. - 2007. - №6. - С.12-15.
3. Грилихес В.А., Орлов П.П., Попов Л.Б. Солнечная энергия и космические полеты. - М.: Наука, 1984. – С.216.
4. Райкунов Г.Г., Сенкевич В.П., Мельников В.М., Комков В.А., Добрачев Ю.П. Влияние на погоду космическими средствами// Конверсия в машиностроении. - 2003. - N 2.
5. Райкунов Г.Г., Комков В.А., Мельников В.М., Харлов Б.Н. Центробежные бескаркасные крупногабаритные космические конструкции. - М.:ФИЗМАТЛИТ, 2009.- С.447.
6. Енергетична стратегія України до 2030 г.

УДК 621-926

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АСИНХРОННИМ ПРИВОДОМ БЕЗ СТАБІЛІЗАЦІЇ ШВИДКОСТІ

*Попов С.В., студент**Керівник: Бородай В.А., кандидат технічних наук, доцент
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро)*

Конкурентна здатність будь-якого виробництва нерозривно зв'язана із витратами на ресурси. Зазвичай частка вартості електроенергії у загальній ціні готової продукції може становити приблизно від 20 %. Зрозуміло, що за нинішніх складних економічних умов на енергоринку України, необхідність у розробці та впровадженні сучасних ресурсозберігаючих технологій є нагальною.

Сьогодні у промисловості існує широкий клас механізмів тривалого режиму роботи. До них можливо віднести різноманітні насосні та вентиляційні установки, які не потребують стабілізації швидкості. Незважаючи на це, розробники все частіше пропонують споживачам керовані електромеханічні системи такого типу. Традиційно до комплекту їх системи керування залучають частотні перетворювачі, які одночасно використовують принцип ресурсозбереження, що реалізуються за рахунок управління продуктивністю механізму та керуванням потоку енергії, що надходить від мережі живлення. Для механізмів із мало змінним графіком навантаження використання частотного перетворювача є досить дорогим та відповідно невиправданим. Тому у цих випадках на перший план виходять перетворювачі напруги, ціна на які приблизно в тричі менше за вартість перетворювачів частоти.

Одним із підходів до вирішення задачі підвищення енергоефективності асинхронного електропривода є регулювання напруги на статорних котушках за законами найменшого струму статора або мінімального значення потужності у залежності від рівня навантаження [1]. За даними джерела [1] очікувана економія енергоресурсу при залученні такого методу може становити до 43%, що іще раз підтверджує означений напрям досліджень.

Синтез регулятора обраного способу управління пропонується здійснювати так. Вхідну модель асинхронного двигуна у осях α - β приєднують до аперіодичної ланки, що реалізує перетворювач напруги. Далі планується програма досліджень, де передбачається зміна ряду фіксованих значень навантажень, для кожного з яких здійснюється пошук рівня напруги на котушках статора, яка відповідає режиму мінімального струму в них. Для отриманих даних визначають поліноміальну залежність завдання на напругу живлення від величини поточного навантаження. Отриманий поліном i є передатною функцією регулятора енергоощадного

управління асинхронним приводом.

Практична реалізація методу управління розроблена для сталого режиму роботи машини, а що до запуску то необхідна напруга статора повинна бути номінальною.

Таким чином, можливо зробити наступні висновки:

- Досягти бажаної конкурентної здатності продукції будь-якого бізнесу можливо за використання енергозберігаючих технологій;
- Енергоощадні технології у складі насосно-вентиляційних установок із асинхронним приводом, що працює у режимі S1, реалізуються за рахунок частотних перетворювачів, вартість яких на теперішній час є досить значною;
- Альтернативою частотному управлінню, за умов що показані, може стати енергоефективне регулювання напруги статора у функції навантаження;
- Метод синтезу регулятора напруги має досить просту послідовність, а практична реалізація системи передбачає додатково задіяти метод традиційного запуску машини і підключення регулятора тільки у сталому режимі.

Список використаних джерел

1. Казачковський М.М. Сопоставление законов частотного управления на примере преобразователя частоты Altivar 21. / М.М. Казачковський – Дніпро: Гірничо-електромеханіка та автоматика, Наук. – техн. зб. – Вип. 100. – 2018 – С. 69 – 72 .

УДК 621.3

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМНОГО ОСВІТЛЕННЯ ІЗ САМОСТІЙНОЮ ПІДЗАРЯДКОЮ БАТАРЕЇ ЖИВЛЕННЯ

Медвідь М.М., студент

*Керівник: Шаперчук С.В., викладач вищої категорії, викладач – методист
(ВСП Рівненського коледжу НУБіП України, м. Рівне)*

Анотація: дана стаття дає можливість використати нову технологію в електроніці дешевого використання електричної енергії для освітлення приміщень будівель і споруд. При удосконаленні приведеної технології можливо також використати і для опалення будівель і споруд.

У повсякденному житті бувають випадки коли потрібне світло, якщо не працює зовнішня електромережа. Це найбільш важливо у тих приміщеннях де проходять відповідальні робочі процеси, наприклад лікарні, військові об'єкти, складські приміщення, електростанції.

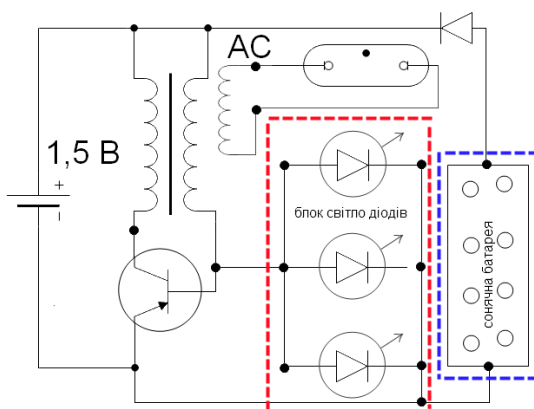
Я, пропоную випробувану електричну схему аварійного освітлення від батарейки 1,5 В. У даній електричній схемі від 1,5 вольт буде працювати люмінесцентна лампа. Запропонована електрична схема складається з транзисторного осцилятора, вторинної котушки на високовольтному трансформаторі, блоку світло-діодів, сонячної батареї, яка передає свою енергію на батарею живлення.

Електрична схема дешевого освітлення цікава тим, що під час підключення люмінесцентної лампи підвищується напруга на батарейці. Це явище не можуть пояснити вчені фізики.

Схема досить проста, джерело живлення батарейка 1,5 вольт підключається одним кінцем (анодом) на високовольтний трансформатор, а іншим кінцем (катодом) на транзистор. Ніжка транзистора, емітер підключається на сонячну панель (сонячну батарею), ніжки транзистора база та колектор підключаються до високовольтної котушки.

На високовольтній котушці намотана ще одна котушка АС до якої підключена люмінесцентна лампа. Блок світло-діодів підключається на базу транзистора і до пальчикової батареї на 1,5 вольт. Блок світло-діодів засвічується і створює свою світлову енергію сонячній панелі.

Сонячна панель перетворює енергію світла на електричну і повертає її на пальчикову батарею. Вдосконаливши електричну схему можна, використавши, більш потужні акумуляторні батареї на 12 вольт і більше, є можливість використати даний принцип для невеликих двигунів і індукційних нагрівачів. Самим цікавим явищем у приведеній електричній схемі є те, що під час відключення люмінесцентної лампи яка присьднана до котушки АС спадає напруга на пальчиковій батарейці. Під час роботи цього пристрою падіння напруги на пальчиковій батарейці відбувається приблизно 0,01 вольт за півгодини.

Висновок: Використання ефекту самостійної підзарядки акумуляторної батареї з одночасним її використанням при мінімальній втраті напруги і струму досить цікавий напрямок для молодих винахідників. У близькому майбутньому є можливість, використання власного електричного генератора електричної енергії в кожній домівці.

Список використаних джерел

1. Електротехніка у будівництві: підручник / А. Є. Ачкасов, В. А. Лушкін, В. М. Охріменко та ін.; за ред. В. М. Охріменка; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 384 с.
2. Синдеев Ю.Г. Электротехника с основами электроники: учеб. пособие. – 15-е изд., стереотипное – Ростов н/Д: Феникс, 2013. – 407 с.

УДК 669.156

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Мацюк А.В., студентка

Керівник: Мельник В.В., викладач I категорії

(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)

Анотація. У даній роботі висвітлено основні способи отримання електричної енергії, а також переваги і недоліки даних способів: вартість виробництва, екологічні проблеми, тощо, та розглянуто альтернативні джерела отримання енергії.

Ключові слова: енергетика, електрична енергія, ядерна енергія, тепло, станції, паливо, екологія, коефіцієнт корисної дії (ККД).

Основою розвитку людської цивілізації є енергетика. Сучасна електроенергетика має чимало проблем, вони зумовлені високою вартістю пального, негативним впливом на екологію тощо. Від стану енергетики залежать темпи науково-технічного прогресу та виробництва, а відповідно і життєвий рівень людей.

Джерела енергії, що їх використовує людство, поділяються на відновлювані й не відновлювані. Відновлювані джерела енергії не змінюють теплового балансу Землі, оскільки при використанні їх людиною має місце лише трансформація одних видів енергії в інші. Використання ж не відновлюваних джерел енергії спричинює додаткове нагрівання атмосфери й гідросфери. Це небезпечно.

Один із способів отримання електричної енергії це виробництво її на ТЕС (теплоелектростанція), що має ряд переваг, але і ряд недоліків. Нині можливе подальше збільшення ККД і до 60 % за рахунок провадження перспективних магнітогідродинамічних (МГД) генераторів.

АЕС(атомна електростанція) використовує менше «палива» порівняно з ТЕС, але її робота може спричинити набагато серйозніші екологічні проблеми – це насамперед

радіоактивність і її згубний вплив на біосферу. Лише невелика кількість тепла, що його виділяють працюючі реактори, може бути утилізована й перетворена в електроенергію.

ГЕС (гідроелектростанція) України виробляють близько 16 % електроенергії. У порівнянні з ТЕС і АЕС гідроелектростанції мають певні переваги: зовсім не забруднюють атмосфери, затоплюючи водосховищами порожисті ділянки рік, ГЕС поліпшують роботу річкового транспорту, а працюючи в парі з ТЕС, роботу енергосистеми, беручи на себе навантаження в часи максимального (пікового) споживання електроенергії.

Як запорука екологічної безпеки – використання відновлюваних джерел енергії. Один із видів якої це енергія вітру. Для нормальної роботи вітрових двигунів швидкість вітру не повинна в середньому за рік падати нижче 4 - 5 м/с, а краще, коли вона становить 6 - 8 м/с.

Світовий океан містить колосальні запаси енергії.

З заглибленням в Землю зростає температура (в середньому на 30 °С на 1 км, а у вулканічних районах - значно швидше). За оцінками геологів, у земній корі до глибин 7-10 км загальна кількість тепла в п'ять тисяч разів перевищує теплоємність усіх видів мінерального палива, що є на Землі.

Сонце - найпотужніше джерело екологічно чистої енергії. Для отримання електроенергії використовується кілька методів, найбільш перспективним з яких вважається метод безпосереднього перетворення сонячного випромінювання на електричну енергію за допомогою напівпровідникових фотоелектричних генераторів (сонячних батарей). Електроенергію отримують також за допомогою паротурбінних генераторів.

Бурхливий розвиток науково-технічного прогресу призвів до зростання джерел електромагнітних полів, їх рівень в окремих районах у сотні разів вищий за середній рівень природних полів природних діапазонів. Відомо, що навколо електроустановок утворюється електричне поле, яке впливає на навколишнє середовище.

Висновок: масштабне використання джерел поновлюваної енергії: сонячної, вітрової, океанічної – є виходом з енергетичної кризи, що насувається на нашу планету. Одним із напрямків розвитку електроенергетики є створення енергетичних вузлів на базі територіального об'єднання електростанцій різних типів, які органічно доповнюють одна одну. Також одним із шляхів виходу є застосування на ТЕС нових технологій спалювання вугілля, а це технології циркулюючого киплячого шару, внутрішньо циклова газифікація. Отже без чіткої програми розвитку енергетики України її подальша доля практично безперспективна.

Список використаних джерел

1. Вісник НАН України, 2016, № 6
2. Екологічні проблеми електроенергетичної промисловості. – К., 1992.

3. Едчик И. А. Физико-технические основы ядерной энергетики Нац. акад. наук Беларуси. – Минск: Беларуская навука, 2017. – 175 с.
4. Журнал “Ядерна фізика та енергетика”, 2006 р
5. Природа і людина. – К., 1996.
6. Проблеми сучасної енергетики. Навч. посібник: В 2-х ч. — Д.: Національний гірничий університет, 2007. - Ч. 1. - 192 с.
1. <http://energetika.in.ua/ua/books/book-5>
2. https://dt.ua/energy_market/globalni-problemi-energetiki-yak-nam-yih-rozv-yazati-teplova-energetika-ukrayini-maye-buti-bezpechnoyu-_.html/
3. <http://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21077/>

УДК 621-926

ОБҐРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СХЕМИ РОЗЩЕПЛЕНОГО ЗБУДЖЕННЯ ПОТУЖНИХ СИНХРОННИХ ПРИВОДІВ

Шепетько Д.О., студент

*Керівник: Бородай В.А., кандидат технічних наук, доцент
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро)*

Відомо, що гірничо-металургійна промисловість має на своєму озброєнні окремий клас механізмів, які характеризуються важкими умовами запуску. Серед таких слід згадати потужні барабанні млини типу ММС-90х30, в яких за тривалого простою з причини планової або позапланової зупинки, виникає ущільнення внутрішньо-барабанного завантаження. Наслідок – підвищується момент інерції механізму, що сприяє понад обмеженому зростанню часу запуску привідного двигуна, а індукторна пускова обмотка при цьому може розігріватися до неприпустимої температури. Крім того, класична конструкція унікальних двигунів СДМЗ-2-24-59-80-УХЛ4, за таких умов, не завжди гарантує синхронізацію приводу, що вимагає повторного запуску машини. Зазвичай завод виробник таких двигунів лімітує не більше двох запусків поряд, після чого потрібне охолодження машини протягом не менше 6 годин. Очевидно, що така тривалість простою при продуктивності млина в 600 тон на годину супроводжується значними втратами. Виходячи із наданого обґрунтування актуальність роботи, щодо покращання пускових властивостей синхронного привода, не викликає сумніву.

Одним із методів поліпшення пускових властивостей синхронного привода є використання додаткового пускового моменту, який генерується обмоткою збудження, що

працює у резонансному режимі. Існуючі на теперішній час наукові роботи стосуються обмоток збудження з безпосереднім розщепленням кожної полюсної котушки [1] і неоднаковими конденсаторними групами, що дозволяють сформувати необхідний вид пускової характеристики. При усіх перевагах такої конструкції її головний недолік розділ полюсної котушки навпіл, що не задовольняє технології їх виготовлення. Більш технологічною у цьому плані є конструкція обмотки збудження із непрямым методом розщеплення [2] і одним типом зосереджених конденсаторів. Останній тип схеми індуктора дає більш гладкі форми пускових характеристик при вдвічі зменшеній кількості конденсаторів у порівнянні з попередньою конструкцією, а величина їх ємності знижується за рахунок росту індуктивності полюсних котушок. Нажаль конструкція за джерелом [2] також має досить велику кількість полюсних конденсаторів, що у решті стримує поширення такого електропривода у промисловості.

Метою даної роботи є подальше вдосконалення схеми обмотки збудження з непрямым методом розщеплення за рахунок монтажу конденсаторів не на кожній парі полюсів і пошук їх раціональної кількості за умови отримання не гірших пускових характеристик. Крім того, така модернізація може сприяти зниженню кількості полюсних конденсаторів, і як наслідок, зменшити їх сумарні масо-габаритні показники.

Таким чином, можливо сформулювати наступні висновки:

- Гірничо-металургійна промисловість має значний клас механізмів із важкими умовами пуску, серед яких є і барабанні млини;
- Ущільнення внутрішньо-барабанного завантаження збільшує інертність механізму, що затягує запуск і не гарантує синхронізацію;
- Невдалий запуск класичних синхронних приводів призводить до тривалих простоїв, які врешті ведуть до значних економічних втрат;
- Розщеплені обмотки збудження створюють бажані форми пускових характеристик, але складність конструкції обмежує їх впровадження;
- Задача роботи – пошук раціональної схеми непрямо розщепленого збудження із конденсаторами однакової ємності.

Список використаних джерел

1. Патент України UA 31044 А, 6 В 02К 19/36 Синхронний двигун. / В.І.Кириченко, В.С. Гомілко, В.А. Бородай; Заяв. 03.07.1998; Опубл. 15.12.2000. Бюл. №7-II. – 3 с.: ил.
2. Borodai V. Efficient Transient Modes of Synchronous Drive for Mining and Smelting Mechanisms [Text] / V. Borodai, R. Borovyk, O. Nesterova. //Mechanics, Materials Science & Engineering. – 2017. –Vol.8. – No.8. – P. 133-142.

УДК 62-503.5

РОЗУМНИЙ БУДИНОК - ПРИСТРОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ*Кульпінська О.С., Звягінцев М.В. Шворінь О.Р., студенти**Керівники: Григоренко Т.Г., викладач вищої категорії,**Кондратов В.В. викладач II категорії,**(Маріупольський механіко-металургійний**коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Дана стаття присвячена ознайомленню з поняттям «Розумний будинок». Розглянуті переваги та недоліки даної автоматики.

Автоматизація - один із напрямів науково-технічного прогресу, що використовує саморегулюючі технічні засоби з метою істотного зменшення ступеня участі людини в процесах отримання, перетворення, передачі і використання енергії, матеріалів, виробів або інформації. Вона значна спрощує життя людини як у виробництві так і в побуті.

Сучасне життя важко уявити собі без засобів автоматики, систем контролю і обліку. Контрольно-вимірювальні прилади (КВП) і автоматика стежать за працездатністю обладнання, регулюють витрати споживаних ресурсів, ведуть журнали змін характеристик, виконують автоматичне обслуговування різного устаткування. Повний перелік виконуваних автоматично дій залежить від конкретних вимог завдання.

Як у виробництві, так і в побуті автоматизація будинку - «Розумний будинок» має на меті спрощення життя людини. Прикладом можуть служити спеціальні датчики, що встановлюються в кімнатах таких «будинків», призначені для включення/вимикання світла, регулювання температури, вентиляції кімнати. Так само серед таких датчиків існують ті, які виконують захисну функцію, наприклад: захист від зломів і проникнень (здатна через контролер активувати сигналізацію і викликати поліцію), захист від токсичних газів (через контролер збільшує пропускну здатність вентиляції і повідомляє про витік господареві «будинку»).

Такий підхід дозволяє значно економити енергію, і не включати світло тоді коли в кімнату входить домашній вихованець, контролювати температуру, стежити за витоком газу і займанням.

Помічено, що будь-яка мета спостережень відрізняється особливим спектром випромінювань і температурою. Надалі подібна інформація надходить на сенсор, який обробляє її і запускає певний алгоритм дій.

Плюси «розумного будинку»:

- економія (значна економія електроенергії, до 80% в порівнянні зі стандартним способом використання освітлювальних приладів; можливість автоматичного включення і виключення світла);

- безпека (за допомогою системи відеоспостереження, ви можете з будь-якої точки світу спостерігати за зображенням з камер, встановлених у вас вдома);

- комфорт.

Мінуси «розумного будинку»:

- ціна (повноцінний робочого набору без установки, то тут ціни йдуть вгору - від 30 тис.грн. і вище);

- система дуже чутлива до перепадів напруги.

Висновок. Таким чином, можемо сказати, то що хоч автоматизація нашому житті еволюціонує в геометричній прогресії ця система дуже дорога і не практична на даний момент.

Список використаних джерел

1. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86>
2. URL:<http://sitem.com.ua/1811smartbus.php>
3. URL:https://architerra-group.com.ua/rozumnyi_dim.html
4. URL:<http://elektruk.info/main/automation/1187-umnyy-dom-sistemy-avtomatizacii.html>

УДК 535.1

ЕЛЕКТРОМАГНІТНІ ХВИЛІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Лисаков К., Бруханський Т., студенти

Мартиненко О.Є., спеціаліст I категорії викладач

(Маріупольський механіко-металургійний

коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Електромагнітне випромінювання побачити неможливо, а представити не кожному під силу, і тому нормальна людина його майже не побоюється. За останні роки в містах кількість різноманітних джерел електромагнітних випромінювань в усьому частотному діапазоні різко збільшилася і продовжує нестримно збільшуватися. Це системи мобільного зв'язку, радары ДАІ, нові телеканали і безліч радіомовних станцій. Особливу проблему представляє електротехнічне устаткування будівель (трансформатори, кабельні лінії), яке цілодобове, безперервно опромінює житло, в якому і без того знаходяться холодильники, праски,

пилососи, електропечі, телевізори, комп'ютери і багато що інше, що ми щодня включаємо в розетку. Енергетичний вплив електромагнітного випромінювання може бути різної міри і сили.

До електромагнітних хвиль відносяться:

1. Рентгенівські і гамма-промені - високочастотне електромагнітне випромінювання (3 - 300 МГц).
2. Інфрачервоне випромінювання, видиме людським оком світло, а також ультрафіолет - середньочастотне випромінювання (0,3 - 3 МГц).
3. Радіовипромінювання і мікрохвилі - низькочастотні випромінювання (3 - 300 кГц).

WiFi пристрої випромінюють радіочастотні або СВЧ-випромінювання. Безпроводні маршрутизатори (роутери, модеми) і безпроводні комп'ютери містять передавачі, які використовують радіочастотне випромінювання для передачі інформації в просторі. Це радіочастотне випромінювання може проникати через стіни з дерева, бетону і металу. Воно також легко пронизує наші тіла. Усі електромагнітні випромінювання є невидимим "електромагнітним смогом". Особливо сильний і небезпечний цей "смог" в густонаселених містах.

Численні дослідження вчених привели до висновку, що дія електромагнітних полів на організм людини і тварин негативно, його наслідком є порушення роботи внутрішніх органів і розвиток різних захворювань.

Вплив електромагнітних хвиль на людину залежить від багатьох чинників:

- інтенсивності (рівня) поля;
- їх довжини і частоти;
- тимчасового відрізка дії;
- стани здоров'я людини.

Джерела з високим рівнем ЕМП чинять сильніший вплив на здоров'я людини. Глибина проникнення в організм залежить від довжини хвилі: довгохвильові поля діють на внутрішні органи, головний і спинний мозок, короткі хвилі - тільки на шкіру і призводять до теплового ефекту.

Список використаних джерел

1. Жежеленко И.В., Шилдковский А.К., Пивняк Г.Г., СаенкоЮ.Л., Нойбергер Н.А. «Электромагнитная совместимость потребителей» Монография, М. «Машиностроение» 2012 г. – С.350.
2. Китаев В.Е «Электротехника с основами промышленной электроники» Москва «Высшая школа», 1980-С. 254.
3. Жданов Л.С. «Учебник по физике» Москва «Наука», 1975-С.592.

4. <https://www.quarta-rad.ru/useful/emp/elektomagmitniy-smog/>

5. <http://vseotravleniya.ru/izluchenie/elektromagnitnoe.html>

УДК 621.311.017

ВТРАТИ НАПРУГИ В МЕРЕЖАХ ЛІНІЙ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧ

*Дорохов М., Щєбітченко О., студенти
Мартиненко О.Є., спеціаліст I категорії, викладач
(Маріупольський механіко-металургійний
коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Споживачі електроенергії зазвичай розташовуються на деякій відстані від джерел, і електроенергія до них підводиться по дротах лінії електропередач.

Метою роботи є дослідження ліній електропередач і знаходження шляхів зниження втрат в них. Однією з найчастіших проблем електропостачання в Україні є невідповідність рівня вхідної напруги, в переважній більшості випадків спостерігається низька напруга. Ця робота дозволить упізнати причини виникнення і вплив зниженої напруги на електричні прилади, а також пропонуються оптимальні методи усунення цієї проблеми.

При проведенні досліду з макетом ліній електропередач (рисунок 1), було встановлено вплив навантаження на струм, що протікає по ланцюгу. Досліджені зміни напруги на початку та кінці лінії.

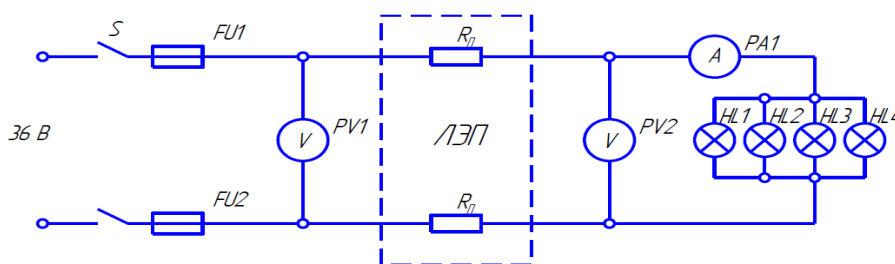

Рисунок 1 - Схема досліду

Відповідно до ГОСТ 13109-97 "Норм якості електричної енергії в системах електропостачання загального призначення" допускається тривале відхилення на рівні $\pm 5\%$ і короточасні граничні відхилення на рівні $\pm 10\%$. Нині нерідко спостерігаються значне зниження напруги аж до 50% в меншу сторону, найчастіше це сезонне явище, але бувають випадки, коли рівень мережі постійно не відповідає Госту.

Є декілька шляхів нормалізації напруги в мережі. Одним з них є використання споживачами стабілізаторів, що забезпечують надійний захист для усіх побутових приладів при різких перепадах або основних типах аварії мережі.

Незалежне енергопостачання. За умови, що йдеться про приватний будинок, де є можливість встановити сонячні панелі або вітрогенератор, є можливість створити систему альтернативного електропостачання. Енергія Сонця і вітру - безкоштовні, а якісна система може служити більше 25 років. При цьому власник отримує повну або часткову незалежність від загальної мережі електроживлення.

Список використаних джерел

1. Жеребков И.П. «Электрические и магнитные цепи» Ленинград «Энергоатомиздат», 1987 –С256.
2. Китаев В.Е «Электротехника с основами промышленной электроники» Москва «Высшая школа», 1980-С. 254.
3. Гаврилюк В.А «Общая электротехника с основами электроники» Киев:Вища школа. 1980.-480 с.
4. <https://www.quarta-rad.ru/useful/emp/elektromagmitniy-smog/>
5. <http://vseotravleniya.ru/izluchenie/elektromagnitnoe.html>
6. <http://gamma7.m-l-m.info/>

УДК 620.91

СОНЯЧНІ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Зіненко О.О, молодший науковий співробітник, викладач-спеціаліст
(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

У сучасних умовах обмеженість традиційних енергетичних ресурсів спонукає людство до створення технологій, які можуть стати альтернативними джерелами енергії. Як одна з найбільш перспективних може виступати геліоенергетика. У контексті скінченності природних ресурсів – енергія Сонця є безкінечною, а отже зможе задовільнити всі побутові, технологічні та промислові потреби.

Метою цієї публікації є аналіз використання сонячних електростанцій в Україні (на прикладі Донецької області), а також надання фізичних та економічних рекомендацій щодо впровадження цієї технології у індивідуальних та промислових масштабах.

На даний час багато вчених працюють над збільшенням ККД сонячних електростанцій та розробляють підходи для раціональнішого використання енергії Сонця які значною мірою відрізняються один від іншого але мають на меті одну ціль – 100% використання невичерпної енергії і зменшення забруднення навколишнього середовища.

На мою думку, різноплановість існуючих підходів до використання альтернативних джерел енергії в жодному разі не може бути остаточною.

В умовах конкуренції між країнами – ефективність наукових розробок дає суттєві переваги, а тому буде залишатися одним з ключових джерел фінансування.

Обґрунтовані вище фактори мають бути враховані при розробці плану енергонезалежності України від інших країн та можуть лягти в основу енергетичної концепції подальшого використання альтернативних джерел енергії та першочерговому фінансуванню перспективних наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Закон України від 01.04.2009 № 1220-VI «Про внесення змін до Закону України "Про електроенергетику" щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії;
2. Чучуй В. П., Уминський С.М., Інютін С.В. Альтернативні джерела енергії / В. П. Чучуй. – Одеса: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, 2015. – 494 с
3. Титко Р., Калініченко В.М. Відновлювані Джерела Енергії (досвід Польщі для України): Навчальний посібник. – Варшава: OWG, 2010 - 530 с.
4. Постанова НКРЕКП від 29.03.2019 № 444 «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію та надбавки до «зелених» тарифів за дотримання рівня використання обладнання українського виробництва для суб'єктів господарювання»

УДК 629.111

ЯВИЩЕ РЕЗОНАНСУ.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ТА НЕГАТИВНИХ КОЛИВАНЬ.

*Білоус М., Міленко Б., студенти
Мартиненко О.Є., спеціаліст I категорії, викладач
(Маріупольський механіко-металургійний
коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Коливання - один з найпоширеніших процесів в природі і техніці. Коливання бувають механічні, електромагнітні, хімічні, термодинамічні і різні інші.

З коливальними рухами ми зустрічаємося в повсякденному житті і техніці: маятник настінного годинника здійснює періодичні гойдання біля прямовисного положення, фундамент швидкохідної турбіни коливається в такт з оборотами головного валу, кузов залізничного вагону гойдається на ресорах при проході через стики рейок.

Явище резонансу важливе тому, що воно проявляється досить часто. З явищем резонансу доводиться вважатися при конструюванні машин і різного роду споруд. Власна частота коливань цих пристроїв ні в якому разі не має бути близька до частоти можливих зовнішніх дій [1.с. 23].

Явище резонансу часто виявляється дуже корисним. Завдяки резонансу, наприклад, стало можливим використання ультразвукових коливань, тобто звукових коливань великої частоти, в медицині: для руйнування каменів, які іноді утворюються в організмі людини, для діагностики різних захворювань. З тієї ж причини ультразвукові коливання можуть вбивати деякі мікроорганізми, у тому числі і хвороботворні.

Явище резонансу в електричних ланцюгах при збігу їх власних частот з частотами електромагнітних коливань радіохвиль дозволяє нам за допомогою своїх приймачів приймати теле- і радіопередачі.

Усім коливальним системам властивий ряд загальних властивостей :

1. У кожної коливальної системи є стан стійкої рівноваги.
2. Якщо коливальну систему вивести із стану стійкої рівноваги, то з'являється сила, що повертає систему в стійке положення.
3. Повернувшись в стійкий стан, тіло, що коливається, не може відразу зупинитися [2.с.37].

Коливання грають велику роль в нашому житті. Як сказав американський фізик Річард Фейнман "В природі дуже часто що-небудь "коливається" і так само часто настає резонанс".

Своєю метою ми поставили дізнатися якомога більше про явище резонансу, про наслідки до яких може привести резонанс, і де застосовується це незвичайне явище, коли воно буває корисним і шкідливим, яким чином можна позбавитися від шкідливого прояву резонансу - можна створювати конструкції, що не руйнуються при збігу частоти сили, що змушує, з власною частотою коливальної системи.

Список використаних джерел

1. Детлаф А.А., Яворский Б.М. Курс физики: учебное пособие для вузов. – 4-е изд., испр. - М.: Высш. шк., 2012. - 718 с.
2. Савельев, И.В. Курс физики: в 3т.: Т.2: Электричество. Колебания и волны. Волновая оптика / И.В. Савельев.-4-е изд. стер. - СПб.; М. Краснодар: Лань.-2008.- 480 с.
3. Попов В.С «Теоретическая электротехника» Москва «Энергоатомиздат», 1990
4. <https://www.quarta-rad.ru/useful/emp/elektromagmitniy-smog/>
5. <http://vseotravleniya.ru/izluchenie/elektromagnitnoe.html>

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

УДК 669.156

ГЕННА ІНЖЕНЕРІЯ: DEVELOPMENT?!.. DESTRUCTION?! ..*Муханьова К.О., Шульгіна К.Д., студент**Керівник: Глазиріна Т.М., викладач I категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Генна інженерія — це біотехнологічний прийом, спрямований на конструювання рекомбінантних молекул ДНК на основі ДНК, взятої з різних джерел, сукупність прийомів, методів і технологій одержання рекомбінантних РНК і ДНК, виділення генів з організму (клітин), здійснення маніпуляцій з генами і введення їх в інші організми.

Біологи оволоділи методами, які дають можливість маніпулювати біологічними молекулами, досліджувати і змінювати їхню структуру. За рахунок змін в основних біологічних молекулах ДНК є можливість створювати варіанти живих систем, які не виникають в результаті природної еволюції.

На сьогоднішній день існує кілька сотень генетично змінених продуктів. Технологія конструювання рекомбінантних ДНК є одним з найважливіших досягнень біотехнології. Стосовно рослинництва вона має велике майбутнє у створенні сортів і гібридів з корисними біологічними та екологічними властивостями. Це - високі врожайність і якість врожаю, стійкість проти хвороб, шкідників, бур'янів, здатність до активної азотфіксації, одночасність дозрівання, посухостійкість, високий коефіцієнт засвоєння ФАР (висока продуктивність).

Для медичних цілей рослини використовують тисячі років, але генетична інженерія дозволила створити нові рослини - білкові продукти, які важливі для терапії різних захворювань. Гени терапевтично важливих білків людини і тварин можна вводити в різні системи експресії, кожна з яких має свої переваги і недоліки.

Більше 100 генно-інженерних лікарських речовин знаходиться на стадії клінічного вивчення. Серед них ліки, які лікують артрози, серцево-судинні захворювання, деякі пухлинні процеси. Серед кількох сотень генно-інженерних фірм 60% працюють над виробництвом лікарських і діагностичних препаратів.

Наступною сходинкою еволюції біотехнологій в медицині стала генотерапія, яка буде застосовуватися для виправлення дефектів центральної нервової системи, захворювань серця і судин, гемофілії, корекції імунної системи і, навіть, мутацій генома.

Економічні та екологічні ризики.

- Насіння ГМ-культур коштує дорожче за звичайне насіння.
- Використання ГМ-рослин не посприяло очікуваному зменшенню використання пестицидів.
- За даними ООН, у всьому світі понад 1,4 млрд осіб залежать від посівного матеріалу, збереженого фермерами, і технологія “термінаторів” ставить під загрозу гарантування світової продовольчої безпеки.
- Зниження різноманітності традиційних (аборигенних) сортів рослин і порід тварин.
- Неконтрольоване перенесення генів призведе до збіднення видового складу корисної ентомо- й орнітофауни (комахи й птахи) і до руйнування агробіоценозів.
- Виснаження й порушення природної родючості ґрунтів, внаслідок пригнічення токсинами ГМ-рослин життєдіяльності ґрунтових безхребетних, ґрунтової мікрофлори й мікрофауни.

Так, що це - Генна інженерія: development?!...або destruction?! ..

Список використаних джерел

1. Моніторинг Інтернет-сайтів.

УДК 620.91 (В – 19)

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ

Василевська Т.О., студентка

*Керівник: Терентьєва Л.В., викладач фізики I категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Колись багато років тому людина опанувала вогонь. Саме ця подія дала початок енергетиці.

Сьогодні в середньому на кожну людину витрачається приблизно 3-4 кіловата потужності. За розрахунками вчених, якщо населення буде становити 7,5 мільярда (що очікується в першій чверті XXI століття), то приблизна величина енергетичної потужності складе майже 30 мільярдів кіловат. В XX столітті споживання енергії становило приблизно 10,5 мільярда кіловат. Це означає, що людство встановило вдвічі більше енергетичних джерел. Тема даної наукової роботи стосується проблеми вичерпаності ресурсів необхідних для комфортного існування людини і формулюється таким чином «Альтернативні джерела енергії».

Людству потрібна енергія, причому потреби в ній збільшуються з кожним роком. Разом з тим запаси традиційних природних палив (нафти, вугілля, газу і ін.) кінцеві. Кінцеві також і

запаси ядерного палива - урану, з якого можна отримувати в реакторах плутоній. Практично невичерпні запаси термоядерного палива – водню, проте керовані термоядерні реакції поки не освоєні і невідомо коли вони будуть використані для промислового отримання енергії в чистому вигляді, тобто без участі в цьому процесі реакторів ділення. Залишаються два шляхи: строга економія при витрачанні енергоресурсів і використання нетрадиційних поновлюваних джерел енергії.

Предмет дослідження – основні можливості використання нетрадиційних способів видобутку енергії, які поки непопулярні в сучасному світі, але необхідні в майбутньому.

Мета роботи – перш за все ознайомитися з сучасним положенням справ в цій незвичайно широкій проблематиці, аналіз нових шляхів отримання практично корисних форм енергії.

Вирішення цієї проблеми вбачається у використанні так званих альтернативних джерел енергії. За альтернативною енергетикою майбутнє, але це майбутнє настане не скоро. Навіть через 30 років на вітрі, сонці, припливах-відливах, вулканах і гейзерах можна буде виробляти не більше 15-20% всієї необхідної людству енергії. Але альтернативна енергетика це майбутнє нашої планети.

УДК 37.013.42

ЖІНКИ МАТЕМАТИКИ

А.О.Мучкіна, студентка

Керівник: Поклонська К.О., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Математика - галузь невтомного пошуку і важкої до самозабуття праці. Видатних математиків, які розвивають цю науку, відомо багато. Почесне місце серед них посідають жінки. Вони створили наукові праці та підручники, які збагатили скарбницю світової математичної літератури. Історичні дані незаперечно свідчать: жінки-вчені існували у кожній культурі протягом всієї історії розвитку суспільства, проте досягати певних успіхів вони могли тільки у тому середовищі, де було позитивне ставлення до наукових занять та система освіти, доступна жінкам.

У своїй роботі я шукала відомих жінок математиків з прадавніх часів і до наших днів.

Перше ім'я жінки, яке зустрічається в історії математики, це Феано (Теано) - учениця і дружина давньогрецького філософа, великого математика і мудреця – Піфагора.

Гіпатія вивчала математику, астрономію, медицину та філософію, написала коментарі до «Арифметики» Діафанта та до «Конічних перетинів» Апполонія Пергського. Гіпатія – дочка відомого грецького вченого Теона, вона народилася і жила в Александрії в 370-415рр. Після смерті Гіпатії Александрійської протягом 1000 років в історії математики ми не зустрічаємо імен жінок.

Аньєзі Марія Гаєтана (16.5.1718-9.1.1799). Марія Гаєтано Аньєзі не схожа на типового знаменитого математика, хоча її внесок у науку був досить значним. У 1738 вона опублікувала збірку есе про складні питання природознавства і філософії. Найбільш цінним результатом її праць був твір Аньєзі «Підстави аналізу для вивчення італійському юнацтву».

Софі Жермен (1776-1831). Французький математик, філософ і механік. Софі Жермен стала автором видатних математичних робіт, але як жінка, що належала середньому класу і жила в часи Французької революції, вона так і не отримала заслуженого визнання в науковому світі. Тепер у дворі школи ім. Софі Жермен у Парижі їй встановлено пам'ятник.

Яновська Софія Олександрівна (31 січня 1896 - 24 жовтня 1966) - радянський математик, філософ, педагог, творець радянської школи філософії математики. З 1929 року все подальше життя Яновської буде пов'язане з мехматом Московського університету, де вона стане професором (1931) і доктором (1935), буде відзначена медалями й найвищим тоді орденом Леніна. Софія Яновська померла 24 жовтня 1966 року, а в 1972 її учні видали збірник: Яновська С. А. Методологические проблемы науки,— М.:Мысль.

УДК 534.612

ВИДИ ШУМОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ. ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ЗАБРУДНЕННЯ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЗАБРУДНЕННЯ НА ЖИВІ ОРГАНІЗМИ

Барковська К.В., студентка

Керівник: Березіна І. І., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Ми всі з вами є мешканцями міста. І для нас шум міста – це звичайна справа, шум скорочує життя людини на 8—12 років. Особливо вражає вплив шуму на міських жителів. Якщо на 100 тисяч сільських мешканців припадає 20-30 тих, хто погано чує, то в містах ця цифра виростає в 5 разів.

Актуальність досліджування. Нажаль, ми не приділяємо достатньої уваги впливу шуму на живі організми, хоча шум стає все серйознішою загрозою. З часом ця проблема все більше зростає, особливо у великих містах.

Мета даної роботи - познайомити із шумовими забрудненнями і розробити поради з профілактики для збереження здоров'я людини.

Гіпотеза ж полягає в наступному: потрібна робота по очищенню навколишнього середовища від шуму. Прослухавши, мої рекомендації на тему «Шумові забруднення» люди зможуть убезпечити себе від непотрібних шумів.

Висновки і рекомендації. Надмірний шум - одна з найважливіших проблем.

Щоб убезпечити себе від непотрібних звуків у вашій квартирі слід поставити звуконепроникні вікна та двері, або зробити звукоізоляцію приміщення.

На вулиці не можна занадто голосно включати навушники, тому що на вуличний шум, що став вже буденним, буде накладатися музика, і тим самим перевищить допустиму норму. Класика і джаз навпаки допомагають систематизувати матеріал, під час роботи він краще засвоюється.

УДК 373.1

НЕЗВИЧАЙНІ ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ

Литвиненко О.Ф., студентка

*Керівник: Славінська Л.М., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Геометрія - розділ математики, що вивчає просторові відносини і форми, а також інші відносини і форми, схожі з просторовими по своїй структурі.

В даній роботі я розповім про ті геометричні фігури, які ми не вивчаємо на заняттях геометрії в коледжі, але вони оточують нас у навколишньому середовищі, в архітектурі, в комп'ютерних іграх і головоломках.

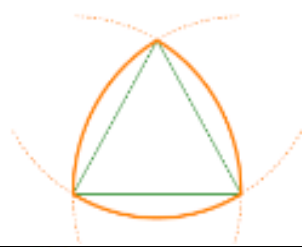
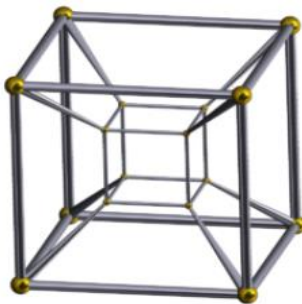
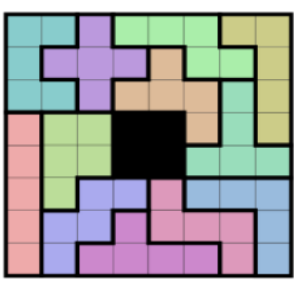
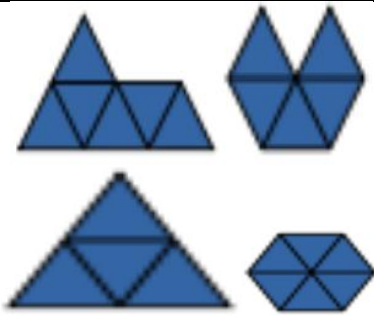
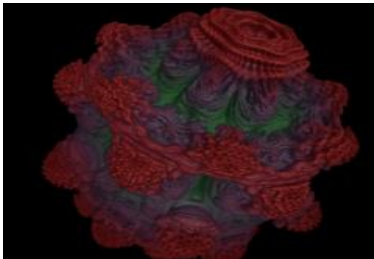
Мета моєї роботи: вивчити незвичайні геометричні фігури, дізнатися історію їх виникнення, знайти їх практичне застосування в архітектурі, мистецтві, літературі, а також в механічних пристроях.

Засновник і провідний дослідник в області фрактальної геометрії Бенуа Мандельброт говорив: «Геометрію часто називають "холодною" та "сухою". Одна з причин цього полягає в її нездатності описати форму хмари, гори, берегової лінії або дерева. Хмари - не сфери,

гори - не конуси, берегові лінії - не кола, кора дерев не гладка, блискавка поширюється не по прямій. Задачі дослідницької роботи:

- знайти в різних джерелах інформацію про незвичайні геометричні фігури;
- вивчити властивості незвичайних геометричних фігур;
- з'ясувати області їх застосування у навколишньому середовищі;
- розширити свій кругозір, отримати нові знання та вміння.

№	Назва фігури	Означення	Вигляд (зображення)
1	Трикутник Рело	являє собою область перетину трьох рівних кіл з центрами в вершинах правильного трикутника і радіусами, рівними його стороні	
2	Тессеракт	чотиривимірний гіперкуб — аналог куба в чотиривимірному просторі	
3	Поліміно	плоска геометрична фігура, утворена шляхом з'єднання декількох рівних квадратів по їх сторонах	
4	Полиамонд	геометрична фігура у вигляді багатокутника, складеного з декількох однакових рівносторонніх трикутників	
5	Фрактал	складна геометрична фігура, що володіє властивістю самоподібності, тобто складена з кількох частин, кожна з яких подібна всій фігурі цілком	

У роботі розглянута історія виникнення трикутника Рело, тессеракта, поліміно, полиамонду та фрак талів, а також я знайшла галузі їх застосування у реальному та віртуальному середовищі.

На підставі виконаної роботи та отриманих результатів, можна зробити висновок про те, що застосування даних геометричних фігур в навколишньому світі, може бути набагато більше, ніж ми могли б подумати.

Висвітлення інформації про незвичайні геометричні фігури, вивчення яких не входить в розділи освітньої програми, дозволяє нам набути нові знання та іншими очима подивитися на знайомі предмети.

Список використаних джерел

1. Федер Е. Фрактали. - М: «Мир», 1991;
2. Голомб С. В. Полимино. - Пер. з англ. В. Фірсова. - М.: Світ, 1975. - с. 143-147;
3. Гарднер М. Математичні головоломки й розваги. - Пер. з англ. Ю. О. Данилова. - М.: Світ, 1971. - 511 с.;
4. Інтернет – джерела: <http://ru.wikipedia.org/>.

УДК 51-77

ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБНА МАТЕМАТИКА В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ?

*Дорол К.І., Митрофанова В.О., Токар К.Я. студентки
Керівник: Теплова О.А., викладач математики I категорії
(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)*

Кожний з нас, сидячи на уроці математики питає себе: «Навіщо мені це все, якщо в моїй майбутній професії це не так важливо?». Але ми дуже помиляємося, коли кажемо це, адже математика важлива саме у нашому повсякденному житті. Так, більшість з нас ніколи не зіткнеться з інтегралами, логарифмами, теоремами. Але важливі ази математики.

«Усе, що познається, має число, так як неможливо нізрозуміти нічого, ні пізнати без нього», казав Піфагор.

Математика оточує нас всюди. Завдяки їй ми вирішуємо безліч питань кожного дня. Навіть, будь-яка дитина, яка не вивчала арифметику стикалася з цифрами. Дізнається в поліклініці свою вагу, ріст. Стикається з різними завданнями з підрахунку: скільки іграшок в кімнаті або цукерок, щоб почастувати своїх друзів.

З віком ми вирішуємо все більше і більше завдань, їх складність збільшується: Яка кількість продуктів необхідна, щоб вистачило на тиждень? Скільки потрібно заробляти, щоб

накопичити на дачу і поїздки за кордон? Скільки фарби потрібно купити, щоб пофарбувати стіни в спальні?

Ще з дитячого садка ми вивчаємо математику, де нас вчать розрізняти цифри і робити з ними прості дії. У школі математика стає складніше, додається величезна кількість незрозумілих формул, знаків і правил. Потім в університеті нам відкривається математика на вищому рівні.

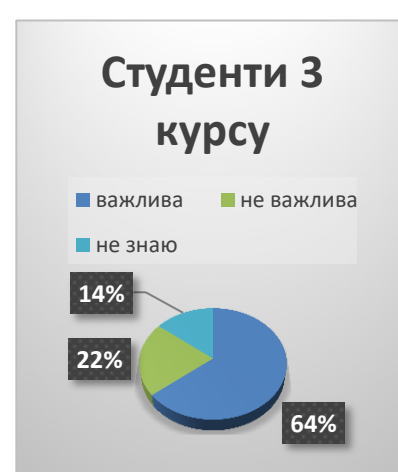
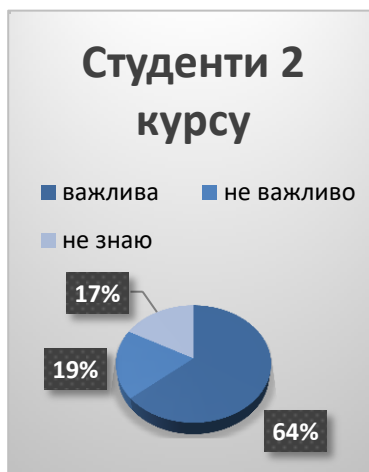
Без знання математики усе сучасне життя було б неможливе. У нас не було б хороших будинків, тому що будівельники повинні вміти точно вимірювати, рахувати і споруджувати. Наш одяг був би дуже грубим, так як його потрібно добре скроїти, а для цього точно все виміряти. Не було б ні залізниць, ні кораблів, ні літаків, ніякої великої промисловості. Не було б радіо, телебачення, кіно, телефону і тисячі інших речей, що становлять частину нашої цивілізації. Використання математики, вимір «наскільки?», «як довго?» є життєво необхідною частиною світу, в якому ми живемо.

Завдяки математиці з'явилися обчислювальні рахункові машини. Обчислювальна техніка пройшла шлях від простих рахунків, арифмометрів, логарифмічних лінійок до мікрокалькуляторів і комп'ютерів. Зараз обчислювальні машини використовуються в усіх галузях народного господарства: в статистиці, торгівлі, автоматизованому управлінні заводами і фабриками. Машини не тільки рахують, вони можуть робити переклади з однієї мови на іншу, можуть складати музику, грати в шахи.

Математика розвиває логічне мислення, вміння самостійно вирішувати проблеми, здатність швидко вловити суть і знайти до життєвої задачі найбільш підходящий і простий підхід.

Ми вирішили провести опитування учнів нашого коледжу і з'ясувати наскільки вони усвідомлюють значущість математики в повсякденному житті.

116 студентам з різних курсів нашого коледжу було запропоновано протий опитування на тему: «Чи важлива математика в повсякденному житті?»

На таких прикладах ми хочемо показати, де зустрічається математика в житті і довести її необхідність.

Математика і режим дня. Наприклад, наш розпорядок дня - режим, не що інше як визначення часу і його планування протягом дня за допомогою нескладних математичних обчислень. І ось так ми весь день стежимо за часом по годинах і вчимося правильно його розподіляти.

Сімейний бюджет. Багато людей веде зошит, в якому планує сімейний бюджет. Це є вкрай простим, а також дозволяє тверезо розцінювати свої можливості та зберігати певні кошти на приємності, або просто на майбутні масштабні справи.

Здійснюючи різного виду покупки. У магазині нам постійно доводиться робити математичні розрахунки. Наприклад, нам потрібно піти і купити продукти. Ми дізнаємося їх ціну, вагу, розмір і т.д. Вдома нам доведеться розрахувати скільки грошей потрібно взяти з собою щоб відчувати себе спокійно. А от припустимо покупка речей. Ось приходимо ми в магазин, бачимо красиву кофтинку, радісно хапаємо її... Але тут підходить консультант і цікавиться який розмір нам потрібен і це питання приводить нас в замішання. Тут нам знову доводиться звернутися до математики і згадати свійзріст - він нам потрібен для того, що річ не опинилася дуже довгою або ж короткою.

Приготування їжі. Кожен день ми готуємо їжу. Щоб страва вийшла смачною, потрібно взяти правильну кількість продуктів, при цьому правильно розрахувавши їх вагу.

Ремонт вдома. Якщо ми зберемося робити вдома ремонт, то тут нам точно не обійтися без математики. Нам потрібно буде зробити багато розрахунків. Від точності яких буде залежати чи рівні у нас будуть стіни і стелі, а також чи вистачить нам шпалер, щоб обклеїти ними кімнату і плитки, щоб покласти на підлогу в ванній кімнаті.

Таким чином, ми можемо сказати, що математика потрібна нам всюди, і немає такої сфери життя, де б ми могли без неї обійтися.

Висунута гіпотеза про те, що математика в нашому житті необхідна не тільки в певних професіях, але і в повсякденному житті - підтвердилася. Математика - це важливий, цікавий, захоплюючий і головне необхідний у всіх галузях життєдіяльності предмет.

Список використаних джерел

1. Д.Слінберг «Як ніколи не помилятися або Математика для гуманітаріїв» -Наш формат, 2017.- 408 с.
2. Р.Херш «Математика — що це насправді?»
3. П.Дайконис и Р.Грем «Чарівна математик
- 4.Світ математики. Електронный ресурс. -URL: http://matematukan.blogspot.com/p/blog-page_5.html(дата обращения 30.03.2019)

УДК 57-087

МАТЕМАТИКА ТА СПОРТ*Стеценко К., студентка**Керівник: Теплова О.А., викладач математики І категорії**(Запорізький гуманітарний коледж ЗНТУ, м. Запоріжжя)*

Ні для кого не секрет, що заняття спортом благотворно впливають на розумову діяльність і психіку людини, зміцнюють його волю. Цей факт беззаперечний для багатьох вчених, що займаються плаванням, тенісом, бігом, лижами, альпінізмом.

Слід назвати багатьох великих вчених - Б. Понтекорво, Дж. Літлвуда, Р. Пелі - поєднали науку зі спортом. Нільс Бор і Харольд Бор грали в класній футбольній команді, Нільс Бор був відмінним лижником, Альберт Ейнштейн захоплювався водінням яхт. Про математиків і фізиків - про альпіністів можна було б написати цілу книгу.

Для того щоб з'ясувати як математика проявляється в видах спорту ми зустрілися з тренерами-викладачами, які під час інтерв'ю відповідали на питання «Як застосовуються знання з математики в тому виді спорту якому вони віддають перевагу вже на протязі декількох років?»:

- тренер-викладач з волейболу Лілія Іванівна Кірейчук в своєму інтерв'ю зазначила: «Волейбол як вид спорту відноситься до ігрових видів спорту і перш за все він побудований на точності, на точності прийняття рішення»

З інтерв'ю з Лілією Іванівною ми зробили висновок, що математика - це точна - наука, а волейбол - це точність.

- тренер-викладач з баскетболу Григорій Ніколаєвіч Зінов'єв: «Хлопці вчаться швидко рахувати очки, складати, запам'ятовувати. Також математика допомагає нам в тактичних діях: наприклад за деякі частки секунди дитина повинна зорієнтуватися, прийняти рішення, правильно зробити передачу або зробити кидок ».

Після зустрічі ми прийшли до висновку: математика-логічне мислення, баскетбол - знання тактичних схем, в яких безсумнівно потрібна логіка мислення.

Багато спортсменів, як і я, думають, що спорт пов'язаний з математикою. Щоб це довести я представлю кілька доказів.

Перший доказ - це вимірювання пульсу.

Друге доказ-це вимір дихання.

При заняттях фізичної культури дуже важливо контролювати стан здоров'я. Як це правильно відстежити нам безпосередньо допомагають знання з математики.

Народні танці.

Математика схоже залишила і тут свій слід. Наприклад, треба розрахувати час в танці. Припустимо танець «Таркантелла». Коли його танцювала моя подруга він тривав 1 хвилину 50 секунд. Спробуємо розрахувати час посекундно:

Вихід основним кроком не більше 32 секунд.

Переходи, різні рухи на початку тривають не менше 50 секунд.

Розбіжність від двох точок і основні рухи тривають 43 секунди.

Догляд 7 секунд.

Разом отримуємо 1 хвилину 50 секунд.

Так в результаті нашої роботи ми зробили наступні *висновки*:

- в спорті і математики можна визначити три точки дотику: швидкість, час і відстань;
- спорт це інтелектуальний рід занять, практична математика допомагає домагатися високих спортивних результатів.

Список використаних джерел

1. Волейбол в школі. О.Д. Железняк. - М.: Прсвіта, 2009.- 128 с.- С.80-84.
2. Теорія і методика фізичної культури і спорту. Ж.К. Хлодов, В.С. Кузнецов – Академія. 2004- 448 с.- С.128-136
3. Фізична культура: виховання, освіти, тренування. Науково-методичний журнал академії Освіти державного університету фізичної культури, спорту і туризму. №1, 2007; № 5, 2008.

УДК 669.156

БІОНІЧНА ЛЮДИНА

Коренівський В., студент

*Керівник: Гавриленко-Бойко З. В., викладач вищої категорії
(Львівський поліграфічний коледж УАД, м. Львів)*

Людина давно прагне створити свою копію, яка могла б її замінити в екстремальних умовах — у відкритому космосі, в глибинах землі й океану, в полум'ї вогню.

Саме для цього провідні фахівці багатьох галузей створили біонічну людину. Її параметри: це русявий кароокий двометровий біооб'єкт, що має штучний інтелект і може розмовляти. Вартість проекту — біля мільйону доларів. Його створення стало можливим завдяки науці біоніці.

Біоніка або біоміметика — галузь біології, яка використовує біологічні методи та структури для розробки інженерних споруд чи технологічних об'єктів. Інженери

використовують для своїх проєктів те, що мільйони років вдосконалювала природа. Ці принципи лежать в основі роботи насосних систем чи аеродинаміки у гвинтокрилах, сонару чи радару, планерів чи парашутів, підводних човнів, порохотягів, позашляховиків, літаків.

Виникла навіть нова галузь біоніки - створення «живих» біопротезів з неживого. Для цього є два шляхи: створення механічних протезів із пластику, сталі та мікропроцесорів або ж вирощування органічних - живих клітин - поза тілом людини і їх подальша пересадка в тіло людини. У тих і в інших є свої переваги та недоліки, ризики та проблеми. Вирощувати органи за допомогою стовбурових клітин поки що дорого і складно. Часто ці методи поєднують. Наприклад, людям із серйозними серцевими захворюваннями, які потребують заміни серця, доводиться довго чекати донора або завершення вирощування органа-замінника. Тому штучні серця орієнтовані на підтримку життя пацієнта до моменту отримання живого серця. Існують навіть біопротези кінцівок, які через блютуз контролюються силою думки і вмонтовані вони прямо в скелет.

На сьогодні найчастіше використовуються біопротези кінцівок, штучні очі, вушні кохлеарні імпланти, штучне серце, суглоби, тоді як вирощуються найчастіше шкіра, трахея, вуха, носи, легені, кровоносні судини.

Тому закономірно, що наступним кроком біоінженерів стала ідея об'єднати окремі біонічні запчастини в єдине ціле - біонічну людину на ім'я REX, який розроблявся як двійник реальної людини - соціального психолога Бертольда Майєра.

У REX'а серце - штучне, яке приводиться в дію зовнішніми компресорами та живиться від батареї фірми SynCardia, такі ж серця імплантують хворим. Його трахея повністю функціональна і штучно вирощена зі стовбурових клітин. Кінцівки - серійні імпланти-протези, які керуються своєю системою зі 26 ступенями руху. Селезінка - це чіп, який відфільтровує інфекції з крові. Його легені - механічні, оскільки вирощувати легені, сечовий міхур і шлунок поки що нереально. Око у нього - це камера, встановлена на його окуляри, яка фіксує все в реальному часі та передає на чіп, а потім у мозок, звідти - на сітківку. Вуха - живий кохлеарний імплант, який, зазвичай, хірургічно вживлюють пацієнтам з вадами слуху. Нирка створена з кремнієвих структур, які формують фільтр. Кров під тиском потрапляє на мініатюрний біореактор з живими донорськими клітинами. Кров зовсім нового типу, створена з пластику - поліетиленгліколю. Ця істота жива. Частково. Поки що.

Список використаних джерел

1. <https://www.entrepreneur.com/article/229455>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=xBiOQKonkWs>
3. <https://www.smithsonianchannel.com/shows/the-incredible-bionic-man/0/3378516>
4. <https://www.nytimes.com/video/technology/100000003693281/the-bionic-man.html>

УДК 378.1:004

МАТЕМАТИКА У МОЇЙ МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЇ МЕТАЛУРГА*Солоницин В.Е., Шайтан Г.Г., студенти**Керівники: Афанасенко Н.В., спеціаліст вищої категорії,**Баркова Н.О., спеціаліст I категорії**(Маріупольський механіко-металургійний**коледж ДВНЗ "ПДТУ", м. Маріуполь)*

Ми вибрали дуже складну і важливу професію - металург. Адже не дарма ж кажуть, що МЕТАЛУРГ-ЦЕ НЕ ПРОФЕСІЯ, ЦЕ ЖИТТЯ! Маріуполь -місто насамперед сталеварів, доменників і прокатників. Професія металурга в усі часи вважалася почесною і шанованою. Вона не тільки важка і відповідальна, а й воістину гаряча. Зараз часи не з легких. Але підприємства працюють, а значить, живе і місто. Людям вогненної професії присвячується наше дослідження.

Цілі дослідження:

1. Вивчити які розділи математики застосовуються в нашій професії.
2. Розглянути деякі важливі для нашої спеціальності завдання.
3. Показати, як при рішення цих завдань застосовується математичний апарат [1, с. 27].

Задача 1. (про середньогодинну продуктивність мартенівської печі).

Визначити середньогодинну продуктивність мартенівської печі, якщо її річна продуктивність становить 330 000 тонн, а простої на гарячих і холодних ремонтах дорівнюють 6,5% календарного часу [2, с. 27].

Задача 2. (на розрахунок балансу киснево-конвертерної плавки).

Необхідна кількість вапна при розрахунку матеріального балансу плавки знаходиться з даного рівняння.

Обчислити необхідну кількість вапна на плавку при даних параметрах [2, с. 32].

Задача 3. (Обчислення об'єму доменної печі).

На кресленні зображений профіль сучасної доменної печі. Розміри вказані в метрах. Обчислити її об'єм [2, с. 54].

Задача 4. (про прокат і число проходів).

На дрібносортному стані прокачують круглу сталь діаметром $D_{мм}$ з заготівлі даних розмірів.

Середня витяжка за один прохід дорівнює K .

Визначити довжину готового прокату і число проходів, необхідне для прокатки.
Провести обчислення при даних параметрах [2, с. 64].

Висновки:

Важливий момент в житті будь-якої людини - вибір професії. Кожен повинен мати уявлення про ту професію, яку хоче присвятити своє життя. Ми збираємося після закінчення коледжу працювати на металургійному комбінаті. Щоб досягти своєї мети, потрібно мати відповідний рівень освіти. У будь-якому технічному навчальному закладі математика - один з основних предметів, вона нам стане в нагоді при роботі на металургійних підприємствах.

Література:

1. Гнеденко Б.В. Математика в современном мире/ М.: Просвещение, 1980, 480 с.
2. Декань А.И. Прикладные задачи по математике / Декань А.И.-Днепропетровск: методический кабинет Минчермета УССР , 1987.74с.

ІНФОРМАТИКА

УДК 338.22.021.4

«SCRUM – СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

Паталах М.В., студент

Керівник: Горобей В.В, викладач I категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Scrum - одна з найпопулярніших методологій гнучкої розробки. Одна з причин її популярності - простота.

Scrum (від англ. *scrum* «Штовханина») - набір принципів, на яких будується процес розробки, що дозволяє в жорстко фіксовані і невеликі за часом ітерації, звані спринти (sprints), надавати кінцевому користувачеві працездатне ПО з новими можливостями, для яких визначено найбільший пріоритет. Можливості ПО до реалізації в черговому спринті визначаються на початку спринту на етапі планування і не можуть змінюватися на всьому його протязі.

Історична довідка. Підхід вперше описали Хіротакі Такеуті і Ікудзіро Нонака у статті *The New Product Development Game* (Гарвардський Діловий Огляд, січень-лютий 1986).

Вони відзначили, що проекти, над якими працюють невеликі команди з фахівців різного профілю, зазвичай систематично проводять кращі результати, і пояснили це як «підхід регбі». В 1991 році ДеГрейс і Шталь в книзі «Чекають безбожні проблеми, праведні рішення» посилалися на цей підхід, як на Scrum (штовханина; сутичка навколо м'яча (в регбі)), спортивний термін, наведений у статті Такеуті і Нонака. Кен Швабер на початку 1990-х використовував підхід, який привів Scrum в його компанію. Вперше метод Scrum був представлений на загальний огляд задокументованим, чітко сформованим і описаним спільно Швабер і Джефом Сазерлендом на OOPSLA'96 (англ.) в Остіні. Швабер і Сазерленд протягом наступних років працювали разом, щоб обробити і описати весь їхній досвід і кращі практичні зразки для індустрії в одне ціле, в ту методологію, що відома сьогодні як Scrum. Швабер об'єднав зусилля з Майком Бідлом в 2001 році, щоб детально описати метод в книзі «Agile Software Development with SCRUM».

У методології Scrum всього три ролі.

- Scrum Master
- Product Owner
- Team

Scrum чітко робить акцент на якісному контролі процесу розробки. Крім управління проектами з розробки ПЗ Scrum може також використовуватися в роботі команд підтримки програмного забезпечення (software support teams), або як підхід управління розробкою і супроводом програм: Scrum of Scrums.

Список використаних джерел

1. Джефф Сазерленд. Scrum. Навчись робити вдвічі більше за менший час. – 2016,
2. Джефф Сазерленд. Scrum. Революційний метод керування проектами. – 2015, с. 288.
3. Mark C. Layton. Scrum for dummies. – 2015, с. 300.

УДК 669.156

РОЛЬ КОМП'ЮТЕРА У ЖИТТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Штефан Т.І., Дротянко Д.А., студенти 1 курсу

Керівник: К.В. Остапчук, викладач другої кваліфікаційної категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Комп'ютер - сьогодні абсолютно буденна річ і в будинку, і в навчальному закладі. Вміння користуватися комп'ютером, як і іншими гаджетами – важливий навик. Тому мета нашого дослідження полягає в виявленні напрямку використання комп'ютера, та його вплив на здоров'я студентів першокурсників.

Комп'ютерні технології надають глибокий вплив на сектор освіти. Завдяки комп'ютерам, освіта стало легше і набагато цікавіше, ніж раніше. Комп'ютерне та інтерактивне навчання відіграють ключову роль в освіті. Комп'ютерні технології інтегровані в сучасну систему освіти.

Однак чи варто обмежувати користування комп'ютером? І якщо так, то як? Ці думки турбують педагогів, батьків, а повинні ще турбувати і самого підлітка. Де користь, де шкода? Як краще використовувати можливості ПК. Як дозувати використання комп'ютерів в житті студента і чи потрібно?

Небезпека для здоров'я комп'ютера проявляється в тому, що проблеми зі здоров'ям виникають у людини далеко не відразу, а лише через якийсь час.

У даній роботі були проведені дослідження з напрямків використання комп'ютерів, та кількості часу проведення студентами першокурсниками за комп'ютером. Узагальнюючи

відповіді учасників анкетування можна зробити висновок: забезпеченість студентів комп'ютерною технікою висока, але не в повному комплекті (не достатньо власної оргтехніки для друку матеріалу). Студенти використовують комп'ютер для навчання та для розваг. Студенти прагнуть в повному обсязі володіти можливостями ПК. Та ні всі студенти піклуються про своє здоров'я, працюючи на комп'ютері. Рекомендується дотримуватися правил безпечної роботи.

УДК 376

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРА НА ПСИХІКУ ЛЮДИНИ

Прудніков М.М., студент

*Керівник: Лапочук Н.О., викладач вищої категорії, «викладач-методист»,
(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Як вже не раз говорилося в величезній кількості книг і публікацій, тривала робота за комп'ютером дуже негативно позначається на багатьох функціях людського організму. Тут можна згадати і про вищої нервової діяльності, а також ендокринної, імунної та репродуктивної системи. Не меншою, якщо не більшою мірою сказане стосується зору і кістково-м'язовому апараті людини. Похмурими наслідками недотримання нескладного комплексу правил користування комп'ютером можуть з'явитися, як зіпсований зір, так і варикозне розширення вен на ногах.

Безумовно, всі перераховані вище захворювання не можуть не зробити негативного впливу на психічний стан людини. Але в даний момент нас цікавить тільки той вплив комп'ютера, яке безпосередньо пов'язане з нашою психікою. Ми навряд чи помилимося, якщо скажемо, що людям, які проживають все своє життя в Інтернеті, як правило, вкрай необхідна соціальна підтримка.

Тут спостерігається двоїста ситуація. З одного боку такі люди посилюють ті свої риси характеру, від яких вони хотіли б повністю позбутися, а з іншого боку, набувають нові «призи», які виражаються у відході від реальності, шляхом зміни свого психічного стану, віртуально змінюючи свою стать, вік або ще деякі якості. Небезпека також виражається ще й у тому, що з плином часу подібний спосіб життя і мислення просочує всі рівні їх дійсності, що змушує людину діяти і думати зовсім інакше.

До Вашої уваги привожу психологічні симптоми, які можуть виявлятися у людини, що відноситься до групи ризику Інтернет - залежних людей: відчуття гарного самопочуття, а іноді навіть ейфорії від присутності за комп'ютером; проблематичність, а в деяких випадках і

неможливість перервати роботу; збільшення кількості часу, проведеного за екраном монітора; неуважне ставлення до членів сім'ї та друзів, що переходить в повну зневагу і байдужість; відчуття внутрішнього дискомфорту, порожнечі, депресії і роздратування, що з'являються за відсутності комп'ютера; почастишання брехня роботодавцям і членам своєї сім'ї про свою діяльність; виникнення проблем з роботою або навчанням.

Крім цього настороженість повинні викликати такі сигнали, як: нав'язливе прагнення якомога частіше перевіряти електронну пошту; ледве стримуване передчуття наступного сеансу знаходження в мережі; з кожним разом все більший час, проведений в мережі; зростання витрат, пов'язаних з оплатою Інтернет - послуг і комп'ютерного часу.

Тепер, що стосується підлітків. Якщо про дорослу людину можна сказати, що він зробив свій вибір більшою чи меншою мірою усвідомлено, то підліток досить часто стає мимовільним заручником способу життя своїх батьків, поведінку і звички яких він копіює на свідомому і підсвідомому рівні.

Особливості молодшої психіки змушують підлітка за вкрай короткий термін пристосовуватися до навколишнього світу, що цілком справедливо і по світу комп'ютерів. На жаль, багато зміни, викликані такою особливістю підлітка, звичайна людина відразу помітити виявляється не в змозі. Довгий спілкування з комп'ютером досить часто може призводити до розвитку довготривалих порушень в області психічного та інтелектуального розвитку молодого покоління. Деякі психологи вже зараз відзначають у так званого «комп'ютерного покоління» погіршення роботи деяких видів пам'яті, поява емоційної незрілості і загальної безвідповідальності.

Завжди потрібно пам'ятати, що комп'ютер може стати одним, допомогти в біді, знайти односторонців, а може і додати величезну кількість проблем, привести до самотності, ставши заклятим ворогом.

УДК 528.94

GIS ТА БІЗНЕС

Христодулов А. І., студент

*Керівник: Науменко С. Е., викладач вищої категорії
(Коледж інформаційних технологій та землепорядкування
Національного авіаційного університету «КІТЗ НАУ» м.Київ)*

Перед тим як відкривати будь-яке підприємство в обраній місцевості, існує потреба дослідити та проаналізувати цілий ряд інформаційних даних включаючи населення, а саме, цільову аудиторію, яка в свою чергу може поділятися за інтересами, віком, суспільною

активністю та інші фактори; подальша перспективність такого підприємства, можливість його розвитку у майбутньому.

Одним із методів створення та аналітики такого роду інформації можна вважати використання програмного забезпечення компанії ESRI, яка є провідною на ринку усього світу.

Просторовий аналіз дозволяє користувачу знайти, обробити та проаналізувати саме ту інформацію, в якій він зацікавлений, це в свою чергу зменшує споживання ресурсів серверу, з яким працює користувач.

Важливу роль також мають буферні зони, які можуть бути представлені у різних варіаціях в залежності від того, для якого завдання вони створені. Буфер являє собою полігональний шар, який має власний радіус та ряд параметрів які обумовлюють його рівномірне створення навколо обраних об'єктів. Частіше за всього виражаються за допомогою векторних полігонів, які оточують точкові, лінійні або полігональні об'єкти.

Буфери можуть будуватися як внутрішні так і зовнішні, як прості так і багатокомпонентні, як з чіткими координатами так і відносними. Все знову ж залежить від вимог до кінцевого результату.

Чому саме програмне забезпечення від ESRI? А тому, що інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, гнучке налаштування проекту з можливістю подальшої інтеграції у сторонні сервіси, швидкий доступ до баз даних та активна підтримка розробників зі сторони компанії спонукають дедалі більше українців пізнавати ГІС та використовувати їх можливості у повсякденному житті спрощуючи буденні задачі.

Список використаних джерел

1. Б.С.Бусигін, І.Н.Гаркуша, Е.С.Середінін, А.Ю.Гаєвенко, Довідковий посібник. Інструментарій геоінформаційних систем. – Київ. – 2000.–172с.
2. Коновалова Н.В., Капралов Е.Г. Введення в ГІС, Навчальний посібник. Видання 2-е виправлене і доповнене.-М., 1997.
- Малишев С. Глобальна система позиціонування // Комп'ютер Прес, 1997, №8.
3. Светличний А.А., Андерсон В.Н., Плотницький С.В. Географічні інформаційні системи: Технології та додатки.-Одеса.:Астропринт., 1977.
4. Светличний А.А., Плотницький С.В. Основи геоінформатики.- Суми.:Університетська книга.-2006.
5. Коновалова Н.В., Капралов Е.Г. Ведення в ГІС.-М.:Комітет ГІС – освіти, 1977.-160с.
6. «Новітні досягнення геодезії, геоінформатики та землевпорядкування-Європейський досвід» Міжнародна науково-практична конференція.-2006.

УДК 004.02

ІНФОРМАТИКА ТА ТВОРЧІСТЬ*Погорєльцев П.М, студент**Керівник: Полетаєва С.О, викладач вищої категорії**(Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій**Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса)*

Інформатика в сучасному її баченні, як предмет, може дати величезний поштовх для розвитку творчості студентів під час навчання. Але, у реальності так відбувається не часто.

Наприклад, курс інформатики передбачає такі дійсно творчі теми, як створення презентацій, опрацювання комп'ютерної графіки, створення інтернет сторінок, тощо. Отож, проблеми з вибором матеріалу немає, можливо проблема криється у методах викладання? Звичайно може бути і таке, але у більшості випадків, усе спирається на власні бажання студента і його незацікавленості у вивченні дисципліни.

Розглянемо особливості сприйняття студентами тем. Я, як студент, можу сказати, що деякі теми для мене особисто не були дуже цікавими для вивчення, наприклад – створення інтернет сторінок, оскільки в мене вже був досвід в цій сфері. Часто студенти взагалі не сприймають інформатику, як важливу дисципліну, у порівнянні наприклад з фізикою, чи хімією. Але, такі думки є неправильними в сучасному світі, де користування інформацією, а саме це є предметом вивчення інформатики, є основою успіху.

Отож, дізнавшись, що інформація, що викладається студентам – не є застарілою, чи не необхідною, або навіть – деструктивною, ми дізнались, що є деякі проблеми зі сторони оцінки глибини знань середнього студента, та зацікавленості цього самого студента у вивченні предмета, що й не дає йому розкрити свій власний творчий потенціал.

Тож, на мою думку, повинна бути мінімальна кількість занять для роботи в офісних програмах, в операційних системах, а далі – дати можливість вибору, щоб сам студент зміг обирати, що він хоче вивчати далі.

Також, з власних спостережень, можу сказати, що є деякі проблеми з можливостями апаратного середовища для опрацювання програм, що є критичним для багатьох творчих програм, наприклад – для програм роботи з комп'ютерною графікою, та аудіо редакторів. Нестача апаратних можливостей стримує операційну систему, а потім і самі програми, не кажучи вже про швидкість опрацювання задач, але великої проблеми саме дисципліни тут і немає, оскільки світ інформатики розвивається дуже стрімко, і іноді, просто не можливо

встигнути з оновленням більшості систем, тим паче, що модернізації здебільшого виконуються за кошти навчальних закладів.

А тепер – перспективи, та їх шляхи реалізації. По-перше – перегляд методів викладання, де буде декілька варіантів в залежності від рівня знань студентів. Також – необхідно зменшити кількість «нудних» записів до зошита до мінімуму, оскільки це є однією з причин сприйняття інформатики як не цікавої дисципліни. По-друге – запровадження можливості кастомізації навчальної програми за бажанням групи учнів, чи окремих учнів особисто, що знов – зменшить кількість незацікавлених. По-третє – оновлення апаратної складової. Саме тут і постає деяка невпевненість, оскільки для цього необхідні великі грошові витрати, але, як одна з дуже радикальних мір – відкриття державного заводу з виробництва комп’ютерних систем за ліцензією відносно нових архітектур, чи на вдосконаленні їх, з паралельними розробками власних рішень, що будуть конкурентоспроможними. По-четверте – надання можливості студентам самим проводити заняття, за наглядом викладача за обраною та затвердженою темою, що збільшить як кількість знань у колективі, так і зацікавленість студентів до теми одночасно.

Можна запропонувати ще дуже багато різних ідей, але хочеться, щоб при викладанні інформатики дотримувалися хоча б тих, що зазначено вище. Оскільки лише дотримання хоча б перших трьох пропозицій одночасно – дадуть максимальний ефект.

УДК 004.03

ІТ-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Кондратенко В.Р., студент

Керівник: Клименко О. Г., викладач вищої категорії

(Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій

Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса)

Анотація. У сучасному часі ІТ-технології займають все більше місця й стають зручним інструментом для обслуговування пацієнтів різних медичних заходів. Як будь який інструмент інформаційні системи також повинні бути зручними, як для медичного персоналу так й для пацієнтів. Переваги використання інформаційних технологій не можна недооцінювати, зменшення паперового обсягу, а у деяких випадках зовсім його ліквідація дають змогу лікарям виконувати їх обов’язки ретельно. Використання МІС дає можливість автоматизувати діяльність між медичною установою і страховою компанією.

Сучасний розвиток ІТ-технологій і засобів збору, зберігання і обробки даних сприяє розвитку структурного підходу до організації роботи в самих різних сферах діяльності. У тому числі без паперові технології міцно обґрунтовуються в медичних установах різного рівня. Постійно зростає число регіональних і міських лікарень і поліклінік, оснащених різними медичними інформаційними системами (МІС). Впровадження МІС дозволяє накопичувати електронні історії хвороб, які можливо використовувати для створення інтелектуальних систем підтримки прийняття правильного рішення в складних діагностичних ситуаціях, плануванні хірургічної тактики і підбору максимально ефективної інтенсивної терапії.

Інформатизація та комп'ютеризація медичних технологій в ряді випадків передбачає докорінну зміну технології роботи лікаря з пацієнтом, алгоритмів, методик збору, обробки інформації та прийняття управлінських рішень. Відчувається потреба в інтеграції автоматизованих інформаційних систем, при створенні яких необхідно враховувати наступні загальні принципи: впроваджувані розробки повинні стати частиною автоматизованої інформаційної системи охорони здоров'я; при формалізації інформаційних технологій слід спиратися на загальноприйняті в міжнародній спільноті.

Найбільш широко поширені на стоматологічному ринку комп'ютерних програм - системи цифровий (дигітальної) рентгенографії, часто звані радіовідеографами. Системи дозволяють детально вивчити різні фрагменти знімка зуба і пародонта, збільшити або зменшити розміри і контрастність зображень, зберегти всю інформацію в базі даних і перенести її при необхідності на папір за допомогою принтера. Найбільш відомі програми: Gendex, Trophy. Недоліком даної групи програм є дефіцит інформації про пацієнта. Друга група програм - системи для роботи з дентальними відеокамерами. Вони дозволяють детально вступати стан груп або визначено взятих зубів "до" і "після" проведеного лікування. До таких програм відносяться: VemImage, AcuCam, Vista Cam, Telecam DMD. Недоліки ті ж, що і у попередньої групи. Наступна група - системи управління стоматологічними клініками. Одним з недоліків є їх незахищеність від несанкціонованого доступу до інформації. В даний час в різних країнах широко використовуються системи накопичення інформації про пацієнта з використанням смарт-карт. Це дозволяє програма "DentCard", яка чудово зарекомендувала себе в країнах Європи. Ця карта дозволяє швидко, точно, і однозначно визначити ким, коли і в яких межах застрахований пацієнт. Всю інформацію про нього можна розділити на візуальну та інформацію, записану в пам'ять числа. Існує кілька причин використання комп'ютерної системи "DentCard": система кодування виключає будь-який несанкціонований доступ в базу даних; "DentCard" мають високу ступінь надійності можливість помилок при введенні і перезапису значно

знижуються; в разі звернення пацієнта до швидкої допомоги забезпечується швидкість доступу і чіткість медичних даних; в зв'язку з наростаючою міграцією пацієнтів, "DentCard" дозволяє швидко встановити лікуючого лікаря конкретного пацієнта. Використання "DentCard" дає можливість автоматизувати угоди між медичною установою і страховою компанією. У перспективі можлива модернізація обміну інформації між стоматологічними клініками - збирання, зберігання, обробка. Крім того, комп'ютерна система "DentCard" відповідає більшості вимог роботи сучасної стоматологічної клініки і допоможе вирішити багато адміністративні завдання, що значно поліпшить якість лікувального процесу і знизить витрати на його здійснення.

Список використаних джерел

1. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології. Тернопіль, "Карт-бланш", 2001
2. Юркевич Е.В. Введение в теорию информационных систем. - М.: "Технология", 2004
3. [https://works.doklad.ru/view/LS\[9g97bEkw/all.html](https://works.doklad.ru/view/LS[9g97bEkw/all.html)

УДК 004.03

ІНФОРМАТИКА В НАШОМУ ЖИТТІ

Майдіков І.М., студент

Керівник: Клименко О. Г., викладач вищої категорії

(Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій

Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса)

Анотація. Інформаційний простір стає самим необхідним у сучасному житті. Використання його грамотно, своєчасно й постійно допомагають інформаційні технології, які в свою чергу стають складною наукою. Інформатика є одним з найважливіших предметів для нинішнього покоління, так як всі ми живемо в інформаційному суспільстві і повинні крокувати в ногу з часом. Будучи комплексною науковою дисципліною, інформатика вивчає всі аспекти проектування, розробки і використання систем обробки даних. При цьому вона виявляє загальні закономірності впливу цих систем на різні сфери соціально-економічного життя людини і суспільства.

Сучасний світ вже не здатний обходитися без інформаційних технологій, тому що з кожним днем вони все більше і більше впроваджуються в повсякденне життя людини. Інформатика є одним з найважливіших предметів для нинішнього покоління, так як всі ми живемо в інформаційному суспільстві і повинні крокувати в ногу з часом. Про механізацію

інформаційного пошуку почали говорити ще у 40-их роках пришлого століття. З розвитком технологій, використовуючи сучасні можливості інформатика стає невід'ємною частиною нашого життя.

Інформатика - дуже сучасна галузь знань. Ми вивчаємо її в школі, як предмет, але не тільки. Навіщо потрібна інформатика? У сучасному світі ми щодня стикаємося з новітніми технологіями. У мене вдома є комп'ютер, підключений до Інтернету. Коли я шукаю щонебудь в Інтернеті або пишу другу повідомлення, то використовую досягнення інформатики.

Навколо нас - море інформації, а наука інформатика якраз вирішує питання, як управляти цим морем. Тому вона і носить таку назву. Без досягнень інформатики не існувало б комп'ютерів, Інтернету та інших нових технологій, які вже стали для нас звичні. Не було б навіть обчислювальних машин, які можуть виробляти складні розрахунки за частки секунди. А розрахунки потрібні скрізь: на виробництві, в банках, на лініях транспорту. Життя було б набагато складніше, якби інформатика не розвинулася до такого рівня, як зараз.

Не було б пошукових систем, за допомогою яких зараз можна відшукати потрібну інформацію. Я не кажу, що можна знайти будь-яку інформацію про будь-яку людину, тому що в світі завжди залишаються таємниці і секрети. Але більшість інформації, корисної в навчанні та повсякденному житті, знайти можна. Ну, і море всякого цікавого теж. Ще років двадцять тому для цього довелося б йти в бібліотеку і ритися там півдня.

Виникає питання, навіщо вивчати інформатику всім школярам? Адже далеко не всі стануть програмістами, системними адміністраторами, веб-дизайнерами? Напевно, сенс цього в тому, щоб всі розуміли, з чим вони стикаються щодня, як це діє. Адже не дарма наш час називається інформаційною епохою.

Відомо, що слово інформатика ("Informatique") уперше було введено в наукову термінологію французькими вченими на початку 1970-х років. В англomовних країнах паралельно використовується термін "computer Science" - комп'ютерна наука. На даному етапі становлення і розвиток нової наукової дисципліни, здатної формулювати і вивчати основні закономірності процесу інформатизації сучасного світу, є об'єктивною і настійною необхідністю. Інформатика виникла в рамках сучасних теорій управління складними динамічними процесами і була покликана додати теоріям практичної спрямованості, зорієнтованої на створення наукових основ функціонування складних інформаційних систем, що ґрунтуються у великому колі використанні новітніх технологій інформаційного обміну.

Будучи комплексною науковою дисципліною, інформатика вивчає всі аспекти проектування, розробки і використання систем обробки даних. При цьому вона виявляє загальні закономірності впливу цих систем на різні сфери соціально-економічного життя людини і суспільства.

Часто комп'ютер порівнюють з телевізором і говорять, що вони обидва крадуть у людини час. Але в мене інша думка. Так, довго сидіти перед комп'ютером шкідливо для здоров'я і для особистості, тому що людина не рухається, псує зір і не спілкується з живими людьми. Але в чому винен комп'ютер?! Людина сама краде у себе час, а не машина.

Комп'ютер у моєму житті займає важливе місце, але я можу довго обходитися і без нього. Просто треба весь час пам'ятати, що комп'ютер

винайшли для того, щоб полегшити життя, а не замінити її. І щоб розширити можливості людини, а не звужити їх.

Історія механізації інформаційного пошуку. Багато задач, які сьогодні розв'язує інформатика, давно розроблялись в руслі інших дисциплін: бібліотечній справі, бібліографії, лінгвістики тощо.

Ще на початку 20 століття бельгійський юрист і науковець Поль Отле запропонував об'єднати комплекс процесів із збирання, обробки, зберігання, пошуку і розповсюдження наукових документів під загальною назвою "документація", що іноді служить синонімом терміну "інформатика".

У 1895 році Поль Отле та бельгійський юрист і громадський діяч Анрі Лафонт заснували Міжнародний бібліографічний інститут, який у 1931 році був перейменований у Міжнародний інститут документації, а у 1938 році - у Міжнародну федерацію з документації, яка й надалі лишається основною міжнародною організацією, що об'єднує фахівців з інформатики та науково-інформаційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології. Тернопіль, "Карт-бланш", 2001

УДК 004.7

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ

Смолянов М.С., студент

*Керівник: Ткаченко І.А., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

У статті досліджуються проблеми та перспективи використання хмарних технологій у навчальному процесі. Запропонована схема взаємодії викладачів і студентів у хмарі.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті важко уявити життя без різноманітних електронних пристроїв. Починаючи з 2007 року, ІТ-спеціалісти активно використовують

термін «хмарна технологія». Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса. Впровадження будь-яких інноваційних технологій у навчальний процес потребує вирішення низки питань, пов'язаних із придбанням, налаштуванням і обслуговуванням апаратної та програмної частин, навчанням персоналу, оновленням програмного забезпечення, придбанням ліцензії на програмне забезпечення і т.п.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поява хмарних технологій привернула увагу багатьох дослідників щодо їх впровадження в навчальний процес. В першу чергу це зарубіжні дослідники, але останнім часом спостерігається зростання досліджень щодо використання хмар в освіті серед вітчизняних авторів: Запорожченко Ю.Г., Спірін О.М., Шишкіна М.П., які описали перспективи використання хмарних обчислень як платформи інформатизації сучасних освітніх систем.

Формулювання цілей. Провести аналіз переваг та недоліків використання хмарних технологій в навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом впровадження хмарних технологій стрімко зростає, завдяки цьому освіта стає ще доступнішою, адже, вчитися можна скрізь: у приміщенні та на відкритій місцевості.

Хмара – це деякий центр, сервер або їх мережа, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з користувачами через Інтернет

Необхідні компоненти для роботи в хмарі: Інтернет, комп'ютер, браузер, компанія, яка надає хмарні послуги та навички роботи в Інтернеті.

Ряд практичних робіт на заняттях з дисципліни «Інформатика та комп'ютерна техніка» в ЛФХДАДК орієнтовані саме на використання хмарних технологій. Тому у нас є можливість на практиці проаналізувати переваги та недоліки використання хмарних технологій в навчальному процесі.

Основна можливість хмарної освіти – це спільна діяльність на віддаленій відстані.

До переваг які надають хмарні технології у навчанні відноситься:

- економія засобів на придбання програмного забезпечення;
- швидке внесення корегування;
- виконання багатьох видів учбової роботи, контролю і оцінки on-line;
- спрощення процесу створення, накопичення та обмін інформацією між учасниками освітнього процесу.

Є й ряд недоліків:

- хмарна послуга надається завжди якоюсь компанією, відповідно, збереження даних користувача залежить від цієї компанії;

- поява хмарних монополістів;
- необхідність завжди бути в мережі для роботи;
- небезпека хакерських атак на сервер (при зберіганні даних на комп'ютері ви в будь-який час можете відключитися від мережі і очистити систему за допомогою антивірусу);
- можлива подальша монетизація ресурсу – цілком можливо, що компанії надалі вирішать брати за послуги плату з користувачів.

Висновки. Таким чином, на основі хмарних технологій може бути створене модернізоване сучасне високотехнологічне середовище навчання, що сприятиме підвищенню рівня компетентностей студентів і випускників.

УДК 371.315

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ

Трофимчук С.О., студент

Керівник: Юхимчук Ю. П., викладач вищої категорії

(Відокремлений структурний підрозділ

«Рівненський коледж НУБіП України» м.Рівне)

Сучасному суспільству дуже необхідна інформована та компетентна особистість, яка спроможна приймати самостійні рішення і нести відповідальність за власні вчинки. В умовах політичної та економічної нестабільності в Україні, дефіциту духовності виключно стає важливою стабілізуюча роль школи, або ВНЗ як гаранта громадянського миру. Державна система освіти, що відповідає за соціалізацію особистості, є найважливішим інститутом, який спроможний еволюційним шляхом забезпечити зміну ментальності, створити умови для виховання людини демократичного суспільства. Саме тому одним і головних завдань навчальних закладів є формування успішної особистості.

Зважаючи на актуальність проблеми, формування успішної особистості та необхідність запровадження в навчально-виховний процес нових освітніх технологій, я вважаю, що потрібно працювати над цим та вдосконалювати якість навчання новими підходами.

На мою думку, єдиним та найефективнішим засобом досягнення найвищої підготовки студента є інноваційні технології навчання. Інноваційний підхід забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, умінь та навичок, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяє розвитку творчої особистості. Також, інтерактивні технології

сприяють збагаченню і розвитку творчого потенціалу не лише студента, але і викладача, розкриттю здібностей особистості.

Новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а і творче відношення до них. Також вони сприяють розвитку таких особистісних якостей як комунікабельність, співробітництво, робота у парах, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси, тощо. Інноваційні технології у теперішній час сприяють формуванню та вихованню освіченого, творчого, професійного та кваліфікованого працівника. Саме за допомогою них на даний час повинне проходити навчання у будь-якому навчальному закладі, адже минулі методи підготовки працівників занадто застаріли і не дають якісного, швидкого та максимально позитивного ефекту.

Отже, інноваційні технології у будь-якому випадку заслуговують на право поповнити традиційні форми навчання і виховання кожного із учасника виховного процесу.

Список використаних джерел

1. <http://refs.in.ua/vikoristannya-innovacijnih-tehnologij-na-urokah-informatiki.html>
2. <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-navchannya-na-urokah-informatiki>
3. <https://ppt4web.ru/matematika/nnovacjijn-metodi-navchannja-na-urokakh-nformatiki-ta-matematiki.html>
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікіпедія>
5. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. — К.: Либідь, 1998.
6. Архангельський І.С. Учебный процесс в высшей школе. — М.: Высш. шк., 1980.
7. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К.: Компас, 1997.
8. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи України. — К.: ННТЛ, 1995.
9. Кобыляцкий И.Ч. Основы педагогики высшей школы. — К.: Высш. шк., 1978.
10. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О.Г. Мороза. — К.: НПУім. М. Драгоманова, 2001.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

УДК 338.48

«КРАЩИЙ СВІТОВИЙ ДОСВІД РОБОТИ З ЗАКИНУТИМИ ПРОМИСЛОВИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ЯК ОДИН З МОЖЛИВИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ МІСТА»

Мостовищикова В., Литвиненко О., студенти

Керівник: Степнова Н.І., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Актуальність теми полягає в тому, розвиток туристичного потенціалу міста; створення яскравого впізнаваного образу міста, який би цінували його жителі і знали потенційні гості, є одним з пріоритетних стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку сучасного Маріуполя [1 с.11].

Останнім часом представники муніципалітету, громадськості, іноземні студенти, представники міжнародних місій, культурних діячів намагаються вирішити складну проблему Маріуполя, що полягає в баченні майбутнього міста. Маріуполь – важка індустрія, чи креативне та туристично-курортне місто?

Питання про розвиток тревел-потенціалу міста обговорювалось у публікаціях (Сергій Буров, Вадим Джувага, Сергій Дороговцев), на круглих столах, на зібраннях підприємців, місцевої влади та активістів.

Мета дослідження: зруйнувати стереотипи про наше місто та знайти шляхи підвищення його привабливості в очах місцевих жителів та туристів, використовуючи кращий світовий досвід.

Останнім часом деякі ідеї щодо підвищення туристичного потенціалу нашого міста вже втілюються у життя. Слід зазначити, що джерелом більшості ініціатив виступає активна громада міста, що є позитивною тенденцією.

Однак одна загальноміська проблема залишається невирішеною. Це доля покинутих і зруйнованих будівель, які не сприяють покращенню привабливості міста. Досліджуючи ситуацію, було з'ясовано, що у Маріуполі – близько трьохсот занедбаних будівель та покинутих промислових територій, що поступово руйнуються [3].

Про те, як мистецтво може повернути до життя закинуте підприємство ми дізнались потрапивши на організовану «Київським Діалогом» (німецько-українська платформа для діалогу та обміну досвідом) зустріч з Томасом Дітце (Thomas Dietze), керівником проекту

«IBUG», який приїхав з Німеччини в Маріуполь спеціально для того, щоб поділитися досвідом.

«IBUG» — один з найбільших стріт-арт фестивалів у світі, історія якого почалася в 2006 році з одного художника і занедбаної фабрики. Щороку невелике місто східної Німеччини стає світовим центром стріт-арту, а будівлі фабрик з руїни перетворюються на цікавинку для місцевих мешканців та туристів з усього світу. Тенденція реновації промислових майданчиків і їхнього перепрофілювання десятиліттями поширювалася світом і зрештою набуває популярності в Україні. Об'єктами таких перетворень в Маріуполі з успіхом можуть стати: швейна фабрика "Фея", завод медобладнання, лікero-горілчаний завод, фабрика «ROSHEN», харчосмакова фабрика, хлібозавод тощо.

Суспільними зусиллями громадських активістів і місцевої влади подібні проекти з успіхом здатні реалізовуватися в нашому місті.

Для Маріуполя, який має тисячі квадратних метрів занедбаних промислових зон, подібні проекти — один з важливих варіантів соціально-економічного розвитку міста та покращення його туристичної привабливості.

Список використаних джерел

1. «Маріуполь: Стратегія розвитку–2021», Офіційний сайт Маріупольської міської ради. — с.11. URL: -[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://mariupolrada.gov.ua/page/strategija-rozvitku-2021>
2. Журнал «Новое Время» - №26 от 21 июля 2017 года.
3. ПР №81 от 1.08.2018. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://pr.ua/news.php?new=51802>
4. Пацюк В. С. Індустріальний туризм і перспективи його розвитку в Україні / В.С. Пацюк. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/pacyuk2.htm

УДК 336

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ КРАЇНИ

Шепеленко В.С., студентка

Керівник: Францева О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДонНУЕТ

імені Михайла Туган-Барановського, м. Маріуполь)

Анотація: Проблема державного боргу перед економікою України постала починаючи зі становлення її незалежності. Розв'язання проблеми обслуговування державного боргу є

одним із ключових чинників економічної стабільності в країні. Від характеру врегулювання боргової проблеми в значній мірі залежить бюджетна дієздатність держави, стабільність її національної валюти, що визначає актуальність даного дослідження.

Сьогодні важко знайти державу, яка була б спроможна обходитися без запозичень. Використання державою позик зумовлено нестачею власних фінансових ресурсів, необхідних для фінансування державного бюджету. За умови ефективного використання залучені кошти можуть стати позитивним чинником економічного зростання, але в іншому випадку збільшення заборгованості призводить до фінансової кризи, порушення макроекономічної стабільності.

Процес формування державного боргу є динамічним, статистичні дані постійно оновлюються, що зумовлює потребу їх постійного аналізу. Тому метою даного дослідження було обрано аналіз стану та тенденцій розвитку державного боргу України протягом 2015-2019 рр., виявлення його причин, дослідження особливостей впливу державного боргу на економічну активність.

Ще з початку перших досліджень щодо ефективності використання державних позик існують суперечності між представниками різних економічних шкіл. Переважна кількість думок різних вчених сходиться на тому, що державний борг - це є негативне явище, адже вважається загрозою для фінансової безпеки та економіки держави.

Взявши до уваги світовий досвід, слід вказати, що є багато випадків, де накопичуються державні борги, але економіка країни не гальмує, не ослаблюється, а навпаки динамічно розвивається. Не дивлячись на різноманітні погляди щодо державного боргу, він існував і буде надалі існувати у кожній державі.

На 2019 рік загальна сума державного боргу України складає 2 171 916,8 млн. грн. За період 2015-2019 рр. загальна сума державного та гарантованого боргу зросла до 2 171,9 млрд.грн., що на 599,7 млрд. грн. більше або на 38,5% більше, ніж у 2015 році.

З 2018 року Україна почала серйозні виплати за державним боргом. Пікове навантаження по виплаті припадає саме на 2019-2021 рр. В цілому, за чотири роки Україна повинна виплатити близько 20 млрд доларів за зовнішнім боргом. Загалом усі вже існуючі зовнішні боргові зобов'язання Україна повинна погасити до 2040 року .

Наслідками існування державного боргу в Україні є:

- з метою погашення значних розмірів боргу підвищуються податки, а це виступає антистимулом ділової активності в економіці;

- при постійному нагромадженні внутрішнього боргу, виникає інфляція - в тому випадку, якщо держава оплатить борги за рахунок грошової емісії, а це в свою чергу призводить до зростання цін;

- великі розміри державного боргу призводять до підриву фінансово-кредитної системи, зменшуються національні заощадження;

- через великий розмір зовнішньої заборгованості країна більше експортує, ніж імпортує, щоб виплачувати частину боргу і відсотки. При таких процесах національна економіка перебуватиме у економічній кризі.

Тому держава повинна проводити управління державним боргом та шукати шляхи його оптимізації.

З метою державного управління в Україні Міністерством фінансів була розроблена Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2018–2020 роки. Згідно з нею можна виділити наступні заходи та шляхи досягнення цілей управління державним боргом України:

- зниження валютного ризику, що пов'язаний зі значною часткою державного боргу України в іноземній валюті;

- продовження середнього строку до погашення і забезпечення рівномірного графіка погашення державного боргу;

- залучення довгострокового пільгового фінансування;

- продовження розвитку міцних взаємовідносин з інвесторами та подальше удосконалення політики управління державним боргом.

Підсумовуючи результати даного дослідження варто зазначити, що державний борг є суттєвою проблемою для України, тому вплив його на економічну стабільність потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Показники державного боргу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

2. Розвиток теорії державного боргу та сучасні аспекти політики його управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_20/2/41.pdf

3. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». – К., 2017. – 184 с.

4. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2018 – 2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/uriad-skhvalyv-serednostrokovu-stratehiu-upravlinnia-derzhavnym-borhom?category=borg>

УДК: 658: 330.341.1

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

*Гринишин М.Р., студент**Керівник: Мартишин І.В., викладач обліково-економічних дисциплін**(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

Економічний стан в країні на сьогоднішній час залишається досить складним, що пов'язано з низьким рівнем конкурентоспроможності продукції та технологічною відсталістю виробництв. Процес глобальної зміни ситуації на підприємствах, що забезпечував би в найближчій перспективі їх стійкий підйом, є можливим лише запроваджуючи об'єднані основи: інноваційну, економічну та організаційну, які базуються на промисловому типі відтворення. Для цього необхідно розробити інноваційну програму розвитку організації виробничих процесів, яка дозволить мобілізувати всі внутрішні джерела розвитку на підприємствах і, перш за все, наявного на підприємствах інтелектуального потенціалу, що трансформується в технологічний розвиток.

Управління організацією виробничих процесів в умовах інноваційного розвитку дозволить забезпечити інтеграцію економічної діяльності кожного виробника продукції в конкретному регіоні з кожним із споживачів цього продукту як виробничого ресурсу і, таким чином, об'єднати діяльність всіх виробників в рамках єдиного інтеграційного об'єднання. Сьогодні найбільш поширеною є така система розвитку організації виробництва, яка поєднує в собі ознаки: підвищення спроможності виробництва адаптуватися до змін, поєднання виробничої діяльності та управління матеріальною складовою виробництва, підвищення продуктивності праці, тим самим орієнтуючись на споживача продукції. Різні галузі виробництва та окремі підприємства значно відрізняються один від одного характером створюваної продукції, використовуваних засобів виробництва і застосовуваних технологічних процесів. Ці відмінності породжують виключне різноманіття виробничих процесів на підприємствах, і тим самим впливають на стратегію розвитку організації виробничих процесів.

Виробнича і організаційна структура управління виробництвом залежить від специфіки і структури виробничого процесу, технологічного рівня підприємства, виду продукції, рівня спеціалізації і концентрації видів робіт, наявного інфраструктурного потенціалу.

Раціональна організація виробництва полягає в тому, щоб інтегрувати всю сукупність різномірних компонентів, що реалізують процес виробництва, у цілісну і високоефективну виробничу систему.

Інноваційний підхід до організації виробництва дасть змогу підвищити якість і ефективність управління на підприємстві, адаптувати параметри функціонування організації до зовнішнього або внутрішнього середовища, підтримувати стійкість організації, забезпечувати упорядкованість параметрів структури організації. На будь-якому підприємстві організація виробничих процесів базується на раціональному поєднанні основних, допоміжних і обслуговуючих процесів, які спираються на певну групу законів і відповідних їм закономірностей.

Саме застосування інноваційного підходу до роботи підприємства дасть змогу підвищити рівень якості товарів, їх конкурентоспроможність і організувати виробничий процес.

Список використаних джерел

1. Економіка та організація виробництва : підручник / [В.Г. Герасимчук та ін.] ; за ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера]. - К. : Знання, 2007. 678 с
2. Інноваційна діяльність підприємств та організацій як метод стабілізації економіки регіонів України / Б.М. Андрушків, Н.Б. Кирич, О.Б. Погайдак // Вісник економічної науки України-2009. -№ 1(15).- С. 23-25.

УДК 658.15

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Юдіна Н.Є., студентка

Керівник: Ступак А.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь

За умов ринкової економіки України важливим завданням для підприємств є своєчасна, системна оцінка їх фінансового стану та визначення управлінських рішень, які б забезпечили їх стабільний розвиток.

Фінансова діагностика є методом пізнання фінансового механізму підприємства, процесів формування й використання фінансових ресурсів для його операційної та інвестиційної діяльності.

Її результат – оцінка фінансового стану підприємства, стану його майна, швидкості обертання всього капіталу та його окремих частин, дохідності використаних коштів.

В науковій літературі описані різні типи моделей, за допомогою яких можна структурувати й ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками в фінансовій діагностиці, але перевага надаються трьом основним: дескриптивним, предикативним та нормативним.

Об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства можна здійснити не тільки за допомогою вказаних моделей, але і комплексу відповідних фінансових коефіцієнтів.

З'ясовано, що під час діагностики фінансового стану підприємства науковці надають перевагу обчисленні таких показників як: ліквідності і платоспроможності; фінансової стійкості; ділової активності; оцінки рентабельності діяльності підприємства. Разом з тим слід звернути увагу на те, що система фінансових коефіцієнтів не дає можливості зробити висновки щодо фінансового стану підприємства у цілому, а отже існує потреба у використанні синтетичного інтегрального показника фінансового стану. Таку оцінку на базі комплексної оцінки можна отримати різними методами з використанням різних критеріїв.

Для комплексної оцінки всієї господарської діяльності або її окремих сторін застосовують різні статистичні і економіко-математичні методи, серед них: метод сум, середня арифметична зважена, метод суми місць, метод бальної оцінки, метод приросту сукупного ресурсу на 1 % приросту продажів продукції, метод суми відносної економії по виробничих і фінансових ресурсах, «метод відстаней» та інші методи рейтингової оцінки.

УДК 336.012.23

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Проценко О.А., студент

Керівник: Крохмальова О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Аналіз економічного стану України показує, що українська економіка виїжджає на двох китах: аграрна та металургійна галузі.

Так, Україна у 2018 році збрала непоганий урожай зернових – 70,1 млн т проти 61,28 млн т в 2017 році. Але спостерігається скорочення обсягів виробництва як свинини, так і яловичини, а загальний обсяг виробництва м'яса збільшився на 1%, тільки за рахунок більш дешевої курятини. М'ясо птиці незмінно лідирує в Україні ще з дореволюційних часів.

Стосовно другої галузі – металургії: не дивлячись на втрату металургійних потужностей на окупованій території Донбасу, український гірничо-металургійний комплекс зумів не тільки втриматися на рівні минулого року, але і, за деякими напрямками, перевершити його. Так, якщо виробництво сталі на І кв.2019р. практично відповідає показникам аналогічного періоду минулого року, то показники виробництва чавуну і готового прокату перевищують минулорічні. Україна експортує близько 80-85% усієї виробленої металопродукції і прямо залежить від стабільності металургійного експорту. А, з урахуванням того, що вітчизняний гірничо-металургійний комплекс забезпечує більше 30% валютних надходжень в Україну, ситуація позначається і на фінансово-економічному, і на соціальному становищі всій країні.

Драйверами зростання економіки стали заробітчани, які після початку дії безвізового режиму масово їдуть працювати в Європу. Тільки вони забезпечили надходження в країну понад 10 млрд грн. Заробляючи в багатих країнах, наші співвітчизники приїжджають витратити гроші в Україні, де ціни набагато нижче. Це призвело до зростання обсягів продажів будівельних матеріалів, житлового будівництва, споживчих товарів.

У 2019 році за прогнозами НБУ ВВП має зрости на 2,5%, МВФ та Світового Банку – на 2,7%, Кабміну – на 3,0%.

Що стосується надходжень до бюджету: за І квартал 2019 року надходження власних доходів загального фонду місцевих бюджетів України зросли на 17,2% порівняно з аналогічним періодом 2018 року - до 60,4 млрд грн. за рахунок податку на доходи фізичних осіб (найвищі темпи приросту ПДФО мають Донецька (31,9%), Київська (28,2%) і Вінницька (26,2%) області), а також плати за землю (найвищі темпи приросту забезпечили Закарпатська (51,3%), Луганська (40,3%), Дніпропетровська (39,6%) області) і надходження єдиного податку.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, номінальна середньомісячна заробітна плата українців-штатних працівників у січні-березні 2019 року збільшилася на 22,5% до 9 326 гривень (у січні-березні 2018 року – 7 770 грн.), заробітна плата, скоригована на індекс споживчих цін, – на 10,1%.

Ситуація на ринку праці покращилася, що відобразилося на зниженні рівня безробіття. Зафіксований рівень безробіття у 2018р. є найнижчим показником починаючи з 2014 року. Зокрема, вітчизняні підприємства формуючи прогнози щодо пропозиції робочих місць налаштовані оптимістично. Найоптимістичніші прогнози складають у 2019р. підприємства галузі промисловості, торгівлі та сільськогосподарського виробництва.

За даними Держстату номінальні доходи населення склали 758,6 млрд грн, що на 25,9 % більше порівняно з відповідним періодом попереднього року. Найнижчим рівень

середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності за цей період був у працівників, зайнятих поштовою та кур'єрською діяльністю – 4 959 грн, а найвищим – у працівників авіаційного транспорту – 34 396 грн.

Загалом економічний розвиток на початку 2019 року, не зважаючи на певні коливання окремих показників економічної діяльності, що у тому числі були спричинені специфічними обставинами, формує основу для подальшого якісного економічного зростання в умовах продовження реалізації задекларованих реформ.

Список використаних джерел

- 1 Офіційний Веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України <http://www.me.gov.ua>
- 2 Офіційний Веб-сайт Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua
- 3 Офіційний Веб-сайт «Укрметалургпром» <http://www.ukrmetprom.org>
- 4 Офіційний Веб-сайт <https://minfin.com.ua/users/okhrimenko/> президента Українського аналітичного центру О.Охріменко
- 5 Офіційний Веб-сайт Державної служби зайнятості України <https://www.dcz.gov.ua>
- 6 Головний м'ясний інфоportal України <https://meat-inform.com>

УДК 336.71

ІННОВАЦІЙНІ БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПОСЛУГИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Гончарова І. О., студент

Керівник: Балдик Д. О., старший викладач

(Луганський національний аграрний університет, м. Харків)

Інновації нині — не просто одна з явищ, визначальних економічного зростання, розвиток, структурні зрушення тощо. Інновації стали суттю сучасного розвитку в всі сфери економіки, зокрема й у банківській справі. Інновації є впроваджені у виробництві чи сферу послуг нововведення у вигляді об'єктів, технологій, продуктів, є результатом наукових досліджень про, винаходів і відкриттів і здатні якісно від своїх аналогів (або мають аналогів).

Розвиток економіки завжди будувалося з урахуванням упровадження нових технологій, однак упродовж багато часу той процес проходив вкрай повільно. У разі сучасної НТР і особливо у найостанніше час, коли розвинених країн входять у постіндустріальний період, економічного розвитку набуло якісно новий характер.

Україна має тепер 193 банку, яким, природно, потрібні клієнти. А клієнт зараз пішов розпещений: економічна грамотність населення таки потихеньку зростає. Тому банкам, ніж

втратити хліб свій насущний, доводиться працювати з того, як і "своїх клієнтів утримати, і нових залучити. У зв'язку з цим правилом і з'являються нові банківські продукти, і що може не радувати.

То що нового з'явилося серед банківських продуктів? Поруч із традиційними продуктами і послугами — депозитними, розрахунково-касовими операціями, послугами з обслуговування пластикових карток — банки також почали пропонувати послугу експрес-кредитування. Цей банківський продукт забезпечує істотну економію часу: може бути оформити за 1 робочого дня без застави з мінімальним пакетом документів.

На розвиток власного бізнесу приватний підприємець може мати простий одночасно до 100 тисяч доларів терміном до 2-х років. На оформлення кредиту до 500 тисяч доларів терміном до 5 років підприємець витратить лише три дні. По крайнього заходу, то це анонсують самі банки. Для підприємців в агросекторі і фермерів передбачається гнучкий графік погашення кредитів з урахуванням сезонності бізнесу. Агрокредити до 15 тисяч гривень видаються без застави.

У зв'язку з глобальним проникненням Інтернету в всі сфери нашому житті інноваційної статтею стало використання банками соціальних мереж, on-line належала для розширення ринку збуту послуг. Одним із найбажаніших у світі, тепер і готовими запуску у Росії, є технології RFID і NFC. Протягом останніх десятиліть були періодом запровадження нових комп'ютерних технологій, кредитних карток і важливих інновацій фінансового ринку. У тому числі інструменти хеджування банківських ризиків, кредитні деривативи, Інтернет, смарт-карти.

Можна охарактеризувати інновації банківській сфері, як результат інноваційної діяльності банку, сукупність принципово нових банківських продуктів й нових послуг. Банківські інновації — це синтетичне поняття про мету і результаті діяльності банку сфері нових технологій, вкладених у отримання додаткових доходів у процесі створення сприятливих умов формування та розміщення ресурсного потенціалу з допомогою впровадження нововведень, сприяють клієнтам у отриманні прибутку.

Використання банками інноваційних інформаційних технологій спрямоване на отримання прибутку від комерціалізації накопичених сучасних знань, технологій і обладнання. Результатом впровадження інноваційних інформаційних технологій є нові продукти і послуги або продукти та послуги з новими якостями. Сучасні інформаційні технології допомагають банкам створювати інноваційні програми і проекти; нові інтелектуальні продукти; сучасне нове технологічне обладнання та процеси; інноваційні механізми формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грінь Д. С., 2016. – 350 с.
2. Історія створення Голубих озер Донецької обл. // Електрон. дан. (1 файл). URL: http://www.doroga.ua/poi/Doneckaya/Liman/Golubye_ozera/2576 (дата звернення: 03.11.2018).
3. Погіршення екологічного стану Голубих озер Донецької обл.//Електрон. дан. (1файл).URL:http://www.dzerghinsk.org/news/v_limane_golubye_ozera_stali_otstojnikami_stochnykh_vod/2017-07-21-9678 (дата звернення: 11.11.2018).
4. Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями [Текст]/ В.Д. Романенко, В.М. Жукинський, О.П. Оксіюк та ін. – К.: Символ-Т, 1998. – 28 с.
5. Коробкова Г.В., Шепель О.А. Аналіз сезонних змін екологічного стану Голубих озер за гідрохімічними показниками. // Актуальні проблеми та наукові звершення молоді на початку третього тисячоліття: зб. матер. III Науково-практичної конференції студентів магістрів та аспірантів (Харків, 28-29 листопада 2018 р.) / Луганський національний аграрний університет. – Харків: Міськдрук, 2018. – С. 273-275.

УДК 331.5

ПРОБЛЕМИ ТРУДОРЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ковалевська В.В., кандидат економічних наук, заст. директора з економічних питань
Калінін В.В., аспірант, Інститут підготовки кадрів державної
служби зайнятості України (м. Київ)

З початку 90–х років ХХ ст. Україна є активним учасником міжнародного ринку праці, що знайшло відображення в посиленні зовнішньої трудової міграції як прояву глобалізації ринку праці. На сьогодні загальна чисельність населення країни, яке приймає участь у трудовій міграції, оцінюється на рівні 4 млн. чол. (16% працездатного населення)[1, с.1]

Найбільшими реципієнтами української робочої сили виступають європейські країни: Польща, Італія, Португалія, Іспанія, до даного процесу активно залучаються Чехія, Литва, Угорщина. Відбувається це через те, що на ринку праці Європейського Союзу спостерігається тенденція, відповідно до якої частина працездатного населення з країн – нових членів ЄС (країн Східно-Центральної Європи) виїздить до старих країн-членів, а

вакантні робочі місця на ринках вказаних країн замінюють працівники з пострадянських держав, у тому числі з України.

Одночасно спостерігається поступова трансформація структури потоків трудових мігрантів з України до країн-членів ЄС: якщо у 90-х роках ХХ ст. потоки української трудової міграції спрямовувалися в основному у сферу будівництва, сільського господарства, торгівлі та виконання домашніх робіт, включаючи догляд за літніми людьми, то в останні роки в європейських країнах все більше зростає попит на кваліфіковану робочу силу (так, на ринку праці Німеччини, де наявним є понад 1 млн. вакансій), існує дефіцит ІТ-фахівців, залізничників, лікарів, середнього медичного персоналу. За даних умов освіта української молоді за кордоном фактично перетворюється на прямий канал трудової еміграції. Так, у Польщі на сьогодні кожний другий іноземний студент – з України (загалом близько 30 тис. чол.) [2], половина трудових мігрантів з України мають повну вищу освіту, третина – професійно-технічну. [3]

Особливо слід відзначити, що незважаючи на те, що українці є активними учасниками процесів міжнародної трудової міграції, достовірної інформації щодо обсягів останньої не існує. Опосередковано оцінку кількості мігрантів можна отримати, якщо враховувати дані країн-реципієнтів робочої сили, дані Державної прикордонної служби України, дані опитувань, а також обсяги грошових переказів у країну.

Так, протягом 2015-2017 рр. грошові перекази мігранти генерували 7,6-8,4% ВВП України, що кардинально перевищує обсяг надходження прямих іноземних інвестицій, сумарний обсяг яких за вказаний період становив 10,7 млрд. дол. США, що приблизно дорівнює обсягу грошових надходжень від мігрантів тільки за один 2017 р. [1, с.2]

Загалом, оцінюючи проблеми трудових ресурсів України на етапі глобалізації, слід визнати, що негативні наслідки трудової міграції з України з часом все більше переважатимуть позитивні, оскільки значні надходження іноземної валюти, як результат трудової міграції, та зниження потенційного рівня безробіття мають переважно короткостроковий характер. У довгостроковій перспективі масштабні міграційні процеси призведуть до втрати економічного потенціалу країни.

Список використаних джерел

1. Бойко Л. Ціна мігрантів для сучасної економіки України. Статистика. Л. Бойко. URL: <https://mi100.info/2018/05/26/tsina-migrantiv-dlya-suchasnoyi-ekonomiky-ukrayiny-statystyka/>
2. Кулицький С. Проблеми розвитку ринку праці в Україні URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3188:rinok-pratsi-v-ukrajini&catid=8&itemid=350

З.Фогел Х.Є. Аналіз міграції висококваліфікованих кадрів і міграційної політики України URL:<https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Analiz-migratsiyi-i-migratsijnoyi-polityky-Ukrayiny.pdf>

УДК 316.343.3-053.81

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

*Оришняк Т.І., студентка
(ВП «Кадіївський педагогічний коледж
ЛНУ ім. Т. Шевченка», м.Лисичанськ)*

В умовах глибокої трансформації суспільних відносин значна частина української молоді втратила позитивні життєві орієнтири, можливість реалізації життєвих планів та прагнень. Ослаблення дії старих регулятивних чинників і несформованість нових, спричинили істотне посилення негативних явищ, поширення поведінкових стереотипів, хибно сприйнятих за вияви свободи особистості. Молодь потребує: забезпечення матеріальних потреб для свого розвитку та продовження свого роду; повноцінного спілкування, що породжує проблему самогубств; важливою є можливість працювати за спеціальністю з достойною винагородою за працю.

Переважає більшість проблем молоді — це складові загальних потреб українського суспільства. Значна частина молоді не цікавиться політикою й вважає неважливою участь у виборах, не відчуває себе господарями своєї держави і не бачить соціальну перспективу в Україні. Немає зацікавленості у самоорганізації молоді та молодіжному русі, через які вони мають можливість виявляти свою позицію. Низьким є рівень правової культури.

Сучасна освітня система зіткнулася на низкою проблем: падіння престижу загальної, професійно-технічної освіти, орієнтація на «потоківне» відтворення без урахування вимог споживачів, проблемою доступність освіти. Не має повноцінного доступу до інформаційних ресурсів. В молодіжному середовищі панує найвищий рівень вимушеного безробіття та відсутність сучасної програми молодіжного житла. Це свідчить про низку проблем не лише в системі освіти, а й у суспільстві в цілому. Сучасний стан здоров'я української молоді не може задовольнити суспільство. Упродовж останніх років серед молоді відбулося значне поширення соціально зумовлених хвороб; погіршилася епідемічна ситуація щодо ВІЛ/СНІД; кількість хворих на наркоманію серед неповнолітніх збільшилася у 6-8 разів, смертність у цій групі зросла у 40 разів; кожна третя дитина народжується з відхиленням у розвитку нервової системи; ресурси спрямовуються на лікування, а не профілактику захворювань та

популяризацію здорового способу життя.

Соціальне самопочуття молоді є одним з головних показників розвитку суспільства. Для того щоб формування молоді відбувалося адекватно суспільним процесам, необхідно визначити її роль і місце в суспільстві, з'ясувати її проблеми. Серед них є традиційні – кохання, дружба, пошуки сенсу життя, створення сім'ї тощо. Вирішення багатьох проблем залежить від факторів соціального життя. Не менш актуальними є здоров'я, освіта молоді, спілкування її з дорослими й однолітками. Вивчаючи молодіжні проблеми, неможливо обійтися простим констатуванням позитивних чи тривожних фактів життєдіяльності молодих людей, потрібен глибокий системний аналіз буття молоді. Актуальним є питання постійного скорочення питомої ваги молоді щодо всього населення. В Україні за останні десять років її кількість знизилася з 22 до 20 %. За всіма прогнозами, ця тенденція триватиме і надалі.

Список використаних джерел

1. Левчук Ю. С. Теоретичні аспекти зайнятості населення // Ю. С. Левчук / Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 5. – С. 160–164.
2. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах / Н. Гаркавенко // Україна : аспекти праці. – 2008. – № 6. – С. 26–32.
3. Головатий М. Ф., Проблеми молодіжної політики / М. Ф. Головатий, В. С. Цибульник // Філософська і соціологічна думка. – 2002. – № 4. – С. 23–30.
4. Черниш Н. Й. Соціологія молоді : конспект лекцій / Н. Й. Черниш. – К. : ІЗМН, 2003. – 58 с.

УДК 331.215.4

ПРОБЛЕМИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Серченко В.Б., студентка

Керівник: Балдик Д.О., кандидат економічних наук

(Луганський Національний Аграрний Університет, м. Харків)

Як відомо, з січня 2017 року розмір мінімальної заробітної плати в Україні був підвищений відразу в два рази: з 1600 грн. до 3200 грн. У січні цього ж року середня зарплата штатного працівника по країні становила 8 777 гривень, що на 35,5% більше, ніж у грудні 2016 року. В той же час споживча інфляція у 2017 році становила 13,7%, а в 2016 році вона склала 12,4%. Тобто можна простежити, що індекс споживчих цін зріс на 1,3%, хоча Національний Банк України передбачав, що він не досягне більше 8% [1]. Та реальна

ситуація показала те, що необґрунтовано різке підвищення зарплатного мінімуму без видимих ознак економічного зростання призвело до збільшення безробіття, зростання цін і зниження купівельної спроможності населення в Україні.

Дані тенденції підтверджують фахівці з американського Національного бюро економічних досліджень, які детально вивчили досвід 14 країн і дійшли висновку, що підвищення мінімальної зарплати лише на 4-5 долари США призводить до скорочення робочих місць на підприємстві на 2%. І в результаті даної ситуації утворюється складне соціально-економічне явище, при якому частина економічно активного населення не має роботи й заробітку – безробіття. Але спостерігається і позитивна ситуація в Україні, якщо у 2017 році рівень безробіття сягнув 10%, то у II кварталі 2018 року він склав 8,3%, тобто скоротився на 1,7% (за даними Державної служби статистики України).

Одним із макроекономічних показників, який веде до погіршення економічного стану держави є безробіття. Якщо збільшується заробітна плата, то скорочуються державні місця і працездатне населення частково виїжджає за кордон у пошуках більш високооплачуваної роботи. За останні роки спостерігається підвищений рівень безробіття. За 2017 рік він становив 9,9%, а у серпні 2018 року знизився на 1,1%. Того ж року було зафіксовано, що на постійній основі за кордоном працевлаштовано понад 3,2 мільйони громадян України. І всі вони далеко не в найкращих умовах живуть і отримують порівняно низьку заробітну плату, яка для нас є великою. В той час як українці зміцнюють економіку більш розвинених країн, наша країна руйнується і занепадає. І це вина державних органів влади, які невідповідально відносяться до своїх обов'язків і головною метою вбачають не добробут населення, а збагачення власних капіталів.

При збільшенні заробітної плати треба враховувати також такий показник як індекс споживчих цін. Він характеризує зміни у часі загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. На кінець третього кварталу 2018 року даний показник становив 103%, що на 10% менше порівняно з 2017 роком. І це покращений результат, адже чим нижчі ціни на товари та послуги повсякденного вжитку, тим кращий соціальний рівень буде у населення.

Тому і не дивно чому рівень заробітної плати змінює й інші макроекономічні показники, такі як безробіття, інфляція, купівельна спроможність населення, індекс споживчих цін тощо. Підвищення заробітної плати працівників є запорукою покращення загального добробуту населення, валового внутрішнього продукту, середньої тривалості життя, зменшення міграції українців, але водночас можна побачити і другу сторону медалі – збільшення безробіття, інфляції, споживчих цін, низький рівень купівельної спроможності населення тощо. Подолати негативні наслідки можливо тільки в тому випадку, коли уряд

України буде послідовно та поступово здійснювати свою політику в фінансовій, політичній, економічній, соціальній, зовнішній та інших сферах. Зрозуміло, що це довготривалий процес, який потребує багато часу та зусиль як з боку держави, так і з боку суспільства.

Список літератури

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Євростат [Електронний ресурс] // Eurostat. – Режим доступу до ресурсу : <https://ec.europa.eu/eurostat>.
3. Жолудь О. Інфляція в Україні: минуле, сьогодення та майбутнє [Електронний ресурс] / О. Жолудь // VoxUkraine. -2015. Режим доступу до ресурсу: <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-pastpresent-and-future-ukr/#imageclose-7561>.

УДК 339.98

РОЛЬ ТНК В ЕКОНОМІЦІ КРАЇН

Василенко П. В., студент

Керівник: Ігнатенко О. П., викладач I категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Анотація: у статті розглянута сутність та роль транснаціональних корпорацій в економіці країн світу, сучасний стан та необхідність розвитку ТНК в Україні.

Актуальність обраної теми обумовлена постійно зростаючою роллю транснаціональних корпорацій в процесі світового відтворення. Вони стають визначальним фактором у світовій економічній системі, оскільки, завдяки широкій амплітуді функціонування - від виробничих процесів до операцій в області інвестиційної, фінансової та торговельної політики - вони грають роль міжнародного регулятора виробництва і розподільника товарів.

За визначенням, що схвалене ЮНКТАД, транснаціональна корпорація — це підприємство, що об'єднує юридичні особи будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності у двох і більше країнах, провадить координуючу політику і втілює в життя загальну стратегію через один або більше центрів прийняття рішень.

Наприкінці ХХ– на початку ХХІ ст. спостерігається інтенсивне зростання зовнішньоекономічної діяльності, в якій транснаціональні корпорації (ТНК) виступають торговцями, інвесторами, розповсюджувачами сучасних технологій, стимуляторами міжнародної трудової міграції.

ТНК займають передові позиції у світовому виробництві в галузях електроніки, автомобілебудування, хімічній і фармацевтичній промисловості. З діяльністю ТНК пов'язані сподівання й розчарування більшості країн світу, оскільки ці корпорації створили розвинуту мережу виробничої, науково-технічної, інвестиційної, торгової та культурної взаємозалежності країн і заклали підвалини глобальної економіки.

Транснаціональні корпорації мають свої переваги: 1) капітал, інвестований ТНК стає основною часткою виробничих процесів; 2) якісне зростання промисловості, приймаючої країни, в результаті чого відбувається зростання продуктивності праці; 3) поліпшення податкового режиму; 4) вкладання коштів в проведення науково-дослідницьких розробок; 5) посилення конкуренції; 6) розширення міжнародного співробітництва.

Можна виділити і такі недоліки: 1) можливість нав'язування неперспективних напрямів в системі поділу праці в рамках ТНК; 2) втручання ТНК в політичний і економічний курс держави, що приймає; 3) здатність встановити монопольно високі ціни, диктувати умови, що ущемляють інтереси приймаючих країн; 4) відтік капіталу; 5) хижацька експлуатація природних і трудових ресурсів.

За даними ООН, зараз у світі існує більш як 65 000 ТНК, що контролюють понад 850 тис. афілійованих зарубіжних компаній по всьому світу, у яких задіяно більш як 74 млн. чоловік. При цьому на території промислово розвинених держав розміщується понад 80% материнських компаній і близько 33% афілійованих, у країнах, що розвиваються, – відповідно 19,5 і майже 50, у колишніх соціалістичних державах – приблизно 0,5 і 17%. [3]

Глобальні процеси переділу світового ринку торкаються різноманітних галузей, у яких домінують ТНК. Крім того, у найближчому майбутньому значна частина вітчизняних підприємств стане перед фактом, що не готова до зростання конкуренції на внутрішньому ринку з провідними західними компаніями. Ось чому сьогодні для України актуальне питання: чим відповісти на виклик ТНК, щоб вони їх не поглинули? Відповідь може бути тільки одна – щоб взаємодіяти з ТНК як в Україні, так і на світових ринках, потрібно створювати власні, українські транснаціональні структури, як це зробили раніше Китай, Росія, Індія, Індонезія, Мексика, Венесуела та ін. І деякі кроки в цьому напрямі вже зроблено.

Так, протягом останніх двох років на різних рівнях розглядається можливість створення в енергетичній галузі державної вертикально інтегрованої компанії «Нафта України» на базі «Укрнафти», ЗАТ «Укртатнафта» і НПК «Галичина», що мала б у своєму складі 700-800 АЗС.

Певних успіхів у плані транснаціоналізації бізнесу домоглася корпорація «Індустріальний союз Донбасу» (ІСД). Основна увага при цьому приділяється побудові

вертикально інтегрованих холдингів по ланцюжку «вугілля – кокс – метал». При цьому ІСД створює ТНК не усіченого (без закордонної інфраструктури), а повного профілю.

Близька до створення ТНК повного циклу і «Систем капітал менеджмент», яка зосередила контроль над такими гігантами, як «Азовсталь», Єнакіївський металургійний завод, Авдіївський коксохімзавод, що володіє великими пакетами акцій Керченського меткомбінату, Харцизького трубного заводу, об'єднання «Запоріжжкокс».

Таким чином, створення українських ТНК дозволить певною мірою захистити національні економічні інтереси, сприятиме подальшому розвитку українських господарських структур, інтернаціоналізації їхнього виробництва й капіталу, інтеграції України у світову економіку, її участі в глобальних трансформаційних процесах.

Список використаних джерел

1. Транснаціональні корпорації: І.О. Давидова, К.Ю. Величко, О.І. Печенка – Харків: «Форт», 2018- 175 с.
2. Транснаціональні корпорації: навч. посіб./ С.В. Войтко, О.А. Гавриш, О.О. Корогодова, Т.Є. Моїсєєнко – Київ: КПІ І. Сікорського, «Політехніка», 2016 – 208 с.
3. Транснаціональні корпорації. Навчальний посібник./Рокочучи В. В. –К., 2001;
4. Трифонова И. В. Роль транснациональных корпораций в глобализации мировой экономики // Молодой ученый. — 2013. — №9. — С. 243-245. — URL <https://moluch.ru/archive/56/7687/>.

УДК 332.1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВЩИНИ

Жмура Е.В., студентка

Керівник: Клименко Т.В., викладач вищої категорії

(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)

Постановка проблеми. Сталий розвиток Харківської області може бути забезпечений лише за умови активізації інвестиційної діяльності. Вирішення цієї проблеми потребує розроблення програми інвестиційної діяльності, яка має забезпечити створення економічних та організаційних умов, що сприятимуть залученню інвестицій у регіон.

Ефективне здійснення інвестиційної діяльності суб'єктами господарювання сприяє економічному зростанню, раціональному використанню ресурсів, удосконаленню технологій та збагаченню ринку споживчих товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної діяльності, а саме : територіальні особливості інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України, стан, проблеми і перспективи інвестицій в Україну, досліджували такі вітчизняні вчені як І. Бланк [3], Л. Борщ [4], Ю. Качаєв [5], В. Худардієва [6].

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз інвестиційного потенціалу Харківської області та виявлення основних проблем, що перешкоджають стабільному розвитку і розробка пропозицій з метою підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Основний матеріал. Інвестиційна діяльність виступає провідним чинником прискорення соціально-економічного розвитку регіону.

Динаміка загального обсягу залучення прямих іноземних інвестицій в регіони України в 2018 році показує, що Харківська область має досить потужний потенціал щодо залучення прямих іноземних інвестицій. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2018 році становили \$2,5 млрд, що на 8% більше, порівняно з 2017 роком.

За інформацією Головного управління статистики в Харківській області у 2018 році в економіку міста іноземними інвесторами вкладено 11,6 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Обсяг залучених з початку інвестування прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку міста на 31.12.2018 склав 407,7 млн. дол. З країн ЄС вкладено 300,4 млн. дол. інвестицій, з інших країн світу 107,3 млн. дол.

У десятку основних країн-інвесторів, на які припадає більше 90,0% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 211,5 млн. дол., Велика Британія – 39,5 млн. дол., Віргінські острови – 38,3 млн. дол., Російська Федерація – 27,0 млн. дол., Польща – 19,7 млн. дол., Беліз – 11,2 млн. дол., США – 10,7 млн. дол., Німеччина – 7,3 млн. дол., Швейцарія – 6,9 млн. дол., Люксембург – 6,7 млн. дол.

Найвагоміші обсяги прямих інвестицій зосереджено в установах фінансової і страхової діяльності – 124,8 млн. дол.; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 67,1 млн. дол.; в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном – 66,3 млн. дол.; на підприємствах промисловості – 62,9 млн. дол.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з м. Харкова в економіку країн світу за станом на 31.12.2018 склав 5,7 млн. дол. США.

Обсяг капітальних інвестицій в економіку України у 2018 році склав 526,3 млрд грн в поточних цінах, що на 16,4% більше ніж за 2017 рік.

За даними статистичного відомства, в порівнянні з 2017 роком зростання інвестицій уповільнилося (за 2017 рік капітальні інвестиції збільшилися на 22,1%).

У січні–грудні 2018 р. підприємствами та організаціями Харківської області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 21,6 млрд.грн капітальних інвестицій, обсяг яких проти відповідного періоду попереднього року збільшився на 9,3%.

На основі проведеного аналізу інвестиційної діяльності регіону було з'ясовано, що Харківська область має сильні сторони порівняно з іншими регіонами країни з точки зору привабливості для іноземних інвесторів. До них можна віднести:

- вдале геоелекономічне розташування, що сприяє активним інвестиційним та зовнішньоторгівельним відносинам;
- розвинена транспортна інфраструктура для міжнародного транзиту товарів за рахунок сукупності міжнародних автомагістралей, розвинутого залізничного сполучення та повітряних перевезень;
- розвинена інфраструктура банківського сектора, фінансові послуги якого у вигляді кредитів та позик сприяють розвитку та підтримці підприємств регіону;
- великий промисловий потенціал регіону, що характеризується значною кількістю інноваційно-орієнтованих промислових підприємств;
- потужний трудовий потенціал регіону;
- великий інноваційний та науково-технічний потенціал;
- розвинений внутрішній ринок.

Проте існують проблемні аспекти, що гальмують розвиток інвестиційного процесу в регіоні та потребують вирішення питання на державному та регіональному рівнях.

Серед проблемних питань, що потребують вирішення на державному рівні слід виділити такі:

- недостатня інформаційність щодо наявного ресурсного, трудового та інвестиційного потенціалу регіонів країни;
- законодавча невизначеність земельного питання, ускладнений доступ до земельних ресурсів;
- низька платоспроможність населення;
- недостатній рівень захисту інтелектуальних прав, що істотно підвищує ризик залучення інвестицій в економіку регіону і гальмує розвиток високотехнологічних виробництв;
- коливання курсів іноземних валют, що призводить до зменшення дохідності інвестицій у перерахунку на валюту інвестора.

Висновки. Головним завданням для підвищення інвестиційної привабливості України є удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення інвестиційного клімату й формування основи збереження та нарощування

конкурентоспроможності вітчизняної економіки, створення умов для зацікавлення національних інвесторів вкладати кошти та використовувати прибутки всередині країни, а не за кордоном, а також захист загальнонаціональних інтересів країни та підняття її конкурентоспроможності на світових ринках.

Інвестиційна політика обласної державної адміністрації буде й надалі спрямована на створення умов для збільшення частки іноземного капіталу в реальний сектор економіки, зокрема у промисловість та сільське господарство.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Харківській області. -<http://www.kh.ukrstat.gov.ua/>.
2. Харківська область: експортний, інвестиційний потенціал, перспективи розвитку. -Х. : Видавець ТОВ «Золоті сторінки», 2018.
3. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / Бланк И. А. - К. : Эльга, 2006, Ника-Центр,-!. 1.-536 с.
4. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л. М. Борщ. - К. : Вид-во «Знання», 2009.-318 с.
5. Качаєв Ю. Д. Територіальні особливості інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України / Ю. Д. Качаєв // Часопис соц.-економ, геог. : міжрегіон. зб. наук, праць. - Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. -Вип. 3(2). - С. 190-198.
6. Худардиева В. А. Стратегия привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины / В. А. Худардиева // Финансы Украины. - 2010. - № 6. - С. 62-71.

УДК 330.342

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

*Леончук І.Д., науковий співробітник
(Інститут підготовки кадрів ДСЗУ, м. Київ)*

Для сучасного етапу розвитку світової економіки характерні стрімкі темпи інтелектуалізації, віртуалізації, роботизації та компактифікації виробництв, що одночасно є ознаками переходу до нового типу економіки — економіки знань.

Слід зауважити, що на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття «економіка знань». Розрізняють декілька аналогічних (knowledge economy, new economy, knowledge-based economy, knowledge-intensive industries) та споріднених (інноваційна економіка, інформаційна економіка, постіндустріальна економіка тощо) понять.

Уперше у науковий обіг категорію «економіка знань» ввів у 1962 р. Ф. Махлуп, який використав даний термін для характеристики нового виду економічної діяльності, пов'язаного з виробництвом та поширенням знань (на той момент під економікою знань розуміли певний сектор економіки, а самі знання розглядались як окремий продукт — товар). До сектору знань Ф. Махлуп відніс освіту, науково-технічні дослідження і розробки, інформаційні ресурси (засоби масової інформації, інформаційні технології та послуги тощо).

У сучасному трактуванні економікою знань вважають певний тип економічних відносин, при якому домінуючим, пріоритетним та конкурентоутворюючим ресурсом є знання. Тобто при такому підході під економікою знань розуміють економіку в цілому, а самі знання розглядаються як головний виробничий ресурс.

Вперше у даному контексті цей термін було використано у 1996 р. для чіткого визначення ознак економіки постіндустріального суспільства, до яких відносяться такі: дематеріалізація ринку; виникнення нових форм економічного обміну; усунення ресурсозалежності високотехнологічними розробками; заміщення матеріальної форми багатства на інтелектуальну, джерелом якої є людський капітал (який також розглядається як основний стратегічний ресурс країни) [2, с. 226-229].

Економіка знань у сучасному варіанті — це по-перше, фундаментальна та прикладна наука; по-друге, формальна та неформальна освіта; по-третє, високотехнологічні виробництва та послуги; по-четверте, цифрові технології. Крім того, економіка знань — це неподільна тріада ринків: ринку знань, ринку послуг та ринку праці.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що головною рушійною силою економіки знань є високоосвічена, висококваліфікована людина, носій наукового знання та вміння його практично застосувати. А економічне зростання сьогодні залежить від здатності країни створювати нове знання, примножувати його та споживати (матеріалізувати). Країни, зорієнтовані переважно на трансфер знань, без достатньої власної наукової бази, у довгостроковій перспективі втрачатимуть свої конкурентні переваги. Аналогічно, країни з недостатніми можливостями щодо споживання нового знання у своїй власній економіці, на світовому ринку стають постачальниками високотехнологічних розробок та інтелектуальних мігрантів, здатних їх реалізувати [1, с. 13-15].

Список використаних джерел

1. Макогон Ю. В. Международный трансфер знаний в условиях глобализации мировой экономики [Електронний ресурс] / Ю. В. Макогон, Т. С. Медведкин // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Менеджмент інновацій. - 2012. - Т. 20, вип. 1. - С. 10-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2012_20_1_4
2. Рак Н. Є. Економіка знань: сутність та фактори управління

знаннями [Електронний ресурс] / Н. Є. Рак // Регіональна економіка. - 2009. - № 3. - С. 224-232. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2009_3_30

УДК 330.338

АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Виходцева А.О., студентка

*Керівник: Беззубко Б.І., кандидат наук з державного управління, доцент
(Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ)*

Для підвищення ефективності національної економіки, необхідною умовою є збільшення віддачі всіх складових виробництва. Продуктивність - визначає ефективність використання резервів, а саме матеріалів, ресурсів, енергії, інформації під час виробництва товарів і послуг [1].

У таблиці 1 показано, що значного росту продуктивності праці за останній період часу не відбулося. У 2017 р. порівняно з попереднім 2016 р. спостерігалось збільшення продуктивності праці одного зайнятого на 3,0%, при цьому кількість зайнятого населення у віці 15–70 років зменшилася на 0,7% [2].

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт, зайняте населення та продуктивність праці
в Україні в 2015–2017 рр.

	2015 р.	2016 р.	2017р.	Відношення 2017-2016
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис.осіб	18 073	16 443	16 334	993
Валовий внутрішній продукт:				
- у фактичних цінах, млн. грн.	1 586 915	1 979 458	2 383 182	120,4
- у цінах 2010 року, млн. грн.	1066001	960789	982887	102,3

Для стимулювання праці в Україні вкрай необхідна ефективна система стимулювання, тому що вона стимулює кожного конкретного співробітника і колектив у цілому до досягнення особистих і спільних цілей [3].

Висновки. Таким чином, зробивши аналіз стану продуктивності праці в Україні, ми виявили, що існує чимало проблем, які заважають підвищенню ефективності економіки країни. Тому, існують наступні основні шляхи підвищення продуктивності праці в Україні:

- 1) підвищення технічного рівня виробництва на основі залучення інвестиційних

процесів;

- 2) розвиток високотехнологічного виробництва із високою доданою вартістю тощо.

Список використаних джерел

1. Праця без результату URL: <https://tyzhden.ua/Economics/21437> (дата звернення 24.02.2019).
2. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 24.02.2019).
3. Щоб підняти зарплату, треба розвивати інноваційні галузі і орієнтувати освіту на ринок праці – експерти URL: <http://uacrisis.org/ua/54016-zarplata> (дата звернення 24.02.2019).

УДК 332.14

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ НА ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ

Янченко Е.Е., студент

*Керівник: Корхова О.І., викладач вищої категорії
(Медичний коледж ЗДМУ м.Запоріжжя)*

Дана стаття є аналізом соціологічного опитування молоді 15 – 16 років. Сьогодні на здоров'я підлітків помітно впливають фактори зниження фізичного і підвищення нервово-психічного навантаження, інформаційного перевантаження, потягу до шкідливих звичок, соціальних мереж.

Наведено теоретичні основи виховання у студентів потреби в здоровому способі життя. Розглянуто та проаналізовано стан залежності студентів I-II курсів МК ЗДМУ від гаджетів. Ключові слова: комп'ютерні ігри, гаджети, кліпова свідомість, концентрація, кібербулінг, суїциди,

В умовах соціально-політичної трансформації нашого суспільства, відновлення державності відродження багатогранного культурно-історичного досвіду та традицій національного виховання надзвичайно активізується проблема психічного і фізичного розвитку підлітків.

За даними Міністерства освіти і науки України різні порушення статури мають приблизно 60% підлітків, відхилення від норм серцево-судинній системі 30-40%, неврози 30%. Результати вибірових досліджень цього ж міністерства показали низький рівень фізичного здоров'я, 34% - нижче за середній, 23% - середній, 7% - вище середнього і лише 1% - високий.

Актуальність теми - сьогодні на здоров'я підлітків помітно впливають фактори зниження фізичного і підвищення нервово-психічного навантаження, інформаційного перевантаження, потягу до шкідливих звичок.

УДК 373.2.035:316.772.4]:688.727.7

МАГНІТНА КНИГА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Білокінь А.В. студентка

Керівник: Ковалевська Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент

(Полтавський національний педагогічний університет

ім. В.Г. Короленка Сmt. Білики, Полтавська обл.)

Анотація. У статті розкривається вплив сучасних іграшок на комунікативний розвиток дитини дошкільного віку, зокрема вплив магнітної книги на розвиток комунікативних здібностей дошкільника. Аналізуються погляди сучасних педагогів та психологів що до ролі іграшки у процесі комунікативного розвитку дитини дошкільного віку.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у дітей дошкільного віку часто виникають труднощі стосовно встановлення контакту, як з дорослими, так і з дітьми. Малюкам не вистачає дуже простих, але водночас необхідних комунікативних умінь. Дитині важко правильно звернутися, чітко висловити своє прохання, запитати про щось, пояснити свою думку, довести свою правоту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комунікативний розвиток дитини, а також роль іграшки у розвитку комунікативних здібностей дошкільника досліджували такі психологи та педагоги, як А. Богуш, С. Васюра, М. Лісіна, Т. Піроженко, М. Спичак, Е. Анісімова, М. Лісіна, О. Денисенко, О. Пісарєва, та багато інших.

Метою статті є виявлення впливу магнітної книги на розвиток комунікативних здібностей дошкільника.

Виклад основного матеріалу. Гра є провідним видом діяльності дитини дошкільного віку, а іграшка виступає важливим супутником дитячої гри на етапі дошкільного дитинства.

На сучасному етапі існує велика кількість іграшок: різних за розміром, формою, кольором, матеріалом, призначенням. На жаль, не всі вони розвивають комунікативну сферу особистості.

Але є й такі сучасні іграшки, які сприяють розвитку творчості, креативності, а також розвивають комунікативну діяльність дошкільника.

Однією з таких іграшок є магнітна книга. Це поєднання книги з дидактичною грою. Граючи з цією іграшкою дитина може неодноразово знімати та закріплювати магніти на ігровому полі, міняти їх місцями. Існує великий вибір таких іграшок. Вони різні за розмірами, змістом, матеріалом, оформленням, призначенням, а також за вартістю.

Використовуючи магнітні фігурки героїв казок, вихователь може розвивати в дітей комунікативну ініціативність та бажання проникнути в бесіду, а також збагачувати мовлення дитини експресивними висловлюваннями, показуючи їй приклади комунікативної взаємодії. Магнітна книга може використовуватись не тільки педагогами на заняттях у ЗДО, а й батьками вдома. Вона є універсальним засобом для розвитку дитини, особливо для формування комунікативних здібностей дошкільника.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На жаль, поки що є дуже мала кількість магнітних книг українською мовою. Більшість з них на російській мові і це створює незручності для українських користувачів. Однак, ми маємо надію, що надалі кількість українських магнітних книг буде збільшуватись і впрями з ними позитивно впливатимуть на комунікативний розвиток дошкільників.

Список використаних джерел

1. Анисимова Е. Роль семьи в формировании коммуникативной компетенции у детей дошкольного возраста. Начальная школа: Плюс до и после. 2010. № 12. С. 78–81.
2. Мартиненко І. Знайомтесь: Іграшка. Дитячий садок. 2003. № 46. С. 6.
3. Денисенко О. І. Розвиток навичок комунікабельності у дітей дошкільного віку. Черкаси: ЧОПОПП, 2012. 32 с.
4. Розвиваючі книги для дітей: дитячі книжки, м'які та з фетру URL: <http://ladyday.in.ua/rozvyvaiuchi-knyhy-dlia-ditei-dytiachi-knyzhky-miaki-ta-z-fetru.html>. (дата звернення 07.04.2019).

УДК 338.4

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Черниш О.С. студентка, КПК;

Керівник Левченко С. В., викладач педагогіки.

(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)

Проблема стійкого розвитку малого підприємництва є досить глобальною і актуальною на сьогодні. Малий бізнес сприяє зайнятості і добробуту громадян і саме розвиток малого

бізнесу є основою формування середнього класу. Однак, темпи розвитку малого бізнесу в Україні ще не відповідають потребам ринку.

Приватні зміни в системі оподаткування малого і середнього бізнесу не завжди позитивно позначаються на можливостях реалізації потенціалу його розвитку. Саме тому проблеми і перспективи розвитку малого бізнесу в контексті податкових реформ потребують подальших досліджень.

Найбільший вплив на розвиток малого підприємництва є мало податкове законодавство. Враховуючи, що на малий бізнес у більшості країн світу доводиться не менше половини ВВП, система оподаткування малого бізнесу повинна забезпечувати стабільні та достатні надходження у бюджет та оподаткування не повинне перешкоджати його розвитку [1, с.58].

Малий і середній бізнес в Україні розвивається недостатньо швидкими темпами. Багато дослідників вважають особливості оподаткування малого бізнесу в Україні. Однак аналіз еволюції практики оподаткування малого бізнесу показує, що умови сплати податків, ведення обліку та надання звітності суб'єктами малого бізнесу в Україні простіше, ніж у більшості економічно розвинених країн.

Враховуючи ризик використання підприємств малого і середнього бізнесу в схемах ухилення від сплати податків, вважаємо, що використання альтернативних систем оподаткування може бути виправданим лише в короткостроковій перспективі. Тому політика оподаткування малого бізнесу повинна бути з поступовим переведенням суб'єктів малого та середнього бізнесу на загальну систему оподаткування із застосуванням пільг в частині стимулювання інвестицій і встановлення величини доходу, що дозволяє сплачувати податок на доходи фізичній особі. Перспективами подальших досліджень є обґрунтування розміру оптимальних податкових пільг за умови їх переходу на загальну систему оподаткування.

Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року відмічає шляхи і способи розв'язання проблем.

Очікувальними результатами виконання даної Стратегії є:

- підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва;
- збільшити внесок малого і середнього бізнесу в національну економіку;
- збільшення на 10% чисельності зайнятих на підприємствах малого бізнесу;
- довести до 65 відсотків питому вагу малих і середніх підприємств в обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг);
- активізувати формування інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва у регіонах [2, с.28].

Таким чином, Стратегія розвитку в Україні на період до 2020 року не тільки виявляє проблеми в сфері малого бізнесу а й пропонує шляхи щодо їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Застосування податкового стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності в умовах впровадження норм Податкового кодексу України / З.С. Варналій // Малий і середній бізнес. - 2012. - № 4. - С. 151–158.
2. Данілов О.Д. Інституціональні засади реформування оподаткування малого і середнього бізнесу/ О.Д. Данілов, Т.В. Паєнтко// Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». - Вип. 207. - Черкаси: ЧНУ, 2011. - С. 28-31.

УДК 37.018.1.042-053.4

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СІМ'Ї

Гринюк О.А., студентка

*Керівник: Ковалевська Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент
(Полтавський національний педагогічний університет
ім. В.Г. Короленка Сmt. Білики, Полтавська обл)*

У статті розкрито сутність та роль сімейного виховання у розвитку дитини дошкільного віку. Визначено типові помилки родинного виховання та їх вплив на становлення особистості дитини. Досліджено різні погляди на проблему виникнення

Постановка проблеми. Сім'я – це осередок суспільства і їй належить головна роль - формування моральних начал, життєвих принципів дитини. На сьогодні, без такого соціального інституту як сім'я, неможливо уявити нормальне функціонування та розвиток населення.

Водночас, сучасні умови життя наносять свій відбиток і показують специфічні результати процесів, що відбуваються в суспільстві. На жаль, стрімкий розвиток науки та освіти, введення новітніх технологій, досить часто спонукають до виникнення батьківської необізнаності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сімейного виховання дитини в сім'ї неодноразово ставали предметом наукових досліджень. Так, у численних роботах учених Т. Алексєнко, Т. Кравченко, Т. Поніманської, Л. Пономаренко, В. Постового, розглядаються найрізноманітніші аспекти цієї проблеми: від теоретичних проблем сім'ї до

основ психолого-педагогічної культури батьків та умов ефективного сімейно-родинного виховання.

Виклад основного матеріалу. В останні роки в функціонуванні сучасної сім'ї спостерігається ряд негативних тенденцій, які деструктивно позначаються на взаєминах батьків і дітей. Сьогодні проблема конфлікту в сім'ї значно "помолодшала": якщо раніше період інтенсивних конфліктів припадав головним чином на підлітковий вік, то тепер загострення відносин між батьками і дітьми спостерігається вже в дошкільному віці [1, с. 55].

Формалізація стосунків дорослих членів родини з дітьми внаслідок зайнятості батьків, зменшення тривалості й збіднення змісту спілкування в сім'ї, педагогічна та психологічна некомпетентність батьків, дефіцит щирості, уважного ставлення один до одного, посилення нервової напруженості, зростання кількості стресів та екстремальних ситуацій є тими чинниками, які провокують виникнення сімейних непорозумінь.

Сучасна сім'я характеризується значними структурними та психологічними трансформаціями, що спричиняють зміну її функціонування як системи. Глибоке вивчення цих трансформацій та їх наслідків є одним із перспективних, малорозроблених напрямків психологічних досліджень сім'ї. Дослідження психологів свідчать, що у 80–85% сімей постійно відбуваються конфлікти, в 15–20% наявні сварки через різні причини [2, с. 7].

В ході експериментального дослідження нами було розглянуто вплив конфліктів на стосунки між батьками і дітьми. Було визначено, що причину конфліктності у родинах викликає вікова різниця між батьками і дітьми, відмінність характерів, що утруднює взаєморозуміння. Першопричина непорозумінь лежить у площині цінностей, стандартів поведінки, адже діти сьогодення ростуть в умовах, відмінних від тих, в яких їхні батьки.

Висновки. Отже, сім'я завжди була, є і буде первинним і основним інститутом виховання особистості. Батьки є першими вихователями, які зміцнюють і загартовують організм дитини, розвивають її мислення та мову, волю та почуття, формують спостережливість, працьовитість. У сім'ї будують підґрунтя розуміння дитиною світу, з перших років вона засвоює моральні цінності, соціальні норми, культурні традиції. Тому роль сімейного виховання є неоціненною в процесі розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Бичиніна Я. Піклуватися про психологічне здоров'я дитини - завдання батьків. Практичний психолог: дитячий садок. 2013. № 3. С. 53–57.
2. Дементьева И. Ф. Семейное воспитание в современном мире. Социальная педагогика. 2012. №3. С. 5-12.

УДК 159.923

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ

*Ляхович І. С. студентка**Керівник: Марченко Т.В., викладач вищої категорії, старший викладач
(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж
імені І.Я.Франка» Житомирської обласної ради м. Коростишів)*

Основною ідеєю сучасного стану розвитку суспільства є утвердження відношення до людини як до найвищої цінності буття, характерними є розгляд особистості як цілісної системи, що постійно розвивається, створення умов для розвитку сутнісних сил особистості, її духовного та особистісного потенціалу.

Швидкоплинність соціального прогресу, динамічні зміни суспільства викликають необхідність постійної роботи молодого покоління над собою, життєвого та професійного самовизначення, посилення відповідальності за своє майбутнє, за можливість досягнення успіху.

Сучасний фахівець повинен бути здатним не лише до репродуктивної діяльності, але й до прийняття нестандартних рішень, прагнути до постійного самовиховання, самовдосконалення, творчості.

У цьому зв'язку однією з актуальних проблем сучасної української освіти є проблема самореалізації особистості.

Аналіз і вітчизняних, і зарубіжних наукових джерел показує, що проблема самореалізації особистості упродовж тривалого історичного періоду є темою жвавих дискусій, а відтак досліджувався багатьма вченими. Сутність поняття досліджувалась у роботах І. Канта, Э. Фромма, В. Франкла, Г. Маркузе, Л. Когана, М. Бахтина, И. Фролова, Л. Хьелла, К. Хорни, Э. Эриксона, К. Роджерса, А. Маслоу, Г. Олпорта, Б. Ананьева та інших, які самореалізацію визначали як один з найважливіших чинників становлення особистості.

На думку І. Беха, самореалізація особистості неможлива без вольової діяльності, яка забезпечує досягнення поставлених людиною цілей, здійснення нею суспільно значущих дій і вчинків. Через цей процес особистість утверджується в думці, що вона є творцем самої себе й навколишнього суспільного середовища. Науковець зазначає, що лише сильна, цільова воля спроможна сформувати людину з незгасним прагненням активної, свідомої, творчої діяльності. Підкреслюючи значущість природного прагнення до особистісного зростання,

І. Бех указує на необхідність визначити оптимальну програму самореалізації особистості, беручи до уваги її генетичні та соціальні реалії [1].

Самореалізація особистості – це здійснення можливостей розвитку Я за допомогою власних зусиль, співдіяльності, співтворчості з іншими людьми, соціумом та світом в цілому. Самореалізація передбачає збалансований і гармонічний розвиток різних аспектів особистості шляхом прикладання адекватних зусиль, що направлені на розкриття індивідуальних та особистісних потенціалів. У найзагальнішому вигляді процес реалізації себе – це здійснення самого себе у житті та повсякденній діяльності, пошук і ствердження свого особливого шляху у світі, своїх цінностей і смислу свого існування в кожен момент часу росту [2, с. 69].

Самореалізація особистості є важливим показником її життєдіяльності. Ця значущість щоразу стає його особистісною проблемою, як тільки індивід долає межу власного потенціалу. Немає сумнівів у тому, що самореалізація – невід’ємний атрибут неперервної освіти, значущість якої зростає в останні роки в нашій державі.

Результатом самореалізації є: вироблення професійних властивостей та якостей особистості, почуття задоволення від професії, професійно-творча продуктивність.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Психологія цінностей і виховний процес / І. Д. Бех // Пед. газ. – 1996. – № 9. – С. 2.
6. Коростылева Л.А. Психология самореализации личности: Основные сферы жизнедеятельности: Дисс...д-ра психол.наук. – СПб, 2001. – 398 с.

УДК 37.018.1.042-055

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ РІЗНОСТАТЕВИХ ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СІМ’І

Кравченко Д.І. студент

Керівник: Ковалевська Н.В. кандидат педагогічних наук, доцент

(Полтавський національний педагогічний університет

ім.. В.Г.Короленка, м.Охтирка)

Анотація. У статті проаналізовано особливості гендерного виховання. Здійснено синтез рівнів дослідження проблеми гендерного виховання дітей у сучасній українській сім’ї.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти все більше уваги приділяє питанню гендерної освіти. У сучасних умовах неможливо ставитись до особистості без урахування

соціокультурних особливостей статі. З'являється новий категоріальний апарат, що містить терміни з ключовим словом «гендер», які дозволяють більш повно вивчити особистість та її особливості. Гендер - один із базових вимірів соціальної структури суспільства, який разом з іншими соціально-демографічними та культурними характеристиками (раса, клас, вік) організує соціальну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі гендерного виховання надають великої уваги зокрема в дослідженнях А. Савенкової, В. Єремєєвої, Д. Варга, Д. Колесова, І. Ханкасаєвої, Н. Піжуріної, О. Кононко, С. Васюри, С. Вілюк, Т. Хрізман, Т. Чекунової, Т. Шишової. На сучасному етапі важливий внесок у розробку концепції гендерного підходу в педагогічній галузі освіти зробили: О. Вороніна, Л. Штильова, І. Кльоцина. Гендерний підхід при підготовці майбутніх педагогів, урахований у роботах С. Матюшкової, Н. Гендерник, Л. Шолохової, М. Поливянної, О. Шнирової.

Відмінності в психіці дівчаток і хлопчиків виражені настільки, що вже на першому році життя малюка вони явно проявляються в його поведінці. У різностатевих дітей відрізняється і фізіологічна сторона сприйняття навколишнього світу: дівчатка більш чутливі до світла, шуму, у них гостріше виявлена шкірна чутливість, тобто вони більш дратівливі до тілесного дискомфорту і більш чуйні до дотиків [1, с.34].

Нами було проведено дослідження практичних аспектів формування культури взаємовідносин статей. На констатувальному етапі дослідження ми провели бесіди і спостереження. Після отримання результатів нами було встановлено необхідність проведення психолого-педагогічної роботи. Нами було підібрано низку дидактичних ігор та занять з метою підвищення культури взаємовідносин дітей різної статі в сім'ї. Аналіз результатів повторної діагностики показали динаміку підвищення рівня сформованості взаємовідносин дітей різної статі в сім'ї після психолого-педагогічної роботи з використанням бесід, ігор, занять.

Після проведення нами експерименту ми отримали такі результати: в ЕГ (експериментальній групі): високий рівень – 30 %, середній рівень – 50 %, низький рівень – 20 %; результати КГ такі: високий рівень – 20 %, середній рівень – 40 %, низький рівень – 40%.

Висновки. Нами було досліджено процес гендерного виховання дошкільників у сучасній українській сім'ї. Відносини, що склалися між матір'ю і батьком, дуже значущі для формування гендерних установок дітей. На основі отриманих в ході роботи результатів, можна зробити висновок про те, як саме формується та підвищується культура взаємовідносин у дітей різної статі, і які засоби, методи та прийоми слід використовувати під

час психолого-педагогічної роботи зі старшими дошкільниками, щоб отримати високий та позитивний результат.

Список використаних джерел

1. Васюра С. Коммуникативная активность мальчиков и девочек Дошкольное воспитание. 2010. № 1. С. 33–36.

УДК 373.2.035:316.614-027.22:79

РОЛЬ ГРИ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Снісар Ю.І., студентка

Керівник: Ковалевська Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент

(Полтавський національний педагогічний університет

ім. В.Г. Короленка Сmt. Білики, Полтавська обл.)

У статті здійснено теоретичний аналіз соціалізації дитини дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри. Охарактеризовано освітній вплив гри на виховання та розвиток дошкільника.

Ключові слова: соціалізація, дитина дошкільного віку, сюжетно-рольова гра.

Соціалізація – дуже важливий процес розвитку індивіда для подальшої самореалізації. Він включає в себе засвоєння трудових навичок, цінностей, правил, традицій, норм, знань.

Особливістю соціалізації в дошкільному віці є те, що, цей процес реалізується не тільки у взаємодії з дорослими, але й через активні ігрові контакти з однолітками. Спілкування, все більш набуваючи рис комунікативної діяльності, оформляється в найбільш потужний соціальний фактор для становлення особистості дитини.

Сюжетно-рольова гра є провідним засобом соціалізації дошкільників. Відображення життя дорослих у сюжетно-рольовій грі дає змогу дитині «прожити» різні соціальні ролі, усвідомити внутрішні зв'язки між ними, опанувати рольову поведінку [1, с. 40-41].

Сюжетно-рольова гра та її значення у розвитку та вихованні дітей дошкільного віку весь час привертала увагу педагогів та дослідників. А. Богуш, О. Кононко, Г. Забудько, В. Бабіч, Д. Ельконін глибоко досліджували роль гри, зокрема, сюжетно-рольової, в соціалізації дошкільників. Особливості сюжетно-рольових ігор у ЗДО досліджували А. Бондаренко, Т. Колеснік, В. Агіляр-Туклер, І. Маслова, Г. Тарасенко, Д. Усик та інші.

У педагогічній теорії гри особлива увага приділяється вивченню гри як засобу виховання. Гра, безсумнівно, досить захоплююче заняття для дитини, а також найважливіший засіб його виховання та розвитку. Дошкільний вік характеризується тим

видом діяльності, в якому формується особистість дитини, збагачується її внутрішній зміст. Основне значення сюжетно-рольової гри, пов'язаної з діяльністю уяви, полягає в тому, що у дитини розвивається потреба в створенні нового. Дитина поєднує в сюжеті гри реальні та вигадані явища, наділяє новими можливостями та функціями знайомі предмети. Граючи роль, малюк не просто приміряє до себе професію і особливості іншої людини: він входить до неї, проникаючи в її почуття, збагачуючи і поглиблюючи тим самим власну особистість [2].

Численні дослідження Р. Жуковської, А. Усової, Н. Михайленко, К. Щербакової свідчать про те, що при тактовному, педагогічно доцільному керівництві, гра сприяє збагаченню кругозору дитини, розвитку образних форм пізнання (образне мислення, уява), зміцненню його інтересів, розвитку мовлення, а так само моральному розвитку дитини (правила, взаємини з оточуючими, засвоєння норм поведінки).

Зміст гри, зазначає Д. Ельконін, – це відносини між дорослим та дитиною у їх побутової, трудової, громадської діяльності [3, с. 36].

Необхідно визначити джерела, які сприяють розвитку сюжетно-рольових ігор, формують багату уяву, розвивають рольові дії. Р. Жуковська виділяє два види джерел: безпосередній дитячий досвід, що виникає повсякденно та досвід, який набувається з допомогою вихователя.

Досвід дитини, на думку Р. Жуковської та Д. Менджерицької, важливе джерело, але часто поверхнєве, тому педагог повинен коригувати, постійно поглиблювати знання дитини [1, с. 38].

Педагогічне керівництво іграми дітей потребує знань про вікові та індивідуальні особливості кожної дитини. Отже, основним завданням педагога в організації гри є виховання творчої, всебічно розвиненої особистості.

Ми можемо зробити висновки, що сюжетно-рольові ігри є найбільш характерними іграми дошкільнят і займають значне місце в їхньому житті. Відмінною особливістю сюжетно-рольової гри є те, що її створюють самі діти, а їх ігрова діяльність носить яскраво виражений самостійний і творчий характер.

Список використаних джерел

1. Бабіч В. Сюжетно-рольова гра як засіб соціальної адаптації дітей дошкільного віку. *Дефектолог*. 2013. № 4. С. 38–46.
2. Карнаух Л. Соціальне середовище як чинник соціалізації дітей дошкільного віку в реаліях сьогодення. *Соціальна педагогіка: Теорія та практика*. 2008. № 1. С. 4–8.
3. Трамбицька Н. Гра як важливий інструмент соціалізації дитини. *Завуч*. 2017. № 3. С. 35–41.

УДК 669.156

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО, ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ В МАЙБУТНЬОМУ*Рибка Ю.М., студентка**Керівник: Мурахович О. Я., викладач вищої категорії
(Горохівський коледж ЛНАУ, Волинська обл., м. Горохів)*

На сільськогосподарських землях історично склалось унікальне суспільне утворення - українське село, яке за соціально-економічним змістом відображає не тільки характер сільськогосподарського виробництва, а й сутність способу життя і діяльності багатомільйонного українського селянства. У сільському господарстві сформувалась відповідна матеріально-ресурсна база та соціально-економічна інфраструктура для забезпечення і розвитку суспільного виробництва різних галузей та необхідних умов життєдіяльності різних верств сільського населення. Гострота проблем соціальної сфери продовжує зростати. У зв'язку з цим слід мати чітке уявлення про масштаб і складність тих завдань, які необхідно вирішувати, щоб обґрунтовано визначити, як не тільки зупинити процеси деградації, а й поліпшити соціальне середовище.

Село для українця - це мала батьківщина, це колыска совісті й моралі народу, його духовності, які, на жаль, за останній час із вторгненням агресивної безальтернативної культури, капіталізації виробництва, а також негативних побічних факторів, що обов'язково супроводжують впровадження ринкової економіки (конкуренція, безробіття і пов'язані з ним активні міграційні процеси, зубожіння народу тощо), піддаються тяжким випробуванням.

Одним із наслідків цих випробувань є нищення українського села, сплеск урбанізації з усіма її негативами, нищення почуття єднання і усупільненості при формуванні трудових відносин, особливо характерних для села. І це далеко не всі фактори, які невідкладно вимагають від нас, українців, замислитись над проблемою нового села третього тисячоліття: села високої культури, села, в якому буде комфортно жити і працювати людям. Іншими словами, систему селотворення перетворити в розумно керований механізм під обов'язковим контролем держави.

Пропонується кілька варіантів створення сіл майбутнього: перший - на базі існуючих сіл, другий - на базі зниклих або сіл, що зникають, і третій - це створення абсолютно нових поселень на нових територіях. Розглянемо третій варіант, як найбільш привабливий. По-перше - це розміри села, які обґрунтовуються доцільністю та оптимальністю життєзабезпечення громади в комфортному режимі з можливістю реалізації права на працю та здібностей, закладених людині природою. До складу села, окрім житлового та

присадибного фондів, обов'язково повинна входити соціально-культурна складова, лікувально-оздоровчі заклади, мала переробна та харчова промисловість, спортивні комплекси і таке інше. В якості території під майбутнє село доцільніше всього було б використовувати угіддя несільськогосподарського призначення, з максимальним використанням ландшафтних особливостей місцевості та максимальним збереженням флори і фауни.

По-друге, фінансування проекту, яке може здійснюватися з кількох джерел, головним з яких можуть бути кошти майбутніх жителів та працівників села, за рахунок яких будуть створюватись, в основному, житловий та присадибні комплекси, бізнесменів, які забажають розташувати свій бізнес на селі. Створення соціально-побутового комплексу повинна взяти на себе держава з повним або переважним фінансуванням його будівництва. Також, до реалізації проекту залучається система банківського довгострокового кредитування під невеликий відсоток. Село - величезний резерв та потенціал самодостатньої робочої сили, яка може використовуватися не тільки на основному виробництві, а й безпосередньо на присадибній ділянці, в домашніх умовах. Тому ще на рівні проектування в структурі подвір'я необхідно передбачити бажання господаря на створення малих ферм з можливістю впровадження на них сучасних технологій вирощування та відгодівлі свиней, утримання корів, птиці тощо.

Таким чином створюється матеріальна база присадибного тваринництва на основі використання малих форм господарювання, яке може стати вагомим внеском в бюджет сім'ї, громади, а держава зможе отримувати додаткову екологічно чисту, високоякісну продукцію. Всі ці фактори - не наймана робоча сила, власні виробничі площі, дешеві корми, вільна праця всіх членів сім'ї - дають можливість з використанням міні-заводів вести досить ефективний бізнес. Тобто, створивши міні-ферму ми вирішуємо проблему зайнятості сільського населення у всіх його прошарках із залученням його у виробничий процес.

Сучасний стан розвитку сільських територій України залишається на низькому рівні. Першочерговим кроком у формуванні сучасної державної політики розвитку сільських територій має стати розробка ґрунтовної та адекватної програми розвитку сільських територій. В рамках цієї програми державна політика розвитку сільських територій в Україні потребує також більш активної державної участі у підтримці сільського господарства, на основі зниження податкового тиску на суб'єктів цієї діяльності, створення дієвої системи кредитування та страхування їхньої діяльності тощо. Така практика сприятиме як формуванню продовольчої безпеки країни так і запобігатиме загрозі надлишкової міграції сільського населення в міста і за кордон.

Список використаних джерел

1. Лоза А. Українське село ХХІ століття /Лоза А.//Сільські новини. - 2010.- № 23.-С.
2. Рябоконь В.П. Основні напрями соціально-економічної перебудови та розвитку українського села / В.П. Рябоконь // Економіка АПК. - 2008. - № 6. - С. 3-6.
3. Шиян В.Й. Соціально-економічні проблеми українського села в постіндустріальній стадії розвитку суспільства / В.Й. Шиян // Економіка АПК. - 2005,- № 11.- С. 144-149.

УДК 655.3

ГАЗЕТНА ПЕРІОДИКА МАРІУПОЛЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ІСТОРІЇ ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1918 рр.)

Барковська К. В., студентка

*Керівник: Салькова Н.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Вивчення історичних джерел і досвіду української державності попередніх епох має важливе практичне та теоретичне значення, оскільки покликане служити формуванню громадянського суспільства, будівництва демократії в Україні. У цьому зв'язку набуває актуальності питання про українську регіональну періодику, яка є багатою джерельною базою для вивчення Української революції 1917–1918 рр..

Період Української Центральної Ради упродовж майже століття перебуває у центрі політичних та наукових дискусій. Висвітлення актуальних наукових проблем зазначеного періоду не можливий без подальшого пошуку, виявлення, систематизації та залучення до джерельного комплексу історії державотворчих процесів доби УЦР невідомих документів і матеріалів, у тому числі регіональної газетної періодики.

Газетна періодика Маріуполя є невід'ємним складником історико-дослідницького процесу, оскільки містить широкий спектр тематичної інформації доби УЦР. Метою роботи є: проаналізувати матеріали газет, які містять цінну інформацію як офіційного характеру, так і повсякденного життя. Послідовність і оперативність поданих відомостей посилюють цінність цього виду історичних джерел.

Наприклад, увагу привертає газета «Маріупольское слово». Важливо відзначити, що ця російськомовна газета в 1917 р. на український мові подає матеріали, які висвітлюють процес переговорів УЦР та Тимчасового уряду стосовно надання автономії Україні. З травня 1917р. до кінця року газета друкує статті, які демонструють перипетії пов'язані з протистоянням УЦР та Тимчасового уряду. 22 червня «Маріупольское слово» надало

публікацію «Воззвание Временного правительства к украинскому народу», а раніше, 11 червня 1917р., промову В.Винниченка на засіданні ЦР щодо автономії. Читачі мали можливість побачити різні точки зору з цього питання.

9 червня 1917 р. була видана стаття о Всеукраїнському військовому з'їзді. Одне з головних рішень полягало у формуванні українських військових частин. 11 червня – публікація з приводу того, як проводжали воїнів-українців на фронт: «На вокзале состоялся импровизированный украинский митинг. Представителю роты вручили национальный украинский флаг, звучали речи на украинском языке, ряд украинских песен...»

Також на сторінках газети можна було побачити, як розвивається культурне життя місцевих українців, поширюються ідеї відродження української нації.

Таким чином, безумовно, дослідження місцевої преси часів Української революції дозволить значно поглибити наші знання та дасть додаткову інформацію про активність процесів українського національного відродження на території Приазов'я.

Список використаних джерел

1. Божко Р. П. Мариуполь и его окрестности: взгляд из XXI века / [Р.П. Божко, Т. Ю. Були, Н. Н. Гашененко и др.] - Мариуполь: Рената, 2006. - 355 с.
2. Мариупольское слово. - 1917. - № 24.
3. Мариупольское слово. - 1917. - № 25.
4. Мариупольское слово. - 1917. - № 26.
5. Мариупольское слово. - 1917. - № 29.

УДК 37.035:004.738.5

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ НА ДИТИНУ

Коврига О.О., студентка

*Керівник: Беляк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент
(ВНКЗ «Одеське педагогічне училище», м. Одеса)*

Неможливо уявити сучасний світ без засобів масової інформації. Найбільшої популярності серед видів медіа набуває інтернет. З народження людина вже залежить від нього. У певному віці вплив цього виду масмедіа на людину різний.

Питання впливу інтернету на сучасну людину розглядали багато науковців, серед них такі діячі як Р. В. Моцик, М. В. Опачко, Г. М. Розлуцька, Г. С. Савчук та ін., які вказували, що найбільше інтернет впливає саме на дитину, так як він один із чинників, які складають основу формування розвитку особистості. Він може як позитивно впливати, так і негативно.

Позитивний вплив: завдяки інтернету відбувається інтелектуальний розвиток дитини, тобто в інтернеті дитина може знайти будь-яку інформацію для поглиблення своїх знань, є багато цікавих онлайн-ігор для кращого запам'ятовування певних понять, дій тощо, також вона може розвивати свої творчі можливості, наприклад, створювати мультфільми, картини, завдяки певним програмам, може використовувати цей засіб масової інформації у навчанні.

Негативний вплив, насамперед, засоби масової інформації погано впливають на здоров'я людини – надмірне використання інтернету призводить до погіршення зору, постави тощо, впливає на психіку людини, викликає залежність, від якої майже неможливо позбутися і т. д. Так, яким би не був вплив – позитивним чи негативним, але з народження дитина вже залежить від нього. Досліджуючи це питання, науковці вирішили ввести медіаосвіту.

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Вихідними положення концепції впровадження медіаосвіти в Україні є стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій та мас-медіа, які нагально потребують цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними [2].

Головною метою впровадження медіаосвіти в Україні є навчити дитину безпечно та ефективно взаємодіяти з сучасними засобами мас-медіа.

На нашу думку, для сучасних дітей медіаосвіта найефективнішою системою навчання. Адже для кращого запам'ятовування, розуміння інформації учням повинно бути цікаво, а зараз у дітей один найголовніший інтерес – інтернет.

Завдяки розробленим інтегрованим програмам, у дітей з'являється бажання вчитися, вони хочуть йти до школи, щоб побачити, дізнатися щось нове, пограти в якусь нову дидактичну гру та інше.

Також медіаосвіта сприяє позитивному впливу засобів масової інформації на дитину, адже учень дивиться, сприймає, пізнає лише корисну інформацію, не знаходячи зайву, яка може погано на нього вплинути.

Отже, з вищесказаного можна зробити такі висновки, що медіаосвіта вчить критично мислити, оказує ефективний вплив на аудиторію для успішного усвідомлення матеріалу. Її метою є таке підвищення рівня медіа грамотності дитини, коли вона набуває навичок аналізу і оцінювання навколишнього «медіа світу».

Список використаних джерел

1. Іванов В. Ф. Медіа освіта та медіа грамотність / В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк. – Київ : Академія української преси. Центр вільної преси, 2012. – 238 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]

УДК 332.1

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИАЗОВ'Я

Галкина К.М., Дейкіна О.Б, студенти

Керівник: Степнова Н.І., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

В статті розглянуто нагальне питання для мешканців Маріуполя та Приазов'я - водопостачання, проаналізовано сучасний стан проблеми, існуючі пропозиції щодо її вирішення. Розглянуто світовий досвід та запропоновано власний варіант, з урахуванням очікуваних результатів та впливу на економіку.

Населені пункти вздовж узбережжя від Маріуполя до Бердянська повністю або частково залежить від привізної води, це не дозволяє повноцінно розвивати туристичний напрям, а також гальмує розвиток сучасного сільського господарства. Зараз частина інфраструктури (з водопостачання) розташована на окупованій території та знаходиться під постійними обстрілами. Проблема в посушливі роки може стати і гуманітарною.

Існує кілька варіантів вирішення ситуації з Маріуполем:

1) Завершити будівництво гілки каналу Дніпро-Донбас, яке розпочалося у 1969 році через неспроможність Сіверського Донця забезпечити регіон водою.

2) Опріснення води Азовського моря.

3) Очистка води із Старокримського та Павловського водосховищ за допомогою технології «зворотний осмос».

5) Ще один варіант — очистка води з місцевих річок Кальчик та Кальміус.

Нашу увагу привернув найкращий світовий досвід вирішення проблеми водопостачання через будівництво відкритих водних каналів. Ми знайшли наступні аргументи:

1) На відстані приблизно 200 км. від узбережжя знаходиться найбільше в Європі джерело прісної води –р. Дніпро. Це якісна м'яка вода і це чудова диверсифікація джерел постачання.

2) Відкрита водна артерія стає і транспортною для суден річного типу.

3) Відкритий канал якісної прісної води сприятиме розвитку узбережжя Приазов'я (сільського господарства і туризму).

4) Надійність такого варіанту вирішення існуючої проблеми безсумнівна і назавжди.

В умовах фінансової децентралізації регіон, включаючи великий мегаполіс Маріуполь, здатний вирішити питання фінансування враховуючи наступне:

1) часткова участь зацікавлених населених пунктів, розташованих вздовж каналу, агрокомплексів, що страждають від відсутності води, держави, міжнародних інституцій і компаній, великих підприємств Маріуполя;

2) залучення міжнародних інвестицій.

Висновок Ініціювати обговорення і пропонувати рішення в першу чергу повинні науково-дослідні інститути, активісти. Диверсифікувати джерела питної води - це питання не тільки задоволення потреб населення, а й перш за все безпеки сьогодення і майбутнім нащадкам.

Список використаних джерел

1. Альтернативная схема водоснабжения, технико-экономическое обоснование: - Донецкий институт воды. [Електронний ресурс]
2. «Маріуполь: Стратегія розвитку–2021», Офіційний сайт Маріупольської міської ради. URL: -[Електронний ресурс]
3. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://censor.net.ua/b3039989>
4. Е. А. Зінь, Регіональна економіка: Підручник. - К.: «ВД «Професіонал», 2007. - 528

УДК 338.47

ОПТИМІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МЕГАПОЛІСУ ЯК ЗАПОРУКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Фірсова В. С., Юдіна Н. Є. , студенти

Керівник: Степнова Н.І., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

У статті досліджено та оцінено стан транспортної інфраструктури Маріуполя. Розглянуто напрямки по покращенню транспортного обслуговування міста, як запоруку

ефективного розвитку усіх сфер його життєдіяльності, а також індикатор якості життя городян.

Діюча транспортна інфраструктура Маріуполя не змінювалась з 80 рр. Спроба розв'язати транспортні проблеми міста за рахунок приватного громадського транспорту виявилася невдалою, що призвело до старіння парку авто і електротранспорту, до подорожчання вартості проїзду і, головне до призвело до нерівномірного соціально-економічного розвитку районів міста і передмість. Потенціал нашого мегаполісу завдяки фінансовій децентралізації різко зріс. Однак, залишаючись в рамках парадигми (стереотипах) розвитку радянського індустріального міста не можливо вирішити проблему підвищення ділової активності городян.

Інтеграція до глобального світу призвела до зміни ціни на енергоносії (бензин, дизпаливо, енергоносії). Це безпосередньо вплинуло на частку транспортних витрат у собівартості продукту послуг і витрат домогосподарств.

Тому логічними є наступні висновки: виробництво має розташовуватись в безпосередній близькості до споживачів і трудових ресурсів; скорочення частки транспортних витрат домогосподарств може бути за рахунок збільшення доходів цих домогосподарств, або за рахунок пропозицій більш дешевого виду транспорту. За таких умов пріоритетним напрямком стає електротранспорт (трамвай, тролейбус, електробус, швидкісний трамвай). Особливості та віддаленість районів міста від центру змушує довгі маршрути забезпечувати за рахунок міського електротранспорту.

Інфраструктуру для електротранспорту, що лише частково збережена з радянських часів і вимагає термінових вкладень для її відновлення, тимчасово можуть замінити електробуси. В подальшому, пропонуємо поширити таку інфраструктуру на узбережжя Приазов'я для сприяння зростанню мегаполісу та найефективнішого використання його рекреаційних ресурсів та розвитку агропотенціалу.

Короткі й внутрішньорайонні маршрути пропонуємо віддати приватному міському транспорту на взаємовигідних умовах.

З метою підвищення ділової активності городян пропонуємо скасувати взагалі будь-яку плату за користування комунальним електротранспортом.

Можливі джерела фінансування: дотації що призначені пільговим категоріям пасажирів спрямувати виключно на міський комунальний електротранспорт; фінансові ресурси, що надходять з екологічних платежів; міський бюджет (на оновлення транспорту).

Очікувані результати: збільшення ділової активності городян, що призведе до збільшення податкових надходжень до міського бюджету; баланс між приватним інтересом

та суспільними потребами через часткове відрахування з ціни проїзду приватним міським транспортом.

Стан транспортної інфраструктури м. Маріуполя та проблеми її розвитку на сучасному етапі перетворюються на серйозну перешкоду на шляху соціально-економічного розвитку міста.

Список використаних джерел

1. «Маріуполь: Стратегія розвитку–2021», Офіційний сайт Маріупольської міської ради. – с.11. URL: -[Електроний ресурс]
2. Транспортна стратегія України на період до 2020 року: --[Електроний ресурс] - Режим доступу: https://mtu.gov.ua/files/transport_strategy_ua.pdf
3. 2. Вучик В.Р. Транспорт в городах, удобных для жизни // Вукан
4. Вучик. М: Территория будущего. 2011. – 576с.

УДК 614.88(076.6)

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ (ПЕРЕЛОМИ, ВИВИХИ, ПОРАНЕННЯ)

Маєвський М. О., студент

Керівник: Бистріцька І. М., викладач

(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування НАУ, м. Київ)

Анотація: Ця стаття розповідає про дії при пораненнях на уроках фізкультури. Тут буде розказано про найчастіші випадки, такі як переломи, вивихи та поранення. Кожен студент та вчитель мають знати найпростіші правила надання першої медичної допомоги.

Ключові слова: Перша допомога, переломи, вивихи, поранення, травми.

Постановка проблеми: В наші часи люди не вміють надавати першу допомогу тим хто постраждав, і через це людина може померти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: За останніми дослідженнями статистика показує що за останній час кількість травмувань на уроках фізкультури збільшилось через те що студенти та вчителі не вміють надавати першу допомогу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми: Зменшення кількості травм на уроках фізкультури.

Мета статті: Розказати про правила першої медичної допомоги.

Виклад основного матеріалу: В ожеледицю різко збільшується кількість травм, які супроводжуються переломами. Особливо треба бути обережними людям похилого віку. Перелом призводить до порушення цілості кісток, їх уламки можуть залишатися на місці

або зміщуватися. Переломи бувають закриті (без ураження шкіри) і відкриті (з раною над місцем перелому). Надаючи першу допомогу, перш за все необхідно з'ясувати у потерпілого, якщо він в свідомості, або в очевидців надзвичайної події про одержану травму. Потім слід оглянути потерпілого, звертаючи особливу увагу на положення і рухомість кінцівок.

Якщо відбувся перелом, потерпілий відчуває різкий біль і обмеження рухів, з'являються припухлість, деформація кінцівок, яка викликається зміщенням кісткових уламків, синяки, іноді чути хруст в місці перелому внаслідок тертя кісткових уламків. При відкритому переломі не можна намагатися видалити з рани кісткові уламки або вирівнювати їх.

Обережним поверхневим промацуванням необхідно визначити місце найбільшої болючості, воно відповідає локалізації перелому. Необхідно пам'ятати, що не можна самим перевіряти рухомість кісткових уламків, вправляти їх, щоб не пошкодити м'які тканини, судини, нерви і причинити потерпілому додатковий біль, який може призвести до розвитку шоку. При підозрі на перелом першу допомогу надають в такому ж обсязі, як і при явному переломі.

При закритому переломі слід вжити заходи, щоб попередити подальше зміщення уламків, зменшити травмування м'яких тканин їх кінцями, усунути або зменшити біль. При відкритому переломі, коли уламки кісток виступають в рану, слід зразу ж зупинити кровотечу і накласти стерильну пов'язку. Ці дії допоможуть попередити розвиток шоку від крововтрати, а також додаткове інфікування рани. Основне, що необхідно зробити, – забезпечити нерухомість (іммобілізацію) пошкодженої кінцівки. Для цього можна використати косинку, бинти, вату, ремінь, готові або імпровізовані шини. При переломі передпліччя руку згинають в лікті під прямим кутом. Пальці напівзігнуті, підкладають під них валик з марлі або вати. Шину накладають на два суглоби, розташовані вище і нижче перелому (мал. №1).

При переломі плеча фіксують плечовий і ліктювий суглоб (мал. №2, №3).

Малюнок №1

Малюнок №2

Малюнок №3

Малюнок №4

При переломі променевої кістки в «типовому місці».

Серед всіх пошкоджень скелета переломи кісток кисті і передпліччя складають приблизно 40-55%. Відбувається це тому, що, падаючи, людина інстинктивно виставляє руку, намагаючись пом'якшити удар. А найслабніше місце променевої кістки – променезап'ястковий суглоб. Це її анатомічна особливість. Тому саме тут частіше всього

буває перелом. Його називають переломом в типовому місці. Перш за все пошкодженій руці необхідно створити спокій. Для цього її згинають в ліктьовому суглобі під прямим кутом, а кисть повертають долонею до тулуба, дещо зігнувши пальці. Для фіксації руки в цьому положенні можна використовувати дощечки, міцний картон, декілька зв'язаних лозин (мал. №4).

Накладають такі імпровізовані шини по тильній і долонній поверхні передпліччя, обов'язково захоплюючи і ліктьовий суглоб. Шину зафіксують бинтом, шарфом, рушником, сорочкою або простирадлом. Пов'язку не слід накладати надмірно туго, це може викликати анемію пальців кисті або збільшити набряк.

Якщо немає можливості відразу звернутися за допомогою до лікаря, слід обкласти пошкоджене місце шматочками льоду або снігу в поліетиленовому пакеті або покласти холодний металевий предмет. Але не грілку, праску, гарячий пісок, оскільки це буде збільшувати набряк. Якщо біль буде сильний, можна прийняти аналгін, седалгін, попередньо подрібнивши його. До тих пір, поки не знімуть гіпс, накладений в лікувальному закладі, необхідно тримати руку в косиночній пов'язці. Під час сну намагатися надати їй підвищеного положення (мал. №5).

Малюнок №5

Опускати руку донизу не можна, оскільки набряк від цього збільшиться.

Для кращого загоювання перелому вже з перших днів починають виконувати легкі рухи пальцями. Приблизно через тиждень можна робити нескладну роботу – витирати пил, перебирати крупу..., але не можна форсувати навантаження. Не можна намагатися піднімати і переносити вантажі. Не тому, що перелом може повторитися. Під впливом тягара м'язи ніби «розкріпаються», в них обмежується циркуляція крові, що призводить до порушення їх повноцінного харчування і відновлення.

Малюнок №8

При переломі стегна фіксують три суглоби – кульшовий, колінний і гомілковостопний (мал. №8).

Якщо перелом закритий, шину краще накладати прямо на одяг, щоб попередити стискання шкіри, великих судин, нервів. Шину слід накладати швидко і обережно, щоб не спричинити потерпілому додаткового болю. Шину фіксують не дуже міцно, але надійно. Якщо немає предметів, які можуть бути придатні в якості шин, руку можна прибинтувати до тулуба, а ногу – до непошкодженої ноги.

При переломах ребер для зменшення болю грудну клітку міцно перев'язують бинтами, рушником, простирадлом або надають потерпілому зручного для нього положення.

При переломі кісток таза потерпілого необхідно покласти на спину на тверду рівну

поверхню, зігнувши його ноги в колінах, дещо розвести їх в боки і підкласти валик під коліна (поза «жаби») (мал. №9).

При пошкодженні хребта найбільш небезпечним ускладненням є частковий або повний розрив спинного мозку. Тому потерпілого необхідно обережно покласти на рівну горизонтальну поверхню (підлога, щит, широка дошка) (мал. №10).

Малюнок №9

Не можна намагатися посадити його, поставити на ноги, примушувати пересуватися і рухатися. Якщо після травми потерпілий лежить навznak, дихання і кровообіг у нього

Малюнок №10

збережені, необхідно лишити його в цьому положенні до приїзду «швидкої допомоги». При пошкодженні шийного відділу хребта і переломах кісток черепа потерпілого укладають на спину на жорстку поверхню, а голову і шию фіксують з боків двома валиками із згорнутої одежі, ковдри, подушок (мал. №11).

Малюнок №11

Переломи щелеп – розповсюджена травма. При цьому мова і ковтання затруднені, відмічається сильний біль, рот не закривається. Щоб створити нерухомість щелепи, на підборіддя накладають марлеву пов'язку, тури якої ідуть навколо голови і підборіддям. При переломі верхньої щелепи між верхніми і нижніми зубами прокладають шину (дощечку), а потім пов'язкою через підборіддя фіксують щелепу (мал. №12).

Малюнок №12

Вивихи. Суглоби, завдяки яким ми згинаємо та розгинаємо руки, ноги, пальці, мають складну будову. Кожний суглоб оточений суглобним мішком, в який влітаються зв'язки, що його закріплюють. В разі нещасного випадку одна з кісток може розірвати суглобний мішок і вислизнути з нього, при цьому порушиться нормальне взаєморозташування кісток. Це називається вивихом. Характерні ознаки вивихів: порушення звичних обрисів суглоба, виступання кістки на новому місці - іноді цю кістку видно через шкіру. Вивих є досить складним видом пошкодження, оскільки при цьому порушується не лише суглобний мішок, а й зв'язки, судини, а іноді й нерви.

Часто вивих супроводжується відривом кусочка кісткової тканини, тобто переломом.

При вивиху або при підозрі на нього необхідно пошкоджену кінцівку зробити нерухомою, наклавши на неї шину або фіксуючу пов'язку, якомога швидше відправити дитину до хірурга. Для попередження набрякання суглоба та для зменшення болю на пошкоджений суглоб можна покласти мокру серветку або міхур з льодом.

Травма ока. Якщо стався удар ока, то в якості першої допомоги на 15-20 хвилин необхідно прикласти до нього змочену холодною водою вату або чисту носову хусточку.

Зовнішня оболонка ока при забої пошкоджується рідко, але ніжніші внутрішні його структури можуть сильно постраждати. Тому обов'язково потрібно звернутися до лікаря-окуліста для перевірки зору і огляду ока.

Висновки: Завдяки цій статті вчителі та студенти навчаться надавати першу допомогу на уроках фізкультури.

Список використаних джерел

1. <http://studentam.net.ua/content/view/4230/130/>
2. <http://ua.textreferat.com/referat-2054-2.html>

УДК 3.085:005.35(075)

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

*Бистрицька Я.М., викладач економічних дисциплін вищої категорії
(Чернівецький державний комерційний технікум)*

У статті виявлено основні проблеми та напрямки розвитку соціальної відповідальності, проаналізовано роль держави у практичному втіленні філософії соціальної відповідальності бізнес-структурами.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та постійної конкурентної боротьби все більша кількість підприємств у розвинених країнах світу приділяють особливу увагу питанням соціально орієнтованого бізнесу та ідеї сталого розвитку. Утім, український бізнес поки що не має чіткого усвідомлення усієї важливості впровадження такої діяльності та недостатньо проінформований про переваги та користь, які можна почерпнути від впровадження принципів соціальної відповідальності в умовах інформаційного суспільства. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним питанням теорії та практики соціалізації бізнесу в Україні присвячені публікації (Афонова А., Амджадіна Л., Беляєва О., Бурковського І., Варналія З., Гришкіна В., Зайцева Ю., Косової Т., Садекова А., Селезньова В. та ін.).

Метою статті є висвітлення проблемних питань, пов'язаних зі становленням та розвитком бізнесу в Україні як соціально відповідального і соціально орієнтованого, а також формулювання можливих шляхів вирішення зазначених проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна відповідальність бізнесу асоціюється в Україні насамперед із поліпшенням умов праці персоналу (65,5% опитаних

українських компаній), розвитком персоналу і його навчанням (63,2%), благодійною допомогою громадськості (56%), етичним ставленням до споживачів (49%).

Виходячи з викладеного, можна виокремити основні напрямки соціальної відповідальності бізнесу:

- виробництво якісної продукції та послуг для споживачів;
- створення привабливих робочих місць, виплата легальних зарплат, інвестиції в розвиток людського потенціалу;
- дотримання вимог законодавства (податкового, екологічного, трудового та ін.);
- ефективне ведення бізнесу, орієнтоване на створення доданої економічної вартості та зростання добробуту своїх акціонерів;
- урахування суспільних очікувань і загальноприйнятих етичних норм у практиці ведення справ;
- внесок у формування громадянського суспільства через партнерські програми та проекти розвитку місцевих громад.

Хоча соціальна відповідальність досліджується і набуває більшої популярності, виникає потреба в активізації соціальних та екологічних чинників розвитку суб'єктів господарювання в Україні. Адже від результатів їхнього господарювання залежить не тільки рівень життя населення, але й підвищення добробуту суспільства загалом в країні.

Принцип соціальної відповідальності бізнесу є стрижневим положенням підприємницької етики. У міжнародному бізнес-середовищі існує думка, що принципи соціальної відповідальності є однією із складових успішної стратегії, що зміцнює імідж і репутацію компанії, приваблює клієнтів та утримує найкращих працівників. Саме завдяки співпраці бізнесу значна частина екологічних, соціальних та демографічних проблем могла б бути успішно вирішеною. Проте основною проблемою є не небажання працювати в даному напрямку, а підміна терміну «соціальна відповідальність» поняттям «благодійність». Насправді ж, корпоративна соціальна відповідальність (Corporate Social Responsibility) є відкритою і прозорою діловою практикою, що базується на етичних цінностях, повазі до своїх працівників, акціонерів, користувачів і на опіці навколишнім середовищем.

Отже, для розвитку соціально відповідального бізнес-середовища в Україні необхідно:

- 1) створювати сприятливі організаційно-правові умови для діяльності суб'єктів господарювання, що беруть участь у вирішенні соціальних проблем;
- 2) надавати пільги з податків, зборів, орендної плати та інших платежів підприємствам і організаціям, які займаються шефською, спонсорською та благодійною діяльністю;
- 3) здійснювати цільову фінансувати підтримку недержавних суб'єктів соціальної політики за рахунок бюджетних коштів;

4) застосовувати економічні та інші санкції до тих, хто діє на шкоду соціальним інтересам територіальної громади;

5) акумулювати наявну інформацію у сфері соціального підприємництва та адаптувати закордонний досвід соціального підприємництва.

Перспективами подальших досліджень є розробка програм реалізації стратегії соціальної відповідальності бізнесу.

Список використаних джерел

1. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія/ [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.
2. Крикун В.А. Сутність та еволюція концепції соціальної відповідальності бізнесу / В.А. Крикун // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип.6. - Ч.1. – с. 91 -94
3. Гогуля О.П., Кудінова І.П. Соціальна відповідальність бізнесу. – К.: Видавництво Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2008. – 79 с.

УДК 31.748

РОДИННІ КОНФЛІКТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДИТИНИ

Егорова Т., студентка

*Керівник: Салькова Н.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Анотація. У статті розглянуто значення і особливості сім'ї як первинного інституту соціалізації; розкрито теоретичні аспекти впливу сімейного виховання на становлення особистості; проаналізовано вплив дисгармонійних стосунків та сімейних конфліктів на соціалізацію підлітків.

Сім'я завжди була інститутом первинної соціалізації. Сучасна українська сім'я часто не має змоги повною мірою реалізувати власний виховний потенціал. Це пов'язано як з особливостями суспільного виховання, так і з негативними змінами в самій сім'ї: зниженням її інтегрованості, конфліктними стосунками між подружжям, порушенням емоційних зв'язків між батьками й дітьми. Усе це заважає засвоєнню дитиною норм поведінки, моральних позицій, призводить до порушень в особистісному розвитку. Виникаючі в родині конфлікти між батьками і дітьми, молодшими і старшими, конфлікти між «старим» поколінням і «новим» ускладнюють процес виховання і соціалізації підростаючого покоління.

Конфлікти у сімейному житті є актуальними в наш час. Адже люди не завжди можуть, інколи й не хочуть, розуміти один одного. Сварки трапляються не тільки з людьми, між якими існує неприязнь, а й між тими, які живуть поруч, люблять, створюють сім'ю.

Чому ж виникають конфлікти у сім'ї? Чи завжди конфлікти – це негатив?

Мета даної роботи: дослідити сімейні взаємини і подружні конфлікти, а також їх вплив на дітей.

Завдання: вивчити сімейні відносини і їх роль в соціалізації дитини; вивчити специфіку соціалізації підлітка; визначити характер впливу сімейних конфліктів на соціалізацію підлітка і можливі шляхи корекції цього впливу.

Об'єкт: батьки і їх роль в соціалізації підлітка.

Предмет: роль сімейних конфліктів в соціалізації підлітка.

Гіпотеза дослідження: сімейні конфлікти призводять до деформації соціалізації підлітка.

Головним соціальним процесом, через який здійснюється взаємодія між особистістю та суспільством, є процес соціалізації. Соціалізація – процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально значущі риси особистості.

Завдяки соціалізації людина залучається до суспільства, засвоюючи звичаї, традиції й норми певної соціальної спільноти, відповідні способи мислення, властиві даній культурі, взірці поведінки, форми раціональності та чуттєвості.

Конфлікт в сім'ї являє собою комплексний, багаторівневий процес загострення і вирішення різноманітних суперечностей в повсякденних взаєминах близьких родичів: подружжя, батьків і дітей.

У конфліктах між батьками і дітьми велике значення має позиція дорослих. Дитина не здатна діяти як доросла людина. Її особистість знаходиться в стадії становлення, тому реакція дітей на зовнішній вплив більш безпосередня, ніж у дорослих.

Таким чином, формування і розвиток особистості залежить від фізіологічних, психологічних особливостей, а також факторів соціалізації. Основним фактором соціалізації є сім'я. Несприятливі умови конфліктних ситуацій призводять до деформації соціалізації.

Список використаних джерел

- 1 Власова О.І. Педагогічна психологія : навч. посібник / О. І. Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
- 2 Зайцева З. Г. Неблагополучна сім'я та її вплив на формування особистості дитини / З. Г. Зайцева // Соціальна підтримка молоді сім'ї. – К. : Академпрес, 1994. – С. 24 -29.

УДК 613.2

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ НЕБЕЗПЕКИ ХАРЧУВАННЯ*Себій С. М., студентка**Керівник: Ниркова Ю.В., викладач II категорії**(Полтавський медичний коледж ВДНЗУ «УМСА», м. Полтава)*

Постановка проблеми. Харчування населення є глобальною соціально-економічною проблемою. Розв'язання еколого-гігієнічних проблем харчування населення України тісно пов'язане з дослідженнями якості продуктів харчування на відповідність міжнародним нормативам, проведенням оцінки загрози для здоров'я та розробкою структури для здійснення моніторингу і аналізу ризику. Саме тому питання раціонального харчування дітей та його безпеки у навчальних закладах залишається одним із найбільш актуальних під кутом зору збереження здоров'я та профілактики захворювань.

Незважаючи на прогрес в гігієні і технології виробництва продуктів харчування, до теперішнього часу зберігаються негативні тенденції в стані фактичного харчування населення України. Цьому сприяє безліч таких причин:

1) індустріалізація, урбанізація і високі темпи життя призвели до ускладнення харчового ланцюжка і тим самим збільшили ймовірність підвищення вмісту токсикантів природного та штучного походження.

3) вміст у харчових продуктах корисних речовин, у тому числі білків і мікронутрієнтів значно знизився;

4) відбувається заміна натуральних продуктів генетично модифікованими.

5) деякі продукти, особливо дорогі, фальсифікуються;

6) недостатньо суворо здійснюється контроль на етапах виробництва продуктів харчування.

Порушення балансу в структурі харчування робить згубний вплив на здоров'я людини і представляє реальну загрозу, зачіпаючи практично всі галузі охорони здоров'я. Статистичні дані стосовно харчування свідчать, що більш ніж у половини населення України відзначається дефіцит тваринних білків, поліненасичених жирних кислот, більшості вітамінів, мінеральних речовин.

Водночас недостатнє надходження білка особливо в дитячому віці може призвести до відставання у фізичному і розумовому розвитку, тому що тваринний білок є джерелом незамінних амінокислот. Дефіцит вітамінів, мікроелементів і ПНЖК призводить до різкого зниження опірності організму дії несприятливих факторів навколишнього середовища, що

проявляється порушенням функціонування систем антиоксидантного захисту та розвитку імунодефіцитних станів. Нестача кальцію, особливо у літніх людей, супроводжується розвитком остеопорозу, нестача заліза призводить до розвитку анемії, йоду (особливо у дітей) призводить до зниження інтелектуальних здібностей.

Промислові викиди хімічних та радіоактивних відходів у навколишнє середовище спричиняють забруднення харчових продуктів; неправильне застосування пестицидів та хімічних добрив; використання недосконалої технології та обладнання при виробництві харчових продуктів і, як наслідок, потрапляння шкідливих домішок у кінцевий продукт або утворення шкідливих речовин під час виробничого процесу.

Чужорідні забруднювачі, які потрапляють у людський організм з продуктами харчування високотоксичні. До них відносять: металеві забруднення (ртуть, свинець, олово, цинк, мідь тощо); радіонукліди; пестициди; нітрати, нітрити; діоксини; метаболіти мікроорганізмів, які розвиваються у харчових продуктах.

Висновки. Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі та оцінці наслідків нераціонального харчування та формуванні, починаючи з дитячих років, свідомості здорового харчування.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 80

ІМПРЕСІОНІЗМ В МИСТЕЦТВІ. ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ.

*Ажипта Л.В., викладач вищої категорії, викладач – методист
(ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв», м. Маріуполь)*

Сучасна дидактика працює над пошуком шляхів інтеграції змісту і форми педагогічної освіти. А це спонукають викладача звернути особливу увагу на інтегровані заняття, які формують системне мислення, збуджують уяву та інші психічні процеси, розвиток яких необхідний для студентів коледжу мистецтв.

Заслуговує уваги інтегроване заняття «Імпресіонізм у живописі, поезії, музиці».

Зародженню імпресіонізму сприяла епоха наукової революції – епоха тріумфу розуму й науки. Але не тільки розум допомагає людині пізнати світ - велике значення в процесі пізнання має чуттєва сфера! Народжувалася нова суб'єктивна художня реальність: важливо не те, як всі бачать світ, а те, як бачу його я, бачиш ти, бачить він.

Сама назва «імпресіонізм» пішла від роботи, яку створив один з найпослідовніших творців імпресіонізму Клод Моне. Коли на виставці Клода Моне запитали про назву картини, він, подумавши, відповів: «Враження. Схід сонця».

Пафос імпресіонізму - у захопленні сучасністю, природою. В центрі уваги лише повсякденність у всіх її проявах без ідеалізації, узагальнень.

З імпресіонізмом в живопис увійшли несподівані ракурси, кольорові тіні, море світла й повітря.

Студенти знайомляться з репродукціями художників – імпресіоністів.

Принципи імпресіонізму висловлені самими імпресіоністами: «бачити, відчувати, виражати - в цьому все мистецтво».

В поезії імпресіонізм зімкнувся із символізмом. Імпресіонізм в поезії - це тонкі спостереження і описи з використанням чисто живописних засобів, але в ніжних пастельних тонах, притаманних неокласицизму (модерну), а також прийоми тонкого асоціативного звукозапису.

Одним із видатних представників імпресіонізму в поезії був французький поет Поль Верлен - неперевершений майстер напівтонів, нюансів, майже неловимих чуттєвих образів. Для його поезії характерні симфонізм, віртуозна ритміка і мелодика, головна увага приділяється зображенню особистих вражень, мінливих відчуттів та переживань.

Програмним твором Верлена став вірш «Поетичне мистецтво», в ньому сформульована програма імпресіонізму. «Найперше - музика у слові!», «Люби відтінок і півтони, не барву - барви нам ворожі...», «Хребет риториці скрути та ще як слід приборкай рими». Ці та інші заклики поета звучать як лаконічні і точні лозунги імпресіонізму.

У виконанні студентів, як приклад, звучать поетичні твори П.Верлена.

Головне в музиці композиторів-імпресіоністів - передача настроїв, що набувають значення символів, фіксація ледь вловимих психологічних станів, викликаних спогляданням зовнішнього світу. Це зближує музичний імпресіонізм з мистецтвом поетів-символістів.

Імпресіоністські риси музики К. Дебюссі, М. Равеля, П. Дюка, Ф. Шміта, Ж. Роже-Дюкаса і інших французьких композиторів проявляються в тяжінні до поетично натхненного пейзажу («Післяполудневий відпочинок фавна», «НоктюРН», «Море», «Місячне сяйво» К.Дебюссі, «Гра води», «Відображення», «Дафніс і Хлоя» М.Равеля та ін.).

Інша сфера музичного імпресіонізму - рафінована фантастика, породжена античною міфологією. У виконанні студентів звучать фортепіанні твори.

Людину думаючи імпресіонізм не може залишити байдужою.

Саме через інтеграцію як взаємопроникнення різних видів мистецтва встановлюється зв'язок мистецтва з життям, здійснюється цілісне уявлення про художню картину світу.

УДК 811.111'25

РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У МОВЛЕННІ

Камінський Г., студент

Керівник: Гладун О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ»)

Слід зазначити, що в наш час роль фразеологізмів знецінюється. Це впливає, в першу чергу, на рівень культури людей, їх вміння адекватно оцінювати життєві ситуації. З появою смартфонів люди, а саме студенти, зіткнулися з проблемою браку вільного часу. Але це не виправдання.

Життя підтверджує, що емоційне благодійництво і виразність нашої мови залежить від доречного вживання фразеологізмів з їх неповторністю, зашифрованістю образів, стислістю, влучністю, грою звуків.

На жаль, сучасна молодь майже не розуміє значення фразеологізмів. Тому наша задача полягає у тому, щоб молоді люди оцінили роль фразеологізмів у мовленні та

використовували їх. Адже саме завдяки фразеологізмам вдається образно і яскраво передати внутрішні якості, відтворити внутрішній стан, дати волю почуттям.

Вміле вживання в усній і письмовій мові стійких зворотів - ознака високої мовної культури людини. Незнання точного значення стійкого звороту, його лексико-граматичного складу, стилістичних особливостей, сфери вживання, сполучуваності призводить до мовленнєвих помилок. Щоб їх уникнути, слід вводити у свій лексикон фразеологізми, враховуючи і смислові відтінки значень, і граматичні форми, і стилістичну приналежність.

Для підтвердження суджень було проведено опитування студентів серед студентів 1-3 курсів. Аналізуючи дані, отримані в ході опитування, було з'ясовано, що учасники навчального процесу не часто використовують у своєму мовленні фразеологізми. Однак старшокурсники частіше користуються фразеологізмами в усному мовленні. Тому чим старша людина, тим ширше її лексичний запас, а значить, дорослі частіше використовують фразеологізми, що виражають емоції та почуття людини.

Отже, фразеологізми відіграють важливу роль у мовленні і впливають на розвиток особистості. Тому хочеться побажати кожному, хто вважає себе інтелектуальною людиною, оволодіти фразеологією, бо вона дає грандіозні можливості щодо використання слів і вираження власних емоцій. Тож вивчайте фразеологізми, а з ними й рідну мову.

Список використаних джерел

1. https://webpen.com.ua/pages/vocabulary/idiom_and_phraseological_expressions.html
2. <http://mova.kreschatic.kiev.ua/27.php>
<https://nsportal.ru/ap/library/drugoe/2013/08/04/nauchno-issledovatel'skaya-rabota-frazeologizmy-ispolzovanie-v-rechi>

УДК 669.156

ТЕАТР ЯК СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ

Немерицька К., Василевська Т., студентки

Керівник: Гладун О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Слід відзначити, що у наш час люди, на жаль, дуже рідко відвідують театри, не розуміючи, у чому їхній сенс, у зв'язку з розвитком засобів масової комунікації, зокрема телебачення та мережі Інтернет. Саме у цьому ми вбачаємо актуальність порушеної проблеми. Тому наша задача довести, що театр необхідно відвідувати кожному. Бо те що ми бачимо на сцені – це правда, списана з нашого життя, що оживає завдяки відомим майстрам

слова. Збереження і впровадження театру як складової сучасної української культури в духовне життя суспільства є невідкладним завданням державної ваги.

Українському професійному театру довелося зіткнутися із значними труднощами.

Але незважаючи на всі складнощі, діячі українського театру не збирались завершати свою улюблену справу. Серед них такі майстри сцени як Іван Карпенко-Карий, Іван Котляревський, Марко Кропивницький, Михайло Старицький тощо.

Отже, театр відіграє важливу роль у житті людини і впливає на розвиток особистості.

Але в наш час роль театру знецінюється. Це впливає, в першу чергу, на рівень культури людей, їх вміння адекватно оцінювати життєві ситуації. Тож частіше відвідуйте театри, вчіться жити разом із героями відомих вистав, вчіться краще на їхніх помилках, а не на власних, бо це допоможе вам у майбутньому реальному житті.

Список використаних джерел

1. <http://www.vision.ternopil.ua/index.php/item/340-tsikavi-fakty-pro-teatr>
2. <https://www.5.ua/kultura/persha-vystava-ukrainskoho-teatru-neimovirni-fakty-pro-teatr-koryfeiv-129519.html>
3. https://www.academia.edu/6083800/Курсова_робота_особливості_зародження_та_розвитку_українського_національного_театру
4. <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/cikavi-fakti-pro-teatr-do-vsesvitnogo-dnya-teatru-492>
5. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посібник. – К.: Т-во «Знання» – 2000 р.
6. Тобілевич С. Корифеї українського театру: Портрети. Спогади / Ред., передм. та прим. О. Борщаговського. — К.: Мистецтво, 1947р
7. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібн. /М.М. Заович. – К.: Т-во «Знання», 2000р.

УДК 811.111'25

ІНШОМОВНІ СЛОВА В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

Кузьменко І., студент

Керівник: Гладун О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледжу ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Запозичання іншомовних слів є наслідком географічних, економічних, наукових, культурних та інших зв'язків між народами. Слова іншомовного походження є одним із шляхів збагачення лексичного складу кожної мови. У різних мовах співвідношення питомих

та запозичених слів не однакове — в одних їх більше, в інших менше, що пояснюється багатьма мовними та позамовними чинниками. В українській мові, за підрахунками лінгвістів, чужомовні слова становлять приблизно 10 відсотків.

Наша мова підпорядковує запозичення своїм фонетичним та граматичним законам, часто виробляє до них синоніми з власного лексичного матеріалу (пор. алфавіт — абетка, пейзаж — краєвид, фон — тло) і не боїться втратити оригінальності та неповторності від уживання певної кількості чужих слів.

Проте запозичати треба лише тоді, коли мова не має власного лексичного позначення для якогось поняття. Часто-густо в усному й писемному спілкуванні мовці вдаються до надуживання чужомовною лексикою через недостатнє знання словесного багатства рідної мови. Чужі слова не загрожуватимуть мові лише тоді, коли, як писав Володимир Самійленко, дотримуватимемося такого принципу — «не цуратися їх (чужих слів), але й не бгати їх у нашу мову без міри».

Досить часто до слів іншомовного походження додають зайве означення, оскільки мовці не цілком обізнані з семантикою запозичень. Скажімо, в словосполученнях вільна вакансія, захисний імунітет, пам'ятний сувенір перші складники зайві, бо вакансія — це вільна ставка, імунітет — захисна реакція організму, сувенір — подарунок на пам'ять. Під цим кутом зору невправно побудоване таке речення: «Через нестачу коштів МАГАТЕ мусить згорти свою діяльність, іншої альтернативи немає».

Альтернатива — це необхідність вибору між двома можливостями, тож треба було написати альтернативи немає або іншого виходу немає.

Коли в перебігу лексичного відбору чужі слова виявилися переможені власномовними синонімами, треба на це зважати. У сучасній українській мові частіше використовується вистава, а не спектакль, майже зовсім вийшли з ужитку аплодисменти, поступившись оплескам, тож дієслову оплескувати слід віддавати перевагу перед аплодувати. Шануймо оригінальні витвори рідної мови! Слід бути уважними та обережними з використанням іншомовних слів в усному й писемному мовленні. Якщо іншомовне слово можна замінити відповідним українським, то вживання іншомовного не завжди доречне. Вживаючи іншомовні слова, треба пам'ятати про такі вимоги:

- а) вживати запозичення лише в тому значенні, яке закріплене за ним у словнику;
- б) не використовувати іншомовні слова, коли є відповідники в українській мові;
- в) не послуговуватися в тому самому тексті то іншомовним словом, то його українським відповідником.

Надмірне вживання слів іншомовного походження засмічує рідну мову, робить її малозрозумілою для слухачів, співрозмовників. Бажано користуватися у спілкуванні

національною мовою, що значно полегшить взаєморозуміння, а до іншомовної лексики звертатися в окремих випадках. А допоможе нам в цьому Словник іншомовних слів – науково-популярне довідкове видання, призначене для найширших кіл читачів. Основна мета словника – дати коротке пояснення часто вживаних слів і термінів іншомовного походження, що ввійшли до лексичного складу української літературної мови. Велику увагу приділено тим іншомовним термінам, які стали інтернаціональними у зв’язку з сучасною науково-технічною революцією, надзвичайно швидким прогресом усіх галузей науки, техніки, культури, розвитком міжнародних контактів.

Іншомовні слова ми використовуємо в усіх сферах нашого життя та діяльності, тому важко уявити, що ми би робили без них. За допомогою запозичених слів ми покращуємо наше лексичне багатство, збільшуємо свій словниковий запас, пізнаємо світ. Важко уявити сфери людської діяльності без слів іншомовного походження.

Сучасні українці, які борються за красу рідної мови, захищаючи її від «чужих» термінів та значень створюють інновації, які здатні замінити іншомовні слова. Ця платформа називається «Словотвір». Користувачі цього сервісу можуть знаходити українські відповідники до іншомовних слів.

Список використаних джерел

1. <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/inshomovna-leksyka>
2. <http://litmisto.org.ua/?p=5820>
3. <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=18%20>

УДК 111.1:124.2

ШЛЯХ ДО МРІЇ – СЕНС ЖИТТЯ ЧИ НЕЙЗДІСНЕНЕ БАЖАННЯ?

(за романом П. Коельйо «Алхімік»)

Барковська К., студентка

Керівник: Ленцова Л.Ф., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

У 2009 році Пауло Коельйо потрапив у Книгу Рекордів Гіннеса як автор найпопулярнішого у світі роману «Алхімік» (перекладений на 67 мов). Цей роман був виданий у 1988 році.

Ні для кого не секрет, що у кожної людини є заповітна мрія. І не важливо, таємна вона чи ні, вона все одно є. Яка ж мета людства? Відповідь дуже проста: відшукати свій шлях, дотримуватись його і в ніякому разі не відмовлятися від втілення мрії в життя.

«Тільки одне робить виконання мрії неможливим - це страх невдачі».

Сама книга дуже маленька за обсягом, але безмежно велика у значенні . Її можна прочитати за один вечір, але скільки в ній філософських думок!

У даному творі Коельйо не прагне розповісти цікаву і захоплюючу історію, він бажає донести до читача думку, приховану в ній, її мораль, а це вимагає вдумливості і неквапливості.

Спочатку може здатися, що ця книга про те, як створити філософський камінь, заговорити спільною мовою, але це не так.

Казка-притча починається з опису простого життя пастуха Сантьяго: кожен день він гнав своїх 60 овець з одного місця в інше, завжди мав із собою теплу кофту та книгу, яку обмінював на нову.

Та одного разу Всесвіт підказав йому через сон, що життя його можна повністю змінити: знайти свій скарб. Він повірив у себе і вирішив відшукати його.

На його шляху траплялося багато невдач. Він не знав мови, на якій говорила більшість населення, в перший же день його обікрали, не було куди йти. Але ,незважаючи на це, він продовжував свій шлях.

Сантьяго застав війну і деякий час йому довелося провести в оазах...

На цьому етапі його подорожі йому здалося, що він вже відшукав свій скарб – справжнє кохання. Навіть заради коханої людини, не треба відмовлятися від «свого шляху» .

Коли він дістався пірамід, де повинен був бути скарб, його ледве не вбили грабіжники. Усі ці випробування далеко не кожна людина змогла б винести. У кінці твору Сантьяго розуміє, що скарб, який він шукав так довго, увесь час був поряд, в Іспанії.

Якщо б він не пройшов такий складний шлях, він ніколи б не зрозумів справжню ціну цього скарбу. Життя щедро наділяє нас знаками, підказками, але не всі і не завжди це помічають. «Якщо ти чогось хочеш, увесь Всесвіт буде сприяти тому, щоб твоє бажання збулося» .

Список використаних джерел

1. Coelho P.O Alquimista / Paulo Coelho. – Rio de Janeiro : Sextante, 2012. – 176с. (переклад В. Шовкуна)
2. <http://www.dailyshow.ru/articles/2018-05-20/18130/>
3. <https://mnogo-smysla.ru/smysl-knigi/alhimik-paulo-koelo/>
4. Штейнбук Ф.М. Вивчення зарубіжної літератури XX століття.-Х.:Ранок, 2003
5. Буряк В.С. Самостійна робота з книгою.-К. : Знання, 2004

УДК 614.253.4:159

ФЕНОМЕН ПЛАГІАТУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ*Пажина К.А., студентка**Керівник: Пономарьова І.В., ст. викладач, викладач вищої категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

На сьогоднішній день у світі гостро стоїть питання плагіату, який проникає в усі сфери нашого життя, і починається це з освітнього рівня.

Ця проблема з кожним роком стає дедалі актуальнішою, адже плагіат уже формується на рівні ринку. Створюються спеціалізовані сервіси, що займаються написанням готових робіт, а на справі — тільки плагіатом. Тому студенти з великим задоволенням користуються Інтернетом для написання будь-яких робіт. Деякі з нас в процесі навчання повністю копіюють чужу роботу, наприклад, реферат. Є й ті, які не хочуть присвоювати чужу роботу, тому переробляють її на свій лад.

Ми навіть не підозрюємо, що своїми діями тільки розвиваємо «ринок» плагіату. Саме ми розвиваємо попит на такі послуги, як написання робіт (рефератів, наукових доповідей тощо). Тобто якась людина замість нас пише реферати, дипломні роботи, висловлюючи власну думку щодо певної проблеми. Вона працює певний час, щоб написати цей реферат заради того, щоб ми використали його в своїх намірах. Для такої людини це можливо не проблема, може, їй до вподоби писати для інших або вона цим заробляє. Але ми використовуємо чужу роботу та присвоюємо її собі - це і є плагіат.

Багатьом Інтернет-користувачам красти не соромно. Причини цього - явища не тільки особисті, а й соціальні, психологічні:

1. Постійний брак часу, який змушує студентів вдаватися до певного роду «хитрощів», що допомагають виконати роботу вчасно.
2. Вільний доступ до Інтернету (де можна знайти будь-які матеріали, що відповідають заданій темі), наявність комп'ютерної техніки та добре володіння нею.
3. Факт, що у викладачів немає фізичної змоги перевіряти всі подані роботи на наявність у них плагіату.

Для ефективного подолання проблеми потрібно визначити її «сильні» сторони, як-то:

- широке розповсюдження;
- використання великою кількістю людей (студенти, науковці);
- усі схильні до плагіату, навіть мотивовані та амбітні особи;
- нинішні санкції та контроль не є достатніми;

- нерозуміння значення «плагіату»;
- нерозуміння серйозності злочину

Розповсюдження професійної етики та норм може бути одним з найефективніших засобів боротьби з плагіатом. Норми та складові академічної культури слід популяризувати серед студентів, і в цьому повинні бути зацікавлені самі ж науковці, що викладають у закладах вищої освіти.

Незважаючи на дуже складні умови та відсутність серйозних кроків із боку держави, ініціативність, відповідальність і творчий підхід мають стати супутниками і студентства, і викладачів, інакше проблема плагіату залишиться хронічною для української системи освіти на довгі роки.

Список використаних джерел

1. <http://lection.com.ua/pravo/ivlcapr/plagiat-v-interneti-intelektualna-vlasnist-i-komp-yuterne-avtorske-pravo>

УДК 811.111

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У ФАНАТСЬКОМУ СЛЕНГУ В АНГЛОМОВНИХ ФАНДОМАХ

Сиротюк О.І., студентка

*Керівник: Богадиця К.І., викладач II категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», Маріуполь)*

Дане дослідження присвячено способам творенням лексичних одиниць у фанатському сленгу в англомовних фандомах. Останнім часом спостерігається тенденція зростання фанатських субкультур. Сучасна масова культура, завдяки розповсюдженню Інтернету, надає можливість безперервної комунікації широкому колу читачів і глядачів. Поява соціальних мереж, форумів і блогів зробила простішим можливість пошуку так званих друзів за інтересами та спілкування з ними та породила міжнародні спільноти прихильників різних творів мистецтва (літературних і кінематографічних). Хоча перші фандоми з'являються у кінці XIX століття, саме Інтернет зробив їх масовим феноменом і спровокував появу цілого пласту нової лексики у фанатському сленгу.

Матеріалом дослідження лексики, що використовується у фанатському сленгу, стало Інтернет-спілкування фандомів британських серіалів "Шерлок" і "Доктор Хто", які мають найчисленнішу та найрозвиненішу фанатську базу серед телевізійної продукції, поступаючись лише телесеріалу "Гра престолів". Фандом серіалу "Шерлок" є спадкоємцем

фанатської спільноти літературних творів Артура Конана Дойла про геніального сищика та, можна сказати, опосередковано існує з 1893р. Фандом серіалу "Доктор Хто" існує з 1963р., коли його трансляція почалась у Сполученому Королівстві.

Для дослідження було обрано та проаналізовано 150 лексичних одиниць фанатського сленгу. Проводилося дослідження за допомогою таких методів, як компонентний аналіз, морфемний аналіз і кількісний аналіз.

Під терміном "фандом" ми розуміємо субкультуру, що складається з прихильників певного витвору мистецтва, взаємини яких характеризуються почуттям емпатії та товариства одне до одного. Словник Мерріам-Вебстер датує перше вживання терміну 1903 роком.

Аналіз спілкування фанатів "Шерлока" та "Доктора Хто" в Інтернеті виявив, що вони використовують ті ж самі способи творення нових лексичних одиниць, що й у будь-якій іншій сфері, де з'являються нові слова, а саме: affixation (афіксація), clipping (скорочення), abbreviation (аббревіатура), conversion (конверсія), blending (злиття), compounding (словоскладення). Також слід зазначити, що лексику фанатського сленгу можна розподілити на дві групи: лексику, що є спільною для всіх фандомів, та лексику, яка є притаманною та зрозумілою лише одному фандому.

Наше дослідження виявило, що найпопулярнішими способами творення нових лексичних одиниць у фанатському сленгу є blending (злиття) та abbreviation (аббревіатура), що можна пояснити бажанням фанатів зробити своє спілкування з одного боку простішим і зручнішим, а з іншого – зрозумілим лише для членів фандому, але лексика фанатського сленгу досить швидко стає частиною загальномовного фонду, входячи до розмовного стилю. Такі приклади загальної фанатської лексики, як fan fiction, cosplay, bromance, стають зрозумілими не лише для членів якихось фанатських спільнот, але й для пересічних людей.

Перспективним є порівняння способів творення нових слів в англійських та українських фандомах.

УДК 159.946.3

РОЛЬ СЛОВА У СТВОРЕННІ МОВЛЕННСВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕРОЯ

Говоруха А.Д. студент

Керівник: Михайлюк Л.Ю., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Мовна характеристика – показ індивідуальних особливостей героя за допомогою власної (прямої) мови та опису манери мовлення. У мові кожної людини є щось своєрідне,

зумовлене поглядами на життя, суспільним середовищем, рівнем культури, професією, характером, психологією, віком, статтю, обставинами. Автор твору прагне підкреслити їх індивідуальні особливості, відтворюючи, як говорять герої, які слова і в якій формі найчастіше вживають, як їх поєднують у речення, з якими інтонаціями вимовляють.

Лексичні та стилістичні – виявляються у виборі мовленнєвих засобів. Уже сам вибір слів може стати відмітною ознакою персонажа, його «родзинкою», підкреслити особливості виховання або професійну належність: слова-маркери; слова-паразити; гумор та примовка; афористичність; парадоксальність мови; чистота мови; сленг – молодіжний, професійний, злочинський; діалектизми й мова представників різних народностей; застарілі слова; іншомовні слова; помилки у мові російськомовця іноземця; зменшено-пестливі слова; інакомовність; наукова мова; професіоналізми; казковість; канцеляризми.

Інші прийоми створення мовлення характеристик: інтонаційні, фонетичні, синтаксичні, психологічні.

Функції голосової характеристики: характеризуюча; виділятися з – поміж інших; порівнююча; психологічна.

Для того, щоб уявити зовнішність, поведінку, характер літературного героя, необхідно суворий вибір найбільш змістовних і виразних слів. Класики літератури залишили нам неперевершені зразки відбору необхідної лексики й фразеології, а також їхню стильову організацію.

Список використаних джерел

1. В.В. Виноградов. Стилїстика. Теорія поетичної мови. Поетика. 1963, 254 с.
2. В.Л. Назаренко, Мова мистецтва. Про майстерність поета і прозаїка. 1961, 506с.
3. Д.Н. Шмельов. Слово та образ. 1964, 120с.
4. В.В. Паращич. Українська мова, українська література, світова література. 2010.

УДК 811.161.2:81

СТРУКТУРНО-КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ СЛЕНГОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ У ВІРТУАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Коваленко С.О., студентка

Керівник: Саросика Т.М., викладач вищої категорії

(ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв, м. Маріуполь»

Кожна людина, яка лише починає входити в смак при спілкуванні через соціальні мережі, обов'язково стикається в листуваннях з вживанням співбесідником малознайомих

слів. Велика частина словарних новоутворень в мережі безпосередньо пов'язана з бажанням скоротити час набору тексту, заощадити обмежене місце в повідомленні через SMS або Twitter.

Лексичні скорочення поділяються на :

- аббревіатури;
- усічення ;
- контамінації (телескопізми).

Абревіатури, в свою чергу, можна поділити на:

- ініціальні;
- акроніми;

Ініціалізми – це лексичні одиниці, які є найчисельнішими в сучасній англійській мові. Вони, позначають предмети або явища. До їх складу неодмінно входять вихідні букви/звуки слів скороченого словосполучення. З урахуванням норми вимови, ініціальні скорочення можна поділити на літерні та звукові.

- 1) літерні ініціальні аббревіатури
- 2) звукові ініціальні скорочення (акроніми)
- 3) ініціально-слівні аббревіатури

Усічення – спосіб словотворення, заснований на скороченні твірної основи за типом аббревіатури без урахування морфемного шва.

- 1) апокопи (відсіканнякінцевоїчастини слова).
- 2) афери (відсіканняпочатковоїчастини слова)
- 3) синкопи (вилученняцентральноїчастини слова)
- 4) змішані (відсіканняпочаткової та кінцевоїчастини)

Телескопія– спосіб утворення нових лексичних одиниць, який полягає в накладанні однієї морфеми одного вихідного компоненту на морфему іншого вихідного компоненту .

До повних телескопічних одиниць можна віднести слова утворені на основі злиття двох усічених основ.

До часткових телескопних слів (злиття усіченої основи одного слова з повною формою іншого).

Підсумовуючи вищезазначену інформацію, робимо висновок, що неологізмами слід вважати нове слово або стійке слово сполучення, нові або за формою або за змістом, що володіють темою новизни протягом певного періоду часу. Це одиниці, які увійшли в лексико-семантичну систему мови, мовну сферу та не існували в попередній період в тій ж мові, підмові, мовній сфері, утворені за словотвірними законами відповідної мови, підмови або запозичені з іншої мови за потреб спілкування, або які перейшли з пасивного складу

мови. Вони володіють сформованими семантичними, прагматичними і стилістичними властивостями (ознаками) та сприймаються носіями даного мовного суспільства як нові і є зафіксовані в словнику нових слів.

УДК 654.19=161.2

УКРАЇНСЬКА МОВА НА СУЧАСНОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ

В. Середа, студентка

Керівник: А.А. Піпенко, викладач

(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)

Анотація. У статті досліджено функціонування української мови в телепросторі, простежено сучасний стан мови телебачення, проаналізовано зміни, які відбулися протягом останніх років у телеефірі.

Ключові слова: українська мова, телепростір, засоби масової інформації, телебачення, носії мови.

Засоби масової інформації – це важливе джерело інформування, культурно-просвітницького впливу та формування суспільної думки. Телебачення на відміну від газет, журналів, радіо має значні переваги: велику різновікову аудиторію, поєднання звуку й картинки, можливість обрати програму або фільм відповідно до інтересів й уподобань. Актуальним на сьогодні залишається питання вивчення стану та функціонування української мови в сучасних засобах масової інформації.

Проблема функціонування українського телебачення сьогодні особливо актуальна. Її досліджували у своїх роботах А. Погрібний, С. Караванський, В. Лизанчук, О. Пономарів, В. Радчук та інші.

Найбільше привертає увагу мовлення телеведучих. Адже саме вони не лише інформують, а й впливають на мовлення, мовні норми, словниковий запас глядачів.

Цілком зрозуміло, що сучасне українське телебачення перебуває в пошуках нових параметрів своєї діяльності. Проте, на жаль, на сьогодні мову ЗМІ заповнив суржик: мішанина в подачі текстів і мікротекстів українською та російською мовами у співвідношенні часто не на користь державної мови. Якщо додати сюди американізми, то є всі підстави твердити про маргінальність мовного життя. Просторіччя, жаргонізми, арготизми, яким раніше визначали місце на периферії, "вирвалися" на свободу.

Тож українське телебачення має багато проблем, оскільки журналістам далеко до зразкового мовлення. Сподіваємося, що нова генерація журналістів приділятиме більше

уваги мовній підготовці: набуватиме фундаментальних знань, прагнучим володіти багатим лексичним запасом, навчитися правильно будувати висловлювання, грамотно говорити, формуватиме справжні мовні особистості.

Список використаних джерел

1. Академічний словник української мови: В 11 т.— К., 1970 — 1980.
2. Дончик В. Мова не винна : (Про суржик, двомовність і грамотність на українському ТБ) / В. Дончик // Слово і час. – 2001. - № 2. – С. 68-77. 4.
3. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне "я" / Караванський С. – Київ : Академік, 2001. – 236 с.

УДК 811.111'42(71)

ОСОБЛИВОСТІ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Василенко Г.С., студент

Керівник: Куликова Л.А., викладач

*(Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь)*

Анотація. Тези присвячені характеристиці канадського варіанту англійської мови. Висвітлені питання фонетичних, морфологічних та орфографічних особливостей канадизмів.

Постановка проблеми. Як відомо, англійська мова поширена не тільки на території Англії, а й за її межами. Вона є державною в багатьох країнах світу. При цьому англійська мова кожної держави має свої особливості, свої відмінні риси, які сформувалися в ході історичного розвитку, в результаті впливу мов сусідніх країн, а також мови корінного населення.

Одним з варіантів англійської мови є канадський варіант. На перший погляд він може здатися таким самим, як і класичний варіант, але при найближчому розгляді можна виявити велику кількість рис, характерних тільки для даного різновиду англійської мови. Саме канадський варіант англійської мови не є досить дослідженим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема користується популярністю серед сучасних лінгвістів. Великий внесок у вивчення канадського варіанту англійської мови зробили зарубіжні лінгвісти (W. Avis, C. Boberg, J. Chambers, M. Scargill) та вітчизняні мовознавці (Л. Попова, К. Кравчук, Ж. Вінея та ін).

Незважаючи на тривалу історію досліджень та наявність величезної кількості праць, все ще залишається безліч проблем і спірних питань, пов'язаних з визначенням джерел канадського різновиду англійської мови.

Метою дослідження є виявлення особливостей, які характеризують канадський варіант англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Маючи таку велику історію, англійська мова набула поширення не тільки на своїй території, а й за її межами, розділившись на кілька варіантів, в залежності від того, на якій території вона існує. Одним з них є канадський варіант англійської мови. Він розглядався і як британська англійська мова, і як «забруднена» американська, і як американська англійська або гібрид британського та американського [1]. Більшість лінгвістів дотримується тієї точки зору, що за своєю фонетикою, лексикою та орфографією канадський варіант займає проміжну позицію між британським та американським. Але все ж, відмінним є те, що в канадському варіанті такий час як Past Perfect Continuous не вживається взагалі. Його місце зайняв Past Perfect Simple [3, с. 13].

Деякі слова літературної англійської знайшли в Канаді нове семантичне значення. Наприклад, proud (гордий) отримало значення «задоволений»; loop (петля) в новому осмисленні означає «хвиля». Проте, існує безліч специфічних слів, властивих тільки канадському англійському, так звані канадизми. Автори «Словника канадизмів» розглядають канадизм як «слово, вираз або значення канадського походження, яке характерне тільки для канадського вживання, хоча і не належить виключно канадському варіанту англійської мови»[4, с. 94-98].

Існує думка, що відмінною рисою вимови канадців є дуже часте вживання вигуку eh /ei/, який виконує роль «хвостика» у всіх так званих «tag-questions» і в залежності від контексту може означати «так?», «що?», «окей!», «правда». Наприклад: You are ready, eh? (Ти готовий, так?) [3, с. 64].

Ще однією специфічною особливістю є відсутність відмінності між довготою голосного та наголосом. Це приводить до втрати відмінності між такими словами як: cot – caught, sod – sawed /o – ɔ:/.

Особливим є те, що в Канаді, можливе вживання прислівника «as well» на початку речення, наприклад: «The Canucks had good forwards that day. As well, their blue liners were better than last time». Дана конструкція вживається в значенні «крім того».

Що стосується орфографії, канадці мають можливість вибирати, якою моделлю написання користуватися – британською (centre, practise, analyse, colour) або американською (center, practice, analyze, color). Однак, використовуючи той чи інший варіант, варто бути

постійним. Тобто, якщо канадець при написанні офіційного документа обирає британське написання, то йому необхідно використовувати також британські варіанти суфіксів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, можемо стверджувати, що канадський варіант має свої особливості. Завдяки канадизмам, мова країни кленового листа відрізняється серед інших варіантів англійської мови. Що стосується граматики, то в Канаді не знайшов собі місця Past Perfect Continuous. Найбільш помітні відмінності існують на фонетичному рівні і орфографії. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у відмінностях канадського і американського варіантів англійської мови.

Список використаних джерел

1. Аракін В.Д. Історія англійської мови: Навчальний посібник. – 2-е вид. / В.Д. Аракін. – 2003. – 189 с.
2. Попова Л. Г. Лексика англійського языка в Канаде / Л.Г. Попова. – Москва, 1978. – 40 с.
3. Ощепкова В.В. Язык и культура Великобритании, США, Канады, Австралии, Новой Зеландии / В.В. Ощепкова. – М./СПб.: ГПОССА/КАРО, 2004. – 336 с.
4. Жлуктенко Ю.А. Канадский вариант английского языка и определение канадизма / Исследования по романской и германской философии // Ю.А. Жлуктенко. – Киев, 1975.–98 с.

УДК 37.012(043.2)

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Семенюк Т.О, студентка

Керівник: Монастирська О.В., викладач,

спеціаліст вищої категорії, старший викладач,

(Красноградський коледж КЗ «ХГПА» ХОР, м. Красноград)

Ми живемо у період соціальних змін у суспільстві, які є чинниками реформи в освіті й створення нової педагогічної концепції, для якої характерні гуманістично-особистісний підхід до розвитку освіти в Україні.

Практична реалізація Концепції нової української школи ставить перед педагогічними закладами освіти багато завдань, які потребують негайного вирішення, реформування освітньо-професійної підготовки фахівця.

Освітній процес підготовки майбутнього вчителя нової української школи має ґрунтуватись на знаннях Державного стандарту початкової освіти, педагогічної теорії, методик викладання не лише свого предмета, а й методик навчання дітей інших дисциплін,

методик інтегрованого навчання, оскільки плідні ідеї та практичні рішення з'являються на зрізі різних наук. З метою формування особистості студента в освітньому процесі сучасна дидактика рекомендує впроваджувати інтерактивні технології, що забезпечують тісний зв'язок теорії з педагогічною практикою.

Одним із обов'язкових етапів підвищення кваліфікації є онлайн-курс для вчителів початкової школи на EdEra, який надає вчителям необхідних знань, показує їх застосування у практичній роботі, знайомить із новим Державним стандартом початкової освіти та методиками компетентнісного навчання. Студентам педагогічного коледжу, майбутнім вчителям початкової школи, корисне проходження такого курсу в онлайн-режимі, отримання відповідного сертифіката про підвищення кваліфікації – це дає можливість навчати у новій українській школі, а також засвоїти багато нової інформації, ознайомитись із сучасними методами роботи на уроці, які поповнять власну методичну скарбничку.

Цікавим є метод лепбукінгу, що передбачає розробку учнями лепбуків. Цей метод рекомендовано для використання, починаючи з 1-го класу в Новій українській школі. Дослідники вважають доцільним використовувати лепбукінг для організації з дітьми від 5-ти років різноманітної проектної діяльності, яка має свої особливості та різні види розгортання в освітньому процесі дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Лепбукінг, як навчальний метод, поширюється у навчанні дітей старшого дошкільного і шкільного віку швидкими темпами, про що свідчать повідомлення на Інтернет-сайтах, вчительських блогах, батьківських форумах, де пропонуються нароби і навіть шаблони-заготовки для виготовлення таких диво-книжок. Уперше цей термін вжила письменниця Теммі Дабі (США), яка використовувала в домашньому навчанні своїх дітей лепбук як засіб систематизації ними інформації. Як показує практика зарубіжних шкіл, лепбукінг є ефективним освітнім методом, дозволяє розвивати різні сфери особистості дитини, впливати на її творчу самореалізацію.

Лепбук (з англ. Lap – коліно, book – книга) – це саморобна інтерактивна папка або міні-книжка, в якій дитина збирає й оформлює різноманітні пізнавальні матеріали з певної теми; це можуть бути малюнки, вирізки з журналів, таблиці, цитати, символи та ін. За змістовим наповненням таких лепбуків виокремлюють: енциклопедичні, де різноманітна інформація представлена відповідно до типу енциклопедії (музична, природнича, технічна та ін.); казкові (мультиплікаційні) нагадують поробку-книжку із вирізними персонажами і містять фігурки улюбленого героя, що дозволяє грати з ним, придумувати різні історії, програвати сценки, їх роблять на основі казки, мультфільму; тематичні (наповнюють цитатами, піснями, віршами, картинками, позначками тощо – усім, що хотіла б бачити в своїй книжці дитина з цієї теми), шкільні (є способом упорядкування матеріалу учнями, його закріплення й підготовки до

тестування). Розрізняють такі види лепбуків: стандартна книжка з двома розгортами; книжка-«гармошка»; фігурна папка.

Таким чином, метод лепбукінгу, за умови його правильної організації, може виступати дієвим педагогічним інструментом у роботі з молодшими школярами в новій українській школі. Різноманіття його видів за змістовим наповненням і зовнішнім оформленням дозволяє мотивувати учнів початкової школи до пізнання, сприяє формуванню навчальних умінь і навичок дослідницької діяльності, стимулює творчі здібності і самовираження учня.

Постійний рух – це основне завдання сучасного вчителя. Ми розуміємо: бути гарним професіоналом – означає бути в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Праця вчителя відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає глибоких та різнобічних наукових, професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу професійної компетентності.

УДК 811.111:811.133.1'373.613

ВПЛИВ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Зануда Т.В., студент

Керівник: Куликова Л.А., викладач

*(Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь)*

Анотація. Тези присвячені проблемі збагачення англійської мови за рахунок французьких запозичень. Висвітлені питання асиміляції запозичених слів у мові реципієнта.

Постановка проблеми. Запозичення є складним процесом, в результаті якого в мові з'являються та закріплюються певні іншомовні елементи. Цей процес науковці вважають основним джерелом поповнення словникового запасу. Запозичення протікає з найдревніших часів в результаті розширення міжмовної та міжкультурної взаємодії, які з кожним роком посилюються. Через зростаючі темпи процесу запозичення, стає значно важче детально дослідити дану тему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність теми даного дослідження зумовлена важливістю вивчення словотворчої продуктивності і багатозначності французьких запозичень, а також особливостями їх вживання в сучасній англійській мові. Вчені – представники різних наукових напрямків (О.А. Потебня, В.Д. Аракін, І.В. Арнольд, Б.А. Ільш,) успішно займалися дослідженням асиміляції та зміною значення запозиченого

слова, а також співпадінням з граматичною будовою і фонетичними нормами в мові реципієнта.

Мета дослідження: визначити французькі запозичення в англійській мові на основі етимологічного словника англійської мови (Merriam Webster's Etymological Dictionary), який містить 215000 слів [5].

Виклад основного матеріалу. Запозичення в англійській мові розглядають як один з головних способів словотворення. З будь-якої іноземної мови у запозичене слово переноситься звукова оболонка, а також здійснюється фонологічна підстановка. Замість частин іноземних слів при гібридному запозиченні підставляються морфеми рідної мови і переносяться значення слів. У кальку з іноземної мови частково переноситься звукова оболонка і значення, а також морфемна будова слова. У смислового запозиченні переноситься лише зміст, тобто його значення в іноземній мові. Наприклад, у таких запозиченнях, як *avenue*, *fruit*, *chair* збережена своя орфографія, але під впливом англійської мови змінена вимова. Англійська лексична одиниця «shivaree» – «котячий концерт» не вважається точною фонетичною відповідністю слова «chaviary», але вона настільки близька до нього, що не викликає сумнівів походження однієї від іншого. Ось тому розрізняють запозичення з частковим і повним перенесенням фонетичної оболонки іноземної мови: *éclaircissement*, *miserable*, *écarté* [2].

В ході нашого дослідження, опрацювавши дані етимологічного словника англійської мови [5], ми зробили вибірку з 760 французьких запозичень. Відповідно, нами був здійснений поділ на асимільовані і не асимільовані слова. Під час підрахунків нами виявлено 642 асимільованих слова і лише 118 не асимільованих. При переведенні даних результатів у відсоткове співвідношення, ми одержали 84% асимільованих слів та 16% не асимільованих слів.

При розгляді питання про ступінь засвоєння запозичених слів ми звертали увагу на наявність чи відсутність в них явної ознаки приналежності до французької мови. Французькі запозичення з цієї точки зору можна умовно розділити на повністю асимільовані та частково асимільовані.

Зазнавши семантичних та морфологічних змін, асимільовані запозичення змінили свою орфографію і звуковий образ лише частково (*difficult* – *difficile* (складний, складно); *defend* – *defender* (захищати)) [1].

Відповідно до морфологічних та семантичних змін, всі асимільовані запозичення нами було поділено на повністю асимільовані та частково асимільовані. Підрахувавши, ми виявили 635 асимільованих слів. З них повністю асимільованими є 512 слів і лише частково

асимільованими – 123. Отже, 81% складають повністю асимільовані слова, і 19% частково асимільовані. Майже всі запозичені слова згідно з нашими підрахунками були асимільовані.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами дослідження ми можемо стверджувати, що в цілому англійська мова не постраждала від великого припливу іншомовних елементів, незважаючи на запозичення слів до англійської лексики з французької, оскільки багато слів асимілювалися. Відкинувши в ході подальшого розвитку все випадкове та ввібравши в себе все цінне і потрібне, англійська мова засвоїла всі іншомовні елементи. Перспективи наших подальших досліджень вбачаємо у дослідженні саме семантичних змін французьких запозичень.

Список використаних джерел

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд // Классификация заимствований по степени их ассимиляции. – М.: Изд-во «Высшая школа», 1986. – 296 с.
2. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка / А.И. Смирницкий // Взаимоотношение между звучанием и значением слова. – М.: Изд-во лит-ры на иностранных языках, 2000. – С. 111-113.
3. Haugen E. The analysis of linguistic borrowing Language / E. Haugen. – Englewood, New Jersey: Prentice-Hall Publishers, 1996. – P. 118-126.
4. Hindley A. Old French-English / A. Hindley. – New Haven: Yale University Press, 2007. – P.126-129.
5. Webster M. Merriam-Webster's collegiate Dictionary. – USA: An Encyclopedia Britannica Company, 2004. –1067 p.

УДК 811.111'42:84

ПОЛІСЕМІЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Расказова А.В., студент

Керівник: Куликова Л.А., викладач

*(Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь)*

Анотація. Тези присвячені питанню прояву механізмів полісемії в англійській мові. Встановлено типи невизначеності лексичних одиниць в тексті художнього характеру.

Постановка проблеми. З початку вісімдесятих років у зарубіжній та вітчизняній лінгвістиці активно ведуться дослідження в галузі розуміння лексики тієї чи іншої мови в

рамках когнітивного напрямку. В силу актуальності таких досліджень вивчаються питання прояву механізмів полісемії і невизначеності лексичних явищ у художньому тексті. Останнім часом були проведені серйозні дослідження в області дешифрування полісемії у мові, однак до сих пір єдиної думки з цієї проблеми ще немає.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження зумовлена динамікою розвитку лексичної системи мови та необхідністю різноаспектного її дослідження. Вчені – представники різних наукових напрямків (Л. Вейсгербер, Р. Іпсен, І. Трір, У. Порциг) висвітлили окремі аспекти, що стосуються типології і семантичних особливостей лексичних одиниць, а також структуру лексико-семантичного поля. Серед вітчизняних лінгвістів питаннями закономірностей семантичних зв'язків між мовними одиницями займалися С.П. Денисова, М.П. Кочерган, В.В. Левицкий, Н.О. Попова Г.С. Щур та інші. Залишається не повністю недослідженим прояв механізмів полісемії у художньому тексті.

Мета дослідження: встановлення типів невизначеності лексичних одиниць в тексті художнього характеру.

Виклад основного матеріалу. Полісемія деякими дослідниками іменується також лексичною невизначеністю, хоча, як показують дослідження, проведені в цій області останнім часом [1; 2; 4], між цими двома поняттями навряд чи можна поставити знак рівності. Проста послідовність слів може мати більше однієї інтерпретації через різний характер зв'язку між елементами «глибоких» (внутрішніх) і «поверхневих» (зовнішніх) структур, або через наявність в одному слові кількох значень.

Невід'ємним компонентом мови є лексико-семантична багатозначність, яку надзвичайно часто можна зустріти у тексті художнього характеру.

Лексичну невизначеність характеризують як прямий наслідок полісемії різних частин мови, який не витісняється контекстом. Лексична невизначеність виникає через недостатність інформації для вибору єдиного лексико-семантичного варіанта полісемантів і призводить до створення невизначених ситуацій та до спотворення змісту речення. Іноді автор на початку кожного розділу навмисно використовує лексичну невизначеність для підтримки інтересу читача [4].

Структурна невизначеність може виникнути через можливість членування одного і того ж речення на різні складові його словосполучення. Причиною структурної невизначеності є також особлива структура англійського речення, недостатність контексту і омонімія деяких граматичних форм, наприклад, Past Indefinite і Participle II; Present Continuous і Participle I. Наслідком появи в художньому тексті структурної невизначеності є спотворення змісту речення [4].

Якщо в художньому тексті присутній анафоричний елемент, породжується анафорична невизначеність. Анафорична невизначеність виникає через недостатність контексту, особливості побудови і специфічну структуру англійського речення, яка характерна для художнього тексту. Наявність в художньому тексті анафоричної невизначеності може спричинити спотворення змісту речення чи створення невизначених, двозначних ситуацій.

Прагматична невизначеність може виникнути тоді, коли речення, як ціле, має декілька різних трактувань. Прагматична невизначеність відбувається через те, що читач сприймає деякі елементи фрази, що є єдиним смисловим цілим, як розділені на частини. Це призводить до спотворення змісту речення [4].

Матеріалом для дослідження слугував роман американської письменниці Danielle Steel «A Perfect Stranger» [3], у якому виявлено 76 речень, які характеризуються наявністю певного типу невизначеності лексичних одиниць. У романі виявлено всі зазначені типи невизначеності:

- лексичні (25 речень - 33%);
- структурні (20 речень - 26%);
- анафоричні (19 речень - 25%);
- прагматичні (12 речень - 16%).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Лексико-семантична невизначеність є продуктом діяльності мозку людини. Вона може призводити до спотворення сприймання інформації і стати деякою проблемою для читачів.

Дослідження лексико-семантичної невизначеності представляє безперечний інтерес для сучасної лінгвістики, оскільки допомагає виявити невідомі раніше закономірності обробки інформації свідомістю людини.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у механізмі використання і розпізнавання полісемантів в художньому тексті.

Список використаних джерел

1. Денисова С. П. Типологія категорій лексичної семантики / С. П. Денисова. – К.: Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту, 1996. – 294 с.
2. Кочерган М. П. Слово і контекст: лексичина сполучуваність і значення слова / М. П. Кочерган. – Львів: Вища школа, 1980. – 183 с.
3. Danielle Steel. A Perfect Stranger [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://readli.net/perfect-stranger-2/>
4. Traugott E. C. Regularity in Semantic Change / Closs Traugott Traugott, Richard B. Dasher. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 341p.

УДК 81'373.231

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ОСОБОВОГО ІМЕНІ*Льїна С.О., студентка**Керівник: Клікушина Я.А., викладач II категорії**(КЗ «Бериславський медичний коледж»**Херсонської обласної ради, м. Берислав)*

Інтерес до вивчення власних імен зумовлений тим фактом, що українська антропоніміка як повноцінна галузь мовознавства сформувалася порівняно недавно, в 50-х роках ХХ ст. [12, 9]. За останні роки визначилися перспективи розвитку та основні шляхи української антропоніміки, про що свідчить поява значної кількості праць, присвячених загальній теорії антропонімів, історії розвитку системи особових імен, сучасній регіональній антропоніміці тощо. Чільне місце з-поміж зазначених наукових проблем посідає питання сучасної регіональної антропоніміки. Свідченням цього є низка ґрунтовних досліджень, серед яких праці П.П.Чучки "Антропонімія Закарпаття" [12], С.Є.Панцьо "Антропонімія Лемківщини", С.Л.Брайченко "Антропонімічні уподобання мешканців Одеської області України: лінгвістичний аналіз", Г.В.Кравченко "Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки", Л.О.Кравченко "Антропонімія Лубенщини", Т.В.Марталоги "Антропонімія Північного Степу України", І.Д.Скорук "Динаміка антропонімікону м.Луцька в ХХ ст." тощо [7, 185]. Проте це не дає абсолютно повного і чіткого уявлення про національну антропонімію систему, оскільки на сьогодні антропонімія багатьох регіонів України не досліджено рівномірно, тому дослідженням є актуальним.

Вивчення українського антропонімікону у різних аспектах (структурному, семантичному, лінгвістичному, історичному, етнічному та ін.), синхронно і діяхронно, зв'язки антропонімів з топоніміями, етнонімами та апелятивною лексикою дозволить зробити висновки екстраантропонімічні та екстралінгвістичні [12, 9]. У теоретичному плані дослідження специфіки особових імен є важливим для розуміння їх особливостей на регіональному рівні: функціонування особових імен у різних регіонах виявляє низку відмінностей. Так, наприклад, Тернопіль характеризується наявністю значної частки польських імен для найменування українців; разом з тим, дослідники російських говірок півдня України засвідчують певну стійкість їх іменника і стверджують, що іншомовні (українські або молдовські) форми проникають до них рідко [9; 8, 63].

Категорія особових імен – надзвичайно складне та багатогранне мовне явище, яке характеризується наявністю цілої низки специфічних ознак, що виявляються в таких

категоріях, як статус у мові та мовленні, семантика, функціонування, системні зв'язки між цими класами онімів. Огляд мовознавчої літератури з проблеми свідчить про необхідність ґрунтовного детального аналізу окремих проблем специфіки особових імен на фоні інших антропонімів.

Особливої актуальності на сучасному етапі вивчення класу особових імен набуває питання динаміки особового іменника на регіональному рівні. Дослідження якісних та кількісних змін у системі власних імен людей дає можливість визначити особливості чоловічих та жіночих особових імен певної території щодо темпів змін і оновлення, простежити частотність уживання та варіативність окремих одиниць. Аналіз особових імен на регіональному рівні у плані діяхронії є важливим джерелом для виявлення основних напрямків та перспектив розвитку загальнонаціонального іменника.

Список використаних джерел

1. Наукові записки. – Випуск 73. – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – Ч. 1. – 380 с.
2. Никонов В. А. Имя и общество. М., 1979.
3. Свистун Н. О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя XIX-XX ст.: Дис. ... канд. філол. наук. – Тернопіль, 2006. – 249с.
4. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття // Вступ та імена: Конспект лекцій. – Ужгород : Вид-во УдУ, 1970 – 104с.

УДК 811.111:378.1

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ

Дунаєв В.Д., студент

*Керівник: Ткач О.В., викладач-методист, викладач вищої категорії
(Нікопольський технікум НМетАУ, м. Нікополь)*

Анотація: У статті розглянуто питання важливості вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у металургійному закладі вищої освіти при підготовці молодших спеціалістів інженерного профілю. В результаті опитування визначається роль іноземної мови у подальшому житті сучасних студентів, особливо при їх працевлаштуванні та здійсненні професійної кар'єри.

Вивчення іноземної мови в сучасному світі - це один з найважливіших складових моментів сучасного успішного професіонала. Кожна людина прагне бути успішною і

щасливою у бізнесі, професійній кар'єрі. А в цьому випадку неможливо без знання іноземної мови. По-перше, це додаткові знання, що збагачують культурний рівень людини; по-друге, фахівцю, що володіє іноземною мовою, роботодавці надають перевагу при прийомі на роботу.

Науковці наголошують, що сучасним досягненням у галузі методики навчання іноземних мов стала наступна парадигма: оскільки іноземна мова знаходить своє застосування в різних ситуаціях спілкування спеціалістів різних професій, то, визначивши особливості типових ситуацій спілкування фахівців кожної конкретної галузі, можна моделювати процес їх реальної комунікації, і, підбравши попередньо для цього необхідний мовленнєвий матеріал, звузити весь широкий діапазон мови до конкретних потреб спеціалістів і цим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей.

З метою визначення необхідності вивчення іноземної мови та її ролі у житті молодшої людини було проведено соціолінгвістичне дослідження серед студентів III курсу металургійного технікуму. *Предметом* дослідження є ставлення до вивчення іноземної мови.

В даному дослідженні висувається *гіпотеза*, що більшість опитуваних студентів ставиться позитивно до вивчення іноземної мови та вважає її потрібною для майбутньої професійної діяльності та подальшого життя.

Для проведення опитування було створено анкету з десятьма основними питаннями. Зробивши аналіз проведеного опитування, можна зазначити, що гіпотеза, яка полягає у тому, що більшість респондентів ставиться позитивно до вивчення іноземної мови і вважають її роль важливою для працевлаштування та подальшого успіху у житті, підтвердилася. Такий висновок напрашується, насамперед, тому, що саме на запитання про ставлення до іноземної мови в цілому (питання 9), про її значення при працевлаштуванні (питання 8) та потрібність знання іноземної мови в майбутньому (питання 2) було надано найбільшу кількість стверджувальних відповідей: 88% , 87% та 84% відповідно.

Список використаних джерел

1. Воронцова Є.М. Іноземна мова як засіб формування соціально-психологічної компетенції. // Вестник ХНАДУ. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2013, вип. 61-62. – С. 296-299.
2. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. – М.: Русский язык, 1989. – С.118-120.
3. Татаурова Г.П. Психологічні особливості формування відповідального ставлення до вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів: дис. канд. психол. наук: 19.00.07/ Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2007. – 276 арк. – Бібліогр.: арк. 196-215.

УДК 808.2:075.8

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ВИДІЛЕНЬ У ПУБЛІЦИСТИЦІ О. ЗАБУЖКО*А.О. Столбцова, студентка**Керівник: Н.П. Пономаренко, викладач І категорії**(Машинобудівний коледж СумДУ, м. Конотоп, Сумська область)*

У статті зроблена спроба аналізу найуживаніших засобів привертання уваги читача в публіцистичних Оксани Забужко. Розкрито значення та з'ясовано стилістичну функцію виділення окремих слів чи словосполучень за допомогою шрифту, лапок, дужок тощо.

Ключові слова: публіцистика, виділення, стилістичні функції виділень.

Постановка проблеми. У стильовому розмаїтті українських текстів мовний феномен Оксани Забужко відразу привернув до себе увагу насамперед незвичністю, нешаблонністю лексики, образних засобів, порушенням стильових норм. Це ускладнює сприйняття її текстів, але й є підтвердженням оригінальності, індивідуальності її письма.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовотворчість та мовні інновації в творах О. Забужко досліджували О. Клещова, Л. Ткач, Н. Стеблина.

Мета дослідження – проаналізувати стилістичні функції виділень у публіцистичних творах О. Забужко. Досягненню мети сприяє вирішення таких завдань: виявити й систематизувати засоби привертання читача до авторської позиції О.Забужко в публіцистичних творах; описати значення та стилістичні функції виділення слів у публіцистичних текстах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публіцистика О.Забужко переповнена злободенними питаннями, Ознайомлення з публіцистичними творами збірки «Репортаж з 2000-го року» та «Хроніки від Фортінбраса» дає змогу стверджувати, що мова автора містить дуже багато виділень. Серед них:

- *шрифтові виділення.* Деякі слова або словосполучення автор оформлює прописними літерами. Щодо подібних виділень ми можемо говорити про три найбільш розповсюджені випадки. Випадок перший: «... у... країні на сто (мабуть це слово потрібно виділяти не курсивом, див. далі по тексту) (прописом, *СТО!*) діток сьогодні видається три (так, *ТРИ!*) книжки...» [1, 83]. У цьому прикладі автор вживає в одному реченні числівники, набрані звичайним шрифтом, а в дужках використовує прописні літери. Таким чином, автор показує, що ми насправді не розуміємо, що означають ці цифри, не виокремлюємо їх із загального потоку інформації, сприймаючи їх як належне. Випадок другий: «... замість скорботно відзначати пам'ять мільйонів ЖЕРТВ тої війни, співаємо, з гордо випнутими грудьми, про

«священну Перемогу» [1, 51]. Виділяє автор ще й ті слова, які вона щодо певної ситуації вводить вперше. Наприклад, у другій цитаті це слово «ЖЕРТВА», його автор застосовує щодо Великої Вітчизняної війни, коли зазвичай говорять про ГЕРОЇВ. Випадок третій: «... чим скінчила *ЙОГО* [мається на увазі Л. Брежнєв] країна, ми вже бачили» [1, 29]. Це виділення використовується, щоб наголосити, підкреслити певне слово.

- *виділення лапками окремих слів чи словосполучень*. Деякі слова автор виділяє за допомогою лапок. По-перше, за допомогою лапок авторка, як і має бути, позначає «чуже» мовлення, коли цитує відомі вирази з книжок, фільмів тощо. Проте цікавішими є випадки, коли автор бере в лапки, на перший погляд, звичайне слово. Наприклад, «... Київ... проти провінціала, угрітого в своєму «інтимному», читай хутірному, гнізді» [1, 23], «щодо всього «домашнього» зберігається стійка презумпція неповноцінності» [1, 8], «пропорційне співвідношення на українському ринку «своїх» книжки до російської – не менше, ніж 1:9...» [1, 29]. Тобто у випадках, коли автор виділяє за допомогою лапок не чуже, а своє мовлення, йдеться про бажання виділити певні слова, позначивши їх як логічно головні в реченні.

- *виділення за допомогою дужок*. Це теж дуже розповсюджений прийом у публіцистиці О. Забужко. Тут теж можна говорити про декілька випадків. Перший випадок – використання дужок для уточнення, деталізації думки автора. Цей випадок є доволі звичним, якщо речення велике й автору потрібно полегшити його сприйняття. Або ж зазвичай у дужках автор «ховає» те, що можна й не читати і без чого сенс головного речення буде зрозумілий. Найчастіше, як це не парадоксально, автор використовує дужки не для того, щоб «приховати» деталі, а навпаки – для того, щоб їх виділити. Наприклад: «... це ж вам не іноземну «гастроль» до Києва припровадити з п'ятиметровими рекламами, а потім при повній залі (й телекамерах!) уставати розкланюватися з партеру...» [1, 31], «... на те засідають високоавторитетні (й геть-то непідкупні!) журі Пуліцерівських та Букерівських премій...» [1, 41]. У цих випадках дужки, на перший погляд, здаються не так-то й потрібними, можна було б обійтися і без них. Проте все ж таки авторка вважає за необхідне вжити їх, таким чином, досягаючи ефекту «репліки з гальорки» або театральної «репліки у сторону».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Публіцистичні твори О. Забужко наскрізно переповнені актуальними темами для української нації, першочерговою метою яких є розвінчання стереотипних явлень українців доби СРСР та незалежної України. Оксана Забужко постійно й різними способами намагається «виділити» своє мовлення і таким чином «прокоментувати» мовлення «чуже» або дати своє тлумачення певним подіям.

Список використаних джерел

1. Забужко О.С. Репортаж із 2000-го року: збірник статей / Оксана Забужко. – К.: Факт, 2001. – 96 с.

2. Забужко О.С. Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка 90-х років/ Оксана Забужко. – К.: Факт, 1999. – 340 с.

3. Ткач Л.О. Стверджуючись у мово мисленні (творчість Оксани Забужко у трьох контекстах) / Людмила Ткач// Урок Української. – 2001.– №4 (26). – С. 10–16.

УДК 811:111

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОФІЛЬМІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Качан О.М., студентка

*Керівник: Лисяк О.М., викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
(ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», м. Рівне)*

Анотація. У даних тезах розглядаються особливості застосування відеоматеріалів при вивченні іноземної мови.

У сучасному світі необхідно крокувати в ногу з часом. Люди, у процесі своєї еволюції, створили чимало способів відтворення інформації. Одним з них є відео.

Використання під час навчального процесу відеоматеріалів є своєрідним експрес-методом вивчення іноземної мови, адже задіяні два типи пам'яті: зорова та слухова.

Відеоматеріали пропонують більшу різноманітність зразків мови і мовлення, включаючи різні регіональні акценти, загальновживану і спеціальну лексику, ідіоми і т.д., які й використовують носії мови.

Успішне використання відео гарантовано практично на всіх етапах процесу навчання іноземної мови, а саме: для презентації мовного матеріалу в реальному контексті, для закріплення і тренування мови в різних ситуаціях спілкування.

Однією з навчальних задач, яку можна вирішувати за допомогою відео, є повторення лексики і розширення словникового запасу.

Створення якісних навчальних та контролюючих програм – складний процес, що вимагає великих затрат сил і часу викладачів іноземних мов, лінгвістів та методистів, що передбачає активну участь в роботі фахівців в області комп'ютерної техніки. Результат цієї творчої праці – мультимедійні програми, які можуть використовуватися як в традиційній методиці навчання іноземним мовам, так і в дистанційному навчанні.

Мовлення у фрагменті відеофільму, який використовується для навчання лексики, є джерелом іншомовної лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації, дає загальну характеристику відеоряду, конкретизує деякі деталі. Як відомо, слово доповнює зображення,

підсилює, деталізує його, керує процесом перегляду фільму. Словесний ряд має всю ту інформацію, яка не може бути відображена зоровим рядом.

Одне з обов'язкових умов ефективного навчання іноземним мовам - висока мотивація школярів. Над підвищенням мотивації слід працювати постійно, а залучення відеофільмів (чи відеофрагментів) сприяє рішення цієї задачі. Крім того, фільми - це благодатне джерело збагачення словникового запасу, а також спосіб формування комунікативної компетенції в цілому.

Навчальні відео-курси та мультиплікації розкривають широкі можливості для активної роботи в процесі формування мовних навичок і вмінь; роблять навчальний процес оволодіння іноземною мовою привабливим для людей на всіх етапах навчання.

Отже, можна стверджувати, що навчальний процес через монітор допомагає людям, як ніщо інше, освоїти ряд іноземних мов без додаткових зусиль.

Список використаних джерел

- 1 Інтернет-ресурс: <http://nvd.luguniv.edu.ua>
- 2 Інтернет-ресурс: <http://confesp.fl.kpi.ua>
- 3 Інтернет-ресурс: <http://enmova.blogspot.com>

УДК 669.156

ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ МОВИ. ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ЇЇ ПОХОДЖЕННЯ

Ільченко Г.О., студентка

Керівник: Ступницька Н.М., кандидат філологічних наук,

доцент, доцент кафедри

(Харківський національний університет

імені В.Н.Каразіна, м. Харків)

Проблема походження мови не втратила своєї актуальності і є предметом активної дискусії. Первісна мова не мала пам'яток письма, тому теорії про походження мови з'являються лише шляхом міркування.

Мета нашої роботи полягає у виявленні існуючих теорій походження мови та проведенні систематизуючого аналізу запропонованих положень.

Ще з античних часів людей цікавило як і коли з'явилася мова, проте однозначної відповіді на ці питання немає й до сьогодні. Найбільш ранні зразки писемності науковці відносять до IV тис. до н.е.

У Давній Греції схилялися до двох теорій походження мови, а саме: мова виникла природним шляхом й мова виникла штучним шляхом (за допомогою суспільства або Бога).

На нашу думку слід зазначити існування звуконаслідувальної теорії, базисним концептом якої було твердження про виникнення мови шляхом звукового наслідування. Так, Лейбніц вважав, що слова виникли за допомогою вражень. Наприклад з російської «хрюшка» від «хрю-хрю», проте це не прослідковується в інших мовах: «свиня» – «хрю-хрю» (українська), «pig» – «oink-oink» (англійська), «свіння» – «хрю-хрю» (білоруська). Тим більше, таких слів небагато.

Звукосимволічна теорія (засновником якої вважається Аврелій Августин) відрізняється від звуконаслідувальної тим, що в основі звуку лежить символічне значення.

Лейбніц вважав, що у німецькій мові звук «L» позначає щось пов'язане зі швидкістю, тривалістю («leben» – жити, «lernen» – вчити, «lessen» – читати, «lowe» – лев), а звук «W» з тривожністю, неспокійністю («Wind» – вітер, «Wagehals» – сорвиголова, «Wagnis» – ризик). Але знову ж таки, ці слова в меншості.

Вигукова (емоційна) теорія полягає у тому, що людина сприймала навколишнє середовище і реагувала вигуками «ой», від цього вигуку пішло слово «ойкання», аналогічно «ж-ж-ж» – «жужання», «шур-шур» – шуршання, «хрум-хрум» – хрумкання. Тож не можна заперечувати емоційне значення, покладене в основу слів, проте сприймати як головний чинник у словотворі буде не правильно.

Суть теорії соціального договору полягає у тому, що люди домовилися називати речі, явища, предмети однаково. Проте, для того, щоб домовитися вони мали вже володіти мовою.

Теорію жестів започаткував М. Марр, який вважав, що звукова мова виникла на основі жестів. Вільгельм Вундт взагалі вважав, що колись було дві мови, а саме: мова жестів (вираження уявлень про предмети) та мова звуків (вираження емоцій).

Засновником контактної теорії є Василь Абаєв. Він вважав, що люди раніше в племені розуміли один одного, а зіткнення племен породило поняття «свої», «чужі», «ми», «вони».

Говорячи про теорії походження мови не можна обійти увагою теорію моногенезу, яку було започатковано А. Тромбетті і базисом якої є твердження про походження усіх мов від однієї мови. Натомість, згідно теорії полігенезу, малося декілька різних центрів походження мови.

Зважаючи на все вищесказане, можна зробити висновок про недостатність вивчення питання походження мови, що підкреслює актуальність і наукову цінність зробленої спроби систематизації існуючих теорій, необхідність і безумовну перспективність подальших досліджень у цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Іванишин В. Мова і нація : тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Вид. 4-те, допов. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 217, [1] с.
2. Іванов В.В. Генеалогічна класифікація мов і поняття мовної спорідненості/ В.В. Іванов. – М., 1954. – 53с.
3. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. — 3-тє вид. — К. : ВЦ «Академія», 2010. — 464 с. (Серія «Альма-матер»)
4. Ющук І.П. Вступ до мовознавства [Текст] : навч. посібник / І. П. Ющук. — К. : Рута, 2000. — 128 с.

УВК 37.015:811

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Кукліновська Я.В. студентка

*Науковий керівник: Беляк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент
(ВНКЗ «Одеське педагогічне училище», м. Одеса)*

Цивілізоване суспільство нашої держави потребує людину, яка є не просто професіоналом в певній галузі, а й всебічно розвиненою особистістю, з необхідними сформованими компетентностями. Згідно з Державним стандартом початкової освіти серед них виділяють: вільне володіння державною мовою та здатність спілкуватися рідною мовою (у разі відмінності від державної) [1]. Саме тому особливо значимим є формування мовленнєвої особистості молодшого школяра – одне із найважливіших завдань сучасної початкової школи, що передбачає розвиток усного і писемного мовлення учнів, уміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання і впливу.

Комунікативна компетентність є необхідною складовою всебічно розвиненої, сучасної, цивілізованої особистості. Основою для формування цієї компетентності є уроки української мови та читання у школі, під час яких мова використовується не тільки у вправах та завданнях, а й для спілкування та висловлення власних думок. Запорукою формування комунікативної компетентності у молодших школярів є створення такої атмосфери на уроках і під час навчальних занять, яка б сприяла спілкуванню українською мовою, як у вимушеній, так і в невимушеній обстановці, стимулювала б мовленнєву діяльність учнів, сприяла розвитку усного мовлення [2].

Метою вивчення проблеми здатності учнів оволодівати мовленнєвими вміннями є розвиток мовленнєвотворчої діяльності учнів. Вивченням цієї проблеми займалися вчені А. Богуш, О. Леонтєв, Л. Паламар, І. Синиця, Є. Тихєєва Л. Щерба, Т. Ушаков та ін.

Розвиток навичок слухання та говоріння держаною мовою потрібно починати ще в першому класі. Краще розпочати з діалогічного мовлення, що є важчим, ніж монологічне, бо формується під час розмови двох осіб та залежить від ситуації [3]. Монологічне мовлення формується легше, воно завжди організоване, потребує вольових зусиль, менш ситуативне.

Одним із видів мовної діяльності є читання, яке є основою самонавчання, опанування будь-якої науки. Найважливішим завданням учителя – навчити дітей вчитися, що неможливо зробити без навички читання. Також під час перекодування побачених знаків у вимовлені звуки, слова та фрази, учні поширюють свій словниковий запас, тобто їх мовлення стає змістовнішим та виразнішим.

Метою розвитку навички письма у молодших школярів є формування вміння записувати свої думки, спостереження та враження. Розвивати ці навички допомагає написання власних висловлювань, а також побудова висловлювань з комунікативною метою.

Важливою умовою формування мовленнєвої компетентності у дітей є використання ігрових прийомів роботи, наочних матеріалів, інтерактивних засобів навчання та відеоматеріалів. Саме це допомагає дітям сприймати абстрактні мовні поняття, сконцентрувати увагу та активізувати пізнавальну діяльність [4].

Дуже важливо, щоб діти отримували задоволення від процесу навчання, бачили свої досягнення та прагнули до високих результатів, пізнавали широченний простір української мови у всій його багатогранності та величі, тоді майбутнє покоління нашої держави буде національно свідомим та духовно багатим.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. – 2018.
2. Дубовик С. Аудіювання на уроках української мови / С. Дубовик // Початкова школа. – 2002. – № 3. – С. 26–27.
3. Дубовик С. Розвиток діалогічного мовлення школярів на уроках української мови / С. Дубовик // Початкова школа. – 2002. – №7. – С. 18–20.
4. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / авт.-упор. І. Дівакова. — Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 180 с.
5. Наумчук М. М. Сучасний урок української мови в початковій школі [елект. ресурс] // М. М. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2002. – С. 55-56.

УДК 811:111

ЦІННІСТЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ*Мазур С.І., студентка**Керівник: Лисяк О.М., викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
(ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», м. Рівне)*

Знання однієї мови дозволяє увійти в коридор життя,
знання двох мов відкриває вам усі двері у цьому коридорі.

Франк Сміт

Анотація. У тезах розкрито питання важливості та необхідності вивчення іноземних мов у сучасному світі.

Знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення.

Інтерес до вивчення мов традиційно великий, бо, перефразовуючи відомий вислів, можна сміливо сказати, що той, хто володіє мовами, володіє світом. Загалом людина, яка володіє мовами, – різнобічно розвинута особистість, володіє кращими здібностями до вивчення нового, вільніша та більш впевнена у спілкуванні з іншими. Зовсім недавно вчені з Лондонського університету шляхом проведення великого статистичного та наукового дослідження прийшли до висновку, що люди, які вчать іноземні мови, мають більш гнучке і оригінальне мислення. А це дуже важливо у час стрімкого всесвітнього розвитку.

Англійська мова – це офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. 80% ділового мовного простору займає саме вона.

Кожен з нас все частіше стикається з нею у спілкуванні з партнерами по роботі і на відпочинку. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складанні резюме, у діловому та приватному листуванні. Володіння англійською мовою – вже не дивовижна навичка, а необхідність.

Нині її навчають у дитячих садках, школах, вузах, не кажучи вже про численні курси та тренінги. Поряд зі зростанням ролі іноземних мов, збільшується й кількість бажаючих оволодіти професією перекладача. Але, вивчення іноземної мови – справа нелегка, тут потрібен серйозний стимул.

95% людей мають користь від володіння іноземними мовами у повсякденному житті, а саме: можливість спілкуватися з іноземцями, можливість розуміти зміст іноземних пісень, перегляд та читання книг в оригіналі, можливість додаткового заробітку, змога розуміти

медичні та технічні інструкції, які написані іноземною мовою, полегшене використання Інтернету.

Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний ступінь, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Адже, як відомо, престижні організації, зазвичай, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність. А там без знання іноземної мови не обійтися! Іноземні мови покращують якість нашого життя у всіх її сферах.

Згідно з освітньою реформою, однією з ключових компетентностей є володіння іноземною мовою. Це є важливим для всіх – і для математиків, і для хіміків, і для філологів.

Тобто, іноземна мова є не основним об'єктом вивчення, натомість незамінним засобом комунікації. У разі, якщо, скажімо хімік, не знає іноземної мови, він не зможе прочитати безліч іноземних публікацій, спілкуватись із колегами з інших країн – а отже, буде ізольований, що неприпустимо для його професійного розвитку. Саме тому це так важливо – підтримувати рівень викладання іноземних мов у навчальних закладах на належному рівні.

Сучасна дидактика, як наука, що вивчає методи викладання, не стоїть на місці, вона постійно рухається вперед, особливо, якщо цьому сприяють провідні університети світу.

Отже, з іноземними мовами можливим стає майбутнє успішне процвітання кожної сфери суспільства.

УДК 94 (477)

ТРАГЕДІЯ ГОЛОКОСТУ ОЧИМА ПАУЛЯ ЦЕЛАНА

Сирота А.С., студентка

*Керівник: Висицька С.М., викладач вищої категорії, викладач-методист,
(ВСП «Слов'янський коледж Луганського
національного аграрного університету» м.Слов'янськ)*

Анотація У статті розглядаються особливості висвітлення теми Голокосту як національної й особистої трагедії німецькомовного поета-модерніста Пауля Целана у його вірші «Фуга смерті».

Голокост – це загибель значної частини єврейського населення Європи (понад 6 млн.) під час систематичного переслідування і знищення його нацистами та їхніми прибічниками в Німеччині та окупованих територіях у 1933-1945 рр. Гіркі уроки Голокосту у наші дні стали больовою точкою історії сучасної цивілізації, цій темі присвятили свої твори І. Еренбург, В. Гроссман, А. Рибаків, Є. Євтушенко тощо. Трагедія

Голокосту мала великий вплив на долю австрійського поета і перекладача Пауля Целана, стала провідною темою його творчості.

Пауль Целан – один з найбільших німецькомовних поетів-модерністів другої половини ХХ ст. Разом з тим він належить до цілої плеяди німецькомовних поетів, якими світову культуру збагатила Буковина. У Німеччині митцеві присудили найвищу літературну нагороду – премію імені Георга Бюхнера. Про нього багато писали критики у Франції, Німеччині, Австрії, Румунії, Ізраїлі. Ось тільки на Україну це ім'я повернулося лише в «нові» часи. Однак і досі існує обмежена кількість перекладів творів П. Целана українською мовою. Мета нашої роботи — дослідити особливості висвітлення теми Голокосту як національної й особистої трагедії Пауля Целана у його вірші «Фуга смерті». Методологічною основою роботи є літературознавчі розвідки В. Абліцова, С. Васильчука, П. Рихла, Л. Череватенка.

Справжнє ім'я поета - Пауль Анчель. Він народився 23 листопада 1920 р. у німецькомовній єврейській родині у Чернівцях. У 1941 р. у рідному місті поета почалися каральні акції проти єврейського населення. Як і десятки тисяч євреїв, Целан став жертвою нацистських переслідувань. За 4 роки перебування у фашистському пеклі він пізнав життя у чернівецькому гетто й примусову роботу у румунському трудовому таборі, пережив втрату батька й матері (вони були депортовані в Задніпров'я і замордовані в одному з таборів Трансїстрії).

Паулю вдалося вижити, але побачене у фашистських катівнях наклало відбиток на вразливу душу поета, трагічно позначилось на всій його подальшій творчості. Саме в роки війни Целан вдруге народжується як поет, як творча людина, яка має і хоче сказати щось дуже важливе, донести до людства ту істину, яку він збагнув у тяжкі часи воєнних випробувань.

Найвідомішим твором поета, в якому зображена трагедія Голокосту, є поезія «Фуга смерті». Свого часу вона сприймалася як своєрідне заперечення відомої тези німецького філософа Т. Адорно, згідно з якою писати вірші після Освенціма є варварством. Целан наважився довести своєю «Фугою смерті», що можлива не тільки лірика після Освенціма, але й сам «Освенцім» як об'єкт поезії, однак це мусить бути якісно інша — не барвіста, гладко заримована, а розкута, багатозначна, поліфонічна лірика, яка найжахливіше у житті підносить до естетичного у поезії. «Фуга смерті» — це модель і парадигма такої поезії. У цьому модерністському вірші, насиченому образами-шифрами, відтворюється погляд на Голокост «зсередини» єврейської свідомості, він написаний від імені в'язнів фашистського концтабору. Тут поєднується національне і загальнолюдське, індивідуальне і колективне. Як у жодному іншому ліричному творі ХХ ст., тут переплелися мораль і психологія, ідеологія й політика, гуманізм і варварство.

Сьогодні «Фуга смерті» Пауля Целана є не лише пам'яткою своєї доби, а й твором, який застерігає суспільство від спокуси ідеї боротьби за «чистоту нації».

Список використаних джерел

1. Белорусець М. Пауль Целан. Стихотворения. Проза. Письма. – М.: ООО «Ад Марнигем Пресс», 2008. – с. 736.
2. Наливайко Д.С., Рихло П.В. «Фуга смерті» Пауля Целана в контексті його творчості//ВЛ –2002. -№ 1.
3. Пауль Целан: Материалы, исследования, воспоминания. – Т.1. Голоса и переключки. – М.: Мосты культуры, Иерусалим: Гешарим, 2004.
4. Рихло П. В. Поетика діалогу Пауля Целана як спроба подолання культурної кризи доби // Питання літературознавства. - Чернівці, 2005. - Вип.12 (69). - С.88–105.

УДК 796.011.1:612.176.4.

ПРОБА РУФ'Є

Попов В. К., студент,

Керівник: Бистріцька І. М., викладач з фізичного фіховання,

*(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Анотація: Ця стаття розповідає про те, як робити пробу Руф'є та навіщо її потрібно робити. Як рахувати індекс Руф'є. Як виявити проблему з серцем у дитини. Коротка характеристика проблеми про те, що не всі школярі потрапляють у спец групу.

Результати тестів виявили, що 56-72% школярів не потрапляють до основної групи. Це викликало сумніви у доцільності використання саме цієї проби. Медики й вчителі бояться залучати дітей до будь-яких фізичних занять, посиляючись на випадки з летальним наслідком, які мали місце на уроках фізкультури. З'явилися пропозиції відмовитися від ПР або замінити її іншими методами, наприклад, пробой Мартіне-Кушелевського (20 присідань за 30 сек.). Ймовірною причиною такого результату є численні технічні огріхи під час виконання тесту. Слід пам'ятати, що кожна функціональна проба має здійснюватись із чітким дотриманням техніки виконання. Обов'язковою умовою є достовірний підрахунок частоти серцевих скорочень (ЧСС), що досить важко зробити пальпаторним методом, особливо в початковій школі. Для достовірного вихідного рівня ЧСС слід рахувати кожні 15 сек. до стабілізації показника (три однакові величини підряд). Темп присідань має бути саме

за 45 сек., не швидше або повільніше. Недоліком тесту вважаємо як стандартну величину навантаження, так і відсутність градацій оцінювання залежно віку школяра.

Проба Руф'є є основним критерієм для визначення фізкультурної групи

На початку нового року однією із обов'язкових процедур для школярів є проходження медичного огляду, одним із основних завдань якого є визначення фізкультурної групи.

За словами завідувачої відділенням профілактики міської дитячої поліклініки Олена Ставничук, для визначення фізкультурної групи школярі мають щороку проходити профілактичне медобстеження, яке включає візит до педіатра, вузьких спеціалістів, здачу аналізів та пробу Руф'є. Потім педіатр видає висновок, де вказує, у якій групі має бути учень.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми:

Проба Руф'є є обов'язковою абсолютно для усіх школярів України. Як передає кореспондент УНІАН, про це заявила начальник Управління материнства, дитинства та санаторного забезпечення Міністерства охорони здоров'я України Олена Терещенко на брифінгу в МОЗ. За її словами, проба Руф'є є невід'ємною частиною обов'язкового профілактичного огляду. (Проба Руф'є призначається для оцінки працездатності серця при фізичному навантаженні – УНІАН). «Це стосується не тільки першачків, а усіх дітей, що навчаються у загальноосвітній школі. Проба Руф'є проводиться не тільки перед початком навчального року, а й після кожного випадку захворювання дитини, перед тим, як почати відвідувати уроки фізкультури», - зазначила Терещенко. Вона пояснила, що проба Руф'є – це тест на адаптативні можливості дитини на фізичні навантаження, завдяки якому можна визначити, у якій групі на уроках фізкультури може знаходитися дитина.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розповідь про пробу Руф'є.

Цей простий та універсальний метод діагностики функціонального стану серцево-судинної системи розробив у минулому столітті відомий французький лікар Джеймс Руф'є (1875—1964).

Так звана проба Руф'є (ПР), що застосовується в спортивній медицині, фізичній реабілітації, на початку 2009-2010 навчального року спільним Наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України була затверджена «Положенням про медико-педагогічний контроль за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» як обов'язкова з метою дозволу та розподілу на групи для уроків фізичної культури. Техніка виконання проби: після 5-хвилинного спокійного стану в положенні сидячи підрахувати пульс за 15 секунд (P1), потім протягом 45 секунд виконати 30 присідань. Відразу після цього підрахувати пульс за перші 15 секунд (P2) і останні 15 секунд (P3) першої хвилини періоду відновлення. Результати оцінюють за індексом Руф'є (ІР), що визначається за формулою:

Індекс Руф'є= $=(4 * (P1 + P2 + P3) - 200) / 10$	

Характеристика груп для занять на уроках фізичної культури

Назва медичної групи	Критерії зарахування учнів до групи
Основна група	Здорові діти та ті, які мають гармонійний, високий або середній рівні фізичного розвитку з високим або вищим від середнього рівнями функціонально-резервних можливостей серцево-судинної системи (менше 3-х балів – відмінний рівень, 4–6 – добрий)
Підготовча група	Діти в реабілітаційному періоді після випадку гострої захворюваності, що не потребує курсу лікувальної фізкультури із середнім рівнем функціонально-резервних можливостей серцево-судинної системи (7–9 балів – середній)
Спеціальна група	Значні відхилення постійного чи тимчасового характеру в стані здоров'я, що не перешкоджають навчанню в школі, але протипоказані для занять фізичною культурою за навчальною програмою. Рівень функціонально-резервних можливостей – низький або нижчий від середнього (10-14 балів – задовільний, більше 15 балів – низький)

Досить часто, високі цифри ІР вказують на низьку адаптацію серцево-судинної системи до навантаження без відсутності патології. Причиною цього є гіподинамія, малорухомий спосіб життя, брак занять у спортивних школах, зловживання комп'ютерними іграми і т.д. Тобто дитина з низькою адаптацією будучи здоровою, ізолюється від фізичного навантаження, що в подальшому матиме більш загрозливі наслідки для здоров'я. Зазначимо, що в МКБ 10 під кодом Z 72 в розділі. Проблеми, які пов'язані зі способом життя, виділено в нозологічну форму нестачу фізичної активності Z 72.3. Тому високі цифри ІР мають слугувати для батьків і лікарів сигналом про необхідне детальне обстеження дитини з метою об'єктивного підтвердження патології або її відсутності. У випадку відсутності відхилень у стані здоров'я, учня слід зараховувати до підготовчої групи з метою поступової адаптації організму до навантаження. Орієнтиром для батьків, вчителів, лікарів може слугувати залежність ІР від віку школяра.

Результат	ІНДЕКС РУФ'Є				
	15-18 років	13-14 років	11-12 років	9-10 років (3-4 клас)	7-8 років (1-2 клас)
Погано	15 та більше	16,5 та більше	18 та більше	19,5 та більше	21 та більше
Слабо	11-15	12,5-16,5	14-18	15,5-19,5	17-21
Задовільно	6-10	7,5-11,4	9-13	10,5-14,5	12-16
Добре	0,5-5	2-6,5	3,5-8	5-9,5	6,5-11
Відмінно	до 0,5	до 1,5	до 3	до 4,5	до 6

Висновки і пропозиції:

Підсумовуючи викладене, зазначим що проба Руф'є дає змогу отримати уявлення про функціональний стан серцево-судинної системи дитини, але щоб відобразити справжній стан серцево-судинної системи, проба повинна проводитися із дотриманням чіткої інструкції, а інтерпретація результатів відбуватись із врахуванням віку дитини

Список використаних джерел

1. <https://www.bsmu.edu.ua/uk/news/digest/6040-test-rufe-%E2%80%93-perevagi-ta-nedoliki>
2. <https://evroklinika.com/uk/spravki/spravka-v-shkolu-proba-rufe.html>
3. <http://tvoymalysh.com.ua/uk/children/child-health/8572-shto-take-proba-rufye-i-navishto-vona-potribna.html>

<https://www.unian.ua/health/country/827612-proba-rufe-e-obovyazkovoyu-absolyutno-dlya-usih-shkolyariv.html>

УДК 811:111

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Лунак В.С., студент

*Керівник: Лисяк О.М., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
(ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», м. Рівне)*

Анотація. У даних тезах розглядається питання застосування мультимедійних презентацій при вивченні іноземної мови.

Не досить знати – треба й застосовувати.

Не досить хотіти – треба й робити.

Й. Гете

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки практики вивчення й впровадження нових методів навчання і виховання студентів.

Використання комп'ютера з його величезними універсальними можливостями і є одним з таких засобів. Застосування комп'ютерних інформаційних технологій у навчанні - одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Інформаційна технологія навчання - це процес підготовки і передачі інформації студенту засобом здійснення якого є комп'ютерна техніка та програмні засоби.

Подання інформації за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, має дві основні переваги — якісну і кількісну.

Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням.

Кількісні переваги полягають у тому, що мультимедіа має набагато вищу інформаційну щільність. Дійсно, одна сторінка тексту, як відомо, містить близько 2 Кбайт інформації. Викладач вимовляє цей текст протягом 1–2 хвилин. Мультимедіа — подання інформації про об'єкти і процеси не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто в усіх відомих сьогодні формах. Ось чому «краще один раз побачити, ніж мільйон разів почути».

Цю технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основне призначення якого — організувати засвоєння студентами інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу та забезпечити його успішне сприйняття, яке посилюється завдяки залученню зорової пам'яті.

Завдяки використанню на уроці мультимедійних технологій структура заняття принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їхні тимчасові характеристики.

Необхідно зазначити, що етап мотивації в цьому випадку розширюється й має пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішного навчання, оскільки без бажання поповнювати багаж знань, без уяви й емоцій неможлива творча діяльність студента.

Презентацію також можна використати для підготовки тематичного свята. Отже, залучення новітніх технологій до процесу вивчення іноземної мови підвищує інтерес до вивчення іноземної мови та культури, заохочує студента до індивідуальної та творчої роботи.

Таким чином, перевагами застосування інформаційно-комп'ютерних технологій під час проведення занять англійської мови, можна вважати: підвищення якості навчання та ефективності контролю, збільшення кількості додаткової інформації, скорочення часу подачі матеріалу, зорієнтованість на сучасні методи навчання, які стимулюють мотивацію студентів.

Список використаних джерел

1. Інтернет ресурс: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/1434>
2. Інтернет ресурс: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-multimedijnih-tehnologij-na-urokah-anglijskoi-movi-1952.html>
3. Інтернет ресурс: <http://tatyaguzhva.blogspot.com/2017/11/blog-post.html>

УДК 669.156

ЖІНОЧЕ ЩАСТЯ – ЦЕ ПРИМХА ЧИ НОРМА?*Ленцова Л.Ф., викладач вищої категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Жінка, її роль у суспільстві, її обов'язок матері та дружини, її бажання бути щасливою... Ці питання розглядалися в літературі першої половини XIX століття багатьма письменниками. Але ми зупинимось на двох шедеврах світової літератури: романі Л.М.Толстого «Анна Кареніна» і романі Ф. Стендаля «Червоне та чорне».

Героїні цих романів пані де Реналь та Анна Кареніна живуть своїм життям, плывуть за течією, не замислюючись над своїм існуванням, не намагаючись щось змінити. Але, зрештою, настає момент, коли їхнє життя в корені змінюється.

Головні героїні дуже схожі: обидві високі, стрункі, темноволосі. Обидві героїні вже не юні дівчата, яких дуже рано видали заміж за значно старших чоловіків, обидві не знали, що таке кохання, обидві не знали радощів світського життя, обидві вже були матері й дуже любили своїх дітей. Але в потаємних куточках душі кожна з них бажала щастя, високих відносин, а не інтрижки.

Анна, заміжня жінка та мати, вступає у відкритий зв'язок із Воронським, не приховує своїх стосунків. Суспільство не вибачає їй цього. І не стільки подружню невірність, як демонстрацію явного щастя. З нею перестають спілкуватися, двері світських салонів для неї зачинені. Але не це хвилює її. Воронський сумує й поступово віддаляється від неї. Час щасливих сподівань минув. Вона розривається між любов'ю до сина та до Воронського. Жаж роздвоєння особистості, внутрішня душевна боротьба призводять до трагедії. «Я жахлива», - стверджує Анна, - і покидає цей світ. «Я погана мати», - вторить їй пані де Реналь. Вона проходить той самий складний шлях, що й Анна: інтуїтивно відчуває перші ознаки любові до Жульєна. Стендаль майстерно зображає трагічні протиріччя в її душі. Як і у Анни, в ній борються два почуття: з одного боку любов до Жульєна, а з іншого – материнський обов'язок і подружня вірність. Так саме, як і Анна, вона забуває про обережність та нехтує громадською думкою, відвідує коханого в тюрмі два рази на день. А після його смерті помирає через три дні, обійнявши своїх дітей.

Обидва автори приходять до однієї думки: «Життя не має сенсу без взаємного кохання», тому шлях обох героїнь приводить до трагедії.

У різних країнах в один і той самий час, не змовляючись, письменники піднімають одну й ту саму проблему: «Бути щасливою, чи жити відповідно громадської думки?» Судити Вам, шановні читачі.

Список використаних джерел

1. https://read-online.in.ua/read/anna_karenina
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Червоне_i_чорне

УДК 80

ІМПРЕСІОНІЗМ В МИСТЕЦТВІ. ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ.

*Ажиппа Л.В., викладач вищої категорії, викладач – методист
(ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв», м. Маріуполь)*

Сучасна дидактика працює над пошуком шляхів інтеграції змісту і форми педагогічної освіти. А це спонукають викладача звернути особливу увагу на інтегровані заняття, які формують системне мислення, збуджують уяву та інші психічні процеси, розвиток яких необхідний для студентів коледжу мистецтв.

Заслуговує уваги інтегроване заняття «Імпресіонізм у живописі, поезії, музиці».

Зародженню імпресіонізму сприяла епоха наукової революції – епоха тріумфу розуму й науки.

Але не тільки розум допомагає людині пізнати світ - велике значення в процесі пізнання має чуттєва сфера! Народжувалася нова суб'єктивна художня реальність: важливо не те, як всі бачать світ, а те, як бачу його я, бачиш ти, бачить він.

Сама назва «імпресіонізм» пішла від роботи, яку створив один з найпопулярніших творців імпресіонізму Клод Моне. Коли на виставці Клода Моне запитали про назву картини, він, подумавши, відповів: «Враження. Схід сонця».

Пафос імпресіонізму - у захопленні сучасністю, природою. В центрі уваги лише повсякденність у всіх її проявах без ідеалізації, узагальнень.

З імпресіонізмом в живопис увійшли несподівані ракурси, кольорові тіні, море світла й повітря.

Студенти знайомляться з репродукціями художників – імпресіоністів.

Принципи імпресіонізму висловлені самими імпресіоністами: «бачити, відчувати, виражати - в цьому все мистецтво».

В поезії імпресіонізм зімкнувся із символізмом. Імпресіонізм в поезії – це тонкі спостереження і описи з використанням чисто живописних засобів, але в ніжних пастельних

тонах, притаманних неокласицизму (модерну), а також прийоми тонкого асоціативного звукозапису.

Одним із видатних представників імпресіонізму в поезії був французький поет Поль Верлен - неперевершений майстер напівтонів, нюансів, майже неловимих чуттєвих образів. Для його поезії характерні симфонізм, віртуозна ритміка і мелодика, головна увага приділяється зображенню особистих вражень, мінливих відчуттів та переживань.

Програмним твором Верлена став вірш «Поетичне мистецтво», в ньому сформульована програма імпресіонізму. «Найперше - музика у слові!», «Люби відтінок і півтони, не барву - барви нам ворожі...», «Хребет риториці скрути та ще як слід приборкай рими». Ці та інші заклики поета звучать як лаконічні і точні лозунги імпресіонізму.

У виконанні студентів, як приклад, звучать поетичні твори П.Верлена.

Головне в музиці композиторів-імпресіоністів - передача настроїв, що набувають значення символів, фіксація ледь вловимих психологічних станів, викликаних спогляданням зовнішнього світу. Це зближує музичний імпресіонізм з мистецтвом поетів-символістів.

Імпресіоністські риси музики К. Дебюссі, М. Равеля, П. Дюка, Ф. Шміта, Ж. Роже-Дюкаса і інших французьких композиторів проявляються в тяжінні до поетично натхненного пейзажу («Післяполудневий відпочинок фавна», «Ноктюрн», «Море», «Місячне сяйво» К.Дебюссі, «Гра води», «Відображення», «Дафніс і Хлоя» М.Равеля та ін.).

Інша сфера музичного імпресіонізму - рафінована фантастика, породжена античною міфологією. У виконанні студентів звучать фортепіанні твори.

Людину думаючи імпресіонізм не може залишити байдужою.

Саме через інтеграцію як взаємопроникнення різних видів мистецтва встановлюється зв'язок мистецтва з життям, здійснюється цілісне уявлення про художню картину світу.

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН

УДК 371.134

ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ

Черв'юк М. М., студентка

*Керівник: Марченко Т.В., викладач вищої категорії, старший викладач
(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)*

Інтеграційні процеси в сучасному суспільстві зумовлюють необхідність інтеграції в освіті.

Головним завданням освіти є підготовка молоді до сучасного життя, тобто формування в неї необхідних компетентностей, а одним із засобів їх формування є інтеграція навчальних дисциплін. Інтеграція може вирішити основні суперечності освіти – протиріччя між безмежністю знань і обмеженими людськими ресурсами.

Останнім часом значно актуалізувалися інтегративні тенденції в дидактиці, в теорії педагогіки. Провідні дидактики сучасності постійно звертають увагу на необхідність встановлення інтеграційних зв'язків між елементами системи змісту освіти.

У працях багатьох дослідників інтеграція в освіті осмислюється як високий рівень процесу єдності, синтезу знань після попереднього періоду аналітичного розгляду і пізнання об'єкта. Так, український філософ С.Ф. Клепко, розглядає інтеграцію як механізм самоорганізації хаосу знань, як внесення порядку, єдності в розчленований світ знань з метою підвищення ефективності як здобування, так і застосування знання [1, с.14].

Очевидним є той факт, що інтегровані форми навчання створюють нові умови діяльності викладачів та студентів, є ефективним інструментом активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання.

Якість підготовки фахівців у системі вищих закладів освіти значною мірою залежить від організації навчального процесу, яка визначає, зокрема, активність навчальної діяльності студентів, а в подальшому – їх спроможність підтримувати належний рівень фахової компетентності, швидко адаптуватися до постійних змін у соціально-економічному середовищі.

Професійне становлення майбутніх фахівців повинно бути націлене на активізацію розвитку професійних якостей особистості, формування потреби в постійному пошуку й

професійному самовдосконаленні, розуміння сенсу та значення знань, а не тільки на їх накопичення.

Системні знання, необхідні для вироблення цілісного, проблемного мислення фахівця, на думку І.М. Козловської, можуть бути отримані лише на основі інтегрованого підходу до вивчення фахових дисциплін [2, 51].

Досвід показує, що інтегроване навчання, за якого матеріал доповнюється та повторюється іншими напрямками, дає набагато кращий результат у порівнянні з традиційним вивченням дисциплін. Інтегративний підхід до викладання сприяє виробленню системи знань, розвиває здібності до їх переносу в інші галузі.

Інтеграція наукових знань здійснюється на основі міждисциплінарних та внутрішньодисциплінарних зв'язків і являє собою логічно завершену структуру багатодисциплінарного знання. Така інтеграція не просто доповнює зміст однієї дисципліни знаннями з іншої, а об'єднує їх і забезпечує не вузькодисциплінарну підготовку, а діяльність, яка формує професійно важливі вміння, навички та особистісні якості.

В умовах інтегрованого навчання взаємопроникнення й систематизація знань студентів, становлення в них цілісної та багатомірної картини світу, розвиток пізнавальних здібностей, гнучкого мислення, професійних умінь і навичок відбуваються більш ефективно.

Список використаних джерел

1. Клепко С.Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання / С.Ф.Клепко. – Київ- Полтава-Харків : ПОПОПП, 1998. – 360 с
2. Козловська І.М. Проблеми інтеграції у сучасній професійній освіті: методологія, теорія, практика [монографія] / І.М. Козловська, Я.М. Кміт; за ред. І.М. Козловської та Я.М.Кміт. – Львів : Сполом, 2004. – 244 с.

УДК 371

АСПЕКТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Іванченко О.М., студентка

*Керівник: Марченко Т.В., викладач вищої категорії, старший викладач
(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)*

Головна ідея Нової української школи – компетентнісне навчання. Впровадити таку філософію навчання неможливо без змін підходів до оцінювання та вимірювання знань учнів. Саме тому одним із важливих напрямків впровадження освітньої реформи є створення

стимулюючої системи оцінювання. Основна її мета – підкреслювати досягнення учнів на рівні з помилками.

Широко відомо, що діти бояться контролю, адже вся система побудована так, що педагоги перевіряють здебільшого не рівень знань учнів, а те, чого діти не знають. Щоразу коментарі обмежуються словами: «не знаєш», «не вивчив», «не думав».

У Концепції Нової української школи зазначено, що оцінки слугуватимуть для аналізу індивідуального прогресу і плануванню індивідуального темпу навчання, а не ранжуванню учнів, тобто будуть рекомендаціями до дії. В основу підходу до оцінювання буде взято описове формувальне оцінювання з елементами автентичності.

Сутність поняття «формувальне оцінювання» досліджували вчені Б. Белл, П. Блек, Б. Коуві, М. Пінська, Ф. Перрену.

Оцінювання в НУШ — спонукальне, а не каральне. Тобто вчитель за допомогою оцінки фіксує, на якому рівні перебуває дитина, і показує ціль, до якої вона має прямувати.

Учні мають усвідомлювати, яких результатів навчання необхідно досягнути, й у будь-який час установити, на якому етапі досягнення власних цілей вони знаходяться, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати за необхідності та зрозуміти, коли очікуваного результату досягнуто. Таким чином, формувальне оцінювання є зворотним зв'язком для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити власні результати [3].

Об'єктивно і методично правильно організований контроль розкриває невикористані резерви, можливості дитини, стимулює учнів до систематичної наполегливої праці, зумовлює формування важливих якостей особистості: відповідальності, здатності до подолання труднощів, самостійності» [1].

Формувальне оцінювання дає можливість учням усвідомлювати й відслідковувати особистий прогрес і планувати подальші кроки з допомогою учителя. Для педагога формувальне оцінювання означає бути поруч з учнем і вести його до успіху. Коли наставники регулярно залучають учнів до збирання та перевірки інформації про своє навчання, вони допомагають їм ставати відповідальними та самостійними [2].

Отже, педагогічне оцінювання є одним із найважливіших елементів сучасного навчального процесу. Від правильної організації контрольно- оцінної діяльності вчителем великою мірою залежить ефективність управління навчанням.

Список використаних джерел

1. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 28 січня 2014 року № 1/9-74 «Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів» [Електронний ресурс] / Сайт

МОН України. – Режим доступу : mon.gov.ua/content/Нормативно-правова%20база/1-9-74.pdf.

2. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі [Електронний ресурс].

3. Основи педагогічного оцінювання. Ч. I. Теорія. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / [Г. Агрусті, Л. М. Артемчук, І. Є. Булах, Д. Вілмут, Т. О. Лукіна, М. Р. Мруга]. – К. : Майстер-клас, 2005.

УДК 37.013

КУБУВАННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Вовчук М.Р., студентка

*Керівник: Левченко С.В., викладач психолого-педагогічних дисциплін
(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)*

Інтерес до розвитку критичного мислення як освітньої технології з'явився в Україні близько десяти років тому. Ідея розвитку критичного мислення привернула увагу європейських і вітчизняних учених, викладачів вищої та середньої шкіл у зв'язку з відсутністю самостійності, соціальної спрямованості, мотивованості й результативності мислення молодого покоління.

На сьогоднішній день технологія формування та розвитку критичного мислення вважається однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти України щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти.

Критичне мислення — мислення самостійне. Учні повинні мати достатньо свободи, щоб мислити і самостійно вирішувати найскладніші питання. Мислити критично можна в будь-якому віці. Навіть у першокласників накопичено для цього достатньо життєвого досвіду та знань. Навіть малюки здатні думати критично і самостійно. Саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання знаходить індивідуальність і стає свідомим, безперервним та продуктивним. [1; с.162]

Прийом «Кубування»

Для того, щоб використовувати цю методику знадобиться куб, який можна виготовити самостійно з цупкого паперу, тканини, або інших матеріалів. На кожній грані фігури написано вказівки, які повинен використовувати учень розмірковуючи про певну тему.

Кубування є методом навчання, який полегшує розгляд різних аспектів теми. Це повинно допомогти школярам комплексно осмислювати та описувати тему, яку вони вивчають.

На кожному боці кубика вказівка: опишіть це; порівняйте це, встановіть асоціації; проаналізуйте це; знайдіть застосування цьому; запропонуйте аргументи „за” або „проти” цього. Отже, вказівки на гранях куба є такими:

- Опишіть це. Розгляньте уважно об’єкт (можливо лише уявний) та опишіть, що ви бачите, відзначаючи колір, форму, розміри)
- Порівняйте це. На що схоже? Від чого відрізняється?
- Встановіть асоціації. Про що це змушує вас думати?
- Проаналізуйте це. Скажіть, як це зроблено. Вам не обов’язково це знати. Ви можете вигадати.
- Знайдіть застосування цьому. Як саме це може бути застосоване?
- Запропонуйте аргументи «за» або «проти».
- Займіть певну позицію. [2]

Цей метод допомагає дитині визначити, яка інформація йому знайома, і що він дізнався нового. Це найголовніше, бо учень може сказати собі: «Це я знаю, але хочу дізнатися більше».

Кубування — це приклад ігрової методики, а також один із методів навчання, що полегшує всебічне розглядання теми. Учні можуть виконувати кубування в парі, потім об’єднатися в групи. Слід провести через кубик слово. Це може бути літературний термін, визначення або якась інша назва. Дуже важливо застосовувати кубування до того, що вже добре відомо учням. Його можна використовувати на стадії актуалізації чи рефлексії. [1; с.163]

Зокрема, суть методики кубування – допомогти учню створювати повноцінні тексти описи або тексти міркування. Також цю методику використовують для обговорення з учнями різних тем, які вони вже знають, для виявлення так званих “темних місць”.

Застосування технології розвитку критичного мислення на уроках у початкових класах створює додаткову мотивацію до навчання. Учні ефективніше засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво. Системне формування творчих та пізнавальних здібностей учнів з використанням технології розвитку критичного мислення призводить до того, що усі учні навчаються самостійно вчитися, критично мислити, використовувати набуті знання у повсякденному мовленні та житті. Бо саме початкова ланка є фундаментом формування критичного мислення як пріоритетного напрямку розвитку комунікативної компетентності сучасної особистості.

Таким чином, прийом кубування є ефективною технологією розвитку критичного мислення, як у дітей, так і в дорослих.

Список використаних джерел

1. Пометун О.І., Пироженко Л. В. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. /За ред. О. І. Пометун. – К.І.А.С.К., 2003. – 192 с.
2. <https://pochatkove-navchannya.jimdo.com/2014/11/25/формування-пізнавально-пошукових-здібностей-учнів-шляхом-використання-технології-критичного-мислення/>

УДК 378.016

СУТНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЗА ДОПОМОГОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ

Михальчук М. Ю., студент

*Керівник: Іванова Т. Ю., к.і.н., доцент
(Миколаївський національний університет
ім. В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв)*

Анотація. У статті висвітлена тема необхідності перегляду ролі історичних дисциплін у навчальному процесі вищого навчального закладу; розкрито сутність історичної науки та її функції, що роблять вплив на формування особистості студента; також звертається увага на необхідність організації проблемного навчання у вищій школі для підвищення якості історичної освіти.

Ключові слова: історична освіта, проблемна лекція, проблемне навчання, вища школа, освітній процес.

У сучасних українських умовах активно йде осмислення місця і ролі політичних дисциплін як в системі вищої професійної освіти, так і в середній школі. Свідченням цього є різні наукові конференції, дискусії з приводу створення єдиного підручника історії для середньої школи. Привідом для роздумів і пошуків став не тільки перехід на нове покоління освітніх стандартів, але й переосмислення місця і ролі історії в загальній свідомості і гуманітарному науковому пізнанні.

Такий перехід поставив перед професорсько-викладацьким складом завдання перегляду та оновлення процесу викладання історичних дисциплін.

Змінилися багато складових навчального процесу: зменшилася кількість годин, відведених на викладання історії у ВНЗ, значною мірою змінилися робоча програма і набір історичних дисциплін за різними напрямками; незмінним залишився лише той факт, що

предмет «історія» залишається основним компонентом суспільствознавчої галузі викладання, а значить, є обов'язковим для вивчення у вищій школі.

Варто припустити, що переосмислення ролі гуманітарних дисциплін може йти у подальшому алгоритму:

- 1) коригування мети і завдань історичних дисциплін в контексті компетентнісного підходу;
- 2) облік психолого-вікових особливостей студентів, визначення базового рівня історичних знань та напрямів їх удосконалення;
- 3) виявлення міждисциплінарних зв'язків у процесі викладання історичних дисциплін з урахуванням профілю ВНЗ;
- 4) науково-теоретичне обґрунтування форм і методів викладання історичних дисциплін.

Коригування цілей і завдань у вивченні історії обумовлена необхідністю формування загальнокультурних компетенцій. Вони включають в себе: здатність аналізувати соціально значущі явища і процеси; готовність шанобливо і бережно ставитися до історичної спадщини і толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності; готовність використовувати основні положення і методи соціальних, гуманітарних та економічних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань і т. д. Ці компетенції містять всі аспекти становлення людини як особистості і суб'єкта суспільних відносин [0].

Історія – найважливіша суспільствознавча наука, вивчення якої становить невід'ємну частину загальноосвітньої та світоглядної підготовки фахівців і сприяє інтелектуальному розвитку особистості. Предметом історії є закономірності політичного та соціально-економічного розвитку держави і суспільства. На відміну від інших суспільних наук (філософії, політології, соціології) історія досліджує конкретні форми прояву історичних закономірностей, що виражаються в історичних подіях і фактах. В результаті вивчення історії студент має набути комплексного знання процесу формування передумов, зародження та соціально-політичного розвитку суспільства як частини всесвітньої історії людства, але зі своїми особливостями.

Пізнавальна та інтелектуально-розвиваюча функція виходить з пізнання історичного процесу, як соціальної галузі наукового знання, з теоретичного узагальнення історичних фактів, виявлення головних тенденцій суспільного розвитку. Науковою мовою поняття «історія» часто вживають як процес руху і пізнання в часі. Тому при вивченні курсу вітчизняної історії важливо акцентувати увагу на процесі зародження, становлення і функціонування української народності на різних етапах.

Сутність *практично-політичної функції* полягає в тому, що історія як наука, виявляючи на основі теоретичного осмислення історичних фактів закономірності розвитку суспільства, допомагає глибоко осмислювати науково обґрунтований політичний курс, уникати суб'єктивних рішень.

Історія дає документально точні дані про видатні події минулого. Їх осмислення виробляє погляд на світ, суспільство, закони його розвитку. Світогляд може бути науковим, якщо спирається на суспільну реальність; в суспільному розвитку – це історичні факти. В цьому полягає *світоглядна функція*.

Наступна функція – *виховна*. Вивчення вітчизняної історії виховує у студентства моральність, формує гуманістичні громадянські якості патріота, допомагає зрозуміти такі категорії, як честь, обов'язок перед суспільством, дозволяє оцінювати політичних керівників за результатами їх справ. У процесі вивчення історії відбувається передача новим поколінням історичного досвіду, досягнень культури. Вивчаючи історію, людина оцінює події її учасників, одночасно виробляючи критерії своєї поведінки. Вивчення історії дозволяє людині чітко окреслити ціннісні орієнтири. Історичні знання являють собою потужний інструмент впливу на свідомість, як індивідуальну, так і суспільну [6, с. 132-134].

З цих міркувань виходить ідея концепції історичної освіти. Її центральним елементом є викладання історії як загальноосвітньої дисципліни в школі та вузі – дисципліни, головна мета якої полягає в розвитку у школярів і студентів критичного мислення. У цій задачі, в свою чергу, повинна бути підпорядкована перебудова підготовки професійних істориків і функціонування історичної професії в цілому. Не стільки логіка саморозвитку історичної науки, скільки певне розуміння місця історії в загальній культурі мають при такому підході визначати зміст та форми історичної освіти.

Як поєднати орієнтацію освітнього процесу на формування громадянських і демократичних цінностей з новими технологіями – це питання, яке мають сьогодні вирішити не лише практики, а й теоретики сучасної системи освіти. Все перераховане підводить нас до висновку про те, що наскільки продуманим має бути навчальний курс з історії у формуванні системи історичних знань, підсумком яких стануть знання, вміння та навички студента [3].

В сучасних умовах скорочення аудиторного фонду годин, збільшення частки самостійної роботи студентів принципово важливо зберегти роль викладача як координатора процесу навчання. При цьому він забезпечує цілість сприйняття історичного минулого. Врахування психолого-вікових особливостей учнів, використання міждисциплінарних матриць та інтерактивних форм навчання дозволяє педагогу вищої школи брати участь у формуванні гармонійної особистості студента. В процесі навчання викладачі вузу застосовують різноманітні форми і методи роботи, що дозволяє активізувати увагу студентів

на різних сторонах історичних реалій. Дисципліна «Історія» дає багатий матеріал для формування компетенцій, наприклад, через використання активних методів навчання (проблемних лекцій, семінарів дискусій) [5, с. 122-124].

Створення проблемної ситуації на заняттях з історії є важливим елементом успішного засвоєння нового навчального матеріалу. У літературі з проблемного навчання зустрічаються спроби сформулювати ці закономірності у вигляді типів проблемних ситуацій [2, с. 64].

Проблемна лекція є однією з центральних у системі вузівського навчання. Вона найчастіше починається з питання, щодо постановки проблеми, а подальший виклад навчального матеріалу подається як рішення позначеної проблеми. Застосування проблемних лекцій дає можливість досягнення найважливіших цілей організації навчання: підвищення його мотивації та впровадження технології пошуку; забезпечення самостійного переосмислення та засвоєння нових теоретичних знань студентами; розвиток теоретичного мислення.

Студенти в процесі такого вивчення історії приходять до розуміння неминучості зіткнення думок і необхідності поваги іншої точки зору. Головна мета навчання історії в цьому випадку – навчити студента самостійно мислити і шукати істину, аналітично підходити до будь-яких джерел і різних думок, використовувати багатий фактичний матеріал за умови його аналізу з точки зору причинно-наслідкових зв'язків, методологічного і гносеологічного плюралізму [4].

Використання нових підходів і пошук істини при вивченні тієї або іншої проблеми історичного процесу сприяють розвитку самостійності мислення майбутнього фахівця, створюють умови для вільного самовизначення студента в просторі світоглядів, без чого можливі перекоси в його свідомості і маніпулювання цією свідомістю; сприяють розширенню емоційного потенціалу; формування загальнокультурної компетентності в контексті соціокультурних зразків і тим самим забезпечують самостійність у період подальшої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі: Навчальний посібник. – Харків: ФОП Шейніна О.В., 2009. – С. 100-133.
2. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. – 84 с.
3. Замостьянова Т.В., Кручинская М.В., Рябая С.А. К вопросу о современных тенденциях преподавания истории в высшей школе // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2014. – Т. 26. – С. 531-535.

4. Здерева Г. Современные проблемы методологии исторической науки и преподавания истории в вузе. – URL: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu>;
5. Лернер И.Я. Проблемное обучение. – М.: Знание, 1974. – 164 с.
6. Матюшкин А.М. Проблемы развития профессионально-теоретического мышления. – М.: Педагогика, 1980. – 209 с.

УДК 378.147.157

ПЕРЕВАГИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Лебедєв Д.В. студент

Керівник: Осіння О. А. викладач I категорії

*(Коледж промислової автоматики та
інформаційних технологій ОНАХТ, м.Одеса)*

У сучасному світі при постійно мінливих умовах життя, нестабільному ринку праці і рівні затребуваності професій, вже недостатньо тільки закінчити професійний навчальний заклад. Сьогодні людині необхідно регулярно вдосконалюватися і підвищувати свою кваліфікацію. Комп'ютерні технології та Інтернет розвиваються настільки стрімко, що сприяють формуванню нових способів навчання. Електронне навчання є однією з найбільш доступних форм здобуття освіти.

Питання дистанційного навчання в Україні досліджено у працях Б. Аграновича, О. Адаменко, А. Артюшенко, Х. Беккера, П. Брусиловського, В. Бикова, Г. Кедрова, А. Короткова, О. Крюкова, М. Моїсєвої, Ю. Моїсєва, Ю. Насонова, О. Полат, І. Роберт, Д. Смоліна, Ю. Триуса. У їхніх дослідженнях дистанційне навчання визначено як організація навчального процесу, за якої викладач розробляє навчальну програму, що базується на самостійному навчанні студента [3].

Електронне навчання (e-learning) має на увазі передачу знань, умінь і навичок, і управління процесом навчання за допомогою інформаційно-комп'ютерних, телекомунікаційних технологій та електронних навчальних ресурсів.

Українські фахівці під час створення Українського центру дистанційної освіти розглядають дистанційну форму навчання як таку, за якої використовуються глобальні комп'ютерні комунікації (як Інтернет) та яка базується на індивідуальній роботі студентів із чітко дібраним навчальним матеріалом, а також на активному спілкуванні з викладачами та іншими студентами [4].

Сучасні технології дозволяють опановувати професійними компетенціями у зручний для учня час і в будь-якому місці. Користуючись електронним навчанням, студенти та викладачі мають можливість вдаватися до нестандартних інформаційних джерел, підвищувати продуктивність самостійної роботи.

До того ж з'являються нові способи реалізації творчого потенціалу і здібностей. Електронне навчання може бути використано в різних навчальних програмах (від курсів підвищення кваліфікації до акредитованих програм вищої освіти), які в повному обсязі здійснюють безпосереднє спілкування між студентами і викладачами. Забезпечується така взаємодія, застосовуючи інноваційні освітні технології, комп'ютерні програми, глобальну мережу і т.д. Виділимо деякі переваги електронного навчання:

1. Гнучкість (учень самостійно вибирає необхідний курс навчання, планує час і тривалість занять);
2. Модульність (процес навчання побудований на основі модульної технології, яка забезпечує індивідуальний підхід до кожного студента);
3. Економічна ефективність (не потрібно витрачатися на проїзд до місця навчання і роботи, немає необхідності в оренді додаткових приміщень, до того ж, вартість дистанційного навчання в кілька разів дешевше, ніж традиційного);
4. Нова роль викладача (консультує при складанні індивідуального навчального плану, коригує курс, керує навчальними проектами);
5. Спеціальний контроль якості навчання (дистанційні іспити, співбесіди практичні і проектні роботи та інше);
6. Використання інформаційних і телекомунікаційних технологій. Як і в будь-якій формі навчання, в електронному навчання є ряд проблем.[1]

Розглянемо найбільш важливі з них:

1. Неготовність освітніх установ реалізовувати новітні технології. Причинами є неповна матеріальна база для широкого застосування електронних ресурсів і нездатність педагогів в повному обсязі забезпечити процес навчання на необхідному якісному рівні.

До того ж не кожний освітній заклад оснащено сучасним мультимедійним обладнанням;

2. Висока вартість розробки і впровадження і підтримки електронного навчання;
3. Відсутність електронної інформаційно-освітнього середовища в багатьох вузах країни; забезпечити професійну підтримку педагогам і студентам. [2]

Електронне навчання продовжує розвиватися і вдосконалювати одночасно з розвитком Інтернет-технологій і методів дистанційного навчання. Воно передбачає в найближчому майбутньому забезпечити максимальну інтерактивність і повноцінність процесу взаємодії викладачів і студентів.

Цього можна домогтися шляхом інтеграції різноманітних типів електронних комунікацій.

У даний час популярність електронного навчання продовжує зростати. Застосування нових технологій дозволяє учням не покидаючи свого місця проживання опановувати різними спеціальностями і вдосконалюватися як особистість. Електронне навчання унікально, воно завжди буде актуальною галуззю як в освіті, так і в економіці.

Список використаних джерел

- 1.Набієв І. М. Перспективи дистанційної освіти // Молодий вчений. - 2014. 2.Сатуніна А. Е. Електронне навчання: плюси і мінуси // Електронний науковий журнал «Сучасні проблеми науки та освіти».
3. Мусієнко О. Л. Дистанційне навчання у вищій школі : моделі і технології / О. Л. Мусієнко, О. В. Зелінська // Наука в інформаційному просторі : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.; 29-30 верес. 2011 р. – В 7 т. – Д-к : Біла К.О., 2011. – Т. 2. – С. 66–72.
4. Шостак У. В. Види педагогічних технологій [Электронный ресурс] / У. В. Шостак // Перспективные разработки науки и техники – 2010 : материалы Международной научно-практической конференции; 7–15 ноября 2010 г. / Польша, 2010

УДК 374.28(09)

АКТИВНИЙ ВІДПОЧИНОК ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Фарбей О. Є., студентка

Керівник: Бистріцька І. М., викладач з фізичного виховання

*(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Анотація: ця стаття обґрунтовує необхідність активного відпочинку під час навчального процесу та досліджує підрозділи на які поділяється активний відпочинок.

Ключові слова: активний відпочинок, студент, гімнастика, фізичні вправи, комплекс вправ.

Постановка проблеми: На сучасному етапі розвитку суспільства засоби фізичної культури повинні використовуватися не тільки для загального фізичного зміцнення, вдосконалення спеціальної фізичної підготовки, але й для зменшення впливу процесів втоми під час навчальної та виробничої діяльності людини.

Професійна спрямованість вищої освіти повинна обумовлювати необхідність у процесі формування особистості майбутнього фахівця, особливу увагу звертати на розвиток його

професійних якостей, на професійне виховання. При цьому повинна бути сформована система навчальної та виховної діяльності студента, забарвлення професійною специфікою, яка значною мірою визначає ефективність його майбутньої трудової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Останні дослідження показали, що будь-який рух, будь-яка активність фізична це чи розумова, це не тільки трата енергії, але і її накопичення. Коли людина ходить, бігає, працює або ж насолоджується прекрасним, його дихання стає частіше та серце б'ється енергійніше, інтенсивніше біжить кров по судинах, тканини повніше насичуються киснем і живильними речовинами. Тобто організм сам собі повертає витрачену енергію. Окрім цього, від працюючих м'язів в кору головного мозку надходять імпульси, які підтримують тонус коркових структур і підкоркових утворень, забезпечуючи нормальну роботу дихального і судинного центрів і всього організму в цілому.

Професійна діяльність підготовки майбутніх спеціалістів відбувається в умовах недостатньо провітрюваних приміщень, сидячи, при недостатньому освітленні, різких переходів від отримання зоровими аналізаторами інформації із екрану комп'ютера, збору матеріалів, їх групування, створення різних графіків, таблиць, діаграм, аналізу даних для відповідних висновків тощо. Безпосередні контакти з людьми вимагають витримки, рішучості, сміливості, навичок та вмінь передбачити поведінку і вчинки контакторів. Виникаючі екстремальні ситуації вимагають приймати рішення при малій обмеженості часових можливостей, а також швидко реабілітуватися після нервово-емоційних станів. Перманентна поза характеризується нахилом голови і верхньої частини тулубу уперед, дихання – поверхневе, м'язи шиї, плечового поясу, спини напружені і знаходяться, здебільшого у статичному напруженні. Збудження протягом багатьох годин призводять до дезорганізації гальмівно-збудних процесів, особливо у вищих відділах головного мозку, що несприятливо відбивається на нейрон-гуморальній регуляції багатьох органів фізіологічних систем цілісного організму.

Майже усі студенти скаржаться на прояв стомлення уже наприкінці другої – початку третьої пари навчальних занять, у 80,0-85,5 % зменшення уваги, зниження рівня сприйняття навчального матеріалу. У 65,0-70,0 % стомлюються руки, ноги, спина, очі, трапляються випадки головної болі.

Мета статті: необхідність активного відпочинку під час навчального процесу

Виклад основного матеріалу:

Механізм активного відпочинку – це явище всебічне, на нього здійснюють вплив багато чинників. В його основі лежить індуктивні взаємовідношення між нервовими центрами. Включення в діяльність м'язів, що не беруть участь у трудових процесах, призводить до виникнення у відповідних центрах збудження, яке в силу одночасної негативної індукції ще

більше поглиблює гальмівний процес у центрах стомлених раніше м'язів. Саме по собі гальмування не тільки оберігає нервові клітини від функціонального виснаження, але й активно стимулює протікання процесів відновлення.

Ефект активного відпочинку виникає внаслідок нервово-рефлекторного впливу з визначеним значенням пропріоцептивної імпульсації, що свідчить про провідну роль рухового аналізатора.

Саме виробнича гімнастика являє собою спеціальні комплекси фізичних вправ, направлених на скорочення періоду впрацювання на початку навчання студентів, зниження стомленості та підтримання високої працездатності майбутніх спеціалістів протягом навчального дня (фізкультурні паузи, фізкультурні хвилинки, мікропаузи активного відпочинку і т.д.)

Вступна гімнастика. Комплекс вправ зі вступної гімнастики включає 7-9 вправ, що виконуються на початку навчального дня. Він сприяє скороченню періоду впрацювання і налаштування на навчання. Вступна гімнастика залежно від інтенсивності та темпу виконання вправ здійснює різний вплив на процеси пристосування організму до праці. Завданням вступної гімнастики, являється прискорення протікання фізичних процесів, створення умов для швидкого налаштування організму на трудову діяльність та підтримання протягом тривалого часу високого рівня працездатності за допомогою фізичних вправ, що підібрані з урахуванням специфіки і характеру навчальної діяльності.

Фізкультурна пауза використовується для того, щоб попередити розвиток стомлення, покращити функціональний стан організму і тим самим сприяти дотриманню на високому рівні робочого ритму, концентрації уваги та темпу. Виконання вправ фізкультурної паузи збуджують центри, які не задіяні в роботі, і одночасно викликає глибоке гальмування інших, що беруть участь у трудовій діяльності. Комплекси вправ фізкультурної паузи складаються із 5-7 вправ і виконуються під час навчання протягом 5-7 хвилин. Фізкультурна пауза здійснює найбільш позитивний вплив тоді, коли вона проводиться у момент, який передуює розвитку стомлення, під час перших проявів зниження працездатності.

Фізкультурна хвилинка. Залежно від навчальної діяльності фізкультурна хвилинка проводиться колективно або індивідуально. Фізкультурна хвилинка не вимагає великих витрат часу, що дозволяє їх виконувати декілька разів (4-5) протягом навчального дня, незалежно від того, включена в режим дня фізкультурна пауза чи ні. Дуже корисні ці заняття для людей, чия праця вимагає напруження уваги і носить монотонний характер.

Фізкультурні хвилинки належать до малих форм активного відпочинку, на виконання яких витрачається 1-2 хвилини. Вони складаються із 5-6 вправ.

Методика виконання фізкультурної хвилинки для студентів 1-го курсу

Фізичні вправи	Кількість повторень, разів	Темп виконання	Тривалість виконання, с
Ходьба на місці	8-10 кроків	Середній	6-8
Потягування вгору, з нахилом голови	3-4	Середній	12-18
Повороти тулуба, з рухами руками в сторони	4-6	Середній	10-15
Підтягування ніг до живота із захопленням гомілки руками	4-6	Середній	12-17
Дихальна вправа з рухами руками	3-4	Повільний	5-7
Загальна тривалість комплексу з інтервалами між вправами			45-65

Фізкультурні хвилинки локального впливу направлені на відпочинок тих аналізаторів чи м'язових груп, у яких, перш за все, відчувається втома.

Фізкультурна мікропауза активного відпочинку – це найкоротше форма виробничої гімнастики, тривалість якої 20-23 с. Мета мікропауз – зменшення стомлення шляхом зниження збудження центральної нервової системи, нормалізації мозкового та периферичного кровообігу, зниження стомлення окремих аналізаторних систем. У мікропаузах активного відпочинку використовуються м'язові напруження динамічного, а здебільшого ізометричного характеру: розслаблення м'язів, рухи головою, очима, дихальні вправи, прийоми самомасажу, ходьба уприміщенні тощо. Протягом навчального дня вони можуть використовуватись багато разів, виходячи з необхідності.

Висновки і пропозиції: Активний відпочинок під час навчального процесу повинен бути присутнім у всіх навчальних закладах. При виконанні таких фізичних вправ покращується не тільки фізичне здоров'я студентів, а й їхня концентрація та увага щодо нового матеріалу, якого викладачі намагаються донести до студентів.

У деяких навчальних закладах вже впроваджена система фізичної хвилинки перед заняттями, але таких закладів мало, тому потрібно розповсюдити цю систему якомога більше, для здоров'я студентів.

Список використаних джерел

- Мулик К.В./ Активний та пасивний відпочинок студентів: їх переваги./ Фізична культура, спорт та здоров'я XVII Міжнародна науково-практична конференція, 2017
- Присяжнюк С.І./ Вплив активного відпочинку на підвищення розумової працездатності студентів/ Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова 2016

3. Присяжнюк С.І., Оленев Д. Г., Краснов В. П./ Фізичне виховання студентів як компонент професійної освіти. – 2018. – С. 114 – 116.
4. http://ebooktime.net/book_203_glava_37_8.3._Інституційни.html

УДК 340

ЖІНОЧА РУКА В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВОЮ

Мартинюк К.В., студентка

*Керівник: Ковальова С.Г., Доцент кафедри історії і теорії і права
(Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв)*

Європейський напрямок розвитку України вимагає затвердження європейських цінностей в Українському суспільстві. Однією з таких цінностей є гендерна рівність, яка проявляється як у побуті, так і у здійсненні влади. Подолання гендерних стереотипів при формуванні влади в Україні є важливим завданням сучасною Українською державою. Здатність жінок керувати державою знаходить підтвердження у практиці управління різними державами у різні часи. В даній роботі автор спробує проаналізувати досвід державного будівництва, накопичений середньовічними і ранніми модерними європейськими державами, якими правила жінки.

В історії є безліч прикладів коли жінка, ставши до влади, підіймала державу з колін чи просто розширювала території та удосконалювала країну. Однією з таких жінок є велика княгиня Київської Русі Ольга, яка прославилася на весь світ мудрістю і залізним характером. Вона успішно управляла найбільшою державою Європи з 945 по 964 рр. [1, с. 63] Одним з її найперших успіхів була помста деревлянам. Вона жорстоко придушує древлянський бунт, а також покінчивши з племінним сепаратизмом цим зберігає за Києвом першість і княжий престол [3, с. 8]. Також княгиня Ольга побачивши недоліки всієї державної системи і системи оподаткування впорядковує полюддя, визначивши його розмір і час збору. Вона встановила уроки і оброки – нові системи оподаткування. Залежне населення повинно було їх виконувати в таких розмірах, які б не позбавляли їх засобів для існування. Ольга розпорядилася по всій країні встановити погости – спеціальні місця для збору данини. Княгиня розподілила особисту і державну казну. Ще Ольга проводить реформу управління. Були жорстоко регламентовані дії на місцях княжих дружинників і суддів [2, с. 139]. Княгиня в Києві провела масштабне будівництво і саме в той час з'явився так званий Ольжин двір – княжа резиденція. Вона віддала перевагу дипломатичним засобам ведення зовнішньої політики [5, с. 76]. Ольга здійснила перший офіційний візит до Константинополя де і

приймає християнство [2, с. 138]. Також вона реалізувала першу спробу встановити дипломатичні зв'язки із Західною Європою. А пізніше Ольга спокійно передала правління Святославу, як тільки він почав вимагати цього [6, с. 63].

Ще однією з відомих жінок і неймовірних правительок є цариця Грузії Тамара, яка правила з 1184 по 1213 рр. За ці роки вона зробила стільки, скільки не міг зробити жоден попередній правитель Грузії [7, с. 184]. Цариця завершила розпочате своїми предками – створила досконалу грузинську армію. Вона розширила території своєї країни завоювавши Ерзерум і Темзір, здобувши перемогу над адребільським султаном і ставши переможцем в Шамкорській битві, вразивши цим Апеппського султана Нукардіна. Завдяки військових трофеїв і данини, що збиралася з завойованих територій, Грузія стала однією з найбагатших країн у середньовічному світі. Завдяки цим коштам цариця Тамара побудувала безліч храмів, замків і оборонних споруд [8, с. 57]. Також цариця посприяла розвитку романтичної словесності в прозі і вдосконаленню грузинської мови. Вона зрозуміла, що для продовження її цілей грузинським підданим необхідно мати гарну освіту, тому доклала максимум зусиль для розширення шкільної програми. Дітям викладали астрологію, арифметику, богослов'я, іноземні мови і безліч інших предметів, яким не навчали в інших державах. За часів правління Тамари при дворі збиралися кращі музиканти, філософи, письменники і поети. Саме при її царюванні з'явилася поема «Витязь у тигровій шкурі», в якій Шота Руставелі оспівував людські якості такі як мужність, щедрість і дружелюбність. Цариця розповсюдила християнство серед кавказьких горців. А коли Грузія втратила царицю, могутність держави швидко занепала, потім країну завоювали турки, і «золоте грузинське століття» завершилось.

Також могутньою правителькою була Єлизавета I, яка правила Англією з 1558 по 1603 рр. Вона вміла обирати компетентних радників і розуміла важливість громадської думки. Під час її правління Англія досягла процвітання в промисловості і торгівлі. Майже на всі відомі моря поширилася морська торгівля. Англійські моряки здійснили цілий ряд успішних експедицій, відкриваючи нові шляхи і засновуючи колонії [9, с. 25]. В 1558 р. Єлизавета I уклала акт «про верховенство» в ньому йшлося про відокремлення англійської протестантської церкви від Риму. Єлизаветинська релігійна угода суворо дотримувалася під час її правління й пізніше дала початок виникненню теперішньої Англійської церкви. В 1578 р. були виявлені перші ознаки нового літературного руху, який прийшло з поширенням популярності «Евфюеса» Джона Лілі і «Пастухового календаря» Едмунда Спенсера. У 1590 р. набули популярності твори таких геніїв творчості, як Вільям Шекспір і Крістофер Марлоу. У цей період англійський театр досяг небачених до того вершин. Під час правління Єлизавети були найбільш активні будівельники, драматурги, поети і музиканти. Хоча королева не була покровителькою мистецтв [10, с. 13].

У 1603 р. Єлизавета I померла, а не більш ніж за 20 років після смерті, її вже вважали правителькою золотого віку — образ, який досі домінує у поглядах англійців. Правління Єлизавети відоме як Єлизаветинська ера, що поклала початок політичній могутності Англії та висунула країну на лідерські позиції в Європі [9, с. 190].

Ці жінки є не єдиними які могли якісно вивести свої країни на новий рівень розвитку. Завдяки їхньому правлінню країни процвітали, розвивалась освіта, мистецтво, архітектура й будівництво. Їхня діяльність є прикладом здатності жінок успішно розбудовувати державу, визначити її курс та розвиток. Ці приклади мають сприяти усуненню гендерних стереотипів при формуванні влади в сучасних країнах.

Список використаних джерел

1. Бублик Т. Жінки в історії України - 2008. - № 3. - С. 64-68
2. Василик О. Економічні та фінансові реформи княгині Ольги/ О. Василик, Л. Ларіонова //Фінанси України. - 2003. - № 7. - С.137-140
3. Кралюк П. "Житіє княгині Ольги"/ Петро Кралюк //День. - 2003. - С. 8
4. Правденко С. Постаті Давньої Русі. - 2004. - № 3. - С. 76-79
5. Сліпушко О. Таємниці володарів Русі. — Київ, 2003. — С. 76.
6. Лотоцький, О. Охрещення Ольги - 2006. - С. 62-64.
7. Женщины-звезды в жизни человечества: Сафо, Аспазия, Таис Афинская, Клеопатра, Царица Тамара - 2003. - 141 - 194 с.
8. Губарева, Г. Г. Усі видатні постаті всесвітньої історії. 2007. 155 - 160 с.
9. Грибанов Б. Єлизавета I, королева Англії. - 2010. - 192 с.
10. Лейвак Б. Г. Великие женщины Англии. - 2005. - 95 с.

УДК 373

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Ткаченко М.В., студентка V курсу

Керівник: Іванова Т.Ю., к.і.н., доцент

(Миколаївський національний університет

ім. В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв)

Анотація. Серед дисциплін гуманітарного циклу історія займає особливе місце, так як грає важливу роль в процесі становлення громадянина і розвитку критичного мислення особистості. В умовах скорочення аудиторних годин і одночасного розширення змісту

історичних дисципліни необхідні нові, відмінні від традиційних, методи і дидактичні засоби, що забезпечують формування цілісного світогляду майбутніх фахівців.

В ході роботи використовувалися аналіз і синтез змісту наукових джерел, що відповідають темі і проблематиці дослідження, а також рефлексія і узагальнення діяльності кафедри історії, історичного факультету МНУ ім. В.О.Сухомлинського.

Ключові слова: історія, компетентність, компетентнісний підхід, метод тематичного дослідження, дослідницький підхід, інформаційні технології, модернізація, інтерактивні методи.

Модернізація системи вищої освіти - це відповідь на виклик часу, яке вимагає наявності у випускників вузів таких якостей, як ініціативність, мобільність і конструктивність. У майбутнього професіонала за роки навчання у вузі повинні сформуватися прагнення до самоосвіти протягом усього життя, вміння приймати самостійні рішення, розуміння необхідності використання в практичній діяльності новітніх технологій. Крім того, випускник вузу повинен вміти адаптуватися в майбутній професійній і соціальній сферах [5]. Процес придбання студентами компетенцій фахівця ХХІ ст. може бути успішним лише за умови активної самостійної діяльності молодих людей, в тому числі зі створення власних інтелектуальних потоків інформації [6].

Метою статті є розкрити особливості інноваційних методів викладання історії, адекватних модернізаційних процесів у вищій школі. Дослідження базується на компетентнісному і діяльнісному підходах до освіти.

Вітчизняна вища освіта завжди базувалося на фундаментальних наукових знаннях. Хоча в даний час його дорікають у відсутності прикладної, практичної спрямованості навчання, на наш погляд, налагоджена система семінарських і практичних занять, написання курсових і дипломних робіт завжди сприяла формуванню не тільки первинних умінь дослідницької діяльності, а й загальних уявлень про шляхи вирішення практичних завдань у відповідній професійній сфері [8].

Проблематика застосування нових підходів до викладання історії у вітчизняній і зарубіжній вищій школі неодноразово ставала предметом обговорення і дискусій. Західні автори акцентують увагу на тому, що в більшості європейських країн викладання загальноосвітніх дисциплін завершується в середній школі, а в університетах дається вузькопрофесійна підготовка [9].

Сучасні українські дослідники підкреслюють, що пошук нового змісту і методології викладання історії передбачає перехід до сучасних технологій навчання, при яких логіка історії як навчальної дисципліни відповідає логіці історичної науки і логіці розвитку наукових знань в цілому [1]. Звертається увага на пізнавальне значення історичних уявлень,

що створюються в учнів, яке полягає в наступному: конкретні історичні образи і уявлення є основою формування історичних понять, і чим ширше і багатше зміст образів і картин минулого, тим набагато змістовніші і стійкіше ці поняття [2].

Історія, як навчальна дисципліна гуманітарного циклу, являє собою важливу область загальноосвітньої і світоглядної підготовки юних дослідників та ставить за мету формування у студентів не тільки системного мислення, а й створення цілісного уявлення про світовий історичний процес, про роль українського етносу в загальному земному просторі і еволюціонування його як частини цивілізації. В умовах обмеженого аудиторного навантаження застосування традиційних методів навчання — лекцій, семінарських занять — призводить до поверхневого висвітлення і вельми неглибокому осмисленню історичних подій, явищ і процесів, в зв'язку з чим виникає потреба в пошуку нових форм і дидактичних засобів, прийнятних для впровадження в практику сучасного викладача.

На наш погляд, перспективними є проблемні та ігрові форми навчальної роботи, надають можливість для організації на заняттях наукової полеміки, яка ведеться в невимушеній, вільній манері, без тиску авторитетом з боку викладача. У навчальній дискусії творче осмислення історичних фактів, подій, процесів і явищ поєднується з критичною оцінкою інформації і вирішенням складних проблемних завдань при розгляді минулого з позицій втрачених історичних альтернатив. Перенесення того ж принципу на розуміння студентами реалій сучасності актуалізує в розумовому процесі прогностичну функцію історичного пізнання.

Метод кейс-стаді (case-study), або метод конкретних ситуацій, може бути задіяний, наприклад, при освоєнні тем «Реформація і контрреформація», «Громадянська війна у США», «Колективізація 1930-х років в Україні». Обраний метод сприяє активізації пізнавального процесу на основі розбору реальних ситуацій і спрямований на розвиток загального комунікативного та інтелектуального потенціалу студентів. При використанні кейс-стаді виникає ступеневе знайомство із заявленою проблемою. Спочатку відбувається її колективне обговорення, потім кожен учасник висловлює свою особисту позицію.

Відмінною особливістю методу кейс-стаді є відсутність єдиного правильного рішення, він дає можливість вибору індивідуального алгоритму прийняття рішення і одночасно знайомить з елементами дослідницької роботи. Однак до кейс-стаді, як і методу імітації судових процесів над історичними персонажами, можна звертатися за умови ретельної підготовки студентів, коли вони не тільки накопичили необхідний обсяг інформації, але і придбали стійкі навички комунікації і самостійної роботи.

Великий інтерес у студентів викликають дебати при вивченні теми «Епоха Руїни: Правобережна та Лівобережна Україна», рольова гра «Володимир Великий — святий чи

варвар?».

Ще один із способів підвищення інтересу студентів до історичної науки - це проектна діяльність, що відкриває шлях до глибокого осмислення історичного минулого та його зв'язків з сучасністю, можливості усвідомлення у виявленій обумовленості своєї унікальної позиції як творця історії.

У зв'язку з цим при роботі над проектами актуально використання студентами електронних ресурсів, на яких розміщені історичні архіви [3]. Серед різних способів залучення студентів в дослідницькі проекти, що застосовуються на кафедрі історії, історичного факультету МНУ ім. В.О. Сухомлинського, слід відзначити в першу чергу організацію студентських наукових конференцій, створення студентського наукового товариства [3] і співпрацю з архівами.

Участь в проектах дозволяє студентам включитися в реальну дослідницьку роботу, в ході якої вони висувають гіпотези, шукають вирішення поставлених питань, формують свою точку зору, доводять свою позицію, роблять висновки, освоюють і вдосконалюють інноваційні способи презентації матеріалу [4].

Підсумовуючи все вищевикладене можна зробити висновок, що цілі і завдання, які поставлені перед студентами і викладачами в останніх версіях освітніх стандартів, можуть бути досягнуті за допомогою застосування комплексу інноваційних педагогічних технологій, до яких відносяться проблемні, проектні, ігрові методи і методики, що стимулюють розумову діяльність студентів; діалогові (інтерактивні) форми проведення занять (кейс-стаді, дебати, дискусії), що сприяють взаєморозумінню між викладачем і студентами, спільним рішенням навчальних завдань, набуття учнями позитивних комунікативних навичок.

Описані в даній статті методи викладання історії можуть бути екстрапольовані на інші досліджувані в вузах дисципліни. Проведення занять з історії в нових форматах можливо тільки за умов професійного володіння викладачем способами організації та ведення полеміки, його якісної орієнтації в дистанційних віртуальних навчальних середовищах, високої мотивації та активності студентів, які повинні вміти самостійно знаходити потрібні відомості, обробляти і аналізувати інформацію, включаючи історичні першоджерела.

Список використаних джерел

1. Будяк Л. В. Компетентностный подход в высшем образовании // Вектор науки ТГУ. 2011. № 1. С. 31–35.
2. Волкова И. Е., Иванов С. С. Качество высшего образования в информационном обществе // Открытое образование. 2009. № 2. С. 18–22.
3. Гончарова Н.О. Методика викладання історії у вищій школі: Навчальний посібник. – Харків: ФОП Шейніна О.В. 2009. С. 100-133.

4. Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі: Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної та заочної форми навчання. – Умань : ПП Жовтий О., 2012. — 81–84 с.

5. Звездова А. Б., Орешкин В. Г. Компетентностный подход в высшем профессиональном образовании // Сборник материалов Евразийского научного форума. [Электрон. ресурс]. Санкт-Петербург: НОУ ВПО МИЭП, 2010. С. 6–25. Режим доступа: http://www.miep.edu.ru/uploaded/zvezdova_oreshkin.pdf (22.03.2019)

6. Осмоловская И. М. Инновации и педагогическая практика // Народное образование. 2010. — № 6. С. 184–185.

7. Салимгареев М. В., Суслов А. Ю. Методика ролевой игры в курсе истории в вузе // Управление устойчивым развитием. 2016. № 2. С. 98–102.

8. Сенашенко В. С. О компетентностном подходе в высшем образовании // Высшее образование. 2009. № 4. С. 18–24.

9. Moncrieffe M. L. Teaching history and the changing nation state: transnational and international perspectives // Journal of education for teaching: international research and pedagogy. 2017. Vol. 431. P. 124–126.

УДК 371.68

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ

Бардок К. Д., студент

Керівник: Терещенко Л.А., викладач математики І категорії

*(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

У статті розкриваються питання доцільності використання мультимедійних засобів навчання на заняттях з математики. Надається перелік основних принципів застосування мультимедіа в навчальному процесі.

Ключові слова: мультимедійні технології, мультимедійні принципи навчання.

Сьогодні спостерігається все більший і більший вплив медіа-технологій на людину. Особливо це сильно впливає на дитину, яка з більшим задоволенням подивиться телевізор, ніж прочитає книгу. Мозок дитини налаштований на здобуття знань у формі розважальних програм і набагато легше сприймає інформацію подану за допомогою комп'ютера або проектора. Зі свого досвіду я зрозумів, що чим цікавіше подано матеріал, тим краще він

засвоюється та використовується на практиці. Тому, тема моїх тез „Використання мультимедійних технологій на заняттях з математики” є актуальною.

Метою застосування мультимедійних засобів є прискорення темпів засвоєння найчастіше складної інформації з математики в середніх загальноосвітніх закладах, особливо з теми „Функції”, в якій багато говориться про „властивості функцій”, „графіки”, які краще сприймаються за допомогою візуального ефекту мультимедіа.

Зазвичай використовуються такі принципи мультимедійних засобів навчання:

- *евристичність* (максимально чітке та зрозуміле подання нового матеріалу для засвоєння студентами нових знань);
- *лаконічність* (ефективне викладення більшої кількості інформації за короткий час);
- *фрагментарність* (можливість дозовано викладати матеріал, залежно від швидкості сприйняття студентами);
- *методична інваріантність* (відеофрагменти, ілюстрації можна використовувати на розсуд викладача на різних етапах заняття, переслідуючи різні методичні цілі);
- *ілюстративність* (викладачеві надається можливість ілюструвати теми занять, більш глибоко розкриваючи їх зміст).

Подання навчального матеріалу повинне відповідати не тільки вербально-логічному, але і сенсорно-перцептивному і представлінському рівням когнітивного процесу. Його виклад необхідно орієнтувати на тезаурус і лінгвістичну композицію конкретного вікового контингенту і специфіку підготовки студентів.

Основним технічним засобом мультимедійних технологій, безумовно, є комп’ютер. Звісно, що комп’ютер не замінює викладача, а є лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником. Завдяки своїм можливостям і розвитку технічних засобів мультимедійні технології можуть застосовуватися при проведенні практично всіх видів навчальних занять. Аналіз педагогічної літератури та досвід викладання дозволяють виділити декілька основних аспектів застосування засобів мультимедіа у навчальному процесі при проведенні різних видів занять.

Мультимедійні засоби навчання є універсальними, оскільки використовуються на різних етапах заняття:

- перевірка домашнього завдання;
- під час мотивації як постановка проблеми перед вивченням нового матеріалу;
- сприяння та усвідомлення нового матеріалу;
- формування вмінь і навичок;
- під час закріплення та узагальнення знань;
- для контролю знань;

- перегляд домашнього завдання на наступне заняття.

Таким чином, мультимедіа-технології є на сьогодні одним із найбільш ефективних засобів навчання. Саме тут повною мірою реалізується давній, але до сьогодні правильний принцип методики викладання: краще один раз побачити, ніж сто разів почути.

Список використаних джерел

1. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології // Підручник. 2-ге вид.- К.:Каравела, 2008.-640с.
2. Гаєвський О.Ю. Інформатика: 7-11кл. // Навч.посіб.-К.:А.С.К., 2005.-512с.166.
3. Осіпа Р.А. Інформаційно-комп'ютерні технології в освіті: Навч. посібник. // К.: Міленіум, 2005. – 78 с.
4. <http://sum.in.ua/s/iljustratyvnyj>
5. <http://sum.in.ua/s/fragmentarnyj>
6. https://ukrainian_explanatory.academic.ru/45049/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C
7. <http://slovopedia.org.ua/32/53403/31236.html>

УДК 37

МЕТОД ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ЯК ЕФЕКТИВНА РОДЗИНКА СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ

Яблочко І.В., студентка

Керівник: Колосова О.В. магістр, викладач «спеціаліст вищої категорії»

(ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Горлівський інститут іноземних мов, м.Бахмут)

Сучасний розвиток суспільства потребує конкурентно-спроможних фахівців, які будуть мати змогу оволодіти благами нашої цивілізації й підтвердити рівень власної підготовки. Тому, педагоги повинні впроваджувати новітні методи викладання, аби не просто поліпшити систему освіти, а дійсно отримати результат – кваліфікованих спеціалістів, які зможуть конкурувати на ринку праці.

Мета статті - ознайомлення з новітніми формами та методами викладання й можливості їх продуктивного застосування на прикладі методу візуалізації.

Новітні форми та методи викладання дисциплін поліпшують запам'ятовування й засвоєння великої кількості інформації. Методи навчання допомагають виховати, розвинути

й спонукати учня/студента до дії. Більш того, вони спроможні виконувати контрольню-корегуючу функцію (виправлення помилок через перевірку знань).

На сьогоднішній день випускники вищих навчальних закладів повинні не лише мати низку знань але й вміло їх використовувати. Тому навчання має за мету підготувати професіонала спроможного вирішувати соціальні, економічні та політичні проблеми.

Погоджуючись з Бистровим Ю.Д., вважаю за потрібне зазначити, що поняття «інноваційні методики викладання» є полікомпонентним, оскільки об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти. [1]

Одними з прогресивних методів викладання є методи візуалізації. Подібна технологія допомагає задіяти не тільки органи чуття, але й зору, тому результативність такого методу буде набагато краща, ніж проста лекція чи семінарське заняття.

Методи візуалізації поділяються на:

1. Ментальні карти
2. Інфографіка
3. Інтерактивне відео
4. Використання мемів

Всі вони є дієвими та можуть приносити максимальний результат під час їх застосування. Отож, аби досягти бажаного, викладач має провести психоаналіз особливостей учнів. Таким чином він зможе бути певним, що метод, вибраний ним, є дієвим й актуальним у тій чи іншій ситуації. Тому існує ймовірність комбінування способів викладання дисциплін для набуття очікуваного результату.

Справжній професіонал повинен вміти не тільки впроваджувати новітні методи або викладання, але й гідно працювати з традиційним підходом до навчання учнів. Лише у випадку такої комбінації ви отримаєте бажаний продукт власної діяльності – високий рівень знань.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.-С.75-77
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник./Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – 2007.
3. Попова О.В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці//Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць/ За заг.редакцією акад.І.Ф.Прокопенка, чл.-кор. ВІ Лозової. – Харків: ХДПУ, - 1999.

УДК 81-139

СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

*Литвиненко І.Ф., викладач вищої категорії, викладач – методист
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального і духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. Головним завданням викладача є вибір різноманітних прийомів, форм і засобів представлення навчального матеріалу. Адже головне – зацікавити студента, змусити його самостійно досліджувати певну галузь, вивчати для себе щось нове, тощо. Для того, щоб краще і цікавіше донести до студентів навчальний матеріал, викладачі використовують сучасні інформаційні технології. Нині, одним з найцікавіших способів подачі навчального матеріалу, а також систематизації самостійної роботи студента є, так звані, ментальні карти, які ідеально підходять для використання у закладах вищої, фахової передвищої освіти, можуть бути застосовані у будь-яких видах завдань, залучають студентів різного віку до активного творчого мислення, організації й вирішення проблем. Гнучкість цих карт дозволяє розглядати будь - яку тему або навчальне завдання з української мови, вони можуть використовуватися як для всієї академічної групи, так і індивідуально.

Обсяг навчального матеріалу з української мови, який студент має засвоїти, значний та специфічний за своєю структурою, який орієнтований, як правило, на необхідність запам'ятовування (заучування). Тому, завдання викладача максимально оптимізувати і структурувати матеріал, зробити його більш наочним, зрозумілішим і цікавішим для сприйняття. Саме ці завдання і покликані вирішувати ментальні карти (синонімами даного поняття є: карти знань, інтелектуальні карти, карти пам'яті, карти розуму).

Карти знань – це схеми, які наочно подають різні завдання, тези, взаємопов'язані та об'єднані якоюсь спільною ідеєю. Розглянемо різновиди можливих для використання на заняттях з української мови ментальних карт.

«Ментальна карта» - діаграма призначена для представлення слів, ідей, завдань, пов'язаних між собою та розташованих по радіусу навколо ключового слова або ідеї. Карта пам'яті, реалізована у вигляді діаграми, на якій зображено слова, ідеї, завдання або інші поняття, зв'язані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї. В основі цієї техніки лежить принцип «радіантного мислення», що належить до асоціативних розумових процесів, відправною точкою яких є центральний об'єкт

Стандартні карти (standard maps). Це безліч класичних ментальних карт, що служать для засвоєння, запису ідей і розкриття власної індивідуальності.

Швидкісні карти, або карти-блискавки (speed maps). Ці ментальні карти стимулюють розумові процеси (що я знаю з цієї теми). Картою може стати, наприклад, короткий одноколірний конспект, зроблений перед заняттям. Такі карти можна використовувати після вивчення теми на підсумковому занятті або як засіб діагностики знань.

Майстер-карти (master maps). Це дуже об'ємні карти до цілої галузі знань, наприклад за матеріалами одного семестру. Вони часто складаються безперервно і призначені для загального огляду з усієї теми.

Мега-карти (mega maps). Пов'язані одна з одною, карти називаються мега-картами. Центральна карта (з відносно малою кількістю рівнів) пов'язана з наступними картами, у яких представлені деталі або додаткові аспекти.

Існує ряд онлайн-сервісів для створення карт знань. Наприклад, <http://bubbl.us/>; <http://www.mindmeister.com/>; <https://www.mindomo.com/ru/index.htm> . Отже, розумові карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу, а також зробити процес навчання цікавішим і результативнішим.

Список використаних джерел

1. Озерян О. Поради Тоні Б'юзена з техніки створення ментальних карт [Електронний ресурс] / О. Озерян. Режим доступу : http://sonyah.blogspot.com/2011/11/blog-post_6964.html

УДК 37: 005. 591. 6

КВЕСТ - ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦДИСЦИПЛІН

*Тесленко А.В., викладач I кваліфікаційної категорії,
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Сьогодні у зв'язку зі збільшенням об'єму інформації, який підлягає засвоєнню в період вузівського навчання, а також із необхідністю підготовки студентів до самоосвіти, важливого значення набуває ресурсно-орієнтоване навчання – комплекс методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів, зокрема освітніх інтернет-ресурсів. Одним із засобів організації ресурсно-орієнтованого навчання студентів є технологія веб-квест.

Веб-квести – організовані засоби веб-технологій у середовищі WWW. Особливість даної технології полягає в тому, що вся інформація для виконання завдань самостійної роботи студентів або її частина, знаходиться на різних Веб-сайтах. За допомогою певних гіперпосилань студенти працюють в інформаційному просторі.

Для розв’язання поставленої проблеми вони добирають матеріали в Інтернет, спілкуються між собою і продукують спільне рішення. Веб-квести можуть охоплювати як окрему проблему, тему, що вивчається, навчальний предмет, так і бути міжпредметними. Метою Веб-квесту є самостійне опрацювання частини навчального матеріалу, виконання розрізнених практичних завдань та, на підставі одержаних знань, умінь і навичок, створення власного проекту.

У результаті виконання студентами представлених у веб-квесті завдань самостійної роботи забезпечується міцність знань, формуються практичні уміння й навички пошуково-дослідницької діяльності, необхідних для проведення власних досліджень та підвищення професійної компетентності майбутніх спеціалістів.

Наводимо орієнтовний зразок інструкційної картки веб-квесту «ТЗА».

Мета веб-квесту: пошук інформації в Інтернеті та подальша робота з нею (проаналізувати, систематизувати інформацію).

Центральне завдання: знайти необхідні ТЗА, параметричні характеристики, новини в рамках обраної тематики, які вмотивують студента поглиблено вивчати представлені теми.

Орієнтовні розділи веб-квесту:

1. Вступ – короткий опис теми веб-квесту.
2. Новини.
3. Цікаво почитати (подивитися).
4. Потрібно знати.
5. Використані допоміжні матеріали – сторінка, яка містить посилання на Інтернет-ресурси, що використовувалися для створення веб-квесту.

Порядок роботи:

1. Об’єднатися в групи.
2. Кожен з членів групи повинен вибрати собі одну з ролей. У кожного – своя роль, ролі не повинні повторюватися! Кожна роль припускає виконання певних завдань, упоратися з якими вам допоможуть Інтернет-ресурси. Після виконання всіх завдань члени групи звітують про виконану роботу, обговорюють результати роботи.

ВЕБ-КВЕСТ «ТЗА ...»					
На вибір техпараметр: температура, тиск, витрата тощо					
Спрямова-ність	Ознайомлення з ТЗА	Кількість	20 – 25 студентів	Вік студентів	16 – 17 років
Тип	Веб-квест		Місце проведення	Комп'ютерний клас з доступом до Інтернету	
Завдання	Методичні завдання: активізувати пізнавальну діяльність студентів; розвивати комунікативні, креативні здібності студентів; виховувати зацікавленість обраним предметом та інформатикою як навчальними дисциплінами. Вміння та навички, що формуються: пошук, обробка та застосування інформації; уміння користуватися комп'ютером, працювати з Інтернет-ресурсами, створювати презентації у PowerPoint та буклетів у Publisher, колажів, слайд-шоу, постера, афіші.				
Результат	Створення презентацій у рамках обраної дисципліни. Створення рекламного буклета, фотоколажу, слайд-шоу, постера, афіші.				
Ресурси	Комп'ютер з мережею Інтернет				

Основним методом навчання кожного квесту є проблемно-розвивальне навчання, яке організовується на занятті шляхом створення проблемних ситуацій, що за видом інформаційно-пізнавальних суперечностей включає такі типи: усвідомлення дітьми недостатності попередніх знань для пояснення нового факту; розуміння необхідності застосування раніше засвоєних знань у нових практичних умовах; суперечність між теоретично-можливим шляхом вирішення завдання та практичною нездійсненністю обраного способу; суперечністю між практично досягнутим результатом виконання навчального завдання та відсутністю знань для його теоретичного обґрунтування. Ці типи проблемних ситуацій можуть створюватися безпосередньо педагогам на занятті, або за допомогою квесту.

Отже, квест можна розглядати як нову технологію навчання, що має свої специфічні методи, форми, засоби роботи та може оптимально поєднуватися з традиційними технологіями при викладанні спецдисциплін.

Список використаних джерел

1. Видавництво педагогічної преси та літератури URL : <http://www.osvitaua.com/2017/07/dyj-2017-006/> (дата звернення :12.12.2017).
2. Гапєєва О. Л. WebQuest технологія у навчанні студентів за програмою підготовки офіцерів запасу / О. Л. Гапєєва // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – 2011. – Вип.21.1. – С. 335–340.
3. Грабчак Д. В. Освітній веб-квест як нова Інтернет-технологія навчання елективних курсів з фізики // Інформаційні технології навчання в освіті. URL : http://ite.kspu.edu/webfm_send/299 (дата звернення :12.12.2017).

УДК 37.072

**ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА
ЦІЛЬОВОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ**

*Мацкевич Ю. І., к.е.н., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівниках загострюється в сучасних умовах, веде до природної інтеграції ЗВО і основних роботодавців, споживачів їх послуг. Передбачається, що це є одним з вирішальних факторів розвитку економіки і суспільства. Це передбачає появу нових правових норм і нових типів договорів, які б сприяли ЗВО в підготовці фахівців, а підприємствам - в оснащенні кадрами. Теперішній час - період осмислення досвіду та виокремлення найбільш вдалих форм такої співпраці.

У сучасному світі вимоги до випускників навчальних закладів на ринку праці змінюються: необхідний перехід від хорошого фахівця – до хорошого співробітника. Хороший працівник – це не тільки хороший фахівець, але і людина, яка може працювати в команді, здатний до інновацій, самостійно приймає рішення, проявляючи ініціативу. Цінністю стають не знання, якими володіє випускник, а вміння і практичний досвід їх застосування. Наші освітні заклади традиційно орієнтуються на знання, і в цій якості здатні досягати значних результатів, але сьогодні необхідна ще і спрямованість на підвищення конкурентоспроможності випускника в ринковому середовищі.

Для отримання необхідних трудових ресурсів бізнес-середовище має ставити певні завдання перед вишем на підготовку кваліфікованих кадрів за заявленими напрямками, а виші, відповідаючи на ці завдання, вирішувати їх і випускати на ринок праці суворо певне коло фахівців, які, безперечно, будуть затребувані і влаштовані за отриманими напрямками підготовки.

Одна з актуальних завдань розвитку економіки і суспільства, заснована на знаннях, є організація тісної взаємодії ЗВО і основних роботодавців - споживачів їх послуг. Така співпраця дозволяє роботодавцям дієво брати участь у формуванні та оснащенні програми навчання, закладати в умови спеціалізації свої технологічні «платформи», активно знайомитися з майбутніми випускниками, залучаючи їх для проходження практики та участі в проектах зі своєї проблематики.

Відповідно до статті 6 Закону України "Про освіту" освітня політика України базується на принципах, орієнтованих на досягнення національною системою вищої освіти сучасного світового рівня, відродження її самобутнього національного характеру, докорінне

покращення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу країни.

Одним з основних принципів побудови системи вищої освіти є інтеграція навчання з наукою і практикою, професійна спрямованість навчально-виховного процесу. На основі цього принципу навчальні плани вищих освітніх закладів передбачають теоретичну і практичну підготовку студентів, проведення різних видів практики на виробництві, має метою формування у випускника системи науково-професійних знань та практичних умінь і навичок.

Зміни соціально-економічного характеру, що відбуваються в сучасному суспільстві, не могли не торкнутися систему освіти та її зміст. Змінилися методологічні основи освіти внаслідок формування освітньої парадигми, орієнтованої на особистість, де значущі індивідуальні психологічні та особистісні характеристики людини.

Все це диктує необхідність пошуку найбільш ефективних форм, методів і технологій навчання з метою підготовки практико-орієнтованих випускників. Інноваційний (компетентнісний) підхід в освіті активізує пошук сучасних освітніх технологій і методик навчання майбутніх фахівців.

До найбільш важливих з них, які містять в собі не тільки навчальний вплив, але і відповідні навчальні дії студента, можна віднести: особистісно-орієнтоване навчання, проблемне навчання, метод проектів, метод кейсів, інформаційні та ігрові технології.

Необхідність внесення інноваційних змін в професійну підготовку студентів обумовлена тим, що сьогодні від майбутніх керівників і працівників потрібні не тільки глибокі знання, але і вміння в мінливій ситуації здобувати нові знання та використовувати їх для проектування власної діяльності і діяльності підлеглих.

Жодна компанія не очікує, що молодий фахівець, який тільки що закінчив освітній заклад, зможе відразу включитися в роботу. На думку роботодавців, для того щоб випускник ЗВО перетворився на повноцінного співробітника, потрібно кілька років, і це нормально. Більш того, в багатьох компаніях додаткове навчання і адаптація вчорашнього випускника розцінюється не як прикра необхідність, а як додаткова можливість сформувати його відповідно до власних вимог - прищепити молодим фахівцям елементи корпоративної культури, навчити їх специфіці роботи.

В даний час інтеграція освіти і виробництва може відбуватися за такими напрямками: цільові замовлення на навчання майбутніх або існуючих співробітників компаній у вишах (основна освіта, підвищення кваліфікації); залучення кращих інженерно-педагогічних кадрів для підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців; фінансування та проведення спільних з ЗВО фундаментальних і прикладних наукових досліджень, розвиток інноваційної

діяльності; реалізація спільних з освітніх програм в цілях забезпечення компанії кваліфікованими молодими фахівцями; сприяння впровадженню сучасних методів і технологій навчання на основі нових інформаційних технологій, навчально-лабораторних та навчально-виробничих комплексів з застосуванням інноваційного обладнання.

Список використаних джерел

1 Мартынец Л.А. М 29 Высшее образование и Болонский процесс: учебно-методическое пособие. - Донецк, 2013. – 188с. Режим доступа: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/41/1/посobie_Болонский.pdf, (12.04.2019)

2 Закон України «Про освіту» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145>

УДК 669.156

ВИКОРИСТАННЯ ФРЕЙМОВИХ СТРУКТУР У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Гладун О.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

У формуванні особистості чільне місце належить мові. Вона найглибше пронизує свідомість, підсвідомість людини та доносить величезну частку інформації про зовнішній світ. Через мову людина усвідомлює своє «Я» і наповнює його відповідним змістом. Тому на сучасному етапі особливого значення набуває оптимізація освітнього процесу, що досягається ефективним використанням на занятті як нових, так і традиційних методів роботи зі студентами. Інтенсивне збільшення потоку науково-технічної інформації, зростання кількості навчальних предметів в освітніх закладах, а також обсягу знань з усіх предметів - все це вимагає аналітико-синтетичної обробки навчально-наукового матеріалу з метою його згортання і компактного представлення інформації, яка в ньому міститься. Актуальність цього способу обробки навчального матеріалу зараз зростає ще в зв'язку зі збільшенням кількості підручників з усіх дисциплін, де один і той же матеріал викладається по-різному. Згорнути та компактно представити навчальний матеріал можна шляхом використання фреймового способу подання знань, який отримав свою назву від поняття «фрейм».

Фрейм - стереотип, стандартна ситуація. Фрейм (англ. *frame* — «каркас, остов», «будова, структура, система», «рамка», «окремий кадр фільму» та ін.) — структура, що репрезентує стереотипні ситуації у свідомості (пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації, що базується на такому ситуативному шаблоні.

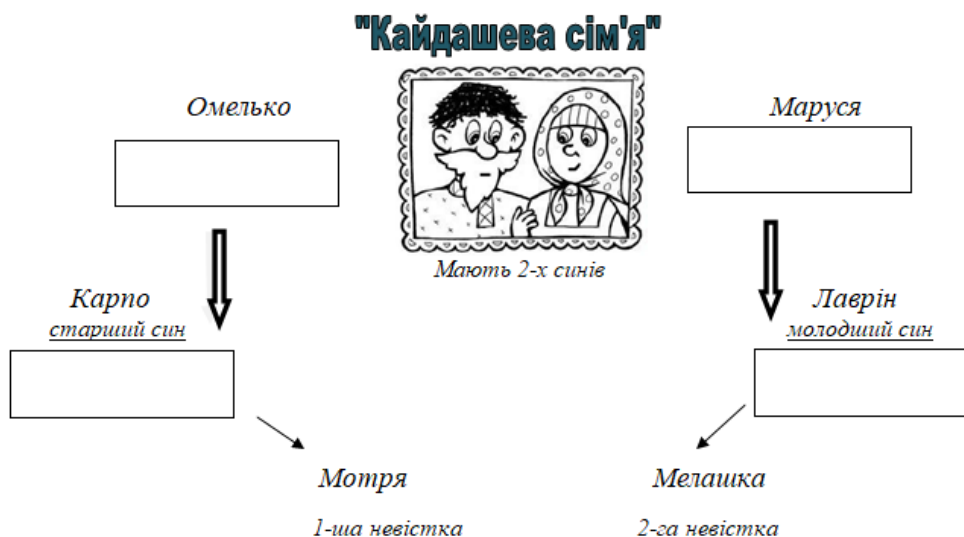

Провісником методу фреймових опор можна вважати метод опорних конспектів Шаталова В.Ф. Метод опор заснований на візуалізації навчального матеріалу у вигляді малюнків, схем, графіків, формул, що дозволяє стискати інформацію та ефективно використовувати зоровий канал, через який надходить від 80 до 90% всієї інформації. На зміну опорним конспектам приходять фреймові схеми-опори. Фреймова схема-опора є абстрактний образ стандартних стереотипних ситуацій в символах. І опорні конспекти, і фреймові схеми дозволяють стискати текст. Відмінність в способах і масштабах компресії. Фреймова схема стискає інформацію в десятки і сотні разів, тому що вона відображає стереотипну ситуацію. Студент використовує фреймові схеми-алгоритми, які легко вкладаються в довготривалій пам'яті.

Методи, що забезпечують освітні стратегії фреймового підходу в навчанні української мови та літератури:

- комунікативні, що дозволяють ефективно вирішувати основні комунікативні завдання спілкування;
- інтенсивні та інноваційні методи зумовлені необхідністю підвищити якість та швидкість навчання.

Водночас викладачеві варто не лише самому створювати фрейми, інтерпретуючи навчальний матеріал, але й спонукати до цього студентів, що будуть формувати загальнонавчальні вміння, необхідні сучасній людині для навчання протягом життя. Як варіант, можна запропонувати студентам тему і назву слотів для самостійного заповнення з використанням різних джерел інформації.

Засоби передачі інформації:

- вербальні (наприклад, гра);
- наочні (наприклад: варіаційний тест, коли для встановлення істинності чи хибності даних тверджень учні повинні обмінятися інформацією, об'єднати її і прийняти рішення;

завдання щодо доповнення незавершених пропозицій, при виконанні якого слід керуватися життєвим досвідом і т.д.);

- технічні (ТЗН);
- засоби НІТ, що забезпечують можливість наочної демонстрації фреймів у вигляді презентацій.

Безперечною перевагою фреймів є те, що вони мають високу ємність, легко використовуються під час проблемного навчання, передбачають самостійну роботу студентів, що в сучасних умовах розвитку освіти є достатньо актуальним.

Фреймові подання знань в освітньому процесі дозволяють істотно підвищити якість і швидкість навчання.

Список використаних джерел

1. Гурина Р.В., Соколова Е.Е. Фреймовое представление знаний: Монография. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 176 с.
2. Колодочка Т.Н. Дидактические возможности фреймовой технологии // Школьные технологии. – 2003. – №3. – С. 27-30.
3. Остапенко А.А., Шубин С.И. Крупноблочные опоры: составление, типология, применение. // Школьные технологии. 2000. №3. С. 19-32.
4. Пентилюк М. Концепція когнітивної методики навчання української мови / Марія Пентилюк, Алла Нікітіна // Дивослово . – 2004. – № 8. – С. 5.
5. <https://www.slideshare.net/polyatikinalyubov/ss-57697499>

УДК 669.156

ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ОБУЧЕННЯ МЛАДШИХ ФАХІВЦІВ В ОБЛАСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Мартінова Т.М, голова ЦК, викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Четверта промислова революція - це перехід на повністю автоматизоване цифрове виробництво, кероване інтелектуальними системами в режимі реального часу в постійній взаємодії із зовнішнім середовищем, що виходить за межі одного підприємства, з перспективою об'єднання в глобальну промислову мережу Речей і послуг. У найближчому майбутньому, щоб бути кваліфікованим на ринку праці, людина повинна буде вміти підлаштовуватися до зміни ситуації і розвивати свої навички відповідно прогресу. Прогрес

не чекатиме нікого: ні бізнес-лідерів, ні педагогів, ні чиновників, ні працівників. Всі повинні брати активну участь в удосконаленні людських навичок і допомогти людям переорієнтуватися на нові технологічні процеси.

Конкурентоспроможна особистість - це особистість, для якої характерні прагнення і здатність до високої якості і ефективності своєї діяльності, а також до лідерства в умовах змагальності, суперництва і напруженої боротьби зі своїми конкурентами.

Педагогічний процес по формуванню конкурентоспроможної особистості, здійснюється по ряду напрямків, серед яких: професійна компетентність; готовність до професійної діяльності; творча активність; здатність до адаптації; духовність.

Компетентнісний підхід до формування молоді конкурентоспроможної особистості в умовах нової освіти допоможе забезпечити досягнення цієї важливої мети. Формування професійних компетенцій в достатній мірі визначається освітніми програмами навчального закладу. Навчальні та робочі програми дисциплін дозволяють в належній мірі виробити і закріпити знання, вміння і навички в процесі теоретичних занять, при виконанні практичних та лабораторних робіт, а також всіх видів практик.

У коледжі викладачі використовують сучасні активні та інтерактивні форми і методи при викладанні профільних дисциплін спеціальності: елементи проблемного навчання, метод проектів, навчальні дискусії та інші. Використовується методика кооперативного навчання (навчального співробітництва), яка ґрунтується на взаємному навчанні при спільній роботі студентів в малих групах.

Компетенція самоосвіти в сучасних умовах освітнього процесу займає одне з провідних місць, оскільки формує здатність самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій нові знання і вміння, бути готовим до самостійної професійної освітньої діяльності в умовах динамічної зміни ринку праці. Її формування найбільш активно здійснюється при виконанні курсових та дипломного проектів.

Розвитку творчих якостей особистості студентів сприяє процес залучення їх до участі у позааудиторних заходах, які на регулярній основі проводяться як в нашому коледжі, так і в інших навчальних закладах міста, області та країни.

У таких заходах відбувається конкурентна взаємодія між студентами, яка передбачає прояви таких важливих для конкурентоспроможного фахівця якостей, як змагальність і суперництво, що підтримує співпрацю між студентами, сприяє усвідомленню власної значущості і причетності до спільної справи.

Набагато важче сформувати систему стійких особистісних якостей. Для цього проводиться велика спільна робота з батьками, що дозволяє знайти індивідуальний підхід до

кожного студента, і, в разі необхідності, звернення до психолога для своєчасної корекції реакцій.

Важко організувати в навчальному закладі такого рівня повноцінне конкурентне навчальне середовище, з огляду на вік і контингент студентів, тому врахування кожним викладачем, і педагогічним колективом в цілому, зазначених напрямків щодо формування конкурентоспроможності сприятимуть професійної успішності і самореалізації випускників на ринку праці, що створюють можливість успішного виконання будь-якої діяльності.

Список використаних джерел

- 1 <http://finance.bigmir.net/business/65363-IV-promishlennaya-revoluciya-kakie-naviki-bydyt-nyjni-v-2020-gody>
- 2 Формування конкурентоспроможності особистості в сфері професійної освіти. Авторська стаття викладача кафедри гуманітарних дисциплін УСПО ЯТЭК Карлсон Т.Ю.
- 3 Анфимова А.Ю. Актуальні проблеми сучасної професійної освіти // Всеросійська наукова конференція з міжнародною участю «Модернізація системи вітчизняної освіти». - URL: <http://econf.rae.ru/article/4858>
- 4 Тітова О. А. Формування конкурентоспроможної особистості в умовах сучасної освіти//Молодий вчений.-2016.- №16.1. - С. 57-60. — URL <https://moluch.ru/archive/120/33337/>
- 5 Мітіна Л. М. Психологія розвитку конкурентоспроможної особистості. М., 2002.
- 6 Шаршов І.А., Макарова Л.Н., Борзих І.Н. Зміст професійного виховання студентів в сучасному вузі // Психолого-педагогічний журнал Гаудеамус. 2016. Т. 15. № 4. С. 31-36.

УДК 378.141

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОГРАМУВАННЯ

*Герасименко О.І. , викладач спеціальних дисциплін
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Анотація. У статті досліджено методи формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні програмування.

Ключові слова: програмування, мотивація, освіта, особисто-орієнтований підхід, активні методи навчання.

Головним завданням навчання у вищому закладі освіти є підготовка студентів, творчо мислячих, які вміють на практиці аргументувати і відстоювати свою точку зору, застосовувати отримані знання та вміння.

Сучасні дослідження з педагогіки та психології ставлять ефективність навчання в пряму залежність від мотивації навчання. Серед основних завдань, що нині стоять перед кожним педагогом, немає інших, більш важливих, і в той же час більш складних, ніж завдання формування у студентів позитивної, стійкої мотивації, яка спонукала б до наполегливої, систематичної навчальної роботи. Це особливо важливо при вивченні мов програмування.

До важливих питань методики навчання основ програмування відноситься вибір мови програмування для вивчення у вищих закладах освіти. Як вважає Н.Вірг, навчання програмування в вузі повинно вестися на основі спеціально створеної мови, в якій відображено всі основні концепції сучасного структурного програмування. З вивченням мови не тільки засвоюється словник та набір граматичних правил, але також відкриваються шляхи до нового стилю мислення.

Важливо показати студентам, що надбані учнями знання при вивченні такої мови дозволили їм швидко і без принципових утруднень опанувати будь-яку мову програмування, яка можливо знадобиться в майбутньому.

На цей час у навчанні програмування існують різні стратегії та підходи, проводяться активні пошуки нових методів, здатних стимулювати стійкий пізнавальний інтерес до процесу навчання.

Визнання особистісно-орієнтованого підходу в якості нової парадигми освіти і виховання призвело до змін у постановці цілей, у відборі змісту, принципів і технологій навчання програмуванню. Найважливіше - знайти диференційований підхід до студента, враховувати його можливості, схильності, потреби. Стосовно до змісту навчання програмуванню необхідна проблемна подача матеріалу. Одним з важливих моментів є те, що акцент робиться не на повідомлення готових знань, а на спонукання студентів до роздумів, до самостійного пошуку інформації, до самостійних висновків і узагальнень, а також створення власних алгоритмів.

Студент і викладач в процесі навчання весь час ставляться в ситуацію вибору. Необхідно також відзначити, що особистісно-орієнтований підхід припускає, що, проявляючи самостійність у виборі того чи іншого методу або алгоритму, студенти виходять зі своїх інтересів, і це надає навчанню особистісний зміст. Цей підхід передбачає також розвиток у них рефлексії, вміння бачити себе «зі сторони», самостійно оцінювати свої можливості.

Відмінністю активних методів навчання від традиційних є те, що вони сприяють активізації мислення студентів. Саме активне навчання формує у студентів пізнавальну мотивацію, але мова повинна йти не про «примус» до активності, а про спонукання до неї;

необхідно створювати дидактичні та психологічні умови породження активності особистості у пізнавальній діяльності. Таким чином, поняття «активне навчання» знаменує собою перехід від переважно регламентуючих, програмованих форм і методів організації дидактичного процесу у вузі до розвиваючих, проблемних, дослідницьких, пошукових, що забезпечує породження пізнавальних мотивів, інтересу до майбутньої професійної діяльності, умов для творчості в навчанні. Як показує практика, студенти беруть активну участь у дискусіях, у рольових, ділових, ситуативних іграх, в різних проектах.

Досвід викладання показав, що активні методи навчання спрямовані на створення сприятливого мотиваційного та емоційного фону на заняттях з програмування, та приводять до розвитку стійкого інтересу до оволодіння нею. Такі форми роботи мають велике значення при формуванні аналітичного мислення студентів, активізації їх розумової діяльності та розкриття творчих здібностей.

Список використаних джерел

1. Жалдак М.І., Рамський Ю.С. Інформатика: Посібник для студентів пед. інститутів. - К.: Вища школа, 1991. - 320 с.
2. Зязюн І.А. Філософія сучасної професійної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. - К.: Віпол, 2000. - СП-57.
3. Кузнецов Л. А., Кариев С. Основные направления совершенствования методической подготовки учителя информатики в педагогических ВУЗах // Информатика и образование. - 1997. - №6. - С. 13-20
4. Белоусова Л.И., Пожар Н.В. Организация групповой работы на занятиях по информатике. / Тези доповідей міжнародної науково-технічної конференції «Комп'ютер: наука, техніка, ехнологія, здоров'я». - Харків: ХДПУ, 1997.

УДК 374.013.83

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ

*Ходзицька Л.В. заст. директора з ВР, викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Однією з актуальних проблем вищої освіти в Україні є недостатня співпраця вишів та підприємств-роботодавців у напрямку підвищення практичної підготовки фахівців. А з урахуванням постійного оновлення сучасних технологій на виробництві та недостатньої матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів - впровадження нових форм навчання у

освітній процес є сьогодні актуальним питанням.

Дуальна освіта як спосіб навчання (50/50 теорія в навчальному закладі і практика на виробництві) вперше було випробувано в Німеччині в 1970-х роках. Цю німецьку систему, що об'єднує державну професійну школу з виробничим навчанням, взяли за зразок і використовували багато країн для реформи власних систем освіти.

За дуальною системою навчання здійснюється в Німеччині, Австрії, Словаччині, Швейцарії, Данії, Нідерландах, Франції, Китаї та деяких країнах Азії. Зміст та структура освіти мають суттєві відмінності в різних країнах Європейського союзу, але мета в усіх одна - одночасне надання теоретичних знань та практичних навичок в процесі навчання. В умовах сучасного виробництва студенти мають можливість вивчати безпосередньо на робочому місці сучасну техніку, обладнання і технології. Саме такий підхід дозволяє майбутнім випускникам стати висококваліфікованими фахівцями і головне відповідати сучасним вимогам ринку праці.

Метою впровадження елементів дуальної системи в Україні є ліквідація основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, нівелювання розриву між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищення якості підготовки кадрів з урахуванням вимог роботодавців в рамках організаційно-відмінних форм навчання

Дуальність вищої освіти передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфери з підготовки кваліфікованих кадрів певного профілю в рамках організаційно-відмінних форм навчання. Головне завдання упровадження елементів дуальної форми навчання - усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх фахівців, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом, та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців.

Водночас, дуальна форма здобуття освіти не повинна абсолютизуватись. Слід розуміти межі, в яких дуальна форма здобуття освіти є ефективною. Крім того, дуальна освіта спрямовується лише на адаптацію здобувача освіти до першого робочого місця, що відповідає кваліфікації, яку він здобуває.

Дуальна система: усуває розрив між теорією і практикою в процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; відкриває додаткові можливості підвищення ефективності підготовки робітничих кадрів; дозволяє враховувати вимоги роботодавців щодо формування професійних компетенцій та показників оцінювання майбутніх кваліфікованих робітників; стимулює роботодавців інвестувати в освіту, оскільки в результаті вони отримують якісно підготовленого робітника; сприяє більш різнобічному професійному розвитку здобувача освіти, формує нову психологію молодого фахівця;

підвищує мотивацію для отримання знань і набуття професійних навичок, забезпечує високу ступінь соціалізації, адаптації у виробничих умовах наближених до реальності; сприяє розробленню стандартів нових сучасних професій та організації нових робочих місць, соціалізації молоді. Перспективи впровадження дуальної системи: поширення досвіду у закладах вищої освіти; підготовка супроводу щодо специфіки державного бюджету та їх ефективне використання; привертання уваги суспільства до проблем підготовки кадрів.

Список використаних джерел

1. Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці у Німеччині [Електронний ресурс] // Порівняльно-педагогічні студії. — 2009
2. Лисинкина О.С. Дуальна освіта: проблеми реалізації // Сучасна система освіти: досвід і перспективи, 2015.
3. Терещенкова О.В. Дуальна система освіти як основа підготовки фахівців // Концепт.-№4.-2014.
4. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою освіти в Україні

УДК 371.134:371.38

ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ У ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ

Босенко К.О., викладач спеціаліст

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Формування професійної спрямованості є комплексною проблемою, яка включає соціально-економічні, психолого-педагогічні і медико-фізіологічні аспекти. Для успішного професійного становлення студентів необхідно, щоб у освітньому процесі у них, в основному, завершилось їх професійне самовизначення, тобто сформувалось відношення до себе як до суб'єкта власної діяльності. Потрібно не тільки добре засвоїти фундаментальні знання з основ наук і відповідні їм умови і навички, але і опанувати спеціальними знаннями, операційною стороною професійної діяльності

Серед найрізноманітніших форм організації занять найбільше зацікавлення

у студентів викликають ігри, ігрові ситуації, оскільки саме вони наближають освітній процес до реального життя, сприяють формуванню практичних умінь і навичок, забезпечують практичну спрямованість навчання.

Актуальність обраної мною теми я бачу в тому, що, по-перше, ділова гра виступає як форма, в якій найбільш успішно можуть освоюватися зміст нової діяльності, по-друге, це

емоційна опора особистості, по-третє, як елемент творчого самовираження, прояву самостійності і активності в середовищі однолітків. Все це в сукупності дає поштовх у самоствердженні і самореалізації підростаючої людини.

Ділова гра - це моделювання реальної діяльності у спеціально створеній проблемній ситуації. Вона є засобом і методом підготовки та адаптації до трудової діяльності та соціальних контактів, методом активного навчання, який сприяє досягненню конкретних завдань, структурування системи ділових стосунків учасників. Її конструктивними елементами є проектування реальності, конфліктність ситуації, активність учасників, відповідний психологічний клімат, міжособистісне та міжгрупове спілкування, розв'язання сформульованих на початку гри проблем.

При викладанні дисципліни «Стандартизація в машинобудуванні» ділові ігри використовуються з метою закріплення знань, які студент здобуває у процесі лекційних занять, самостійної роботи, а також для забезпечення виконання курсового проектування зі спеціальності та дипломного проекту.

Ділова гра належить до методів навчання, які забезпечують активну творчу діяльність студента, створюють умови для підвищеної мотивації та емоційності, розвивають критичне мислення.

Таким чином, застосування ділових ігор під час навчання дає змогу максимально наблизити освітній процес до практичної діяльності, врахувати реалії сьогодення, приймати рішення в умовах конфліктних ситуацій, відстоювати свої пропозиції, розвивати в учасників гри колективізм та відчуття команди, отримати результати за досить обмежений час. У спеціально створених умовах студент "проробляє" найрізноманітніші виробничі ситуації, які дають йому змогу сформувати світогляд, відстояти свою позицію.

УДК 378.147

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБОВО ОРІЄНТОВАНИХ РОЗВИВАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ТРАНСПОРТНИХ ДИСЦИПЛІН

Букіна М.Д., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Сучасна освіта без використання інтерактивних методів і мультимедійних технологій практично не можлива. Це дозволяє представити учбовий матеріал не лише в традиційному, але і в доступнішому сприйнятті для студентів візуально-вербальному вигляді. Найбільший ефект для студентів інтерактивні методи приносять при їх комплексному застосуванні в

процесі освоєння учбової дисципліни. І у поєднанні з традиційними видами учбової роботи досягається більш висока ефективність в підготовці фахівців. Орієнтація на нові цілі освіти - компетенції - вимагає не лише зміни змісту предметів, що вивчаються, але і методів і форм організації освітнього процесу, активізацію діяльності студентів що навчаються в ході зайняття, наближення тем до реального життя і пошуків шляхів рішення виникаючих проблем.

Результати проведеного дослідження, а також аналіз науково-педагогічної літератури з цієї проблеми дозволили зробити висновок, що об'єктивні потреби суспільства роблять актуальним широке впровадження особово орієнтованих розвиваючих технологій. При такому навчанні формуються і розвиваються такі якості, як самостійність студентів, відповідальність за ухвалення рішень; пізнавальна, творча, комунікативна, особова активність учнів, що визначають поведінкові якості компетентного працівника на ринку праці і сприяють соціалізації особи.

В умовах розвиваючого навчання необхідно забезпечити максимальну активність самого учня в процесі формування ключових компетенцій, так як останні формуються лише в досвіді власної діяльності. Відповідно до цього багато дослідників пов'язують інновації в освіті з інтерактивними методами навчання, під якими розуміються «... всі види діяльності, які вимагають творчого підходу до матеріалу і забезпечують умови для розкриття кожного учня»

Метод проектів можна розглядати як одну з особово орієнтованих розвиваючих технологій, в основу якої покладена ідея розвитку пізнавальних навичок учнів, творчої ініціативи, вміння самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння прогнозувати і оцінювати результати власної діяльності.

Випускник освітньої установи в сучасних умовах для адаптації до мінливих життєвих ситуацій, у тому числі в професійній діяльності, повинен мати широту знань, вміння їх інтегрувати і застосовувати для пояснення явищ, що оточують його. Усе це підтверджує необхідність використати в проектній діяльності, проектів практичної спрямованості, закріплення теоретичних знань по дисципліні "Технологія і організація перевезень" на основі самостійно виконаних розрахунків, а також розвиток творчих здібностей і ініціативи при рішенні завдань планування транспортного процесу. В процесі виконання завдань студентами глибше засвоюються питання технології і організації автомобільних вантажних і пасажирських перевезень.

Набутий учнями досвід практичної діяльності може бути використаний для вирішення проблем, що виникають у повсякденному житті, в побуті, на виробництві. Практико-орієнтовані завдання підвищують ефективність освітнього процесу за рахунок підвищення

мотивація до освоєння даної області пізнання, яка проявляється тільки в умовах особистісно значущих для учнів.

Освітній процес протікає таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання. Спільна діяльність студентів в процесі засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Колективний пошук істини стимулює інтелектуальну активність суб'єктів діяльності. Така взаємодія дозволяє навчаються не тільки отримувати нове знання, а й розвивати свої комунікативні вміння: вміння вислуховувати думку іншого, зважувати і оцінювати різні точки зору, брати участь в дискусії, виробляти спільне рішення, толерантність та ін.

При цьому слід враховувати, що метод проектів і кейс-метод в більшій мірі в порівнянні з іншими нами описаними методами сприяють формуванню таких компетенцій, як вміння виділяти проблему і знаходити шляхи її вирішення, оцінювати власну діяльність, відповідальність.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що навчає доцільно поєднувати різні методи і форми організації освітнього процесу, щоб досягти найбільшого ефекту від їх використання.

Розглянуті інтерактивні методи можуть бути застосовні при навчанні різних дисциплін в професійних освітніх установах як середнього, так і початкового, і вищої професійної освіти для формування компетенцій. А в своїй концептуальній основі - при проектуванні інноваційних педагогічних технологій, що забезпечують підготовку висококваліфікованих професійних кадрів.

УДК 373.7 (Б-61)

ВПЛИВ РИНКУ АВТОТРАСПОРТНИХ ПОСЛУГ У М.МАРІУПОЛІ НА ПІДГОТОВКУ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 275 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

*Білокузов О.В., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Зміни в державно-політичному устрої та соціально-економічному житті серйозно впливають на систему вищої освіти. У зв'язку з цим освіта повинна чутливо реагувати на запити ринку праці, орієнтуючись на зміну ситуації.

Сьогодні роботодавці, працюючи в сучасних економічних умовах, висувають підвищені вимоги до випускників, вимагаючи від них результату фактично з моменту працевлаштування. Ці вимоги є передбачають наявність досвіду роботи, професіоналізм, уміння застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, здатність приймати рішення.

Дана ситуація безумовно вимагає якісної підготовки висококваліфікованих фахівців, з набором необхідних компетенцій, що задовольняють вимогам роботодавців і дозволяють ефективно здійснювати професійні види діяльності, що і задає вектор спільної роботи вищих навчальних закладів і роботодавців.

Якість підготовки визначається, насамперед, глибиною і міцністю професійних знань, умінь застосовувати їх на практиці, а також придбанням конкретних навичок, що характеризують практичну цінність випускника.

Професійна освіта повинна чутливо реагувати на запити ринку праці, орієнтуючись на вимоги сьогодення. Від молодих фахівців, окрім професійних компетенцій, вимагаються здатність до перенавчання, універсальність, гнучкість, швидко освоювати нові технології.

В зв'язку з цим потрібний інший підхід в організації і забезпеченні навчального процесу.

Актуальність проблеми адаптації студентів до професійної діяльності обумовлена тим, що за період навчання у молодшого спеціаліста повинні бути закладені основи професіоналізму, сформуватися потреба та готовність до безперервної самоосвіти в мінливих умовах.

Важливим напрямком у реалізації адаптації студентів транспортних спеціальностей до подальшої професійної діяльності є тісна взаємодія з потенційними партнерами, а також облік і аналіз їх вимог та рекомендацій у процесі розробки навчально-методичної і програмної документації по підготовці молодших спеціалістів.

Спільна робота з роботодавцями дозволяє модернізувати освітній процес, сформулювати та довести до студентів професійні компетенції і вимоги роботодавців.

Зовсім очевидно, що зберегти свої позиції на ринку освітніх послуг, добитися суспільного визнання та, тим самим забезпечити поступальний розвиток, сьогодні зможуть лише ті навчальні заклади, які зможуть налагодити взаємодію, насамперед, з потенційними роботодавцями, а також органами виконавчої влади на місцях та іншими профільними навчальними закладами.

Список використаних джерел

1. Кругликов, Г. И. Методика профессионального обучения с практикумом: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Г. И. Кругликов. - М.: Издат. центр «Академия», 2005. -288 с.

2. Професійна освіта: Словник / За ред. Н.Г. Ничкало. - К. : Вища школа, 2000. - 153 с.
3. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. - Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. - 364 с.

УДК 669.156

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ

*Остапчук К.В., викладач другої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

В умовах сучасного навчання, коли центром освітньої діяльності є студент, а головним завданням кожного викладача – формування всебічно розвинутої гармонічної особистості, все більш актуальним стає застосування сучасних методів навчання, що враховують індивідуальність кожного студента.

Моя мета, не лише передати студентам окреслену програмами та підручниками систему знань, а й підготувати їх до повноцінної плідної життєдіяльності в сучасному суспільстві.

Сучасна людина повинна мати винахідливе мислення, знаходити шляхи розв'язання проблем у будь-якій ситуації, працювати в команді, бути здатною приймати рішення, активно використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у всіх галузях своєї діяльності.

Отже, своїм найголовнішим завданням вбачаю створення умов для розвитку комплексу рис, які забезпечують інформаційно-комунікаційну компетентність та соціальну мобільність випускника, здатного орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнічного суспільства.

З метою реалізації вищезазначених завдань та принципів в основі своєї діяльності я застосовую інтерактивні методи навчання інформатики, згідно яких слід дати студентам не лише теоретичні знання, а й навчити їх думати, обговорювати, досліджувати та застосовувати предметний матеріал.

В ході впровадження мною інтерактивних методів навчання на заняттях з Інформатики, мною були зроблені наступні висновки: за умов такого навчання кожен студент відчуває себе залученим до всієї роботи та необхідним. Студенти вчаться вільно висловлювати свої думки, не боятись говорити, та вміти слухати інших.

УДК 669.156

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ЯК ПОКАЗНИК МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА***Сафронова О.В., викладач I категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Якість навчання великою мірою забезпечується змістом вищої освіти, яка є процесом передачі сукупності систематизованих знань і процес набуття практичних навичок, які дозволяють виконувати теоретичні і практичні завдання за профілем підготовки.

Важливе місце в структурі професійної діяльності викладача вищої школи, є впровадження елементів сучасних педагогічних технологій.

Проблема інноваційного розвитку освіти і освітніх інновацій є актуальною, тому що вона викликає широкий суспільний і науковий резонанс. Інноваційна освітня діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу педагогів і стосується не лише створення та поширення новизни, а і зміни у способі діяльності, стилі мислення учасників навчально-виховного процесу. Тому, впровадження й систематичне використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і викладачів, інтенсифікації навчального процесу, появі стійкої зацікавленості навчанням, підвищенню мотивації пізнавальної діяльності, формуванню потреби в самонавчанні, саморозвитку, умінню самовизначатися в навчальній діяльності; у викладача змінюється позиція, він стає носієм нового педагогічного мислення і принципів педагогіки співробітництва, професіоналом, здатним до проектування і перепроєктування своєї діяльності.

УДК 372.8 (Т – 35)

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ***Терентьєва Л.В. викладач I категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Людство сьогодні перебуває в технологічній фазі науково-технічної революції, коли стрімко міняється техніка й технології, і щоб встигнути за запаморочливими новинками, щоб не відчувати себе викинутим за борт сучасного життя, треба постійно вчитися.

Використовуючи різні інноваційні технології можна створити умови для мотивації саморозвитку, що мають на увазі перехід від здійснення традиційного процесу навчання до комплексного забезпечення необхідними можливостями студента як особистості, що розвивається.

Оскільки мотивація студентів до навчання є однією із основних складових навчально-виховного процесу, то спрямованість дій будь-якого викладача визначається його прагненням і життєвою необхідністю підвищити рівень мотивації навчання студентів – від негативного і нейтрального до позитивного, відповідального, дієвого.

З поміж запропонованих сьогодні великої кількості інноваційних технологій я надала перевагу роботі в режимі інтерактиву. Метою моєї роботи було розглянути прийоми використання інтерактивної технології навчання, які можуть бути використані на заняттях фізики для підвищення рівня мотивації студентів, активізації їх пізнавальної діяльності, пробудження творчої активності, посилення інтересу до навчання, підвищення продуктивності заняття.

Мотивація навчання – серйозний важіль впливу на успіхи студентів. Чим більше навчальне завдання дозволяє студенту почуватися компетентним та ефективним, тим вищою в нього буде мотивація до навчання, що в свою чергу допоможе вплинути на підвищення рівня навчальних досягнень студента.

УДК 371.13

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

*К.О.Поклонська, викладач І кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

У сучасному світі мабуть немає галузі, де б не використовувався комп'ютер і освітня галузь не є виключенням. Інтерес до вивчення предмету багато в чому залежить від того, як проходять заняття. Застосування комп'ютерної техніки на заняттях дозволяє зробити його нетрадиційним, яскравим, насиченим, наповнюючи його зміст знаннями з інших наочних областей, що перетворюють математику з об'єкту вивчення в засіб отримання нових знань.

Ефективність застосування нових інформаційних технологій на заняттях математики обумовлена наступними факторами:

- 1) різноманітність форм представлення інформації;
- 2) висока степінь наочності;

3) можливість моделювання за допомогою комп'ютера різноманітних об'єктів і процесів;

4) звільнення від рутинної роботи, що відвертає увагу від засвоєння основного змісту;

5) можливість організації колективної та індивідуальної дослідницької роботи;

6) можливість диференціювати роботу студентів у залежності від рівня підготовки, пізнавальних інтересів та ін., використовуючи сучасні інформаційні технології.

Комп'ютерні математичні системи дозволяють швидко й ефективно проводити обчислення, розв'язувати задачі з алгебри, геометрії, математичного аналізу, статистики (знаходити межі, диференціювати, інтегрувати, будувати графіки, діаграми, зображувати стереометричні фігури). Грамотне застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі:

- підвищує фундаментальність математичної освіти;
- викликає інтерес до вивчення математики;
- сприяє інтеграції освітньої системи з освітніми системами найбільш розвинених країн світу, де подібні методи навчання вже застосовуються;
- дає можливість брати участь у міжнародних, дистанційних проектах.

Банк комп'ютерних програм може складатися з наступних програм: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Gran2D, Gran3D, Paint, Advanced Grapher, Functor-2.5, 3D-Grapher, 3DS max 5.0, «Курсматематики-2000», KoMnac-3D LT 5.10, Mathematics Encyclopedia, Coreldraw, Adobe Photoshop, Mathematics Encyclopedia.

УДК 378.027.7

СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТРАНСПОРТНИХ ДИСЦИПЛІН

Козельська К.А., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Розглянуто досвід впровадження інтерактивних технологій та проблемного навчання у найбільш розвинутих державах світу. Визначено сучасні вимоги та складові компетентності спеціалістів з автоматизації. Стимулювання навчально-пізнавальної діяльності реалізується комп'ютерними програмами: навчальними, імітаційними та моделюючими, за допомогою розвиваючих ігор. Використання макетів автомобільних пристроїв з імітуванням пошкоджень адаптує навчальний процес до практичного засвоєння матеріалу. Розглянуто умови реалізації та завдання викладача при проблемно-орієнтованому навчанні. Втілення

інтерактивних технологій у підготовку студентів з дисципліни «Правила і безпека дорожнього руху» сприятиме формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця з автоперевезень.

Більшість складових мотивації особистості не є стійкими утвореннями і постійно змінюються. Найстійкішими є мотиви, які можуть проявлятися однаково у різних ситуаціях і обставинах.

На зміну мотивації впливають такі фактори, як стан здоров'я, складність завдання, тиск з боку керівника чи оточуючих, вимоги і т.д. Необхідно враховувати також внесок факторів конкретної ситуації та, по можливості, послабляти негативні і підсилювати позитивні фактори.

Забезпечення викладачем кожного етапу мотиваційного циклу в навчанні може здійснюватись за допомогою спеціальних прийомів і методів при викладанні транспортних дисциплін.

Початком і необхідною умовою процесу засвоєння навчальної інформації є увага. Само це психічне явище забезпечує вибір з оточуючого середовища особистісно значущих сигналів і відкидає з сфери психічного аналізу все неактуальне в даний момент. Враховуючи те, що навчальна інформація, яка надається в навчальному процесі, як правило, складна і велика за обсягом, навіть усвідомлення її значущості і необхідності у майбутньому не може забезпечити тривалу константність її сприйняття і опрацювання психікою. Будь-які сильніші і актуальніші подразники відволікають увагу учня. В зв'язку з цим первісним завданням будь-якого вчителя є забезпечення уважності учня, яке побудоване на усвідомленні особливостей цього психічного явища.

Необхідною основою для сприйняття і засвоєння навчального матеріалу, його переходу в знання є розумова діяльність або мислення. Саме мислення відіграє провідну роль у процесі навчання.

Для забезпечення ефективності реалізації мислення і уявлення необхідно усвідомлювати особливу роль самоорганізації, знати прийоми і правила активізації розумової діяльності.

Вивчення найбільш поширених сучасних освітніх технологій обґрунтовує доцільність застосування інтерактивних технологій для посилення ефективності навчання. Основна стратегія повинна бути спрямована на організацію середовища для самонавчання, експериментальних та практичних занять, де студенти мають можливість опановувати цілісну професійну діяльність. Подано результати дослідження методів, форм і засобів реалізації інтерактивного методу навчання у навчальному процесі. Визначено сучасні вимоги та складові компетентності спеціалістів з перевезень. Розкривається сутність, класифікація

форм та методів інтерактивного навчання, пропонуються технології і форми втілення методу при проведенні занять з дисциплін професійного циклу для студентів спеціальності 275 : «Транспортні технології». Розглянуто умови реалізації та завдання викладача.

Список використаних джерел

1. Вергасов В.М. Активізація розумової діяльності студента у вищій школі. - К .: Вища школа, - 1979. - 216 с.
2. Лещинський В.М., Кульневич С.В. Вчимося керувати собою і дітьми: Педагогічний практикум. - М .: Просвещение: Владос, 1995. - 240 с.
3. Маркова А.К., Матіс Т.А., Орлов А.Б. Формування мотивації навчання. - М.: Просвещение, 1990.. - 192 с.
4. Практична психологія для викладачів. - М .: Інформаційно-видавничий дім «Філін», 1997. - С. 242 - 243.
5. Якунін В.А. Педагогічна психологія: Учеб. посібник / 2-е вид. - СПб .: Изд-во Михайлова В.А. 2000. - С. 130 -150.

УДК 37.015.311

ПОШУКОВО – ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПІДХІД НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИКИ – ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО ЗАНЯТТЯ

*Березіна І.І., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Враховуючи зміну сучасної парадигми освіти та підвищення значення самостійної роботи, лекція залишається однією з основних форм навчальної діяльності студентів. Використання ж дослідницького підходу під час лекції розширює її функціональні можливості. Організація лекційного заняття на засадах дослідницького підходу дає можливість визначати зміст та напрямок як інших аудиторних занять, так і позааудиторної самостійної роботи, що дозволяє активізувати як навчальну, так і дослідницьку роботу студентів за рахунок створення проблемної ситуації чи завданні проблемних питань.

При цьому, саме під час лекції, занурюючись у дослідницьке середовище, створене викладачем, студент вчиться абстрагувати, моделювати, ідеалізувати та формалізувати об'єкт чи явище, що досліджується, проводити теоретичний аналіз і синтез, робити індуктивні та дедуктивні висновки. Але необхідно також зауважити, що впровадження дослідницького підходу приводить до скорочення змісту навчального матеріалу під час підготовки та структурування лекції. Це пов'язано з тим, що значна увага під час її викладу

буде приділятися визначенню суті та особливостям і закономірностям досліджуваних явищ чи об'єктів через створення проблемної ситуації.

Висновки. Під час дослідницької діяльності студентів перехід від аналізу та синтезу навчальної інформації до абстрактного моделювання об'єкта чи процесу та до експериментальної перевірки гіпотези є дуже важливим, бо реалізує своєрідну циклічність наукового пізнання – "проблема – гіпотеза – експеримент – висновки – проблема". Таким чином, принцип зв'язку теорії з практикою та дотримання логіки наукового пізнання нами реалізуються через єдність лекційних, лабораторних, розрахунково-практичних та семінарських занять індивідуального характеру, що відображається у запропонованій моделі навчального дослідження.

Список використаних джерел

1. Гловин Н.М. В.Є. Формування дослідницьких умінь з дисциплін природничо-математичного циклу в студентів агротехнічного інституту в процесі фахової підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. "Теорія і методика професійної освіти" / Н.М. Гловин. – К., 2007. – 20 с.
2. Закон України "Про освіту" // Голос України. – 1996. – 25 квітня. – №77
3. Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів. / за ред. проф. М.І. Панова. – Харків.: 2003. – 336с.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень студентів: [навч. посібник] /Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2003р. – 193 с.
5. Кулешова В.В. Формування пошуково-дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів: навч.-метод. посіб. для викладачів та самостійної роботи студентів інженерно-педагогічних спеціальностей / В. В. Кулешова. – Харків: УПА, 2007. – 91с.
6. Рогозіна О.В. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів трудового навчання: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Рогозіна О. В. – К., 2007. – 215 с.

УДК 378.016

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ – ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТІ З МАТЕМАТИКИ

Славінська Л.М., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Сучасна освіта — це освіта для людини. Її стрижнем є розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання здатності до самоосвіти і саморозвитку особистості, яка вміє

використовувати набуті знання і вміння для креативного розв'язання проблем, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію.

Виникає проблема: якими повинні бути умови середовища, щоб кожен студент міг розвинути свої творчі нахили й перетворити їх у творчі досягнення.

Високий рівень успішності студентів не завжди поєднується з високим рівнем творчої обдарованості. У зв'язку з цим потрібно намагатися створити сприятливі умови для самовираження кожної дитини в різних видах діяльності, в тому числі й навчально-творчій. На допомогу вирішення цього питання приходять проблемне навчання.

Проблемна ситуація – це інтелектуальне утруднення, що виникає у випадку, коли людина не знає, як пояснити деякі явища або факти, не може досягти бажаної мети відомим способом.

Під проблемним навчанням розуміється така організація навчальних занять, яка припускає створення під керівництвом викладача проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність студентів по їх вирішенню, в результаті чого і відбувається творче оволодіння знаннями, вміннями, навичками, розвиток розумових здібностей.

Розумовий пошук, як правило, починається з проблемної ситуації. Але не всякий пошук пов'язаний з виникненням проблеми. Якщо викладач дає завдання студентам, вказавши, як його виконати, то навіть самостійний пошук не буде вирішенням проблеми. Справжня активізація студентів характеризується самостійним пошуком не взагалі, а пошуком шляхів вирішення проблем. Якщо пошук має на меті вирішення теоретичної, технічної, практичної учбової проблеми або форм і методів художнього відображення, він перетворюється на проблемне навчання.

Структура методу проблемного вивчення включає в себе такі етапи:

- 1) створення проблемної ситуації;
- 2) формулювання проблеми;
- 3) висунення гіпотез;
- 4) перевірка висунутих гіпотез;
- 5) аналіз результатів перевірки гіпотез;
- 6) висновки і узагальнення.

Щоб проблемне навчання було успішним необхідно викликати інтерес студентів до змісту проблеми. Тому намагаюся урізноманітнювати форми класичного заняття для того, щоб показати, що математика – це не лише цифри, задачі та рівняння. З цією метою на практиці використовую кілька типів проблемних занять: заняття з окремими проблемними питаннями; заняття - проблемна лекція; заняття - диспути; заняття-семінари; заняття-ігри; заняття-конкурси; заняття-подорожі.

Намагаюся подавати навчальний матеріал таким чином, щоб рівень проблемності закономірно зростав в міру нагромадження студентами досвіду творчої роботи. Вважаю, що найкращий результат досягається тоді, коли проблемна ситуація дивує студента, викликає в нього інтерес, бажання розібратися.

Використовую такі типи завдань: завдання з несформульованими питаннями; завдання з відсутніми даними; задачі із зайвими даними; завдання з кількома рішеннями; завдання з мінливим змістом; завдання на доказ; завдання на міркування, логічне міркування.

Проблемне навчання реалізується успішно лише при певному стилі спілкування між викладачем і студентом. У результаті такого спілкування у вигляді діалогу, який повинен бути підготовлений попереднім досвідом студентів, повинна виникнути проблемна ситуація, спрямована на підтримку пізнавальної, розумової активності учнів.

Постійна постановка перед студентом проблемних ситуацій призводить до того, що він не «пасує» перед проблемами, а прагне їх вирішити.

Проблемне заняття забезпечує більш якісне засвоєння знань, розвиток інтелекту і творчих здібностей студентів, виховання активної особистості, підвищує мотивацію навчання. Студенти більш активно беруть участь у предметних конкурсах, дистанційних олімпіадах, предметних тижнях та позакласних заходах, підвищується якість навчання студентів з математики.

Не викликає сумнівів, що створення проблемних ситуацій, їх аналіз, активна участь студентів у пошуку шляхів вирішення поставленої навчальної проблеми збуджує розумову активність студентів, підтримує глибокий пізнавальний інтерес, вчить мислити логічно, науково, творчо, сприяє формуванню стійких знань.

Виходячи з цього, можна зробити висновок про перспективність подальшого використання технології проблемного навчання з метою досягнення більш високого рівня сформованості пізнавальної активності студентів при вивченні математики.

Список використаних джерел

1. Виготський Л.С. Зібрання творів: У 6 томах. Том 4. Дитяча психологія / Под ред. Ельконіна Д.Б. - М.: Педагогіка, 1984.
2. Ягупов В.В. Педагогіка – Правила створення проблемних ситуацій. Рівні проблемного навчання.- М. Педагогіка, 1977.
3. Максимова В.Н. Проблемный подход к обучению в школе. Методическое пособие по спецкурсу.- Л, 1973
4. Махмутов М.И. Организация проблемного обучения.- М. Педагогіка 1977.
5. Малафіїк І. В. Дидактика Навчальний посібник / К.: Кондор, 2009

6. Вознюк О.В., к.п.н., доцент, чл.-кор. АМСКП, Житомирський державний університеті імені Івана Франка, м. Житомир, 2007.

7. В.А.Кушнір., Г.А.Кушнір., Р.Я.Ріжняк. Інноваційні методи навчання математики / Науково-методичний посібник. – Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008.

УДК 3704 К-21

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТА

*Карбан Н.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії, старший викладач,
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

У всіх галузях народного господарства потрібні такі спеціалісти, які б не тільки досконало володіли своєю спеціальністю, але й уміли працювати творчо. Творчі здібності людини слід визнати найістотнішою складовою її інтелекту, а завдання їх розвитку - одним із найважливіших у педагогічній роботі. За останні роки інтерес до проблеми творчості значно зріс, а в умовах закладів нового типу він є особливо актуальним. Педагогічні дослідження свідчать, що студенти під час лекції засвоюють 5% навчального матеріалу, під час читання – 10%, наочні та аудіо матеріали ефективні на 20%, демонстрація – на 30%, робота в дискусійній групі – 50%; практика через дію ефективна на 75%. І тільки під час навчання інших та негайне застосування навчання дає 90% результат.

На своїх заняттях я якраз і звертаю увагу на розвиток творчих здібностей. Це самостійні роботи творчого характеру, пошук нових методів доведення теореми, оригінальне розв'язування складної задачі. Особливе місце займає дослідницький метод навчання (можна створити дослідницькі групи, які звітуватимуть одна перед одною після вирішення заданої проблеми). У процесі дослідження студенти можуть використовувати різні літературні джерела, виконують малюнки, схеми, аналізують результати, відповідають на запитання, одержуючи, за потребою, консультацію викладача.

Творчі здібності студентів проявляються в ситуації, коли треба знаходити в реальній дійсності нові проблеми, бачити їх нові сторони. Для цього задана діяльність повинна бути новою (хоча б на першому її етапі) і цікавою для всіх. Пропонований матеріал повинен містити (у прихованому вигляді) ряд цікавих проблем, які не слід відкрито формулювати. Тому задачі слід добирати так, щоб студент міг творити, мислити, щоб він сам мав можливість досягти вершин інтелектуальної творчості. Крім того, пропоную студентам працювати з додатковою літературою, що дає їм змогу не лише розширити свій кругозір,

ознайомитися з матеріалом, не передбаченим програмою, а й виникнути у нові проблеми і гіпотези математичної науки, поміркувати над методами їх розв'язування, зануритися у світ тих передбачень і загадок, що змушують мислити, міркувати і шукати.

Велику увагу приділяю розвитку нестандартного мислення, розвитку уяви, тому застосовую різні форми проведення занять: заняття-гра; змагання; комбіновані заняття; заняття систематизації і узагальнення у формі подорожей, конкурсів, математичних турнірів. Для перевірки засвоєння теми, або перевірки домашнього завдання використовую різні способи: фронтальна перевірка; вибіркова перевірка кількох робіт; доповнення записів; математичні диктанти; робота в парах (групах) з послідуною взаємоперевіркою і самоаналізом. Такий підхід дає змогу не тільки досягти ефекту несподіваності і новизни, але виховувати відповідальність і впевненість в своїх знаннях.

Математика має значну перевагу перед іншими предметами в тому, що вона на кожному кроці може торкатися найрізноманітніших явищ природи та навколишнього середовища під час розв'язування задач. З метою розвитку навчально-пізнавальних здібностей я використовую екологічний та краєзнавчий матеріал, в якому числові характеристики є складовими частинами задач, вивчення яких передбачене програмою.

Використання нових інформаційних технологій у поєднанні з традиційними засобами навчання дає можливість зробити процес навчання математики більш цікавим та ефективним.

Для цілеспрямованого і постійного розвитку математичних здібностей студентів необхідно щоб методи, організаційні методи, форми та засоби навчання відповідали цілям і задачам освітньої діяльності. Розвитком математичних здібностей на заняттях з математики необхідно керувати. Організація такої діяльності – створення умов для якісної освітньої роботи, які передбачають:

- проводити навчання на високому рівні складності;
- посилити роль гіпотетичного мислення, що сприяє здібності передбачати, висловлювати свої думки, ідеї та захищати їх;
- систематично створювати ситуації вибору для студентів і давати можливість здійснювати цей вибір;
- підвищити роль профорієнтації навчання, як особливої взаємодії формування математичних та життєвих компетенцій.

У процесі психолого-педагогічної роботи виявлено, що розвиток математичних здібностей на заняттях з математики безпосередньо залежить від активації здібностей, пізнавального інтересу до навчання; науково-діяльного і евристичного мислення.

Основними умовами розвитку математичних здібностей є: відповідна побудова освітнього процесу з орієнтації на теоретичне мислення; використання методів проблемного навчання, забезпечення необхідної емоційно-доброзичливої атмосфери і активних способів розвитку самостійності дітей, їхньої фантазії, уяви; опора на зону найближчого розвитку дитини, диференційований підхід у навчанні.

Без правильно побудованого навчання, без наполегливої праці над собою навіть «вундеркінди», тобто діти з рано виявленими визначними здібностями, стають пустоцвітами. Розвитком здібностей треба систематично керувати.

Список використаних джерел

1. Божик Л.М. Як розвивати розумові здібності. Година темат. спілкування.// Позакласний час – 2000 - №25 (додаток) – с 11 – 14.
2. Крутецкий В.А. Психология математических способностей школьников. – М.: Просвещение, 1968. – 432 с.
3. Кричевец А.Н. О математических задачах и задачах обучения математике // Вопросы психологии. – 1999. - № 1. – с.32-42.

УДК 37.026:908–057.875

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОГО ЦИКЛУ

Белова М.П. викладач II категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Завдання підготовки молодших спеціалістів вирішуються насамперед у процесі навчання.

Під процесом навчання в педагогіці розуміється сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій викладача і керованих ним студентів, спрямованих на свідоме і міцне засвоєння ними системи знань, умінь і навичок, формування вмінь застосовувати їх у житті, розвиток мислення, спостережливості та інших пізнавальних здібностей, оволодіння елементами культури розумової і фізичної праці.

Зміст дисциплін спеціального циклу визначає і специфіку їх вивчення. Спеціальні дисципліни відрізняються складністю багатокomпонентної структури, великим різноманіттям досліджуваних об'єктів. Характерними компонентами цих дисциплін є техніка, технологія, сировина і матеріали, організація та економіка виробництва.

Специфіка дисциплін спеціального циклу полягає і в тому, що при їх вивченні у студентів поряд із засвоєнням значного обсягу знань повинні бути сформовані розвинені вміння застосування їх у різних навчальних та виробничих умовах. Все це вимагає використання різноманітних методів і прийомів навчання в комплексі. Особлива увага повинна бути приділена організації самостійної роботи студентів з технічною літературою та нормативною документацією.

При вивченні повинні широко використовуватися різні види натуральної і схематичної наочності, комплексно застосовуватися різні технічні засоби навчання, зокрема тренажери, електрифіковані схеми і т.п.

Важлива особливість дисциплін спеціального циклу - зв'язок з виробничою практикою. Фактично це дві сторони (теоретична і практична) єдиного циклу спеціальної підготовки кваліфікованого робітника.

Найбільше застосування в педагогічній теорії і практиці одержали методи навчання, що класифікуються за джерелами пізнання на словесні, наочні, практичні.

Однак за останні роки як у педагогічній науці, так і в практиці навчальної роботи великий інтерес проявляється до методів, в основу класифікації яких закладені рівні пізнавальної діяльності. Їх можна об'єднати в дві основні групи: репродуктивні і пошукові.

У розпорядженні викладача, по суті, необмежений арсенал педагогічних засобів для ефективного здійснення навчально-виховного процесу.

Причини багатьох помилок, труднощів і недоліків в роботі викладачів пояснюються головним чином тим, що знайдене, відкрите в педагогічній науці і підтверджене досвідом не стало ще надбанням усіх. Перед керівниками сучасних навчальних закладів стоять великі завдання щодо вдосконалення педагогічної майстерності викладачів.

Список використаних джерел

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів. — К.: Либідь, 1998. — 560 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997. — 376с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: Навчальний посібник. — К.: Освіта України, КНТ, 2008.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2005.- 486 с.

УКД 37.1174

**МЕТОД «АДАПТАЦІЇ» ДИСЦИПЛІНИ, ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ
ПРОДУКТИВНИХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ
ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ТА МАШИНОБУДІВНИХ ДИСЦИПЛІН**

*Забеліна Н.В. викладач II категорії**(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Метою і критерієм якості підготовки випускників професійних навчальних закладів стало визначення їх професійної компетентності. Професійні знання і професійні вміння як компоненти професійної компетентності формуються, головним чином, в процесі вивчення загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. Сучасні студенти мають необмежений доступ до Інтернет – ресурсів, але мало хто з них користується Інтернет – джерелами для поглиблення своїх знань. Робота викладача, особливо машинобудівних дисциплін, майже зводиться до нуля, коли третину групи складають студенти з гуманітарним складом мислення. На мій погляд, саме тому, кожен дисципліну потрібно інформаційно адаптувати до кожної професії.

Адаптація (лат. *adapto* — пристосовую) — пристосування, процес пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища; пристосування будови та функцій до умов середовища; є пристосуванням індивіда під групові норми, й навпаки — інтереси соціальної групи до окремого індивіда даної групи. Тобто, розглядаючи кожен модуль за програмою освітньої компоненті, потрібно відокремлювати основні аспекти, які в подальшому будуть являти собою базу для дисциплін професійного циклу.

Наприклад, у дисципліні «Основи конструювання деталей машин» для спеціальності «Галузеве машинобудування» є змістовий модуль «З'єднання деталей». Розглянувши усі види з'єднань, у приділяю окрему увагу шпонковому з'єднанню.

Тобто, на фоні інших з'єднань, адаптуючи інформацію, яка буде максимально цінною, я приділяю найбільшу увагу саме тій темі. Студенти вивчають види шпонок, дізнаються як вони зображуються на креслені, вивчають їх основні характерні розміри.

Ця інформація їм допомагає при виконанні курсового проекту з дисципліни «Технологічне оснащення», оскільки є базою для розрахунку зусилля приладдя для закріплення деталі на шпонково - фрезерному верстаті при фрезеруванні пазу. Саме тому, на мій погляд, найпростіший та доступний спосіб засвоєння студентами інформації та підготовки компетентного молодшого спеціаліста — це адаптація дисциплін та міждисциплінарних паралелей.

Міжпредметні зв'язки відіграють важливу роль у вирішенні завдань всебічного розвитку особистості; а й їх адаптація є фактором узагальнення знань і способів навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Реалізацію міжпредметних зв'язків при вивченні машинобудівних та загальнотехнічних дисциплін необхідно здійснювати, головним чином, через адаптацію не лише загальних понять на елементів на кожній дисципліні, а й розглядання всіх питань у рамках конкретної спеціальності.

Вони є пріоритетом у підвищенні практичної та науково-теоретичної підготовки молодшого спеціаліста. За допомогою багатосторонніх міжпредметних зв'язків закладається фундамент для комплексного бачення, підходу і вирішення складних проблем реальної дійсності.

Отже, метод «адаптації» як основа для створення продуктивних міждисциплінарних зв'язків є важливою умовою і результатом комплексного підходу в навчанні та вихованні студентів. Застосування компетентних, адаптованих відповідно до спеціальності міжпредметних зв'язків сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці.

УДК 070:37 ББК 76.0

МЕДІАОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД СОЦІАЛЬНО ШКІДЛИВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ

Олейнікова Т.С., викладач вищої категорії

(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

З кожним роком зростає кількість дітей та молоді як найактивніших користувачів Інтернету, що мають один або й декілька профілів у соціальних мережах. Ці мережі задовольняють потреби в самоактуалізації, самоствердженні (отримання позитивних відгуків і так званих «лайків»), повазі (участь у спільнотах за інтересами), доступі до цікавої та пізнавальної інформації, спілкуванні, увазі тощо. Водночас комп'ютерні мережі є джерелом потенційних загроз для користувачів. Основними небезпеками інформаційних технологій для життя молоді є виникнення залежності від цифрових носіїв інформації; формування агресивної поведінки; залучення до сект; розвиток схильності до секстингу; втягування в проституцію, схилення до статевих контактів з педофілами тощо.

На сучасному етапі прискореними темпами здійснюється інформатизація освітньої галузі й упроваджуються відповідні технологічні процеси. Інформаційні технології – це

узагальнена назва технологій, що відповідають за пошук, зберігання, передачу, обробку, захист та відтворення інформації з використанням комп'ютерів та іншої новітньої техніки.

Недоцільним є ототожнення понять «інформаційні технології» та «комп'ютерні технології», оскільки комп'ютер є лише одним із засобів інформаційних технологій.

Інформаційно-комунікаційні технології – це освітні технології, які використовують спеціальні способи, програмні і технічні засоби й забезпечують та підтримують інформаційні й комунікаційні процеси, тобто процеси пошуку, збору, передачі, збереження, накопичення, інформації та процедури доступу до неї. Володіння інформаційними технологіями є необхідною умовою конкурентоздатності на ринку праці. Водночас поширюються загрози для дітей: заміна реального спілкування віртуальним, а рухливих ігор на свіжому повітрі – комп'ютерними. Знижується авторитет учителя як людини, яка навчає. Серед інших небезпек для дитини такі: формування агресивної поведінки, втягування у проституцію, схиляння до статевих контактів тощо.

У зв'язку з небезпеками інформаційного простору актуалізується значення медіаосвіти, що передбачає насамперед підготовку дітей до ефективної взаємодії з медіа. Її результатом є медіаграмотність, яку трактують як сукупність знань, навичок та умінь, що дають змогу людям аналізувати, критично оцінювати і створювати повідомлення різних жанрів і форм для різних типів медіа, а також розуміти й аналізувати складні процеси функціонування медіа в суспільстві.

Завдяки медіаграмотності попереджаються негативні явища у процесі соціалізації школярів і збільшуються ресурсні можливості позитивного розвивального впливу на них новітніх технологій.

Основними завданнями медіаосвіти у закладі освіти є:

1. Засвоєння студентами інформації про засоби масової інформації.
2. Формування знань шляхом використання медійних засобів.
3. Розвиток умінь правильно поводитися під час контактів із засобами масової інформації.

Список використаних джерел

1. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник / О. Янкович, Ю. Беднарек, А. Анджеєвська. – Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. – 212 с.
2. Анджеєвська А. Діти і молодь в мережі реальних і віртуальних загроз: теоретичні та емпіричні аспекти. - Варшава: Діфініл С.А., 2014, - с. 238.
3. Сучасність на роздоріжжі? Про освіту, виховання і профілактику декілька слів / під ред. В. Дючмаля, С. Оліва. - Ополе: 2013. - с.182.

4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – С. 280.

УДК 37.022

ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВИХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОФІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Сагір Ю. В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Анотація. В даній статті розглядаються особливості застосування групових інтерактивних методів навчання на при викладанні профільних дисциплін, наводяться приклади занять та аналізуються способи їх проведення.

В умовах інтеграції України в міжнародний освітній простір, усе актуальнішим стає забезпечення високого рівня освіченості студентів ВНЗ. Для підвищення якості вищої освіти недостатньо застосовувати лише традиційні методи навчання для підготовки студентів, зокрема, технічних спеціальностей. Сучасний динамічний час стимулює впровадження нових ефективних методів навчання при вивченні профільних дисциплін, які у першу чергу спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, підвищення інтересу до дисциплін, що вивчаються, розвиток творчого потенціалу особистостей і продуктивного, критичного їхнього мислення [3].

Досить ефективними методами навчання стають так звані інтерактивні методи. Слово «інтерактив» означає взаємодіяти. «Інтерактивне навчання» можна визначити як взаємодію викладача та студента в процесі спілкування та навчання з метою формування фахової компетентності. Інтерактивна діяльність включає організацію та розвиток діалогічного мовлення, спрямованих співнавчання, взаємонавчання – колективне, групове навчання в співпраці; це взаємодія тих, хто вчиться, між собою, з викладачем, з навчальною інформацією [2].

Мета статті – розглянути місце та особливості групових інтерактивних методів навчання у ВНЗ при вивченні профільних дисциплін та проаналізувати використання елементів групового інтерактивного навчання в процесі фахової підготовки студентів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

У даному дослідженні подальшого розвитку дістали: а) теоретичні положення щодо сутності поняття інтерактивні методи навчання, особливостей впровадження інтерактивних методів навчання в освітній процес, а також особливостей процесу навчання з

використанням групових інтерактивних методів; б) класифікація групових інтерактивних методів при викладанні профільних дисциплін.

Необхідність введення методів інтерактивного навчання у навчальний процес висвітлюється в науково-методичній літературі та публікаціях багатьох науковців другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Дидактичні аспекти інтерактивних технологій набули висвітлення в працях таких відомих вчених, як Г.М. Брос, М.В. Кларен, Л.В. Пироженко, Н.Ф. Фомин, О.І.Пометун, Н. Суворова та інші [1]. За Л.В. Пироженко та О.І. Пометун, визначається умовна робоча класифікація інтерактивних технологій за формами навчання (моделями), у яких реалізуються інтерактивні методи. Їх розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації діяльності студентів: інтерактивні технології кооперованого навчання, інтерактивні технології колективно – групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [5].

Групові інтерактивні методи є працюючими методами, як в середині групи, так і за її межами. Хоча роль викладача в ході групових інтерактивних занять є другорядною, проте слід звернути увагу на процес підготовки та розподілення ролей для аудиторії. Практика педагогічної роботи підказує наступні загальні особливості та методичні вимоги до використання групових інтерактивних методів навчання:

- необхідність проведення вступного заняття, адже студенти можуть бути не знайомими з подібними методами роботи, що різко змінюють усталений стиль навчання; на цьому занятті слід: по-перше, чітко і зрозуміло пояснити, що таке інтерактивне навчання, по-друге, довести до відома студентів та опрацювати з ними правила роботи в групах, складені у зрозумілій формі, а на практиці ці правила можна розмножити і видати кожному студентові для індивідуального користування;

- створення та постійне підтримування доброзичливої атмосфери в колективі, без якої застосування інтерактивного навчання неможливе;

- інтерактивні технології – не самоціль! Потрібно постійно контролювати процес, досягнення поставлених цілей (вони повинні бути чітко сформульовані і легко контрольовані), у випадку невдачі потрібно переглядати стратегію і тактику роботи, шукати і виправляти недоліки;

- слід залучати до роботи всіх студентів групи, як цього вимагає сама природа інтерактивного навчання, а це, в свою чергу, сприятиме виробленню соціально важливих навиків роботи в команді, взаємодії, дискусії, обговорення;

- заняття не повинно бути перевантаженим інтерактивною роботою: оптимально (з практики) – 1-2 методи за заняття;

- слід поєднувати взаємонавчання з іншими методами роботи – самостійним пошуком, традиційними методами;
- слід обов'язково враховувати підвищення ККД у процесі засвоєння інформації при впровадженні інтерактивних методів навчання: за даними американських учених, під час лекції студенти засвоюють усього 5% матеріалу, під час читання – 10%, під час роботи з відео/аудіо матеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли студенти навчають інших чи відразу застосовують знання – 90%;
- слід обов'язково враховувати під час інтерактивного навчання, що студенти стають не об'єктом, а суб'єктом навчання, вони відчують себе активними учасниками подій і власної освіти та розвитку; це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності, зростає цікавість до процесу навчання;
- інтерактивні методи сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі і потенціалу;
- при використанні групових інтерактивних методів навчання (робота в парах, робота в трійках, змінювані трійки, робота в малих групах, акваріум тощо) час слід розподіляти наступним чином: час обговорення в малих групах (2-6 членів групи) – 3-5 хвилин, виступ – 3 хвилини; при використанні фронтальних інтерактивних методів навчання (велике коло, мікрофон, мозковий штурм тощо) час слід розподіляти наступним чином: виступ при фронтальній роботі – 1 хвилина;
- впровадження в навчальний процес групових інтерактивних методів навчання сприяє формуванню культури дискусії, вміння приймати спільні рішення, вміння спілкуватися, доповідати, підвищенню рівня володіння головними мисленевими операціями – аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням;
- підготовка до самого заняття займає багато часу, але результат цього вартий: підвищується інтерес до навчальних занять, зростає пізнавальність у процесі навчання, змінюється самооцінка студентів (вона стає більш об'єктивною), змінюються у кращий бік взаємини студентів і викладачів, підвищується мотивація вивчення профільних дисциплін.

В процесі фахової підготовки студентів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» широко використовуються наступні інтерактивні методи навчання: проблемна лекція; лекція вдвох; лекція із заздалегідь запланованими помилками; лекція прес-конференція; евристична бесіда; навчальна екскурсія; групова дискусія; дебати; обговорення проблеми в загальному колі; «мозковий штурм», ділова (імітаційна) гра; рольова гра; аналіз виробничих ситуацій; тренінг; ігрове проектування.

Групові інтерактивні методи навчання дають змогу студентам виступати в ролі співавторів, співтворців освітнього процесу, підвищують рівень практичної підготовки,

формують навички самостійної діяльності, надають заняттям нестандартності, роблять заняття професійного циклу творчими, захоплюючими та ефективними.

Проаналізувавши низку наукової та методичної літератури, свій власний педагогічний досвід та досвід викладачів електротехнічних дисциплін можна зробити висновки, що використання елементів групового інтерактивного навчання в процесі фахової підготовки студентів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» сприяє активізації засвоєння навчального матеріалу, позитивно впливає на різні сфери розвитку майбутніх фахівців, забезпечує високий рівень комунікативної діяльності в процесі навчання, формує колективні навички співпраці, дає можливість інтегрувати теоретичні знання та практичну діяльність студентів.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – с.56-57
2. Бордовская Н. В. Педагогика. Учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2001. – с.34-35
3. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – Рига : Эксперимент, 1998.
4. Лихачев Б.Т. Педагогика: Курс лекций / Борис Тимофеевич Лихачев. – М. : Юрайт-М, 2001. – С.66-67
5. П'ятакова Г. П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Г. П. П'ятакова, Н. М. Заячківська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 54-55
6. Ярошенко О. Г. Групповая навчальна діяльність школярів: теорія і методика / О. Г. Ярошенко. – К. : Партнер, 1997. – С. 190-193

УДК 669.156

ПОЗИТИВНА ПЕДАГОГІКА ЯК СКЛАДОВА ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*Федорова К. К., викладач II кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Анотація. В даній роботі розглядаються методи позитивного навчання при викладанні профільних дисциплін, наводяться результати досліджень та аналізується поведінка студентів та викладача.

В даний час в процесі модернізації освіти особливої актуальності набувають гуманізація та гуманітаризація техніки освіти. Нові умови нашого життя вимагають формування в системі освіти нових цінностей, сучасного мислення, прагнення до творчості, здатності виконувати нестандартні завдання, громадянської відповідальності, правової свідомості, духовної культури, толерантності [1].

Стиль викладання навчальної дисципліни, тобто, подання інформації, поведінка викладача і характер його спілкування зі студентами є корінним моментом, необхідним для адекватного сприйняття матеріалу.

Авторитарний стиль пов'язаний з надмірним перебільшенням ролі викладача, який зазвичай сам вирішує всі питання, не враховуючи думку студентів, пригнічує ініціативу і самостійність студентів.

Гуманний стиль формує особистість, яка керується гуманістичними духовними цінностями, здатна вибрати свою точку зору, допомагати іншим людям. При впровадженні такого стилю студенти залучаються до обговорення і підготовки рішень. дружній. Багато уваги приділяється позитивній мотивації студентів за фактичні досягнення.

Кожен викладач у своїй роботі іноді стикається з умовно «поганою» поведінкою студента. Ознакою гуманного стилю, буде прагнення побачити що криється за цією поведінкою. В роботі розглянуті деякі причини такої поведінки та методи їх вирішення.

Ще одним елементом гуманного стилю викладача є потужна позитивна мотивація студентів. Головна функція похвали – передати щиру віру педагога в можливості свого студента. Кожен студент, не дивлячись на уявну дорослість, потребує позитивної оцінки та схвалення своєї діяльності і досягнень. Тільки так можна переконати дитину вчитися, і вчитися із задоволенням.

Схвалення викладача здатне творити чудеса!

Щоб похвалити студента на лекції і не надати йому тим самим «ведмежу послугу» необхідно дотримуватися таких правил: хвалити за старанність, хвалити дії, а не особистість (особливо хлопців), чітко позначати, за що хвалити, хвалити в міру і по справі, похвала не повинна містити докорів, умов і уточнень, її потрібно закінчити на хорошій ноті, хвалити без порівнянь, підкріплювати похвалу схвалюють невербальними компонентами (посмішкою, мімікою, відкритими жестами).

Для дослідження методів позитивної педагогіки була виділена фокус-група з 5 студентів 3 курсу. Результати дослідження довели ефект від позитивної мотивації.

Підсумок: Стиль роботи викладача має великий вплив на якість навчально-виховного процесу і похвала – є дуже дієвим, важливим і тонким інструментом в правильному вихованні студентів.

Список використаних джерел

1. Слостенін В. А. Педагогічне образование и наука. 2005, № 3. С. 23.
2. Подкуйко М.С., Подкуйко Д.Н., Стиль роботи преподавателя и его влияние на качество учебно-образовательного процесса // Стерлитамакская государственная педагогическая академия, 2009

УДК 159.9 (075.8)

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПСИХОЛОГІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Дубасова Т.І., викладач вищої категорії

(Маріупольський електромеханічний технікум, м. Маріуполь)

Анотація. У статті розглядається сутність компетентнісного підходу, розкриваються організаційні основи його реалізації на заняттях з психології шляхом використання інноваційних технологій навчання на сучасному етапі підготовки майбутніх спеціалістів під час їхнього навчання у закладі вищої освіти.

Входження України до європейського освітнього простору супроводжується нині зростанням вимог до рівня професійної компетентності майбутніх фахівців як гаранта конкурентноспроможності на ринку праці та поліпшення економічних, соціальних і культурних досягнень.

Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження.

Аналіз вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень у галузі розробки проблеми компетентності показав, що науковці по-різному тлумачать поняття компетентнісного підходу, як:

- М. Нагач - зорієнтованість на розвиток системного комплексу умінь, досвіду і способів трансформаційної діяльності з отриманням конкретного продукту [6,с.23],

- Н. Бібік - перехід в навчанні «з процесу на результат, забезпечення спроможності випускника мати відповідний потенціал для практичного розв'язання проблем, пошуку свого «Я» у професії» [1,с 47],

- Н. Нагорна - вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин [7,с.33],

- В. Химинець як спрямованість на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [9,с.51].

- О. Пометун - набори знань, умінь, навичок, ставлень, що дозволяють майбутньому фахівцю розв'язувати проблеми, що є характерними для певного напрямку професійної діяльності.

Метою даної роботи є визначення сутності компетентнісного підходу та можливості його реалізації на заняттях з навчальної дисципліни «Основи психології» шляхом використання інноваційних технологій навчання.

З метою реалізації компетентнісного підходу на заняттях з навчальної дисципліни «Основи психології» використовуються інноваційні технології навчання: Інформаційно-комп'ютерні технології: онлайн-платформа Google Classroom, електронна бібліотека навчальної дисципліни, курс лекцій та індивідуальні завдання в форматі презентацій в Power Point; Технології розвитку критичного мислення (К. Баханов, Дж. Мередіт, Ч. Темл [1;10]): «Знаю-хочу знати-взнав», «Асоціація», «6 капелюхів», «Ромашка Блума», «Кластер», «Сінквейн»; Інтерактивні технології (О. Пометун, Л. Пироженко [8]) за формами: кооперативного навчання: «Синтез думок», «Спільний проект», колективно-групового навчання: «Мікрофон», «Мозковий штурм», ситуативного моделювання: «Рольова гра»; Навчання у співробітництві: технологія кооперативного навчання (Елліот Аронсон [10]) та технологія «Навчаємося разом» (Девід і Роджер Джонсон [10]); Соціально-психологічний тренінг (Л. Карамушка, О.Філь [3]); Технологія проектного навчання («Метод проектів» К. Баханов [1]).

Використання інноваційних технологій навчання при викладанні дисципліни «Основи психології» сприяють реалізації компетентнісного підходу. Вони допомагають сформувати у студентів: соціально-особистісні, професійні та інструментальні компетенції. У подальшій роботі планується поширити базу використання інноваційних технологій навчання, а саме: Методом неформальної європейської освіти «Оксфордські дебати»; Імітаційної (моделюючої) технологією навчання; Інтегрованої розвивальної технологією та ін.

Список використаних джерел

1. Бібік Н.М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті // Український педагогічний журнал. - 2015. - № 1.
2. Баханов К.О. Технологія розвитку критичного мислення як психолого-педагогічне явище // Історія та правознавство. — 2008. — № 33. — С. 4–9.
3. Карамушка Л. М., Філь О. А. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій) Монографія.- К.: Фірма «ІНКОС», 2007.- 268с.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи // Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
5. Кочубей А. В. Інноваційні методики викладання гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах [Електронний ресурс] / А. В. Кочубей. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ozfm_2013_7_27.pdf
6. Нагач М.В. Підготовка майбутніх учителів у школах професійного розвитку в США: автореф.дис.канд.пед.наук: 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". – К., 2008. –21 с.
7. Нагорна Н. В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції [текст] / Н. В. Нагорна // Виховання і культура. – 2007. – № 1-2 (11-12). – С. 266–268.
8. Пометун О, Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.
9. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [текст] / В. Химинець // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – [Електронний ресурс] .
10. The Jigsaw Classroom – Aronson, Elliot *Электронный ресурс+. – Режим доступу : <http://www.jigsaw.org/>

УДК 378.147.002.54:

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОСВІТИ

*Константинова Е.К., інженер з охорони праці, викладач I категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Постановка проблеми. На Всесвітньому економічному форумі в Давосі у 2015 році працедавці зробили прогноз щодо того, які якості потрібні будуть їхнім працівникам, аби бути успішними у 2020 році. Серед вимог – уміння вирішувати комплексні завдання, критичне мислення, креативність, навички координації, взаємодії, прийняття рішень, уміння вести переговори.

Аналіз досліджень і публікацій. Н. Кошечко, кандидат педагогічних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка, у статті «Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі» виділив традиційні та інноваційні технології освіти та зробив їх порівняльний аналіз, виділив як позитивні, так і негативні сторони.

Мета статті. Якісну професійну освіту можливо створити в Україні тільки за умови поєднання сучасних методик викладання, використання нових технологій і придбання відповідних кваліфікацій викладачем.

У студентів потрібно сформувати мотиви навчання, головним з яких є інтерес до предмета, що в свою чергу є запорукою підвищення ефективності навчання. Викладач не тільки пояснює навчальний матеріал, а й організовує пізнавальну діяльність.

На занятті викладач може користуватися різними методами або прийомами. Добір їх залежить від матеріалу, що вивчається, мети заняття, віку студентів, особливостей колективу і його можливостей, уподобань, здібностей. Так викладачі нашого коледжу на заняттях використовують різні сучасні методи і прийоми: мозковий штурм, метод кластера, кейс-метод, метод проєктів, заняття у формі квесту та ін.

При цьому завдання ретельно продумані, досить різноманітні, до роботи залучені всі студенти групи, що не просто активізує їх роботу, а й підвищує ефективність даного заняття.

Хочу зауважити, що результативність роботи часом підвищують елементарні речі на кшталт фішок, карток з індивідуальними завданнями, запису на дошці. Пошук шляхів підвищення ефективності навчання спонукає викладача до нестандартності проведення занять.

Проте це не обов'язково мають бути абсолютно нові типи занять. Адже традиційна методика, на нашу думку, ще не вичерпала себе.

Довгий час ми не підозрювали, що застосовуємо на заняттях один із видів новітньої технології – скрайбінг-фасилітацію (від англійського *facilitate* – "допомагати, полегшувати, сприяти") – це переклад інформації з словесної форми у візуальну та фіксування її в режимі реального часу (запис на дошці в ході пояснення нового матеріалу).

Проте пояснення та узагальнення нового матеріалу рідко обходиться без складання на дошці схем різного формату. Проблемним може бути і пояснення викладача.

Так, можна загострити увагу на тій чи іншій «суперечності», створити проблемну ситуацію, за якої і підручник буде читатися більш усвідомлено. Проте найефективнішим щодо досягнення мети особистісно зорієнтованого навчання є інтерактивні технології навчання.

Важливо не стільки дати студентам в короткий термін максимум інформації, скільки навчити самостійно орієнтуватись в потоках інформації та ефективно її використовувати.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Головним завданням кожного вищого навчального закладу є навчання і виховання молодшої особистості, яка зможе самостійно вирішувати складні політичні, економічні, соціальні, культурні та інші проблеми, які з'являються у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології у викладанні суспільних дисциплін / О.П. Мокрогуз. – Чернігів, 2002. – 163 с.
2. Пометун О., Пирожниченко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пирожниченко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 84 с.

УДК 378.147

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ СПЕЦДИСЦИПЛІН ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

*Губіцька І.І., викладач вищої кваліфікаційної категорії, голова ЦК
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

В умовах сьогодення відбувається стрімкий розвиток усіх сфер суспільно-економічного життя, зростають вимоги до рівня підготовки молодих фахівців, які за цих умов мають стати рушійною силою у конкурентній боротьбі за місце нашої країни у світовій системі господарських відносин.

Підготовка сучасного фахівця має будуватися на новітніх методах та підходах: запровадження інноваційних технологій навчання та перевірки знань студентів, пошуку нових форм і методів організації навчально-виховного процесу з врахуванням особливостей як навчальної дисципліни, так і кожного студента тощо, що дасть змогу максимально розкрити потенціал студента, забезпечити якісну підготовку конкурентоспроможних фахівців з високим професійним рівнем знань, які будуть мобільними, ерудованими, здатними творчо мислити та вчасно знаходити правильні рішення проблем та завдань.

Відповідно до цього, вивчення у закладах вищої освіти (ЗВО) дисциплін, викладачі яких організовуватимуть навчально-виховний процес, побудований на новітніх методах та сучасних технологіях навчання, створить належну основу якісної підготовки нової когорти молодих фахівців та позитивну мотивацію до навчання.

Становиться зрозуміло, що класична лекція (монолог викладача, який не супроводжується слайдами та іншими ілюстраціями) - найменш ефективний метод навчання: він забезпечує засвоєння в середньому біля 5% змісту. В той же час «активне навчання» (залучення учасників освітнього процесу в різні види активної діяльності дозволяє досягнути значно кращих результатів). На основі дослідження, щодо максимального засвоєння матеріалу студентами викладачі циклової комісії транспортного менеджменту та туризму прийшли до висновку, що викладання навчального матеріалу потрібно коректувати і

доповнювати інноваційними технологіями. Тому запропоновані наступні основні типи методів навчання, які дають позитивні результати: практика; трансляція матеріалу; розбір і аналіз ситуації; ігрові технології; імітація; проект.

Практика використання інтерактивних методів навчання, зазначених вище, при підготовці фахівців з менеджменту та туризму має певні позитивні зрушення у студентів. Також результат підсилюється використанням комп'ютерних засобів навчання.

Дослідження та практичний досвід яскраво засвідчили необхідність використання таких методів навчання кожним викладачем, оскільки це позитивно впливає на формування фахівця. Заняття, які побудовані на застосуванні інтерактивних методів, є для студента цікавішими, спонукають їх до активної взаємодії у групі, розвивають творче мислення та формують мотивацію навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності у студента. Проте необхідно пам'ятати, що неможливо побудувати весь процес навчання виключно на інтерактивних методах, оскільки це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими традиційними методами організації навчально-виховного процесу.

УДК 378.153

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «АНАЛІЗ ПИТАНЬ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ» З ДИСЦИПЛІНИ «ЕЛЕКТРИЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ЕЛЕКТРИЧНИХ СИСТЕМ»

*Мартиненко О.Є. , викладач вищої кваліфікаційної категорії, голова ЦК
(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Тема «Аналіз питань якості електроенергії» є значимою при викладанні дисципліни «Електричне обладнання електричних систем».

Викладання теми «Аналіз питань якості електроенергії» є основною у розділі тем «Загальні питання електроспоживання промислових підприємств», тому що електрична енергія є продукцією електроенергетичних систем. До її якості висуваються такі ж вимоги, як і до іншого продукту. Від якості енергії залежать умови роботи споживачів.

Метою викладання теми є аналіз питань якості напруги в електромережі, вплив зниження регламентованих показників на роботу підприємств та життя споживачів. У роботі надані рекомендації споживачам щодо підвищення значень напруги в мережі.

При викладанні теми забезпечувальними дисциплінами є електричні машини та трансформатори, теоретичні основи електротехніки.

Основними показниками якості отримуваної споживачем електроенергії є напруга, частота і надійність (безперебійність) живлення.

Відхилення від ідеальних показників повинні обмежуватися. Тому існують норми на допустимі відхилення, зафіксовані в державних стандартах на якість електроенергії. Показники якості електроенергії регламентуються вимогами ДСТУ 13109-97. Відповідність перерахованих параметрів Госту сприяє збільшенню випуску продукції і загальної рентабельності виробництва.

Нормальна робота електроприймачів забезпечується за умови, що відхилення напруги на їх вході дорівнює $\pm 5\%$ від номінального. Гранично допустимі відхилення напруги дорівнюють $\pm 10\%$.

Кожен приймач електроенергії має найкращі техніко-економічні показники за певної оптимальної напруги на його затискачах. Відхилення напруги призводить до зміни цих показників. При зміні напруги змінюються показники самої мережі, в основному за рахунок зміни втрат потужності і енергії.

Особлива увага у викладанні теми, повинна приділятися відхиленню та коливанню напруги мережі, які найбільше впливають на роботу електроприймачів.

Якщо розглядати питання якості енергії в аспекті споживання промисловим підприємством, можна спостерігати вплив якості на технологічний процес виробництва, якість продукції, що випускається, на витрату електроенергії.

Наприкінці розгляду теми «Аналіз питань якості електроенергії» необхідно надати рекомендації споживачам щодо підвищення значень напруги в мережі.

Для забезпечення нормованого ДСТУ 13109-97 режиму напруги рекомендується застосовувати різні способи і засоби регулювання напруги.

Список використаних джерел

1. Я.Д.Баркан «Эксплуатация электрических систем» М. «Высшая школа» 1990г.-304 с.
2. Б.Ю.Липкин «Электроснабжение промышленных предприятий и установок» М. «Высшая школа» 1990г.-363 с.
3. А.А.Федоров «Электроснабжение промышленных предприятий» Ленинград «Госэнергоиздат» 1961 г.-744 с.
4. В.М.Блок «Электрические сети и системы» М. «Высшая школа» 1985 г.-426с.
5. <https://www.quarta-rad.ru/useful/emp/elektromagmitniy-smog/>
6. <http://vseotravleniya.ru/izluchenie/elektromagnitnoe.html>
7. <http://gamma7.m-l-m.info/>

УДК 378.147

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ З ФІЗИКИ - ОДНА З ФОРМ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

*Шитік Т.П., викладач**(Маріупольський механіко-металургійний
коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Фізика – наука експериментальна, заснована на дослідях і спостереженнях. Тому, як навчальний предмет, фізика володіє об'єктивними можливостями для розвитку дослідницьких умінь студентів. Організація дослідницької діяльності студентів при вивченні фізики дозволяє підвищити інтерес як до науки, зробити її цікавою, корисною і зрозумілою.

Дослідницька діяльність формує у студентів вміння й навички практичного застосування теоретичних знань, розвиває мислення, логіку, вчить постановці цілей, завдань і пошуку способів їх досягнення, вимагає освоєння різних методів. Оскільки це здобувається на основі власного досвіду, то призводить до більш глибокого осмислення. Під дослідницькою діяльністю ми маємо на увазі творчий процес спільної діяльності двох суб'єктів (викладача та студента) з пошуку рішення невідомого, результатом якого є формування дослідницького стилю мислення й світогляду в цілому.

Основною метою організації науково-дослідницької діяльності студентів з фізики є:

- виявлення і підтримка обдарованих студентів;
- розвиток їх інтелектуальних і творчих здібностей;
- підтримка науково-дослідницьких інтересів студентів.

Задачею науково-дослідницької діяльності студентів з фізики є:

- залучення студентів до інтелектуально-творчої діяльності;
- участь у науково-практичних конференціях;
- формування навичок дослідницької роботи;
- розвиток інтелектуальних, творчих і комунікативних здібностей.

Участь у дослідницькій роботі дає студентам можливість усвідомити свою значимість, свою приналежність до великої науки, знайомить з методами наукової й творчої роботи, розвиває пізнавальний інтерес, учить спілкуванню з однолітками й однодумцями, дає можливість брати участь у наукових експериментах і дослідженнях. Велика частка самостійності та особистої відповідальності за виконання проекту веде до підвищення таких якостей, як розвиток працьовитості, уваги, пам'яті, цілеспрямованого сприйняття. А успішне виконання й захист свого проекту формують самоповагу. Навчально-дослідницька діяльність

- це дієвий засіб залучення самих викладачів до науково-дослідної роботи. Саме така діяльність і є вершиною педагогічної праці.

У висновку хочу відзначити, якщо викладач ставить собі за мету розвивати творчі й дослідницькі можливості студента, він і сам повинен бути творчою, захопленою людиною, знавцем своєї справи. Для цього необхідно: викладачам-експериментаторам підвищувати свою кваліфікацію; формувати дослідницькі вміння й навички студента; створювати структурні підрозділи для організації дослідницької роботи; вибудовувати взаємини студента-дослідника і викладача - наукового керівника. Цей союз дозволяє стерти межу «викладач - студент», сприяє професійному зростанню викладача, дозволяє краще пізнати своїх студентів. В результаті такої діяльності у студентів з'являється можливість формування дослідницького стилю мислення і наукового світогляду в цілому.

Список використаних джерел

1. Галатюк Ю.М. Дослідницька робота учнів з фізики / Ю.М.Галатюк, В.І.Тищук. – Х.: Вид. група “Основа”: “Тріада+”, 2007. – 192 с. – (Б-ка журн. “Фізика в школах України” Вип. 11 (47)).
2. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. посібн. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. - К.: Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект : посібн. для вчителів та студентів / В.Д. Шарко. – Херсон: Олді-Плюс, 2004. – 190 с.
4. <https://studfiles.net/preview/518605>
5. https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_tec

УДК 371.333.372.881

ТРУДНОЩІ АУДІЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Саросика Т.М., викладач вищої категорії

(ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв», м. Маріуполь)

Аудіювання – це процес слухання іноземної мови, з використанням спеціальних тестів для перевірки рівня уміння розуміти на слух. Спостереженнями психологів встановлено, що розуміння усної мови відбувається в результаті сприйняття мови та її осмислення. Представляється, що все різноманіття труднощів сприйняття й розуміння іноземної мови на слух можна звести до трьох основних груп.

1. Труднощі, пов'язані з особливостями акту слухання і мовної діяльності того, що слухає.

2. Труднощі, пов'язані з особливостями мови носіїв мови.

3. Труднощі, пов'язані з особливостями цивілізації країни мови, що вивчається, і оволодінням соціолінгвістичним і соціокультурним компонентами комунікативної компетенції.

Сприйняття іноземної мови на слух супроводжується ціла низка труднощів, частково залежних від звукових особливостей кожної мови, але більшою мірою властивих слуховому сприйняттю мови на будь-якій мові.

Наявність в свідомості графічного образу слова, що відрізняється від звукового, що вчиться, часто перешкоджає пізнаванню цього слова в звуковій вимові, зважаючи на більшу чіткість і тривалість першого.

Дуже велике утруднення викликає різний ритміко-мелодичний малюнок висловів на різних мовах.

Дуже важливу роль при сприйнятті мови на іноземній мові грає темп мови, наявність звертання або його відсутність у мові до того, хто слухає, звичність даного голосу для того, хто сприймає, наявність або відсутність зорової опори.

Подолання труднощів, пов'язаних із сприйняттям мови на іноземній мові, пов'язане з розвитком відчуттів. Висока культура наших відчуттів не є природженою, її слід спеціально розвивати, а при оволодінні іноземною мовою це доводиться робити майже наново, оскільки мовлення на іноземній мові вимагає часом таких умінь, які не грали істотної ролі при оволодінні рідною мовою.

Дуже важливими є уміння:

- впізнавати слова, що зазнали зміни в потоці мови.
- виділяти слова, що стоять під наголосом; осмислювати типа інтонації, з якою вимовляється дане речення; диференціювати близькі за вимовою слова; сприймати мову на слух як за наявності, так і за відсутності зорової опори;
- сприймати мову певного темпу; сприймати мову різних осіб.

Складність і швидкість розумових процесів, що здійснюються при сприйнятті усної мови, вимагають максимальної уважності з боку того, що слухає, мобілізації як довільного, так і після довільної уваги. Довільну увагу передбачає вольове зусилля, яке можна стимулювати постановкою мети. У студентів воно може виникнути завдяки наявності інтересу до почутого.

Зняття труднощів полегшує оволодіння аудіюванням і дає швидкі й відчутні результати. Але штучно полегшене аудіювання не готує до сприйняття природної мови, так як всі усунуті труднощі в останній присутні, а до їх подолання студенти не підготовлені.

Тому правильним вважається не усунення, а поступове і послідовне подолання труднощів у процесі навчання.

УДК 372.881

ЗАСОБИ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ, ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Крашенко М. М. парактичний психолог

*Мітін А.А., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

В наш час на сторінках психолого-педагогічної літератури велика увага приділяється проблемі спілкування в професійно-педагогічній діяльності. Одним з аспектів даної проблеми є вивчення невербального компонента. Зазначимо при цьому, що проблема інтерпретації невербальних аспектів міжособистісного спілкування має багатовікову історію. Однак детально над цією проблемою стали працювати лише в останні десятиліття (починаючи з 60-х рр. В роботах Дж.Фаста, А. Піза, М.Крічлі, Ч.Морріса, І.Н.Горелова, В.А.Лабунской, А. А. Леонтьєва та ін.). У зв'язку з цим, вона залишається практично невивченою. Справа ускладнюється ще й тим, що автори різних джерел наводять часом відомості про окремі аспекти невербалики, що суперечать одна одній, наприклад, нами зафіксовані відмінності точок зору на кількість виразних рухів, які використовуються людиною в процесі спілкування. Автори різних джерел вказують їх від 1000 до 20000.

Незбіжні відомості зустрічаються і щодо історичних аспектів проблеми, що свідчить про необхідність додаткових досліджень в цій області.

Невербальний компонент спілкування відіграє істотну роль в процесі взаємодії викладача зі студентами, оскільки відомо, що різні засоби невербального спілкування (жест, міміка, поза, погляд, дистанція) виявляються в деяких випадках більш виразними і дієвими, ніж слова.

Актуальність даної роботи - обумовлена значущістю проблем, пов'язаних з нерозвиненістю комунікативних здібностей педагога. Все вище викладене дозволило визначити проблему. Таким чином, у наявності проблема, суть якої полягає в тому, що, незважаючи на зростання інтересу, і досліджень в області невербального спілкування в цілому, з одного боку, і педагогічного спілкування - з іншого, спостерігається недостатній рівень вивчення невербального аспекту спілкування в діяльності викладача.

Мета даної роботи – дослідити умови, що впливають на розвиток комунікативних здібностей педагогів в процесі діяльності.

Завдання дослідження:

- скласти бібліографічний список джерел, і на його основі проаналізувати науково-теоретичний матеріал з проблеми;
- розробити програму експериментального дослідження;
- провести дослідження, проаналізувати отримані емпіричні дані, зробити висновки.

Об'єкт дослідження: педагогічне спілкування як важливий компонент загальної структури педагогічної діяльності.

Предмет дослідження: невербальні аспекти педагогічного спілкування, точніше використання жестів в діяльності викладача.

Методи дослідження: аналіз загальнопедагогічної та психологічної літератури з проблеми, анкетування, спостереження, опитування (бесіда), кількісний та якісний аналіз емпіричних даних.

Гіпотеза – розвиток комунікативних здібностей педагогів в процесі педагогічної діяльності.

Методологічну основу дослідження склали теорія діяльності (культурно-історичний або діяльнісний підхід в дослідженні психолого- педагогічних аспектів життєдіяльності особистості: А.А.Леонтьєв, А.А.Бодалєв, В.А.Кан-Калик та ін); погляди вчених, що розглядають проблему невербального спілкування з позицій кінетики та проксемики (Дж.Фаст, А. Піза і ін.).

Етапи дослідження:

- вивчення літератури з даної проблеми;
- розробка програми практичного дослідження;
- проведення дослідження.

Дослідно-експериментальною базою дослідження стала професійна педагогічна діяльність викладачів Маріупольського коледжу.

Список використаних джерел

1. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник для пед. спец. вищ. навч. закладів / І.Я.Зязюн, І.Ф.Кривонос і ін .; під ред. І.Я.Зязюна. - М .: 1999.
2. Паригін Б.Д. Сучасний стан та проблеми соціальної психології М .: Знание, 1998..
3. Петрова Е.А. Жести в педагогічному процесі: Навчальний посібник. - М .: Моск. міське пед. суспільство, 1999..
4. Піз А. Мова жестів / Пер. з англ. - Воронеж, 1992.

5. Піз А. Мова рухів тіла: як читати думки інших людей по їхніх жестах. - Нижній Новгород, 1992.

6. Психологія міжособистісного пізнання / Под ред. А.А.Бодалева; Акад.пед.наук СРСР. - М.: Педагогіка, 1999..

7. Психологія. Словник / За заг. Ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевский. - 2-е изд., Испр. і доп. - М.: Политиздат, 1990..

УДК 669.156

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КУРСОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БАЗИ ДАНИХ»

Ількевич В.О., викладач

*(Маріупольський механіко-металургійний
коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Описані основні підходи до організації курсового проектування з дисципліни «Бази даних» спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» Маріупольського механіко-металургійного коледжу ДВНЗ «ПДТУ», його структуру та зміст з урахуванням майбутнього функціонування студента в навколишньому професійному середовищі. Пріоритетним є компетентнісно-ієрархічний підхід до курсового проектування.

При організації навчального процесу, а також курсового проектування важливим є врахування сучасних реалій, що дозволить реалізувати соціально-професійну адаптацію випускників до постійно мінливих вимог до фахівців з урахуванням різноманітних завдань.

Організація курсового проектування з дисципліни «Бази даних» зумовлена особливістю навчального плану коледжу. Завданнями курсового проектування з дисципліни «Бази даних» є поглиблення та узагальнення знань з теорії систем баз даних, моделей даних, реляційної алгебри та методології проектування баз даних; надбання практичних навиків та розвиток творчих підходів для проектування інфологічної та логічної моделей бази даних згідно теми курсового проекту; набуття і вдосконалення практичних навичок розробки фізичної моделі даних в обраній СУБД, формування вмінь використання технічної, довідкової, наукової літератури.

Організація виконання курсового проекту передбачає підготовчий, виконавчий та контрольний етапи. Особлива увага надається формулюванню тем курсового проекту. Студентам пропонується перелік тем курсового проектування, також вони мають можливість запропонувати свою тематику, що позитивно сприяє на мотивацію виконання роботи. При

цьому теми курсових проектів не повторюються протягом 3-5 років. Таким чином досягається доволі велика професійна орієнтація та широка спеціалізація тем розробки.

У ході курсового проектування у студентів не тільки формується творчий потенціал майбутнього фахівця і визначаються його наукові інтереси, а й розвиваються ділові та особистісні якості, необхідні для професійної діяльності: відповідальність, цілеспрямованість, наполегливість у досягненні мети, ініціативність, співпраця, адекватна самооцінка, самоорганізованість.

Для створення ефективної взаємодії між викладачем та студентом необхідно застосовувати традиційні та дистанційні технології.

Таким чином, безпосередньо в ході процесу виконання курсового проектування студент не просто готується до майбутнього функціонування в навколишньому професійному середовищі, а й протягом всього часу курсового проектування бере участь в її модифікації. Виконаний творчо, з використанням різних наукових і практичних джерел курсової проект – це, по суті, універсальний показник сформованості компетентності, отриманої студентами в процесі навчання при оволодінні дисципліни «Бази даних».

УДК 378.095

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ є(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

*Пономарьова І.В., викладач вищої категорії, ст. викладач
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Актуальність міжпредметних зв'язків (МЗ) полягає в тому, щоб студенти не просто отримували знання з окремих дисциплін, а вміли користуватися апаратом кожної дисципліни в інтегрованому зв'язку для активізації їх пізнавальної та професійної діяльності.

Широке застосування міжпредметних зв'язків дасть змогу студентам відпрацьовувати теоретичні основи предмета, виконуючи завдання з української мови (за професійним спрямуванням) відповідно до професійної спрямованості, а також розвивати професійні якості.

Одним із шляхів збереження та поглиблення інтересу до вивчення української мови (за професійним спрямуванням) в коледжі є рання спеціалізація навчальної мовленнєвої діяльності, яка є абсолютно природною для ЗВО 1-2 р.а. , оскільки вже на 2 курсі студенти починають вивчати такі професійні дисципліни, як вступ до спеціальності, дисципліни

циклу математичної та природничо-наукової підготовки, зокрема, інженерну графіку, безпеку життєдіяльності, технічну механіку, електротехніку тощо.

Тому з викладачами профілюючих циклових комісій визначалися найбільш актуальні та цікаві для даного етапу навчання проблеми зі спеціальності, з урахуванням яких складаються тематичні цикли системно пов'язаних навчальних матеріалів українською мовою. Координація роботи з профілюючими цикловими комісіями дає змогу виявити обсяг знань студентів із фаху і підібрати навчальний матеріал, який відповідає рівню спеціальної підготовки студента.

Як засіб реалізації міжпредметних зв'язків у співпраці з викладачами спеціальних дисциплін бажано проводити інтегровані бінарні практичні заняття. Підготовка до занять передбачає сумісне написання методичних розробок, визначення мети заняття кожним викладачем, вибір послідовності основних етапів, розподіл часу, визначення методів контролю самостійної, аудиторної та позааудиторної роботи студентів, залучення їх до творчо-пошукової роботи.

Для студентів необхідно підготувати та розтиражувати матеріали для самостійної роботи, з якими вони можуть ознайомитися в кабінеті чи в читальній залі бібліотеки. Ці завдання передбачають навчання читання професійно орієнтованих текстів самостійно.

Роль читання в самостійній навчальній діяльності важко переоцінити. Адже читання українською мовою як провідний засіб самостійної навчальної діяльності, виконує такі функції: цілі практичного оволодіння українською мовою, засіб інформаційної та професійно орієнтованої діяльності студентів, а також засіб самореалізації.

Вихідний рівень знань на інтегрованих бінарних заняттях перевіряється шляхом фронтального, індивідуального усного опитування та тестів, складених з урахуванням міждисциплінарної інтеграції.

Основний етап заняття – це професійний тренінг – відпрацювання вмінь отримувати необхідну інформацію з текстів, формування критичного мислення (аналіз, узагальнення отриманих даних) під контролем обох дисциплін.

На завершальному етапі контроль знань проводиться шляхом вирішення проблемно-орієнтованих задач, узагальнення, конкретизації теоретичного матеріалу та практичних навичок з використанням міждисциплінарної інтеграції, вміння оперувати отриманою інформацією для вирішення комунікативних задач. Інтенсифікації заняття сприяло візуальне унаочнення, посібники.

Все це дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів технічних спеціальностей, створити сприятливі умови для засвоєння знань, саморозвитку кожного студента.

Отже, проведення інтегрованих бінарних занять – це співпраця викладачів та студентів, міжособистісна взаємодія та діалогічне спілкування, що спрямоване на осмислену та продуктивну діяльність у формуванні професійної моделі молодшого спеціаліста. Міжпредметні зв'язки необхідно розглядати як систему, що дає можливість виявити роль і місце кожної дисципліни, циклу, змісту, засобів, організаційних форм і методів навчання, засобів контролю тощо.

Список використаних джерел

1. Беляєв О. Інтегровані заняття рідної мови – Дивослово, 2003, №5.
2. Пометун О.С. Інтегровані технології навчання: теорія, практика, досвід - К: АПН, 2002.

УДК 376.1

ПІДВИЩЕННЯ ФАКТОРУ МОТИВАЦІЇ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ЗВО 1-2 Р.А.

*Чебанова Л.К., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Навчання іноземної мови сьогодні є одним із невід'ємних компонентів загальної та спеціальної освіти, а володіння основами міжнародної мови спілкування стає не тільки показником високого культурного рівня людини, а й запорукою її успішної професійної діяльності.

Саме англійська мова посідає перше місце за популярністю, бо саме ця мова є офіційною мовою міжнародного бізнесу та торгівлі, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. Володіння англійською мовою – вже не дивовижна навичка, а необхідність.

Дуже важливо донести переваги знання англійської мови в сучасному світі до розуміння студентів. Тому сьогодні фактор підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови має дуже велике значення.

Що дає вивчення англійської мови молоді?

Розвиток багатьох корисних особистісних якостей, таких як тренування пам'яті, мислення, мотивація розвиватися, сила волі тощо.

Постійна практика і необхідність запам'ятовувати безліч слів, стійких виразів, граматичних правил значною мірою поліпшать пам'ять.

Вивчення англійської мови впливає на розвиток сили волі, - однією з важливих рис особистості.

При знайомстві з іноземною мовою поступово формується нова картина світу, яка може відрізнятись від звичної системи мислення. Тому одна з причин, навіщо вчити англійську, – це можливість краще розуміти людей, для яких вона є рідною. Англійська дозволяє розширити розуміння власної мови. Безліч слів в українській мові запозичені з англійської. Подібні приклади можна зустріти в будь-якій сфері: бізнес, спорт, наука, інформаційні технології, тощо.

Метою та завданням дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» є формування необхідних комунікативних спроможностей студентів у сферах професійного та ситуативного спілкування.

Оволодіння студентами комунікативною компетенцією неможливе без залучення культурологічного компоненту.

Залучити студентів до «діалогу культур», познайомити з загальнолюдськими цінностями, поповнити «фонові знання», значить надати великої можливості для пізнавальної мотивації студентів. Саме з цією метою проводимо такі виховні заходи як «Різдво: діалог двох культур», свято «Вінок європейських культур», захід «Шекспіру - 450» з відтворенням обстановки 17 століття з її костюмами, декором, манерами, захід з теми кохання в світовому мистецтві «Flame of Love» («Полум'я кохання»).

Англійська мова (за проф.. спрямуванням) як навчальна дисципліна певною мірою пов'язана з багатьма навчальними дисциплінами. Тому велике значення при викладанні дисципліни мають міжпредметні зв'язки. Для студентів коледжу особливо потрібно провести взаємозв'язок із спец предметами, тобто з їхньою майбутньою професією. Залучення до вивчення мови матеріалу інших предметів, що становить сутність інтегрованого навчання, сприяє поглибленню знань студентів, розширює їхній світогляд, розвиває ерудицію і мовленнєву культуру та сприяє поглибленню фактору мотивації при навчанні студентів англійської мови в ЗВО 1-2 р.а.

Отже, що ж потрібно використовувати та враховувати на уроках, щоб підвищити навчальну мотивацію студентів під час вивчення іноземної мови?

Цікавість, створення ситуації успіху через виконання завдань; посилення для всіх студентів; роботи в групах, ігрові та змагальні форми, взаємоперевірка; заохочення доступними методами до зростання впевненості в собі та у своїх силах у студентів, що буде сприяти посиленню внутрішньої мотивації; займатися розвитком якостей, що лежать в основі розвитку пізнавальних здібностей студентів, інтегрувати знання, пов'язуючи теми свого предмету з іншими, розвивати віру в себе, розширюючи кругозір студентів.

УДК 6.69.698

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ МОЗАЇКИ В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ БУДІВЕЛЬНОГО ДИЗАЙНЕРА

*Пузачова А.С., викладач 2 категорії,**Кудрявцева О.К., викладач вищої категорії**(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

Серед усієї розмаїтості облицювальних і декоративних матеріалів навряд чи знайдеться більш демократична й художня техніка як мозаїка. Маленькі граціозні шматочки здатні створити як міцну, так і стійку до впливу температур і вологи поверхню, так і досить мудрий візерунок. Будучи плідним ґрунтом для польоту фантазії, мозаїка висуває не так багато вимог. Мозаїка - це малюнок, складений з невеликих шматочків або різних матеріалів. Саме слово в перекладі з латинської "musium" означає "присвячена музам". Перші мозаїчні зображення, що дійшли до наших днів, відносяться до епохи античності. Однак сьогодні вона переживає друге народження. Все частіше можна побачити панно і картини в самих різних за призначенням приміщеннях: басейнах, виставкових залах, холах отелей, кафе, магазинах. І, звичайно, в нових будинках і квартирах. Приміщення, в обробці якого використовується мозаїка, виглядає дуже святково. Мозаїка здатна передати будь-які стилі і напрями в обробці інтер'єру: від античної класики до сучасних модерністських дизайн - рішень. Мозаїка не є складною при укладанні, її можна без зусиль застосувати при облицюванні криволінійних поверхонь, а багатство відтінків і комбінацій цих відтінків не має собі рівних серед інших обробних матеріалів.

Види та матеріали мозаїки.

За способом укладання мозаїчного полотна можна виділити наступні види Паркетрі, Інатсія, Інкрустація, Блочна мозаїка.

Інтарсія .Особливістю укладання є, що окремі платівки підганяються один до одного по кромках.

Інкрустація. Спосіб укладання мозаїки здійснюється врізання в поверхню різних пластин.

Блочна мозаїка - це вид мозаїки, коли малюнок або орнамент складається зі шматочків (блоків).

Галька. Уніфікований розмір камінців надає широкі можливості для створення будь-яких складних орнаментів чи сюжетних композицій.

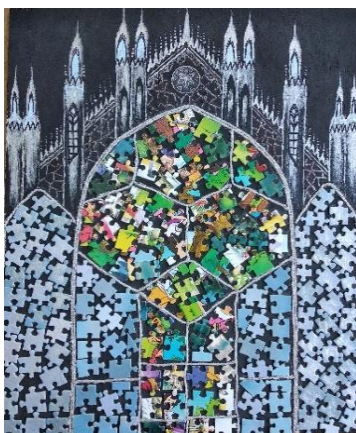
Природні камені, подрібнені на необхідні уніфіковані частини, використовували, як в античності, так і нині.

Скляна і керамічна мозаїка часто використовують як декоративний елемент, викладають з неї панно, комбінують з плиткою.

Нетрадиційні матеріали. Один з них - керамограніт, з задоволенням використовуваний в оформленні інтер'єрів.

Металева мозаїка створена для інтер'єрів в стилі Хай-тек. Це новомодний напрям допускає в оформленні приміщень використання скла і металу.

Мозаїки студентів Маріупольського будівельного коледжу
груп «Опорядження будівель і споруд та будівельний дизайн»

Список використаних джерел

1. Використовувались данні із сайтів «budivnitstvo.com», «www.hydra-mosaic.com»
2. Культурологія: теорія та історія культури : Навчальний посібник / За ред. І.І. Тюрменко, О.Д. Горбула - Київ: Центр навчальної літератури, 2004.-
3. [Електронний ресурс] <https://mrpl.city/news/view/mariupol-monumentalnyj-top-10-mozaik-goroda-foto>.

УДК 372.811.111'1

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ МАТЕРІАЛ У ПІДРУЧНИКАХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (АНАЛІЗ ПІДРУЧНИКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 10-ГО КЛАСУ О.Д. КАРП'ЮК)

*Богадиця К.І., викладач другої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Дане дослідження присвячено вивченню лінгвокраїнознавчому матеріалу в підручниках із англійської мови. На сьогоднішній день загальноприйнятим є той факт, що у зв'язку зі змінами, що відбуваються в нашій країні, зростає інтерес до вивчення іноземних

мов, до культури та реалій тих країн, які є партнерами нашої держави та орієнтовані на входження України до світового освітнього, культурного та економічного простору. Таким чином, у сфері викладання іноземних мов на перший план ставиться завдання виховання людини, яка відчуває себе частиною простору загальнолюдської культури. Шляхом вирішення цього завдання є формування міжкультурної компетенції через реалізацію лінгвокраїнознавчого аспекту в навчанні іноземній мові. Сучасна методика викладання іноземної мови стає орієнтованою на реальні умови комунікації. На перше місце виходить проблема забезпеченості сучасного підручника з англійської мови лінгвокраїнознавчим матеріалом, який має допомогти викладачу реалізовувати лінгвокраїнознавчий компонент у навчанні іноземній мові на заняттях.

Метою навчання іноземній мові є не тільки набуття знань, формування у студентів умінь і навичок, але й засвоєння ними відомостей країнознавчого, лінгвокраїнознавчого та культурного, естетичного характеру, пізнання цінностей іншої для них національної культури, тому при визначенні змісту порушується питання про лінгвокраїнознавчий аспект. Мова та культура мають вивчатися одночасно, оскільки це дозволяє успішно поєднувати елементи країнознавства з мовними явищами, які виступають не тільки як засіб комунікації, але і як засіб ознайомлення студентів із новою для них дійсністю.

Лінгвокраїнознавчий аспект включає до себе надання певних знань (мовних і культурологічних), а також умінь і навичок (мовленнєвої та немовленнєвої поведінки). Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні іноземної мови відіграє особливу роль під час відбору мовного матеріалу, який відображає культуру країни вивчаємої мови, безеквівалентні, фонові та конотативні лексичні одиниці, узуальні форми мовлення, а також невербальні мови жестів, міміки та повсякденної поведінки. До числа лексичних одиниць, які мають яскраво виражену національно-культурну семантику, входять назви реалій (позначення предметів, явищ, характерних для однієї культури і відсутніх в іншій), конотативна лексика, до якої належать слова, що збігаються за основним значенням, але розрізняються за культурно-історичними асоціаціями, та фразеологізми.

Сучасний підручник із англійської мови має вміщувати країнознавчий і лінгвокраїнознавчий матеріал, який спрямовано на навчання студентів культурі разом із мовою, на формування соціокультурної та полікультурної компетенцій. Лінгвокраїнознавчий і країнознавчий матеріал підручника повинен включати до себе ілюстрації (зображення пам'ятних місць країни вивчаємої мови, портрети та фотографії відомих людей), тексти про країни вивчаємої мови, особливості їхнього географічного положення, історію та культуру, реалії, фразеологізми та лінгвокраїнознавчий та країнознавчий довідники у якості додатків до підручника.

Підручник із англійської мови для 10-го класу О.Д. Карп'юк включає до себе аутентичний матеріал з британських та американських ЗМІ, країнознавчу інформацію про культуру та повсякденне життя країн вивчаємої мови, лексичні відмінності в різних варіантах англійської мови, але не містить реалій і фразеологічних одиниць, підбір яких переходить до сфери відповідальності викладача.

УДК 377.5

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРИЧНИХ СХЕМ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕЛЕКТРОТЕХНІКА ТА ЕЛЕКТРОНІКА»

*Корюков С.В., спеціаліст 1 категорії, викладач електротехніки
(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

Актуальність проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій визначається об'єктивними умовами, що склалися в галузі фахової освіти в Україні в цілому та в нашому регіоні. Останнім часом матеріальна база коледжів і технікумів в Україні практично не оновлюється, особливо лабораторне обладнання. З метою активізації учбово-пізнавальної діяльності студентів, закріплення знань, отриманих під час теоретичних занять, у лабораторному практикумі з електротехніки та електроніки автор використовує програму Multisim компанії National Instruments – потужний засіб моделювання процесів і досліджень електричних схем.

У модулі «Електричні кола» розглянемо лабораторну роботу «Дослідження трифазного кола при з'єднанні електроприймачів зіркою». Студенти закріплюють знання про трифазні електричні кола змінного струму, залежності між лінійними та фазними напругами і струмами у трифазному колі, з'ясовують призначення нульового провідника у чотирипровідній схемі та аналізують наслідки обриву нульового проводу при несиметричному навантаженні.

У модулі «Електричні машини та електропривод» розглянемо лабораторну роботу «Дослідження електродвигуна постійного струму з паралельним збудженням». В останніх версіях програми Multisim (12, 13 та 14) знята проблема побудови адекватної моделі електричної машини й дослідження її характеристик, у тому числі механічних і робочих характеристик двигуна при роботі з різним навантаженням. За основу взятий реальний двигун постійного струму 2ПН100L. До схеми включаються тахометр для виміру обертів двигуна; регульоване механічне навантаження, що створює гальмуючий момент на валу.

У модулі «Основи електроніки» після вивчення теми «Напівпровідникові прилади» студенти виконують лабораторну роботу із зняття вхідних та вихідних характеристик біполярного транзистора. Для дослідження обрано реальний високочастотний транзистор малої потужності структури n-p-n 2N2222A. Мета - закріпити знання про принципи роботи біполярного транзистора; навчитися знімати статичні характеристики транзистора, визначати по характеристиках транзистора у робочій точці його параметри.

Під час вивчення електронних пристроїв одна з робіт присвячена дослідженню електронних випрямлячів. Студенти замальовують зображення осцилограм напруг на вторинній обмотці трансформатора й на виході випрямляча для випадку однопівперіодної і мостової схем без фільтрів, що згладжують, і при використанні різних типів фільтрів.

Таким чином, використання викладачем інформаційно-комунікаційних технологій є вимогою часу і має бути невід'ємною складовою сучасного педагогічного процесу, тим більше при викладанні дисциплін природничо-математичного циклу. А значення лабораторного практикуму важко переоцінити. Ще Конфуцій казав: «Скажи мені - і я забуду, покажи мені - і я запам'ятаю, дай мені зробити - і я зрозумію!».

Список використаних джерел

1. Алиев И.И. Виртуальная электротехника. Компьютерные технологии в электротехнике и электронике/ И.И.Алиев - М.: РадиоСофт, 2003. - 112 с.
2. Емельянов В.А. Общая электротехника с основами электроники: Руководство по проведению лабораторных работ для учащихся средних специальных учебных заведений/ В.А.Емельянов, В.В. Масленников. – М.: Высш. шк. – 1989. – 80 с.

УДК 377

СУЧАСНІ МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Стєпнова Н.І., викладач II категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Статтю присвячено проблемі пошуку ефективних засобів активізації пізнавальної діяльності студентів; запропоновано класифікацію підходів, проаналізовано найпоширеніші методи активації навчання здобувачів освіти.

Економічна освіта в Україні поступово набуває свого розвитку. Суспільно-політичні, економічні перетворення в нашій країні за останнє десятиліття висунули на перший план особистісно-орієнтований підхід у навчанні.

Різноманітні засоби активізації пізнавальної діяльності учнів було обґрунтовано в працях багатьох українських педагогів, зокрема О. Білецького, Б. Грінченка, О. Музиченка, О. Потебні, В. Помогайби, С. Русової та ін.

Співвідношення певної сукупності факторів (мотивів, емоційних станів, очікувань тощо) викликають ту чи іншу форму активності особистості, спрямованої на зовнішній світ, і у ході економічної освіти, що передбачає отримання, вдосконалення економічних знань, реалізацію свого «Я» у сфері економіки. Результати опитувань студентів- виявляють, що часто при вступі абітурієнт не має певного уявлення про свою майбутню професію. Тому надзвичайно важливу роль для активізації прагнень і мотивів відіграють викладачі. Слід зауважити, що для деяких студентів запрацьовують націоналістські мотиви: прагнення жити в економічно розвинутій Україні, підняти економіку країни за допомогою власних знань, зусиль, узгодженості між індивідами та суб'єктами господарювання.

Самовираження має особливе значення для кожної людини, а в перехідній економіці України воно потребує неабияких знань, підкріплених матеріальними можливостями. За останні кілька десятиріч років виникли принципово інші — так звані «активні» методи навчання.

Для активації інтересу у навчанні економіки доцільно використовувати, наприклад, такі основні підходи: «ефект новизни, «ефект уяви»; «ефект змін»; «ефект гри.

Специфіка і "щільність" економічних дисциплін вимагають від студентів особливої ретельності й високого рівня організованості при підготовці до проведення такої роботи. Цьому допомагають різноманітні навчальні комплекти для проведення імітаційних методів навчання, впровадження комп'ютерних програм, системи професійних задач, проходження навчальних практик.

Різноманіття навчальних методів надає можливість будь-якому викладачу досягти високого рівня ефективності навчання, обравши будь-який метод. Але важливим фактором у викладанні економіки залишається уподобання викладачів та студентів, що зумовлює їх вибір та ефективність навчання. Деякі студенти та викладачі природжені слухачі та оратори, деякі – гарні співбесідники, а деяким зручніше за все навчатися та навчати під час активних вправ у групах. Вибір необхідного методу викладання для активного зацікавлення студентів у навчанні, який здатний охопити декілька занять, або декілька хвилин, може стати особливим плідним доповненням до ефективного викладання та більш захопливого навчання.

Список використаних джерел

1. Булашенко С. Д. Загадки, ребуси, шаради до курсу «Економіка»: матеріали до уроків / С. Д. Булашенко // Економіка в школах України. – 2012. – № 1 (86). – С. 20–27.

2. Ковальчук Г.О. Організація навчання з економіки / Навчальний посібник. - К. Нац. Пед. Ун-т ім. М. Драгоманова, 2002. – 305 с. 2. Дидактика высшей школы : сб. рефератов / редкол.: М. А. Гусаковский [и др.]. – Минск : БГУ, 2005. – 145 с.
3. Марков О. Д. Лекция о лекции / О. Д. Марков. – К. : НТУ, 2010. – 180 с
4. Пономарьова Г. Ф. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів ВНЗ на заняттях із педагогіки / Г. Ф. Пономарьова, І. О. Степанець. – Харків : ФО-П Шейніна О. В., 2010. – 214 с.

УДК 378.011.3

ПОШИРЕННЯ ПЛЮРИЛІНГВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ, ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ПЛАН ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Федосова А.Ю. викладач I категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Робота Ради Європи (РРЕ) забезпечують спільну основу для розробки навчальних планів з мовної підготовки, типових програм, іспитів, підручників тощо у Європі. Вони у доступній формі описують, чого мають навчитися ті, хто оволодіває мовою, щоб користуватися нею для спілкування, та які знання і вміння їм потрібно розвивати, щоб діяти ефективно. Цей опис включає також культурний контекст, у якому існує мова. Рекомендації визначають і рівні володіння мовленням, які дозволяють виміряти успіхи тих, хто навчається, на кожному ступені навчання або впродовж усього життя.

Враховувати потреби мультилінгвальної і мультикультурної Європи, наполегливо розвиваючи здатність європейців спілкуватися один з одним понад мовні та культурні кордони, що цілком можливо, докладаючи постійних, довготривалих зусиль та стимулюючи ці зусилля шляхом підтримки і фінансування на всіх освітніх рівнях з боку компетентних органів.

В останні роки зросло значення поняття "плюрилінгвізм" у межах підходу РЄ до навчання мов у окремому суспільстві.

Плюрилінгвізм відрізняється від мультилінгвізму, що є знанням певної кількості мов або співіснування різних мов у окремому суспільстві.

Знання однієї іноземної мови і культури не завжди веде до подолання етноцентризму у зв'язку з "рідною" мовою і культурою і може мати навіть протилежний ефект (для вивчення однієї мови і контакту з однією іноземною культурою посилення стереотипів та

упередженості зустрічається частіше, ніж їх послаблення), знання кількох мов більше сприяє цьому подоланню і разом з тим збагачує навчальний потенціал.

Сучасні наукові підходи виділяють такі аспекти: генетичний, змістовий, логічний, технологічний, терапевтичний, на основі яких проаналізовано умови успішного соціального становлення учнівської молоді.

Слід врахувати, що рання юність – період стабілізації інтелектуальних і духовних потенцій, фізичних можливостей старших школярів. Рушійною силою у цьому віці виступає протиріччя між значним підвищенням суспільних вимог до особистості, творчих здібностей молодшої людини і тим реальним рівнем її психічного розвитку, який вона досягла.

На зміну особистісному спілкуванню з однолітками, приходить етап професійного самовизначення, що потребує відповідного рівня психічної, духовної і громадянської зрілості юнаків, досягнувши якої, вони можуть стати повноцінними членами соціуму та його суспільних інституцій.

УДК 377

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИКЛАДАЧА НА ЗАНЯТТЯХ СПЕЦДИСЦИПЛІН

*Ступнік О.О., викладач вищої категорії
(Маріупольський будівельний коледж, м. Маріуполь)*

Якісна підготовка конкурентоспроможного фахівця вимагає творчого підходу до вибору змісту, форм, методів і засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних технологій.

Одним з інструментаріїв підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців виступає технологічний підхід до навчання.

Саме такий підхід є гарантією досягнення запланованих результатів, виражених в діях тих, хто вчиться, і послідовної орієнтації викладача на чітко сформульовані цілі навчання.

Одним з важливих компонентів навчання, спрямованих на досягнення поставлених цілей, є методи навчання.

Методи навчання класифікують на три великі групи:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю і самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.

Всі методи навчання здійснюються різними засобами. До засобів відноситься той інструментарій, способи застосування якого створюють метод навчання.

Засоби можуть бути предметними, практичними, інтелектуальними, емоційними.

При викладанні саме спеціальних дисциплін необхідне обов'язкове використання засобів навчання. Ці засоби навчання повинні бути різних типів. Вони можуть повторювати і доповнювати один одного, і це йде тільки на користь при вивченні спеціальних дисциплін. Слід приділяти велику увагу впровадженню новітніх технологій, а зокрема впровадженню комп'ютерної техніки при викладанні дисциплін професійного спрямування.

Список використаних джерел

1. Бельчиков Я.М. Деловые игры / Я.М. Бельчиков, М.М. Бирштейн. – Рига: Авотс, 1989. – 142 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.П. Волкова -К.: Видавничий центр "Академія", 2001.-576 с.
3. Князев А.М. Основы активно-игрового обучения / А.М. Князев– М.: Просвещение. – 2005. – 188 с.
4. Коваленко Е.Э. Методика профессионального обучения: Учебник для инженеров-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования / Е.Э. Коваленко– Х.: ЧП „Штрих”, 2003. – 480с.

УДК 377.131.14

ІГРОВЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ДИЗАЙНЕРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З КРЕСЛЕННЯ

*Даценко О.І., викладач вищої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Анотація. У статті подано систему роботи з використанням ігрового проектування в освітньо-виховному процесі, яка дозволяє створити нову стратегію професійної підготовки у технічному навчальному закладі.

Автор також ділиться досвідом щодо проведення занять при викладанні креслення з використанням ігрового проектування (подано фрагменти занять).

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти потребує вдосконалення професійної підготовки студентів.

Одним з найбільш перспективних напрямків розвитку творчих та професійних здібностей особистості, таких необхідних для сучасного фахівця, і є ігрове проектування, яке забезпечує відтворення реальних умов майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням ефективного впровадження ігрових технологій займалися і займаються дуже багато видатних педагогів, психологів та вчених. Аналіз наукових досліджень показав, що використання навчально-ігрового проектування як технології формування творчих та професійних здібностей студентів на заняттях з креслення ґрунтовно не досліджувалось.

Формулювання цілей. Метою статті є пошук (визначення) оптимальних можливостей використання ігрового проектування для формування творчих та професійних здібностей майбутніх техніків-дизайнерів на заняттях з креслення.

Виклад основного матеріалу. Ігрове проектування являє собою ігрове моделювання процесу розв'язання складних професійних задач (що мають різні варіанти рішень) з розподілом функцій між учасниками [1].

Основна цінність ігрового проектування полягає в тому, що воно орієнтує студентів на створення конкретного освітнього продукту [2].

Вимоги до ігрового проектування: наявність складної професійної проблеми; неоднозначність рішення проблеми; розподіл учасників на групи, кожна з яких опрацьовує свій варіант вирішення проблеми; аналіз, захист перед аудиторією і оцінка результатів проектів.

Висновки. В процесі використання ігрового проектування на заняттях з креслення виявлено такі переваги: ІІ розвиває навички спільної діяльності, навчає співпраці в команді, тобто розвиває метакомпетентності; групова робота згуртовує учасників взаємодії, розвиваючи почуття не тільки індивідуальної, а й колективної відповідальності; робота над проектом дозволяє студентам розвинути аналітичний, прогностичний, дослідний і креативний потенціал; в ході захисту проектів розвиваються презентаційні вміння і навички, комунікативна та інтерактивна компетентність студентів [3].

Застосування ігрових проектних технологій на різних етапах навчання дозволяє довести час активної роботи студентів на занятті до 80% часу заняття, замість звичайних 20%.

Перспективи подальших досліджень. Планую удосконалювати цю проблему: шукати оптимальніші, найефективніші форми і методи проведення занять з використанням ігрових технологій. Мрію розширити і поглибити свою роботу з формування позитивної мотивації професійного навчання студентів.

Список використаних джерел

1. http://library.uipa.edu.ua/library/Left_menu/Zbirnuk/24-25/Шматков.doc - Шматков Д.І. Ігрове інженерно-педагогічне проектування як засіб формування проектно-орієнтованих вмінь. Стаття надійшла до редакції 11.09.2008 р.
2. Колесникова И.А., Горчаковская-Сибирская М.П. Педагогическое проектирование. Учебное пособие – М.,: "Академия", 2007
3. https://stud.com.ua/88221/pedagogika/igrove_proektuvannya_osvitnomu_protsesi
Ігрове проектування в освітньому процесі

УДК 378.1

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Черноус В.В., заступник директора з навчальної роботи
(Маріупольський коледж ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, м. Маріуполь)*

Анотація: Перехід від традиційної до особистісно-орієнтованої освітянської парадигми вимагає удосконалення кваліфікації викладача, становлення його не тільки як професіонала, що орієнтується в освітніх інноваціях, володіє різними технологіям викладання навчальних дисциплін, але й творчої особистості, здатної до самореалізації та самостійного інноваційного пошуку.

Інноваційна діяльність викладача пов'язана з розробкою, пошуком, освоєнням і використанням нововведень, педагогічного винахідництва, введення нового в педагогічну практику.

Важливою складовою інноваційної діяльності викладача є інформаційна культура, яка пов'язана не тільки з системою спеціальних знань (за обсягом та якістю); але й особливостями стилю діяльності спеціаліста, його здатністю вести пошук, накопичувати та використовувати необхідну інформацію, що дозволяє вчасно реагувати на зміни в професійному середовищі і підтримувати високий фаховий рівень.

Уміння одержувати, обробляти та використовувати знання складають основу загальної та професійної культури людини.

Викладач виконує роль організатора, регулятора та контролера його взаємодії з кожним студентом. Організаційна функція викладача в освітньому процесі проявляється у створенні своєрідного інформаційного середовища, в якому відбувається діяльність студента.

Отже, формування інформаційної культури викладача має велике значення не лише для його власного професійного зростання, але й для студентів, з якими він працює.

Сучасний викладач повинен уміти:

- знаходити актуальну нову інформацію;
- відділяти правдиву інформацію від фейкової;
- систематизувати її для подальшого використання;
- відтворювати інформацію, використовувати для її передачі різні форми;
- переводити інформацію з однієї форми представлення в іншу;
- змінювати репродуктивний її зміст на проблемний;
- адаптувати навчальну інформацію, враховуючи рівень підготовки та психофізіологічні особливості її сприймання студентами.

Описані вище вміння роботи з інформацією викладач повинен розвивати також у студентів, закладаючи таким чином основи інформаційної культури майбутніх спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Огієнко О. І. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя / О. І. Огієнко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2013.
2. Галиця І.О. Інноваційні механізми активізації педагогічного і наукового процесів / І.О. Галиця // Вища школа. – 2011. – № 7/8.
3. Кіца М. О. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію [Електронний ресурс] / М. О. Кіца. – Режим доступу: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>.

УДК УДК 378.016

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ

*Григоренко Т.Г. , викладач
(Маріупольський механіко-металургійний
коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

У статті розглянута необхідність застосування проблемного навчання в навчальному процесі в коледжах, його ідеї, завдання та переваги.

Постановка проблеми. Коледжі повинні давати студентам міцні знання основ науки, виробляти навички і вміння застосовувати їх на практиці і в подальшому житті. В цьому

відношенні методи активного навчання є одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення професійної підготовки молодших спеціалістів.

Рішення важливого соціального завдання (навчання молодшого спеціаліста) безпосередньо пов'язана з удосконаленням форм, методів і засобів навчання. Головна мета якого - орієнтованість освітнього процесу на підготовку кваліфікованих професійно компетентних, здатних до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентних на ринку праці, а також здатних до творчої діяльності фахівців. Потреба в таких фахівцях росте щорічно.

Щоб домогтися ефективності освітнього процесу, викладачеві необхідно змістити акцент в процесі викладання на застосування таких методів, які розвивали б активну пізнавальну діяльність студента у всіх формах і ланках навчального процесу. Одним із способів досягнення цієї мети є впровадження проблемного навчання.

Основна ідея проблемного навчання - знання повинні передаватися студентам не в готовому вигляді, а купуватися ними в процесі самостійної пізнавальної діяльності. При цьому змінюються функції викладача і студента в процесі навчання: посилюється роль студента як суб'єкта навчального пізнання і роль викладача як організатора самостійної пізнавальної діяльності студента.

Основні завдання проблемного навчання - сприяти оволодінню культурою дискусії, вмінню висловлювати власні оціночні судження і аргументувати свою точку зору, формування навичок самооцінки і самоаналізу навчальної діяльності. Технологія проблемного навчання має ряд позитивних характеристик і переваг: отримання інформації студентами в ході вирішення теоретичних і практичних проблем; підвищення активності студентів; можливості застосування отриманих знань студентами в нових ситуаціях.

При читанні проблемної лекції викладач викладаючи новий матеріал, чітко формує основну думку, розкриває суть викладається закономірності. Потім пропонує проблемне питання, що спонукає студентів в ході бесіди висловлювати свою думку про можливі шляхи вирішення конкретної проблеми або завдання. Студентам пропонуються практичні завдання з основних тем дисципліни. Це сприяє швидкій адаптації студентів до умов роботи на виробничій практиці, і, в подальшому, на робочому місці після закінчення навчання. При використанні активних методів відбувається взаємодія викладача зі студентом, спрямоване на виховання та самовиховання компетентного фахівця, професіонала.

Аналіз результатів проведених занять з використанням інноваційних технологій показує, що істотно підвищується: інтерес студента до дисципліни; активізація студентів; вміння працювати в команді.

Висновок. Таким чином, застосування інноваційних технологій в навчальному процесі необхідна складова сучасного навчання студентів. Працюючи з інтерактивними та інноваційними технологіями викладач, досягає ефективності освоєння навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Гулай О.І. Перспективи впровадження проблемного навчання у вищих навчальних закладах // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2009. - № 3. - С. 170-178.
2. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч.посіб. / За ред.М.Артюшиної – К.: КНЕУ, 2007.– 528 с.

УДК 378.1/620

ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТОВАРОЗНАВСТВА

Темнохунд Е.О. , викладач-методист

(Маріупольський коледж ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, м. Маріуполь)

Анотація: Виховання активної життєвої позиції, наукового світогляду студентів органічно пов'язано з формуванням їх мислення, розвитком та удосконаленням усіх розумових якостей. Розумовий пошук - складний процес, він, як правило, починається з проблемної ситуації, проблеми.

Проблемне навчання формує гармонійно розвинену творчу особистість здатну логічно мислити, знаходити рішення в різних проблемних ситуаціях, здатну систематизувати і накопичувати знання, здатну до високого самоаналізу, саморозвитку і самокорекції. Постійна постановка перед студентами проблемних ситуацій приводить до того, що вони не «пасують» перед проблемами, а прагнуть їх вирішити, стають творчими особистостями завжди здатними до пошуку. Ввійшовши в професійну діяльність вони будуть більш захищені від стресів.

Викладач має кожне заняття будувати так, щоб в студентів постійно був стійкий інтерес, навчальна активність і бажання творити і пізнавати. Без застосування ефективних технологій навчання не обійтися. До таких технологій можна віднести проблемне навчання.

Проблемне навчання – основна організація навчальних занять, яка сприяє створенню під керівництвом викладача проблемних ситуацій й активну самостійну діяльність студентів з їх вирішенням, внаслідок чого і відбувається розвиток розумових здібностей та

творче оволодіння професійними знаннями, навичками, вміннями. Але не всякий пошук пов'язаний із виникненням проблеми. Якщо викладач дає завдання студентам, указавши, як його виконати, то навіть самостійний пошук не буде рішенням проблеми.

Навчальні проблеми, які формулюються викладачем витікають із внутрішньої логіки, побудови навчальної дисципліни і відображають головні суттєві сторони і особливості явища чи процесу, які вивчаються. Їх масштаби можуть бути різними і охоплювати дисципліну в цілому, окрему тему заняття чи, навіть, частину його. Великі фундаментальні проблеми викладач, як правило, доводить до відома студентів у вступній лекції і показує шляхи їх розв'язання протягом всього лекційного курсу, розщеплюючи на більш дрібні проблеми і підпроблеми. У заключній лекції підводяться підсумки вирішення фундаментальних проблем.

При вивченні дисципліни «Товарознавство» можна сформулювати одну найактуальнішу проблему, яка існує на ринку товарів – насичення ринку високоякісною продукцією з метою максимального задоволення попиту населення і забезпечення здоров'я і благополуччя громадян України.

Для вирішення цієї проблеми під час проведення лекцій формулюються проблемні питання, які спонукають студентів до пошуку інформації раніше невідомої, але необхідної для розв'язання завдання. Вирішення проблеми продовжується на практичних заняттях – мета яких сформулювати практичні вміння і навички щодо визначення впливу сировини, матеріалів, технології виробництва, умов зберігання, упакування і маркування на якість товарів, а також проведення їх ідентифікації і оцінки якості.

Доведення безпеки товарів для споживання проводиться шляхом дослідження хімічного складу, структури, методу виробництва з використанням органолептичного методу, а також проб на горіння, дію води і інших хімічних реактивів. Визначення показників якості і їх зіставлення з даними нормативно-технічних документів дає можливість зробити висновок про відповідність продукції встановленим вимогам, порівняти зразки вітчизняні і імпорتنі і аргументовано обґрунтувати проведені дослідження. Проблемне викладення навчального матеріалу доповнюється завданнями творчого характеру для виконання їх студентами у ході самостійної роботи на семінарських заняттях.

Таким чином, проблемне навчання необхідно розглядати як змістовно-методичну систему педагогічного стимулювання творчої участі студентів у вирішенні навчальних проблем у межах програми навчальної дисципліни. Цілеспрямованість використання прийомів і засобів, які об'єднані цією системою, дозволяє вдосконалювати освітній процес, краще вирішувати завдання поліпшення підготовки спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Павленко В. В. Методи проблемного навчання / В. В. Павленко // Нові технології навчання: наук.-пед. зб. – Київ, 2014.
2. Снапковська С. В. Проблемне навчання як засіб інтенсифікації педагогічного процесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vgmu.vitebsk.net/intconf/sect4/10.htm>

УДК 378.146:81

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ МАРІУПОЛЬСЬКОГО КОЛЕДЖУ ДВНЗ «ПДТУ» НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

*Н.І. Лебідь, викладач вищої категорії, викладач-методист
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Актуальність теми дослідження. Проблема оцінювання результатів освіти не нова. Їй приділяли увагу відомі педагоги і дидакти серед яких А.М.Алексюк, Ю.К. Бабанський, Ш.А.Амонашвілі, В.В.Воронов, С.У.Гончаренко, К.Ігнекамп, Ч.Купісевич, В.Оконь, І.П.Підласий, І.Ф.Харламов, Д.Ельконін, Л. Занков, С. Шацький, В.Сухомлінський та ін.

Незважаючи на велику кількість науково-дослідних розробок з даної теми, система оцінювання результатів навчання все ще дуже далека від досконалості, бо соціальні групи, пов'язані з освітнім процесом (студенти та їх батьки, викладачі, керівники системи освіти, роботодавці), мають різні уявлення про критерії якості освіти. В умовах впровадження компетентнісного підходу - функція оцінювання набуває нового змісту, змінюються цілі оцінювання.

Можна говорити про те, що на сьогоднішній день існує суперечність між цільовими установками розвитку освіти щодо оціночної діяльності та практичною діяльністю, здійснюваною педагогами.

Об'єктом дослідження є контрольньо-оцінна діяльність викладача коледжу.

Предметом дослідження - практика організації контрольньо-оцінної діяльності викладачів.

Мета дослідження: на базі педагогічної ролі оцінки в сучасній навчальній практиці та аналізу сучасних підходів до підвищення педагогічного ефекту оцінної діяльності надати пропозиції щодо діагностики компетентностей студентів коледжу

Гіпотеза дослідження: використання різноманітних інноваційних форм в організації навчальної та контрольної-оцінної діяльності викладача буде сприяти переходу від традиційного оцінювання знань до оцінювання компетенцій.

Компетентнісний підхід повною мірою відповідає принципам європейського простору вищої освіти, де результат вищої освіти пропонується оцінювати рівнем компетентності фахівця – випускника ВНЗ. Замість парадигми освіти ЗУН пропонується використовувати парадигму СВЕ (Competence – based education), оснований на формуванні у студентів певних компетенцій та *діагностуванні рівня компетентностей* фахівців-випускників ВНЗ як *результату вищої освіти*.

Для досягнення мети та перевірки гіпотези у дослідженні: проведено аналіз теоретичних підходів до організації контрольної -оцінної діяльності викладача; виявлено особливості організації контрольної -оцінної діяльності викладача в умовах переходу до оцінювання компетенцій; сформульовано рекомендації щодо організації в коледжі контрольної -оцінної діяльності в світлі переходу від традиційної системи оцінювання знань до оцінювання компетенцій.

Без нових критеріїв оцінювання освітньої діяльності, дійсно зорієнтованих на особистість та її розвиток, гуманоцентрична та компетентнісна переорієнтація освіти буде залишатися без результатів.

УДК 372.811.111'1

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*Устюжаніна О.Л., викладач другої категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Англійська мова на сьогодні є загально визнаною мовою міжнародного спілкування.

Міжнародні зв'язки України, які динамічно розвиваються України, її подальша інтеграція до європейського та світового простору зумовлюють необхідність вивчати англійську мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Оволодіння мовою міжнародного спілкування сприяє розвитку можливостей студентів використовувати її як інструмент спілкування в діалозі культур і цивілізації сучасного світу.

Таким чином дисципліні «Іноземна мова» має відводитися дуже важлива, пріоритетна роль. Навчання іноземній мові сьогодні є одним із невід'ємних компонентів загальної та спеціальної освіти, а володіння основами міжнародної мови спілкування стає не тільки

показником високого культурного рівня людини, а й запорукою її успішної професійної діяльності. Необхідність володіння іноземними мовами для фахівця розглядається як спосіб життя в діалозі співробітництва культур, мов і релігій, а також як основа можливостей критичного розгляду інформації, що надається ЗМІ, рекламою, Інтернетом, друкованими технічними та науковими виданнями.

Метою освіти є не тільки знання іноземної мови, а вміння нею послуговуватися (мати комунікативну компетенцію).

Згідно програми головною метою навчання іноземної мови визначено формування іншомовної професійної комунікативної компетенції, яку розуміють як здатність до міжкультурного іншомовного спілкування.

Студенти повинні розуміти, що основна мета вивчення іноземної мови – це спілкування. Будь який вид діяльності на занятті, чи це – аудіювання, читання, письмо, повинен мати вихід у мовлення. Структура мовленнєвої компетентності містить три базових компоненти, що характеризують рівень комунікативної культури: лінгвістичну, соціальну та комунікативну. Опановуючи їх, людина отримує знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих і створення власних програм мовленнєвої поведінки.

Домінуючим фактором при вивченні будь-якої дисципліни є мотивація. Навчати іноземній мові студентів без мотивації дуже складно і викладачеві, і студентам. Тому потрібно посилювати фактори мотивації в навчанні студентів іноземної мови. Необхідно вести заняття так, щоб студенти зробили такі висновки: володіння англійською мовою є обов'язковим компонентом професійної діяльності та забезпечує більш повноцінне та цікаве дозвілля.

Для формування комунікативної компетентності студентів необхідно формувати вміння мовлення (через навчання діалогічній і монологічній мові), аудіювання (короткий виклад змісту тексту, розвиток мовної здогадки), читання (переглядове, пошукове, ознайомлювальне, формулювання власної думки, розуміння головної думки тексту) і письмової мови (заповнення бланків, складання описів, додаток недостатньої інформації).

Система використання мовних ситуацій на заняттях дає змогу відтворювати реальні професійні ситуації, що значною мірою підвищує у студентів інтерес до вивчення іноземної мови. Доцільно залучати викладачів спеціальних дисциплін до формування сучасних ділових професійних ситуацій аби вони дійсно відповідали вимогам сучасного виробництва. Мовлення студентів відбувається в умовах, які імітують ситуації дійсного спілкування англійською мовою. Виникає внутрішня мотивованість, створюються можливості для вираження у мовленні власних поглядів, думок, впроваджуючи системне застосування мовленнєвих та комунікативних вправ, при вирішенні яких студенти поетапно просуваються

уперед за окремими видами мовленнєвої діяльності, в підсумку досягається кінцева мета: розуміти, розмовляти, писати англійською.

Оскільки в коледжі необхідно навчати студентів не тільки загальнонавчальній мові, але й іноземній мові за професійним спрямуванням тому вимоги до студентів повинні бути вищі ніж в середній школі не дивлячись на те, що діти практично одного віку. І підготовка повинна бути на більш високому рівні.

Список використаних джерел

- 1.Т. М. Артеменко, І. П. Липко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2013. Вип.23. С.8-15. - Електрон. ресурс.
2. Ишханян Н. Б.//Пути формирования лингвосоциокультурной компетенции в интенсивном курсе обучения иностранному языку: Англ. яз. в неяз. вузе.-Електрон.ресурс.
3. Козак С. В. Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англомовних прес-релізах / С. В. Козак // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філологічна. - 2012. - Вип. 23. - С. 68-70Електрон.Ресурс
4. Богацкий И.С., Дюканова Н.М. Бизнес-курс английского языка. Киев: ООО «ИП ЛОГОС», 2007.
5. Мошняга Є.В. Англійська мова: туризм, гостинність, платіжні засоби. М., «Спорт»

УДК 378.1

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

*Ступак А.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії,
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Входження України в світовий та європейський освітній простір вимагає створення нової моделі освіти, яка була б здатна стати достойним конкурентом, а випускники кваліфіковані та затребувані. Процеси реформування системи освіти в Україні потребують глибокого вивчення та аналізу кожної її складової, в тому числі методологічної. Методологічна основа розроблення сучасної освітньої стратегії і тактики українських вишів потребує адекватного теоретичного мислення.

Нині високий рівень професійної компетентності є вирішальним чинником соціальної захищеності та професійності працівників, а його досягнення - головним завданням закладів

освіти. Тому що роботодавцям потрібна не кваліфікація, а компетентність як поєднання навичок, що притаманні кожному індивідууму, в якому поєднанні кваліфікація, здатність працювати в групі, ініціативність, уміння приймати рішення і нести відповідальність за них.

Метою статті є обґрунтування методичних підходів до формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Професійна підготовка майбутніх фахівців - процес, який включає наукові і методичні заходи вищої освіти, спрямовані на формування рівня професійної компетентності особистості.

Широке впровадження в усі сфери діяльності інформаційних технологій вимагає постійного пошуку нової інформації та моніторинг змін, які необхідні для виконання професійних обов'язків. Це привело до збільшення частки праці на персональних комп'ютерах і до прискорення обробки інформації в інтелектуальних мережах. Тому, при викладанні навчальної дисципліни «Економіка підприємства» обов'язковим є використання системи мережі Інтернет, через яку студент знайомиться з системною ринковою трансформацією суспільства в області економіки.

Мультимедійні засоби, комп'ютерні технології дають можливість надавати величезну кількість корисної і цікавої інформації в максимально зручній і доступній формі, дозволяють зробити навчальний процес значно цікавішим для студентів та викликати позитивне ставлення до навчання, стимулювати розвиток мислення та уяви, збільшувати обсяг навчального курсу для засвоєння матеріалу студентами та прийняття оптимальних рішень, формувати дослідницькі, пошукові уміння. Використання мультимедійних засобів при викладанні дисципліни «Економіка підприємства» дозволяє розмістити багатий фактичний та ілюстративний матеріал і є чинником значної активізації процесу пізнання студентами навчального матеріалу.

В закладі вищої освіти, в процесі освоєння навчальних дисциплін студент повинен оволодіти вміннями самостійно працювати і вчитися, комунікативними здібностями, здатністю системного мислення і діями, орієнтованими на ринок.

Для збагачення та розширення знань з дисципліни економічного напрямку в освітньому процесі широко використовуються спеціальні відеоматеріали - документальні науково-пізнавальні фільми. Вони демонструються студентам на практичних заняттях, під час проведення аудиторної самостійної роботи під керівництвом викладача, а також можуть надаватися в електродному вигляді для самостійного ознайомлення з обов'язковим послідовним обговоренням.

Нового імпульсу надає прагнення України подолати бар'єри української та європейської освітньої системи в частині виконання вимог по вивченню іноземних мов.

Тому в процесі вивчення дисципліни «Економіка підприємства» використовуються матеріали подані на іноземній мові, широко аналізуються всі процеси та учасники грошового ринку багатьох країн, наводиться інформація про міжнародні організації та їх співробітництво з Україною.

Висновки. В процесі навчання дуже важливо забезпечити, озброїти студента необхідними знаннями, вміннями, навичками та навчити розвивати їх таким чином, щоб по закінченні навчального закладу людина здобула освітню компетентність. Формування саме цієї ключової компетентності повинне стати кінцевою метою викладання дисциплін професійного спрямування.

Таким чином, формування професійної компетентності в процесі викладання дисципліни повинна базуватися на досягненнях попередніх періодів розвитку особистіших характеристик студента і тісно пов'язана з його соціальними взаємодіями, і звісно, від кваліфікації викладача. Водночас професійна компетентність можлива лише за наявності відповідних знань, навичок, умінь, потреб, установок, професійної орієнтації та мотивів діяльності, вимог до себе, до своїх професійних якостей, результатів власної діяльності.

УДК 378.1

ТРЕНІНГОВІ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ФАХІВЦІВ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

*Ступак А.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії,
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

У сучасних умовах актуальним завданням вищої освіти стає формування фахівців нової формації з високим рівнем компетентності, конкурентоспроможності на ринку праці, соціальної мобільності, духовної культури та відповідальності за прийняті професійні рішення.

З позиції компетентнісного підходу рівень освіченості визначається здатністю розв'язувати проблеми різної складності на основі наявних знань. Тобто компетентнісний підхід в освіті акцентує увагу на здатності студентами використовувати здобуті знання в практичній діяльності.

Особливу роль у вирішенні окресленого завдання відіграють професійно-орієнтовані тренінги, які є ефективним засобом реалізації компетентнісного підходу, та

забезпечують перехід професійної підготовки майбутніх фахівців економічного спрямування на якісно-новий рівень.

Тренінгові форми навчання відзначаються багатьма дослідниками як особливо привабливі з точки зору формування різноманітних складових професійної компетентності фахівця.

Однією з відмінностей тренінгів від інших форм професійного навчання є можливість концентрації у невеликому проміжку часу та просторі елементів професійної діяльності, які активізують процеси трансформації та моделювання реакцій, спрямованих на досягнення конкретного бізнес - результату. Серед таких реакцій слід виділити: здатність працювати самостійно без постійного керівництва, брати відповідальність за власну ініціативу, готовність виявляти проблеми та шукати способи їх розв'язання, використовувати досвід і наявні знання для аналізу нових (екстремальних) ситуацій, здатність співпрацювати з іншими, засвоювати нові знання, здійснювати конструктивну діяльність, виявляти наполегливість та винахідливість, аналізувати соціальні ситуації та групові процеси.

Для цілеспрямованого формування базових елементів професійної компетентності за допомогою проведення тренінгів необхідно враховувати фактори, що дозволять оптимізувати цей процес. Перш за все необхідно визначити групи умінь, які: є важливим професійним наслідком тренінг-навчання; є необхідними для виконання професійної діяльності; є основою для адаптації на робочому місці та визначаються як «гнучкі кваліфікації»; є складовими, необхідними для подальшого саморозвитку і самореалізації майбутнього фахівця.

Тренінг повинен мати міждисциплінарний характер, предметом тренінгу повинен стати практичний досвід і поведінковий ресурс, адже в умовах швидких змін економічного середовища та зростання конкуренції збільшується відповідальність кожного працівника за своєчасність та якість рішень, зростає його роль як потенційного носія ефективної ідеї.

У ході тренінгу повинні відбуватися взаємонавчання та двостороння взаємодія, пошуки нових напрямків діяльності та збагачення досвіду учасників процесу: викладача та студентів.

Під час проведення тренінгу викладач повинен виступати в ролі консультанта, який спрямовує спільну роботу та забезпечує перехід від організованої системи передачі існуючих знань і досвіду професійної поведінки до управління знаннями, формування нових знань за рахунок синергетичного ефекту взаємодії усіх учасників тренінгу. Так,

викладач стає модератором і фасилітатором процесу, збагачує і свій досвід прикладними знаннями, передає міжгалузевий досвід організації бізнесу.

Для забезпечення ефективності проведення тренінгу викладач повинен зосередити свою увагу на наступних основних вимогах: тренінг повинен враховувати базові знання, вміння та навички студентів; методи тренінгу мають відповідати організаційним та соціально-психологічним особливостям кожної конкретної групи студентів; тренінг повинен орієнтуватися на розв'язання конкретних проблем суб'єктів господарювання; тренінг повинен спрямовуватися на досягнення поставлених цілей; результати, отримані під час проведення тренінгу повинні мати практичне застосування.

Слід зазначити, що тренінгові форми навчання є лише одним з важливих елементів реалізації компетентнісного підходу в економічній освіті та повинні забезпечувати гармонійне доповнення інших форм навчання з метою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Березін О.В. Економіка підприємства: [навч. посіб.]/ О.В.Березін, Л.М.Березіна, Н.В.Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: [навч. посіб.]/І.М. Бойчик. - К.: Атіка, 2007.
3. Болтянська Л.О. Економіка підприємства: [навч. посіб.]/ Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: Олді-плюс, 2015.- 668 с.
4. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства: [навч. посіб.]/ М.В. Володькіна.- К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 196 с.

УДК 376.5

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ НА ЕТАПІ АДАПТАЦІЇ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ

*Михайлюк Л.Ю., викладач вищої кваліфікаційної категорії,
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Проблема адаптації особистості до нових умов життя є надзвичайно актуальною, зокрема, етап вступу до ВНЗ вважається одним з найбільш важких періодів у житті першокурсників.

Психологічну адаптацію розглядають як один із провідних способів і необхідну умову соціалізації особистості. Це процес пристосування індивідуальних та особистісних якостей до життя й діяльності людини в змінених умовах існування.

Адаптація першокурсника полягає в здатності відповідати вимогам і нормам навчального закладу, а також в умінні розвиватися в новому для себе середовищі, реалізувати свої здібності та потреби, не вступаючи із цим середовищем у протиріччя.

При успішній адаптації особистість отримує можливість максимально успішної самореалізації без надмірних зусиль. Вагомим чинником залишається вплив рівня мотивації до навчання і за обраним фахом, зокрема.

Правильно обрана професія – неодмінна умова успішної адаптації студентів-першокурсників. Саме це є поштовхом до переходу від навичок шкільного навчання до культури студентської праці.

Разом з присвоєнням статусу студента молоді люди зіштовхуються з такими проблемами, як нова система навчання, взаємостосунки з одногрупниками та викладачами, соціально-побутові умови, самостійне життя в нових, можливо незнайомих до цього їм умовах, недостатні знання структур і принципів роботи навчального закладу та можливість для самореалізації у творчості, науці, громадському житті, спорті. Крім цього, виникають протиріччя та труднощі в становленні самооцінки, самосвідомості та формування образу „Я”. У процесі адаптації першокурсників у групі створюється не тільки система взаємостосунків, але й мікрогрупи, які, в свою чергу, створюють тенденції розвитку всієї групи. Таким чином, кожний член групи бере участь у встановленні правил і норм поведінки, у формуванні характеристики певної групи. У всіх членів нового студентського колективу є можливість проявити себе, завоювати авторитет й повагу одногрупників. Існує безліч різних критеріїв прояву особистості, зокрема, поведінка, вчинки, стиль спілкування, творчі та професійні здібності.

Важлива роль на першому етапі відводиться куратору, який допомагає студентам адаптуватися до нових для них спеціальних умов, закласти підвалини сприятливого клімату в групі.

Куратори разом з викладачами, що викладають дисципліни, повинні допомогти першокурсникам пристосуватися до умов студентського життя як психологічно, так і соціально. При цьому слід враховувати вікові особливості підліткового і юнацького віку.

Для успішної адаптації студентів у перший період навчання необхідно звернути увагу на те, щоб у навчальному процесі ширше використовувалися проблемні методи навчання і виховання, прищеплювалися практичні навички та любов до майбутньої професії; бажано взяти під контроль випадки вибуття студентів з навчального закладу, аналізуючи при цьому причини відсіву; а також, вдосконалювати систему заохочень у навчанні.

Якщо студент ще до вступу у НЗ твердо вирішив питання про вибір професії, усвідомив її значення, позитивні та негативні фактори, то навчання у НЗ буде цілеспрямованим і продуктивним, і адаптація буде здійснюватися без особливих труднощів.

Таким чином, успішна адаптація першокурсників до життя та навчання у НЗ є підґрунтям подальшого розвитку кожного студента як особистості, майбутнього фахівця.

УДК 796

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

*Лапочук Н.О., викладач вищої категорії, «викладач-методист»
(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ, м. Маріуполь»)*

Постанова проблеми складається з того, що у всі часи понад усе цінувалися мистецтво ремесла, вміння, професійну майстерність. А в наш час це не тільки побажання і не особиста справа людини, а об'єктивна необхідність.

Мета статті: Показати на прикладі дослідження, як впливають засоби професійно-прикладної фізичної підготовки на фізичну підготовленість студентів.

Професійно-прикладна фізична підготовка (далі ППФП) входить у програму фізичного виховання для студентів Маріупольського машинобудівного коледжу, де професійно фізична підготовка - основа фізичного виховання студентів. Фізична і функціональна підготовка молодого спеціаліста - ось найважливіша місія ППФП сьогодні. Тому важливим засобом у формуванні значущих професійних фізичних якостей і працездатності у вищих закладах освіти є фізичне виховання.

У Маріупольському машинобудівному коледжі, протягом трьох навчальних років (2016-2019) проводилося дослідження з фізичного виховання молоді і професійно-прикладної фізичної підготовки студентів – економістів, програмістів та зварювальників.

Мета дослідження: вплив засобів професійно-прикладної фізичної підготовки на фізичну підготовленість студентів.

Основні завдання дослідження: 1 Проаналізувати результати тестування рівня розвитку рухових здібностей студентів. 2 Визначити рівень розвитку працездатності студентів і та II курсів основного відділення. 3 Розробити практичні рекомендації, щодо покращення працездатності та підвищення рівня фізичної підготовленості студентів.

Простежимо за динамікою фізичної підготовленості студентів I курсу (Діаграми 1, 2).

Діаграма 1

Діаграма 2

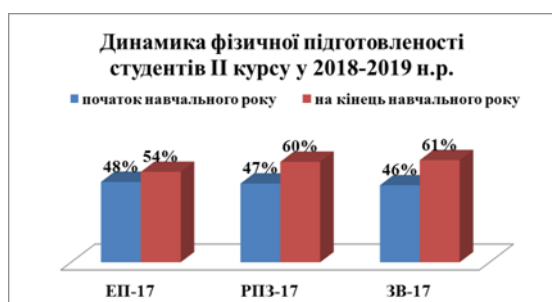
Позитивне зростання рівня фізичної підготовленості на кінець навчального року пояснюється тим, що завдяки систематичним ефективним заняттям, відбувається різке збільшення всіх показників.

На другому році навчання відсоток зростання динаміки зменшується, студенти досягають певного рівня фізичної підготовленості, який відповідає вимогам навчальної програми з фізичного виховання, і зростання динаміки проходить повільніше. (Діаграми 3, 4)

Діаграма 3

Діаграма 4

Аналізуючи діаграму 1-4 можна зробити висновок, що систематичні заняття фізичним вихованням сприяють позитивній динаміці рівня фізичної підготовленості студентів.

Студенти, які займаються додатково в спортивних секціях, демонструють результати набагато вище, ніж їх однокурсники, але динаміка в них проходить повільніше.

УДК 378.147.091.313:004.77

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ WEB-КВЕСТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

*Гречка В.С., заступник директора з виховної роботи,
вчитель I кваліфікаційної категорії*

*Овсієнко І. М., вчитель II кваліфікаційної категорії
(КЗ «Гімназія зі структурним підрозділом початкової школи
№ 17 Маріупольської міської ради Донецької області», м. Маріуполь)*

Стрімкі процеси, які відбуваються в інформаційному суспільстві, зміни в стратегії та структурі освіти, які були задекларовані в концепції Нової української школи, в різних

державних актах, інтеграція нашої країни в міжнародний простір спричинили активізацію пошуку освітян та науковців ефективних методів навчання та нових технологій. Ці методи та технології спрямовані на формування всебічно розвиненої особистості, яка здатна критично мислити та ставитися до інформаційних потоків, швидко адаптуватися до змін в соціумі та навчатися впродовж життя.

Однією з таких технологій у навчанні є методика використання web-квестів. Особливістю web-квестів є те, що інформація, яка представлена на окремому сайті для роботи над даною тематикою насправді знаходиться на різних сайтах, проте учні працюють в єдиному інформаційному просторі.

Проте, слід зазначити, що web-квест є досить складною технологією як для учнів, так і для вчителів. Ця технологія спрямована на розвиток в учнів навичок аналітичного і творчого мислення, а вчитель, працюючи над web-квестом, значно підвищує свій рівень предметної, методичної та інформаційної компетенції.

Форми роботи, які використовуються під час роботи над web-квестом можуть бути такими: індивідуальна, групова, парна [1; 135-136].

До переваг використання технології web-квестів можна віднести такі: 1) вихід за звичні рамки представлення матеріалу; 2) підвищення мотивації учнів; 3) розвиток мислення учнів на стадії аналізу, узагальнення та оцінки інформації; 4) розвиток комп'ютерних навиків учнів; 5) заохочення учнів вчитися незалежно від вчителя.

Web-квест має свою структуру: 1) вступ (формулюється мета та план); 2) ключове завдання (формулюється завдання); 3) список ресурсів (надається вчителем); 4) описання основних етапів роботи; 5) результати [2; 230].

Використання інноваційних інформаційних технологій навчання в навчальному процесі сприяє зростанню рівня зацікавленості учнів даною дисципліною, налагодженню міжпредметних зв'язків, розвитку професійних компетентностей, самостійного критичного та творчого мислення. Технологія «web-квест» навчає учнів самостійно розв'язувати проблемну ситуацію, знаходити інформацію, аналізувати її, систематизувати та робити висновки.

Список використаних джерел

1. Коваль С. Використання технології веб-квест у навчальному процесі / С.Коваль // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л.Товажнянський, О.Романовський [Електронний ресурс]. – Харків : НТУ «ХП», 2014. – Вип. 38-39 (42-43). – С. 132-142.

2. Лебедь Г. Веб-квест як технологія компетентнісно зорієнтованого навчання / Г.Лебедь // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. Вид-во Одеського Національного політехнічного університету . – Одеса, 2015. – Вип. 4 (11). – С. 227 – 235.

УДК 378.1

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОГО ЦИКЛУ

*Бєлова М.П., викладач II категорії,
(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Завдання підготовки молодших спеціалістів вирішуються насамперед у процесі навчання. Під процесом навчання в педагогіці розуміється сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій викладача і керованих ним студентів, спрямованих на свідоме і міцне засвоєння ними системи знань, умінь і навичок, формування вмінь застосовувати їх у житті, розвиток мислення, спостережливості та інших пізнавальних здібностей, оволодіння елементами культури розумової і фізичної праці.

Зміст дисциплін спеціального циклу визначає і специфіку їх вивчення. Спеціальні дисципліни відрізняються складністю багатокomпонентної структури, великим різноманіттям досліджуваних об'єктів. Характерними компонентами цих дисциплін є техніка, технологія, сировина і матеріали, організація та економіка виробництва.

Специфіка дисциплін спеціального циклу полягає і в тому, що при їх вивченні у студентів поряд із засвоєнням значного обсягу знань повинні бути сформовані розвинені вміння застосування їх у різних навчальних та виробничих умовах. Все це вимагає використання різноманітних методів і прийомів навчання в комплексі. Особлива увага повинна бути приділена організації самостійної роботи студентів з технічною літературою та нормативною документацією. При вивченні повинні широко використовуватися різні види натуральної і схематичної наочності, комплексно застосовуватися різні технічні засоби навчання, зокрема тренажери, електрифіковані схеми і т.п.

Важлива особливість дисциплін спеціального циклу - зв'язок з виробничою практикою. Фактично це дві сторони (теоретична і практична) єдиного циклу спеціальної підготовки кваліфікованого робітника.

Найбільше застосування в педагогічній теорії і практиці одержали методи навчання, що класифікуються за джерелами пізнання на словесні, наочні, практичні. Однак за останні роки як у педагогічній науці, так і в практиці навчальної роботи великий інтерес проявляється до

методів, в основу класифікації яких закладені рівні пізнавальної діяльності. Їх можна об'єднати в дві основні групи: репродуктивні і пошукові.

У розпорядженні викладача, по суті, необмежений арсенал педагогічних засобів для ефективного здійснення навчально-виховного процесу. Причини багатьох помилок, труднощів і недоліків в роботі викладачів пояснюються головним чином тим, що знайдене, відкрите в педагогічній науці і підтверджене досвідом не стало ще надбанням усіх. Перед керівниками сучасних навчальних закладів стоять великі завдання щодо вдосконалення педагогічної майстерності викладачів.

Список використаних джерел

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вищих навчальних закладів. — К.: Либідь, 1998.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997. — 376с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: Навчальний посібник. — К.: Освіта України, КНТ, 2008.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. — К.: Знання, 2005.- 486 с.

УДК 004.418

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНОГО СЕРВІСУ ONEDRIVE В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В КОЛЕДЖІ

Колобродова І.В., викладач вищої категорії

Маріупольського машинобудівного коледжу ДВНЗ «ПДТУ»

В умовах швидкого розвитку інформаційних технологій (ІТ) та змін до вимог навчального процесу система вищої освіти повинна реагувати відповідним оновленням змістової складової фахової підготовки майбутніх молодших спеціалістів, пошуком нових засобів навчання, нових методів та підходів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на заняттях, що потребує формування інформаційно-комунікативної компетентності (ІКК) у майбутніх молодших спеціалістів. Все більше уваги дослідники приділяють проблемам використання спеціалізованих програмних засобів для унаочнення та представлення навчального матеріалу, залучення технічних новацій, впровадження інтерактивних технологій та використання хмарних технологій.

Використання ІКТ в системі освіти здійснює вплив на освітні технології та створює нові, що впливають на подальший процес освіти. Це виражається у застосуванні комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних та апаратних засобів, систем обробки інформації; створенні нових засобів навчання і збереженні знань, до яких належать електронні підручники і мультимедіа, електронні бібліотеки й архіви даних, глобальні та локальні освітні мережі, інформаційно-пошукові та інформаційно-довідкові системи.

Різновидом ІКТ є хмарні технології (обчислення), які представлені у вигляді хмарних програмних продуктів (ХПП) та хмарних сервісів, що надають можливість зберігати та опрацьовувати великі об'єми даних не завантажуючи дисковий простір пристроїв. Їх застосування в освітньому процесі прискорює обмін та обробку інформації, полегшує взаємодію та комунікацію користувачів.

У практиці індивідуальної роботи викладача та колективної співпраці зі студентами досить зручно використовувати ХПП та ХС, серед яких можна виділити, електронну стіну Pallet, електронні диски e-Disk, хмарні сховища з підтримкою офісного пакету MS Office Web Apps: Microsoft Office 365, Microsoft OneDrive, Google, Mega, Dropbox та інші.

OneDrive – це безкоштовне on-line сховище в хмарі (особисте або корпоративне), яке надається разом із обліковим записом Microsoft. Пройшовши реєстрацію, користувач отримує власне сховище об'ємом 5 ГБ, яке можна, при потребі, збільшувати. Воно працює як додатковий жорсткий диск, доступний на будь-яких пристроях.

Розвиток сучасних освітніх інформаційних технологій спрямований на вироблення індивідуального підходу викладача до навчально-виховного процесу студентів. Використання хмарних технологій в навчальному процесі надає можливість викладачу оволодіти новими формами, методами та прийомами ефективного проведення занять. У свою чергу, застосування хмарних технологій, зокрема хмарного сервісу Microsoft OneDrive, підвищує ефективність навчання та полегшує навчальний процес як для викладачів так і для студентів.

УДК 373.1

МОТИВАЦІЯ – ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

*Горобей А.М., викладач – методист, викладач вищої категорії
(Маріупольський машинобудівний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Нова модель навчання допомагає людині самому щось створювати, а не тільки використовувати вивчені прийоми роботи і старі знання. Вона привчає прислухатися до себе,

вивчати і будувати свою долю, виходячи з ресурсів здібностей, розуму і характеру. В основі поведінки людини знаходиться «рефлекс мети» — прагнення досягти наміченого результату. Отримання престижної професії дозволяє реалізувати всі види потреб людини і розуміння цього формує у нього настільки потужну мотивацію до навчання, що виникає комплексна здатність до самонавчання. З часів Я. А. Кам'янського-середньовічного педагога - застосовувалася "знаннева модель" навчання, коли людина послідовно і механістично заглиблювалася в предмет: знання, навички, вміння. Ця модель дозволила навчити грамоті і трудовим навичкам людей минулих епох — феодалізму і раннього капіталізму. До теперішнього часу зусиллями багатьох прогресивних педагогів-новаторів створюється на практиці «Нова стратегія» навчання. У ній максимально враховуються особистісні передумови до більш успішного способу засвоєння знань і вироблення навичок і умінь. (вміння до роботи). Ця модель навчання допомагає людині утверджувати в собі покликання до справи, тобто самому щось створювати, придумувати нові способи роботи, а не тільки використовувати вивчені прийоми роботи і старі знання. Студентам необхідно на самому початку навчитися процесу самовизначення і настроювання на подолання себе, на формування установки до діяльності і тим самим — на забезпечення готовності до навчання. Тому важливо знати, які фактори (сили) впливають на якість розумової праці — це перш за все фактори засвоєння матеріалу і фактори збереження тривалої працездатності.

Відомо, що в основі діяльності людини лежать певні здібності до праці, які розкриваються поняттями дієздатності і працездатності. Нерідко ми нехтуємо тим, що витривалість організму залежить від рівня емоційного сприйняття і емоційного напруження праці. Тому потрібно обов'язково в процесі навчання зберігати емоційну сторону життя: музика, вірші, живопис, природа постійно повинні бути вкраплені у студентське життя і в навчальну діяльність.

Для підтримки тривалої і успішної розумової роботи потрібно дотримуватися ряду правил гігієни розумової праці. Найважливіші для процесу навчання психічні характеристики студентів.

Вчіться того, що вам цікаво і потрібно за своїм навчальним планом, складеним з будь-яких дисциплін. Програма індивідуального навчання надає вам можливості для підвищення кваліфікації та особистісного зростання без відриву від основної діяльності, в зручному для себе темпі.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків - 2011, 176 с.
2. Навчальна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки, Матеріали III з'їзду працівників освіти. Київ - 2011 – 400 с.

3. Лізинський В.М. Прийоми і форми в навчальній діяльності. – Х.: Ранок, 2007 – 200с.

УДК 378.14:39

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ

Кубицька О. А., спеціаліст першої категорії

(ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім. І.Я. Франка», м. Коростишів)

Анотація. У статті розглядається визначення поняття «компетентнісний підхід» у сучасній науковій думці. Автор звертається до досвіду вітчизняних та зарубіжних дослідників. Узагальнено різноманітні тлумачення терміну «компетентність», запропоновано перелік основних компетентностей, якими має володіти майбутній вчитель. Визначено та обґрунтовано поняття професійна компетентність.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, ключові компетентності, професійна компетентність вчителя.

У процесі підготовки сучасного фахівця важливе значення має компетентнісний підхід. Зміст педагогічної освіти повинен бути реалізованим відповідно даного підходу.

Компетентність у навчанні як характеристика результатів навчання широко використовується в освітніх системах європейських країн, США та Канади. Проблеми компетентісно орієнтованої освіти розглядаються міжнародними організаціями — ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Радою Європи, Організацією європейського співробітництва та розвитку, Міжнародним департаментом стандартів, які узагальнили доробок педагогів з усього світу.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні понять компетентнісний підхід, компетентність, професійна компетентність вчителя, враховуючи результати сучасних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців.

Компетентність у навчанні розглядається як інтегрований результат, що передбачає перехід від набутих знань, умінь і навичок до формування здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері.

Зарубіжні і вітчизняні автори (І. Єрмаков, О. Савченко, А. Хуторський) підкреслюють, що ключові компетентності у навчанні змінні, мають динамічну структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі [2; 6; 7; 8].

За результатами діяльності українських науковців і практиків розроблялися теоретичні прикладні питання запровадження компетентнісного підходу в освіту України (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Савченко, С. Трубачова та ін.).

У результаті запропоновано наступний перелік ключових компетентностей у навчанні: навчальна; громадянська; загальнокультурна, інформаційна; соціальна; здоров'єзберігаюча, які деталізуються в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами учнів. [1, 408-409].

В якості провідного поняття відновлення та модернізації освітнього процесу виступає поняття «професійна компетентність» учителя. Поняття «професійна компетентність» значно ширше знань, умінь і навичок, включає всі сторони діяльності..

Українські вчені О. Крисан, О. Овчарук, О. Пошетун, О. Локшина, О. Савченко вважають, що компетентності є своєрідними комплексами знань, умінь і ставлень, що набуваються в навчанні й дозволяють людині розуміти, тобто ідентифікувати та оцінювати в різних контекстах проблеми, що є характерними для різних сфер діяльності [3, 6].

Компетентнісний підхід у професійній підготовці сприяє формуванню у майбутніх учителів ряду взаємопов'язаних ключових компетентностей (здатностей кваліфіковано працювати чи розв'язувати педагогічні задачі): професійної, особистісної, соціальної, комунікативної тощо (Н. Бібік, О. Пошетун, Л. Хоружа та ін.). З погляду О. Митника [4] професійну компетентність вчителя можна тлумачити як здатність фахівця кваліфіковано й ефективно застосовувати теоретичні знання, знання-засоби, знання-цінності як у запланованих, так і у непередбачених педагогічних ситуаціях. Використовуючи зазначений підхід, представимо складові професійної компетентності вчителя.

Теоретичні знання – це знання про: особливості процесу засвоєння навчального матеріалу; особливості формування наукових понять; зміст навчання у початковій, основній, старшій ланці середньої освіти; дидактичні принципи, функції, технології процесу навчання; принципи педагогіки співробітництва.

Знання-засоби включають: знання методики організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках з різних предметів. методи активізації пізнавальної діяльності учнів; форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів; інноваційні технології навчання.

Знання-цінності: знання особистісно-діяльнісної, гуманістичної парадигми освіти; особливості та цінності педагогічної професії; знання основ педагогічної етики, моральних якостей громадянина, моральних стимулів діяльності.

Формування професійної компетентності закладено в освітньо-професійну програму як складову галузевого стандарту вищої освіти. Цей процес включає оволодіння: ціле-

мотиваційним, змістовим і процесуальним компонентами педагогічної діяльності, знаннями логіки навчальних дисциплін; уміннями оперувати категоріями діалектики та основними поняттями, перетворювати педагогічні теорії в метод пізнавальної діяльності; навичками самоосвіти та підвищення рівня кваліфікації, ділового, міжособистісного та педагогічного спілкування; рефлексивними вміннями.

Професійна компетентність – основа конкурентоздатності вчителя.

Відрефлексований досвід народжує нові знання, через корекційну діяльність педагог вибудовує стратегію свого саморозвитку, повертаючись знову до творчого пошуку, набуваючи новий рівень свого професійного самовдосконалення. Зростає й рівень його готовності і здатність до зміни суб'єктивної системи установок. Відтак, учитель може досягти педагогічної компетентності у змінних умовах сучасності. Самоосвіта сприяє професійному становленню педагога та засобом розвитку його професійної компетентності.

Таким чином, набуття професійної компетентності вчителя сприяє розвитку здатності учителя до ефективного здійснення своєї професійної діяльності, володіння ним цілісною системою знань, умінь і навичок, що визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування й особистості вчителя як носія визначених цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Життєва компетентність особистості / За ред. Л. В. Сохань та ін. – К., 2003. – 248 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: Освіта. – 2004. – 164 с.
4. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного Вчителя: реалії і перспективи // Початкова школа, 2004, № 4.
5. Равен Д. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждение, перспективы / Пер.с англ. – М. : Высшая школа – 1999. – 264 с.
6. Савченко О. Зміст шкільної освіти на рубежі століть // Шлях освіти, 2005.
7. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г.С. Єгоров та ін. – К.: Освіта – 2003. – 182 с.
8. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Народное образование, 2003.

УДК 371.21

ТЕХНОЛОГІЯ BRING YOUR OWN DEVICE (BYOD) НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОМУ КОЛЕДЖІ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАУ

*Бернацька Г.С., завідувач навчально-методичного кабінету,
викладач спеціаліст першої категорії
(Технологіко-економічний коледж МНАУ, м. Миколаїв, Миколаївська обл.)*

У зв'язку з розширенням мережі комунікацій, появою Інтернету, інформатизації і комп'ютеризації суспільства, особливого значення набуває навчання з використанням комп'ютерних технологій. У даній методиці можна виділити дві складові - це, по-перше, комп'ютерні програми, створювані в різних формах і для різних рівнів навчання іноземної мови, і, по-друге, використання ресурсів мережі Інтернет, які можуть служити не тільки незамінним джерелом інформації, а також є прекрасним засобом інтерактивного спілкування між різними групами. Для їх використання доцільним є застосування сучасних гаджетів.

Перед нами стоїть завдання перетворити смартфон на занятті із нашого ворога на друга і помічника. В цьому нам допоможе технологія BYOD (Bring Your Own Device), яка набула популярності в бізнес-середовищі та поширилась на сферу освіти. Дослівно ця назва перекладається як «принеси свій власний пристрій». Суть її в тому, що викладачі не лише не забороняють студентам використовувати мобільні пристрої на заняттях, а заохочують їх до цього. Кожен студент приносить з собою до аудиторії мобільний пристрій (смартфон чи планшет) і застосовує його для спільної роботи з викладачем та колегами з групи.

Оскільки зараз майже кожна людина має мінімум один універсальний гаджет із набором потужних додатків та користується ними протягом всього дня, оминати тренд BYOD в сучасному світі майже неможливо. Всі сучасні мобільні пристрої мають сьогодні наступні можливості: диктофон, відеокамера, фотокамера. Саме ці функції стають у нагоді на заняттях з іноземної мови.

Найефективнішими, на мою думку, можливостями диктофону є наступні завдання записування в аудіо-форматі відповідей на певні запитання; читання діалогу і самостійне прослуховування діалогів; прослуховування у групах записи з диктофону для подальшого виконання завдань: аналіз прослуханого і складання статистики або написання і презентація доповіді. Також відомим засобом мотивації студентів до активнішої діяльності на уроці є використання відеокамери. Записувати на відео студентів може викладач, але ще

ефективніше, коли студенти роблять це самостійно, а потім презентують отриманий результат.

Досить корисними на заняттях стають андроїд-додатки-месенжери, наприклад Viber чи WhatsApp. На початку курсу викладач створює навчальну групу в месенджері. Це дає можливість швидко без використання будь-яких додаткових пристроїв, окрім смартфонів, обмінюватися навчальною інформацією зі студентами.

Зазначені переваги і недоліки свідчать про доцільність використання мобільних пристроїв для комунікації в освіті.

Список використаних джерел

1. Сьогодні в моді BYOD в школі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://webprofilportfolio.blogspot.com/2015/01/byod.html>.
2. Г. Скрипка Використання підходу BYOD у вивченні предметів освітньої галузі «Технології» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura11/688-2/>.
3. Злобін Г. , Ванькевич Д., Батюк А., Карбовник І. Про можливості використання технології BYOD (Bring Your Own Device) в навчальному процесі вищого закладу освіти [Електронний ресурс].
4. Майнаєв Ф.Я. Мобільні пристрої у вищій школі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_79/part_1/16.pdf.

УДК 371.388+37.026.6

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З БІОХІМІЇ

*Бібчук К.В., кандидат біологічних наук, старший викладач
(Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів)*

Згідно «Концепції нової української школи» [3] обов'язковим пунктом є формування цілісної всебічно розвиненої особистості, здатної до критичного мислення. Однак лише демонструючи зразок такої особистості власним прикладом, вчителі зможуть надихнути на це і учнів. Забезпечити базис для становлення молодого вчителя має ґрунтовна біологічна підготовка, яка іноді не досягає необхідного рівня зокрема тому, що вимагає від студентів спортивних факультетів значних зусиль для якісного оволодіння навчальним матеріалом, який часто здається їм складним і одноманітним [1]. Це врешті призводить до зниження їхньої мотивації, а отже, і рівня успішності. Загальновідомо, що застосування методів

активізації навчальної діяльності дозволяє підвищити пізнавальну активність та інтерес студентів до занять (Ягупов В.В., 2002; Смирнов С.Д., 2005 та ін.).

Метою нашого дослідження було з'ясувати ефективність застосування різних шляхів активізації пізнавальної діяльності студентів факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів).

У нашому дослідженні з метою активізації пізнавальної діяльності студентів застосовувалися ігрові методи, проблемні методи, метод ситуацій. Зокрема, студентам давалося завдання самостійно дослідити основні властивості певної групи біологічно важливих речовин, виконавши дослідне завдання; практикувалося складання і розгадування кросвордів на біохімічну тематику; застосовувалися «мозкові штурми» для кращого розуміння нової термінології; проводилися рольові ігри з біохімічної тематики; пропонувалися для розв'язку проблемні питання, особливо з професійним спрямуванням, що детально описано у статті [2]. Заняття організовувалися за диференційованим принципом, що передбачав урахування загального рівня обізнаності студентів з теми, що розглядається, шляхом виконання ними короткого перевірконого тестування. Далі студентам пропонувалися до виконання завдання, рівень складності яких відповідав актуальному рівню підготовки кожного з них.

Все перераховане вище призвело до покращення загальної успішності студентів на підсумкових формах контролю, порівняно з групою, де навчання здійснювалося традиційно. Отже, згадані шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів можна рекомендували до використання з метою підвищення рівня загальнобіологічної підготовки студентів факультетів фізичного виховання. Метою подальших досліджень може бути порівняння ефективності різних шляхів активізації пізнавальної діяльності студентів з метою визначення найбільш ефективного з них.

Список використаних джерел

1. Бібчук К.В. Вплив занять з біохімії на рівень загальнобіологічної підготовки студентів факультету фізичного виховання / Бібчук К.В., Усманова Г.О. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Випуск 107. – Т. 3. – Чернігів, 2013. – С. 32–35.

2. Бібчук К.В. Методи активізації пізнавальної діяльності студентів факультету фізичного виховання під час практичних занять з біохімії / К.В. Бібчук, Г.О. Усманова, А.О. Жиденко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 98. Серія : педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : Збірник. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – № 98, Т 4. – С. 266–269.

3. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої школи. Концепція нової української школи. Група упорядників: [Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С. та ін.]. – 2016. – 40 с.

УДК 371.315

КОМУНІКАТИВНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Губа Ю. І., викладач

(Маловисторопський коледж імені П. С. Рибалка СНАУ)

Компетентнісний підхід до навчання української мови орієнтує викладача на використання перспективних технологій, добір ефективних методів формування національно свідомої компетентної мовної особистості. Структура системи вправ залежить від мети і завдань навчання з урахуванням усіх факторів, що розвивають психологічні, психолінгвістичні, соціокультурні здібності студентів, сприяють меті навчання студентів у ВНЗ і відображають його зміст.

Система вправ, призначених для формування професійно спрямованої компетенції у студентів будується на основі: фахового змісту навчання; основних вмінь і навичок ділового спілкування у таких сферах діяльності як участь у ділових зустрічах та переговорах, презентаціях, телефонних переговорах; урахування соціокультурного компонента навчання.

Вправи для формування професійно спрямованої компетенції повинні містити етапи оволодіння мовленням: процес починається із засвоєння мовного матеріалу, проходить стадію оволодіння первинними уміньми і навичками та завершується етапом розвитку й удосконалення мовленнєвих умінь. З іншого боку, система вправ повинна враховувати поетапність формування розумових здібностей, де кожен етап передбачає послідовність певних операцій та має три фази: орієнтуючу, виконуючу і контролюючу.

Система вправ для формування професійно спрямованої компетенції повинна відповідати таким вимогам: дотримуватися етапів становлення мовленнєвих умінь; враховувати закономірності формування мовленнєвих умінь у говорінні; повторюваність і циклічність навчального матеріалу; включати контроль системи вправ.

Описані вище критерії вправ є одночасно і принципами їх створення: принципи комунікативності, вмотивованості, професійної спрямованості мовленнєвих дій студентів, продуктивності, ситуативної спрямованості вправ, принцип керування мовленнєвими діями тих, хто навчається, використання опорного матеріалу. Комунікативна ситуація створює

умови для вмотивованого висловлювання в процесі навчального спілкування. У якості основних вправ, спрямованих на закріплення правил побудовання мовлення за зразком, виступають структурно - трансформаційні вправи.

Найбільша ефективність навчання забезпечується через подання системи навчальних завдань як системи проблемних ситуацій і досягнення максимального залучення студентів до їх вирішення. Вправи творчого спрямування повинні бути складнішими і передбачати більшу самостійність студента при їх виконанні.

Доцільним є також застосування вправ порівняльно - зіставного типу, які допомагають студентам відчувати специфіку понять що вивчаються, ілюструють особливості нормативного фахового мовлення порівняно з розмовно - побутовим та вправ на переклад. Вправи цих типів дозволяють проаналізувати особливості вивчених понять на фонетико - орфоепічному, лексико - граматичному та стилістичному рівнях.

Лише зацікавивши студентів їх майбутньою спеціальністю, ми зможемо привити любов до української мови та отримати національно свідомих, мовленнєво компетентних фахівців, що зможуть досягти особистісного й професійного самовизначення та домогтися самореалізації.

Список використаних джерел

1. Кучерук О. Уміння - передусім. Компетентнісний підхід до формування національно-мовної особистості. // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2008. - №10. - С.18 -24.
2. Мацько Л. Матимемо те, що зробимо // Дивослово. - 2001. - № 9. - С. 2-3.
3. Михайлюк В. Переклад у формуванні культури ділового мовлення // Дивослово. - 1999. - № 7. - С.26-29.

УДК 811.112.2(07)

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРЕЗЕНТАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Куликова Л.А., викладач

*(Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь)*

Анотація: Описано методику навчання презентації на заняттях з іноземної мови. Подано переваги даного методу для розвитку комунікативних та інформаційних навичок студентів.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства найважливішим завданням для випускників вищих навчальних закладів стає не лише практичне оволодіння іноземною мовою, а й придбання тих комунікативних навичок і вмінь, які в подальшому допоможуть ефективно використовувати іноземну мову в сфері професійного спілкування. До таких значущих комунікативних навичок і вмінь відносяться навички і вміння проведення презентації іноземною мовою, що входять до складу компетенцій і професійної культури майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню застосування методики презентації присвятили вітчизняні та зарубіжні науковці: Ю.С. Авсюкевич, Л.В. Власенко, Е.Г. Гордіна, Н.Л. Драб, Н.О. Михайлова, О.Б. Тарнопольський, R.B. Adler, L.C. Bovee, P. McCarthy, C. Hatcher, J.V. Thill та інші.

Мета дослідження: описати методику застосування презентації на заняттях з іноземної мови, встановити переваги даного методу для розвитку комунікативних та інформаційних навичок студентів.

Виклад основного матеріалу. Термін «презентація» визначається як публічний виступ перед аудиторією з метою переконання чи спонукання до будь-яких дій [2]. Презентація на заняттях іноземною мовою може бути як метою навчання, так і засобом для оволодіння та вдосконалення вмінь і навичок говоріння. Успішність презентації залежить від досягнення студентом рівня сформованості вмінь і навичок підготовленого і непередбаченого іншомовного монологічного мовлення. У практиці навчання іноземної мови презентаційні компетенції є результатом формування певного спектру вмінь: організаторських, комунікативних, проєктувальних, прогностичних, вміння аналізувати, працювати в команді та ін.

Метод презентації може бути використаний на семінарських і практичних заняттях з іноземної мови, під час яких студенти мають можливість реалізувати свої творчі здібності, що мотивує їх до розвитку такого роду творчості і вдосконалення знань з іноземної мови.

Для цілеспрямованого і ефективного використання методу презентації викладач має ознайомити студентів зі структурою презентаційного виступу, з такими важливими моментами, як цікавий початок, якісна ілюстрація інформації за допомогою таблиць, графіків тощо, вибір мовленнєвих засобів, правильне завершення, грамотно зроблені висновки [3, с. 7].

Одним з важливих етапів формування презентаційних навичок і вмінь є навчання логічному структуруванню презентаційної промови та використання мовленнєвих моделей або формул, які допомагають виступаючому домогтися запланованої мети. Приблизна схема роботи студента при організації презентації: 1) вибір теми для презентації; 2) тимчасові

рамки; 3) устаткування; 4) підготовка; 5) власне презентація; 6) ключові слова і підказки; 7) питання для аудиторії; 8) відгук слухачів [2].

Роль викладача під час презентації змінюється: він виступає і як керівник, і як учасник одночасно. Якщо навички і вміння студентів добре сформовані, то викладач лише корегує діяльність студентів. У групі середнього рівня він є консультантом, а в слабкій групі безпосередньо приймає участь з корекцією помилок.

Переваги даного методу полягають у:

- підвищенні інтересу до матеріалу, оскільки відволікається лише невелика частина слухачів;
- навчанні діловому спілкуванню;
- можливості відстоювати власну точку зору, що сприяє перетворенню знань у впевненість;
- вмінні вибирати засоби і форми передачі своїх думок з метою досягнення якнайбільшого взаєморозуміння;
- регулюванні своїх дій у відповідності до умов роботи і вимог членів групи та виробленні вміння оцінювати дії інших людей [1].

Під час навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі презентація не слугує найпоширенішим прийомом роботи, але вона має великий потенціал в рамках підготовки до майбутньої професійної діяльності студентів-філологів. Тому є вкрай важливими створення таких дидактичних умов як комфортна психологічна атмосфера, партнерство, забезпечення навчально-професійної взаємодії учасників дидактичного процесу на основі використання методів інтерактивного навчання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, усна презентація є комунікативним видом діяльності. Вона виконує не лише інформативно-навчальну функцію, але також є мотиваційним стимулом для студента. Набуті в університеті навички презентації не обмежуються заняттями в університеті. Вони стануть у пригоді під час проходження педагогічної практики та у подальшій професійній діяльності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні основних мовленнєвих моделей презентації.

Список використаних джерел

1. Гордина Е.А. Эффективное проведение презентаций: учеб. пособие / Е.А. Гордина. – Новосибирск: НГУЭУ. – 2005. – 74 с.
2. Драб Н.Л. Техніка і мова презентації: навч. посібник / Н.Л. Драб. – К.: КНЕУ, 2002.
3. Панфилова А. Эффективная презентация как фактор делового успеха / А. Панфилова // Новые знания. – 2003. – № 2. – С. 5-10.

УДК 371.315

**РОЛЬ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ І
ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ**
(із власного досвіду роботи)

*Кошкіна О.Ф. , завідувач електротехнічним відділенням,
ст. викладач вищої категорії
(Нікопольський технікум НМетАУ, м. Нікополь)*

Існуюча система підготовки молодших спеціалістів, в силу ряду суттєвих недоліків, не дозволяє в повній мірі задовольнити зростаючі потреби суспільства в професійних кадрах відповідної кваліфікації. Досвід багаторічної роботи в системі вищої освіти дозволив мені проаналізувати, виявити основні недоліки в організації підготовки молодшого спеціалістів техніків-електриків та запропонувати методи розвитку творчих здібностей та пізнавальної активності студентів при викладанні спеціальних дисциплін.

Молодшому спеціалісту техніку-електрику в умовах сучасного виробництва необхідно добре орієнтуватися в таких важливих питаннях, як енергозбереження, автоматизація і застосування мікропроцесорної техніки на виробництві. Подолати ці недоліки дозволяє модернізація організації навчально-виховного процесу із застосуванням інноваційних технологій навчання.

Науково-методична проблема над якою я працюю на протязі багатьох років: «Застосування інноваційних технологій для розвитку пізнавальної активності і творчих здібностей студентів при викладанні спеціальних електротехнічних дисциплін». У своїй роботі я використовую інноваційну проектну технологія, яка спирається на науково-творчі роботи студентів.

Проектна діяльність передбачає розвиток самостійного мислення, вміння вести пошук інформації, прогнозувати, приймати нестандартні рішення.

Залучення студентів до проектної діяльності спрямоване в першу чергу на:

- досягнення конкретних цілей (розвиток аналітичного, критичного, творчого й проектного мислення, стимулювання мотивації на оволодіння знаннями, включення учнів у режим самостійної роботи, формування вмінь використовувати знання для вирішення нових творчих завдань або життєвих ситуацій тощо);
- розвиток компетенції (спільне прийняття рішень, толерантне регулювання конфліктних ситуацій тощо);

- формування дослідницьких умінь (виявлення проблеми, висунення гіпотези, збір необхідної інформації, аналіз отриманих результатів).

Результати запланованої діяльності повинні мати практичну, теоретичну, пізнавальну значимість.

Реалізація методу проектів на практиці змінює роль викладача під час навчального процесу. Із носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності студентів. Тобто якість проектної діяльності залежить від сукупності зусиль викладача та студента.

Виконані студентами електротехнічного відділення НТ НМетАУ науково-творчі та науково-дослідницькі роботи визнані одними з кращих на щорічних міських, обласних та всеукраїнських конкурсах студентських науково-дослідницьких і науково-творчих робіт. Кращі студентські роботи відбираються для подальшого застосування для курсових робіт з дисципліни «Енергозбереження» і в дипломному проектуванні.

Отже, проектна технологія виступає як важливий компонент продуктивної освіти і представляє собою інноваційний спосіб організації навчального процесу. Проектна технологія передбачає розвиток самостійного мислення, вміння вести пошук інформації, прогнозувати та приймати нестандартні рішення.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 839 с.
2. Локк Д. Основи управління проектами / Пер. з англ. М: «НІРРО», 2014. –253 с.

УДК 669.156

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН»

*Макаренко Л. М., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Каховський державний агротехнічний коледж, м. Коробки)*

Реалії сьогодення вимагають від викладачів пошуку нових ефективних форм і прогресивних методів навчання. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям відкриваються нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу.

Кардинальні перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві зумовлені необхідністю до корінного оновлення системи вищої освіти.

XXI століття не лише висуває нові вимоги до людини, а отже, і до освіти, але і створює нові, раніше небачені можливості для освітньої діяльності. Перш за все, це пов'язано з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, які істотно розширюють пізнавальні можливості людини[1].

Сучасні технології дають змогу якісно донести до кожного студента потрібну йому навчальну інформацію[2]. Проникнення інформаційних комп'ютерних технологій в усі сфери суспільства дозволяє вирішити проблему – підвищення рівня освіти [3].

Навчання із застосуванням ІКТ – це якісно новий, інтегративний процес, який характеризується актуалізацією змістовно значущих компонентів і операцій, завдяки застосовуваним прогресивним педагогічним методам і підходам. А також посилення їх ефективності за рахунок використання мультимедійних технологій, як вищої форми наочності, яка сприяє кращому засвоєнню матеріалу [4]. Стосовно педагогічного процесу, інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів [5].

Це спонукає педагогічних працівників коледжу до постійного пошуку ефективних форм і методів навчання.

Базовою дисципліною у підготовці фахівців ветеринарної медицини є «Анатомія і фізіологія с/г тварин». Без глибоких знань будови та функцій тваринного організму не може бути висококваліфікованого, конкуренто- спроможного фахівця. У процесі викладання дисципліни «Анатомії і фізіології с/г тварин» застосовуються: мультимедійні презентації, навчальні відеофільми, платформа дистанційного навчання – Moodle через систему INTERNET.

Аналізуючи досвід використання ІКТ в освітньому процесі можна впевнено сказати, що ІКТ надає можливість викладачу: удосконалювати вміння викладання своєї дисципліни; застосовувати новітні засоби й технології під час викладання дисципліни; здійснювати рефлексію формування власної методики викладання; здійснювати моніторинг досягнень студентів з дисципліни; розповсюджувати власний досвід викладання дисципліни.

Використання засобів ІКТ сприяє: підвищенню мотивації студентів до навчання; активізувати пізнавальну діяльність студентів; інтенсифікації процесу навчання, раціонально організовувати освітній процес, підвищити ефективність занять; проводити заняття на високому естетичному й емоційному рівні, розвитку особистості студента; забезпечити доступ до різноманітних довідкових систем, електронних бібліотек, освітніх сайтів.

Отже, застосування комп'ютерів в освіті привело до появи нового покоління інформаційних освітніх технологій, що дали змогу підвищити якість навчання, створити нові засоби впливу, ефективніше взаємодіяти педагогам зі студентами. Нові інформаційні освітні

технології на основі комп'ютерних засобів дають можливість підвищити ефективність навчання.

Список використаних джерел

1. Кремень В.Г. Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1, – с. 6-16.
2. Петухова, Е.И. Информационные технологии в образовании. – 2013. с. 181.
3. Советов Б.Я. Информационные технологии: учебник для бакалавров. – 6-е изд. – М.: Юрайт, 2012. – 263 с.
4. Плотникова Л.В. Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2010. – с. 242.
5. Слостенін, В.А. Педагогіка. – М.: Школа – Пресс, 2000. – с. 492.

УДК 514.18

МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ІНЖЕНЕРНОЇ ГРАФІКИ

*Карпюк Л.В., старший викладач
(Східноукраїнський національний університет
ім. В.Даля, м. Сєвєродонецьк)*

Введення. Кардинальні зміни в усіх сферах соціального життя, прогрес в науці і культурі, нові потреби в сфері педагогічної діяльності привели до необхідності модернізації системи освіти. Одним з можливих шляхів подальшого розвитку цієї галузі є інновації. У сучасній освіті використовується ряд інтерактивних методів навчання, що сприяють формуванню інтелектуальних умінь студентів. На відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і на домінування активності студентів в процесі навчання.

Викладач на інтерактивних заняттях спрямовує діяльність студентів на досягнення поставлених цілей. Завданнями інтерактивних форм навчання є: пробудження у студентів інтересу; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук студентами шляхів і варіантів вирішення поставленого завдання; навчання працювати в команді; формування життєвих і професійних навичок; вихід на рівень усвідомленої компетентності студента.

Викладення основного матеріалу. В ході підготовки заняття на основі інтерактивних форм навчання у викладача з'являється можливість поєднувати кілька методів навчання, що

сприяє кращому осмисленню студентів. Такою формою є технології, які поєднують в собі одночасно *рольові ігри, метод проектів і ситуативний аналіз*.

Такі технології дозволяють здійснювати аналіз реальної ситуації, опис якої одночасно відображає не тільки будь-яку практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні поставленого завдання, інтегрувати знання, отримані в процесі вивчення різних предметів. При використанні цього методу знання формуються не до, а в процесі їх застосування на практиці, активізується навчально-пізнавальна діяльність студентів.

Інженерна графіка входить в число дисциплін, що складають основу інженерної грамотності. Вона є однією з перших загальнотехнічних дисциплін, що вивчається в вузі, служить теоретичним і практичним фундаментом для вивчення загальноінженерних і спеціальних технічних дисциплін, які будуть корисні в наступній інженерній діяльності.

На практичних заняттях з інженерної графіки для студентів машинобудівних спеціальностей використовується такий метод при виконанні ескізів деталей, що входять в складальну одиницю, робочих креслень деталей за кресленням загального вигляду.

Студенти розбиваються на невеликі групи по 3-4 людини.

Завдання видається для кожної групи. В процесі виконання ескізів або креслень студенти взаємодіють як невелике конструкторське бюро, що дає можливість всім брати участь в роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (вміння активно слухати, виробляти спільну думку, вирішувати виникаючі розбіжності).

Учасники звертаються до досвіду власного та інших людей, працюють з нормативними документами, довідниками та іншими джерелами інформації, використовуються елементи творчої роботи.

Викладач регулює процес і займається його загальною організацією, дає консультації, контролює час і порядок виконання завдання.

Висновки. Використання таких технологій дає позитивний результат, сприяє успішності, підвищує інтерес до предмету. Застосування запропонованої технології, що базується на залученні студентів до активного вирішення навчальних проблем, тотожних реальним життєвим, дозволяє оволодіти вміннями швидко орієнтуватися у різноманітній інформації, самостійно і швидко відшуковувати необхідні для вирішення проблеми зведення, навчитися активно і творчо користуватися своїми знаннями, сприяє розвитку навичок самоорганізації діяльності, підвищенню рівня функціональної грамотності, формуванню ключових компетентностей, спрямоване на досягнення міждисциплінарних результатів.

УДК 378.015.31:17.022.1](043.3)

**ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ***Нестерова О.Ю., к.пед.н.**(Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро)*

Однією з провідних тенденцій розвитку суспільства визначається проблема забезпечення сталого розвитку як суспільства в цілому, так і окремих аспектів його функціонування. Значна увага з цієї точки зору приділяється питанням корпоративної культури державних та бізнес-структур, які розглядаються як один з провідних чинників забезпечення результативності діяльності та успішності в цілому. Проте переважно ця проблема піднімається бізнес-структурами на етапі їх функціонування. В умовах підготовки фахівців у системі вищої освіти питанням корпоративної культури приділяється увага переважно при навчанні студентів економічних напрямів підготовки, зокрема майбутніх менеджерів. Для здобувачів вищої освіти інших спеціальностей розгляд проблематики корпоративної культури здебільшого пропонується в межах вивчення дисциплін за вибором або не пропонується взагалі. Така ситуація призводить до низького рівня знань та відсутності мотивації до побудови кар'єри та професійного саморозвитку в контексті концепції розвитку та корпоративної культури відповідної міжнародної чи національної організації, де працює фахівець.

Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту» визначають, що засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є, зокрема, формування громадянської культури та культури демократії; формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля. Реалізація визначених засад пов'язана із розвитком компетенцій здобувачів вищої освіти, що ґрунтуються на самоідентифікації особистості в умовах суспільного та навчального середовища й необхідності адаптувати свою поведінку для забезпечення не лише особистої результативності, а й підтримки досягнення результатів діяльності іншими особами, залученими до процесу навчання чи виконання професійних обов'язків (дотримання академічної доброчесності, сприяння реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, індивідуальної програми розвитку та ін.). В умовах професійної діяльності специфіка такої адаптації значною мірою ґрунтується на засадах корпоративної культури відповідної організації.

Аналіз нормативних документів, наукових джерел, сучасного стану формування корпоративної культури студентів закладів вищої освіти надав можливість виявити такі суперечності між:

- рівнем підготовки випускників закладів вищої освіти в аспекті корпоративної культури та вимогами сучасного ринку праці як міжнародного, так і національного;
- необхідністю організації системної роботи з формування корпоративної культури студентів у закладах вищої освіти та недостатньою теоретико-методичною розробленістю зазначеної проблеми;
- необхідністю формування цілісної творчо спрямованої особистості фахівця-практика в умовах сучасного полікультурного суспільства й посилення уваги до проблематики корпоративної культури та практикою фрагментарного формування окремих умінь та переконань у системі вищої освіти.

Зазначені протиріччя зумовлюють необхідність дослідження проблеми формування корпоративної культури студентів закладів вищої освіти у зв'язку із сучасними трансформаційними процесами в системі освіти України. При цьому важливим, на нашу думку є урахування досвіду інших країн, де така проблематика вже є предметом як теоретичних, і практичних досліджень.

УДК 37.022

ВИДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В НІКОПОЛЬСЬКОМУ ТЕХНІКУМІ НМетАУ

*Пінчук В.Л., заступник директора з навчальної роботи,
викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії
(Нікопольський технікум НМетАУ, м. Нікополь)*

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, висувають нові вимоги до підготовки фахівців. Вхідження освіти України в Болонський процес привело до зміни цілей, задач та умов здійснення навчання у вищих навчальних закладах (ЗВО). Відповідно до цього розробляються, вдосконалюються та впроваджуються нові педагогічні технології навчання.

Отже, традиційна система освіти нині не здатна забезпечити досягнення нових освітніх результатів у межах традиційної системи навчання. З цією метою потрібні нові підходи, засоби та на їх основі нові педагогічні технології, які б вписувались в традиційну систему навчання та сприяли якісній підготовці фахівців. [1]

Важливою проблемою модернізації вищої освіти є підвищення якості підготовки фахівців, можливо, за рахунок удосконалення педагогічних технологій, що використовуються в навчальному процесі ЗВО.

Актуальним завданням сучасних навчальних закладів є реалізація компетентнісного підходу в освіті, а саме, формування ключових компетентностей, узагальнених і прикладних предметних умінь, життєвих навичок. [10]

Суть інтерактивних технологій у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це співнавчання, в якому і викладач, і студенти є суб'єктами. Викладач виступає лише в ролі організатора навчання – координатора роботи груп, ініціатора дискусії.

Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі. Під час застосування інтерактивних технологій, як правило, моделюють реальні життєві ситуації, пропонують проблеми для спільного розв'язання, застосовують рольові ігри.

За змістом освіти випускники коледжів і технікумів відрізняються від фахівців іншого кваліфікаційного рівня ґрунтовною практичною підготовкою, яка у поєднанні з фундаментальними і спеціальними знаннями відводить майбутньому фахівцю освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст роль практичного реалізатора досягнень сучасної науки, техніки і технологій в усіх сферах діяльності. Якщо спеціаліст на виробництві здійснює загальне керівництво виробничими системами, проектує технічні і технологічні процеси, формує кадровий і професійний склад виконавців цих процесів, здійснює перспективне планування розвитку виробництва, то молодший спеціаліст реалізує на практиці перелічені завдання. Отже, підготовка молодших спеціалістів має адресне призначення і найбільш точно відповідає реальним потребам економіки [3]

Принципова різниця між спеціалістом і молодшим спеціалістом на виробництві дає зрозуміти важливість впровадження компетентнісного підходу у їх підготовку.

Список використаних джерел

1. Алексеева М. Б. Системное управление подготовкой профессионалов (методология и методы). – СПб. – 1977. – 264 с.
2. Олейникова О. Н. Европейское сотрудничество в области профессионального образования и обучения: Копенгагенский процесс. – М.: Центр изучения проблем профессионального образования. – 2004. – 70 с.
3. Мороз В. Д. Проблеми підготовки молодших спеціалістів в Україні і Болонський процес / В.Д. Мороз // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. Укр. інж.-пед. акад.; [ред. кол.: Б. М. Арпентьев та ін.; голов. ред. О.Е. Коваленко]. – Харків: УПА. – 2004. – С. 12 – 19.

4. Гудзик І. Інформаційна грамотність як важлива ознака компетентності учня // Шлях освіти. – 2005. – № 4. – С. 34 – 37.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.». – 2004. – 112 с.
6. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.». – 2003. – 296 с.
7. Хуторской А. Деятельность как содержание образования // Народное образование. – 2003. – № 8. – С. 107 – 114.
8. Ахметова Д., Гурье Л. Преподаватель ВУЗа и инновационные технологии/ Д. Ахметова, Л. Гурье // Высшее образование в России – 2001. – № 4. – С. 138–144.
9. Бельчиков Я.М., Бирштейн М.М. Деловые игры. – Рига: Авотс. – 1989. – 234 с.
10. Вербицкий А.А., Филиппов А.В., Красовский Ю.Д. Психолого- педагогические вопросы проведения деловых игр. – М.: НИИ ВШ. – 1982. – 44 с.

УДК 37.02:811

ВИКОРИСТАННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ ІНШОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Вовк Т.М., викладач-методист, викладач вищої категорії
(Вугледарський коледж ДонДУУ, м. Вугледар)*

Сьогодні у зв'язку з сучасними вимогами, які висуваються до навчання іноземних мов, значний інтерес представляє розвиток у студентів комунікативної компетенції, що містить у собі як мовні, так і мовленнєві елементи. Як показує практика викладання, у навчанні іноземної мови доцільно створювати реальні та уявні ситуації за допомогою різних прийомів, які допоможуть кожному студенту опанувати певні знання та навички. При цьому, кожний студент повинен одержувати наочне уявлення про традиції, культуру, життя та реалії мови, яку вивчають. У сучасній методиці викладання іноземних мов для досягнення цих цілей використовуються такі інформаційно-комунікативні технології (далі – ІКТ), як інтернет, відео та аудіо матеріали. Вказані технології дозволяють розширити межі заняття, роблять його цікавим і насиченим, що безсумнівно підвищує мотивацію у студентів до вивчення іноземної мови.

Зрозуміло, що основними матеріалами ІКТ є аудіо й відеоматеріали – мультиплікаційні, художні, документальні й науково-популярні фільми, які дозволяють одержувати основний обсяг інформації про навколишній світ (через органи зору й слуху). При цьому, застосування

ІКТ при навчанні навичці говоріння представляється дуже перспективним і дозволяє: підвищити якість наочного матеріалу, поліпшити ефективність і якість у навчанні говоріння, знизити ймовірність помилок у вимові, підвищити мотивацію студентів, зробити заняття емоційними й таким, що запам'ятовуються, реалізувати індивідуальний підхід, підсилити самостійність студентів, об'єктивно оцінити навички говоріння студентів.

Використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови має ряд переваг. У першу чергу він з'єднує в собі різні аспекти акту мовної взаємодії. Крім змістовної сторони спілкування відео-текст містить візуальну інформацію про місце події, зовнішній вигляд невербальне поведіння учасників спілкування в конкретній ситуації, що обумовлені специфікою віку, статі та психологічними особливостями особистості мовців. Візуальний ряд дозволяє краще зрозуміти й закріпити як фактичну інформацію, так і мовні особливості мовлення в конкретному контексті. Також, використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови надає можливість студентам бачити діючих персонажів, їх зовнішній вигляд, навколишнє оточення, що максимально наблизить до природного середовища навчання. Крім того, вони переконуються в тім, що мова – це засіб спілкування. У цьому контексті, доцільність використання відеоматеріалів на занятті іноземної мови пояснюється: доступністю відеоматеріалів, які можуть бути записані з різних джерел, наявністю певного досвіду користування відеотехнікою й відеопродукцією, можливістю більш активної творчої діяльності викладача.

Але, поряд з перевагами даного методу, відзначаються й недоліки. Студенти можуть поставитись до перегляду відеоматеріалів, як до перегляду телебачення, некритично й розслаблено [2, 46]. Щоб уникнути цього, викладач повинен методично організувати й правильно моделювати план відеозаняття. Головним чином, викладачеві потрібно врахувати критерії при виборі відеоматеріалу й рівень знань студентів. Також варто детально продумати типологію вправ для розвитку навички говоріння за допомогою відеоматеріалів.

Список використаних джерел

1. Verisokin Yu I. The video as a means of increasing motivation for teaching foreign languages: FLS, 2006, № 4; 31-34.
2. Dudina M.G. The usage of video in the classroom of English: Modern trends in teaching for eignlang uages and intercultural communication: Materials of International correspondence scientific-practical conference. Elektrostal, 2011; 46- 48.
3. Pisarenko VI. Teaching algorithm works with videos: Advanced information technologies and intelligent systems. Taganrog, 2003, Vol. 1 (13); 77-83.
4. Pichugova I.L. Using authentic video in the classroom for professional foreign language classes: Young scientist, 2015, №5; 518-522.

УДК 377

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРОФЕСІЙНОГО ШЛЯХУ

*Зубкова Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
(Харківський національний університет ім.В.Н.Каразіна, м. Харків)*

Формування в майбутніх професіоналів життєвих цінностей та орієнтирів, уміння самостійно вирішувати життєві і професійні питання та використовувати досвід інших, творчо підходити до використання у професійній діяльності і житті отриманих знань є нагальним завданням педагогічного процесу.

Ефективним способом реалізації цього завдання вважаємо організацію позааудиторних виховних заходів (у межах кураторської години – 2 рази на місяць). Одним із таких дієвих заходів є цикл зустрічей „Жива бібліотека”.

Використання „живої бібліотеки” було вперше запропоноване в 1993 р. п'ятьма датчанами, які проводили зустрічі з людьми – „книгами” в мережі різних фестивалів та конкурсів. Спочатку заходи в межах зустрічей носили назву Living Library. Зараз „Жива бібліотека” є міжнародним проектом, що підтримується радою Європи. В проекті беруть участь більш ніж 200 країн. В основі методології „Живої бібліотеки” лежить подолання стереотипів, упереджень. „Живі книги” – це люди, які готові поділитися своїм досвідом і здатні щиро відповідати на запитання. „Читачем” бібліотеки може стати кожен, хто бажає поглянути на світ очима іншої людини і спробувати зрозуміти його. За результатами дослідження А. Рижкової, після „прочитання” таких книг у читачів з'являється бажання та стимул досягати висот у професійній діяльності та житті [3].

Ще одним дієвим способом формування в студентів вмінь проектування свого майбутнього життєвого і професійного шляху є використання у процесі професійної підготовки методу форсайт. Форсайт у перекладі з англійської (foresight) – „погляд у майбутнє”. Результатом форсайта є підвищення конкурентоспроможності, рівня готовності до майбутнього, розуміння варіантів розвитку подій, розуміння зони докладання зусиль, залученість майбутніх спеціалістів до комунікації.

Сучасні науковці позиціонують форсайт як метод та технологію, що здатна спрогнозувати майбутнє, „побачити” його альтернативні форми, із яких можна обрати найбільш прийнятну для себе модель [1; 273]. Метод форсайт є активним прогнозом майбутнього, оскільки інструменти його реалізації дозволяють не передбачати проблеми майбутнього, а ставити мету у вигляді бажаного результату та визначати необхідні справжні

стани, активізація яких наближує цей результат [2]. Тобто, метою форсайту є не тільки визначення можливого майбутнього, але й створення бажаного майбутнього, визначення стратегій його досягнення. Мова йде про плани на майбутнє, причому „робочі” плани, що неодмінно будуть реалізовані.

Форсайт-проекування сьогодні є одним з найбільш ефективних методів визначення пріоритетних життєвих перспектив.

Список використаних джерел

1. Гапоненко Н.В. Форсайт. Теория. Методология. Опыт: монографія. Москва: Юнити-Дана, 2008. 239 с.
2. Резван О. О. Формування професійно-рефлексивної позиції майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі: монографія. Харків: Точка, 2014. 400 с.
3. Рижкова А. Ю. Формування позитивної мотивації студентів економічних спеціальностей до інтенсифікації навчання (в умовах кредитно-модульної системи). Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 3. С. 36-40.

УДК 378

РИСИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

*Маринченко Г.М., кандидат історичних наук, старший викладач
(Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського)*

Новий Закон України «Про освіту» визначає мету освіти наступним чином: «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Випускник нової школи це особистість (цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення), патріот (патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини), інноватор (інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя) [2].

Формування такого випускника лягає на плечі сучасного вчителя. Концепція НУШ визначає: «Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [2].

В контексті цього, проведено опитування серед студентів майбутніх вчителів історії 2, 3, 4 курсів спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) та 2 та 4 курсу спеціальності 032 Історія та археологія Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Студентам запропоновано скласти акровірш до слова «ВЧИТЕЛЬ», тобто до кожної з літер слова визначити якість сучасного вчителя. Всього в опитуванні прийняли участь 30 студентів денної форми навчання.

В цілому студентами визначено більше 100 якостей сучасного вчителя історії. За кількістю збігів найважливішими якостями сучасного вчителя історії є наступні:

1. Ввічливий, чесний
2. Толерантний
3. Енергійний
4. Вихований
5. Люблячий, терплячий
6. Ерудований
7. Ласкавий, чемний, лагідний, чуйний
8. Інтелектуальний, лагідний, люб'язний, інтелігентний
9. Елегантний, творчий
10. Турботливий, веселий, тактовний, м'який, лояльний, чутливий

Крім того, визначено поодинокі якості, такі як: активний, безстрашний, відважний, відчайдушний, допитливий, емоційний, ентузіаст, милий, наполегливий, тощо.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html
2. Концепція Нової Української школи // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nus.org.ua>

УДК 371.111:37.014

**ІКТ-ЕКСПРЕСІЯ – ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ
НЕПЕРЕСІЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ***Куліш З.В. , викладач вищої категорії**(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

Сучасний етап розвитку України вимагає формування особистості, в якій гармонійно поєднуються здатність до критичного мислення, ґрунтовні знання, бажання удосконалювати їх, оперативні вміння та навички, що дають змогу здійснити особисту соціалізацію, громадянську позицію, гуманістичне світосприйняття.

Впровадження у систему роботи викладача ІКТ-експресій (завдань, що базуються на швидкісному сприйнятті навчального матеріалу на основі медіа) сприятиме поліпшенню якості навчальної практики, загальним кінцевим результатом якої будуть люди з компетенціями, необхідними для активної роботи, підтримки національної конкурентноздатності України на теренах освоєння прогресивних інформаційних і комунікаційних технологій.

Викладання матеріалу на основі інноваційних технологій сприяє розв'язанню таких актуальних проблем у навчанні, як: активізація аналітичного мислення студентів; розвиток дослідницьких навичок; розширення світогляду здобувачів освіти; використання інформаційних технологій під час розв'язування найскладніших життєвих завдань.

Нестандартними мають бути не лише види занять (такі, як творчі заняття, заняття-дослідження, заняття-захисти знань, компаративні заняття, заняття-звіти тощо), але й методи та прийоми роботи.

Найчастіше інноваційному навчанню сприяють проблемні й дослідницькі завдання. Рівень підготовки студентів не має вирішального значення, головне – бажання дітей відкривати для себе нове й цікаве. Тож заняття намагаюся проводити так, як цього вимагають передові педагогічні технології, а одним із провідних методів для мене є проведення ІКТ-експресії на медійному уроці. Це сукупність взаємопов'язаних засобів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого й свідомого педагогічного впливу на формування особистості із заданими якостями.

На відміну від традиційної системи, технологія ІКТ-експресивного навчання:

- зменшує перевантаження студентів;
- позитивно впливає на фізичне та психічне здоров'я здобувачів освіти;
- сприяє виникненню установки на активне включання у навчальну діяльність;

- сприяє широкому «діалогічному простору»;
- створює умови для самореалізації особистості студента, розкриття його інтелектуального й творчого потенціалу;
- забезпечує якісний рівень знань, орієнтованих на вимоги суспільства, запити особистості;
- розвиває навички самонавчання;
- забезпечує особистісно зорієнтований підхід до навчальної діяльності.

Метою ІКТ-експресії є досягнення більш високого рівня навченості здобувачів освіти, що ґрунтується на таких чинниках: оптимальність, ефективність, системність, передбачуваність, науковість. Добре продумане та правильно побудоване заняття, як правило, дає добрі результати та оптимальне співвідношення знань, умінь і системи навичок студентів. Тож критично оцінити власний рівень підготовленості, зважити свої можливості для нас, педагогів, - річ найважливіша, найпотрібніша.

Тож ІКТ-експресія – це один із найсучасніших методів формування непересічної особистості. Головне для організатора як керівника і провідного учасника навчальної діяльності – створювати й зміцнювати мажорний тон, дух бадьорості, впевненості у своїх силах, здатності нести радість іншим, прагнення подолати будь-які труднощі.

...Таким є мій погляд на шляхи реалізації проблеми упровадження експресивних завдань на основі ІКТ у сучасний освітній процес. Як сприймають такі нововведення студенти? На «ура», бо це необмежене поле для їхньої творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод, посіб. авт. уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.П.Н.; 2006. – 136 с.
2. Пентилюк М.І. Особливості технології уроку // Дивослово. – 2005. - №4.
3. Пехота О.М., Кіктенко А.З. та ін. Освітні технології. – К.: А. С. К., 2006.

УДК 377.031

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ТЕХНІЧНОМУ ВНЗ

*Сапожникова Г.М., Шморгун С.С., викладачі вищої категорії
(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

Сьогодні в українському суспільстві, де зберігається потреба у фахівцях технічних спеціальностей, часто звучить звинувачення в перенасиченні навчального процесу

гуманітарними дисциплінами, у надлишковій його гуманітаризації. Утім, ця проблема зникає, якщо розглядати вивчення гуманітарних наук у ВНЗ не як засвоєння суми теоретичних знань, ідей і положень дисциплін гуманітарного циклу, а як необхідний засіб розвитку особистості. Вважаємо за потрібне зауважити, що серед якостей, які особистість набуває в процесі навчання та виховання, окремим елементом є інтелігентність. Метою технічних ВНЗ є не лише підготовка фахівця певного напрямку діяльності, а й розвиток освічених і культурних особистостей. Треба залучити студентів у процес особистісного пошуку істини, що передбачає суб'єктивізацію знань, яка забезпечить альтернативність і розмаїтість думок за умови рівноправності всіх учасників педагогічного процесу. Одним із найважливіших завдань при такому підході стає знайомство зі світовими та національними культурними надбаннями, оскільки виховувати гуманістичні якості, людяність, гідність, культуру спілкування та цивілізованого співжиття без культурознавчого складника неможливо.

Завданням викладачів-філологів технічних ВНЗ є не лише викладання гуманітарних дисциплін відповідно до оновлених навчальних планів, а й формування розвиненої, соціально-активної особистості, яка сповідує систему загальнолюдських цінностей, долучається до досягнень світової культури. У своїй роботі викладачі української мови та літератури використовують як традиційні, так і нестандартні форми проведення занять: проблемні евристичні лекції, семінари, бесіди, диспути, літературні читання, творчі конкурси тощо. Велику увагу вони приділяють і виховному процесу, навчають пов'язувати загальнолюдські цінності з раціональним світом, а також орієнтують студентів на високу активність самостійної та навчально-пізнавальної діяльності.

Викладачі гуманітарних дисциплін намагаються відходити від авторитарно-репродуктивного навчання, моделюючи таку систему, яка формувала б у студентів ініціативність, мобільність, гнучкість, динамізм, конструктивність, комунікабельність тощо. З метою реалізації цих завдань вони впроваджують активні та інтерактивні методи, новітні технології навчання, які базуються на компетентнісному підході.

На наш погляд, мета гуманітарної освіти, як і будь-якої освітньої системи, полягає у формуванні такого практичного світогляду людини, який би оптимально поєднував її професійну діяльність із загальними цивілізаційними цінностями в фундаменті цієї системи. Соціогуманітарний цикл навчальних предметів має бути спрямований на формування у студентської молоді такої картини світу, яка сприяла б їхній адаптації до сучасного суспільства в умовах глобалізації.

Гуманітаризація освіти у технічному вузі не пов'язана з майбутньою професією, але за своїм значенням для формування спеціаліста і становлення особистості вона інколи може

виявитися навіть більш значущою, ніж підготовка власне за основним фахом. Людина культури не може бути просто знаючою, інтелектуальною, вона повинна бути ще й соціально залученою, дотримуватися норм моралі, тобто бути інтелігентом.

Отже, гуманітарна освіта є необхідною в сучасному освітньому процесі, оскільки навчає студентську молодь усебічно мислити, працювати над професійним та інтелектуальним самовдосконаленням. Очевидно, що потенціал гуманітарної освіти може максимально сприяти соціалізації фахівця-технаря, його оптимальній адаптації до життя в сучасному суспільстві у відповідності з вимогами європейського вибору і завданнями реалізації національної освітньої програми.

УДК 371.134

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИГОТОВЛЕННЯ ЗВАРНИХ КОНСТРУКЦІЙ»

*Бережний С.О., викладач вищої категорії
(Дружківський технікум ДДМА, м. Дружківка)*

Криза системи професійної і загальної освіти свідчить про розрив між умовами життя та освітньою системою, що різко змінилися, її цілями, видами, змістом і технологіями навчання. До найважливіших причин, що породили кризу, ставляться: зрослий попит на якість освіти; нові вимоги до викладацької діяльності; консерватизм сфери освіти і недостатня її адаптованість до мінливих потреб суспільства; необхідність формування професійного мислення, активності, самодіяльності майбутніх фахівців і т.д.

У ряді цих факторів стає не розробленість технологій професійного навчання. Головною фігурою в навчальному процесі стає сам студент, що виступає не як об'єкт, а як суб'єкт навчання.

Методи активного навчання не спрацьовують або не є ефективними, якщо відсутня або недостатня мотивація навчання як такою.

Аналіз літератури і власний досвід показують, що впровадження технологій дозволяє не тільки підвищити якість викладання, але й сформувати культуру інтелектуальної праці студентів і їхня самостійність; підсилити активність тих, яких навчають; змінити ціннісні орієнтації й мотиваційні установки як студентів, так і викладачів.

Активність, як індивідуальної, так і колективної, як самостійної, так і регламентованої учбово-пізнавальної діяльності що навчаються, розвивається й підтримується системою мотивації.

Навчання студентів на основі інноваційних технологій, дозволяє затверджувати, що у студентів у навчальному процесі відбувається:

- зміна обивательської, споживчої позиції на активну, відповідальну; у них з'являється готовність взяти на себе відповідальність за своє навчання;
- різкий ріст рівня самостійності (змістовної й виконавської);
- придбання вміння вчитися (у студентів розвиваються системні, узагальнені знання й способи діяльності);
- підвищення рівня оперування навчальним матеріалом, що дає можливість виходу на дослідницький, творчий рівень;
- розвиток здібності до співробітництва, кооперації, прийняттю нових технологій (тобто відбувається навчання соціальним відносинам і здобувається здатність діяти технологічно, адекватно соціальній культурі);
- зміна мотивації та готовність до рішення дослідницьких завдань і як наслідок поява почуття компетентності, що є передумовою самоактуалізації.

Соціально-економічні зміни в суспільстві вимагають випереджального професійного утворення, у якому акцент переноситься з вузькопрофільного підходу до підготовки фахівців на багатобічний інтелектуально-духовний розвиток особистості студента. Забезпечити таке утворення можна лише при переході до особисто орієнтованого навчання на основі інноваційних технологій. Педагогічна інноваційна діяльність містить у собі мотиви та стратегічні цілі, педагогічна взаємодія і способи його здійснення. Центральною ланкою діяльності педагога є педагогічне спілкування, установка на співробітництво, діалог. Активні методи навчання дозволяють: різноманітнити навчальний процес; залучити студентів до спільної роботи, кращої соціальної адаптації, розвиває творчі здатності студента; підвищити якість засвоєння матеріалу; розвинути самостійність прийняття рішення та відстоювати свою точку зору.

Список використаних джерел

1. Ампілогова Л. Інтерактивність в навчальному процесі // Завуч.—2004.—№ 30.
2. Герега Т. Інтерактивні методи на уроках // Завуч. — 2004. - № 7.
3. Годкевич Л. Інтерактивні технології // Завуч. — 2004. — № 6.

УДК 37. 041-047.22:378.6

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ЗВО

*Ланова І.В., старший викладач**(Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг)*

Визначено компоненти самоосвітньої компетенції як здатності підтримувати й підвищувати в процесі самоосвіти рівень своїх знань з психологічних, лінгвістичних і методичних позицій.

У сучасних умовах стрімкого розвитку науки, швидкого оновлення інформації неможливо навчити людину на все життя, важливо розвинути в ній інтерес до накопичення знань, до неперервної самоосвіти. Завдання закладу вищої освіти – сформувати особистість студента – майбутнього фахівця, здатного до саморегуляції саме у сфері неперервної освіти, коли бажання вести дослідження, виконувати його викликає бажання оволодівати різними елементами професійної культури, ставить перед необхідністю робити це.

Особливий інтерес до даної проблеми обумовлений зростаючою інтеграцією до Європейської системи освіти, наближенням до її цілей, стандартів, моделей. Закономірним стає посилення суспільних потреб у вивченні мов. Помітно зросли обміни міжпрофесійного характеру, зокрема й у сфері освіти. У зв'язку з цим виникає необхідність говорити про формування у студентів самоосвітньої компетенції (СК) як здатності підтримувати й підвищувати в процесі самоосвіти рівень своїх знань. Для системного формування самоосвітньої компетенції, безсумнівно, важливим є виявлення компонентів СК з психологічних, лінгвістичних і методичних позицій.

З психологічного погляду СК передбачає наявність стійкої мотивації, відповідних особистісних якостей, зокрема вольових. Відомо, що СК формується тим успішніше, чим більш добровільний характер вона має. Відповідно, викладач повинен створити підстави для зародження потреби в ній. А це можливо зробити, лише інтегруючи пізнавальну самостійність студентів у систему адекватних технологій під час занять.

Отже, конкретизація поставлених цілей здійснюється в діях освітнього й самоосвітнього характеру – самостійне планування, самоорганізація й пошук розв'язання проблеми, самоконтроль тощо. Усе це є методичний компонент СК.

Спеціальні предметні дії, такі як: засвоєння мовних знань, мовні лексико-граматичні операції, дії текстоутворення й розуміння, когнітивні дії тощо складають лінгвокомунікативний компонент СК. Однак структура СК була б неповною без урахування

застосування результатів самоосвіти в професійній діяльності. Це вміння складати ділову документацію, пошук інформації, ведення ділового листування тощо. Відповідно, професійно-прикладний компонент є обов'язковим.

Головним, на наш погляд, є психологічний компонент. Бо саме він допомагає й спонукає розвивати ту силу волі, на основі якої фахівець буде продовжувати вивчення мови, усвідомлено крокуючи до економічних та інших цінностей цивілізованого світу. Змістом лінгвокомунікативного компонента слугує традиційне наповнення:

- а) мовний і мовленнєвий матеріал навчальної програми, який засвоюється самостійно;
- б) тексти навчального характеру, на основі яких організується самостійна діяльність;
- в) тексти за спеціальністю;
- г) комп'ютерні програми для самостійного програмованого навчання.

Система методичних технологій може бути представлена таким комплексом навчальних дій:

- а) оволодіння методикою роботи зі словником, довідковою літературою;
- б) підготовка й організація рольових, ділових ігор, комп'ютерні проекти, конкурс сценаріїв для фестивалів, конкурсів тощо;
- в) раціоналізація виконання домашніх завдань;
- г) технологія використання відеоматеріалів.

Перераховані технології вчать самостійно добувати додатковий матеріал, робити висновки, критично осмислювати одержану інформацію, тобто формувати ті механізми СК, які безпосередньо пов'язані з майбутньою професією. Отже, процес інтеграції ВНЗ у європейську систему освіти потребує першочергового формування готовності фахівця здійснювати неперервну самоосвіту шляхом аналогічної діяльності ще в період навчання у ЗВО.

УДК 669.156

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

*Лазарчук Є.П., Набродов В.З., викладачі вищої категорії
(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування НАУ, м. Київ)*

Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу. Важливо викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати

аудиторію пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. Активні форми навчання будуються на інтерактивних методах, коли існує взаємозв'язок не лише між викладачем і слухачем, а й між слухачами у навчанні.

Метод мозкової атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за короткий час. Сутність методу полягає в тому, що необхідно висловити як можна найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити їх та класифікувати.

«Круглий стіл» – метод проведення заняття із слухачами які, як правило, мають досвід роботи, практичної діяльності з питання, що обговорюється. Це свого роду нарада по обміну досвідом і обговоренню практичного досвіду, досягнень і помилок.

Дискусія – активний метод проведення занять, покликаний мобілізувати практичні й теоретичні знання, погляди слухачів на проблему, що розглядається.

Ситуаційний аналіз полягає в тому, що слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї і рішення в дискусії з іншими слухачами.

Аналіз конкретних ситуацій – найбільш прийнятний в умовах курсового навчання метод ситуаційного аналізу – традиційний аналіз конкретних ситуацій, що включає глибоке й детальне дослідження реальної або імітованої ситуації.

Висновок: у будь-якому виді навчальних занять викладачі мусять застосовувати кілька методів навчання в різних комбінаціях. Застосування певних методів навчання залежить від завдання та умов кожного виду занять.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології.-К.: Академвидав, 2004;
2. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник/ О.І. Пометун, А.В. Пироженко; ред. О.І. Пометун. – К.:А.С.К., 2004.- С. 8-24;
3. Технології навчання дорослих/[упор. О. Главник, Г. Бевз]. – К.: Главник, 2006.

УДК [378.147:613]:796

ВІДНОСИНИ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ ЯК СКЛАДОВА ЗДОРОВ'Я ЗБЕРІГАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

Островська Т. І., викладач

(ВСП «Слов'янський коледж ЛНАУ», м. Слов'янськ)

Проблема збереження здоров'я людини є однією з найактуальніших проблем сучасності. Виникла необхідність готувати студентів для майбутнього шлюбного життя, формувати культуру поведінки та почуттів.

Формування культури здоров'я особистості як складової відносин чоловіка та жінки є предметом валеології.

Мета статті – розкрити роль біології, екології та хімії в формуванні здоров'язберігаючого мислення та поведінки в напрямку особистісних відносин в системі чоловік-жінка, ознайомити з біохімією кохання. Це необхідно для майбутньої родини, умов для безпечного материнства й репродуктивного здоров'я, розвинути шанування жіночності та чоловічої мужності і відповідальності.

Новітні програми з біології та хімії надають більше можливостей для формування здоров'язберігаючого мислення та поведінки, а також в спілкування з друзями, в родині. Відповідні теми з дисциплін - це та база, що є основою для збереження здоров'я свого та своїх близьких.

Природознавчими науками не обмежується формування фізичного здоров'я та психологічного стану людини. Спрямування на відмову від шкідливих звичок, вживання шкідливих напоїв та їжі, настроїв на дотримання правил особистої гігієни, раціональне харчування, оптимальний руховий режим, систематичне загартовування є елементами здорового способу життя, які забезпечують оздоровлення організму.

Справжня любов, зокрема чоловіка до жінки, юнака до дівчини – це велика витрата духовних сил. Творчість, яка будує щастя. Це почуття вимагає такої особистої свободи і любові до себе, щоб щиро полюбити іншого доти йому любов і свободу. Адже важливо не стільки и бути коханим, скільки навчитися й уміти любити самому. Хотілось б побажати усім людям цінувати і берегти ось це глибоке почуття – любов. Правильне виховання та просвіта не можуть стовідсотково відвернути сучасну молодь від хибного сприйняття кохання та раннього статевого життя, але повинні попередити молодих людей про наслідки, пов'язані з проблемами статі, виховувати у них стійке переконання в недопущенні випадкових статевих зв'язків, негативне ставлення до розпусти, запобігати та попереджати виникнення венеричних хвороб.

В статті пропонується сценарій виховного заходу «Хімія кохання», який може надати необхідні знання.

Формування ціннісної мотивації особистості до здорового способу життя, виховання здорової людини – процес досить складний і суперечливий. Слід постійно працювати над тим, щоб кожна людина усвідомила той факт, що його стан здоров'я і творчі можливості майже на 70 % залежать від неї самої, від рівня і стиля її життя, від її власної культури здоров'я і тільки на 30 % – від чинників зовнішнього середовища. Хімія, біологія, екологія надають гарні можливості для створення та впровадження системи здоров'язберігаючої

освіти та виховання, розуміння того, що здорова сім'я і кохання – одне з основних джерел повноцінного, щасливого життя.

Список джерел інформації

1. Білик С. Поняття любові в житті сучасної молоді людини. *Виховна робота в навчальних закладах*. 2011. Випуск 15. С. 86 – 92
2. Гамкало Р. Підготовка молоді до подружнього життя. *Виховна робота в навчальних закладах*. 2011. Випуск 15. С. 74 – 79
3. Костенко Л. Як пощастило дівчині в сімнадцять
4. Пастухова І. Любові духовні ключі. *Виховна робота в навчальних закладах*. 2011. Випуск 15. С. 79 – 85
5. Таємний код зламано: Любов. *Документальний цикл*. 2014.

УДК 159.91:629

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ ВОДІЇВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

Овчиник Т.А., викладач II категорії

(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)

Завдання сучасного вищого навчального закладу – готувати до самостійного життя конкурентоспроможну особистість, яка зорієнтується як в межах українського ринку праці, так і на просторах Європи. Тим більше, що Україна тримає курс на інтеграцію до Європейського Союзу.

У країнах ЄС, під час отримання прав на керування або прийняття на роботу водіїв, поряд із тестуванням на знання правил дорожнього руху, використовується додаткове тестування-діагностика психофізіологічних та особистих якостей водія з метою перевірки його надійності і придатності [4].

У сучасному світі, коли ситуація на шляхах все більше ускладнюється, рівень професіоналізму та психологічної стійкості кожного водія має особливе значення, адже виїжджаючи на дорогу, він бере відповідальність не тільки за себе, але й за інших учасників дорожнього руху. Тому підготовці водіїв відводиться велика роль, оскільки у процесі навчання вони набувають необхідних йому професійних навичок та психологічних якостей [3].

Роль людського фактора в забезпеченні безпеки дорожнього руху вивчали такі науковці: Б. Душков, Б. Ломов, В. Рубахін, Б. Смірнов, З. Золіна, Н. Измерова, Н. Нефьодов, В. Посипай, В. Чугуєв та інші [1,2,3].

У Лозівській філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу студенти спеціальності 5.07010101 «Організація та регулювання дорожнього руху» розглядають психофізіологічні і соціальні особливості діяльності водія та методи їх досліджень під час вивчення дисципліни «Основи транспортної психофізіології». Майбутнім інженерам з безпеки руху це дозволить більш ефективно вирішувати питання безпеки дорожнього руху, які пов'язані з людським фактором; їх взаємодію в системі ВАДС.

Для більшого розуміння студентами особливостей психофізіології та особистих якостей водія, специфіки розвитку психічних процесів й для закріплення теоретичного матеріалу є доцільним використання сучасних комп'ютерних систем психологічної діагностики на заняттях з даної дисципліни. За допомогою комп'ютерних систем тестування можна вивчити рівень психофізіологічних якостей людини-оператора (водія): сприйняття просторових відношень та часу, окомір, стійкість, перерозподіл уваги, пам'ять, психомоторику, емоційну стійкість, динаміку працездатності та властивості і якості особистості. Поряд з тим, важливість застосування даних систем полягає не тільки в тому, щоб проводити діагностику з метою вивчення психофізіологічних процесів, але й ще для їх формування, вдосконалення і тренування.

Отже, проаналізувавши Internet-ресурси, ми дійшли висновку, що на сьогодні в Україні, на відміну від країн ЄС та СНД, на жаль, ще недостатньо розвинута технічна база комп'ютерних систем тестування для проведення комплексних психофізіологічних діагностик для водіїв на професійному рівні.

Список використаних джерел

1. Автотранспортная психология. Учеб. пособие для студ. ВУЗов/А.Н. Романов.- М.: Издательский центр «Академия», 2012. – 244 с.
2. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності / Підручник для студентів вищих начальних закладів. - К., Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 400 с.
3. Степанов И.С., Покровский Ю.Ю., Ломакин В.В., Ю.Г. Москалева. Влияние элементов системы ВАДС на безопасность дорожного движения: Учебное пособие– М.: МГТУ «МАМИ», 2011. – 171 с.
4. Віденська система тестування водіїв Vienna Traffic має перспективу в Україні. Режим доступу: <https://giuntipsy.com.ua/news/videnska-systema-testuvannya-vodiyv-vienna-traffic-ma-perspektyvu-v-ukrayni-8/>.

УДК 377.141

ОСНОВНІ ВИДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ*Пазюк В. Р., викладач, спеціаліст вищої категорії, виклад-методист**Пазюк І. В., викладач, спеціаліст першої категорії**(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

У роботі окреслюються завдання, вимоги, що висуваються до контролю, його функції, види, форми та методи.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Питання контролю навчання вивчали: А. Алексюк, С. Архангельський, Ю. Бабанський, О. Безносьок, В. Безпалько, М. Махмутов, Н. Тализіна (психолого-педагогічні аспекти контролю), В. Бочарнікова, І. Булах, Л. Добровська, В. Ільїна, Е. Лузік, О. Мокрова, І. Романюк (сучасні підходи до організації контролю навчання). Але є необхідність більш детально охарактеризувати форми та методи контролю знань студентів, як невід'ємної складової навчально-виховного процесу, та узагальнити досвід їх застосування при різних системах навчання та формах здобуття освіти.

Метою є розроблення методики організації контролю при вивченні загальноосвітніх предметів та спеціальних дисциплін при підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у аграрних технікумах і коледжах України.

Завдання роботи:

- проаналізувати зміст та форми контролю знань студентів вищих аграрних навчальних закладів та з'ясувати його роль у фаховій підготовці майбутніх фахівців.
- визначити та науково обґрунтувати педагогічні шляхи реалізації організаційно-методичного забезпечення проведення контрольних заходів різного типу.
- виявити і проаналізувати основні організаційно-методичні умови та фактори, що впливають на ефективність підготовки студентів у вищих аграрних навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Робота містить теоретичне обґрунтування методики організації та проведення контролю знань та опис технології використання різних видів та способів контролю як складової процесу підготовки фахівців для агропромислового комплексу України. Може бути використана студентами, викладачами і майстрами виробничого навчання аграрних закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації.

Основною вимогою до вищої освіти за сучасних умов є орієнтація її на розвиток особистості, здатної творчо вирішувати загальновиробничі та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку. Розв'язання завдань щодо підготовки фахівців, які відповідають

вимогам сьогодення, безпосередньо залежить від змісту та організації навчально-виховного процесу, оскільки саме в його перебігу проходить професійне становлення особистості. Засобом визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає контроль як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень студентів.

В умовах перенесення акцентів на самостійне оволодіння знаннями великого значення набуває вивчення ролі контролю у формуванні мотивації учіння студентів, розвитку їх пізнавальної самостійності, самоконтролю особистості.

Контроль навчання студентів, нині неадекватний вимогам підготовки фахівців сучасного рівня. Головний недолік очевидний - контроль не повною мірою виконує такі основні функції, як навчальну, діагностичну, стимулюючу, виховну тощо. Існуюча практика оцінювання навчальних досягнень усереднює студентів, іноді перетворює навчання в гонитву за оцінками, містить істотний елемент випадку.

Розробка методики контролю навчальних досягнень студентів є однією з актуальних проблем. Усі наведені обставини зумовлюють важливість і доцільність розв'язання цієї проблеми, вказують на необхідність її детального дослідження та впровадження результатів у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. І. Дротік. Комп'ютерне тестування як інноваційна технологія контролю знань.// Освіта. Технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал. №2(29), 2011р.
2. А. Керницька. Тестовий контроль – один з методів перевірки знань та умінь студентів// Освіта. Технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал. №2(29), 2011р.
3. О.Швидкий. Тестовий контроль у навчальному процесі// Освіта. Технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал. №1, 2002р. Васюк О. Організація контролю навчання студентів / О. Васюк, Н. Майданюк. — К: Вісник книжкової палати, 2009. — 50 с.
4. Виговська С.В. Педагогіка вищої школи: Метод. рекомендації — К.: Природничо-гуманітарний ННІ Національного університету біоресурсів і природокористування України,
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 486 с
6. Методологія наукових досліджень і методика викладання облікових дисциплін: ОКЛ — Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2012. — 106 с.
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
8. Янченко О.І. Форми і методи контролю знань в умовах сучасних навчальних технологій: Метод. розробка — Кривий Ріг: Інгулецький технікум Криворізького технічного університету, 2008. — 27 с.

УДК 378.147

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ*Петренко Л.В., викладач ,**(Новокаховський політехнічний коледж**Одеського національного політехнічного університету, м. Нова Каховка)*

Мета дослідження – це обґрунтування значення практичних занять із у розвитку професійних навичок при підготовці майбутніх спеціалістів із галузевого машинобудування

Завдання дослідження – проаналізувати основні методи проведення практичних занять та визначити їх ефективність у формуванні у студентів професійних умінь і навичок, які необхідні майбутньому спеціалісту.

Сутністю професійної підготовки є озброєння студента певним набором професійних знань, умінь та навиків і формування на цій основі у нього професійної компетенції. Для вирішення задач із професійної підготовки використовується цілісна система різних видів навчальних занять, які, в залежності від їх цільових установок, форми організації, використання дидактичних прийомів, можна умовно розділити на дві групи: теоретичні та практичні. Теоретичні заняття направлені на озброєння студентів системою професійно важливих знань, моральних орієнтирів та етичних норм професійної діяльності. Практичні заняття – це своєрідна форма зв'язку теорії з практикою, яка передбачає закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до вирішення різних навчально-практичних та пізнавальних завдань, відпрацювання навичок використання обчислювальної техніки, умінь використовувати спеціальну літературу.

Організація проведення практичних занять із застосуванням інтерактивних технологій навчання, що сприяє формуванню загальних і професійних якостей, професіоналізму (репродуктивного засвоєння спеціальної діяльності), досвіду професійної творчості у сфері обраної професії і спеціальності, системи норм і відносин у колективі. Практичні заняття орієнтуються переважно на формування, розвиток, корекцію значущих для професії навиків, умінь, здібностей, звичок дій та поведінки. Одним із основних завдань професійної вищої освіти є підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності, тому велика увага приділяється здатності студентів використовувати знання в практичній діяльності.

При проведенні практичних занять основна увага приділяється формуванню в студентів професійних умінь і навичок, які необхідні майбутньому спеціалісту. Головна задача таких занять – це трансформація знань у практичні вміння і навички.

УДК 376-056.263.016:811.161.2'221.24'373

**ЖЕСТОВА МОВА, ЯК ОСНОВНА ФОРМА РОБОТИ
НАВЧАННЯ ГЛУХИХ ДІТЕЙ***Шевченко С.М., к.пед.н., ст.н.сп.**(Інститут педагогіки НАПН України м. Київ, Україна)*

Нині реформування вищої освіти передбачає створення національної системи вищої освіти на нових законодавчих і методологічних засадах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівців, зміцнення і розвиток демократизації, входження національної системи вищої освіти до світового освітнього простору і забезпечення на цій основі рівного доступу до якісної вищої освіти усім громадянам України, у тому числі осіб з порушеннями слуху. Засоби спілкування нечуючих між собою та з оточуючими їх людьми є чи не найдискусійнішим питанням сурдопедагогічної теорії і практики на всіх етапах її розвитку.

На сучасному етапі відбуваються зміни в Україні з питань вивчення української жестової мови (УЖМ), створюються нові умови для гуманізації та модернізації системи спеціальної освіти глухих. За дослідженнями науковців «сучасна спеціальна освіта має максимально спрямовуватись на забезпечення всебічного розвитку особистості глухого учня, сприяти реалізації його потенційних можливостей, якісній соціальній реабілітації та інтеграції в суспільство. Важливе місце у цьому процесі відводиться мовній освіті та мовленнєвій підготовці глухих учнів загальноосвітніх спеціальних шкіл» [1].

Відповідно до освітньої політики України в галузі навчання мов діють загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти та європейські стандарти. Вони спрямовують діяльність сучасного закладу на формування мовної особистості як стратегічного орієнтира розвитку спеціальної освіти України у XXI столітті. Закони України «Про освіту», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», Концепції «Жестова мова в Україні» (2009), «Білінгвальне навчання осіб з порушеннями слуху» (2011) є основою щодо використання сучасного вітчизняного і зарубіжного досвіду навчання національної жестової мови з урахуванням провідної ролі доступного та зрозумілого мовлення в психічному розвитку глухих дітей в умовах слухової адаптації. У цьому питанні не менш важливе є своєчасне і якісне засвоєння УЖМ, а отже створення шляхом навчання повноцінний мовленнєвий розвиток глухих дітей. Також, надання можливості нечуючим унормовано вивчати жестову мову продиктовано Законом «Про основи соціальної

захищеності інвалідів в Україні» (ст. 23), Резолюцією 48/96 Стандартних правил ООН щодо урівняння можливостей інвалідів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН (розділ II, п. 7), а також резолюціями I Всеукраїнської конференції з історії навчання глухих та I Всеукраїнської конференції з реабілітації нечуючих, в яких одним з першочергових завдань визначено активне вивчення національної жестової мови глухих і запровадження її у навчальний процес спеціальних закладів освіти. Тож, відрадним є той факт, що завдяки спільним зусиллям громадськості, науковців і практиків українська жестова мова стала не лише повноцінним засобом спілкування, а й предметом вивчення, зокрема в закладах освіти для дітей з порушеннями слуху [2].

Встановлено, що немає жодної спеціальної школи, в якій би не вживалася жестова мова як на уроках, так і в позаурочний час. Характерним при цьому є те, що жестова мова використовується широко усним, писемним і дактильним мовленням. Доведено, що жестова мова співіснує зі словесною в комунікативній і когнітивній діяльності глухих, має для них неабияку інформативну цінність. Перш за все, глухі учні значно краще розуміють повідомлення, передані жестовою мовою, ніж усною. Таким чином, наука сьогодні володіє доказами того, що жестова мова - одна з розвинених і своєрідних мов людства, вона відіграє важливу роль у житті глухих, їх когнітивній і комунікативній діяльності.

Список використаних джерел

1. Адамюк Н. Лінгводидактична модель вивчення лексичних одиниць української жестової мови. Режим доступу: <file:///E:/cm19/9%20Маріуполь%20тези%20до%2015>
2. Засенко В. Жестова мова: робота триває. Режим доступу: <https://ourlife.in.ua/obrazovanie/surdopedagogicheskya-stranica/3293-zhestova-mova-robota-trivaye.html>

УДК: 377.5

СУЧАСНА ЛЕКЦІЯ В КОНТЕКСТНІЙ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ

Солод Л. С., викладач

(ВСП «Слов'янський коледж ЛНАУ», м. Слов'янськ)

У сучасному освітньому просторі все більше уваги приділяється практично зорієнтованим системам навчання, що забезпечують взаємозв'язок навчального процесу з майбутньою професійною діяльністю здобувачів освіти. Традиційна лекція, орієнтована на формування предметних знань та вмінь, не забезпечує в необхідній мірі реалізацію компетентнісного підходу до навчання. Однією із технологій, що сприяють втіленню компетентнісноорієнтованої моделі освіти, є технологія контекстного навчання. Отже,

доцільно розглянути специфіку та результативність лекцій контекстного типу у закладах передвищої фахової освіти.

Педагогічний аспект проблеми контекстного навчання був розкритий в працях А. О. Вербицького та його послідовників Н. А. Бакшаєвої, Н. В. Борисової, В. Н. Кругликова та інших. В Україні технологію контекстного навчання розробляють В. В. Желанова, Н. В. Гузій, Ішук В. В., які акцентують увагу на її використанні при підготовці педагогів. Та педагогічний інструментарій технології контекстного навчання є достатньо універсальним і може використовуватися при підготовці фахівців всіх галузей.

Основною одиницею змісту контекстного навчання виступає не «порція інформації» або завдання, яке вирішується за зразком, а проблемна ситуація, що припускає включення продуктивного мислення студента.

Слід зазначити, що в контекстному навчанні змінюється і позиція викладача: він актуалізує, стимулює студентів до розвитку, створює умови для їх самовираження на базі використання емоційно-ціннісного досвіду суб'єктів навчання.

Підсумком спільної діяльності, обміну інформацією, діалогу стають нові знання, які створюються, а не виходять в готовому вигляді, формуючи професійну компетентність фахівця.

Навчальна й професійна діяльність - це принципово різні реальності, оскільки при переході від навчання до праці справа не зводиться до простого застосування знань на практиці. Якщо у пізнавальній діяльності знання є її предметом, то в професійній діяльності ці знання мають перетворюватися на засіб вирішення фахових задач.

Процес такого перетворення є надто важливим і складним для молодого спеціаліста. Саме необхідність полегшити цей перехід і зумовила вимоги інтеграції вищої освіти і процесу фахової діяльності, що в свою чергу забезпечує умови для розвитку у здобувачів освіти пізнавальних і професійних інтересів.

Отже, суттєвою характеристикою контекстного навчання є моделювання засобами навчальних дисциплін предметного і соціального змісту майбутньої фахової діяльності. Особлива роль при цьому відводиться активним методам навчання.

Свою ефективність під час лекційних занять довели такі методи, як кейс-метод, перехресна дискусія, альтернативний варіант, методика складання ментальних карт та ін. Їх застосування дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів, сприяє систематизації та структуруванню інформації, формуванню власних оцінок та набуттю соціального досвіду.

Контекстне навчання в руслі компетентнісного підходу сприяє підготовці професійно компетентного майбутнього фахівця, готового до творчої самореалізації.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А. А. Контекстное обучение в компетентностном подходе. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/kontekstnoe-obuchenie-v-kompetentnost>
2. Головачук І. С. Сучасна лекція. *Галицький лікарський вісник*. 2015. Т. 22. С. 100-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/glv_2015_22_1_32.
3. Желанова В. В. Педагогічний інструментарій технології контекстного навчання. *Педагогічний альманах: Збірник наукових праць*. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5597/1/V_Zelanova_PA_24_GI.pdf
4. Огреніч М. А. Інтерактивна лекція як одна із новітніх форм навчання. URL: file:///C:/Users/Администратор/Downloads/punpu_2011_11-12_27.pdf

УДК 378.14

ТЕСТУВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

*Ямкова Т. А., викладач економічних дисциплін
(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

В статті розглядається тестування як метод оцінювання навчальних досягнень студентів, обґрунтовуються переваги тестування над традиційними методами контролю та окреслено певні особливості щодо застосування тестів в професійній підготовці майбутніх фінансистів.

Постановка проблеми. Сьогодні для оцінювання знань та умінь майбутніх фахівців необхідно використовувати сучасні методи оцінювання рівня навчальних досягнень студентів. Одним із таких методів контролю навчальних досягнень студентів є тестування. Інтерес до застосування тестових завдань у навчальному процесі серед викладачів та студентів безупинно зростає. Це пояснюється тим, що тестовий контроль у досить короткий термін дає змогу отримати оперативну й об'єктивну інформацію про рівень навчальних досягнень студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання тестів у навчальному процесі не є новою. Питаннями тестового контролю навчальних досягнень студентів займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, теоретико-методичні аспекти тестового контролю висвітлені в працях В.Аванесова, І.Булах, В.Бочарнікової,

Н.Гулюкіної, В.Ільїна, П.Лузана, Е.Лузік, Л.Морської, І.Романюка, Л.Паращенко, В.Сергієнко, А.Есаулова, М.Челишкової та інших.

Враховуючи, що тестування як метод контролю та діагностики знань студентів набуває все більшого розповсюдження в навчальному процесі, зокрема у професійній підготовці майбутніх фінансистів тема даної статті є актуальною.

Мета даної статті - розкрити можливості застосування тестів у процесі вимірювання якості навчальних досягнень студентів – майбутніх фінансистів.

Виклад основного матеріалу. Основою тестового контролю є педагогічні тести, які називають ще тестами досягнень, тестами успішності, дидактичними тестами. Для розуміння сутності тестового контролю навчальних досягнень студентів важливо розглянути визначення тесту.

Поняття «тест» у науково-педагогічній літературі трактується як: сукупність спеціально підібраних завдань для виявлення знань учнів, що потребують коротких однозначних відповідей [1, с.14]; сукупність завдань, які зорієнтовані на визнання (вимір) рівня (ступеня) засвоєння певних частин змісту навчання [2, с.558]; система завдань специфічної форми, певного змісту, зростаючої складності, що дає можливість якісно оцінити структуру і кількісно виміряти рівень знань, умінь та навичок студента [3, с.3].

Відзначимо, що тести успішності мають бути відносно короткотерміновими, тобто не вимагати великих затрат часу; однозначними – не допускати довільного тлумачення тестового завдання; правильними – виключати можливість формулювання багатозначних відповідей; відносно короткими, що вимагають стислих відповідей; інформаційними – забезпечують можливість співвіднесення кількісної оцінки за виконання тесту з порядковою або навіть інтервальною шкалою вимірювань; зручними – придатними до швидкої математичної обробки результатів; стандартними – придатними для широкого практичного застосування – вимірювання рівня навченості як можна більш широких контингентів студентів, які оволодівають однаковим обсягом знань на одному і тому ж рівні навчання. Порівняно з традиційними формами контролю метод тестування дає змогу: організувати систематичний контроль, який допоможе і студентові, і викладачеві стежити за процесом засвоєння навчального матеріалу, отримуючи точні й об'єктивні показники успішності його перебігу та використовувати здобуті дані для подальшого коригування цього процесу; стимулювати та підтримувати інтерес студентів до вивченого матеріалу; одночасно перевіряти всіх студентів групи, які під час виконання тесту перебувають в рівних умовах; проводити тести на будь-якому занятті, адже їх виконання потребує небагато часу.

Для порівняння зауважимо, що під час усного чи письмового опитування використовується невелика кількість запитань, а тому здійснюється вибіркова перевірка

знань студентів. Студент демонструє знання лише з певної частини навчального матеріалу, відповідаючи на питання викладача. Тест, що складається з великої кількості запитань, охоплює весь навчальний матеріал і тому дає інформацію про знання студентом всього розділу, модуля чи курсу.

Тестовий контроль використовується на всіх етапах навчальної діяльності студентів. Системний підхід до застосування тестового контролю передбачає проведення таких видів тестування: поточного, тематичного (рубіжного) та підсумкового.

Поточне тестування проводиться з метою коригування навчальної діяльності студентів, стимулювання інтересу до навчання, формування почуття відповідальності. Поточний тестовий контроль відбувається систематично на заняттях у процесі навчання з метою отримання викладачем інформації про успішність засвоєння студентами навчального матеріалу. Тематичний тестовий контроль здійснюється після циклу занять по завершенні роботи над конкретною темою. Підсумковий тестовий контроль проводиться наприкінці семестру або атестаційного періоду з метою об'єктивної оцінки успішності студентів за цей період. Принагідно додамо, що для кожного з традиційних видів контролю поточного, тематичного, рубіжного та підсумкового застосовуються різні за побудовою тести.

За метою використання та місцем у навчальному процесі розмежовують тести навчальні й контрольні. Навчальні тести використовуються на всіх етапах роботи над матеріалом і покликані відстежити рівень оволодіння матеріалом, закріпити або повторити його, їх головна мета – виявити прогалини в знаннях та вміннях студентів, спрямувати їх на усунення недоліків у підготовці. З огляду на це перевіряти такі тести можуть і самі студенти. Контрольні тести проводяться як певний підсумок роботи над вивченням теми, вони мають комплексний характер, тобто перевіряють знання й уміння, здобуті й вироблені студентами в межах одного або кількох тематичних блоків. Однак важливо пам'ятати, що головна функція тестів не навчальна, а перевіряюча.

Вважаємо за доцільне зазначити, що в у процесі поточного та тематичного контролю домінуючою є функція зворотнього зв'язку. На основі результатів цих видів контролю викладач отримує інформацію про успішність або неуспішність організації навчального процесу, що дає можливість своєчасно коригувати навчальну діяльність студентів та свою діяльність щодо забезпечення навчального процесу. У ході рубіжного та підсумкового контролю на перший план виступає оціночна функція контролю, оскільки метою цих контрольних завдань є визначення та оцінювання рівня знань, умінь та навичок за певний відрізок часу або по завершенні певного етапу навчальної роботи.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури та власного педагогічного досвіду викладання економічних дисциплін у закладі вищої освіти I-II рівня акредитації ми дійшли

висновку, що для ефективного тестового оцінювання знань студентів важливо використовувати різноманітну систему тестових завдань, так як застосування в тесті тільки завдань однієї форми призведе до одноманітності тесту і його неефективності. Процес складання тестових завдань з дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх фінансистів має спільні риси з підготовкою тестів з інших навчальних дисциплін, але відзначається певними особливостями. Зокрема, в процесі тестової перевірки знань студентів-фінансистів з таких фахових дисциплін як «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Гроші і кредит», «Ціноутворення» ми широко використовуємо типові завдання (задачі). Це зумовлено практичною спрямованістю викладання ряду фахових дисциплін, а також тісним взаємозв'язком навчального матеріалу зі змістом фінансово-господарської діяльності підприємства чи установи.

Обов'язково у тесті повинні бути передбачені завдання проблемного характеру, що стимулюють пізнавальну активність студента, вимагають умінь аналізувати ситуацію, узагальнювати, приймати рішення, виходячи з реально існуючих умов виробничої діяльності. Адже специфіка професійної діяльності фінансиста визначається конкретними умовами (на підприємстві, в банку, консалтинговій чи страховій компанії) та видами діяльності (фінансово-кредитна, податково-бюджетна, страхова, інвестиційна, зовнішньоекономічна).

В педагогічній літературі можна зустріти різноманітні класифікації тестових завдань. Ми скористаємося класифікацією, яку пропонують автори посібника «Методика підготовки та проведення тестового оцінювання знань студентів (методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів)» [4, с.15].

За аналогією з рівнями навчальних досягнень при розробці тестів успішності доцільно дотримуватись трирівневої системи визначення сформованості знань щодо змісту навчального елементу. Таким чином, завдання I рівня відповідають ознайомчо-орієнтованому рівню сформованості знань – це завдання на «тріюку». При їх виконанні студентами виявляються такі навчальні елементи дисципліни як основні категорії, терміни, поняття і визначення, властивості, явища, факти, опис об'єктів тощо. Вважаємо, що тестових завдань I рівня у базі має бути 50 %. Для цього можна використати одновибіркові, багатовибіркові тестові завдання, а також тестові завдання з вільним складанням відповідей.

Завдання II рівня мають відповідати понятійно-аналітичному рівню сформованості знань – це завдання на «четвірку». Цей рівень передбачає знання основних співвідношень, теорем, теорій, моделей, законів, концепцій, правил, гіпотез, аналітичних, графічних і логічних залежностей, структур тощо. Таких завдань у базі має бути третина. Тут можна використати тестові завдання на відновлення послідовності, перехресні, вибірково-

об'єднувальні та матричні завдання.

Завдання III рівня найбільш складні, вони призначені для контролю продуктивно-синтетичного рівня володіння знаннями і передбачають сформованість умінь використовувати на практиці алгоритми діяльності, доведення теорем, правил приймання рішень, здатностей використовувати набуті знання у нетипових ситуаціях. Це можуть бути завдання з короткою відповіддю, ситуаційні задачі. Зазначимо, що такий поділ дає в подальшому можливість точніше підібрати потрібні форми тестових завдань.

Висновки. Таким чином, дидактичні можливості тестового контролю знань студентів можуть бути реалізовані за умови використання в тесті різнорівневих тестових завдань та систематичності проведення тестування.

Перспективи подальшого дослідження ми вбачаємо в розробці методики підготовки валідних різнорівневих тестових завдань.

Список використаних джерел

1. Тестова перевірка знань учнів / За ред. Н.М. Розенберга. – К.: Рад. школа, 1975. – 168
2. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: учебник для студ. педвузов: в 2 кн. / И.П. Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1. – 576 с.
3. Методичні рекомендації до складання та використання тестів для діагностики знань студентів / Уклад.: М.М.Масліков, В.А.Лагода. – К.: НУХТ, 2005. – 50 с.
4. Методика підготовки та проведення тестового оцінювання знань студентів (методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників вищих аграрних закладів) / [П.Г. Лузан [та ін.]. – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування і природокористування України, 2009. – 88 с.

УДК:8127+331.1

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Гнилицька А. К. ,викладач

*(Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,
Севєродонецьк, Луганська область)*

Розглядається роль професійної комунікації в оцінці кадрового потенціалу, проводиться аналіз ділової комунікації.

Професійна комунікація – це комунікація, яку здійснюють спеціально підготовлені професіонали. Вона є якісною та ефективною. Те, як швидко і ефективно передають один

одному співробітнику необхідну інформацію, визначає темп роботи підприємства загалом. Саме тому, для правильного функціонування та продуктивного розвитку підприємства, керівництво має звертати увагу на комунікативні навички своїх працівників.

Найбільш правильним було б оцінити значимість професійної комунікації в оцінці кадрового потенціалу.

Комунікація – це тип активної взаємодії між об'єктами будь-якої природи, що передбачає інформаційний обмін [1]. Погано налаштовані комунікації можуть привести до негативних наслідків, таких як неправильно обрані рішення, виникнення нерозуміння між керівництвом і робітниками, погіршення міжособистісних стосунків. Від ефективності комунікації залежить якість прийнятих рішень та розвиток підприємства загалом.

Інформація – це лише зовнішній прояв комунікації, її результат. Інформація відіграє центральну роль в комунікаційному існуванні людини і виступає як засіб комунікації.

Комунікація та інформація різні, але пов'язані між собою поняття.

Комунікація включає в себе і те, що передається, і те, як це «що» передається.

Для того щоб комунікація була ефективною та продуктивною, її учасники мають виконувати певні вимоги. Так, кожен з учасників повинен мати такі здібності сприйняття інформації, як зір, слух та тактильність. У випадку, коли хоча б одна із цих здібностей відсутня, співрозмовники мають бути інформовані про це. Не менш важливою складовою успішної комунікації є взаєморозуміння та єдина ціль. Тобто, коли учасники комунікації на шляху вирішення однієї і тієї ж проблеми, намагаються знайти варіанти подальших дій, уважно слухають, та з повагою відносяться до запропонованих ідей, ефективність вирішення цієї проблеми значно зростає. Взаєморозуміння полягає в тому, що навіть коли запропоновані ідеї не влаштовують учасників комунікації, вони уважно вислуховують їх. Після цього ставлять питання, щодо того, чому саме ця ідея є правильною з огляду співрозмовника. І лише після того, як він висловить свою точку зору, учасники комунікації мають пояснити, чому, на їх думку, такий шлях вирішення проблеми є не досить ефективним, та запропонувати свої ідеї.

Однією з найпростіших методик оцінки рівня професійної комунікації є оцінка комунікаційного процесу.

Комунікаційний процес – це обмін інформацією між двома або більшою кількістю людей. Процес комунікації як правило включає в себе чотири базових елемента:

Відправник – той, хто генерує ідею або ж той, хто обирає інформацію для передачі.

Повідомлення – власне інформація, закодована в символи.

Канал – засіб передачі інформації.

Одержувач – особа, якій призначена інформація і яка її інтерпретує.

В ході процесу комунікації відправник і одержувач проходять кілька етапів. Завдання цих етапів полягає в тому, щоб скласти повідомлення і використовувати канал для його передачі так, щоб обидві сторони однаково зрозуміли вихідну ідею. Це є досить важким завданням, тому що на кожному з етапів суть ідеї може бути спотворена і навіть повністю втрачена. Ці етапи це: генерування ідеї, вибір каналу передачі повідомлення, відправка і декодування [2, с. 210].

Комунікації починаються з побудови цілі та шляху її передачі співрозмовникові. Щоб зробити це ефективно, відправник інформації має враховувати безліч факторів. Наприклад, викладач, котрий хоче повідомити студентів про їх результати контрольної роботи, має розуміти, що йому необхідно донести інформацію про досягнення та недоліки і про способи поліпшення результатів.

Перед передачею інформації її потрібно закодувати в конкретні символи. Це може бути вербальна форма – слова, та невербальна – міміка та жести. Потім учасник комунікації має обрати, один із каналів для її передачі. Найбільш відомими каналами передачі інформації є: усне та писемне мовлення. Писемне мовлення, в наш час, найчастіше здійснюється за допомогою електронних засобів.

Декодування – процес предметного пізнання, який виконує індивід на основі аналізу і синтезу сприйнятої інформації. Може здійснюватися на основі використання перцептивних або мовних еталонів [5].

Коли інформація, яку передав відправник, сприймається правильно, тобто отримувач і відправник мають однакову точку зору, щодо вирішення проблеми, то декодування проходить успішно. У випадку коли один зі співрозмовників не може правильно декодувати символи, котрі він отримав в процесі комунікації, відбувається міскомунікація, або непорозуміння [3, с.169].

Інформація – важлива складова будь-якого процесу на підприємстві. Від того, як швидко вона передається, так настільки правильно вона сприймається учасниками комунікації, залежить ефективність розвитку компанії або підприємства.

Професійна інтеграція – це стан особистості, коли в результаті постійного використання професійної комунікації співробітник починає мислити і діяти найбільш ефективними професійними категоріями [4, с.134]. Наприклад, люди однієї професії, котрі фактично ніколи не називають інструменти або об'єкти, своїми первісними назвами, але незважаючи на це, колеги розуміють їх. Тим не менш, потрібно бути обережними, адже в цьому випадку досить часто виникає професійний сленг.

Професійний сленг – різновид лексики, якою користується група людей, об'єднаних за професійною ознакою. Він створюється для економії часу та зручності передачі інформації. Сленг існує в усіх видах професій, але найчастіше зустрічається в технічних.

Оцінка кадрового потенціалу кожного співробітника включає в себе отримання коефіцієнта за трьома блоками: психофізіологічного, кваліфікаційного і соціально-економічного [3, с.170]. Під час її проведення, важливу роль займає рівень професійної комунікації. Адже він впливає на всі три блоки.

Таким чином, процес професійної комунікації є умовою успішного функціонування будь-якого підприємства та розвитку його кадрів.

Список використаних джерел

1. Гуманітарна енциклопедія [Електронний ресурс].
2. Кисельов О. А. Теорія і практика масової інформації: суспільство – ЗМІ – влада: підручник для вузів/ О. А. Кисельов. – Москва: Петербург, 2010. – С. 431.
3. Корнієнко В. Н. Професійна комунікація як один з елементів кадрового потенціалу. Навчальні нотатки ТОГУ : електронне навчальне видання. – Хабаровськ, 2017. – С.167–170.
4. Руденко А. М. Ділові комунікації: підручник. – Ростов: Фенікс, 2013 – с. 350.
5. Словники та енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dic.academic>

УДК 378.51

ПРОЦЕС ВИРІШЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ З ФІЗИКИ

*Іскрицька А.Ю. викладач II категорії
(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Педагогічна ефективність проблемного підходу залежить не тільки від вдалого підбору проблеми і способи створення проблемної ситуації, а й від того, як організовується викладачем процес вирішення проблеми, як і ступінь участі в цьому студентів.

Розглянемо процес вирішення проблеми в найбільш загальному вигляді. Рішення проблеми починається з її постановки - перший етап. Під постановкою зазвичай розуміють з'ясування суті проблеми і її формулювання, що відбувається не відразу. У процесі осмислення можлива переформулювання проблеми, поступове її уточнення. Пояснимо це на прикладі.

Відомо, що студенти часто шалено ставляться до вибору вимірювальних приладів. Для вимірювання напруги, наприклад, вони з легкістю можуть взяти будь-який вольтметр. Для того щоб навчити студентів осмислено проводити вибір вольтметра (а поступово з'ясувати важливе практичне питання при паралельному з'єднанні провідників), викладач показує, що два справних вольтметра при вимірюванні напруги на одній і тій же ділянці ланцюга можуть дати різні свідчення. Це виражає проблему: "У чому причина такого явища?" Але це занадто загальне формулювання, вона не дає орієнтування, не вказує напрямки дії. Процес уточнення формулювання проблеми відбувається на основі аналізу виявленого явища. При цьому хід міркувань може бути приблизно таким: "Оскільки прилади справні, то різницю в їхніх показах можна пояснити лише відмінностями в їх пристрої. Відрізняються ж вони своїми опорами. Отже, від значення власного опору може залежати точність показу вольтметра". Таким чином, виникає нове формулювання проблеми: "Чому точність показів вольтметра залежить від його опору?". Це формулювання вже має конкретний характер. Завдання викладача полягає в тому, щоб і студентів навчити чітко ставити проблеми, надавати їм конкретного характеру.

Наступний етап вирішення проблеми зазвичай починається з того, що викладач намагається знайти вихід зі скрутного становища, згадуючи подібні ситуації, які траплялися йому раніше, з тим щоб застосувати вже відому схему вирішення. Так часто буває при виконанні студентів домашніх проблемних завдань. Але викладачам доводиться з цим стикатися і при поясненні нового матеріалу. Приклад з практики. Вивчення паралельного з'єднання провідників, викладач показав дослід з включенням в ланцюг електричної лампи, потім поставив питання: "Як включити в цей ланцюг ще одну таку ж лампу, щоб обидві вони горіли з нормальним накаливанням?" Вийшов до дошки студент малює знайому йому схему з послідовним з'єднанням ламп. За допомогою аудиторії з'ясовують, що напруга на лампах буде вдвічі менше нормального і, отже, нормальним накаливанням вони горіти не будуть (викладач показує відповідний досвід). Студенти вносять пропозицію: збільшити напругу джерела в два рази. "Але ж ви знаєте, - говорить викладач, - що напруга в мережі завжди постійна і дорівнює 220 В, проте ми можемо включити в квартирі одну, дві або кілька ламп і всі вони горять з нормальним напруженням". Поступово студенти доходять висновку, що проблему не вирішити послідовним з'єднанням ламп, треба шукати якийсь принципово новий спосіб з включення. В ході пошуку нового рішення в якийсь момент "з'являється ідея". Вона виникає спочатку у формі припущення на основі інтуїтивного мислення. Після обмірковування ця ідея або відкидається як неспроможна, або знаходить обґрунтування, виникає гіпотеза.

Третій етап вирішення проблеми включає розробку способів перевірки гіпотези і її здійснення. Перевірка гіпотези може здійснюватися різними способами. При навчанні фізики можна виділити два основних способи: 1) теоретичне обґрунтування гіпотези; 2) експериментальне підтвердження.

Теоретичне обґрунтування гіпотези може проводитися методом математичного аналізу, геометричним і географічним способом і шляхом логічного міркування.

Експериментальний доказ гіпотези особливо часто застосовують при проблемному вивченні нового матеріалу на занятті, коли висловлені студентами пропозиції і їх обґрунтування перевіряються потім на досвіді. Це можуть бути пропозиції про існування будь-якої закономірності, про особливості перебігу того чи іншого фізичного явища і т.д.

Список використаних джерел

1. Застосування іграшок на уроках фізики, Гордієвська Л.І., Фізика в школах України №13-14 (89-90).
2. Иванова А.А. Активизация познавательной деятельности учащихся на уроках физики при изучении нового материала: Учеб. Пособие. – М.:МГПИ, 1983.
3. Ланина И.Я. Не уроком единым: Развитие интереса к физике. - М.:Просвещение, 1991.

УДК 378.147:744

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ІНТЕГРАЦІЙНИХ, МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

*Тихончук Л.С., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Житомирський автомобільно-дорожній коледж НТУ;
Житомирський військовий інститут ім. С.П. Корольова, м. Житомир)*

Механізм міжпредметних зв'язків є одним із важливих складових навчального плану-документу, що визначає плановий рівень кваліфікації молодший спеціаліст. Тому для вирішення цього комплексу завдань, які ставляться перед вищою технічною школою, значної ваги набувають міжпредметні зв'язки, що реалізуються в графічній підготовці.

Професійна підготовка фахівців з вищою освітою регламентується освітньо-кваліфікаційними характеристиками, засобами діагностики якості вищої освіти, освітньо-професійними програмами, програмами навчальних дисциплін. На підставі кваліфікаційних характеристик (вимог сфери праці) та вимог до соціально-значущих рис та якостей випускника вищого навчального закладу (вимоги суспільства) формується компетентнісна

модель фахівця.

У теорії і практиці вищої школи, зокрема, з графічної підготовки накопичено значний досвід, який є основою наукової підготовки майбутнього фахівця. Процес формування умінь у навчальній практиці вищої школи спрямований на оволодіння загальними основами графічної підготовки та має прояв у різних видах професійної діяльності, складовою якої є практика із . завершенням її у вигляді курсових, дипломних проєктів, складовою яких є графічна частина.

Але проблема використання міжпредметних зв'язків фахових дисциплін підготовки техніка-механіка у науково-методичній літературі висвітлена ще недостатньо.

Основною метою статті є пошук ефективних шляхів підвищення фахової підготовки спеціаліста через посилення міжпредметних зв'язків.

Останнім часом всі навчальні заклади з успіхом використовують можливості комп'ютерної графіки при виконанні курсових та дипломних проєктів, робіт, незалежно від того введена ця дисципліна в навчальний план чи ні. Хоча зараз , маючи таку можливість необхідно вказати на необхідність переведення цієї дисципліни в рамки обов'язкової для вивчення, зокрема для технічних спеціальностей.

Педагогічна діяльність кожного викладача має бути присвячена проблемам інформатизації навчального процесу, використовуючи методику створення відео уроків з виконання практичних робіт з нарисної геометрії і не тільки.

Впроваджуючи сучасні технології в навчальну діяльність, слід надавати перевагу тим методам, які дозволяють в повній мірі активізувати їх пізнавальну діяльність, реалізувати проблемно-розвиваючий, творчий характер навчання.

Отже основною формою реалізації міжпредметних зв'язків є використання інформаційно- комунікаційних технологій.

УДК 37.013.3

СТОРИТЕЛЛІНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Левченко С.В., викладач педагогіки I категорії

ВКНЗ «Коростишівського педагогічного коледжу імені І.Я. Франка»

Впровадження сучасних форм та методів навчання при викладанні педагогічних дисциплін суттєво розширюють можливості педагога та оптимізують управлінські процеси, тим самим формують у студентів важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності.

Адже вони необхідні молодому поколінню для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування.

Однією з таких технологій, що допомагає студенту не лише засвоїти певний обсяг знань, а й сприяє розвитку його особистісних якостей, є технологія формування критичного мислення. Критичне мислення (грецьк. *kritike* - «мистецтво розбирати, судити») - це не критика недоліків, а вміння визначити проблему й виробити оптимальну стратегію її розв'язання. На своїх заняттях найчастіше використовує такі інтерактивні технології: фішбоун, ажурна пилка, асоціативний куш, карусель, есе, біном фантазії, мозковий штурм, школа думок, мікрофон, метод прес, коло ідей, незакінчене речення, сторітеллінг [1, с.86].

Зупинюсь на технології Сторітеллінг. У перекладі з англійської *story* означає історія, а *telling* - розповідати. Отже, сторітеллінг – це розповідання історій. Даний метод широко використовують в бізнесі, рекламі, політиці, журналістиці тощо. На сьогоднішній день впровадження сторітеллінгу є актуальним і в освіті. Адже даний метод передає інформацію через розповідання цікавих історій. Людство займалося цим у всі часи – це і легенди, і притчі, і казки, і міфи тощо. Саме студенти люблять слухати історії більше ніж, доповіді, визначення, адже вони легше сприймаються. Отже, реалізується принцип доступності навчання. Будь-яка історія розповідається із використанням малюнків, відео, презентацій. Таким чином реалізується принцип наочності. Історія впливає на почуття, а це підвищує рівень концентрації уваги. Тому всі студенти завжди уважно слухають навчальний матеріал, сприймають його, а потім з легкістю можуть відтворити. Реалізуються принципи міцності знань та емоційності навчання [2, с.201].

Також на заняттях дуже важливо не лише розповідати історії, а й давати студентам можливість створювати і презентувати історії самим. Для майбутніх вчителів початкових класів важливо навчитися розповідати історії на аудиторію, щоб мати змогу бачити реакцію дітей, їх міміку, жести, емоції.

Ознайомившись із технологією сторітеллінг студенти обов'язково будуть використовувати її у своїй професійній діяльності. Адже вони на собі відчували доцільність даного методу й розуміння того, що його можна застосовувати на різних етапах уроку та на уроках різних типів.

Отже, сторітеллінг варто застосовувати під час викладання дисциплін, тому що він допомагає не лише запам'ятати матеріал, а й збагатити усне мовлення студентів та знайти багато нових рішень та підходів. Адже вчитель – це творча особистість.

Список використаних джерел

1. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. - метод. Посібник. - К.: Вид. А. С. К., 2004. – 192 с.

2. Терно С.О. Критичне мислення - сучасний вимір суспільствознавчої освіти / С.О. Терно. - Запоріжжя: Просвіта, 2009. - 268 с.

УДК 316.43

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

*Вергейчикова С. В., викладач економічних дисциплін I категорії
(Машинобудівний коледж Донбаської державної
машинобудівної академії, м. Краматорськ)*

Цінності виступають фундаментом, основою поведінки будь-якої особистості. Для об'єктивного опису його трансформацій необхідно здійснювати постійне вивчення, спираючись на результати досліджень можна цілком обґрунтовано робити об'єктивні висновки, прогнози та рекомендації.

Ієрархічний порядок і динаміка ціннісних пріоритетів сучасної української молоді розраховані за результатами соціологічного моніторингу Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка, Українського інституту соціологічних досліджень на підставі даних Державної служби статистики України та проведених опитувань та анкетувань.

Основними пріоритетами в житті для більшості молодих людей є сімейне щастя (63,6%), здоров'я (53,6%) та кар'єра (39,3%). Молодь старших вікових груп, більшою мірою є орієнтованою на досягнення сімейного щастя та здоров'я, а молодь молодшого віку – на досягти кар'єрного успіху.

Більше третини (36,7 %) української молоді, за результатами опитування, виявляють своє бажання виїхати зі свого населеного пункту. Бажаними країнами призначень для молоді є країни Європейського Союзу (45,6 %), 21,7 % – бажають переїхати до інших країн світу та 6,8 % – до країн СНД, а до іншої місцевості в Україні виявила бажання переїхати кожна п'ята молода людина (21,7 %), яка б хотіла змінити місце проживання. За результатами дослідження, молоді чоловіки більшою мірою схильні до міжнародної міграції (79 %), ніж молоді жінки (68,5 %) [1]

Молодь і юнацтво піддається впливу таких негативних явищ, як наркоманія, алкоголізм, ризикуючи захворіти на ВІЛ/СНІД тощо, що в свою чергу призводить до правопорушень. За даними Державної служби статистики України кількість виявлених неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення становить 4510 у 2018 році. Кількість неповнолітніх, засуджених за скоєння злочинів, за видами злочинів у 2018 році

складає 3088 осіб. Протягом січня–листопада 2018р. в Україні кількість виявлених осіб, які вчинили злочини, становила 107,6 тис., з них жінки – 13,1 тис., неповнолітні – 3,6 тис. [2]

Тому невід’ємною складовою навчально-виховного процесу є просвітницька робота серед молоді – "Здорова та свідома нація через освіту". Її мета формувати у молодих людей навички здорового способу життя та профілактика правопорушень.

Молодь переймає цінності тих, з ким ближче спілкується: однолітків, батьків, педагогів. Велике значення у формуванні життєвих цінностей студентів, учнів відіграє родина. За даними Держстатистики кількість розлучень у 2017 році зменшилася у порівнянні з 2016 роком і складає 128734 фактів розірвання шлюбу проти 129 997 за 2016 рік. Шлюб зареєстрували 229453 пари у 2016 році, у 2017 – 249522 пари. [3]

Кількість сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у 2017-му теж найменша за роки проведення підрахунків - 70 240 дітей. [2]

Проблема формування моральних цінностей сучасних молодих людей повинна постійно перебувати в полі зору психологів, психологічної служби школи, навчального закладу, суспільства – і лише тоді проблема збереження психологічного здоров’я особистості успішно реалізується, а молоде покоління обиратиме загальнолюдські цінності.

Тому пріоритетами державної молодіжної політики повинна бути підтримка талановитої молоді, популяризація здорового способу життя, сприяння зайнятості та самозайнятості молоді, забезпечення молоді житлом, розвиток молодіжної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Молодь України – 2018 / Результати соціологічного дослідження [Електронний ресурс]// dsmsu.gov.ua
2. ЗАХИСТ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ СУСПІЛЬСТВА. Статистичний збірник [Електронний ресурс]// ukrstat.gov.ua
3. Населення України [Електронний ресурс]// ukrcensus.gov.ua

УДК 378.147.11.3/4.016:51

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

*Свіщова Є. В., кандидат фіз.-мат. наук, доцент кафедри
(Харківський гуманітарний університет "Народна українська академія", м. Харків)*

Анотація. Доклад присвячений проблемі активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з вищої математики на прикладі використання такого методичного прийому як привнесення елементів гри в навчальний процес. Розглядаються такі ігри як математичні

змагання, брейн-ринги, ігри-п'ятихвилинки, ігри-софізми, математичні пазли та ігри, пов'язані з розв'язанням задач на кмітливість, які доповідач використовує в навчальному процесі.

Перехід від шкільної до вузівської математики для більшості першокурсників пов'язаний з великими труднощами: немає ще навичок конспектування, темп вивчення матеріалу і його обсяг набагато більший за шкільний, та і займатися півтори години поспіль математикою для багатьох виявляється дуже виснажливим. Це змушує шукати нові методичні прийоми, які підтримували б у студентів інтерес та активність протягом усього заняття.

Розглянемо один з методичних прийомів, який приносить успіх при вивченні навіть такої серйозної науки, як математика. Мова йде про привнесення елементів гри в процес навчання. Метою є демонстрація використання ігрових технологій на заняттях з вищої математики на прикладах таких ігор як математичні змагання, брейн-ринги, ігри-п'ятихвилинки, ігри-софізми, математичні пазли та ігри, пов'язані з розв'язанням задач на кмітливість, які доповідач використовує в навчальному процесі.

Ідея змагання за бальною системою закладена в багатьох іграх, які ми дивимося по телевізору. За таким же принципом організовуються і математичні змагання між студентами. При цьому темою гри стає той розділ математики, вивчення якого завершується напередодні. Так, наприклад, протягом ряду років серед студентів I курсу факультету «Бізнес-управління» після закінчення вивчення теми «Лінійна алгебра» проводиться брейн-ринг з вивченого матеріалу. На це змагання відводиться одна лекція.

У разі, коли немає можливості виділити пару або її частину на змагання, можна обмежитися грою-п'ятихвиличкою. Наприклад, відомо, що частинні похідні вищих порядків не залежать від того, в якій послідовності відбувається диференціювання. Обговоривши з групою всі можливі варіанти, викликаються бажаючі по одному на кожен варіант. Ну а тепер: хто швидше одержить правильний результат?

До гри, яка потребує багато аудиторного часу, можна віднести і наступну. Студентам задається підготувати питання на вже вивчену тему, після чого на парі усі по ланцюжку задають підготовлені питання один одному, оцінюючи правильність отриманих відповідей.

Після вивчення тем «Похідна» і «Інтеграл» студентам пропонується зіграти в «математичні пазли»: з карток скласти формулу диференціального або інтегрального числення, причому всі картки набору повинні бути використані.

Великий інтерес студентів завжди викликають ігри-софізми. Софізм – це навмисне хибне твердження з замаскованою помилкою. Розгляд софізмів допомагає глибше засвоїти

навчальний матеріал, розвиває логічне мислення, уважність, вдумливість, критичне ставлення до досліджуваного матеріалу.

Рішення завдань на кмітливість є ні з чим незрівнянною по ефективності зарядкою для розуму, яку бажано робити в той час, коли стає очевидно, що студенти втомилися, і потрібно зробити невелику перерву в роботі.

Підведемо підсумок: використання ігрових технологій оживляє процес навчання, підвищує інтерес до математики, вносить різноманітність і емоційне забарвлення в навчальну роботу, знімає втому, розвиває увагу, робить сприйняття більш активним і творчим. Таким чином, ігрові технології заслуговують право доповнити традиційні форми навчання студентів.

УДК 69.007-05

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

*Баранова Л.В., Мазурова А.П., викладачі вищої категорії
(ЗВО «Криворізький будівельний коледж» м. Кривий Ріг)*

Якісна підготовка кваліфікованих робітників потребує творчого підходу викладачів технічних закладів освіти до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних і виробничих технологій.

Розвиток сучасної техніки та виробництва неможливий без висококваліфікованих робітничих кадрів, яких готує технічна освіта.

Сучасний етап розвитку технічних закладів освіти пов'язаний з необхідністю розв'язання проблеми підвищення інтелектуального рівня пізнавального і творчого потенціалу здобувачів освіти.

Іноваційні технології – спосіб підвищення пізнавальної активності та професійної компетентності здобувачів освіти.

Процес професійного виховання здобувачів освіти починається з першого ж дня навчання в закладі освіти. Процес оволодіння обраною професією розпочинається з вивчення загальнотехнічних дисциплін, з поступовим переходом до професійної підготовки.

Професійна підготовка конкурентоспроможного фахівця значною мірою залежить від професійної і педагогічної майстерності викладача.

Інноваційна діяльність викладача, пов'язана з проектуванням і реалізацією інноваційних технологій.

Орієнтація на нове, пошук і впровадження нового спрямована на забезпечення адекватності навчально-виховного процесу і його результатів вимогам суспільства.

Для впровадження інноваційних технологій при викладанні спец виробничих дисципліни використовуються сучасні форми проведення навчальних занять

Впровадження інновацій у галузі професійно-технічної освіти сприяє істотному підвищенню рівня підготовки кваліфікованих фахівців і переорієнтації на особистість, оскільки передбачають: урахування здібностей, інтересів і нахилів здобувачів освіти у навчальному процесі, його змісті та структурі; моделювання організаційних, методичних і змістових компонентів навчально-виховного процесу з урахуванням досвіду взаємодії здобувачів освіти із навколишнім світом, індивідуальних відмінностей між здобувачами освіти; варіативність та особистісно-орієнтовану спрямованість навчально-виховного процесу, внаслідок чого знання, уміння й навички перетворюються на засіб розвитку пізнавальних якостей здобувачів освіти.

УДК 378.147

МОБІЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ

Русіна Н.Г., кандидат педагогічних наук,

Кийко Н.М., викладач ВСП «РК НУБіП України»

(ВСП Рівненського коледжу НУБіП України, м. Ровно)

Термін «мобільне навчання» відноситься до використання мобільних пристроїв, таких як мобільні телефони, ноутбуки, планшети тощо. Впровадження мобільного навчання передбачає застосування мобільних пристроїв у підготовці фахівців, серед яких:

- мобільні телефони в якості фото- чи відеокамери для фотографування навчальних матеріалів, записів лекцій із математики на відео, диктофон для запису лекцій з математики, алгоритмів та способів розв'язування математичних завдань;

- sms-розсилка як швидкий та простий спосіб повідомлення про термінові зміни, наприклад щодо домашнього завдання чи заміни, спосіб підказок формул для математичних розрахунків;

- доступ до Інтернету через веб-браузер для перегляду відео пояснень рішень задач на YouTube;

- використання електронної пошти для спілкування й обміну інформацією у математичній області з напрямку рішення математичних завдань;

- Skype, чат-конференції як спосіб соціальної інтеграції та взаємодії між викладачем та студентами математичних спеціальностей;

- прикладні програми для виконання математичних розрахунків [1; 2].

Найбільш поширеними мобільними додатками, платформами та ресурсами є: Google Forms, Survey Monkey, Kahoot, Socrative, Plickers та багато інших. Як правило, ці програми можуть працювати в різних операційних системах (Windows, Linux, Android), тому студент може відповідати на контрольні запитання або проходити тест із власного мобільного пристрою, а не стаціонарного комп'ютера навчального закладу.

Безкоштовний онлайн-сервіс Kahoot дає змогу створювати інтерактивні навчальні ігри: вікторини, обговорення, опитування. Такі ігрові форми роботи можуть бути застосовані у навчанні – для перевірки знань студентів, а також сервіс може стати у пригоді керівнику та педагогічному колективу навчального закладу для різних форм наукової, методичної та організаційної роботи. Участь в іграх, створених за допомогою сервісу, сприяє спілкуванню та співпраці у колективі, підвищує рівень обізнаності в інформаційно-комунікаційних технологіях, стимулює критичне мислення.

Сервіс пропонує чотири форми гри. Мета, з якою збираєтеся створити гру, допоможе визначитися з формою:

- визначити рівень ознайомленості учасників із тою чи іншою темою чи рівень її розуміння – вікторина (Quiz);

- влаштувати дискусію щодо певного питання, презентувати ідею й отримати щодо неї «зворотній зв'язок» – обговорення (Discussion);

- зібрати думки, погляди учасників на ту чи ту проблему – опитування (Survey);

- створити гру із завданнями на визначення послідовності – (Jumble).

Для роботи студентів з цією платформою викладач спочатку створює та налаштовує тест. Гра розпочинається, коли студенти вводять на своїх пристроях (планшеті, смартфоні, десктопі, ноутбучі) згенерований системою код та власне ім'я. Онлайн-сервіс Kahoot працює в браузері, доступний для всіх пристроїв, які можна підключити до мережі Internet. Система не потребує встановлення додатків на телефони – вона адаптована до мобільних пристроїв. Результати тестувань зберігаються у вигляді списку в таблиці MS Excel.

Отже, викладач має можливість проводити моніторинг знань студентів.

Список використаних джерел

1. Коневщинська О. Е. Організаційні заходи створення ресурсного центру дистанційної освіти для загальноосвітніх навчальних закладів Комп'ютер у школі та сім'ї. 2013. № 8.

2. Семеріков С., Теплицький І., Шокалюк С. Мобільне навчання : історія, теорія, методика. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2008. № 6. С. 72.

УДК 005.598:331.109

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА

Красюк В.В., викладач I категорії

(Технологіко-економічний коледж МНАУ, м. Миколаїв)

Динамічний розвиток економіки ставить для менеджерів нові вимоги, а саме, вміння чітко формулювати свої цілі, раціонально управляти власним часом та часом своїх підлеглих. На відміну від інших ресурсів час є безповоротним – ми не в змозі його накопичувати, передавати або зберігати, тому дуже важлива максимізація його ефективного використання.

Привернення уваги та вивчення проблеми раціонального використання часу все більше набуває актуальності у сучасних умовах зростання кількості та швидкої плінності вирішення виробничих ситуацій. Пітер Друкер зазначав, що «час – найобмеженіший капітал, і якщо не можеш розпоряджатися ним, не зможеш розпоряджатися нічим іншим». Раціонально розподілений часу відведений на виконання певних функцій менеджера є запорукою успіху діяльності підприємства в сучасних умовах

Чітке встановлення періодів планування сприяє більш точній оцінці обстановки в цілому, полегшує виділення головного, підвищує рівень виконання і допомагає керівнику ухвалити правильне рішення, як найбільш доцільно використовувати робочий час. Кожний період планування повинен розглядатися окремо. В зв'язку з цим рекомендується мати окремий план для кожного періоду.

Головною перевагою планування завдань, полягає в тому, що планування робочого часу приносить економію часу. Тому у керівника з'являється можливість використовувати наявний робочий час для плідної і успішної діяльності і досягти поставленої мети з мінімальними витратами часу. Приклад технології тайм-менеджменту – це планування та ведення обліку часу в процесі роботи, оскільки при обліку часу «потім» можна забути деякі важливі деталі.

Аналізуючи сильні і слабкі сторони використання часового ресурсу можна виявити: - чи була робота необхідна?; - чи були виправданими витрати часу?; - чи було доцільним виконання роботи?; - чи був свідомо визначений часовий інтервал для виконання роботи. За допомогою тайм-менеджменту діяльності менеджера може бути раціоналізованою.

Методика тайм-менеджменту вимагає достатньо високої особистої організаційної готовності менеджерів, скрупульозного самоконтролю, постійного перегляду і аналізу своєї поточної і перспективної мети, періодичних аудитів і самооцінок, хронічної організаційної напруги, тобто, такої управлінської досконалості в людях, якого може і не бути у багатьох керівників.

Тайм-менеджмент раніше в основному розглядався стосовно окремо взятої людини. Тобто кожен фахівець за власним бажанням може застосовувати методи тайм-менеджменту щодо свого часу. Тенденцією сучасності стало впровадження системи тайм-менеджменту на підприємствах – корпоративного тайм-менеджменту.

Корпоративний тайм-менеджмент підприємства, орієнтується на формування ефективної системи взаємодії між підрозділами і посадовими особами підприємства. Його застосування передбачає широке використання локальних мереж та інформаційних технологій в процесі спілкування. Крім того, в процесі спілкування з використанням інформаційних технологій з'являється можливість істотно економити час в процесі передачі інформації. Пов'язано це з відсутністю необхідності переміщатися з кабінету в кабінет, або з однієї організації в іншу.

Розумно побудована та організована управлінська діяльність має позитивний вплив на діяльність підприємства та дозволяє отримувати конкурентні переваги на ринку. До основних завдань, які дає можливість розв'язати тайм-менеджмент є постановка мети діяльності, планування завдань на різні періоди діяльності, ведення обліку часу в процесі реалізації завдань. Планомірне застосування в практиці діяльності технологій тайм-менеджменту, дозволяє керівникові значно підвищити продуктивність і результативність своєї повсякденної діяльності. Викладені механізми потребують детального вивчення, удосконалення з врахуванням найкращих зарубіжних практик та адаптації до особливостей функціонування вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Лукашевич Н.П. Теорія й практика самоменеджменту: навчальний посібник / Н.П. Лукашевич. - 2-е вид., випр. - Київ : МАУП, 2002. - 360 с. 12.
2. Скібіцька Л. І. Тайм-менеджмент: Навч. Посібник для студ. економ. вузів. — К.: Кондор, 2009. — 528 с.
3. Доронина М.С. Самоменеджмент: сутність, умови виникнення і розвитку / М.С. Доронина, В.І. Пересунько. // Економіка і управління. — 2006.-№ 4. — С. 7-12.
4. Колпаков В. М. Самоменеджмент: навчальний посібник / В. М. Колпаков . — К. : Персонал, 2008 . — 528 с.

5. Персональный менеджмент: Учебник / С.Д. Резник, В.В. Бондаренко, Ф.Е. Удалов;
Под общ. ред. С.Д. Резника. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: НИЦ Инфра-М, 2012. - 559 с.

УДК 699.156

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЯ М'ЯСА І М'ЯСОПРОДУКТІВ»

Височанська Р.П., викладач спецдисциплін

(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)

Для формування творчої активності майбутнього спеціаліста, розвитку його професійно пізнавальних інтересів, здібностей, вміння працювати в колективі має велике значення використання різних форм і методів навчання та виховання. Головним завданням при підготовці спеціалістів є виховання у них високої відповідальності, організованості, творчого ставлення до праці.

Технологія м'яса та м'ясних продуктів — навчально-наукова дисципліна, предметом якої є технологія м'яса, продуктів забою, ковбасних виробів, напівфабрикатів, м'ясних банкових консервів, продуктів кормового та технічного призначення. Вона ґрунтується на дисциплінах загальноінженерної та хімічної підготовки і призначена для формування у студентів професійних знань на завершальному етапі підготовки фахівців.

Теоретичну модель процесу формування предметної компетенції можна зобразити у вигляді схеми (рис.1.1).

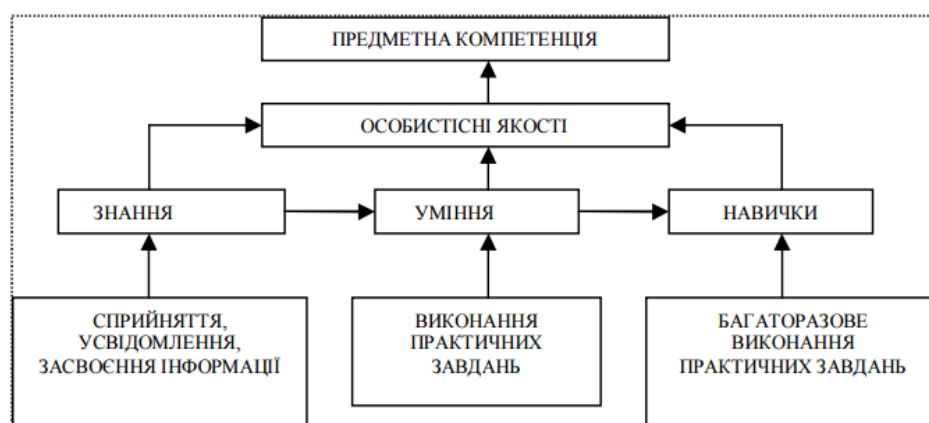

Рис.1.1. Теоретична модель процесу формування предметної компетенції

Засвоєння предметних знань студентами за компетентнісного підходу у вигляді тріади „знання — вміння — навички” доповнюється особистісними якостями (ініціативність, мобільність, заповзятливість, самостійність у прийнятті рішень, критичність мислення, мотивація досягнення успіху, рівень самооцінки особистості тощо).

Формування компетенцій під час вивчення дисциплін у вищому навчальному закладі здійснюється рівнево.

Одним з основних завдань української економіки в умовах євроінтеграції є впровадження європейських норм і стандартів у виробництво. Тому особливого значення набуває контроль за якістю продукції та умовами її виробництва, що доводить важливість контрольної функції технолога.

Для кращого засвоєння студентами навчального матеріалу з дисципліни «Технологія м'яса і м'ясопродуктів» є використання мультимедійних лекцій, електронних підручників або посібників, навчальних відеофільмів, розширення методичних рекомендації для студентів з ілюстративним матеріалом та методичні рекомендації для самопідготовки студентів до заняття з коротким викладом навчального матеріалу та алгоритмом виконання практичних навичок.

У структурі професійних компетенцій фахівців аграрної сфери важливим є володіння системою фундаментальних знань у галузі менеджменту, вивчення організаційних форм управління сучасним виробництвом, на що, у першу чергу, спрямований курс „Технологія м'яса і м'ясопродуктів”. При цьому, значна увага має бути приділена переходу від традиційної освітньої підготовки та простого формування знань і умінь до формування у студентів потенціалу саморозвитку, розвитку творчих здібностей й застосування їх у змінних умовах аграрного виробництва; позицій моральності, почуття соціальної відповідальності, тобто повний комплекс тих рис особистості, які перетворюють професійну діяльність у суспільне благо. Тому, перспективи подальшого наукового пошуку можливі в напрямку обґрунтування у складі управлінської компетентності формування соціально-рольової та комунікативної компетенцій, що матиме позитивний вплив на досягнення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Береза И.Г. Сокращение потерь и повышение выходов мяса сельскохозяйственных животных. — К.: Урожай, 1991. — 272 с.
2. Віннікова Л.Г. Теорія і практика переробки м'яса. — Ізмаїл: СМІЛ, 2000. — 172 с.
3. Гончаров Г.І. Технологія первинної переробки худоби і продуктів забою — К.: НУХТ, 2003. — 156 с.
4. Кобзар В.М. Формування готовності до іноваційної діяльності майбутніх технологів у коледжах аграрного профілю – Вінниця.: 2015. – 261с.
5. Миколаенко А.Ф. Рациональное питание и пищевые продукты. — К.: Урожай, 1994. — 333 с.

6. Мицых В.Е., Невольниченко А.Ф. Увеличение сырьевых ресурсов для производства мясных продуктов. — К.: Урожай, 1990. — 150 с.

7. Технологія м'яса та м'ясних продуктів: Підручник / М.М. Клименко, Л.Г. Віннікова, І.Г. Береза та ін.; За ред. М.М. Клименка. — К.: Вища освіта, 2006. — 640 с.: іл.

8. Журнали «М'ясний бізнес»

УДК 699.156

ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Чепіль Ю.С., викладач спецдисциплін

(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)

Після висвітлення теорії питання переходять до власне практичного заняття. Зазвичай з кожної теми лекційного курсу на практичні заняття виносять індивідуалізовані теми комплексного характеру, які, з одного боку, дають змогу студенту ширше застосувати здобуті знання, а з іншого – підготуватися до самостійного виконання домашнього завдання. Для викладача такі комплексні завдання слугують також способом перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу студентами.

На першому етапі викладач відповідає на запитання, які виникли у студентів у процесі виконання їх індивідуальних домашніх завдань. Іноді на запитання відповідають спеціально організовані групи студентів. Відтак усі студенти здають свої домашні завдання. Їх перевірку здійснюють у такий спосіб: викликаним до дошки двом-трьом студентам пропонують виписати з домашнього завдання певну розв'язану задачу чи приклад. Студент протягом 5–7 хвилин характеризує основні моменти. Це привчає студентів до чіткості і послідовності відповіді. Допущені помилки зразу ж виправляють. Інші студенти у цей час розв'язують запропоновані викладачем нові задачі.

Другий етап – перевірка теорії. Студенти пишуть невелику контрольну роботу тривалістю 8–10 хвилин. Оцінку за неї оголошують на наступному занятті. Проводять також опитування з формулювання означень і теорем.

На третьому етапі викладач оголошує тему нового заняття, його мету і значення в курсі. Перша задача, яку розв'язують з цієї теми, є типовою і розглядається як приклад. Після аналізу задачі до дошки викликають студентів. Мета цього етапу полягає в тому, щоб навчити студентів математичного методу розв'язування задач з теми, переконатися, що більшість студентів тему засвоїли. Відповіді студентів, які працюють біля дошки, слід оцінювати.

Четвертий етап триває 2–4 хвилини. Це оголошення домашнього завдання: тема практичного заняття з детальним планом. Індивідуальне домашнє завдання складається з двох частин: перша – задачі з вивченої теми, обсяг яких не перевищує 70% від розв'язаних в аудиторії, друга – перевірка домашнього завдання іншого студента з попередньої теми з метою повторення вивченого.

П'ятий етап є завершенням практичного заняття. На цьому етапі викладач дає самостійну роботу з вивченої теми. Під час написання самостійної роботи можливі бесіди студентів між собою. Викладач виступає в ролі консультанта.

Активність студентів на практичних заняттях, зростає за умови, що їхня діяльність здійснюється в процесі пошуку шляхів додаткового засвоєння теоретичних знань. У них формуються практичні навички і уміння в галузі вирішення прикладних завдань, побудови схем, графіків, креслень, виконання розрахунково-графічних завдань, закріплюються і вдосконалюються вже наявні уміння, розвивається здатність самостійно використовувати весь багаж знань для вдосконалення певних дій тощо.

Ефективною формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, яка ґрунтується на самостійній роботі студентів, є лабораторне заняття.

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача проводить природничі або імітаційні експерименти чи дослідження з метою підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2001. – С. 324–351.
2. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. – К.: А.С.К., 2003. – 192 с.
3. Ломакіна Г. І. Проблема формування у старшокласників якостей суб'єктів громадянського суспільства у наукових дослідженнях [Текст] / Г. І. Ломакіна // «Теорія і практика освіти в сучасному світі» (м. Миколаїв, 12-13 грудня 2014 р.). — Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2014.
4. Кордонська А. В. Впровадження інноваційних технологій під час проведення практичних занять в коледжі [Текст] / А. В. Кордонська, О. А. Дрючило, Г. М. Бережна // «Теорія і практика освіти в сучасному світі» (м. Миколаїв, 12-13 грудня 2014 р.). — Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2014.
5. ЗАКОН УКРАЇНИ Про освіту/Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34
6. ЗАКОН УКРАЇНИ Про загальну середню освіту /Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 28, ст.230.

7. ЗАКОН УКРАЇНИ Про громадянство України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 13, ст.65 .

8. ЗАКОН УКРАЇНИ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту/Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 16, ст.146

9. ЗАКОН УКРАЇНИ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства /Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.179.

10. ЗАКОН УКРАЇНИ Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб/Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 1, ст.1

УДК 378.046.4

РОЛЬ ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗВО І-ІІ Р.А. В РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГА

*Дудченко А. С., викладач-методист, вища кваліфікаційна категорія,
голова ОМО викладачів української філології
ЗВО І-ІІ р.а. Сумської області*

Анотація. У доповіді звернено увагу на роль обласного методичного об'єднання викладачів української філології ЗВО І-ІІ р.а. в розвитку професійного потенціалу педагога.

Ключові слова: обласне методичне об'єднання викладачів, формування професійної компетентності, професійний потенціал педагога, форми та методи науково-методичної роботи, забезпечення безперервного підвищення кваліфікації викладачів.

Актуальність порушеної проблеми. В умовах реформування системи освіти в Україні виникла потреба зміни підходів до організації науково-методичного супроводу професійної діяльності викладача ЗВО І-ІІ р.а., забезпечення оптимальних умов для його професійного й особистісного розвитку, особливого значення набуває проблема підвищення науково-методичного рівня педагога, упровадження в навчально-виховний процес досягнень психолого-педагогічної науки й передового педагогічного досвіду. Це зумовлює потребу формування нових основоположних підходів, бачень щодо супроводження праці педагогічних працівників, розвитку їхнього освітнього потенціалу, визначення змісту та структурних компонентів методичної роботи, вплив науково-методичної діяльності викладача на його професійне становлення.

Метою статті є аналіз роботи обласних методичних об'єднань й обґрунтування деяких проблем та перспективних тенденцій їх розвитку за умов модернізації освіти.

Вітчизняними науковцями висвітлюються різні аспекти організації науково-методичної роботи педагогів: методологічні основи неперервної професійної освіти (С.Гончаренко, І.Зязюн; В.Кремень); єдності теорії та практики в професійній підготовці викладача (А.Бойко, В.Краєвський, О.Пехота); організація педагогічної освіти вчителя в системі методичної роботи навчального закладу (Л.Білієнко, Л.Онищук, І.Титаренко). У сучасній науково-педагогічній літературі питання роботи методичних об'єднань досліджували Б.Дьяченко, Т.Сорочан, Б.Коротяєв, В.Курило, В. Пуцов, С.Крисюк та інші. На їх погляд, робота методичних об'єднань у школах та коледжах – це цілісна система дій та заходів, метою якої є обмін досвідом, підвищення професійної компетентності та методичної майстерності викладача, що, у свою чергу, спонукає кожного до роботи над удосконаленням свого фахового рівня; сприяє взаємному збагаченню творчими знахідками; дає можливість молодому педагогу вчитися педагогічній майстерності у старших і більш досвідчених колег.

Для розкриття заявленої теми нами проведено аналіз нормативно-правового забезпечення реформування освіти України, законів України: «Про освіту» та «Про вищу освіту» та розглянуто стан і перспективи розвитку роботи ОМО у ЗВО I-II р.а. (МОН// Наказ №629 Про затвердження мережі територіальних вищих базових навчальних закладів I-II р.а. України, 28.12.2000) та роботи ОМО викладачів української філології ЗВО I-II р.а. Сумської області.

З метою координації методичної діяльності закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації, вивчення, узагальнення і розповсюдження ефективних форм і методів організації навчально-виховного процесу в ЗВО I-II р.а. у регіонах діє вищий територіальний базовий навчальний, при ньому утворені обласні методичні об'єднання викладачів за спеціальностями. Директори закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації повинні забезпечити активну участь викладачів у роботі методичних об'єднань при територіальних вищих базових навчальних закладах.

На сучасному етапі розвитку вищої школи виникають такі питання: Методична робота: потреби (як має бути?). Чи потрібно удосконалювати, урізноманітнювати, піднімати на вищий, більш якісний ступінь роботу ОМО?

У дослідженні брали участь педагогічні працівники, викладачі-методисти, заступники директорів ЗВО, голови ОМО, викладачі. Проведено опитування й анкетування, наради, круглі столи для вивчення досвіду організації методичної роботи в закладах освіти та ОМО. Респондентам було запропоновано відповісти на питання та обґрунтувати своє бачення питання: роль обласного методичного об'єднання викладачів української філології ЗВО I-II р.а. у розвитку професійного потенціалу педагога; місія методичної роботи в

коледжах; мета і завдання; діагностика (вивчення); структурні компоненти методичної роботи; форми роботи; результати.

Таким чином, за результатами дослідження було встановлено, що наявна нині система методичної роботи в коледжах та технікумах має багаторічний досвід, в основі якого лежить знаннявий підхід до її організації та проведення.

Актуальність проблеми науково-методичної роботи викладача за умов модернізації освіти зумовлена наявністю суперечностей між потребами вітчизняної освіти в педагогах нової формації і браком чіткої стратегії модернізації педагогічної освіти, спрямованої на їхнє професійне становлення. Викладачі стверджують, що обласне методичне об'єднання викладачів ЗВО I-II р.а. відіграє велику роль у розвитку професійного потенціалу педагога, але його роботу потрібно урізноманітнювати, ставити викладача та його напрацювання на належний рівень, не забувати про мотивацію, стимул, заохочення, створювати школи передового досвіду, ради творчо працюючих викладачів та інші навчально-методичні заходи, спрямовані на підвищення кваліфікації працівників закладів освіти, розвитку професійного потенціалу педагога.

У доповіді з метою обміну досвідом приділено увагу темі: «Освітня новачки, пошук нових форм, технологій, методів роботи викладачів-словесників ОМО Сумської області».

Висновки. Отже, обласне методичне об'єднання викладачів забезпечує самореалізацію творчого потенціалу особистості, набуття нею конкурентно-здатності та мобільності в соціумі як намагання забезпечити високу якість та ефективність своєї діяльності, здатність ставити цілі й вирішувати завдання в певних умовах сучасності, розвитку професійного потенціалу педагога, становлення педагога-професіонала як головної рушійної сили освіти в суспільстві.

Накреслення перспектив подальших досліджень у цьому напрямі. Проведене дослідження не вичерпує зазначеної теми. Перспективним може бути її подальше вивчення з точки зору науково-методичної діяльності педагогів, а модернізація методичної роботи на діагностичній основі – це одна з умов розвитку професійної компетентності педагогів, спрямованої на їхнє професійне становлення. Методичним містком між первинною та найвищою ланкою напрацювань педагогів буде тісна співпраця ОМО з Науково-методичним центром вищої освіти Міністерства освіти і науки України та Інститутом модернізації змісту освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про освіту" [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. МОН// Наказ №629// Про затвердження мережі територіальних вищих базових навчальних закладів І-ІІ р.а. України// 28.12.2000
3. Організаційно-педагогічні основи методичної роботи: Навч.посібник // В.І. Пуцов, С.В. Крисюк та ін.. – К.: УПКСКО, 1995. – 180с.
4. Бачинська Є. М. Вектори змін методичної роботи в закладах загальної середньої освіти в контексті реформування освіти в Україні// Народна освіта. Електронне наукове фахове видання, 07.10.2015
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник // С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с..
6. Вознюк О. В. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін [Електронний ресурс]
7. Гулай О.І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти [Електронний ресурс] / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2009. – № 2. – (Серія “Педагогічні науки”).
8. Упатова І.П. Науково-методична робота як чинник професійного становлення учителя в умовах модернізації освіти. - Харків: 2012//
9. Сорочан Т.М., Скрипник М.І. Технології професійного розвитку педагогів: методичний поради́ник. Навч.-метод. посібник. — Ун-т менедж. освіти. — К.: 2016.
10. Вулканова В.В. Словник методиста: Методичний посібник. / Укладач Вулканова В.В. - К.: Основа , 2008.

УДК 669.156

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

*Баран О. М., викладач-методист, викладач вищої категорії
(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

Анотація. Баран Ольга Михайлівна. Впровадження педагогічних інноваційних технологій на уроках історії.

В доповіді розкрито особливості використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі, зокрема на уроках історії. Формування дослідницьких вмінь на уроках історії можливо в процесі поєднання інтерактивних, аудіовізуальних і мультимедійних технологій (документальні матеріали, художні фільми, діафільми і слайди, аудіоматеріали, комп'ютерна мультимедія, робота з текстом). Розглянуто специфіку розвитку критичного і

творчого мислення студентів за допомогою інноваційних методів проведення уроків: метод «Займи позицію», метод «Коло ідей», метод «Рольової гри».

Термін "інновація" означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виділити мотиваційний бік навчання, відмежуватися від чергових "переможних методик", які за короткий час повинні дати максимальний ефект незалежно від особливостей групи та окремих студентів, їхніх бажань, здібностей тощо.

Сучасний урок вимагає від педагога оптимального поєднання індивідуальної, парної, групової і колективної форм організації навчальної діяльності студентів.

Викладання історії вимагає від вчителя творчого підходу, особливо у виборі методичних прийомів і засобів, наочного матеріалу та використання аудіовізуальних засобів.

Використання аудіовізуальних засобів на уроках історії практикується досить давно, але раніше якість фото-аудіо-відеоматеріалів, їх нестача та неможливість відходу від класно-урочної системи не дозволяли вчителю використати аудіовізуальні засоби більш ефективно і продуктивно.

Необхідність використання аудіовізуальних і мультимедійних засобів на уроках історії є очевидно і кожен вчитель повинен застосовувати цю технологію (документальні матеріали, художні фільми, діафільми і слайди, аудіоматеріали, комп'ютерна мультимедія, робота з текстом)

В даній роботі не описані різні педагогічні технології, а описані ті, які я застосовувала на уроках: метод "Займи позицію", метод «Коло ідей», метод «Рольової гри»

Висновок: Використовуючи інноваційні технології навчання, я переконалася, що новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють формуванню і вихованню освічено, творчого, історично сформованої особистості.

Використання різних форм навчання дає можливість простежити за роботою студента при вивченні певної теми, об'єктивно оцінити його навчальну діяльність. Сприяє виявленню глибини знань для створення проблемної ситуації. Посилення створення таких ситуацій показує усвідомлення учнями програмного матеріалу, відсутність прогалин. Проблемні ситуації дуже різноманітні за тематикою, змістом та складністю.

Список використаних джерел

1. Вишковський І.В. Використання рольових ігор у викладанні громадянської освіти // Історія та правознавство. – № 16–18. – 2008. – С. 12–24.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376с.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: АСК., 2006. – 192 с.

УДК 81:39

ФОРМУВАННЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

*Старікова Г.Г., кандидат філос. наук, доцент каф. філософії
(ХНУРЕ, м. Харків)*

Анотація. У тезах розглядається історія становлення та деякі особливості антропоцентричної парадигми, яка сформувалася у сучасній лінгвістиці.

За останнє століття лінгвістика пройшла складний шлях розвитку від схематичних, украй абстрактних моделей мови через математизацію і формалізацію до розуміння необхідності введення антропологічної складової у мовні дослідження. Так, лінгвістика XIX – початку XX століття розглядала мову як формалізовану систему, намагалася розкрити її універсальну структуру і найбільш загальні, єдині для усього людства закони функціонування. Лише В. фон Гумбольдт та нечисленні дослідники (А.А. Потебня та ін.) запропонували альтернативний підхід до мови, перш за все, як до культурного феномена, безпосередньо пов'язаного з людським буттям. Однак Гумбольдта не почули й не зрозуміли, до його поглядів повернулися лише наприкінці XX сторіччя, коли лінгвістика прийшла до необхідності перегляду структуралістської, інструментальної парадигми і формування принципово нового, антропологічного підходу до дослідження феномену мови. Виникла і утвердилася вимога досліджувати мову у нерозривному зв'язку з мисленням, свідомістю, пізнанням, культурою, світоглядом як окремого індивіду, так і мовного колективу, до якого він належить. Формулювання принципу антропоцентричності та антропоморфності мови визначило не тільки новий аспект лінгвістичних пошуків, це призвело до нового розуміння і трактовки таких традиційних лінгвістичних понять, як знак, значення й тому подібне. «Лейтмотивом» нового підходу до інтерпретації мовних явищ стало розуміння того, що природна мова не «розрізняє» екстралінгвістичну реальність від психологічної реальності та

від соціального світу носіїв мови. Тому вивчення специфіки антропологічної лінгвістичної парадигми є актуальним для сучасної лінгвістики і філософії мови.

Наприкінці століття склалося наступне визначення мови: «Мова як простір думки і дім духу». При такому розумінні сутності мови далеко відходить інструменталістський підхід до цього складного феномену (уявлення про мову як спосіб пізнання, мислення і комунікації). На перше місце виходять гумбольдтівські ідеї про мову як «еманацію духу», що нагадує нам вислів М. Гайдеггера: «Мова – дім буття». Саме у ракурсі такого розуміння змістовне наповнення поняття «світогляд народу» може отримати найширше трактування – як осмислення, переживання й оцінка світу тим чи іншим етносом, втілені у мовних національно-специфічних формах: «Мова є органом внутрішнього буття, навіть самим цим буттям, наскільки воно крок за кроком досягає внутрішньої ясності й зовнішнього втілення». Тож мова розглядається як втілення духу народу, як результат неповторної раціонально-оціночної діяльності певного етносу.

Формування нової культурологічної парадигми як базового у сучасну епоху підходу до мови визначило новий стиль лінгвістичного мислення, що вимагає розробки свого, нового категоріального апарату і, зокрема, напрацювання нових підходів до вивчення лінгвістичних феноменів, онтологічна сутність яких на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки постає у дещо іншому, незвичному вигляді. До таких феноменів відноситься і, наприклад, феномен природньої мови в усьому багатоманітті своїх проявів. Одним з важливих і недостатньо досліджених антропоцентричних аспектів функціонування природньої мови є її місце у національній картині світу як специфічній невід'ємній характеристиці буття будь-якого народу. Цей напрямок можна вважати досить перспективним для подальших досліджень.

УДК 377.031

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ

*Гаража Г.І., викладач вищої категорії,
Шморгун С.С., викладач другої категорії,
(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

Сучасний світ переживає інформаційну революцію, яка перетворює всі сфери життєдіяльності людини, супроводжується швидкими якісними змінами, які свідчать про перехід від індустріального суспільства до інформаційного.

Викладачі спеціальностей «Експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання» та «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів» Лозівської філії ХАДТ, проаналізувавши існуючі визначення поняття «інформаційна компетентність», дійшли висновку, що це сукупність компетенцій, пов'язаних із пошуком та роботою з інформацією в усіх її формах і поданнях (традиційній, друкованій, електронній тощо), які дозволяють ефективно користуватися ІКТ у навчальній та професійній діяльності і в повсякденному житті.

Концепція компетентності включає широкий спектр соціальних, комунікативних умінь, заснованих на знаннях, досвіді, цінностях, які одержуються в процесі навчання. Інформаційна компетентність – це складова частина професійної компетентності, проте теоретичних розробок з її формування у майбутніх механіків недостатньо.

Затребуваність молодших спеціалістів-механіків визначила підвищення вимог до їхньої професійної підготовки. Кваліфікація сучасного механіка характеризується, перш за все, його здатністю творчо вирішувати поставлені перед ним завдання, що вимагає знання і володіння постійно оновлюваними інформаційними і телекомунікаційними технологіями.

Інформаційна компетентність механіка передбачає, окрім знань технології основного виробництва, підтримування свого рівня кваліфікації в умовах постійно змінюваних інформаційних засобів та появи нових, готовність оперативно в межах технологічного процесу освоїти новий або незастосовуваний ним раніше інформаційний ресурс.

Створення і використання нових форм і методик освітньої діяльності, новий характер її організації, використання комп'ютерних інформаційних технологій дають педагогам Лозівської філії ХАДТ широкі можливості для формування в процесі навчання інформаційної компетентності студента, що складає основу його майбутньої професійної діяльності. Мультимедійні комп'ютерні програми і телекомунікаційні технології відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації: електронних гіпертекстових підручників, освітніх сайтів, систем дистанційного навчання тощо. Це покликане підвищити ефективність процесу навчання, сприяти формуванню інформаційної компетентності, дати нові можливості для творчого зростання студентів.

Майбутньому механіку недостатньо володіти певним багажем знань. Він повинен уміти легко адаптуватися до новітніх тенденцій і напрямів у галузі своєї професійної діяльності, самостійно знаходити і використовувати нову інформацію відповідно до рівня розвитку науки і техніки.

Отже, формування інформаційної компетентності студентів-механіків дозволяє підготувати їх до життя в сучасному суспільстві, відпрацювати уміння користуватися

інформацією в різних її видах, володіти способами спілкування за допомогою ІКТ, усвідомлювати наслідки дії на людину засобів інформації.

УДК 669.156

СКРАЙБІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Глоба О.Ф., викладач «спеціаліст вищої категорії»

(ДВНЗ «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», м. Слов'янськ)

Анотація. Статтю присвячено теоретико-практичним аспектам використання технології скрайбінгу для візуалізації навчального матеріалу. Розглянуто та проаналізовано коріння, види скрайбінгу, як технології, яка є продуктивною для швидкого і ефективного засвоєння інформації в умовах колосального зростання її обсягу і кількості.

Мета статті. В рамках даної статті зосередили увагу на технологічних трендах, що використовуються в сучасній освіті, розкрили можливості їх застосування для візуального подання інформації, а саме технології скрайбінгу.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена тим, що застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Скрайбінг є достатньо новою технологією, визначення дидактичних можливостей якої відбувається в процесі практики її застосування. Перспективність і новизна скрайбінгу зумовлюють актуальність продовження досліджень, спрямованих на з'ясування напрямів і особливостей його освітніх застосувань.

Основний матеріал. Скрайбінг - новітня техніка презентації (з англійської scribe - робити ескіз, нарис) – це метод розповіді чи пояснення, який супроводжується графічною ілюстрацією головного змісту сказаного. Виходить свого роду ефект паралельного наслідування, тобто ми слухаємо розповідь про щось і одночасно бачимо графічну відповідність почутому.

Головна мета скрайбінгу – допомогти краще опанувати зміст та запам'ятати сенс нової інформації завдяки залученню візуалізації. Скрайбінг перетворює тези презентації в слова і образи, описує зв'язку і підкреслює ключові моменти. Головне завдання цього прийому – донести інформацію у максимально зрозумілому і привабливому для слухача форматі.

Залежно від форм залучення наочності виділяють такі різновиди скрайбінгу: мальований, аплікаційний, магнітний, фланелеграфний, 3D-скрайбінг, онлайн-скрайбінг.

Рекомендації колегам: створення відео-скрайба - досить витратна за часом захід, але результат того вартий; створювати відео-скрайби можуть і самі студенти, серед студентів є такі, які люблять малювати і займатися монтажем відео; більше довіряти студентам, давати можливість розкривати свій талент; скрайбінг - ефективна технологія досягнення нових освітніх результатів; грамотне поєднання слів і ілюстрацій, здатне наочно відобразити основні ідеї презентації - це і є скрайбінг.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Доцільність використання візуалізації навчальної інформації зумовлена необхідністю врахування когнітивних особливостей сучасного покоління студентів, а також потребою ємного подання навчального матеріалу у вигляді, найбільш зручному для його сприйняття, розуміння, засвоєння, запам'ятовування.

Список використаних джерел

1. Брянцева Г.В. Візуалізація навчального матеріалу з комп'ютерної графіки за допомогою асоціативних зображень-образів / Брянцева Г.В. // Освіта Донбасу. – 2011. – № 6. – С. 53 - 59.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – Видавничий центр «Просвіта», 2000. – 368 с.

УДК 373.31:053.5.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Грабельников О.М., викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
(Бахмутський індустріальний технікум ДВНЗ «ДонНТУ», м. Бахмут)
Скородумова Л. Б. викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, м. Бахмут)*

Анотація. В статті розкриваються проблеми низької ефективності традиційних занять з фізичного виховання. Вказують, що вони не сприяють вирішенню завдань оздоровчої спрямованості студентів. Доводиться, що ефективним способом підвищення інтересу і мотивації до занять з фізичного виховання є впровадження інноваційно-оздоровчих технологій у систему фізичного виховання закладів вищої освіти. Вивчення форм і методів фізичного виховання провідних країн світу. Причини необхідності створення інноваційних технологій фізичного виховання студентів. Нові підходи до створення більш досконалої

системи фізичного виховання, яка впливає на стан здоров'я населення, що є інтегративним показником розвитку держави.

Постановка проблеми. У цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання – здоров'я нації» вказується на необхідність забезпечення здоров'я громадян засобами фізичного виховання з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. Це положення сприяє поширенню серед студентської молоді видів занять фізичними вправами, які є традиційними в Україні та інших країнах. І стосується видів спорту, методика яких побудована на основі інноваційно-оздоровчих технологій фізичного виховання. Причинами необхідності створення інноваційно-оздоровчих технологій фізичного виховання у закладах вищої освіти є незадовільний стан фізичного здоров'я та рухової активності студентської молоді; поява нового програмного забезпечення, яке дає змогу поліпшити розвиток фізичних якостей студентів; інтегрування наукових досягнень та обмін інформацією щодо фізичного виховання; переосмислення історичної спадщини з питань фізичного виховання молоді в Україні та інших країнах.

Аналіз досліджень і публікацій. У дослідженнях Г. Іванова, Л. Лубишевої, В. Столярова, В. Шнейдера та ін. вказується, що важливою першопричиною виникнення підвищеного інтересу до інноваційних технологій фізичного виховання є усвідомлення керівниками закладів вищої освіти важливості фізичного виховання, як обов'язкової дисципліни здатної гармонізувати навчальний процес, створити передумови для фізичного вдосконалення студентів. У дослідженнях В. Бальсевича, Л. Лубишевої, М. Кларіна зазначається, що інноваційні технології корелюють з зацікавленістю студентської молоді самовдосконаленням, зростанням інтелектуальності та духовності, що неможливе без підвищення рівня фізичної культури. Важливими є також інноваційні технології підвищення рухового режиму студентів із застосуванням народних традицій для підтримання високої працездатності та поліпшення здоров'я. Питання розробки інноваційних технологій виховання і навчання розглядаються в дисертаційних дослідженнях С. Мариньчак, О. Норкіної, О. Попович, Н. Фоломєєвої, А. Черноштана. Різні форми впровадження новітніх розробок з фізичного виховання молоді із застосуванням народних традицій розкриті в працях В. Гузиніна, В. Кузя, В. Пілата, Ю. Руденка, З. Сергійчук, С. Стефанюк та інших. Теоретичні підходи до управління інноваційними процесами в освітній сфері обґрунтовано в працях вітчизняних науковців В. Бех, Л. Ващенко, Т. Гончарова, Л. Даниленко, О. С. Ніколаєнко, Н. Погрібна та ін. Особливо слід відзначити колективну монографію «Управління інноваційним розвитком освіти в суспільстві ризику» під редакцією А. Сбруєвої, у якій системно розглядається означений феномен. Проблеми інноваційного розвитку вивчали зарубіжні дослідники, такі як: Дж. Бендерс, А. Ван де Вен, Дж. Ендрюс, Т.

Кларк, Р. Кол, Р. Купер, А. Філіпс, Дж. Хоуел, та ін. На пострадянському просторі державну політику зарубіжних країн щодо економічних новацій у сфері фізичного виховання та спорту вивчають Ю. Мічуда, М. Дутчак, С. Гуськов. Серед польських науковців окремі проблеми фізичного виховання у Польщі досліджують Я. Бельський, Х. Грабовський, та ін. Проблема інноваційного розвитку фізичного виховання та спорту у вищій школі України майже не досліджується, оскільки вважається, що ця сфера не потребує кардинальних змін.

Мета статті. Вивчення інноваційно-оздоровчих технологій фізичного виховання студентів, визначення використання інноваційних технологій у систему фізичного виховання студентів закладів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення наукових досліджень Л. Лубишевої, Г. Попова, В. Селуянова з проблеми інноваційних технологій фізичного виховання студентів засвідчує, що вони розробляються таким чином, щоб бути оптимально розвивальними й при їх застосуванні створювалися сприятливі передумови для перебігу виховного процесу. В основу створення інноваційно-оздоровчих технологій фізичного виховання має бути покладена національна ідея про формування морально-досконалої особистості, вважають В. Пілат і Є. Приступа. Це відповідає відроджена козацька система фізичного вдосконалення молоді. Вона застосовується з урахуванням сучасних вимог до навчально-виховного процесу. Її основу складають різні види єдиноборств, які культивуються в Україні і відповідають менталітету нашого народу. Ця система фізичного вдосконалення привертає увагу, як досконалими формами і методами фізичної підготовки так і гуманістичними принципами. Різні форми фізичного виховання, які впроваджуються з народними танцями, співом, музичним супроводом, мають значний педагогічний потенціал у справі залучення студентської молоді до регулярних занять фізичними вправами зазначають Б. Блюменштейн і Ю. Коджаспіров. Аналіз праць В. Артикула, І. Богдана, Б. Ведмеденка, М. Дубовика, К. Жукотинського, В. Кузя засвідчує, що відродженню національної системи козацьких єдиноборств сприяють методики підготовки в греко-римській і вільній боротьбі, які є в даний час науково обґрунтованими видами спорту. Розроблені інноваційно-оздоровчі технології мають адаптуватися до умов проведення занять з фізичного виховання зі студентами ЗВО. Вивчення праць В. Бальсевича, Л. Лубишевої, Г. Попова, В. Столярова, дозволило визначити сутність поняття «інноваційні технології фізичного виховання».

Вони є інноваційними коли елементи, які їх складають, тільки починають науково осмислюватися і не отримали достатнього поширення в сучасній практиці існуючі й загальнонавчальні засоби фізичного виховання застосовуються з інших позицій і в трансформованому контексті, створюється нова концепція навчально-виховного процесу з фізичного виховання, яка ґрунтується на попередніх дослідженнях та переглядаються

принципи соціального життя особистості, визначаються напрями її розвитку й індивідуально добираються відповідні засоби фізичного виховання. Зазначено актуальність фізичного виховання стосовно тих його форм, що містять елементи національної фізичної культури на основі аналізу наукових праць Б. Ведмеденка, М. Зубалія, В. Кузя, О. Остапенка, Ю. Руденка, З. Сергійчук. Це визначає, що інноваційні технології фізичного виховання із застосуванням народних традицій мають високий потенціал, щодо залучення студентської молоді до регулярних занять фізичними вправами та оздоровлення. На думку Б. Корпака існує три варіанти організації обов'язкових занять із фізичного виховання у вищій школі: класичний, економічний та інноваційний. Головну мету останнього, науковець вбачає у формуванні позитивного ставлення студентів до власного фізичного самовдосконалення. У цьому випадку інновації у змісті курсу фізичного виховання спрямовуються на вирішення таких завдань: дати мінімум знань, ознайомити з різними видами вправ, сформувати певні вміння (з плавання, легкої атлетики, спортивних ігор, спортивної гімнастики), привчити до систематичного виконання фізичних вправ. Найважливішим показником благополуччя сучасного суспільства та держави, який характеризує не тільки теперішню ситуацію але й перспективи на майбутнє, є стан здоров'я молоді. Величезні можливості для фізичного і духовного оздоровлення, формування культури здоров'я студентської молоді містяться у фізкультурно-спортивній діяльності. Інноваційні процеси в системі фізичного виховання диктуються новими соціально-економічними умовами, соціальними запитами суспільства. Усвідомлення необхідності змін у ставленні людини до зовнішніх інформаційних впливів, суспільних медіа, прискорить формування зацікавленості студентської молоді до занять фізичним вихованням. Хоча останнім часом студенти спрямували свої зусилля на оновлення і пошук шляхів формування культури здоров'я молоді, однак питання впровадження інноваційних технологій в систему фізичного виховання ще чекає свого вивчення і удосконалення. Фізичне здоров'я в значній мірі залежить від душевного стану людини, від урівноваження відчуттів, від своєчасного вирішення душевних протиріч, подолання емоційних конфліктів від формування гармонійних відносин в колективі між людьми з різними інтересами, характерами, темпераментом. З фізіологічної точки зору емоції характеризуються включенням в цілісну відповідну реакцію багатьох фізіологічних систем (серцево-судинну, дихальну, гормональну та інших). Важливу роль в боротьбі за здоров'я дитини відіграє попередження переживань, які викликають надто емоційну напругу. Але не кожна емоційна напруга несе шкоду здоров'ю людини. Інколи вона створює необхідну психологічну основу для творчої діяльності людини, для подолання труднощів, особистих невдач [2]. У практиці фізичного виховання студентів достатньо широкої популярності набули різні інноваційні, педагогічні технології: ігрового характеру (В.В. Вучева, 2009),

технології навчання руховій діяльності (Т.Г. Коваленко, Н.В. Буханцева, Д.О. Ульянов, 2010), технології олімпійської освіти (О.А. Томенко, 2012), суб'єктної взаємодії (Н.В. Пешкова, 2003), рейтингового оцінювання (К.М. Смишнов, 2007), самостійних занять фізичними вправами (Н.В. Сєдих, Д.С. Ульянов, 2008), технології орієнтування студента на здоровий спосіб життя (Н.О. Земська, 2012; Е.В. Мануйленко, 2009; Т.Є. Титовець, 2009), сучасні фізкультурно-оздоровчі технології (Л.А. Кочурова, 2011; О.В. Мартинюк, 2012; О.В. Соколова, 2011). Існуюча система фізичного виховання не вирішує в повному обсязі проблему фізичного вдосконалення студентської молоді в умовах оновлення суспільства в Україні й потребує корекції, вважають провідні фахівці в галузі фізичного виховання та спорту, такі як Р. Раєвський, С. Канішевський, А. Домашенко, Ю. Канішевський, О. Іванов, Є. Іванов, Б. Леко – один із співавторів авторської програми з фізичного виховання – вважає, що потрібно формувати у студентів валеологічне мислення, навички здорового способу життя; забезпечувати шляхом занять фізичними вправами рекреацію після власних важких розумових навантажень, що є необхідною ланкою загальної культури особистості; формувати знання з теорії й методики фізичного виховання для можливості їх подальшого використання, розвивати мотивацію до занять фізкультурно-спортивною діяльністю [3]. Деякі автори (В. П. Беспалько, Г. К. Селевко, Г. М. Андрєєва, С.М. Архангельський, Д. А. Богданова, М. С. Чванов, М. С. Іванова та ін.), що досліджують проблему оптимізації тренувального процесу зазначають, що і як останній регламентований етап підготовки до соціально-професійної діяльності і як один із найбільш важливих компонентів зміцнення здоров'я, фізичне виховання у ЗВО вимагає постійного вдосконалювання, що відповідає особливостям розвитку сучасного суспільства. Про необхідність модернізації сучасної системи фізичного виховання і впровадження спортивно-орієнтованих технологій навчання свідчать багато наукових робіт (В. Бальсевич, Л. Лубишева, В. Шилько, В. Крилов, М. Базилевич, С. Радаєва, О. Пехота). Сучасні дослідження (В.А. Хоряков, Л.І. Безугла, 2007) доводять, що модульне навчання студентів – це не тільки один із шляхів покращення навчального процесу але і важливий чинник входження української системи освіти до спільного європейського освітнього простору. Модульний підхід до навчання студентів створює їм сприятливі умови для засвоєння програмового матеріалу але вимагає від них відповідальності за результати навчання. Сьогодні у фізичній культурі сформувався базовий підхід до реалізації мети, галузі – оздоровча спрямованість фізкультурної діяльності. [6]. Результати аналізу досліджень польських науковців стосовно фізичного виховання та спорту в коледжах Польщі свідчать, що проблеми інноваційного розвитку цієї сфери розглядаються з позицій узагальнення передового досвіду або діагностики наявного стану означеного феномену. Л. Даниленко вважає, що інновація, як процес, означає часткову або масштабну

зміну стану системи й відповідну діяльність людини і як результат передбачає створення нового [1]. У Польщі найбільш широко представлений підхід до фізичного виховання, як педагогічної діяльності пов'язаної з соціокультурної модифікацією тіла людини. У Фінляндії основною є концепція фізичного виховання, орієнтована на виховання здоров'я і здорового способу життя студентів за допомогою залучення їх в різні форми рухової активності протягом усього життя. У Голландії пріоритет віддається концепції «рухової освіти (виховання)», згідно з якою найважливіше значення для людини має рухова культура (культура рухів) і здатність використовувати її. В Англії центральне місце займає концепція фізичного виховання, яка робить акцент на спорт – вироблення спортивних знань і умінь, участь в спортивних змаганнях і підготовка до них, досягнення спортивних результатів (з урахуванням індивідуальних здібностей), прояв фізичної і спортивної активності протягом усього життя. У Німеччині переважає суміш з трьох європейських концепцій. 1) «виховання здоров'я»; 2) «рухове виховання»; 3) «спортивне виховання». Розроблена в останні роки американськими вченими і практиками освітня система під назвою «Чудова фізична підготовка» - містить п'ять основних розділів: «Аеробна витривалість», «Гнучкість», «М'язова витривалість», «М'язова сила» «Гармонійний фізичний розвиток» [5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, використання інноваційних технологій та їхніх елементів дозволяє збільшити об'єм рухової активності, більш продуктивно та корисно вирішувати задачі процесу фізичного виховання, підвищувати рівень здоров'я та розвитку рухових якостей, збільшує інтерес студентів до форм занять фізичною культурою. Отже, інноваційні впровадження у навчальний процес у особистісно-орієнтованому навчанні з фізичного виховання мають свою технологію, що передбачає встановлення мотивів, а також усвідомлення цілей і завдань навчання; способів досягнення поставлених цілей студентами. В системі виховання студентів значне місце повинні займати нові підходи до створення більш досконалої системи фізичного виховання, головними завданнями якої є пошук адекватних і об'єктивних методичних прийомів, залучення сучасних методів удосконалення фізичної підготовки та зміцнення здоров'я школярів та молоді. Для вирішення цієї проблеми використовуються сучасні фізкультурно-оздоровчі технології. Таким чином, застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей та молоді сприяють: активізації фізкультурно-оздоровчої роботи, підвищенню зацікавленості до систематичних занять фізичною культурою, формують самостійність, творчу активність, ініціативу.

Перспективним напрямом подальших досліджень визначено обґрунтування інноваційної технології секційних занять студентів у закладі вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Даниленко Л. Менеджмент інновацій в освіті / Л. Даниленко. – К.: Шк. світ, 2007–119 с.
2. Вандышева О. Д. Оптимизация эмоционального состояния учащихся младших классов как условие повышения эффективности урока физической культуры: дис. канд. пед. наук / О. Д. Вандышева. – Челябинск, 1999
3. Леко Б. А. Теоретико-методологічні та психолого-валеологічні виміри процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Б. Леко // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту – Л.: [б. в.], 2004 – Т. 3 – С. 198–205.
4. Лясота Т. І. Інноваційні підходи та засоби фізичної культури / Лясота Тетяна Іванівна // Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 5-6 листопада 2015 р. – Чернівці, 2015 – С. 197–200.
5. Лясота Т. І. Інноваційні засоби фізичного виховання, в підвищенні інтересу до уроку фізичної культури / Т. І. Лясота // Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини у сучасному суспільстві: мат. нау. практ. Конференції (Чернівці, 24-25 квітня 2015 р.) / за редакцією Я. Б. Зорія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015 – С. 11-14.

УДК 669.156

МОТИВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*Гаврилюк Р.І., викладач спеціаліст I категорії
(Чернівецький державний комерційний технікум, м. Чернівці)*

Освіта в Україні сьогодні постійно розвивається й оновлюється. Цей процес зумовлений змінами у суспільно-політичному житті і засвідчений Актом проголошення незалежності, Конституцією України, Законом «Про освіту», Державною національною програмою «Освіта», Концепцією мовної освіти.

Українська мова є мовою українського народу, отже, тільки вона повинна бути рідною для кожного, хто вважає себе приналежним до української нації. Історія розпорядилася так, що чимало українців як на Україні, так і за її межами не мали можливості оволодіти рідною мовою, хоч духовний зв'язок з своєю нацією зберігали. Щоб уникнути повної денаціоналізації, ці люди передусім мають оволодіти рідною мовою як найголовнішим

засобом зв'язку зі своїм народом, його культурою, звичаями, традиціями, мистецтвом, літературою.

Всі повинні усвідомити, що рідна мова – це те духовне багатство, яке треба розвивати й примножувати повсякчасно.

Досягти мети навчання рідної мови можна за умови повноцінного мотиваційного забезпечення навчального процесу. Самі ж мотиви як і позитивне ставлення до цього навчального предмета формуються в процесі навчальної діяльності, якщо оволодіння рідною мовою стає для дітей духовною потребою, життєвою необхідністю.

Рідна мова виконує насамперед дві соціальні функції – служить засобом розвитку особистості як передумови розвитку народу і використовується як засіб пізнання та комунікації.

Однією із сучасних вимог суспільства є виховання справжньої мотивації, тобто втілення «знаних мотивів», які реально діють, що може забезпечити активну соціальну позицію молодой людини, єдність справи і діла.

Якість заняття не можна забезпечити лише методичною його досконалістю, працездатністю вчителя, добрим обладнанням тощо. Чи не найголовнішими результатами навчання є виховання сумлінного, творчого ставлення студента до праці, його позиція на занятті, бажання та прагнення бути кращим, тобто позитивні зміни в самій особистості дитини.

Мотиви учіння – глибоко особистісно-індивідуальні якості. Зовнішня поведінка студента, його ставлення до закладу освіти, друзів, оцінювання багатьох людей це все „вершечки” від багатьох корінців, що живлять його бажанням вчитися, долати труднощі.

Дбаючи про мотиваційний компонент уроку, треба ставити різні виховні цілі в роботі з різними групами дітей. Найбільш значущою для ефективності навчальної діяльності є мотивація, зумовлена інтелектуальною ініціативою. Її сила – у зосередженості, захопленні роботою, у вольових зусиллях дитини, почутті задоволення від розумових зусиль.

Різні форми навчальної діяльності можна охарактеризувати шляхом спілкування між викладачем і студентом, між студентами в процесі навчання. Діяльність проходить більш ефективно і дає більш якісні результати якщо в студента виникають яскраві, глибокі мотиви, які викликають бажання діяти активно, перемагати труднощі, впевнено просуватися до поставленої мети.

Викладачами та наукою накоплено величезний арсенал методів, спрямованих на формування позитивних мотивів учіння. Основну роль у стимулюючих методах відіграють особисті відносини викладача і студента. Використання впливу цих відносин призводить до формування у студента позитивного ставлення до процесу учіння.

Викладач має прагнути до того, щоб на кожному занятті студенти саме крізь емоційно-естетичну призму сприймали мовлення, виробляли свій мовленнєвий ідеал. З цією метою потрібно акцентувати їхню увагу на таких важливих чинниках мовлення, як точність, виразність, багатство, правильність, краса, доречність тощо.

Важливою умовою мотиваційного забезпечення є розуміння студентами його практичної спрямованості. Її краще усвідомлюють діти, якщо на занятті конкретний мовний матеріал розглядається з погляду цілей і можливостей мовленнєвого спілкування.

УДК 669.156

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ

Гойдош О.Л., викладач «спеціаліст вищої категорії»

ДВНЗ «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», м. Слов'янськ)

Постановка проблеми. Інноваційні технології навчання входять в наше життя. В інтерактивному навчанні, в порівнянні з традиційним, змінюється взаємодія педагога і студента. Активність педагога поступається місцем активності студента. Задача педагога – створення умов для ініціативи студентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна психолого-педагогічна література містить опис багатьох технологій, форм, методів, прийомів, які по-різному організовують взаємодію викладача і студента. Вони направлені не тільки на засвоєння студентами матеріалу, але і на розвиток у них різних психологічних аспектів, тобто логічного мислення, інтелекту, творчого уявлення.

Мета дослідження – розглянути використання інноваційних технологій навчання, які використовуються для розвитку інтелектуальних та творчих здібностей студентів на заняттях з біології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації зазначених задач на своїх заняттях я використовую наступні методи і прийоми, які сприяють розвитку логічного мислення та творчого підходу до матеріалу, який вивчається: нестандартний початок традиційного заняття (епіграф, ребус, загадка, відеофрагмент); постановка і рішення проблемних питань, створення проблемних ситуацій.

Технологія проблемного навчання дозволяє виробити навички мислення, розвивати увагу і творче уявлення. Основна перевага цієї технології у тому, що викладач не дає знання

в готовому вигляді, а спонукає студентів до самостійної творчої діяльності по рішення проблем.

Творчий рівень характеризується використанням знань, які до сих пір не були відомі студентам, умінням самому побачити проблему, сформулювати її, робити та приймати оригінальні способи її рішення.

Окреме місце в структурі проблемного навчання займають ситуаційні задачі. Подібні задачі, особливо значимі для студентів. Вони можуть удосконалювати накопичені знання та вміння, розвивати аналітичне мислення.

Велику увагу я приділяю створенню позитивного емоційного стану на заняттях так, як підлітковий вік характеризується критичними періодами біологічного формування організму і процесом формування психосоціальної зрілості. Я пояснюю студентам як негативні емоції впливають на регулюючі системи організму та, як в подальшому це може призвести до порушення здоров'я.

Висновки. Таким чином використання сучасних інноваційних технологій навчання, творчих методів, прийомів – це об'єктивна необхідність і умова досягнення високої якості сучасної освіти.

Список використаних джерел та літератури:

- 1 Буджак Г. Метод проектів як педагогічна технологія «Біологія і хімія в школі» - 2012 -№1
- 2 Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) - К.: Райдуга -2007.
- 3 Інтерактивне навчання на уроках хімії / Упоряд. Г. Мальченко, О. Каретникова. - К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. - 128 с.
- 4 Корсакова О.К., Трубачова С.Е. До проблеми змісту сучасної шкільної освіти // Біологія і хімія в школі. – 2002 - №6. - С. 8-11.
- 5 Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології. - К.: Просвіта; 2000.- 368с.

УДК: 37.631.3

ВИКОРИСТАННЯ ТЗН НА ЗАНЯТТЯХ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ МАШИНИ»

*Іванческу О. І., викладач спеціаліст вищої категорії
Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

Глибокі зміни які проходять на сьогодні в Україні, в нашому суспільстві, в політиці, економічних сферах, перехід до нових умов господарювання ставлять перед системою

освіти якісно нові вимоги у підготовці спеціалістів, в тому числі і для сільського господарства.

Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва великою мірою визначають технічний рівень конструкцій сільськогосподарських машин, стабільність їхнього функціонування в різноманітних умовах експлуатації. У зв'язку з безперервним вдосконаленням конструкцій с/г машин і агрегатів, все частішим поновленням моделей, що випускаються, і розширенням їхніх функціональних можливостей виникає потреба в підвищенні рівня підготовки механіків сільського господарства.

У сучасному розумінні механік – це фахівець, котрий, спираючись на теоретичні знання, професійні навички, ділові якості, забезпечує на основі аналізу, розрахунків та інших способів створення, перетворення або підтримання в дієздатному стані технічних, технологічних та інших систем із заданими параметрами функціонування.

Студент механічного відділення аграрного вищого навчального закладу I-II рівня акредитації повинен отримати ґрунтовні знання з будови, призначення, роботи сільськогосподарських машин та уміння і навички їх технічного обслуговування і налаштування, що дадуть йому змогу ефективно експлуатувати сільськогосподарську техніку. Він повинен мати необхідні знання про сучасний стан і тенденції розвитку с/г машин, вміти оцінювати їхні експлуатаційні властивості в разі зміни параметрів агрегатів і систем, а також самостійно освоювати нову сільськогосподарську техніку.

Сільськогосподарські машини є складною технікою, яка включає багато механізмів, агрегатів і систем, що певним чином взаємодіють між собою. Між ними існують значні відмінності у технологічному призначенні та конструктивному виконанні.

Зважаючи на складність сільськогосподарської техніки, при вивченні їхньої будови виникає необхідність використання наочних посібників і технічних засобів навчання, які дають можливість викладачу найбільш докладно донести інформацію до студентів, а студентам в повному обсязі сприйняти її. Технічні засоби навчання забезпечують на занятті і наочне зображення і звукове супроводження, динаміку і статику об'єктів що вивчаються.

Активне застосування технічних засобів навчання – це не привілей окремих викладачів. Сучасні ТЗН стають невід'ємною частиною навчального процесу скрізь, де є захоплені своєю справою викладачі, де навчання стало творчістю. Там де технічні засоби використовуються грамотно і систематично, вони сприяють підвищенню ефективності і якості навчання.

Використання ТЗН, в тому числі кодопроекторів, поліпшує дидактичні умови процесу навчання, розширяє дидактичний інструментарій за допомогою якого викладач керує процесом навчання, підсилює його інформативність.

Кодопроектор і інші технічні засоби навчання є універсальними навчальними засобами, які можна успішно використати в самих різноманітних за формою і структурою навчальних і позанавчальних заняттях, в тому числі і на заняттях по дисципліні “Сільськогосподарські машини”. Кодопроектор і інші технічні засоби навчання сприяють активному включенню студента в навчальний процес, підтримувати інтерес, сприяти розумінню і запам’ятовуванню навчального матеріалу.

УДК 378.147

ЗАСТОСУВАННЯ МОДУЛЬНО-БЛОЧНОЇ СИСТЕМИ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ

Козлова Г.В., заступник директора з НР

(Донбаський державний коледж технологій та управління, м. Торецьк)

Анотація. У статті окреслюються механізми застосування модульно-блочної системи навчання при викладанні математики в коледжі. Розглянуто сутність модульно-блочного навчання, особливості навчального заняття, описана типова структура навчального заняття і технологія підготовки навчального модуля з математики.

Ключові слова: модуль, Європейська кредитно-трансферна система, студент, творче мислення студента, опорний конспект, етапи навчального заняття

Проблема дослідження: яка система навчання може сприяти формуванню самостійного, творчого мислення студентів?

Слід припустити, що такою системою є модульно-блочне навчання.

Мета статті – окреслити та обґрунтувати механізми застосування модульно-блочної системи при викладанні математики в коледжі.

Технологія модульного навчання характеризується випереджаючим вивченням теоретичного матеріалу укрупненими блоками, алгоритмізацією навчальної діяльності, завершеністю і узгодженістю циклів пізнання. Рівнева індивідуалізація навчальної діяльності створює ситуацію вибору для студента. Модульне навчання переслідує мету – формування у студента навичок самоосвіти, весь процес будується на основі свідомого цілепокладання.

Сутність модульно-блочного навчання полягає в тому, що студент повністю самостійно (або з певною дозою допомоги) досягає конкретних цілей навчання в процесі роботи з модулем.

Типова схема навчального заняття: 1) перевірка підсумків попередньої роботи; 2) презентація нового матеріалу; 3) практика під керівництвом викладача; 4) самоконтроль і

самоаналіз результатів роботи; 5) підведення підсумків заняття; 6) Визначення домашнього завдання; 7) Спеціальне повторення; 8) Контроль знань студентів.

Використання технології модульного навчання відрізняється від традиційної системи проблемним підходом, творчим ставленням студента до процесу навчання, комплексною роботою над вивченням теорії і практики, дозволяє сформувати в студентів міцні, усвідомлені знання та вміння, розвивати пізнавальні здібності та створювати умови для розвитку самореалізації особистості кожного учня.

Роль викладача змінюється, розширюється діапазон його ролей - діагност, наставник, консультант, мотиватор, джерело інформації. Модифікується форма спілкування студента і педагога, воно здійснюється через модулі і особисте та індивідуальне спілкування. Почергове виконання модулів, дозволяє інтенсифікувати навчальну діяльність на всіх її етапах.

Досвід моєї роботи показав, що дана технологія допомагає підвищити компетентність студентів, рівень освітнього процесу, розвивати самостійну і творчу здатність кожного учня.

Список використаних джерел

1. Головань М.С. Європейська кредитно-трансферна система як інструмент управління якістю вищої освіти у вищому навчальному закладі/ М.С.Головань// Вища освіта України. - № 2 (додаток 2). – 2013. Тематичний випуск «Науково-методичні засади управління якістю освіти у вищих навчальних закладах». – с.458-463.
2. Мамирова Н.Т. Применение блочно-модульной технологии в развитии профессиональной деятельности студентов// Молодой ученый. – 2013, - №9. – 194 с.
3. Юцявичене П.А. Теория и практика модульного обучения. – Каунас: Швиеса, 1989.

УДК 669.156

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ОДНОГО З ЕФЕКТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ВИЗНАЧЕННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

*Кравчуновський О.Г., викладач «спеціаліст вищої категорії»
(ДВНЗ «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», м. , Слов'янськ)*

Анотація. Розглянуто особливості застосування тестових технологій для організації контролю знань.

Постановка проблеми. Тестовий контроль – форма оцінювання знань, умінь і навичок, що дозволяє виявити не лише рівень досягнень студентів, а й структуру знань, рівень їхнього відхилення від норми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток тестових технологій зробили зарубіжні педагоги: А. Binet, Т. N. Simon, N. E. Gronlund, L. Bachman, G. Rasch, R. L. Linn. В Україні це питання вивчали І. Булах, Л. Коваленко, Л. Паращенко, А. Кузьмінський, Ю. Триус, Л. Фігурська.

Мета дослідження: аналіз і систематизація поглядів вчених щодо застосування тестового контролю; обґрунтувати необхідність удосконалення тестових методик для ефективного оцінювання знань та моніторингу за якістю освіти.

Основний матеріал. Тестування належить до ефективних інструментів контролю рівня знань студентів. У широкій інтерпретації термін "тестування" – це тестовий метод, результат тестування й інтерпретація результатів тестування.

Зміст педагогічного тесту визначається дидактичними завданнями на різних етапах навчання, специфікою навчальних предметів, рівнем підготовки і розвитку студентів.

Незважаючи на усі вимоги щодо тестового контролю та недоліки, тестова перевірка має ряд переваг порівняно з традиційними формами і методами, вона природно вмонтована у сучасні педагогічні концепції, дозволяє більш раціонально використовувати зворотний зв'язок зі студентами і визначати результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на прогалинах у знаннях та внести відповідні корективи. Попереднє, або вступне, тестування проводиться ще до початку лекційного курсу з дисципліни з метою визначення загального рівня базових знань студентів. Поточний контроль стосується здебільшого 1–2-х тем розділу і дозволяє виявити рівень розуміння навчального матеріалу, глибину його засвоєння, уміння студентів застосовувати знання на практиці.

Підсумковий контроль покликаний виявити відповідність набутих студентами під час опанування курсу очікуваному результату, зазначеному в навчальній програмі дисципліни.

Забезпечення і реалізація переваг тестового контролю може бути виконана лише за умови врахування вимог сучасної тестової теорії. Грамотна організація контролю навчально-пізнавальної діяльності за допомогою тестів дає змогу підвищити результати діяльності викладача.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Застосування тестових методик для контролю знань студентів може бути максимально ефективним тоді, коли воно відбувається систематично в оптимальному співвідношенні з іншими методами. Тестові матеріали повинні проходити кваліфіковану експериментальну перевірку, а розробники – здійснювати відповідне навчання.

Список використаних джерел

1. Булах І. Є. Створюємо якісний тест [Текст] : навч. посібн. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.

2. Дорошенко Ю. Педагогічна діагностика та оцінювання результатів тестування / Ю. Дорошенко, П.Ротаєнко, Н.Семенюк // Завуч. – 2005. – № 20-21. – С. 56–60.

УДК: 37.631.3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ У СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІНИ

Леськів І. Б., викладач спеціаліст першої категорії

Космина Б. Є., викладач спеціаліст першої категорії

(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)

Сучасні трактори і автомобілі – основа бази агропромислового виробництва. Агропромисловий комплекс країни отримує нову і модернізовану техніку. Оволодіти такою технікою і забезпечити її високопродуктивну експлуатацію зможуть всебічно підготовлені технічні кадри для села.

У складному комплексі першочергових проблем вищої школи та освіти в інформаційному суспільстві одним з ключових завдань є підготовка висококваліфікованого фахівця до його професійної діяльності в умовах розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим показником його професіоналізму є вміння використовувати знання в галузі інформатики та інформаційних технологій.

На сьогоднішній день неможливо уявити навчальний процес у вищій школі без використання інформаційних технологій і засобів навчання. Саме сучасні інформаційні технології зробили можливим доступ кожного фахівця до величезної кількості різних видів інформації. Але щоб доступ до інформаційно-комп'ютерних ресурсів перетворився на володіння ними, студенти повинні на-бути таких знань, умінь і навичок з інформаційних технологій, які б стали гарантом найповнішої реалізації здібностей особистості та професійно-значущих якостей, підготовки майбутнього фахівця до життєдіяльності у відкритому інформаційному суспільстві.

Важливою складовою в цьому плані є використання тестового контролю знань, особливо електронного на основі різних комп'ютерних програм.

Щоб досягнути навчальної мети дисципліни, а саме вивчити наукові основи інженерного забезпечення ефективного вивчення техніки, її працездатності, а також технологічної дисципліни з метою одержання запланованих результатів у конкретних природно-виробничих умовах і зонах України, потрібно вибрати оптимальні форми і методи навчання, над проблемою удосконалення яких ми працюємо. Немало важить також наявність

і використання необхідних технічних засобів навчання, навчально-методичного забезпечення заняття, в тому числі і тестового контролю знань.

УДК 378.147

ПРОБЛЕМИ ТА ЗАДАЧІ, ЯКІ ВИРІШУЄ ЦИКЛОВА КОМІСІЯ «ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТ АВТОМОБІЛІВ І ДВИГУНІВ»

*Мартиненко С.А., викладач-методист, викладач вищої категорії
(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

У Лозівській філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу здійснюється підготовка студентів за спеціальністю 274 «Автомобільний транспорт». У вересні 2003 року була створена циклова комісія «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів», яка є однією з провідних у навчальному закладі.

Сформувати спеціаліста може тільки досвідчена людина. Підготовкою та випуском кваліфікованих фахівців займаються досвідчені викладачі, а саме: С.А. Мартиненко, О.В. Волошин, С.О. Макодзеба, С.С. Шморгун і майстри виробничого навчання з водіння транспортних засобів С.А. Корженко, В.П. Шкребець, І.Л. Яковенко. Викладач вищої категорії, викладач-методист С.А. Мартиненко нагороджений дипломом за перемогу в XIII обласному конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації «Викладач професійно-орієнтованих дисциплін».

Головна мета роботи циклової комісії – підвищення успішності студентів і поліпшення якості підготовки спеціалістів. Досягнення мети циклової комісії здійснює такими шляхами:

- удосконалення навчально-матеріальної бази та методики її використання;
- застосування сучасних технологій навчання і виховання студентів;
- системна методична робота, яка забезпечує підвищення кваліфікаційного рівня викладачів;
- накопичення і впровадження кращого педагогічного досвіду.

Викладачі склали навчальні програми з дисциплін «Електрообладнання автомобілів», «Технічна експлуатація автомобілів», «Основи технології ремонту» та «Автомобілі».

Члени циклової комісії розробили трирівневі тестові завдання і виробничі ситуації до фахового екзамену для визначення професійної компетентності абітурієнтів, а також комплексне контрольне кваліфікаційне завдання, яке дає можливість перевірити та оцінити фактичний рівень засвоєння студентами знань з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки.

Кожне навчальне заняття повинно нести не тільки науково-інформаційне навантаження, але і викликати позитивні емоції. Тому ми створили чотири навчальні відеофільми, в яких демонструються професійні прийоми технічного обслуговування та ремонту агрегатів і систем сучасного автомобіля.

Поряд з навчальною роботою циклова комісія вирішує і виховні завдання. Розширення професійних знань, формування навичок продовжується на засіданнях гуртків технічної творчості. Пік активності гурткової роботи припадає на професійне свято «День автомобіліста і дорожника». У цей час проводиться виставка композицій з овочів та конкурс професійної майстерності. Проведення заходів сприяє прищепленню любові до обраної професії, інтересу до спеціальних дисциплін, зростанню зацікавленості до навчання, з'єднанню студентських колективів груп.

Студент О.Шаповалов є переможцем виставки науково-технічної творчості студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації міста Харкова і Харківської області.

Циклова комісія працює над навчально-методичним забезпеченням початкових дисциплін, самостійною роботою студентів, удосконаленням практичної підготовки, науково-дослідної роботи студентів.

Застосування викладачами сучасних прийомів навчання, впровадження новітніх технологій у навчальний процес сприяє підвищенню кінцевого результату навчання – формування спеціалістів, здатних швидко адаптуватися на виробництві, приймати рішення, навчатися впродовж усього життя.

Ми не зупиняємось на досягнутому, розуміючи, що вершини розвитку не існує, свої зусилля спрямовуємо на підвищення педагогічної ерудиції, педагогічної майстерності викладачів і через них – на удосконалення навчально-виховного процесу.

УДК – 658.562

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТРУДОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПІД
ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ МЕТАЛІВ І ЗВАРНИХ З'ЄДНАНЬ»**

*Мірошникова Т.П., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Дніпровський технікум зварювання та електроніки імені Є.О Патона, м. Дніпро)*

Тенденції гуманізації та індивідуалізації навчального процесу у вищих навчальних закладах 1-2 рівнів акредитації змушують переглянути не тільки зміст, технології та

організаційні форми навчального процесу, а й зовсім по іншому поставити проблеми виховання, освіти і розвитку особисті, формування її культури.

Проблема виховання фахівця, який поєднує високий професіоналізм, внутрішню культуру, соціальну зрілість і творчий потенціал, у технікумі вирішується шляхом системної, науково обґрунтованої організації різних видів діяльності студентів, оскільки їх особистісна і професійна культура формується в процесі різнопланової діяльності.

Педагогічний колектив технікуму підготовку висококваліфікованого спеціаліста розглядає не тільки як досягнення навчальної мети, а як формування системи таких соціальних якостей, що забезпечують творчий рівень трудової і професійної діяльності майбутнього фахівця, визначають його особисті характеристики, ставлення до праці, свідому потребу самовдосконалення.

Професійні компетенції

1. Здатність використовувати професійно-профільовані знання з розробки технології проведення руйнівних та неруйнівних методів контролю.

2. Здатність використовувати нормативний та довідковий матеріал, стандартні методики, державні стандарти.

3. Здатність аналізувати та обґрунтовувати вибір апаратури та оснастки залежно від конструкції, технології виготовлення, матеріалу виробу, наявності апаратури та пристосувань.

4. Здатність складати та використовувати технологічні карти проведення руйнівного та неруйнівного контролю.

5. Здатність проводити вимірювання параметрів обладнання неруйнівного контролю.

6. Здатність застосовувати знання про марки та властивості матеріалів, структури металів, визначати склад сплаву металу при виборі методу контролю

7. Здатність використовувати знання, уміння та практичні навички в галузі охорони праці для організації безпечного проведення руйнівного та неруйнівного контролю.

Програмні результати навчання:

1. Використовувати нормативні та довідкові матеріали, державні стандарти, читати та аналізувати робочу конструкторську документацію, при виборі пристроїв, оснастки для контролю різними методами; виконувати прості розрахунки та графічні креслення в професійно-практичній діяльності.

2. Демонструвати знання та навички, щодо проведення контролю якості з виготовлення виробів, використовуючи технологічні карти з неруйнівних методів контролю.

3. Демонструвати аналіз методів контролю, розуміння характеру можливих дефектів, вимірювання їх розмірів, оцінки якості металів і зварних з'єднань.

4. Здійснювати збір, аналіз, систематизацію, пошук в різних джерелах науково - технічної інформації з питань професійної діяльності, вносити пропозиції щодо вдосконалення методів контролю якості металів і зварних з'єднань.

5. Проводити перевірку працездатності та параметрів обладнання і допоміжних засобів для різних методах контролю, готувати їх до роботи.

6. Демонструвати навички, щодо практичної діяльності при виконанні робіт з контролю якості металів та зварних з'єднань приймати організаційні та технічні рішення з питань своєї діяльності.

7. Застосовувати знання та розуміння для розв'язування задач розрахунку параметрів, режимів захисту, потреби дефектоскопічних матеріалів, напруженості магнітного поля при різних методах контролю, використовуючи європейські та галузеві стандарти з методів контролю та нормативну документацію.

Професійна освіта і професійні компетенції

Зміст	Методи і форми педагогічної діяльності	Прогнозовані результати
Формування зацікавленості до обраної професії	Проведення ознайомчих екскурсій на підприємствах	Задоволення у отриманні інформації про обрану професію та зацікавленість до спецдисциплін
Впровадження у навчально-виховний процес інноваційних технологій, спрямованих на формування компетенцій	Робота гуртків, організація науково-дослідницької роботи студентів	Прагнення творчого та професійного розвитку, формування організаційних здібностей, професійної майстерності, прагнення продовжувати освіту
Прагнення отримати глибокі знання зі спеціальності	Проведення навчальних занять зі спеціальних дисциплін на підприємствах	Зв'язок теоретичного матеріалу з практикою
Розвиток самостійності	Виконання на навчальних заняттях індивідуальних завдань	Вміння працювати з навчальною літературою, НД
Інноваційність у роботі	Комп'ютеризація навчального процесу	Індивідуалізація роботи із студентами; самостійний пошук необхідної інформації, вміння працювати з програмним комп'ютерним забезпеченням
Розвиток практичних навичок	Навчальна практика	
Поглиблення і узагальнення знань	Науково практичні конференції за результатами виробничої практики на підприємствах	Знання проблемних ситуацій на виробництві
Формування наукового погляду на проблеми технічного характеру	Науково дослідна робота	Перспектива подальшої роботи студента у цьому напрямку
Виховання відповідальності за результати своєї роботи	Робота над матеріалом до курсового та дипломного проектування	Отримання навичок з покращення ефективності роботи підприємств завдяки модернізації і технічному переоснащенню виробничих цехів
Виховання конкурентоспроможності спеціалістів на ринку робочої сили	Конкурси «Кращий за професією»	Пожвавлення навчального процесу, урізноманітнення форм навчання елемент загальності і емоційності
Підготовка до професійної діяльності	Дослідження рівня професійної підготовки шляхом оцінювання набутих знань, умінь та навичок .	Творчий підхід до написання курсових проектів, відповідальне та натхненне ставлення до своїх професійних обов'язків під час проходження практик, прагнення кар'єрного росту.

Циклова комісія «Контролю якості металів і зварних з'єднань» продовжує свою роботу над вдосконаленням та зацікавленістю спеціальністю.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту»
2. Тюнінг Гармонізація освітніх структур в Європі
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 р. № 600 «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти»
4. Освітньо-професійна програма «Контроль якості металів і зварних з'єднань» за спеціальністю 131 «Прикладна механіка».

УДК 37:004.9

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.

Набродов В.З., викладач вищої категорії,

Лазарчук Є.П., викладач вищої категорії

*(Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного Авіаційного Університету, м. Київ)*

Сучасні вимоги до організації перевезень на автомобільному транспорті потребують високої кваліфікації майбутнього спеціаліста як з фахових дисциплін, так і з загально технічних, що закладають фундаментальну базу технічної грамотності і ерудованості фахівця. Технічна механіка є теоретичною і науковою основою для вивчення конструкції сучасної автомобільної техніки і особливостей її експлуатації та організації перевезень на транспорті. Викладання технічної механіки має свої особливості, пов'язані з тим, що ця дисципліна достатньо складна для сприйняття і розуміння студентам молодших курсів. Крім того цей предмет не відноситься до фахових і тому більшість студентів не виявляють зацікавленості у його вивченні. Викладач технічної механіки повинен з перших занять вміти довести студентам, що без знання цього предмету не можливо стати кваліфікованим фахівцем-перевізником, оскільки в сучасному світі основною формою руху є механічний. Тому усвідомлення і розуміння будь-яких процесів, які відбуваються в природі, або в будь-якому механізмі слід розпочинати з вивчення законів механічного руху.

Велика кількість принципів і теорем, розмаїття задач і велика кількість підходів до їх розв'язання, потребують від студентів неабиякої математичної підготовки, вміння

запам'ятовувати і аналізувати велику кількість матеріалу і обов'язкового розуміння фізичного смислу закономірностей, що розглядаються. Розвиток інформаційних технологій дозволяє значно розширити методики викладання предмету, прискорити процес засвоєння матеріалу, дає змогу швидко знаходити потрібну інформацію по ключовим словам за допомогою персональних комп'ютерів, планшетів. Застосування електронних засобів допомагає студенту краще орієнтуватися в навчальному матеріалі, заходячись у звичному інформаційному середовищі.

Серед найбільш поширених методів викладання технічної механіки є web-ресурси, які дозволяють створювати і підтримувати найрізноманітніші ресурси в мережі Інтернет. Кожний навчальний заклад має офіційний web-сайт, котрий має web-сторінки структурних підрозділів, крім того викладачі відкривають власні web-сайти, на яких є можливість демонструвати власні методичні напрацювання, тести та контрольні завдання, підтримувати зв'язок зі студентами.

Відео та інтерактивні лекції дозволяють студенту легше орієнтуватися в навчальному матеріалі, здійснювати повторний перегляд у зручний час на будь-якому комп'ютері. Кожна лекція повинна мати теоретичний матеріал, приклади розв'язання задач та питання для самоконтролю.

Особливе значення при викладанні технічної механіки має комп'ютерне моделювання, яке дозволяє додати наочності абстрактним законам і концепціям та привернути увагу студентів до тонкощів явищ, на які вони вочевидь не звертають уваги. Графічне відображення результатів моделювання на екрані монітора з одночасною візуалізацією чи анімацією природного явища та процесу дозволяє студентам легко засвоювати великі обсяги складної інформації й аналізувати її.

Системи контролю знань дозволяють визначити рівень сприйняття та ступінь засвоєння матеріалу, значно полегшують роботу викладача, за їх результатами можна дати рекомендації студентам, що треба зробити для того, щоб рівень їх знань відповідав загальноосвітнім стандартам.

Значно збагатити методологію викладання предмету дозволяє використання інтерактивної дошки, застосування котрих дозволяє поєднувати переваги класичної презентації з можливостями високих технологій. Текст, написаний на екрані, з'являється на екрані персонального комп'ютера і може зберігатися в електронному вигляді. Важлива особливість електронних дошок - можливість анімації, що дозволяє зробити наочними багато процесів і явищ, показати сутність фізики процесів, що розглядаються, дозволяє зробити більш зрозумілою методику розв'язання задач. Електронна дошка дозволяє значно

розширити просторові кордони і, використовуючи он-лайн передачу даних, транслювати лекції та практичні заняття відразу в кількох аудиторіях, та навіть, містах країни.

Усі вищезгадані методи повинні зайняти щільне місце в процесі викладання технічної механіки. Використання сучасних інформаційних методів в наші часи, коли кількість навантаження, яке виділяється на предмет, постійно скорочується, дозволяє піднести процес викладання на якісно новий рівень. Інформаційні технології дають змогу забезпечити навчальний процес необхідним матеріалом і наглядно продемонструвати методику розв'язання задач. Це дає можливість студентам більш ефективно засвоювати таку необхідну для них навчальну дисципліну, як технічна механіка.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
2. Морзе Н. В. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання [Текст] / Н. В. Морзе, О. В. Ігнатенко // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. — Херсон : ХДУ, 2010. — Вип. 5. — С. 31–39.
3. Глушак О. М. Застосування мережних технологій в навчально-виховному процесі ВНЗ [Текст] / О. М. Глушак // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2013. — Том 37. — № 5. — С. 81–88.
4. Бойчук І.П., Морозова О.І., Бойчук Т.В. Комплексний підхід до викладання теоретичної механіки з використанням інформаційно-комунікаційних технологій // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2014, Том 41, №3.

УДК 37.573

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ

*Рутило О. І, викладач вищої категорії, викладач-методист
(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

Актуальність інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях біології полягає у створенні такого освітнього середовища, головною перевагою якого є подання навчального матеріалу в дидактично уніфікованому й формалізованому вигляді та створення умов використання його у будь-якому місці і у будь-який час, незалежно від форми навчання студента.

Тому важливо при вивченні біології активно впроваджувати в навчальний процес інформаційно-комунікаційні технології, як нові форми забезпечення потреб студента в одержанні необхідних знань, формування світогляду та творчого мислення, заохочення та мотивацію до навчання, а також подальшої освіти та самоосвіти.

Актуальність впровадження інноваційних технологій зумовлена необхідністю пошуків використання мультимедія у навчально-виховному процесі. Це спонукало мене до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні біології при проведенні дослідів, інформаційного забезпечення, розв'язуванні задач, проектній діяльності.

Сучасне трактування терміну “мультимедія” розширилося. Він став охоплювати не тільки комп'ютерні засоби обробки інформації, а й носії інформації. Таким чином, під мультимедія розуміється і мультимедійна програма-оболонка, і продукт, зроблений на основі мультимедійної технології, і комп'ютерне обладнання, за допомогою якого можливе відтворення звукової та відеоінформації; наявність відповідного обсягу пам'яті комп'ютера та деякі інші параметри.

Використання ІКТ у процесі викладання біології полягає у тому, як застосувати готові та власні електронні ресурсів у процесі навчання:

- мультимедійні презентації;
- електронний тестовий контроль знань;
- методичні рекомендації до самостійної роботи;
- навчальні відеофільми;
- електронну бібліотеку коледжу чи інших навчальних закладів;
- власного сайту викладача;
- інтернет-ресурси (посилання на вікіпедію, відеоблог на Youtube тощо)

Впровадження в діяльність навчального закладу інформаційних технологій на сьогодні є пріоритетним напрямком реалізації державної освітньої політики.

У складному комплексі першочергових проблем вищої школи та освіти в інформаційному суспільстві одним з ключових завдань є підготовка висококваліфікованого фахівця до його професійної діяльності в умовах розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Важливим показником його професіоналізму є уміння використовувати знання в галузі інформатики та інформаційних технологій.

Таким чином, на сучасному етапі найважливішим завданням вищої освіти є підготовка майбутніх фахівців до успішного застосування інформаційно-комп'ютерної компетентності (ІКТ) у професійній діяльності.

УДК 338.47 : 004

**СУЧАСНІ МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ***Рибачок Т.Є., викладач вищої категорії**(Житомирський автомобільно – дорожній коледж**Національного транспортного університету, м. Житомир)*

В доповіді доведено необхідність зміни традиційних методів навчання графічних дисциплін на сучасні за допомогою інформаційних технологій. Показано аспекти активізації пізнавальної діяльності студентів, також сучасні методи та організаційні форми графічної підготовки майбутніх фахівців засобами інформаційних технологій. Дані рекомендації по створенню інтерактивного методичного комплексу з графічних дисциплін.

На початку доповіді проведено аналіз проблем при навчанні графічних дисциплін традиційною методикою. В умовах стрімкого зростання технічних можливостей традиційні методичні системи навчання графічних дисциплін з труднощами справляються із поставленими завданнями. Тому відчувається нагальна потреба в розробці нових методичних систем навчання, зокрема, на основі сучасних інформаційно – комунікаційних технологій. Мета доповіді: розгляд актуальних проблем вдосконалення графічної підготовки майбутніх фахівців, активізація пізнавальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій і використання у графічній підготовці. Ключова позиція інформаційних технологій при вивченні графічних дисциплін є базова підготовка в галузі інженерної комп'ютерної графіки. Вивчення предмету «Комп'ютерна графіка» засноване на принципі від простого до складнішого рівня. Саме при розв'язанні завдань другого і третього рівня складності розвиваються характеристики творчої особистості, професійні уміння і навички. Далі у доповіді надано рекомендації по створенню інтерактивного методичного комплексу. Інтерактивний методичний комплекс включає в себе:

методичні рекомендації, теоретичний матеріал, практикум із набуття умінь і навичок, віртуальний практикум(анімації), довідниковий матеріал, систему тестування і контролю знань.

Для візуального супроводження лекційного матеріалу доцільно використовувати лекції - презентації, створені в програмі Microsoft Power Point. Найсучасніший метод - використання відеороликів. Для ефективного навчання графічних дисциплін є необхідність створювати електронні навчальні посібники з курсів графічних дисциплін. Як показує досвід практичної роботи, найбільший ефект досягається при виконанні студентами індивідуальних

завдань, які сприяють розвитку навичок самостійної роботи. Запропонований практикум містить індивідуальні завдання за варіантами (різної складності), методичні вказівки до їх виконання і приклади робіт. Тестовий контроль використовується з метою актуалізації знань перед викладанням нової теми. Застосування ПК при проведенні тестового контролю не тільки полегшує роботу викладачеві з перевірки тестів, але і підвищує мотивацію навчальної діяльності студентів. Модель заняття з комплексним інформаційним впливом стала можливою з впровадженням у навчальний процес інформаційно – комунікаційних засобів. Впровадження інформаційно – комунікаційних засобів при вивченні графічних дисциплін дозволить забезпечити більш ефективне опанування системою знань і вмінь, сприятиме формуванню професійних і особистісних якостей фахівця – професіонала.

Список використаних джерел

1. Верхола А.П. Системний аналіз процесу навчання графічних дисциплін у технічному університеті // Вища освіта України. – 2005. - №3. – С. 71-73
2. Козлакова Г.О. Інноваційні процеси у вищій технічній школі: інтеграція до європейського технічного простору // Вища освіта України - 2005. - №3. – С.36-39.
3. Райковська Г.О. Особливості використання інноваційних технологій в навчанні графічних дисциплін // Молодь і ринок.- Дрогобич.-2006.-№6(21).-С. 73-77.
4. Юсупова М.Ф. Застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів вищих навчальних закладів: Автореф. дис....канд. пед. наук:13.00.02/ Національний педагогічний ун-т ім. Драгоманова. – К., 2002. -19с
5. www.ntu.kpi.kyiv.ua

УДК 004:37

ІНТЕГРОВАНІ ЗАНЯТТЯ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Варбанець С.К., викладач

(ДВНЗ «Одеський коледж транспортних технологій», м. Одеса)

Однією із суттєвих вимог до сьогоденних студентів та майбутніх фахівців є вміння кваліфіковано застосовувати комп'ютерну техніку для вирішення завдань, що виникають під час навчання та на виробництві. Інтеграція знань та способів діяльності дає основу для формування професійного мислення. Тому в сьогоденних умовах велику перспективу має проведення інтегрованих занять із застосуванням комп'ютерної техніки, нових комп'ютерних технологій. У статті представлено:

- Опис власного практичного досвіду проведення інтегрованих занять спільно з викладачами спеціальних та фундаментальних дисциплін: «Практична робота на ПК», «Економіка, організація і планування виробництва», «Математика», «Обчислювальна техніка та програмування».
- Надані методичні рекомендації для викладачів по використанню офісної програми MS Excel у спеціальних дисциплінах та математиці для розв'язання задач у практичних, семінарських заняттях, курсових роботах.
- Надаються навчально-методичні карти, структура і сценарій проведення занять, індивідуальні завдання з методичними вказівками по їх виконанню, інструкції щодо виконання розрахунків на комп'ютері.
- Комп'ютерна діагностика знань з предметів.
- Розроблені критерії для оцінки окремих елементів занять та підсумкових оцінок.
- Додаткові матеріали для проведення занять.

Список використаних джерел

1. Басюк Т.М., Уманський Н.О., О.В. Пасічник. Основи інформаційних технологій. Навчальний посібник – Новий світ – 2000. Львів – 2010.
2. Кобець О.В., Пивовар О.Г., Тимофєєва Г.Т., Беспалова Л.М. Економіка, організація і планування виробництва на залізничному транспорті. Дельта. Київ. 2008
3. Наказ Укрзалізниці №417Ц від 21.08.2007р. Номенклатура витрат з основних видів економічної діяльності залізничного транспорту України.
4. Наказ Укрзалізниці №551-Ц від 16.10.2001р. Середні норми потреби в контингенті станції та штатних нормативів адміністративно-керівного персоналу.
5. <http://teacherjournal.in.ua/rozrobky/metodychnyi-posibnyk-z-vykorystannia-novitnikh-kompiuternykh-tekhnologii> (електронний посібник).
6. <http://teacherjournal.in.ua/rozrobky/formuvannya-matmatichnoji-ta-komp-yuternoji-kompetentnosti-studentiv-cherez-vikoristannya-novitnikh-komp-yuternikh-tekhnologij> (електронний посібник).
7. Інформатика та інформаційні технології у навчальних закладах. Науково-методичний журнал №1. 2006
8. Корнієнко М.М., Іванова І.Д. Інформатика. Електронні таблиці. Excel. Ранок. 2008.
9. Липак Г. Бінарне заняття – дієвий засіб формування професійної компетентності молодших спеціалістів /Г.Липак, О.Оробчук//Освіта. Технікуми, коледжі: навч.метод. ж-л – 2010 - №2(26) – с.27-28.

10. Коровіна В.А, Сидорчук І.О. Інтегровані заняття – продуктивна форма навчання.
<http://WWW/sworld/education/conference/year - conference - sw/the content - of - conferences/arhives – of – individual – conferences/march - 2016>

11. Смолкин А.М. Методы активного обучения. Научно-методическое пособие – Высшая школа. 1991.- 176 с.

УДК 378.14 (043.2)

ГРАФІЧНІ НАВИЧКИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*Слабінська Л. Д., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Красноградський коледж КЗ «ХГПА» , м. Красноград)*

Суспільно-політичні та економічні зміни в Україні, інтеграція країни в європейський освітній простір потребують удосконалення професійної підготовки фахівців. Увага до поліпшення якості освіти та її особистісна орієнтація, за якою відбувається становлення особистості, визначається не тільки інформативним змістом дисциплін, які вивчають, а й розвитком внутрішнього світу людини.

Досягти мети навчання у ЗВО можна шляхом розвитку ключових кваліфікацій чи ключових компетентностей. Ключові кваліфікації (рівень професійної підготовки, професія, спеціальність, характеристика предмета, явища) чи ключові компетентності (знання та вміння, необхідні людині в певній галузі діяльності) – це головні особистісні якості, які потрібні людині, щоб упоратися з сучасними й майбутніми вимогами в її повсякденному приватному і професійному житті. Здобуття їх належить до процесу навчання протягом усього життя.

Вагоме значення у системі фахової підготовки учителя початкової школи має практичний курс каліграфії, завданням якого є озброєння студентів знаннями й уміннями, необхідними для формування графічних навичок письма молодших школярів. Графічна навичка включає каліграфічний (правильне, швидке, чітке, красиве зображення знаків на папері) і орфографічний (знання правил використання знаків і вміння застосовувати правила під час письма) компоненти. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, час клавіатур та сенсорних екранів витісняє культуру письма від руки. Дигіталізація призводить до погіршення дрібної моторики у школярів, серйозних проблем з почерком. Досвід роботи переконує доцільність вибору закладом освіти дисципліни «Каліграфія», як однієї із важливих і цікавих у вивченні. На заняттях з каліграфії студенти засвоюють правила письма

усіх букв алфавіту, оволодівають методами й прийомами побудови й проведення вправ на попередження графічних помилок, виправлення індивідуальних недоліків почерку у дітей. Ефективними є графічні вправляння студентів у зошитах із друкованою основою, різні види штрихування, самостійний підбір вправ до каліграфічних хвилинок, складання віршованих завдань для пальчикових вправ. Методика навчання каліграфії дітей, які пишуть лівою рукою, практичні завдання для письма на дошці, коментування написання букв та способів їх поєднання, виявлення власних графічних помилок сприяють розвитку інтересу до вивчення дисципліни, формують професіональні здібності фахівця.

Втрата навички каліграфічно писати, сприймати інформацію через рукописні тексти є неприпустимою для вчителів початкової школи. У сучасного школяра потрібно розвивати не тільки логічне мислення, а й естетичне. Каліграфія, практика письма несуть дитині естетику світосприйняття, формують особистісні якості, тренують пам'ять, увагу, зосередженість, позбавляють неуважності, метушливості, розвивають дрібну моторику. Ґрунтуючись на інтелектуальній діяльності, процес письма вимагає аналізувати, порівнювати, узагальнювати, синтезувати, а не тільки виконувати певні потрібні рухи.

Процес формування каліграфічних навичок буде успішним, якщо педагог знає особливості формування графічних навичок, усвідомлює важливість педагогічних принципів навчання письму, обирає ефективні сучасні технології навчання. Учитель нової української школи – це фахівець широкого кола загальних і спеціальних знань. Його професійні компетенції різнобічні. Предметна й методична підготовка під час вивчення курсу каліграфії значно полегшить організацію освітнього процесу у початковій школі, сприятиме безперервному самовдосконаленню, допоможе досягти успіху у професії.

УДК 378.78.016:808.5 (043.2)

МОВНА КУЛЬТУРА – СКЛADOVA ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

*Веренич Л.В., викладач вищої категорії, старший викладач
(Красноградський коледж КЗ «ХТПА», м. Красноград)*

Сучасний підхід до мовної освіти передбачає формування всебічно розвиненої, духовно багатой особистості, яка спроможна адаптуватись у соціумі, репрезентувати власну індивідуальність засобами рідної мови.

Мовна культура є невід'ємною частиною кожного суспільства, кожної групи людей та особи, а, особливо, молодій особі. Навчання мистецтву слова – потужний освітньо-культурний чинник, що має бути спрямований на розкриття внутрішніх ресурсів особистості

студента, виявлення його потенційних можливостей. Нині, коли обсяг інформації стрімко збільшується, дидактична функція викладача полягає не в тому, щоб передати знання, а у формуванні компетентності здобувати їх. Значна увага приділяється формуванню правильно аналізувати різноманітні комунікативні ситуації, оцінювати свою мовленнєву культуру та культуру інших людей, оволодівати нормами мовленнєвого етикету та правилами поведінки в суспільстві, допомогти відчувати велику силу слова, що впливатиме на почуття, думки, волю, характер. Від сформованих навичок мовленнєвої поведінки фахівця великою мірою залежить інтерес його вихованців до дисципліни зокрема і до процесу навчання в цілому. Мало досконало знати предмет, важливо володіти засобами красномовства, бути комунікативно компетентним, щоб своїми знаннями захопити інших, разом з ними вирішувати завдання комунікативного характеру, що сприяють кращому запам'ятовуванню вивченого, реалізують розвивальний та виховний аспекти.

У більшості студентів серйозні недоліки мовленнєвої поведінки виявляються у невмінні публічно декламувати, відчувати художнє слово, виголошувати зв'язний текст, невимушено включатися у розмову і підтримувати її. Багато майбутніх фахівців читають і говорять монотонно, у їхньому мовленні спостерігаються слова-паразити. Через відсутність емоційно-забарвленої лексики, афоризмів мовлення студентів стає збіднілим. Молодь захоплена хаотичним використанням інформації з мережі Інтернет, що розширює культурний простір, але негативно впливає на мову залученням великої кількості запозичень, появою мережевого етикету, специфічного інтернет-сленгу. Тому обов'язковими на кожному занятті є вправи, спрямовані на збагачення словникового запасу студентів, вживання власне українських слів, наукової термінології. Культура мовлення молоді – це мова без суржику, адже бездумне вживання слів спотворює зміст і звукове оформлення мови, засмічує її. Розвитку мовного самоконтролю студентів сприяє виконання вправ, творчих завдань на виправлення мовних помилок у запропонованих словах, словосполученнях, реченнях, робота за індивідуальними картками з деформованим текстом тощо. Ефективним є залучення студентів до аналізу помилок мови засобів масової інформації та реклами.

Навчально-тренувальні вправи у поєднанні із завданнями розвивального характеру сприяють осмисленню й запам'ятовуванню теоретичного матеріалу, активізують пізнавальну діяльність студентів, формують навички, необхідні для подальшого підвищення рівня мовленнєвої майстерності, написання власного висловлення під час зовнішнього незалежного оцінювання, де учасник повинен висловити думку в певній послідовності, відібрати лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовувати різноманітні синтаксичні конструкції, наводити аргументи і приклади. Вивчаючи курс української мови, студенти повинні вільно орієнтуватись у словниковому

фонді української мови, ефективно використовувати її багатства у педагогічній діяльності, розширюючи межі функціонування рідної мови в сучасному українському суспільстві.

Студенти, майбутні ментори нової української школи, повинні усвідомити вагому роль мови у житті людини, розуміти, що мовна майстерність є шляхом до професійного іміджу, становлення та фахового зростання, запорукою всебічної реалізації творчих здібностей особистості.

УДК 377 :81-13

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНІВ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Запорожець О. М. викладач I категорії
(КЗ « Бериславський медичний коледж» Херсонської обласної ради)*

Вступ. Одним з пріоритетних завдань при підготовці фахівців сфери будь – якої професійної діяльності стало формування полікультурної особистості, здатної до соціалізації не лише у власній державі, а й у державах з відмінною культурою та менталітетом. Саме цьому і сприяє полікультурна освіта, основним завданням якої є формування полікультурної компетенції, як інструменту міжкультурного діалогу.

Під поняттям полікультурної компетентності розуміють сукупність соціокультурних знань; навичок і вмінь позитивної міжетичної комунікації; особистісних якостей та гуманістичних цінностей, необхідних для ефективної життєдіяльності в полікультурному середовищі. [2, с. 41].

В основі полікультурної компетентності лежить синтез знань про культурні особливості власного народу поряд з розмаїттям культур інших народів.

До компонентів, що сприяють формуванню полікультурної компетентності належать: лінгвістичний, прагматичний, етико – етичний, елітний. Для того, щоб формування полікультурної компетентності та всебічний розвиток особистості студента були гармонійними, названі вище компоненти повинні розглядатись комплексно в процесі вивчення іноземної мови.

Автентичні матеріали (твори літератури та публіцистичними матеріалами) стають джерелом інформації полікультурної спрямованості. Вони розкривають певні аспекти з позиції іншої культури.

Формуванню полікультурної компетентності студентів сприяє використання інтерактивних методів та інноваційних технологій навчання, які підвищують мотивацію до

навчання, створюють мовне середовище і творчу атмосферу та допомагають вирішити багато навчальних завдань.

Поряд з практичним оволодінням соціокультурним аспектом країни, мова якої вивчається, великого значення набуває позааудиторна робота із студентами, яка може здійснюватись у формі залучення їх до роботи в країнознавчих гуртках та факультативах, мовних студіях тощо, оскільки вони сприяють розширенню та поглибленню знань, виходячи за межі тематичного плану дисципліни «Іноземна мова».

Виділяють основні принципи формування полікультурної компетентності засобами іноземної мови: [9,с.76]:принцип дидактичної культури відповідності; принцип діалогу культур та цивілізацій; принцип домінування проблемних країнознавчих завдань.

В сучасній педагогіці виділено основні види діяльності для формування полікультурної компетентності студентів [6 с 255]: інформаційна робота; соціо - комунікативний напрям діяльності; соціально - трудовий розвиток; соціальнокультурний розвиток; повчально – дослідницька діяльність

Реалізуючи середовище для здійснення полікультурної комунікації, необхідно : визначити обсяг культурологічного матеріалу, що реалізує вивчення окремих мовних одиниць; виявити, якого роду культура відображена в тій чи іншій мовній одиниці(ситуації) і, відповідно до цього, подавати новий матеріал; зіставити і, в міру можливості, провести паралель між культурним явищем рідного народу та іншомовною культурною реалією.

Важливі джерела нововведень у формуванні полікультурної компетентності майбутніх фахівців слід шукати в організації мовної та професійної практики студентів за кордоном, через участь у різноманітних грантах та навчанні за обміном.

Висновки. Поєднання процесів оволодіння мовними та мовленнєвими аспектами мови з соціо- культурологічними знаннями значною мірою впливає на формування майбутнього фахівця будь – якої сфери професійної діяльності, здатного успішно реалізувати себе в полікультурному просторі.

Список використаних джерел

1. Столярчук Л. Формування полікультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземних мов/ Л. Столярчук// Обрії.- 2014.- № 1 (38).- с. 95 – 99.
2. Бориско Н. Ф. Діалог культур: необхідність, можливість і межі/ Н. Ф. Бориско//Іноземні мови. - 2003.- № 2- с 77-81
3. Брода М.В. Формування полікультурної особистості майбутнього вчителя іноземної мови у ВНЗ України/ М. В. Брода/ Молодий вчений. – 2017.- № 4.3(44.3).- с. 16
4. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентісного підходу/ С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2010.- № 2 . – с.11- 17.

5. Денисенко М.В. Формування в учнів старшої школи полікультурної комунікативної компетентності/М.В.Денисенко// Іноземні мови.- 2007.-№2.с-16-22.
6. Максимчук Л., Левонюк Л. Основні аспекти формування полікультурної особистості засобами іноземної мови у ВНЗ// Формування цінностей особистості:теорія і практика : монографія:/ за заг.ред. Марії Чепіль .- Дрогобич: Редакційно- видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. – 374 с.
7. Тер – Минасова С. Г. Язык и международная коммуникация/ С. Г. Тер – Минасова. – М., 2000.-243с.
8. Шафрикова А.В. Мультикультурный подход в обучении и воспитании школьников: автореф.дис., канд.пед наук/ А.В. Шафрикова.- Казань.1998.-192с.
9. Петрова Л. И. Опыт преподавания английского языка на языковых факультетах педагогических вузов контексте диалога культур/ Л. И. Петрова// Иностранные языки в школе. - 2003.- № 4. – с.35 - 40

УДК 622.235.5

ВИСАДЖЕННЯ ЗЛЕЖАЛИХ ДОМЕННИХ ШЛАКІВ ГРУПОВИМ МЕТОДОМ

В.М. Мандрікевич, ст. викл. кафедри фізики,

Т.В. Морозова, ст. викл. кафедри фізики

(Національний технічний університет “Дніпровська політехніка”, м. Дніпро)

Анотація. У роботі розглянуті питання руйнування складних гірських та пористих порід при висадженні зарядів вибухових речовин на подріблення. Зроблені полігонні випробування накладних кумулятивних і шпурових зарядів що до даного процесу. Отримані характеристики зрівняні з натурними вибухами. Раніше дослідження такого напрямку не виконувались.

Кінцевим завданням доменного виробництва є переробка у відвалах шлаків. шлаки, що роками злежуються, представляють собою об'єкт, з складним руйнуванням. Одним з методів руйнування є вибуховий, однак уже при підготовці зарядних порожнин при буравленні, відбувається заклинювання бурових штанг у перфораторів або опадання стінок шпурів і буровий шлам не виноситься з порожнини, якщо при буравленні застосовуються електросвердла. Тому, у даних умовах, доцільно спільно застосовувати накладні заряди з порошкових вибухових матеріалів із захистом, що демпфірує, необхідних для створення зарядних "шпурів" і струсу масиву. Як показали дослідження й випробування, розташовувати заряди необхідно групами.

Розташування шпурів у групі обґрунтовано умовами їх найбільш ефективної взаємодії з мінімальними втратами енергії в процесі вибуху й забезпечення рівностороннього спрямованого розпушування масиву. Для цього груповий заряд повинен бути як за формою, так і по характеру дії близьким до зосередженого, а частина зарядів у групі в результаті взаємодії виконувати роботу розпушування й викиду зі зведеними до мінімуму дисипативними втратами енергії вибуху, підсилюючи інші заряди групи, що зберігають при цьому енергією.

Крім того, раціонально, щоб ударні хвилі, створювані вибухами одних шпурових зарядів групи, підсилювали ударно-хвильові впливи на масив інших шпурових зарядів групи. При цьому геометричну розбіжність ударних хвиль, як і інтенсивність, їх поширення вглиб масиву (або) у сторони від групи зарядів, необхідно звести до мінімуму.

Задовольнити даним умовам найбільше повно, як показують дослідження, можливо при розташуванні шпурових зарядів у групі рівномірно по площі групи. Частина зарядів при цьому розташовується по периферії, інші в центральній частині групи. Тоді, підриваючи спочатку центральні шпури, а потім периферійні, можна найбільше просто зменшити дисипативні втрати вибуху центральних зарядів, а потім за рахунок цих периферійних шпурових зарядів "підсилювати" центральні, підвищуючи тим самим, ефективність використання енергії вибуху групи зарядів у цілому на розпушування й викид породи й зменшуючи при цьому дію вибуху уздовж лінії найменшого опору групи зарядів. Для рівномірного різностороннього впливу групи шпурових зарядів на масив необхідно, як показують результати досліджень, щоб периферійні шпури були розташовані по окружності. Якщо за умовами місткості кількість шпурів у групі невелике, у центральній частині групи розташовують один центральний заряд. Якщо ж діаметр невеликий й кількість шпурів для розміщення в них усього заряду групи підвищене, інші шпури в центральній частині розташовують по концентричних окружностях. При такому розташуванні шпурів "передача" частини енергії вибуху зовнішніх зарядів групи для "посилення" зарядів (а тим самим і для посилення дії вибуху єдиного квазізосередженого заряду в цілому) рівномірна й однакова щодо всіх посилюваних зарядів завдяки рівновіддаленості всіх посилюваних зарядів від посилюючих.

Формований кумулятивний заряд складається з поліетиленового пакета, у який засипають порошкову вибухову речовину, наприклад, амоніт № 6ЖВ, у нижній частині якого розташовано наскрізне кумулятивне вилучення. Зверху заряд покривають оболонкою, що демпфірує, яку вміщують також у поліетиленовому пакеті великого діаметра. Наскрізне вилучення потрібна для співвісного розташування заряду й оболонки.

Сполука, що демпфірує, необхідний для зниження шкідливого впливу повітряних ударних хвиль, що особливо важливо, для підриву цих зарядів у стиснутих виробничих умовах, а також

посилення впливу кумулятивного заряду на об'єкт, що руйнується. Найбільше повно даним умовам задовольняє, як доведено дослідженнями компонентна сполука оболонки у вагових %

глина – 35 - 40 ;

цемент – 1 - 5 ;

рідке скло – 1,1 - 1,9 ;

вода – 53,1 - 62,9 .

При цьому інтенсивність повітряної ударної хвилі знижується в 1,9 - 2, 3 рази. Розглянемо процеси, що протікають при вибусі кумулятивного заряду. Коли оболонка кумулятивного заряду відсутня, продукти вибуху (ПВ) вільно витікають у повітря. Швидкість хвилі розрідження у ПВ досить висока ($c \approx 3D/4$, де D - швидкість детонації), тому високий тиск ($p \approx 109$ Па) тримається в кумулятивному вилученні всього приблизно 10 мкс. За цей час хвиля напруг у масиві відійде лише на 5 см. Після закінчення цього часу тиск у кумулятивному вилученні буде різко падати. Щоб збільшити час впливу продуктів вибуху (ПВ) кумулятивного заряду на масив, заряд застосовують із оболонкою. Коли ВР граничить із повітрям, у ньому виникає сильна ударна хвиля (УХ), а при контакті ВР із рідкою або твердою речовиною - слабка УХ. У цьому випадку детонаційна хвиля поширюється убік від оболонки або сковзає уздовж неї. Крім цього, фронт УХ сильно скривлений (опуклий). За таких умов, УХ в оболонці не виникає зовсім або виникає настільки слабка, що вона не досягає зовнішньої поверхні оболонки. У відсутності УХ в оболонці, зсув кожної її частини почнеться лише, коли хвиля напруг пройде по ній два рази (туди й назад). Цей час приблизно дорівнює $t \approx 0,10$ мс, тобто високий тиск ПВ у кумулятивному вилученні заряду з оболонкою тримається в 10 раз довше, ніж у вилученні заряду з оболонкою. Маса ВР порівнянна з масою оболонки, тому хвильові процеси у ПВ і матеріалі забійки будуть відігравати помітну роль [1]. Це призведе до того, що масив, що руйнується, підлягає не одню удару, а декільком при кожному відбитті хвилі стиску у ПВ від поверхні руйнування.

Величиною максимального тиску в порожнині вибуху можна керувати, вибираючи матеріал оболонки. Максимальний тиск у кумулятивному вилученні визначає щільність і ударна стисливість речовини оболонки. Зі збільшенням щільності й зменшенням стисливості речовини максимальний тиск у ПВ зростає. Вибираючи речовину, можна добитися оптимального тиску у ПВ, що забезпечує ефективне дроблення масиву. Властивості міцності речовини оболонки майже не відіграють ніякої ролі, тому що початковий тиск у вилученні значно перевищує межу міцності будь-якої речовини. Для формування кумулятивного струменя істотне значення має симетрія не тільки заряду, але й оболонки. Якщо з однієї сторони кумулятивного вилучення тиск зміниться, то хвиля розрідження (або стиску) досягає іншого краю вилучення за час $t \approx 30 - 40$ мкс. За цей час тиск у вилученні встигає суттєво змінитися. Хвиля розрідження (або стиску), що йде під кутом до кумулятивного струменя порушує її стійкість. А симетрія оболонки приводить до того, що від більш тонкої частини

оболонки відходить хвиля розрідження з більшою амплітудою, ніж від більш товстої. При достатній асиметрії оболонки, кумулятивний струмінь не сформується взагалі.

У разі вибуху накладного заряду в повітрі утворюється сильна УХ. Коли заряд закритий оболонкою, УХ у повітрі утворюється лише, коли при розльоті оболонки ПВ увійдуть у контакт із навколишнім повітрям або коли частки (або частини) оболонки досягнуть надзвукової швидкості. УХ від часток, що рухаються, орієнтовані хаотично, тому їх дія буде ослаблена. Тобто, заряди з оболонкою випромінюють повітряну УВ значно меншої енергії, ніж відкриті заряди. Перевірка розробленого методу здійснена в Дніпропетровському гірському цеху "Харьковвибухпрома".

Таким чином, запропонований метод дозволяє ефективно руйнувати злежалі доменні шлаки.

Список використаних джерел

1. Физика взрыва. Под ред. Станюковича К.П. "Наука", 1975.

УДК 371.013.83:378.1(045)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБГРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

*Цимбалюк І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
(Рівненський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти, м. Рівне)*

Постановка проблеми. Радикальні зміни у змісті та характері праці на основі науково-технічного процесу та нових економічних і політичних факторів, що визначають суспільний розвиток нашої держави, потребують педагогічного осмислення та науково-методичного обґрунтування відповідних форм і методів підвищення кваліфікації керівників навчально-виховних закладів професійно-технічної освіти. Під впливом соціально-економічних і політичних чинників, що визначають складний процес духовного відродження нашого суспільства, відбуваються глибокі якісні зміни і в методологічному обґрунтуванні концепції післядипломної освіти, покликаних реалізувати стратегію розвитку педагогіки в нових історичних обставинах. Відповідно до цього загострилась потреба у цілісному педагогічному аналізі теорії та практики підвищення кваліфікації керівників навчально-виховних закладів професійної освіти, суттєвим компонентом якого є узагальнені і систематизовані у своєму історичному розвитку наукові знання про закономірності удосконалення працездатності зазначеної категорії керівних кадрів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У спеціальних дослідженнях до цього часу ця проблема не вивчалася, що негативно відбивається на ефективності використання змісту,

визначенні системоутворюючих факторів, реалізації принципів, функцій та науково-методичному забезпеченні форм і методів системи неперервної освіти.

Аналізом результатів педагогічних досліджень встановлено, що проблема неперервної освіти привертає увагу деяких науковців не лише з чисто академічного інтересу [1,2,3,4]. Разом із тим, оскільки зазначена проблема має глибокі соціально-практичні й соціокультурні засади, які можуть бути осмислені тільки з допомогою філософського аналізу, що пояснює суть і евристичну спрямованість понять, які виражають кардинальний зміст концепції неперервної освіти.

Формулювання цілей доповіді. Мета цієї доповіді полягає у спробі виявити актуальний смисл концепції неперервної освіти, розкрити її історичні, соціокультурні і педагогічні засади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальний смисл концепції неперервної освіти полягає в соціальній детермінації її походження. Багатоаспектна система причин і суперечностей зумовлює постійну необхідність вирішення проблеми неперервної освіти.

Небувала рухомість і змінність технологій, засобів виробництва, видів і способів професійної діяльності, службових функцій висувують принципово нові вимоги до характеру й змісту кваліфікації працівника, рівня його інтелектуального, культурного і морального розвитку, потребують зміни традиційних уявлень про способи й суть соціокультурної спадщини.

Сучасна науково-технічна революція багатократно прискорила темп оновлення сукупності засобів і методів суспільного виробництва, форм його організації, характеру умов і змісту праці, зумовила їх систематичний вплив протягом періоду трудової діяльності працівника, визначила швидкість морального старіння знань.

Незмінність характеру традиційної, “кінцевої”, обмеженої віковими рамками освіти призводить до відриву від реальності й запитів суспільної практики, фактичного протиріччя між потребами людини й виробництва, народного господарства й особистості, зумовлюють його девальвацію в суспільній свідомості й житті людей. Унаслідок зазначених обставин виникають проблеми функціональної неграмотності, технологічного безробіття, дефіцит політичних, економічних, методологічних, технічних, правових, екологічних, соціально-політичних знань.

Разом із тим залишилися незмінними традиційні ланки загальної й професійної освіти, збереглися орієнтація на кінцевість цих базових структур, автономність функціонування елементів традиційних і нових систем освіти. Додаткова, компенсаційна, оновлююча освіта дорослих не призвела до досягнення взаємопов’язаностей та єдності зазначених структур, створення цілісної системи освіти. Проте властиві сучасному розвитку цивілізації динамізм,

підсилення соціальної ролі особистості, піднесення її потреб, ріст гуманізації й демократизації суспільства, швидка зміна техніки й технології визначають необхідність заміни формули “освіта на все життя” формулою “освіта протягом усього життя”.

Отже, роль і місце підвищення кваліфікації у зазначеній системі полягає в тому, щоб подолати розбіжність між суттєвим і необхідним, забезпечити погоджуваність між інерційною, за своїм характером, стабільною, за спрямованістю й змістом, обмеженою фіксованими віковими рамками освітою і динамічними потребами суспільної практики. Проте без зміни підходу до освіти згадану проблему вирішити теоретично й практично неможливо.

Разом із тим необхідної відповідності можна досягнути лише на основі перетворення стабільної освіти у неперервну. Зазначене перетворення потребує відмови від погляду на освіту тільки як на процес (і результат) засвоєння фіксованої суми предметних знань, умінь і навичок, що надають подібній “освіті” однобічний, просвітянський, зорієнтований, що не утримує істинної людської сутності й спрямованості, характер.

Аналізом установлено, що у наукових дослідженнях доведена думка про те, що для суспільного індивіда неперервна освіта є цілісним комплексом процесів і засобів формування, задоволення його різнобічних пізнавальних і духовних запитів і потреб, розкриття й розвитку задатків, здібностей, істотних сил [3, 4]. Отже, вона постає значимою складовою особистого розвитку, збагачення його новим змістом, як гарантією збереження професіонала й особистості в умовах суспільної практики, що динамічно змінюється.

Таким чином, доходимо висновку, що неперервна освіта створює реальні умови для подолання технократичного й авторитарного підходів до загальних явищ, виключає погляд на людину як на програмуєчий елемент соціальної системи, позбавленої свободи вибору, реальних можливостей цілевизначення - пасивний об’єкт свідомих маніпуляцій.

Принципові особливості неперервної освіти визначають різноманітність та гнучкість способів, засобів і організаційних форм, що використовуються для її здійснення, гуманізм, демократичність, диференціацію освітніх процесів за спрямованістю та змістом.

Гнучкість та варіативність змісту, форм і методів неперервної освіти є результатом різноманітності й змінності освітньо-пізнавальних потреб людини й суспільства, мобільності умов і засобів їх, задоволення. забезпечується

Як засоби забезпечення гнучкості та випереджувальності у системі неперервної освіти виступають відповідні освітні структури, екстернат.

Гуманізм неперервної освіти визначається її зверненістю до потреб, намагань, турбот і намірів людини. Він передбачає орієнтацію освітніх програм на привласнення особистістю загальнолюдських ідеалів та цінностей. За такого підходу наука, культура, мистецтво - усі

досягнення духовного розвитку людства у системі неперервної освіти перетворюються із предмета вивчення в органічний компонент навчально-пізнавальної й виховної діяльності, який визначає не тільки мету і зміст освіти, але і форми взаємостосунків між тими, хто навчається, і тими, хто навчає.

Висновки. 1. Таким чином, неперервність освіти постає як соціокультурна проблема, суть якої полягає в тому, що в сучасних умовах глобалізації соціальних процесів руйнуються і стають малоефективними традиційні форми накопичення й передавання людського досвіду (праця, освіта, форми поведінки). Тому в якісно змінних умовах, традиційні форми освіти втрачають ефективність своєї діяльності.

2. Зазначені нові обставини людського життя породжують небажані і багато в чому непередбачені наслідки, насамперед, розрив між поколіннями, що зумовлений відсутністю механізму простого переймання досвіду. Втрачають свою ефективність всі ті форми безпосередньої освіти, які слугували неперервному передаванню соціального досвіду наступним поколінням.

3. Отже, постає проблема пошуку внутрішніх засобів і методів активізації людської сутності, методологічна суть її полягає у розумінні діяльності людини, розвитку особистості й процесу освіти.

4. Таким чином, йдеться про якісну зміну власне характеру формування особистості (у процесі навчання і виховання), і разом із тим - про особистість, освітню діяльність, спілкування, засвоєння культури. У нинішніх соціально-економічних умовах розвитку України кардинально змінюється смисл цих понять і процесів. У ракурсі зазначених змін має бути обґрунтована і концепція неперервної освіти у подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Вознюк О. В. Интегральная концепция соматического и духовного здоровья личности : [монографія] / А. В. Вознюк ; под ред. А. А. Дубасенюк. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2013. – 716 с.
2. Вознюк О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін. УДК 371.2 (09) Автореферат дис. на здоб. наук. ст. д. пед. наук Житомир – Режим доступу: lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/111/2.pdf
3. Десятов Т. М. Філософія неперервної освіти і освіти дорослих – 2011. – Режим доступу: lib.iitta.gov.ua/6030/1/Десятов_Т.М..pdf
4. Левченко Т. І. Концепція неперервної освіти у світовому контексті
Режим доступу: [library.uipa.edu.ua/library/...](http://library.uipa.edu.ua/library/)

УДК 669.156

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

*Замкова Г.П., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Рогатинський державний аграрний коледж, м. Рогатин)*

Найважливішими завданнями реформування освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості та формування її фізичного й морального здоров'я. Вирішення цієї проблеми передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту й методів навчально-виховного процесу.

Впровадження інтерактивних методик у викладанні суспільних дисциплін дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття тощо. Використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співробітництва тих, хто навчає, і тих, хто навчається, вчить їх конструктивній взаємодії, сприяє оздоровленню психологічного клімату на занятті, створює доброзичливу атмосферу.

Одним із таких методів, що суттєво збагачує навчальний процес сучасної вищої школи, є метод навчальних проєктів, використання якого змінює традиційний підхід до навчання.

Метод проєктів є ефективним в тому випадку, коли в навчальному процесі поставлено певне дослідницьке, творче завдання, для розв'язування якого потрібні інтегровані знання.

Проектна робота дозволяє реально впливати на розвиток особистості студента, на формування компетенцій, насамперед соціальних та громадянських.

Для вирішення навчальних завдань викладач використовує наступні інтерактивні форми: використання кейс-технологій; проведення відео конференцій; «круглих столів»; «мозковий штурм»; дебати; фокус-групи; ділові і рольові ігри; навчальні групові дискусії; дебати, тренінги.

Ряд інтерактивних методів навчання отримав загальну назву «ділові ігри».

Схильність студентів до активної творчої діяльності формується на заняттях різних типів., проводячи нестандартні заняття: заняття - захист дисертації, заняття - суд, заняття - подорож, заняття - гра тощо.

Метод "Сенкан" розвиває у студентів образне мислення, вчить узагальнювати інформацію та виражати своє ставлення до неї. Суть методу складання вільного вірша з п'яти рядків, що синтезує інформацію, коротко описує тему.

Інтерактивні методи дають орієнтуватися в історичних процесах, подіях, фактах, застосовувати здобуті знання для прогнозування суспільних процесів, аналізувати й

оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства в контексті світової історії, зіставляти історичні процеси з епохами, вміти самостійно опрацьовувати матеріал і на основі цього висловлювати та обґрунтовувати власну думку..

Список використаних джерел

- 1.П'ятакова Г.П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: навч-метод. посіб. для студентів та магістрантів вищої школи / Г.П.П'ятакова, Н.М.Заячківська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.
- 2.Софій Н.З., Кузьменко В.У. Про сто і один метод активного навчання. – К.: Крок за кроком, 2003. – 116 с.
- 3.Інновації як фактор модернізації та підвищення якості вищої освіти / Укл. Н.В.Артикуца, О.М.Клоченок,; НаУКМА. – К.: Стилос. 2006. – 630 с.
- 4.Кузьменко В.В., Храпко Т.А. Вплив ігрової діяльності на розвиток особистості учнів // Нові технології навчання. - 2009. - № 56. - С. 64.
- 5.Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. - К.: Вища школа, 2004. - С. 10.

УДК 631.454

НЕБЕЗПЕКИ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З НЕСТАЧЕЮ ФОСФОРУ У ҐРУНТІ.

*Ковальчук Н.В., викладач I категорії
(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

Постановка проблеми. Нестача фосфору зумовлює незбалансованість живлення, що призводить не тільки до зниження врожаю і неефективного використання інших добрив, але й спричинює погіршення якості продукції: зниження цукристості коренів буряків і кількості білка у зерні, накопичення нітратів в овочевих і кормових культурах

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На Міжнародному симпозіумі «Проблеми фосфатної геології» зниження вмісту фосфору у ґрунтах Росії було визнано «внутрішньою загрозою економічній безпеці країни», що може призвести до катастрофічного падіння врожаю в окремі, особливо в несприятливі за погодними умовами, роки (И.Н. Чумаченко, Ф.В. Янишевский, 1999). Аналогічно до цього, в оприлюдненій у 2012 р. доповіді об'єднаного дослідницького центру Єврокомісії «NPK: чи буде достатньо живлення рослин для того, щоб нагодувати 9 млрд населення у 2050 р.» фосфор визнано стратегічним ресурсом, оскільки потреба сільськогосподарського виробництва у цьому елементі постійно

зростає, а поклади сировини для добрив обмежені. Такий стан речей повністю стосується й України.

Фосфор, поряд з такими елементами як азот і калій є важливим елементом для рослин. Він контролює обмінні процеси в рослинному організмі, так само він виступає джерелом енергії. Це елемент є складовою частиною ДНК і РНК та інших значущих в рослинному організмі речовин. Коли фосфору в ґрунті достатньо, то в цьому випадку в рослинному організмі проходять набагато краще всі обмінні процеси, рослина нормально розвивається, зростає. З нестачею фосфору, рослини перестають виконувати свої функції, що негативно позначається на людях, особливо на їх дихальній та нервовій системі.

Висновки:

Спостереження під час тривалих стаціонарних дослідів показують, що після створення високого фосфатного фону і припинення внесення добрив середньорічне падіння вмісту P_2O_5 становить 4,8 мг/кг ґрунту. У зв'язку з цим регулювання забезпеченості ґрунту доступними рослинам формами фосфору має передбачати регулярне поповнення пулу залишкових фосфатів.

Тому для одержання високих і сталих урожаїв сільськогосподарських культур на всіх без винятку неокультурених або малоокультурених орних ґрунтах України слід вносити фосфорні добрива

Список використаних джерел

1. Болгова І., Фандо Р., Шапошнікова І. / Таблиця Менделєєва в живих організмах / Газета «Біологія» № 4/2008
2. <https://propozitsiya.com/ua/zabezpechenist-gruntiv-ukrayini-dostupnimi-roslinam-formami-elementiv-zhivlennya>

УДК 669.156

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*Журба О.В., викладач «спеціаліст першої категорії»
(ДВНЗ «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», м. Слов'янськ)*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сутності, видів та використання інноваційних технологій навчання у підготовці фахівців

Постановка проблеми. У нинішніх умовах поглиблення конкурентної боротьби на ринку праці, вивчення та використання сучасних технологій навчання у системі вищої освіти є надзвичайно важливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми забезпечення якісного викладання дисциплін в умовах застосування сучасних освітніх технологій, активних форм і методів навчання, які сприяють підвищенню ефективності підготовки майбутніх фахівців залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження: розкриття особливостей сучасних освітніх технологій, що використовуються у закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів.

Основний матеріал. Якість життя і освітній потенціал суспільства багато в чому визначається рівнем освіти і культури населення, його світоглядною орієнтацією і духовним розвитком, можливістю систематично отримувати і використовувати необхідну інформацію.

Теоретичний доробок сучасних вчених-освітян та власний педагогічний практичний досвід дозволяє класифікувати сучасні освітні технології за критерієм їх змісту та способу передачі інформації на такі різновиди: особистісно-орієнтована технології впливу на особистість; інтерактивна технологія навчання та викладання; інформаційно-комунікативна технологія навчання та викладання; технологія навчальних проєктів; інтегрована розвивальна технологія.

Інтерактивне навчання – спеціальна форма діяльності; це діалогове навчання, під час якого відбувається взаємодія викладача і студента.

Колективно-групове навчання, при якому використовуються методи: мікрофон; мозкова атака при вирішенні проблемних завдань; аналіз ситуацій при вивченні деяких аналітичних понять; дерево рішень при аналізі конфліктних ситуацій.

Рівень здійснення педагогічної діяльності, педагогічного спілкування, досягнення високих результатів у навчанні і вихованні молоді залежать передусім від того, як педагог формує цілі своєї професійної діяльності, що вважає пріоритетним у своїй професії, який він сам як особистість, як суб'єкт педагогічної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває вивчення, аналіз, узагальнення і творче використання досвіду втілення сучасних освітніх технологій, які збагачують педагогічну теорію та практику своїм унікальним внеском. Звернення до них, широке висвітлення й адаптоване до культурно-часового контексту застосування забезпечує дотримання принципів демократизму, гуманізму, науковості та системності у розвитку педагогічної науки і сприяє усвідомленню нашими сучасниками перспектив її розвитку.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ, Академвидав. – 2012. – 352 с. 4.
2. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12 - 28.
3. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.

УДК 669.156

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ МИСЛЕННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Субботіна О.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
(Каховський державний агротехнічний коледж, м. Каховка)*

Сучасний розвиток суспільства вимагає використання нових інноваційних методів та технологій навчання студентів у вищих навчальних закладах, які дозволять майбутнім фахівцям бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Готовність викладача до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості.

Одним із методів інноваційного способу організації навчального процесу є використання майндмепінгу.

Майндмеппінг (англ. mindmapping) – це техніка візуалізації мислення і альтернативного запису, що дозволяє ефективно відновлювати інформацію (минуле), генерувати і фіксувати нові ідеї (майбутнє), робити висновки та встановлювати між ними зв'язки. Основою майндмеппінгу є інтелектуальні карти (англ. mind maps), про які вперше було зазначено у книзі «The Mind Map Book» Тоні і Баррі Бьюзена, що вийшла у 1993 році.

Інтелект-карти – це спосіб зображення процесу загального системного мислення і структуризації інформації у візуальній формі за допомогою схем. В українських перекладах термін може звучати по-різному – «карти розуму», «карти пам'яті», «ментальні карти».

В інтелект-карті головна тема, на якій акцентується увага, розміщується у центрі, у фокусі уваги, і розкривається через ключові слова, що розміщуються на лініях (або гілках),

які розходяться від центру. Подібний спосіб запису дозволяє необмежено удосконалювати та доповнювати інтелект-карту, покращувати її якість, ефективність, оригінальність, привабливість за допомогою кольору, малюнків, символів, аббревіатур.

Інтелект-карти ідеально підходять для використання в навчальних закладах. Можливості інтелект-карт дозволяють:

- поліпшити пам'ять, нагадати факти, слова і образи;
- генерувати ідеї;
- продемонструвати концепції і діаграми;
- аналізувати результати або події;
- підсумовувати інформацію тощо.

Крім ознайомлення своїх студентів з теорією і практикою інтелект-карт, викладач може використовувати інтелект-карти у вирішенні ряду власних практичних завдань (рис.1).

Рис. 1. Інтелект-карта «Комплекс НМЗ дисципліни «Основи екології»

Одним із найефективніших застосувань, які знаходять інтелект-карти у викладацькій справі, є підготовка на їх основі лекцій.

Як змістовно-структурна основа лекції, інтелект-карта дозволяє викладачеві забезпечувати ідеальний баланс між імпровізованою мовою, з одного боку, і ясною і добре структурованою презентацією – з іншого. Це забезпечує точне дотримання часових рамок лекції. Використовуючи інтерактивну дошку (або звичайну аудиторну), викладач може по ходу заняття доповнювати інтелект-карту відповідними елементами. Графічний метод представлення інформації захоплює аудиторію, дозволяє їй краще запам'ятати і засвоїти висловлюваний матеріал. На рис. 2 наведено інтелект-карту, яка показує міждисциплінарні та внутрішньодисциплінарні зв'язки під час опрацювання питання «Охорона ґрунтів від виснаження» з теми «Охорона літосфери» навчальної дисципліни «Основи екології», та виконана

Переваги викладання за допомогою інтелект-карт:

- привертають увагу аудиторії, тим самим роблять її сприйнятливішою і готовою до співпраці;

- лекційний матеріал на основі інтелект-карт є гнучким, його легко пристосовувати до умов, що змінюються;
- оскільки інтелект-карти ілюструють лише інформацію, що безпосередньо стосується предмета лекції, студенти краще засвоюють матеріал;
- на відміну від лінійного тексту, інтелект-карти не тільки зберігають факти, але і демонструють взаємозв'язки між ними, тим самим забезпечуючи глибше розуміння дисципліни студентами.
- за допомогою програмного забезпечення FreeMind 1.0.1.

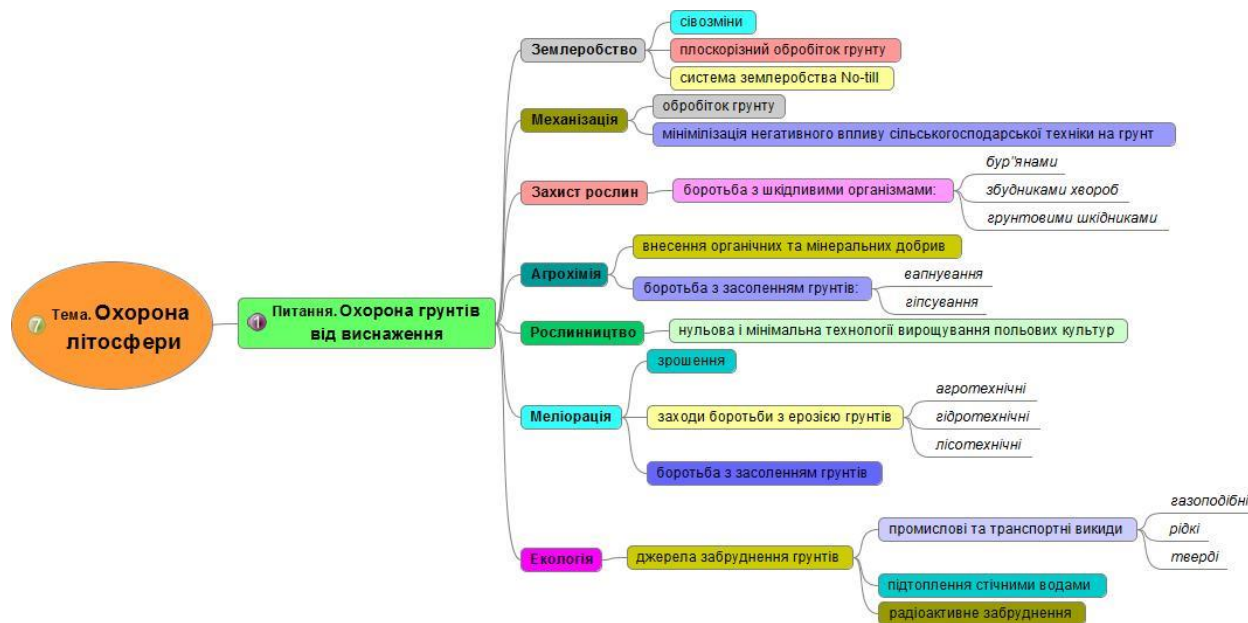

Рис. 2. Інтелект-карта «Охорона ґрунтів від виснаження»

Список використаних джерел

1. Карти знань: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eduwiki.urau.net.ua/wiki/index.php/>

УДК 37.377

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Казарова Р.А., викладач вищої категорії, викладач-методист
Кузьменко В.В., викладач вищої категорії, викладач-методист
(Електромеханічний коледж ХНУМГ ім. О.М. Бекетова)

Сьогодні стрімкими темпами розвиваються нові комп'ютерні технології, разом з ними прогресують і нові способи навчання. Одним з видів інновацій в організації професійної

освіти є застосування дистанційного навчання. Дистанційне навчання - новий освітній досвід, що з'явився в Україні зовсім недавно, але вже встиг отримати своє місце у педагогічному середовищі.

Використання технологій дистанційного навчання дозволяє виділити деякі переваги щодо навчання:

- економічність – зменшуються витрати для студентів, що мешкають за межами міста, можливість поєднання навчання і виробничої діяльності;
- доступність – незалежність від географічного і часового положення;
- гнучкість – студент може сам обирати час, місце і тривалість занять;
- мобільність – ефективна реалізація зворотного зв'язку між викладачем і студентом;
- технологічність – використання в освітньому процесі нових досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- індивідуальний підхід - студент може оперативного отримати у викладача відповіді на виникаючі питання;
- навчання в особистому темпі – швидкість навчання встановлюється самим студентом в залежності від його власних обставин і потреб.

Між тим дистанційне навчання не використовується при підготовці молодших спеціалістів у повному обсязі через те, що дистанційна освіта, як і будь-яка інша, має свої недоліки:

- успішність навчання найчастіше залежить від технічних навичок управління комп'ютером, здатності долати технічні перешкоди;
- при підготовці молодших спеціалістів технічного профілю існує ціла низка практичних навичок, які можна отримати тільки при виконанні реальних, а не віртуальних лабораторних і практичних робіт;
- нестача невербальних взаємодій може зашкодити спілкуванню, комунікаційні технології посилюють ізоляцію тих, хто навчається, послаблюють контроль з боку викладача;
- недостатній контроль над засвоєнням студентами одержуваних знань;
- у деяких місцевостях відсутній якісний доступ до Інтернету тощо.

Система дистанційного навчання може підтримувати наступні форми навчання:

- ✓ дистанційні лекції, на відміну від традиційних аудиторних занять, виключають живе спілкування з викладачем, але мають ряд переваг: використання новітніх інформаційних технологій (гіпертексту, мультимедіа, віртуальна реальність тощо) може зробити лекцію наочною та цікавою; такі лекції можна прослуховувати у будь-який час і на будь-якій відстані, окрім цього нема потреби конспектувати матеріал;

- ✓ online та offline консультації, що проводяться викладачем курсу за допомогою електронної пошти або у режимі телеконференції;
- ✓ практичні заняття;
- ✓ самостійна робота студентів;
- ✓ лабораторні роботи доцільно проводити безпосередньо у навчальному закладі, що має необхідну матеріальну базу.

Не доцільно вивчати дистанційно базові технічні дисципліни. Якщо це перша освіта, краще пройти повну програму за очною формою навчання. Змішане навчання успадковує переваги дистанційного навчання й виключає його недоліки. Дистанційна освіта вимагатиме від студента, передусім, жорсткої самодисципліни, самостійності та усвідомленості. Таким чином, елементи дистанційного навчання можна активно використовувати у підготовці молодших спеціалістів, оскільки лише при грамотній її організації вона може забезпечити якісну освіту, що відповідає потребам сучасного суспільства.

УДК 37.377

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНЖЕНЕРНА ТА КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА»

*Панова Л.А., викладач вищої категорії
(Електромеханічний коледж ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, м. Харків)*

Однією з базових дисциплін при підготовці фахівців технічного напрямку є «Інженерна графіка». Метою викладання дисципліни є вдосконалення знань студентів у сфері інженерної графіки, вдосконалення методики викладання даної дисципліни студентам, оволодіння раціональними способами проведення навчальних занять з використанням навчальних комп'ютерних програм. Викладання «Інженерної та комп'ютерної графіки» супроводжується об'ємними графічними побудовами, інколи складними для сприйняття, тому сучасне викладання дисципліни за допомогою мультимедійних технологій значно полегшують подачу нового навчального матеріалу, що допомагає студентам побачити кінцевий варіант складних об'ємних моделей. Сучасна педагогіка пропонує викладачеві широкий спектр методів, за допомогою яких він може ефективно розв'язувати найскладніші завдання. Всі методи виконують три функції: навчальну, розвивальну, виховну. Основою отримання нових знань були й залишаються класичні методи навчання, на підставі яких розробляються нові модифікації, пристосовані до завдань та можливостей сучасного викладання.

Більша частина занять креслення починається з розповіді викладача. Цей метод застосовується головним чином при поясненні нового матеріалу і, як правило, супроводжується демонстрацією навчальних наочних посібників. Демонстровані об'єкти повинні допомогти розкрити тему, підкріплюючи словесні формулювання і визначення. Розповідь викладача повинна розкривати практичний сенс отриманих на занятті знань, показати їх необхідність у житті. В деяких випадках викладач використовує метод лекції. Він характеризується тим, що викладач викладає матеріал, не вдаючись до постановки запитань студентам. На практиці викладач найбільш часто використовує бесіду. Задаючи питання, він вияснює ступінь засвоєння ними пояснюючого матеріалу, виявляє недоліки у знаннях.

Не менш важливий метод – виконання графічних робіт. З ним пов'язана вироблення у студентів необхідних навичок у виконанні креслень та їх читанні. До графічних вмінь з ІКТ можна віднести: вміння моделювати тривимірні об'єкти на площині; розв'язувати задачі синтезу, аналізу та обробки плоских зображень; розробляти та оформлювати конструкторську документацію за допомогою сучасних графічних систем.

З метою підвищення якості знань доцільно використовувати такі методи і прийоми навчання, які створять умови для активізації та пізнавальної діяльності. Одним з таких методів є проблемне навчання. Воно направлене на таку організацію навчального процесу, при якому знання не даються в готовому виді студентам, вони повинні здобути їх в процесі самостійної пізнавальної діяльності в умовах проблемної ситуації.

Застосування наочності підвищує інтерес студентів до дисципліни, що вивчається, полегшує процес отримання знань, сприяє міцності засвоєння і зжиті формалізму в навчанні. Без застосування наочних посібників важко успішно розвивати просторові уявлення студентів. Тому, користуючись наочними посібниками, можна озброювати студентів конкретними уявленнями про геометричні форми і конструкції різних предметів, навчити проводити аналіз і синтез цих форм. Широке використання і правильне застосування наочних посібників розширює та поглиблює уявлення студентів про досліджувані питання, скорочує час на виклад матеріалу.

Значна кількість основних методичних інновацій в дисципліні «Інженерна та комп'ютерна графіка» пов'язана із застосуванням інтерактивних методів навчання. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти беруть участь в процесі пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Інтенсивне впровадження у практику роботи навчальних закладів нових джерел подання інформації, зокрема комп'ютерних медіасистем, дозволяє виділяти й розглядати відеометод як окремий метод навчання. Мультимедіа можна розглядати як ефективний засіб створення проблемних ситуацій на заняттях, зокрема заняттях інженерної та

комп'ютерної графіки. Зрозуміло, що кожна технологія і методика мають межі свого застосування, свої переваги та недоліки.

УДК 378.016:78

МУЗИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

*Михайленко О.В., викладач першої категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

У статті розкрито зміст і структуру музичних компетенцій студентів. Запропоновано чинники формування і розвитку музичних та творчих здібностей майбутніх фахівців на заняттях зі співів і музичної літератури та методики музичного виховання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності студентів до педагогічної практики

Як відомо з наукових досліджень, компетенція поєднує інтелектуальний і фізичний інструментарій певної діяльності. Компетентність вихователя поділяють на ключову, базову та спеціальну. Ключова компетентність необхідна для будь-якої професійної діяльності, вона пов'язана з успіхом особистості вирішувати професійні завдання з використанням інформації, комунікації та соціально-правових основ поведінки особистості в суспільстві. Базова компетентність відображає специфіку педагогічної діяльності, є необхідною для побудови професійної діяльності в контексті вимог до системи освіти на певному етапі розвитку суспільства. Спеціальна компетентність відображає специфіку конкретної або понад предметної сфери професійної діяльності. До спеціальної компетентності в діяльності вихователя ДНЗ відносять і музичну компетентність.

Отже, робота вихователя потребує компетентності в галузі музичного виховання, що містить у собі ряд професійних компетенцій, а саме: уміння впроваджувати сучасні педагогічні технології в організації різних видів музичної діяльності дошкільників на музичних заняттях та в групі, під час дозвілля; бути готовим до методичного забезпечення процесом музичного виховання; уміння здійснювати педагогічний контроль над розвитком музичних здібностей дошкільників; здатність складати навчальні плани, конспекти занять, сценарії, що містить у собі різноманітні види музичної діяльності дітей.

Одним із головних інструментів у роботі вихователя є його голос і мовлення. Можна не вміти гарно співати, не володіти музичною грамотою, технікою імпровізування, але якщо педагог уміє цікаво розповісти про почуття, що розкриває музика, передати своє захоплення

цим видом мистецтва, то він тим самим виконує орієнтувальну функцію. Основна її мета - формувати в дітей ставлення до музичного мистецтва як до культурної цінності. У межах інформаційної функції, вихователь повинен бути знайомим із методикою музичного виховання, володіти виконавськими навичками і вміннями в усіх видах музичної діяльності (спів, гра на дитячих музичних і шумових інструментах, рухи під музику), вміти організувати прослуховування музичних творів і провести музично-дидактичні ігри, брати активну участь і допомагати музичному керівнику проводити дозволя, свята й розваги. У контексті розвивальної функції вихователь, впроваджуючи індивідуально-диференційований підхід, застосовуючи музику на інших заняттях та будучи активним учасником музичних занять, повинен підтримувати інтерес дітей до музичної діяльності, активізувати самостійність і творчі прояви малюків, розвивати їх чуттєву сферу, образне мислення та мовлення; бути обізнаним із методами діагностики музичного розвитку дітей. Основною метою мобілізаційної функції є мотивування та сприяння бажанню дітей самостійно займатися музичною діяльністю, брати активну участь у музичних іграх, театральних виставах. Для цього вихователь повинен орієнтуватися в музичному матеріалі, вміти дібрати доступні дітям музичні твори, творчі завдання тощо.

Таким чином, на основі практичного досвіду музичної підготовки майбутніх вихователів, можна виділити умови, що ефективно сприяють формуванню їх музичної компетентності:

- 1) викладати предмети музичного циклу повинні кваліфіковані спеціалісти, які можуть поділитися своїм професійним досвідом;
- 2) надавати широкі і змістовні теоретичні знання, від яких можна «відштовхнутися» і продовжити самостійне опрацювання матеріалу;
- 3) збільшити практичні і лабораторні години, що надасть можливість усім закріпити теоретичні знання і застосувати їх практично;
- 4) широко залучати студентів до практичної театально-музичної діяльності (підготовка вистав для дитячої аудиторії);
- 5) збільшити години педагогічної практики у ДНЗ - майданчику для отримання діяльнісної компетентності;
- 6) налагодити тісні творчі стосунки з ДНЗ, що дасть змогу знайомитися з передовим педагогічним досвідом як вихователів, так і музичного керівника; дасть можливість роботодавцям вибрати серед студентів молоде покоління вихователів.

Список використаних джерел

1. Белікова О.А. Музично-педагогічні компетенції як основа формування вихователя нової формації / О. Белікова // Наук. вісник Мелітопольського держ. пед. ун-ту

2. Романюк І. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному навчальному закладі: навч.-метод, посібник / І.Романюк. — Х.: Мандрівець, 2013
3. Савченко Р.А. Теорія і методика формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників ДНЗ: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.02 / Савченко Р.А. — К., 2014
4. Чернявська М.В. Музична підготовка вихователя дошкільного закладу як компонент його професійної майстерності / М.В.Чернявська [Електроннийресурс]

УДК 378.016:78

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗОШ ТА ЗДО

*Осипова Т.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

Наданий матеріал буде корисний викладачам педагогічних коледжів при підготовці до лекційних занять. Робота містить стислий і доступний виклад впровадження технології «перевернутого навчання», що сприяє модернізації та реформуванню сучасної освіти

Тенденція індивідуальної особистісної орієнтації освітніх систем України впроваджується шляхом гуманізації та гуманітаризації — підтримка й розвиток особи, створення для неї умов опанування механізму самореалізації, реформування процесу підготовки педагогічних кадрів тощо. Важливе місце у зазначеному процесі належить підготовці майбутнього педагога до професійної самореалізації як одного з найважливіших засобів самоствердження в житті та основного критерію становлення його особистісної зрілості.

Видатні педагоги О. Апраксина, О. Горожанкіна та інші вважають, що музичне мистецтво є найбільш природним засобом самовиявлення людської сутності, в цьому полягає його людинотворча, гуманістична функція.

Л.Бела, О.Олексюк та інші доводять, що самореалізація музиканта сконцентрована у його виконавській інтерпретації музичного твору. У цьому контексті зрозумілим є те, що більшість дослідників з питань професійної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів у вирішенні виокремлених ними проблем зосереджують свій науковий інтерес на використанні у ролі “формуючого засобу” вдосконалення різних пластів спеціально-предметного потенціалу вчителя музики.

Таким чином, досліджуючи цю проблему, можна зробити висновок: педагогічний аспект теоретичних передумов підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації ґрунтується на концептуальних положеннях особистісно орієнтованого освітнього процесу, в якому вчитель – відповідальний суб’єкт співпраці та співтворчості з учнем. Вище зазначене сприяє розвитку професійної індивідуальності самого вчителя та сприяє взаєморозвитку учасників зазначеного процесу.

Професійна самореалізація вчителя – це одночасно характеристика його індивідуальності, цілісності особистості та рівня соціальної активності, що виявляється у педагогічній майстерності, педагогічній творчості та професійно-педагогічній культурі.

За О. Олексюк, нормативно-регулятивними механізмами творчої самореалізації майбутнього фахівця-музиканта є музично-естетичний тезаурус, естетичний смак, ідеал, ціннісні орієнтації та світоглядна установка.

На думку О. Музальова “...механізм творчої самореалізації майбутнього вчителя музики зумовлений такими дидактичними вимогами: оволодіння уміннями і навичками художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів, набуття індивідуального педагогічного досвіду; уміння творчо репродукувати гуманістичну сутність музичного мистецтва; розуміння ролі музичного виховання у системі загальноосвітньої школи (ЗОШ) і дошкільного навчального закладу (ДНЗ)”.

Велике значення в опануванні механізму самореалізації в процесі професійного становлення майбутніх музичних керівників та вчителів музичного мистецтва під час навчання у ВНЗ належить педагогічній практиці.

Під час проходження педагогічної практики студенти прагнуть до творчого вдосконалення змісту музично-естетичного виховання дошкільнят та школярів, збагачують репертуар музичних занять у ДНЗ та програму предмету “Музичне мистецтво” в ЗОШ творами з власного музично-виконавського досвіду, доцільно використовують методи активізації пізнавальної потреби дошкільнят та учнів, прагнуть втілити в педагогічному процесі принципи особистісно орієнтованого навчання й виховання. Навчально-виховна діяльність практикантів містить елементи особистісно орієнтованої педагогічної творчості, досягнення цілей особистісно-професійного саморозвитку гармонійно поєднується з розвитком усіх суб’єктів педагогічної взаємодії шляхом використання музичного мистецтва як засобу виявлення сутнісних сил людини та взаєморозвитку.

Отже, навчальний процес у вищих навчальних закладах спрямовано на формування у студентів не тільки професійних умінь та навичок, а й механізму майбутньої педагогічної самореалізації. Формування цього механізму майбутнього музичного керівника та вчителя

музичного мистецтва відбувається під час вивчення всіх предметів навчального плану та закріплюється в процесі проходження педагогічної практики.

Список використаних джерел

1. Горобець Т. В. Методичні засади організації практики студентів педагогічних коледжів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т.В.Горобець; Нац. пед. ун-т. ім. М.П.Драгоманова. – Київ, 2012
2. Горожанкіна О.Ю. Формування духовної культури студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.Ю.Горожанкіна; Нац. пед. ун-т. ім. М.П.Драгоманова. – Київ, 1999
3. Сегеда Н.А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.А.Сегеда. – Київ, 2002

УДК 378:007

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

*Роббіна Л.І., викладач-методист вищої категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

У статті висвітлено шляхи оптимізації та оновлення методів викладання предметів музично-теоретичного циклу для підвищення якості знань та активізації пізнавального інтересу сучасних студентів.

Загальновідомо, що компетентність – це здатність діяти на основі отриманих знань. Однією з ключових компетентностей вчителя музичного мистецтва є здатність інтегрувати набуті теоретичні знання у практичну виконавську сферу. Знання, отримані під час вивчення теорії музики, сольфеджіо, гармонії та ін., впливають на ефективність навчання гри на музичних інструментах, співу тощо, сприяють розвитку музичного мислення та динамізують процес формування професійних навичок майбутнього фахівця.

Теорія музики є константою, однак реалії сьогодення спонукають до пошуку нових форм та методів її опанування. Сучасні дослідники відмічають перспективи використання інформаційно-комп'ютерних технологій як таких, що сприяють осучасненню процесу навчання та його актуалізації для молодого покоління.

Використання мультимедійного обладнання у ході викладання теоретичних основ, а саме – проекційних екранів, проекторів, ноутбуків чи планшетів сприятиме більшій наочності, ефективності засвоєння матеріалу, а також заздалегідь розроблена презентація

дозволить оптимально використовувати час. Можливість варіативної подачі навчального матеріалу за допомогою комп'ютера дозволить педагогу легко і невимушено вирішувати численні методичні завдання в області формування та розвитку гармонічного слуху, образно-емоційного мислення та музично-слухових уявлень студентів.

Використання комп'ютерних технологій при вивченні музично-історичних дисциплін має різноманітні перспективи, але, в цілому, зводиться до трьох основних напрямків:

- 1) розширення різноманітності, всебічності та глибини уявлення викладачем і студентами досліджуваного матеріалу;
- 2) технічне забезпечення контролю успішності;
- 3) організація творчих форм роботи.

У окремих випадках може бути використане програмне забезпечення, що встановлюється на мобільних пристроях (телефонах, планшетах та ноутбуках) та відтворює фортепіанну клавіатуру. Застосування цих пристроїв при виконанні завдань з гармонії, з одного боку надає можливість перевірити гармонізацію мелодії чи басової лінії, програти задачу і ін. та, з іншого боку, урізноманітнює навчальний процес та відповідає рівню сучасного інформативного молодіжного середовища.

Якщо пристрій (смартфон, планшет) обладнаний навушниками, то всі студенти можуть застосовувати свої пристрої одночасно. У такому разі можливе використання аудіо-записів «Електронної збірки диктантів». Адже означений метод роботи дає можливість диференційованого запису різних музичних зразків одночасно декількома студентами, в залежності від рівня їх музично-теоретичної підготовки, відтак – створює підґрунтя до фактично індивідуального підходу в умовах групових занять.

За рахунок комп'ютерних технологій можна також прискорити не лише процес навчання, а й проведення контролю теоретичних знань студентів – через систему онлайн-тестування. Перевірка результатів може здійснюватись миттєво та вивільняти час на планування занять, скорочується термін виконання студентами самостійних індивідуальних робіт. Застосування електронного клавішного синтезатору на заняттях з дисципліни сольфеджіо сприяє розвитку тембрового мислення та дозволяє сформувати навички запису твору, який належить до сфери естрадної музики, розвиває вміння «занотовувати» його задля аранжування, відтворення, транспонування, тобто всього комплексу професійних завдань сучасного музиканта.

Блок музично-теоретичних дисциплін має вагоме значення у формуванні професійних компетентностей музикантів та повинен реалізовуватися відповідно до загальних сучасних тенденцій. Інформаційне поле, сучасні комп'ютерні технології та спеціальне програмне

забезпечення необхідно повнооб'ємно впроваджувати у навчальний процес сучасних мистецьких вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Горемичкін А.І. Основи музичної мови. Підручник-дослідження з методики викладання музично-теоретичних дисциплін в системі музично-педагогічної освіти. – Мелітополь, 2005
2. Зільберман Ю.А. Методи активізації уроку та самостійних занять з сольфеджіо за допомогою технічних засобів навчання / Ю.А.Зільберман // Методика викладання музично-теоретичних і музично-історичних предметів. – К.: Музична Україна, 1993
3. Шайхутдинова Д.И. Инновационный подход в преподавании музыкально-теоретических дисциплин (на материале музыкальной гимназии): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. – Уфа, 2004

УДК 316.614

ЕКОНОМІЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

*Гераськіна В.А., к. е.н., викладач вищої категорії
КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

У статті розглянуті основні підходи щодо розуміння процесу економічної соціалізації особистості, а також соціально-психологічні компоненти входження підлітка у світ економіки. Проаналізовано вплив сім'ї на формування економічних знань дитини.

Економіка будь-якого суспільства здатна функціонувати через суб'єктів економічних відносин, особистісні риси яких співпадали би з основними принципами економіки. Сьогодні найбільшого поширення і більш глибокого дослідження набула така модель соціалізації, як економіка. Економічна соціалізація стосується тих процесів, завдяки яким люди навчаються ефективно діяти в економічній сфері та стають суб'єктами економічних відносин.

В широкому розумінні економічну соціалізацію можна розглядати як процес входження молодшої людини в економічну сферу суспільства щодо формування у неї економічного мислення, що включає пізнання економічної сфери життєдіяльності, засвоєння економічних знань, набуття навичок економічної поведінки та її реалізацію [4].

Для розуміння безперервності економічного розвитку особистості важливим є розрізнення понять «економічна соціалізація» і «економічна соціалізованість». Останнє В.В. Москаленко визначає як відповідність людини соціально-економічним вимогам, які

пред'являються до даного вікового етапу, як наявність особистісних і соціально-психологічних передумов, які забезпечують нормативну поведінку [3].

Засновник політичної економії А. Сміт заклав підґрунтя для розвитку теорії економічної соціалізації індивіда, розробивши уявлення про «економічну людину» як егоїстичну, раціональну, схильну до обману [2].

Дослідження економічної соціалізації у вітчизняній психології розпочались лише в останні десятиліття (Г.М. Авер'янова, В.В. Москаленко, Н.А. Побірченко, А.Б. Фенько).

В західній психології історія дослідження проблем економічної соціалізації налічує вже декілька десятків років. А. Стосс, К. Данцігер, Р. Саттон, Г. Ферт, Г. Ягода у 50-ті роки минулого століття намагаються описати процес набуття дитиною економічних знань і рівня розуміння економічних відносин незважаючи на інші фактори.

Основним елементом в системі економічних цінностей людини є власність. Відношення власності відіграють важливу роль в розумінні сутності людини. Власність у всіх своїх формах знаходить прояв у грошах. Через посередництво грошей відбувається входження людини в економічну сферу суспільства. Саме тому гроші є важливим фактором економічної соціалізації на всіх вікових етапах її розвитку [1]. Базовим інститутом економічної соціалізації на етапі дошкільного дитинства виступає сім'я. Саме в сім'ї дитина отримує перші економічні знання, дізнається, для чого потрібні гроші, разом з батьками знайомиться з процесами купівлі-продажу, поняттями «магазин» та «ринок».

З метою виявлення соціально-психологічних типів сімейного економічного виховання як засобу економічної соціалізації було проведено інтернет-опитування студентами четвертого курсу дошкільного відділення серед батьків дітей старшого дошкільного віку. В опитуванні взяло участь 30 батьків. Результати інтернет-опитування дозволили виявити чотири соціально-психологічних типа батьків. Серед цих груп виділилася група батьків «орієнтованих на пізнання», які володіють професійними знаннями у галузі економіки. Вони рано починають давати своїм дітям кишенькові гроші. Результати цього опитування також показали, що в сім'ях існують різні форми економічної соціалізації: спрямована та стихійна.

З метою з'ясування позиції батьків щодо доцільності цілеспрямованої економічної соціалізації дітей старшого дошкільного віку та їх ролі в цьому процесі, було розроблено анкету та проведено анкетування батьків дошкільних закладів освіти м. Бахмут донецької області. Анкетування було проведено студентами 4 курсу дошкільного відділення. Питання анкети були поділені на 3 блока:

- перший блок стосувався таких даних: склад сім'ї, кількість дітей; наявність старших братів та сестер; вік, освіта та професія; рівень доходу сім'ї;

- другий блок питань з'ясовував думку батьків стосовно здійснення економічного виховання дітей старшого дошкільного віку та містив такі питання: «Чи здійснюють батьки покупки разом з дітьми? Чи дозволяють дитині старшого дошкільного віку самостійно здійснювати покупки товарів, що сподобалися?»;

- третій блок питань був спрямований на думку батьків щодо наявності у дитини старшого дошкільного віку кишенькових грошей. Наприклад, в цьому блоці були поставлені наступні питання: «Чи має дитина власні кишенькові гроші? Як вона їх отримує і яким чином розпоряджається ними?».

Висвітливо результати анкетування лише деяких блоків, так відповіді батьків показали, що 62% виступили за доцільність економічного виховання власних дітей, проте 8% опитаних вважають, що їх діти занадто малі для вивчення різних економічних процесів та явищ. Такі батьки є супротивниками економічного виховання своїх дітей. 56% респондентів переконані, що економічним вихованням повинні займатися дошкільні заклади освіти. Відповідно, 23% батьків не використовують жодного засобу економічного виховання, а 21% респондентів знають та застосовують методи економічного виховання. Більшість опитаних батьків (89%) здійснюють покупки разом з дитиною і завжди пояснюють причину вибору того чи іншого товару. Таке пояснення сприяє формуванню таких психолого-економічних якостей особистості як економічна ініціативність та раціональна заощадливість.

Одну з основних функцій на шляху економічної соціалізації старшого дошкільника є гроші. Аналізуючи дані дослідження можна сказати, що 62% дітей розуміють, що гроші задовольняють їх потреби, а 38% з них вважають, що без грошей неможливо прожити. Для моніторингу цих даних анкета містила питання щодо наявності у дитини старшого дошкільного віку кишенькових грошей, шляхів їх отримання та використання. Моніторинг показав, що одностайної думки батьків щодо вікового цензу отримання кишенькових грошей немає. 58% батьків стверджують, що їх дитина має власні гроші і 42% зазначають, що діти просять гроші на кишенькові витрати. Про джерела отримання таких грошей сказано, що більшість дітей (50%) отримує гроші у подарунок, на думку 42% батьків, видача кишенькових грошей має бути ініціативою з їхнього боку, а 8% вважають, що ініціатором має виступати сама дитина. Отримання грошей в якості винагороди або плати за послуги можуть шкідливо вплинути на формування моральних якостей дитини. З іншої сторони, отримання грошей за послуги в деякій мірі формує у дитини підприємливість.

Отже, в результаті вивчення впливу сім'ї на процес економічної соціалізації особистості можна зробити висновок про необхідність застосування цілеспрямованих форм економічної соціалізації особистості.

Список використаних джерел

1. Гальчинський А.С. Теорія грошей: навч.посіб. / А.С. Гальчинський. – К.: «Основа», 2015. – 411 с.
  2. Мазараки А.А. – Філософія грошей: монографія / А.А. Мазараки, В.В. Ілін. – К.: Київ.нац.торг.- економ. ун-т, 2016. – 719 с.
  3. Москаленко В. Сучасні напрямки досліджень в економічній психології / В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2014. — №3. – с. 3-21.
- Москаленко В. Методологічні засади дослідження економічної соціалізації особистості / В.В. Москаленко // Проблеми загальної та педагогічної психології. – К., 2016. – Т.8 – Вип.1. – с. 250-257.

УДК 378. 56. 345

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО В ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

*Коваленко О.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

Знайомство студентів з педагогічною спадщиною В.О. Сухомлинського - один з шляхів формування у студентів як екологічної культури, так і педагогічної компетенції. Саме екологічна освіта, спираючись на ідеї В.О.Сухомлинського, дає можливість сформувати у майбутніх педагогів ключові професійні компетенції, розкрити значення природи як частини культури, як універсальної цінності, оскільки допомагає проявити ціннісне ставлення до власного будинку на ім'я Земля взагалі і до найближчого навколишнього середовища. В роботі розкрито форми роботи зі студентами з застосуванням методів і творів великого педагога в екологічному вихованні дошкільників.

Сучасна освіта перебуває в постійному русі. Вона багатогранна і динамічна. Вимоги до виховання і навчання підростаючого покоління — це формування особистості з великої літери, особистості, яка вільно поводить себе в суспільному і природному просторі, тобто володіє загальними і професійними компетенціями. Сучасний вихователь повинен формувати у дітей ці загальні компетенції змалку. А для цього треба володіти ними в повному обсязі. Навчитися спілкуванню з дітьми, з природою допоможе педагогічний досвід видатних педагогів, серед яких почесне місце посідає В.О. Сухомлинський, 100-річчя якого було відзначене у вересні 2018 року.

На заняттях з «Основ природознавства і методики ознайомлення дітей з природою» майбутні вихователі знайомляться з педагогічною спадщиною видатного педагога

Василь Олександрович зазначав: «Краса природи відіграє велику роль у вихованні дитини. Вона виховує в душі здатність відчувати, сприймати тонкощі, відтінки речей, явищ, порухи серця». В. Сухомлинський був великим патріотом рідної землі, доброта і чуйне ставлення до природи окупиться з часом, бо ліси, зелені насадження називають легенями нашої планети. А коли хворі легені, то хвора планета, хворіють люди. Це В. Сухомлинський дуже добре зрозумів і тому так багато уваги приділяв екологічному вихованню своїх вихованців, проводячи цікаві уроки під блакитним небом.

Сухомлинський В.О. твердив, що середовище, яке оточує дитину – це передусім природа з її безмежним і невичерпним багатством явищ з величною дивовижною і мінливою красою.

І побачити це багатство, і відчувати цю красу повинен педагог. Тому на заняттях з «Основ природознавства з методикою ознайомлення з природою» широко використовуються ідеї В.О.Сухомлинського, його педагогічні та художні твори.

У творах В.О.Сухомлинського природа визначається як провідний фактор виховання. Він писав: «Багаторічний досвід навчально-виховної роботи переконує, що природа не тільки об'єкт пізнання, не тільки сфера активної діяльності наших вихованців, а й частина їх буття, взаємовідносин, всього ладу життя». На це звертається увага під час вивчення теми «Значення та завдання ознайомлення дошкільників з природою».

Вплив рідної природи кожен з нас в більшому або меншому ступені випробовує на собі і знає, що вона є джерелом перших конкретних знань і тих радісних переживань, що часто запам'ятовуються на все життя.

Ігри в лісі, на лузі, на березі річки; догляд і спостереження за тваринами і рослинами дає дітям багато радісних почуттів. Використовування методів безпосереднього ознайомлення з природою, на що звертав увагу видатний педагог, не тільки формує знання про природу, а й розвиває любов до свого краю, до рідної природи, це дозволяє дітям відчувати красу рідної природи, на це звертається увага під час вивчення теми «Методи і форми ознайомлення дітей з природою».

Вивчаючи цю тему, студенти знайомляться з перевагою екскурсій в природу перед заняттями, проведеними в межах дошкільного закладу «Уроки під сонцем», мають не тільки велике пізнавальне, а й морально ціннісне значення. Завдяки прогулянкам у природу дошкільники вправляються в моральній поведінці, залучаються до багатств духовної культури.

В ході вивчення теми «Експерсії та прогулянки в природу» студенти знайомляться з методикою проведення таких занять за В.О.Сухомлинським порівнюють їх з традиційними заняттями.

Ознайомлення з літературними творами В.О.Сухомлинського здійснюється в процесі самостійного вивчення теми «Словесні методи ознайомлення з природою». Студенти одержують завдання підібрати літературні твори, які в комплексі знайомлять дошкільників з навколишнім і одночасно показують дитині прекрасний світ природи.

Його «Триста сторінок книги природи» — школа, яку корисно пізнати дітям і дорослим. Тому творче надбання В.О.Сухомлинського викликає великий інтерес майбутніх вихователів.

Цей інтерес виявляється в більш глибокому вивченні педагогічних ідей В.О.Сухомлинського стосовно ознайомлення дошкільників з природою в науково-дослідницькій роботі. Студенти в курсових роботах досліджують вплив спадщини В.О.Сухомлинського на екологічне виховання дошкільників в сучасних умовах.

Так студенти 31-д групи Бабкіна К. і Макарович О. поставили за мету експериментальної роботи: довести виховне значення творчості В.О.Сухомлинського на формування екологічного світогляду старших дошкільників.

Експериментальна робота проводилася на базі дитячого закладу № 58 «Ясочка» м.Бахмут у старшій групі.

З експериментальною групою була проведена окрема робота з використанням творів В.О.Сухомлинського, а контрольна група працювала за стандартною програмою з ознайомлення з природою.

Експериментальна робота складалася з трьох етапів:

- I етап – діагностика рівня знань дошкільників про природу рідного краю.
- II етап – формування позитивного ставлення до природи рідного краю, формування екологічної культури.
- III етап – перевірка засвоєних знань.

Мета педагогічного експерименту здійснювалась в процесі роботи з дітьми з ознайомлення з природою рідного краю з застосування літературних творів В.О.Сухомлинського: казка «Дівчинка і ромашка», казка «Бджола і гарбузова квітка», казка «Дід Осінник », «Хлопчик і дзвоники» , «Зайчик і горобина», «Пелюстка і квітка» , «Сонце і сонечко», « Подорожник», «Золотий гребінець». Студенти творчо підійшли до роботи з дітьми. Виготовили наочний посібник «Хатинку казок В.О. Сухомлинського», який використовували. як на заняттях, так і в повсякденному житті. В педагогічному експерименті проводились різні види занять:

- заняття «Збережемо природу»;
- екскурсія в парк восени;
- читання казок В.О.Сухомлинського;
- бесіда за їх змістом;
- заняття «Казки Осені»;
- розвага «Прогулянка осіннім лісом»

Після проведення експерименту виявлено, що рівень знань дітей експериментальної групи покращився (зріс на 10%). А рівень знань в контрольній групі змінився незначно (3%). Мета експерименту була досягнута. Дійсно, творчість В.О.Сухомлинського має велике виховне значення у формуванні екологічної компетенції дошкільників.

Це свідчить про те, що ідеї, які втілював видатний педагог є актуальними і в наш час. Бо нині, як ніколи, важливого значення набуває виховання в дітях розуміння єдності природи, її краси, її гармонії.

Список використаних джерел

1. Бондар Л.С. Гуманістичне виховання школярів у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського, 2004
2. Плукар Г.О. Виховувати природою, виховувати красою, 2004
3. Ткачова Н.І. Ідеї В.О.Сухомлинського в контексті сучасної освіти, 2004
4. З.П.Плохій. Формуємо екологічну компетентність дошкільника, 2010

УДК 377.012:316.654

ГРОМАДСЬКА ДУМКА З ПИТАНЬ ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Чорна Н.М., викладач I категорії
(Чернівецький медичний коледж БДМУ, м. Чернівці)*

Проблеми освіти належать до найсуперечливіших і найскладніших не лише в педагогічній науці, але й в науці загалом. Мова йде про перспективи освіти як загальну парадигму організації і змісту всього того знання, яке через освіту ми передаємо студентам, про світоглядні цінності, які виховуються, зростають в процесі освітньо-виховної діяльності, визначеність духовного світу особистості, який формується в закладах вищої освіти і який визначає її особистісну позицію, роль і способи поведінки в суспільстві.

Підтримка громадської думки є важливою умовою успішного здійснення перетворень у галузі освіти. Тому, втілюючи в життя освітню політику, потрібно знати, як до неї ставляться широкі верстви населення, які проблеми бачать на шляху її реалізації, з чим погоджуються і

в чому сумніваються. Освіта традиційно користується в українському суспільстві великою довірою, поступово зростає і впевненість людей у правильності обраного нею на зорі державної незалежності України напряму розвитку. Доволі суперечливою нерідко є й сама громадська думка з питань освіти. Одні освітні реформи й інновації переважною більшістю населення схвалюються, інші ж, навпаки, сприймаються насторожено або й викликають спротив. Це пояснюється передусім недостатньою поінформованістю значної частини суспільства, нерозумінням системного характеру здійснюваних реформ.

Отже, постає нагальне завдання створення у сфері освіти дієвої системи вивчення та врахування громадської думки. При цьому врахування громадської думки поряд із певними корективами реформаторського курсу передбачає також її цілеспрямоване формування, вивільнення від наявних упереджень і віджилих стереотипів. Громадську думку, яка є концентрованим виявленням настроїв, почуттів, уявлень, поглядів і очікувань людей, можна порівняти з барометром, що відображає перебіг подій в усіх сферах суспільного життя, внутрішній і зовнішній політиці держави. Особливо гостро ця проблема постає в галузі освіти - як з огляду на потребу рішучого здійснення давно назрілих освітніх реформ, для чого слід заручитися підтримкою найширших верств населення, так і зважаючи на ту обставину, що освіта належить до сфер суспільного життя, які залишаються найбільш обійденими увагою таких традиційних інститутів відстеження та формування громадської думки, як провідні соціологічні центри і засоби масової інформації. Іншими словами, євроінтеграційні пріоритети у сфері освіти ще не стали визначальними як для суспільного загалу в цілому, так і суб'єктів освітньо-виховного процесу. Значення освіти в житті людини зростає, і тому вона не може обмежуватися лише періодом навчання. Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого цікавого феномену в суспільному житті, як безперервна освіта. Цей процес супроводжується пошуком нових форм і методів навчання, що сприяють правильному формуванню наукового світогляду, більш глибокому розумінню економічних, соціальних змін, що відбуваються. Але постає питання: чи все у нас робиться для того, аби переконати суспільство, що пора нарешті «будувати Європу вдома», по-справжньому боротися за виведення власної освіти на рівень європейських стандартів, а не відкладати ці завдання на невизначену перспективу?

Якщо розглядати можливу стратегію розвитку України в умовах глобалізації, можна твердити, що поряд з можливим ризиком, є реальний шанс нашій країні посісти гідне місце на новому етапі цивілізації, спираючись на науку, освіту та інноваційні технології.

Список використаних джерел

1. Балабанова Наталія. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України. - К.: Арістей, 2005.- 104 с.

2. Пушкіна, О. В. Право на освіту в системі культурних прав людини і громадянина в Україні / О.В. Пушкіна // Бюлетень Міністерства юстиції України : Наук. фахове вид. — К., 2007. — №12. — С. 16 - 26.

УДК 37.014.611

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА – ЗАПОРУКА ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАНЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

М.Г.Поляк, викладач II категорії

(КЗОЗ «Куп'янський медичний коледж ім. Марії Шкарлетової, м. м. Куп'янськ)

У статті проаналізовано літературні джерела з питань значення післядипломної освіти, важливості постійного навчання, підвищення кваліфікації та самовдосконалення молодших медичних працівників.

Вступ. В умовах розробки та реалізації в Україні концепції «освіти упродовж життя» набуває особливого значення система післядипломної освіти як окрема соціальна інституція.

Необхідність отримання післядипломної освіти молодшими медичними спеціалістами – медичними сестрами, фельдшерами, медичними статистиками, як правило, мотивується динамічними змінами професійної діяльності фахівця, і, як наслідок, потребою в набутті нових професійних знань, умінь та навичок.

В умовах європейської інтеграції та розвитку медична освіта характеризується системними змінами, що зумовлені: динамічними процесами у вітчизняній охороні здоров'я та соціальними, економічними, етичними, правовими особливостями діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я в Україні; сучасними вимогами до рівня якості у галузі освіти; масштабністю й темпами перетворення у світі у сфері накопичення, передачі, використання інформації з питань медичної науки і практики; інтенсифікацією міжнародного співробітництва у сфері медичної освіти.

Розвиток післядипломної освіти як компонента освіти упродовж життя розглядають у своїх працях Л. Кайдалова, В. Буренко, А. Кузьмінський, Н. Протасова, Л. Сігаєва, С. Сисоєва та ін. [1, 2, 3, 4].

Характерними ознаками прогресивних інновацій є: створення єдиних системи оцінювання, обмін знаннями, створення інтерактивних мереж, мобільність студентів, викладачів і фахівців охорони здоров'я; створенням нових форм навчального середовища, безперервного професійного розвитку лікарів, починаючи від засобів дистанційної освіти і закінчуючи повноцінними «віртуальними» освітніми комплексами.

З огляду на це, головним завданням професійної медсестринської освіти є підготовка кваліфікованих конкурентноспроможних кадрів з високим рівнем сформованості професійних знань, навичок і вмінь, творчого мислення, кращих людських якостей, національної свідомості.

Для надання висококваліфікованих медичних послуг в умовах підвищення стандартів якості життя та інтеграції в Європейський освітній та науковий простір, потребують кардинальних змін та нових підходів і напрямків підготовки медичних сестер на засадах високого професіоналізму, різнопланової компетентності, застосування на практиці знань, умінь та навичок з метою ефективного виконання медсестринських функцій та завдань.

Сучасна модель сестринської справи передбачає, що медична сестра – це фахівець з професійною освітою, який поділяє філософію сестринської справи, має право на працю і творчо здійснює сестринський процес.

Для надання кваліфікованої, безпечної сестринської допомоги необхідне безперервне підвищення професійної компетентності, що полягає у здатності медичної сестри систематично і постійно підвищувати та розширювати рівень знань, умінь і навичок, удосконалювати мислення й особистісні якості.

У нашому розумінні неперервний професійний розвиток медсестер - це процес їх постійного навчання, підготовки, підвищення кваліфікації і самовдосконалення, що починається після отримання медичної освіти та спеціалізації і триває впродовж усієї професійної діяльності спеціаліста.

Вирішення проблеми підвищення якості підготовки фахівців на сучасному етапі передбачає значне поліпшення навчальної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Результати аналізу наукових праць [5, 6, 7] дозволили зробити висновок, що серед завдань системи післядипломної освіти, що мають бути вирішеними, основними є:

- приведення обсягів та змісту перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у відповідність із поточними та перспективними потребами держави ;
- формування змісту навчання, виходячи з його цільового спрямування, посадових обов'язків фахівців, попередньо здобутої ними освіти, досвіду діяльності , індивідуальних інтересів і потреб громадян;
- застосування сучасних навчальних технологій, що передбачають диференціацію, індивідуалізацію навчання;
- розробка та постійне вдосконалення змісту післядипломної освіти ;
- забезпечення органічної єдності з системою підготовки фахівців шляхом урахування потреб ринку праці;
- оптимізація мережі навчальних закладів системи післядипломної освіти на засадах

поточного та стратегічного планування потреб у професійному навчанні фахівців.

Теоретичний аналіз показав, що підготовку молодших медичних спеціалістів в системі післядипломної освіти – підвищення кваліфікації можна вважати спрямованим на вдосконалення професійної діяльності фахівця, якщо в результаті досягаються наступні завдання: стимулювання професійного розвитку та збагачення знань, умінь та навиків через засвоєння сучасних методів медсестринського процесу на всіх етапах обстеження, діагностики та лікування та створення передумови й умов для безперервної самоосвіти.

Висновки. Добре налагоджена система післядипломної підготовки молодших медичних спеціалістів сприяє піднесенню медсестринської освіти до загальноєвропейських стандартів, що передбачає досягнення високого професіоналізму і вміння працювати в умовах ринкової економіки, забезпечуючи високий рівень надання медичної допомоги населенню. Зберегти напрацювання і постійно їх модернізувати можна лише за умови ефективної організації і проведення післядипломного навчання в системі охорони здоров'я, яка повинна вдосконалюватись із розвитком сестринської справи.

На наш погляд, досягнення цієї мети можливе лише за умов широкого застосування у навчальному процесі ефективних форм та методів навчання, підготовки викладацьких кадрів до роботи за умов впровадження освітніх інновацій в медичну освіту.

Список використаних джерел

1. Кайдалова Л.Г Модульна технологія навчання. Навчально-методичний посібник для викладачів та студентів вищих навчальних закладів. / Л.Г. Кайдалова., З. М. Мнушко. – Х.: – Видавництво НФАУ «Золоті сторінки» 2002. – С. 30-31.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 486 с.
3. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, О. І. Кульчинський, А. Є. Сігаєва, Я. В. Цехмістер та інш. // За ред. С. О. Сисоєвої – К. : ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
4. Паласюк Г.Б. Деякі аспекти підготовки медичних сестер у контексті неперервної освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto.
5. Новосьолова Н. Ф. Проблема якості медичної освіти у Європейському освітньому просторі // Медсестринство. – 2007. – № 1. – С. 16-20 с.
6. Мазур П. Є., Горошко Є.Л. Особливості організації післядипломної підготовки молодших спеціалістів з медичною освітою / П. Є. Мазур, Є.Л. Горошко // Вища освіта в медсестринстві : Проблеми та перспективи. – С. 4-85.
7. Шатило В.Й. Роль і місце медичної сестри з вищою освітою в удосконаленні системи підготовки кадрів і покращенні якості медичної допомоги / В.Й. Шатило //

Всеукраїнська науково-практична конференція «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», приурочена до 135-ї річниці заснування Житомирського інституту медсестринства / За ред. В.Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2010. – С. 14-16.

УДК 378.091.39

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Дереповська О. С., студентка

*Керівник: Позігун С.М., викладач вищої категорії, старший викладач
(КЗОЗ «Куп'янський медичний коледж ім. Марії Шкарлетової, м. м. Куп'янськ)*

Реформування вітчизняної освіти є одним з першочергових завдань. Згідно з проектом Концепції розвитку освіти до 2025 року, результатом реформи має бути всеосяжна трансформація освітнього сектора.

Професійна спрямованість навчання є дуже важливою. Причому зміст освіти повинен бути узгоджений з новими професійними стандартами та ліквідовані існуючі протиріччя в системі природничі науки – медицина. Розв'язання завдань щодо підготовки фахівців, які відповідають вимогам сьогодення, безпосередньо залежить від змісту та організації навчально-виховного процесу, оскільки саме в його перебігу проходить професійне становлення особистості. Засобом визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає *контроль* як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень студентів.

Контроль має відповідати певним вимогам і бути об'єктивним, систематичним, освітнім, діагностичним, виховним, формуючим, керівним, розвивальним, оцінювальним, усебічним, а також охоплювати всі ланки навчального процесу й сприяти його розвитку та удосконаленню з подальшим обговоренням результатів з викладачем.

Кожна з форм контролю має особливості й залежить від мети, змісту та характеру навчання.

Усне опитування допомагає контролювати не лише знання, а й вербальні вміння, сприяє виправленню мовних помилок. Відтворення студентом раніше вивченого матеріалу сприяє кращому запам'ятовуванню, активному використанню наукових понять, що неможливо без достатнього застосування їх у мові. Усне опитування може бути індивідуальним і фронтальним. За фронтального опитування студенти відповідають з місця, доповнюючи один одного. Частковим випадком фронтального опитування є групове опитування, коли опитується 5-6 осіб одночасно. Індивідуальне опитування здійснюється у

процесі проведення співбесіди під час лабораторних робіт, семінарських занять, при вирішуванні задач біля дошки, під час захисту рефератів, курсових і дипломних робіт.

Запитання для усної перевірки знань поділяють на основні, додаткові і допоміжні. Основні запитання передбачають самостійну розгорнуту відповідь (наприклад, запитання щодо змісту лабораторного заняття). Додаткові - спрямовані на уточнення того, як студент розуміє певне питання, формулювання, формулу та ін. Допоміжні запитання мають на меті виправлення помилок та неточностей, якщо такі мали місце у відповіді студента. Усі запитання викладача мають бути логічними, чіткими, зрозумілими і посилюючими, а їх сукупність - послідовною і системною.

Письмовий контроль можна здійснювати у вигляді диктантів, відповідей на запитання, розв'язання задач, виконання вправ, тестових завдань, лабораторних робіт, графічних робіт, написання рефератів, доповідей тощо. Письмові роботи допомагають за короткий час з'ясувати рівень засвоєння матеріалу у великої кількості студентів. Результати письмових робіт зберігаються, і тому можна з'ясувати деталі і неточності у відповідях та діагностувати їх причини. Але при письмовому опитуванні слід виключити можливість списування. Письмові роботи також потребують великої кількості часу для перевірки, і оскільки викладачі не завжди вимагають правильної орфографії, то є ризик зниження грамотності студентів.

У деяких випадках можна організувати комбіноване (ущільнене) опитування, за якого викладач одночасно запрошує до відповіді декількох студентів, один з яких відповідає усно, один - два готуються до відповіді біля дошки, інші - виконують індивідуальні письмові завдання на місцях.

Програмований контроль здійснюється за допомогою перфокарт, посібників з друкованою основою, комп'ютерних програм.

Практичний контроль - контроль, за якого виявляються вміння і навички студентів, набуті під час практичної діяльності (проведення дослідів, лабораторних експериментів, проходження різних видів виробничої практики). Така перевірка дає змогу виявити, на якому рівні студент засвоїв теоретичні основи цих дій.

Тестовий контроль (від англ. test - випробування, іспит) все ширше використовується для визначення рівня сформованості знань і вмінь з навчальної дисципліни. Такий вид передбачає однакові вимоги до усіх студентів, допомагає уникати надмірних хвилювань, надає можливості ефективніше використовувати час, стимулює студентів до самоконтролю. Однак тестування краще використовувати для виявлення знання фактів, а для визначення вмінь творчо використовувати набуті знання - більш ефективними є інші методи контролю.

Дидактичний (педагогічний) тест - система завдань специфічної форми, певного змісту, що дозволяє якісно оцінити і виміряти рівень знань, умінь і навичок студентів. Тест має містити достатню кількість тестових завдань. Тести можуть бути:

- короткими (10-20 завдань);
- середніми (до 300 завдань);
- довгими (більш як 300 завдань).

Оптимальна кількість - 40-60 завдань. Складання тестів передбачає таку послідовність дій:

1. Визначення мети тестування.
2. Структурування навчального матеріалу.
3. Вибір оптимальної форми тестових завдань.
4. Визначення методики оцінювання.
5. Складання тестових завдань та їх апробація.
6. Визначення якості тесту.
7. Організація тестування.

Існує декілька форм тестових завдань:

Закрита форма - коли студентам пропонується декілька готових відповідей, що мають правдоподібний зміст, але тільки одна (декілька) з них є правильною. Відповідей може бути 2, 5 та більше. Завдання закритої форми будуються у вигляді стверджувального речення, тобто висловлювання, правильного чи неправильного. Це речення має бути завершеним, коротким, чітким і ясним. Зрозумілість завдання повинна бути абсолютною. Завдання в тесті позначається послідовною цифровою нумерацією, відповіді можуть позначатися цифрами або літерами. До кожної групи завдань подаються інструкції.

Час тестування має бути регламентованим з урахуванням потреби 1-1,5 хв. для відповіді на кожне запитання

Завдання відкритої форми - такі завдання, відповіді до яких не додаються. Студенти повинні відповідати, висловлюючи власну думку та відношення до проблеми.

За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі, розрізняють: *попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль*.

Для студента вищої школи великого значення набувають вміння самоконтролю. Самоконтроль, самоаналіз і самооцінка формують критичність мислення, адекватну самооцінку, позитивно впливає на розвиток здібностей рефлексії. Для самоконтролю студенти можуть використовувати: тестування, перевірку знань за допомогою комп'ютера, авторецензування, виконання контрольних завдань

Висновки. При опануванні навчальної програми певної дисципліни варто поєднувати комплекс методів і форм контролю навчальних досягнень студентів (усне опитування, письмовий контроль, графічна перевірка, тестовий контроль знань, практичне володіння навичками). І головне пам'ятати, що саме ефективний контроль знань та вмінь студентів може бути рушійною силою вдосконалення навчального процесу, самокритичного ставлення педагога до свого рівня професіоналізму. Завдання викладача – вміти використовувати різні види і форми контролю для поліпшення якості знань студентів і вдосконалення особистої наукової, методичної, організаційної складових професіоналізму. Тільки якісні матеріали для контролю можуть забезпечити потрібну ефективність педагогічної діяльності викладача.

Список використаних джерел

1. Васюк О. Організація контролю навчання студентів / О. Васюк, Н. Майданюк. - К: Вісник книжкової палати, 2009. — 50 с.
2. Виговська С.В. Педагогіка вищої школи: Метод. рекомендації - К.: Природничо-гуманітарний ННІ Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2011. - 164 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. - К.: Знання, 2005. - 486 с.
4. Методологія наукових досліджень і методика викладання облікових дисциплін: ОКЛ - Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2012. — 106 с.

УДК 336.22

АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Мозгова М.М., викладач-методист, викладач вищої категорії

Горовенко О.О., викладач-методист, викладач вищої категорії

(КЗОЗ «Куп'янський медичний коледж ім. Марії Шкарлетової, м. м. Куп'янськ)

Підготовка студентів із високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи, повинна стати одним із головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально – економічних проблем сучасної України.

Безсумнівно, що в процесі навчання треба забезпечити не тільки набуття відповідних знань з екології та вміння обґрунтовувати свої світоглядні позиції у сфері екології, а й активне і повсякчасне використання їх у професійній діяльності, повсякденному житті та побуті. Тому весь час матеріал має добиратись і пропонуватись до вивчення таким чином, аби в результаті його опрацювання студенти змогли усвідомити що: виключити вплив

людини на довкілля неможливо, тому проблеми природного середовища необхідно розглядати в єдності із соціально-економічними процесами; для виживання людству необхідно прийняти нову модель розвитку, змінити спосіб своєї життєдіяльності, провести кардинальні зміни в різних сферах: економіці, культурі, політиці; для забезпечення стійкого розвитку необхідно змінити економіку в цілому, демографічну політику, переглянути багато цінностей і відмовитись від споживацького ставлення до навколишнього середовища;

Створення єдиної безперервної системи екологічної освіти у ході навчання в медичних навчальних закладах передбачає: запровадження у діяльність навчальних закладів елементів освіти в області природоохоронної діяльності; використання як обов'язкових, такі факультативних занять з питань екологічного виховання; розробку методичних посібників, методичних рекомендацій, навчально-дидактичних матеріалів, підручників, науково-популярних видань, що розкривають зміст, сучасні форми та методи екологічної освіти і виховання; розвиток міждисциплінарних підходів до післядипломної підготовки з питань раціонального природокористування.

Навчальним планом коледжу передбачено обов'язкове вивчення курсу «Основи екології та профілактичної медицини» обсягом 81 год., на всіх відділеннях. Програмою передбачено визначення основних екологічних понять, процесів взаємодії людини з навколишнім середовищем, складних проблем охорони навколишнього середовища та здоров'я населення, закономірностей розвитку екозалежних захворювань, методів прогнозування захворювань, оздоровчо-реабілітаційних заходів щодо здоров'я населення на екологічно небезпечних територіях, завдань санітарної служби в забезпеченні екологічної безпеки населення.

Обсяги вивчення предмета повинні забезпечити вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальностей «Лікувальна справа», «Сестринська справа», «Акушерська справа», а саме: свідомо, з розумінням справи ставитися до виконання своїх службових обов'язків щодо забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у лікувально-профілактичних закладах, дитячих установах, гуртожитках, житлі пацієнтів тощо. Здійснювати серед різних верств населення на дільниці заходи, спрямовані на зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, профілактику захворюваності, продовження активної життєдіяльності людини.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

– елементи санітарного законодавства України, на базі яких здійснюється професійна діяльність фельдшера;

– екологічну ситуацію в Україні, на території проживання й обслуговування та проблеми здоров'я населення, основні поняття медичної екології, її значення для

профілактичної й клінічної медицини;

- трактування основних понять про біосферу, про чинники навколишнього середовища (фізичні, хімічні, біологічні, психологічні);

- вплив соціальних та природних чинників на здоров'я людини й сучасні проблеми екології, у тому числі екології людини та соціоекології;

- розуміти зв'язок між можливим негативним впливом навколишнього середовища та виникненням захворювань;

- основні гігієнічні вимоги та заходи, за допомогою яких досягається оптимізація середовища, що оточує людину;

- основні напрями профілактики захворювань, пов'язаних із негативним впливом чинників навколишнього середовища на здоров'я людини;

- заходи щодо профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій, СНІДу;

- основи особистої гігієни;

- гігієну праці медичних працівників.

Екологічна освіта і виховання повинні орієнтуватись на активну взаємодію людини з природою, побудовану на науковій основі, на оцінюванні людини як частини природи. Екологічні знання, доповненні ціннісними орієнтаціями, повинні стати основою екологічної культури і екологічного мислення. Вони мають сприяти усвідомленню цінностей, допомагати вирішенню комплексних екологічних проблем, що стоять перед людством, забезпечити комфортність його проживання у майбутнього, зберегти та примножити унікальну різноманітність всієї біоти і зокрема рослинного та тваринного світу.

Екологічне виховання треба проводити і на інших заняттях. Наприклад, якщо це з хімії, то слід звернути увагу на вираз «кислотні дощі» та пояснити його походження. З водяною парою, яка завжди присутня в повітрі, деякі гази, що є кислотними оксидами, утворюють кислоти. Подібне явище спостерігається і при виробництві сульфатної та деяких інших кислот. З цього приводу слід підкреслити важливість проектування не лише досконалих очисних споруд, а створення безвідходного виробництва в хімічній промисловості.

На заняттях з фізики треба звернути увагу, що негативний вплив на біосферу здійснюють електромагнітні поля (ЕМП) техногенного походження. До них відносяться телевізійні та радіолокаційні станції, побутове обладнання – мікрохвильові печі, стільникові телефони, телевізори і т.д. Хоча численними дослідженнями доказана біологічна активність магнітних полів, однак, питання про шкідливість біологічної дії магнітного поля залишається предметом дискусій.

Відомо, що учні та студенти широко користуються стільниковими телефонами і часто ведуть тривалі розмови. В стільниковому бізнесі обертаються великі гроші і це змушує зацікавлені корпорації спонсорувати одержання зручної для них відповіді на питання про шкідливість таких телефонів. В багатьох країнах, наприклад, у Великобританії, міністерство освіти рекомендує заборонити користування мобільними телефонами дітям до 16 років, оскільки випромінювання таких телефонів найбільше впливає якраз на дітей. Безперечно, ніякі залякування не призведуть до того, що люди перестануть користуватися мобільним зв'язком, це просто нереально в умовах науково-технічного прогресу. Однак, слід застерігати від надмірної тривалості розмов.

Екологічне виховання студентів доцільно також проводити під час виховних заходів серед яких, наприклад, предметні тижні. Так у рамках тижня природничо-наукової підготовки для студентів було організовано екологічний лекторій: «Здоровий спосіб життя – це модно». Найбільш цікавими визнані доповіді-презентації «Профілактика алкоголізму, наркоманії, тютюнопаління», «Нераціональне харчування», «Загартовування», «Особиста гігієна» та «Гігієнічні вимоги до взуття».

На базі коледжу, за участі провізора вищої категорії Натанзона Д.І., було створено Музей лікарських рослин. Для проведення екскурсій підготовлений збірник «Цикл екскурсій до музею лікарських рослин Куп'янського медичного коледжу ім. Марії Шкарлетової» у якому зібраний цікавий матеріал відповідно віковому та інтелектуальному рівню екскурсантів – як для студентів різних курсів, так і для школярів молодшого і середнього шкільного віку. Екскурсії можуть ознайомити відвідувачів з лікарськими рослинами, правилами їх збирання та зберігання; дати поняття про отруйні рослини, навчити розрізняти їх, попередити випадки отруєння ними. Школярам молодшого та середнього шкільного віку буде цікаво почути легенди та казки про лікарські рослини.

Екскурсії та заняття на базі музею дають змогу не лише доповнити та розширити знання учнів та студентів, які вони отримують на уроках, але і пропагувати валеологічні знання про користь і застосування лікарських трав. Знайомство з природоохоронними територіями нашого району та з представниками рослинного світу, які занесені до Червоної книги і є рідкісними рослинами, допоможе виховувати любов до рідного нашого краю, любов і повагу один до одного та до всього прекрасного.

Екологічна освіта не повинна зупинятися на стадії простої поінформованості, а повинна виходити на складні й вічно проблематичні процеси виховання, цілеспрямованого формування особистості. Очевидно, що цей шлях не є простим. Багато чого залежить від доступності та якості екологічної інформації, способів її подачі та спрямування. Для формування належного рівня екологічної свідомості є принципово важливим навчитися

мислити людині з урахуванням її генетичного зв'язку зі світом. Екологія є чимось значно більшим, ніж дисципліна, це гарантія адекватного розвитку і соціалізації, а не лише просто певного об'єму знань.

Список використаних джерел

1. Про концепцію екологічної освіти в Україні, Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України", №7, квітень, 2002 р.
2. Петрук В.Г. Основи екології. – Вінниця: ВНТУ, 2007– 133с.
3. Лук'янова Л.Б. Методологічні засади створення системи екологічної освіти // Неперервна професійна освіта: теорія і практика – 2005. – Вип. 2. – с. 8 – 16.
4. <https://sites.google.com/site/ekologiaipo/system/app/pages/sitemap/hierarchy>

УДК 658:310.3

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИРОБНИЦТВА

Грицай Т.М. , викладач вищої категорії

(Дніпровський технікум зварювання та електроніки ім. Є.О Патона, м. Дніпро)

Виробнича практика студентів відділення «Зварювальне виробництво » на підприємствах м. Дніпро та області дає можливість майбутнім спеціалістам підготуватись до самостійного виконання обов'язків на першій посаді, де вони працюватимуть. Внесок молодих спеціалістів у практичну діяльність підприємств, установ, організацій галузі прямо залежить від їхньої підготовленості до роботи, теоретичного кругозору й практичних навичок, отриманих в майстернях технікуму.

Базою практики є підприємство будь-якої форми власності. Це такі, як ЗМК «Укрсталь Дніпро»; ТОВ «Дніпропетровський завод бурового обладнання», ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»; ДП ВО «ПМЗ ім. О.М. Макарова»; ПрАТ «Фрегат», які забезпечують виконання студентами технікуму програми практики. Практика проводиться на підставі договорів на її проведення, а їх тривалість визначається як на період конкретного виду практики, так і на більш тривалий термін.

Студент отримує можливість остаточно переконатися в правильності зробленого ним вибору. Під час проходження практики керівництво підприємства дає можливість перевірити студенту свій професіоналізм. Звичайно, особливо важливих і відповідальних завдань молодий фахівець не отримає, але він працює рядовим виконавцем і бере участь у вирішенні загальних виробничих завдань.

Студенти відділення під час роботи на виробництві отримують можливість вивчити реальні ситуації та перевірити свої вміння і навички. Самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи правильність своїх висновків перед керівником практики. Майбутній спеціаліст навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

Узагальнення практичних результатів виробничих практик відбувається під час проведення звітних конференцій, які кожен рік організовуються на відділенні. Таким чином студенти діляться цікавими доповідями про проходження практики, готують презентації за допомогою яких доносять до присутніх свої враження та демонструють свій внесок в діяльність того чи іншого підприємства.

Мій внесок в роботу в компанії

За свій час проходження на заводі я зварював багато різних деталей, в основному це були «Тяги», але потім, я зварював труби Ø 219. Мої деталі навіть були на виставці AGROEXPO 2018 (за допомогою моїх деталей збиралася виставочна дощувальна машина, 1 проліт)

**Робочий цех моєї
практики**

В основному у своїх виступах студенти повідомляють, що практика допомогла їм зрозуміти, як багато в роботі зварника залежить від того, наскільки ґрунтовно він засвоїв теоретичні знання і практичні навички в стінах технікуму.

Аналізуючи знання і досвід, отримані в період проходження практики, враховуючи специфіку роботи зварника, більшість студентів нашого відділення роблять висновок, що не помилилися з вибором майбутньої професії, адже відчули, наскільки вона є потрібною.

УДК 37574

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАДАЧ

Очкаленко Н. О., викладач вищої категорії

Ходарева О. А., викладач I категорії

*(Новокаховський політехнічний коледж
Одеського національного політехнічного університету, м. Нова Каховка)*

Анотація. В статі розглянуті питання формування екологічної свідомості студентів шляхом розв'язання екологічних задач.

Проблема екології стосується кожної людини. Мова йде не про те, щоб змінити життя, а щоб його врятувати. Безперечно, вирішальна роль у розвитку суспільства майбутнього й гармонізації відносин між людиною і природою належить сучасній молоді. Систематичне проведення екологічних заходів, особистий приклад екологічної культури, безпосередня участь студентів у розв'язанні посильних екологічних проблем; розкриття, вивчення та шляхи подолання екологічних проблем під час розв'язання задач з екологічним змістом на заняттях хімії, фізики та екології забезпечує формування екологічного мислення і, як наслідок, становлення екологічної культури. У пошуках відповіді на питання задачі студент стає причетним до проблем захисту природи, отримує реальні можливості використати набуті знання в житті. Наведемо приклади різних типів задач екологічного змісту:

Тема. Повітря та його склад. Охорона повітря від забруднень.

Задача 1. Порівняйте в екологічному відношенні кабінети хімії і фізики нашого коледжу. (Об'єм повітря кожного кабінету дорівнює 500 м^3 .) Визначте масу Карбону в повітрі кабінетів, враховуючи, що вміст вуглекислого газу в повітрі кабінету хімії - 0,06 %, а в кабінеті фізики - 0,02 %. Як це пояснити?

Тема. Розчини.

Задача 2. Херсонська ТЕС за одну добу використовує 220 т кам'яного вугілля, яке містить у середньому 0,5 % сірки. Яка кількість сульфатної кислоти утворюється в результаті взаємодії з дощовими опадами за одну добу? SO_2 поширюється на великі відстані (понад 1000 км). Чи може бути такий кислотний дощ у м. Херсоні?

Тема. Нітроген. Сполуки Нітрогену. Нітрати.

Задача 3. Добова доза нітратів для дорослого - 325 мг. У воді ГДК складає 40 мг/л. Норма питної води складає 1,5 - 2,0 л. Яку кількість нітратів уживає доросла людина з водою та їжею? До чого може призвести надлишок нітратів у продуктах харчування? Як можна зменшити кількість нітратів у овочах?

Тема. Значення хімії у розв'язуванні енергетичної проблеми.

Задача 4. Побутове сміття виділяє газ, макрокомпонентами якого є метан (40-70 %) і карбон(IV) оксид (30-60 %). Яка кількість теплоти виділиться в разі спалювання 5 т сміття, що містить 60 % метану, якщо під час згорання 1 моль метану виділяється 860 кДж теплоти? Поясніть, чи можна будувати електростанції на звалищах побутових відходів?

Розв'язання таких задач формує уявлення про реальні процеси в навколишньому середовищі, визначає розумну поведінку людини, можливість усвідомленого вибору правильних дій стосовно довкілля.

Джерела інформації:

1 Богданова Л.Є. Екологічне виховання на уроках хімії/ Л.Є. Богданова. –Х.: В.Г. «Основа», 2004. – 96 с.

2 Буринська Н.М. Досвід формування екологічної свідомості в учнів // Біологія і хімія в школі. – 2008. -№1.-с.43-45.

3.Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екології: Підручник.-К.: Либідь,2004.

УДК 378

СПЕЦИФІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Єлісєєва Л.С. викладач I категорії

(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)

Входження України у світовий освітній простір зумовлює приведення освітніх стандартів у відповідність до норм світового співтовариства. Тому у сучасних умовах освіта є одним із найважливіших факторів, що забезпечують економічний розвиток України.

Особливості навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі потребують від викладача єдності педагогічних знань та педагогічної дії в тому числі й інноваційної. Основна ціль методичної підготовки – не самі собою теоретичні знання, а знання як інструмент побудови ефективної педагогічної взаємодії в різноманітних умовах, які постійно змінюються [1].

Педагогічна діяльність не може ґрунтуватись на стереотипах, бо вона не відбувається в стандартних умовах, а, навпаки, пов'язана з виникненням нестандартних, неочікуваних ситуацій, в яких дії неможливо запрограмувати або передбачити заздалегідь. Кожний її елемент вимагає нестандартного підходу.

Своєрідність педагогічної діяльності полягає в тому, що вона вимагає гнучкості, постійних переглядів застарілих поглядів, оновлення і творчого вдосконалення. Тому проблема професійного самовдосконалення та самовиховання викладача також є однією з актуальних проблем методики викладання [2].

З педагогічної літератури ми вже знаємо, що для успішного виконання своїх функцій викладач має бути організатором, оратором, аналітиком, психологом, висококомпетентним фахівцем у своїй галузі, ерудитом в інших галузях знань та мати талант й природні здібності. Від нього вимагаються великі розумові, фізичні, часові й емоційно-вольові затрати. Вмілий педагог – це перш за все вмілий мотиватор. Він повинен створити таку педагогічну систему навчання, за якої бажання студентів працювати творчо будуть їхнім природним бажанням. Поряд з тим до найважливіших якостей викладача, що сприяють успішному виконанню ним своїх функцій, належить педагогічна комунікативність. Також педагоги всіх рівнів, а передусім педагоги вищої школи, мають формувати в собі почуття інтелігентності.

Чільним модулем педагогічної майстерності відповідно є професійні знання. Студенти високо цінують викладача, який володіє глибокими знаннями зі свого фаху, виявляє обізнаність зі спорідненими дисциплінами, відзначається науковою ерудованістю. Це вимагає від нього щоденної наполегливої праці над собою, накопичення і систематизації нових наукових знань. На цьому шляху кожного викладача підстерігає чимало труднощів: брак часу, великий обсяг інформації, віддаленість її від місця праці. Зрештою, й економічні чинники не завжди дають можливість бажане наблизити до реального. Добрим помічником педагогові у цій справі може стати використання комп'ютерної техніки. Адже сьогодні, все більшого поширення в Україні набуває дистанційна освіта, як форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [1].

Таким чином, пошукова діяльність сучасного викладача має бути зорієнтована лише на ті інновації, які є прогресивними, не завдають шкоди й відкривають нові можливості в

розвитку студентів. Саме таких позицій потрібно дотримуватись при застосуванні інноваційних технологій в процесі викладання навчальних дисциплін у вищому навчальному закладі, вважаючи, що однією з найважливіших ознак викладача вищої школи є відкритість новому й здатність до прогресивних змін.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник /І.М.Дичківська – К.:Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Перспективні освітні технології: науково-методичний посібник/За ред. Т.С.Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.

УДК 37574

ПОСТАНОВКА І РОЗВ'ЯЗАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАДАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Ходарева О. А., викладач I категорії,

Очкаленко Н. О., викладач вищої категорії.

(Новокаховський політехнічний коледж

Одеського національного політехнічного університету, м. Нова Каховка)

Анотація. В статі розглянуті питання формування екологічної свідомості студентів шляхом розв'язування екологічних задач.

Перед сучасним людством постає багато екологічних проблем: Формування екологічної компетентності студентів є однією з найважливіших задач сучасної освіти.

Завданнями при вивченні природничих усвідомлення і прогнозування небезпечних екологічних наслідків пов'язаних з досягненнями природничих наук. При вивченні природничих наук важливо формувати гуманістичні, санітарно-гігієнічні, естетичні мотиви природоохоронної діяльності. Основними мотиваціями постановки та пошуку шляхів розв'язання екологічних задач є пізнавальні мотиви охорони природи, санітарно-гігієнічні мотиви.

На заняттях пропонуємо для розв'язування задачі на екологічну тематику. У пошуках відповіді на питання задачі студент стає причетним до проблем захисту природи, отримує реальні можливості використати набуті знання в житті.

Екологічна інформація має висвітлювати такі основні проблеми: забруднення навколишнього середовища; пошуків захисту навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів, використання нетрадиційних джерел енергії.

Приклади різних типів задач екологічного змісту, такі як:

Які заходи ви можете здійснити для збереження питної води, забруднення атмосфери аерозолями, збереження енергоресурсів?

Студенти в процесі вивчення природничих наук самі пропонують задачі екологічного змісту та методи і шляхи їх розв'язання.

. Важливо сформувати у студентів екологічну компетентність стосовно поводження з джерелами електромагнітних випромінювання, слід виділити питання впливу мобільного телефону та комп'ютера на організм людини та правила найбільш безпечного користування ними. Основні питання:

1. Які фізіологічні й функціональні порушення відбуваються в тілі людини під впливом електромагнітного випромінювання?

2. Як максимально захиститись від шкідливого впливу випромінювання спричиненого мобільним телефоном та іншими технічними засобами?

Ми пропонуємо для розв'язування задачі екологічного змісту, спонукаючи молодих людей замислитись над сучасними проблемами екології, переконати в необхідності бережливого ставлення до природи, її ресурсів, адже без екологічних знань неможливе майбутнє нашої планети.

Список використаних джерел

- 1 Дьоміна І. О. . Задоянний В. А. . Костик С. І. . Програма інтегрованого курсу «Природничі науки» для 10-11 класів. – Київ, 2017
2. Гузеев В.В. Образовательная технология: от приема до философии. – М.: 1996.
- 3 Перельман Я. И. Занимательная фізика. – М. „Наука”, 1965.
- 4 Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К.
- 5 В. Д. Шарко. Екологічне вихованн учнів під час вивчення фізики – Київ: „Рад. шк.”

УДК 378.147:811.11

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ » У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Сінькова Н. О., викладач вищої категорії
(ВСП Рівненського коледжу НУБіП України, м. Рівне)*

Невід'ємною складовою професійної підготовки спеціалістів різного профілю є вивчення іноземної мови, яка є важливою частиною сучасного ритму життя. Це також запорука майбутньої вдалої кар'єри студентів.

Важливість володіння іноземними мовами для сучасного студента, який здобуває нефілологічний фах, зокрема у аграрному навчальному закладі, на сьогодні не викликає жодних сумнівів. Важливим напрямом покращення рівня викладання, удосконалення навчального процесу іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі є використання різноманітних методик, зокрема тих що базуються на сучасних інформаційних технологіях, використання інноваційних підходів до викладання, нових навчальних засобів, технічного оснащення, ефективних засобів перевірки та контролю знань тощо.

Впровадження нових технологій в навчальний процес завжди вважалося прогресивним кроком і підвищувало мотивацію навчання. Як визначає Національна доктрина розвитку освіти в Україні, перед викладачами вищої школи стоїть стратегічна мета – створення умов для самоактуалізації кожної особистості, застосування новітніх педагогічних технологій, які б робили можливою життєву компетентність студента, майбутнього професіонала.

Інтенсифікація навчання, що характеризується збільшенням обсягу навчального матеріалу та зменшенням часу засвоєння, потребує пошуку ефективних методів навчання, засобів контролю засвоєння знань, що значно підвищували б якість навчання.

Сьогодні молодь настільки захоплена інтернетом, що частину життя вона проводить у віртуальному просторі. Тому використання інтернету дозволяє підвищити ефективність навчання іноземної мови за рахунок підвищення мотивації студентів, оволодіння навичками критичного осмислення автентичних текстів і проведення досліджень у мережі у цілому, занурення у мовний простір. Та розвиток творчої, самостійної та пізнавальної діяльності студентів буде успішним при умові що викладач залучатиме їх до активного процесу доведення та обґрунтування їх власної точки зору щодо певної проблеми.

Таким чином, можна зробити висновок, що методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню майбутніх свідомих патріотів своєї країни, толерантних громадян світу.

Від сучасного навчального закладу вимагається запровадження нових підходів до навчання, що забезпечують розвиток комунікативних, творчих і професійних компетенцій та стимулюють потребу майбутнього фахівця у самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті: ЗАТВЕРДЖЕНО Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N347/2002 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

2. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. – <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>

3. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса. – 2003.

4. Сисоєва С. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя // Педагогіка і психологія. – 2005. – №4(49). – С. 60-66.

УДК 811.111

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Лисяк О.М., викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
(ВСП Рівненського коледжу НУБіП України, м. Рівне)*

Анотація. Висвітлено особливості формування іншомовної комунікативної компетентності студентів. Особлива увага приділяється методам викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі.

Іншомовна комунікативна компетенція є важливим компонентом комунікативної культури, і, як відомо, невід'ємним складником підготовки студентів ВНЗ [2, с. 82].

Радою Європи було визначено лінгводидактичні засади вивчення європейських мов у контексті комунікативно-орієнтованого підходу до навчання іноземних мов у ВНЗ. Його метою було визначено збереження і збагачення мовної і культурної спадщини різних народів для інтенсивного обміну науково-технічною інформацією, досягненнями в галузі культури, підвищення мобільності людей.

Визначальним принципом цього підходу є орієнтація на оволодіння мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях [1, с. 12].

Метою навчання іноземної мови у ВНЗ є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, так і набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності, що у свою чергу вимагає окреслення різного роду методик та підходів щодо формування іншомовної компетенції у студентів із різними базами знання та навичок.

Високу ефективність навчального процесу, спрямованого на формування комунікативної компетентності, забезпечує застосування таких методів, форм і прийомів

навчальної роботи, як: *комунікативна методика*, що допомагає сформувати навички логічного, усного викладу тематичної інформації за допомогою виразів та слів, що стосуються даної теми у формі діалогу чи групової дискусії.

Досить ефективною в оволодінні іншомовною компетенцією ділова (рольова) гра. *Аудіовізуальний метод*, в якому основними способами засвоєння матеріалу є імітація, заучування напам'ять та утворення за аналогією, базується на використанні відео- та аудіоматеріалів з опорою на тексти з їх змістом, спрямованих на поліпшення пам'яті, концентрації уваги, що необхідні для розвитку навичок усного перекладу.

Комунікативна компетентність - інтегративне утворення особистості, яке має складну структуру і виступає взаємодією і взаємопроникненням лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетенцій, рівень сформованості яких дозволяє майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну і міжособистісну комунікацію.

Отже, формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих закладів освіти різних напрямів підготовки на сучасному етапі розвитку світової спільноти слід розглядати як обов'язкову складову загальної фахової підготовки.

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ наук. ред. укр. видання д.пед.н., проф. С.Ю.Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003.
2. Hymes, D. (1972). "On communicate competence" / D. Hymes // J. B. Pride and J. Holmes, (eds.): Sociolinguistics . – Harmondsworth, Middlesex : Penguin Education, 1972.– P. 269–293.

УДК 378.147

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бачинська О.М., к.е.н., викладач

*(Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, м. Кам'янське Подільськ)*

Зміни, що відбуваються сьогодні у вищій школі, необхідно розглядати як органічну похідну від більш масштабних трансформацій – процесів глобалізації політичних і економічних систем. У даних умовах сфера вищої освіти стає базисною основою для створення можливостей послідовного переходу до нової суспільної системи. Освітні

мотивації, у зв'язку з цим, варто розглядати як один із ключових елементів по ефективному вирішенню даних глобальних задач.

Як зазначає В. Сидоренко, формування позитивної мотивації майбутніх фахівців здійснюється через механізм цілеспрямованого усвідомлення та інтеграції різноманітних мотивів навчальної діяльності [1, с. 22].

Вчені довели, що мотивація є одним із провідних факторів успішного навчання. Але його особливості і його дієвість відрізняються на різних етапах навчального процесу, через які проходить студент. Від першого до останнього курсу змінюється і сама навчально-професійна діяльність, і її мотивація.

Стосовно мотивів навчальної діяльності студентів, то їх, як правило, поділяють на внутрішні і зовнішні. До *внутрішніх мотивів* належать: суспільна значущість навчання; професійні мотиви, що відображають значення навчальної діяльності для оволодіння майбутньою професією; пізнавальні, пов'язані з проблемою одержання нових знань; прагнення до особистого успіху. *Зовнішні мотиви* зорієнтовані на цінності, що лежать позанавчальною діяльністю: мотиви матеріального заохочення; особисті інтереси, пов'язані з одержанням диплома, побоювання стягнень через неуспішність; мотиви спілкування, престижу серед студентів; якісне проведення викладачем занять із врахуванням потреб професійної підготовки; належне керівництво навчальним процесом тощо. По-справжньому позитивно впливають на діяльність студентів внутрішні мотиви.

Діяльність ніколи не мотивується тільки одним мотивом. Має значення який мотив є головним, визначальним, а який другорядним. У процесі навчання важливу роль відіграє мотивація успіху, тому що успішність навчання студентів (а отже і ефективність педагогічного процесу) залежить більше від мотивації студента, аніж від його здібностей. Часом брак здібностей в студента компенсується розвитком високої мотивації (зацікавленість предметом, свідомість щодо обраної професії) і студент досягає більших успіхів. Але варто зазначити, що мотивація на успіх є джерелом ефективного навчання не для всіх спеціальностей. О. Дусавицький розглядає інтерес як рушійну силу людської поведінки, як своєрідний показник прагнень особистості [2, с. 12]. Інтерес спонукає людину до отримання ще більшої кількості знань та до поглиблення вмінь у професійній сфері, тому його більшість вчених називає провідним видом мотивації до навчальної діяльності.

Слід пам'ятати, що оцінка успішності студентів серйозно впливає на мотивацію до навчання. Оцінка має бути заслуженою, за певний навчальний труд, виконання завдань. Система оцінювання студентів має бути чіткою, зрозумілою, аргументованою та прозорою.

Тому завдання підвищення якості знань, умінь, навиків вимагає максимуму уваги до мотиваційної сфери навчання.

Список використаних джерел

1. Сидоренко В. Роль викладача у формуванні позитивної мотивації до обраної професії у студентів вищих технічних навчальних закладів в Україні / В. Сидоренко // Молодь і ринок. – 2008. – № 2. – С. 21-25.
2. Дусавицкий А. К. Развитие личности в студенческом коллективе в зависимости от сформированности учебно-профессиональных интересов: учебно-методическое пособие. – Х.: ХНУ им. В.Н.Каразина, 2012. – 32 с.

УДК 669-156

СЕМАНТИКА В ОСНОВІ МЕТОДІВ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*Трубін М. П., завідувач лабораторії електроприводу, викладач
(Хіміко-технологічний коледж. ім. І. К. Шосткинського інституту
Сумського Державного Університету, м. Шостка)*

Освіта крокує вперед, змінюються програми і підручники. Однак формування культури інтелектуальної діяльності учнів завжди було і залишається однією з основних педагогічних і виховних завдань.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інформаційним перевантаженням. Студентам вкрай необхідні критичне мислення, нестандартність, допитливість, впевненість. Але як виховати таку особистість? Адже соціальна потреба в таких діях зростає як ніколи...

Видатні розуми цього і минулого століття (Альфред Коржибски, Жак Фреско, Стюарт Чейз, Джордж Карлін, Алан Апворд) пропонують шукати відповіді в семантиці.

Семантика (з др.-грец. σμᾱντικός «той, що означає») - це розділ лінгвістики, який вивчає смислове значення одиниць мови [1]. Загальна семантика - це дисципліна, яка вивчає взаємодію людини з оточуючим світом, усвідомленість людини [2].

На заняттях питання проносяться в голові студента миттєво, наче блискавка. І більшість викладачів боїться тих питань, ігнорує їх. Обґрунтовуючи це тим, що у житті є багато подібних складних термінів (що їх треба просто запам'ятати). Або ж залишають ці питання на самостійне опрацювання.

Семантика не боїться таких питань. Навпаки. Як раз і займається такими проблемами. Вона вчить критично мислити, досліджувати. Допомогає шукати відповіді, розкладати

складні терміни на більш прості, уточнювати, проводити паралелі [4]. До тих пір, поки не буде доведено, перевірено, зрозуміло.

Враховуючи вищесказане мною була проведена дослідницька робота та побудована концепція, яка дозволяє викладачу грамотно і доцільно використовувати методи семантичного аналізу в освітній діяльності.

Розглянемо приклад. Тема лекції “Закон Ома для ділянки електричного кола”.

Стандартний підхід викладання. Визначення закону Ома. Наочні матеріали. Математичні формулювання.

Підхід викладання з використанням семантичного аналізу.

Семантика вчить розділяти велике на дрібне [6]. Тому ми обов’язково розкриваємо кожний термін з визначення закону Ома: “сила струму”, “опір”, “напруга” тощо.

Сила струму. Наочні матеріали. Визначення. Одиниці вимірювання. Відповідні формули. Електрична напруга. Наочні матеріали. Визначення. Одиниці вимірювання. Відповідні формули. Електричний опір. Наочні матеріали. Визначення. Одиниці вимірювання. Відповідні формули.

При цьому, відповідно до семантичного аналізу, ми роздрібнюємо терміни “скалярна величини”, “різниця потенціалів”, “перешкоди” тощо. До тих пір поки написані вище визначення не матимуть максимально прості формулювання [7].

І тільки після цього, за аналогією використовуючи семантичний аналіз, ми даємо формулювання закону Ома для ділянки електричного кола.

Метод семантичного аналізу та загальної семантики діє в трьох напрямках:

1. руйнує будь-яку різницю між початковими рівнями підготовки студентів, тобто розширює цільову аудиторію учбового закладу;
2. виховує у студентів (до речі у самих викладачів також) звичку знаходити шлях від складного до простого, тобто виховує дослідницький дух та критичне мислення;
3. спонукає викладачів розширювати свій кругозір, більш глибоко розуміти учбові дисципліни та підвищувати свої освітні кваліфікації.

Не всі вищезгадані методи викладання підходять (в чистому вигляді) для освітніх закладів. Але всі вони базуються на таких принципах: планування, послідовність, індивідуальний підхід, спілкування та діалог (інтерактивність), кінцевий результат, універсальність (для будь-якого студента і викладача).

Семантика - це лише інструмент. Один з багатьох інструментів педагогічної діяльності. І важливо вміти застосовувати комплексний підхід: виробити найбільш оптимальну і ефективну освітню програму.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія [Ел. ресурс]. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki>
2. Коржибски А. Наука и здравомыслие. 1994
3. Большой энциклопедический словарь (БЭС) [Эл. ресурс]
4. Чейз С. Тирания слов. 1938
5. 4brain [Ел. ресурс]. URL: <https://4brain.ru>
6. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика. 1990
7. Коржибски А. Собрание сочинений. 1990
8. Пікабу [Ел. ресурс]. URL: <https://pikabu.ru>
9. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика. Введение / Джон Лайонз. Языки славянской культуры. 2003

УДК 371.134:51/07/+378.574

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ INQUIRY BASED LEARNING НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ

Корнієнко Л.О., викладач хімії та біології

(КЗ «Покровський педагогічний коледж», м. Покровськ)

Творча особистість є найбільшою цінністю для суспільства, оскільки для неї характерна висока продуктивність, здатність пристосовуватися до змін.

Формування творчого мислення майбутнього педагога є сьогодні однією з актуальних проблем, адже підготовка до професійної діяльності досягає мети, якщо в результаті вдається сформувати ініціативного, творчо активного педагога, здатного у свою чергу формувати творчу особистість учня [1, 2].

Сучасні студенти значно відрізняються від студентів минулих років. Це потрібно брати до уваги під час вибору методів і прийомів роботи на заняттях.

Inquiry based learning – навчання – дослідження, засноване на запитах, сприятиме ефективному розвитку творчого мислення майбутніх педагогів [3].

При застосуванні навчання на запитах викладач не розповідає інформацію з теми, а спонукає студентів самостійно ставити запитання, проводити дослідження, робити висновки, формулювати та обговорювати ідеї в команді.

Викладач заохочує студентів до конструювання власних знань через досвід та дослідження, формує критичне мислення, вчить спиратися на наукові факти і зосереджуватися на вирішенні проблеми через такі прийоми:

- дослідження-розпізнавання (типи взаємозв'язків між організмами);
- дослідження-спостереження (еволюція людини, рухи рослин);
- дослідження-пошук (як наслідуються колір очей в моїй родині?), припущення, висновок-узагальнення (чому жіночі та чоловічі статеві клітини людини різняться за розміром?).

Задача викладача - створити середовище, у якому здобувачі вищої освіти можуть вільно висловлювати власні думки, обговорювати і поважати думки інших. Таке навчання має етапи: підтримка → запит → спостереження

Види запитів:

- структурований (викладач формулює запитання і подає зразок рішення);
- закритий (викладач називає проблему, стимулює учнів формулювати власні запити для її розв'язання, заохочує самостійно шукати рішення);
- відкритий (студенти формулюють запитання, визначають, що потрібно знати, аналізують дані, пропонують результати, повідомляють результати).

Алгоритм реалізації на занятті технології Inquiry Based learning:

1. Цікава задача. (Вчені доказали походження комах від кільчастих черв'яків, чому бластомери під час дроблення не ростуть?).
2. Формулювання запитання. (Що я знаю про це?).
3. Пошук відповідей, дослідження, обговорення й оформлення висновків.
4. Створення продукту на основі проведеного дослідження.
5. Презентація продукту дослідження, дискусія щодо правильності отриманих результатів.

Таким чином викладач-модератор в Inquiry Based learning лише пропонує створення певного продукту дослідження, організовує обговорення ідей, спонукає ставити нові запитання. А студенти вчаться досліджувати питання, які їх цікавлять, висувати ідеї та їх перевіряти, що сприяє розвитку творчих навичок майбутніх учителів.

Список використаних джерел

1. Болотна Ю. Креативний учитель – запорука творчого потенціалу учня [Текст] / Ю. Болотна // Всеукраїнська газета для психологів, учителів, соціальних педагогів. – 2012.
2. Сорока Т. В. Креативні методи в підході до сучасного уроку [Текст] /Т. В. Сорока // Науково – методичний журнал «Основи здоров'я». –2017. – №10. – С. 11-13.

3. Планування навчання через дослідження за запитам учнів (Inquiry based learning)//
<https://ru.calameo.com/books/0050566702e872878d76d> – Дата звернення : 07.04.2019

УДК 004.58

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ТА ЗАСОБІВ ЯК ОСНОВИ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

С.В. Євменова, викладач

*П.С. Пата, завідувач електромеханічного відділення, викладач
(Хіміко-технологічний коледж. ім. І. К. Шосткинського інституту
Сумського Державного Університету, м. Шостка)*

Основна проблема впровадження елементів дуальної форми навчання – усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх фахівців, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом.

Суперечність в тому, що учні професійних закладів освіти мають змогу освоїти теоретичний матеріал тільки стандартними методиками, адже більшість навчальних закладів розраховані не на індивідуальне, а на групове навчання.

Важливість перетворення системи освіти є загальноприйнятий факт. Та наряду з цим фактом постає ряд питань: в якому об'ємі викладач має застосовувати ті чи інші методики, яким чином обрати стратегію навчання, в якому напрямку розвивати свої викладацькі навички, чи всі навчальні заклади готові матеріально-технічно до повного переходу на інтерактивне навчання, чи всі студенти готові до інновацій.

Для сучасного студента недостатньо викладача, який вільно володіє інформацією, та формами викладення свого предмету, йому необхідна людина-мотиватор, психолог, менеджер.

Якщо розглядати систему інноваційної освіти, як винахід, то проблемою є те, що глобалізація та інтенсивні зміни не дають часу та можливості викладачу проаналізувати недоліки, провести теоретичні розрахунки, випробувати зразок, йому необхідно одразу запроваджувати технологію. Причому технологія, яка працювала з однією групою студентів вже не працює з іншою.

Тому найперше, що повинен виховати в собі викладач – це мобільність та адаптивність, вміння змінити тип мислення, обрати саме ту методику та форму освіти, яка дасть якісний результат у вигляді конкурентоспроможного випускника. Викладач не просто повинен змінюватися разом зі студентом, підлаштовуватися, його завдання стати для слухача

авторитетом, аби адаптувати останнього до реальної роботи та умов глобальної інформатизації суспільства.

Нажаль сучасність така: студенти спеціальностей, які не відносяться до комп'ютерних технологій, за часту односторонньо розуміють процес інформатизації освітнього процесу, для більшості з них це просто засіб комунікації.

Проте програми комп'ютерного моделювання відкривають для викладача і студента можливість познайомитись з новими технічними досягненнями, провести дослідження роботи пристроїв чи технологій, яких ще немає на ринку технічних засобів, або вони мають велику вартість. До того ж матеріально-технічна база не завжди дозволяє спробувати практично застосувати свої знання на усіх видах електрообладнання, яке існує на виробничих підприємствах.

Застосування інформаційних технологій не тільки для теоретичного вивчення, а й для практичних робіт – це освоєння надсучасного електрообладнання, надання можливості випускнику працювати на сучасних підприємствах і бути конкурентоздатним через 5-10 років.

Одним з методів виховання якісного фахівця є запровадження дуальної освіти, яка передбачає, що 50% часу навчання студенти проводять на підприємствах, відповідно до майбутньої спеціальності, як наслідок мають якісні практичні знання. При цьому кількість аудиторних годин – така ж, як і на стаціонарній денній формі навчання, а для ефективного керування матеріалами, що пропонують викладачі для вивчення навчальних дисциплін застосовують системи електронного навчання. Тобто якість теоретичної підготовки не страждає.

Таким чином процес поєднання можливостей інформаційних технологій, електронних конспектів лекцій, книг, програм, віртуального медіа середовища та практичних тренувань загалом відкриває величезні перспективи не тільки в плані розширення засобів наочності та інтерактивності в поданні навчального матеріалу, а й у плані трансформації всієї системи вищої освіти — набутті нею нової методологічної та технологічної якості.

В умовах сучасності система дуальної освіти відкриває ряд беззаперечних переваг і є перспективною саме для інженерних спеціальностей. Така система навчання дозволяє викладачеві раціонально побудувати освітньо-виховний процес, обрати необхідну форму навчання, надати максимально практичні знання і навички. Адже найголовнішим для закладу вищої освіти залишається конкурентоспроможний на ринку праці випускник.

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Гринкевич І.В., викладач І категорії
(ВСП Рівненського коледжу НУБіП України, м. Рівне)*

Читання завжди було в центрі уваги вчителів-словесників. Нині ця проблема ще більш загострилася, так як молодь вважає, читання недоречною справою. Тому формування читацьких компетенцій студента є актуальною педагогічною проблемою, яка потребує осмислення, аналізу та комплексного підходу до її розв'язання.

Особливого значення в сучасній літературній освіті нині набуває упровадження в навчально-виховний процес компетентнісного підходу, який спрямований на досягнення головної мети: створення умов для якісного навчання кожного. Результатом цього процесу буде формування загальної компетентності особистості. Серед основних предметних компетенцій, що формуються на заняттях зарубіжної літератури, насамперед, ми називаємо читацьку компетенцію.

Читацьку компетенцію можна визначити як здатність до мобілізації та застосування комплексу специфічних особистісних, когнітивних та естетико-комунікативних механізмів з метою організації та реалізації ефективної естетичної взаємодії з художнім твором.

Мета літературної освіти – навчити читанню так, щоб воно розвивало мислення і збагачувало почуття, будило активне ставлення до навколишнього світу. Нашим завданням є навчити студентів сприймати і осмислювати художній твір як явище мистецтва слова. А цього неможливо досягти без захоплення, без радісного відчуття краси, безсердечного хвилювання, яке б передалося молоді.

Нині в літературній освіті можемо виокремити дві дидактичні стратегії:
стратегія вивчення і стратегія відкриття (прямоти).

Зміст навчального курсу зарубіжної літератури вимагає різноманіття методів та прийомів навчання, які б у своїй сукупності сприяли процесу формування читацької компетенції студентів.

Під час вивчення літератури потрібно активніше використовувати сучасні педагогічні технології (комп'ютеризоване навчання, інтерактивні види і форми роботи, можливості системи Інтернет, мультимедійні технології).

Ми маємо допомогти повернути дитину до книжки, допомогти їй зрозуміти, що скільки би вони не отримували інформації із різних мас-медіа, тільки читання дає справжню насолоду від Слова, Образу, Краси. Звичайно, молодь має зрозуміти, що читання – це

напружена праця, але вона, коли вмієш її виконувати, приносить справжнє задоволення від спілкування з мистецтвом слова.

Список використаних джерел

1. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К.: Рад. шк., 1997.
2. О.В.Куцевол // Всесітня література в середніх навчальних закладах України.- 2005.- № 3.- С.5-8.
3. Павлова Л. Д. Сучасний зміст освіти: психолого-педагогічні проблеми особистісно орієнтованого навчання / Л. Д. Павлова. – Лу-ганськ, 2003. – 114 с.
4. Пилипенко В. Д., КоваленкоФ. А. Впровадження особистісно орієнтованих освітніх технологій у школі / В. Д. Пилипенко, Ф. А. Кова-ленко. – Запоріжжя: Просвіта, 2001.

УДК 371.333

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Хищенко Т.І., викладач

(Новокаховський політехнічний коледж

Одеського національного політехнічного університету, м. Нова Каховка)

Дана стаття присвячена проблемі сутності та особливостям реалізації компетентнісного підходу у викладанні української мови та літератури для формування ключових компетентностей студентів.

Зростання соціальної ролі молоді, її активне творче самовиявлення зумовлюють необхідність формування комунікативно компетентної мовної особистості. Хоча визначень цих понять існує досить багато. Слово «компетентність – походить від слів «належний, здібний». Це не лише певна система знань студента, що дозволяє йому робити висновки про будь-що, але й сформовані вміння аргументовано висловлювати власну думку, діяти швидко й правильно в різних ситуаціях, реалізуватися як творчій особистості.

У Критеріях оцінювання навчальних досягнень основними видами компетентностей, яких потребує життя, є: соціальна, полікультурна, комунікативна, інформаційна, творчої діяльності, саморозвитку та самоосвіти. Вони визнані Радою Європи. Загалом ключових компетенцій понад 150.

Формувати комунікативну компетентність викладач може тільки у процесі комплексного вирішення таких завдань: формувати навички аналізу твору, організувати

дослідницьку роботу студентів, розвивати їхнє усне та писемне мовлення, працювати над постійним удосконаленням естетичного смаку студентів. Завдання і прийоми, спрямовані на розвиток ключової компетенції: групування («асоціативний куц»), розгадування кросвордів, літературний диктант, літературна вікторина, проблемні запитання, евристична бесіда, переказ від імені персонажа твору, формулювання запитань письменнику та літературному герою, написання їм листа, зіставлення твору з його екранізацією або театральною виставою, метод «вживання» студентів у текст (дописування уривків тексту, складання листів, щоденників, складання монологів, діалогів героїв), проведення квест-уроків.

Формування емоційно-ціннісної компетенції відбувається завдяки наступним завданням: передача настрою, враження, почуття від музики, архітектури, кіно; змалювання внутрішнього світу літературного героя в кольоровій палітрі; створення твору-імпровізації під музику; виписування із твору найбільш яскравих рядків, які сподобались під відповідну музику; прийом «палітра емоцій». Актуальні уроки почуттів: урок - емоційне враження; урок-сповідь; урок-подяка; урок-інтрига; урок-одкровення; урок-засудження; урок-реквієм; урок-сумнів; урок-оберег; урок-рефлексія та ін.

На уроках літератури та мови студенти пізнають культуру, побут, традиції інших народів чи регіонів України знайомляться із загальнолюдськими цінностями, що сприяє вихованню студентів в контексті «діалогу культур» і розвитку полікультурної компетенції.

У ході пошуково-дослідницької діяльності студенти навчаються вмінню самостійно здобувати знання, відчують потребу в безперервній самоосвіті, без зовнішнього стимулу, розвивають навички самоорганізації, засвоюють вміння створення комп'ютерних презентацій, слайд-шоу, відеофільмів...

Розвивати соціальну компетентність можна використовуючи різноманітні форми і прийоми групової роботи: роботу в парах, ротаційні трійки, «акваріум», «карусель», «джиг-со», «мозкову атаку» тощо. У групах студенти, вступаючи в контакт, вирішують соціальні й комунікативні завдання.

Отже, реалізація компетентнісного підходу на заняттях мови та літератури допомагає навчити студентів висловлювати точку зору, слухаючи і розуміючи інших, розвивати креативне мислення, вміння співпрацювати в команді, приймати рішення, сприяти розкриттю здібностей, формуючи ключові компетентності кожної особистості.

Список використаних джерел

1. Голуб Н. Методичні рекомендації щодо навчання української мови в умовах компетентнісного підходу / Н.Голуб // Дивослово. – №9. -2013.
2. Богомолова В. Ф. Компетентнісно-орієнтований урок української мови в умовах профільної школи: зб. наук.-метод. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2009. – Вип. 1.

УДК 303.724+378.1

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ В КОНЦЕПЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНТІСТНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ*Галиця І.В., викладач*

*В'юшкова Т.І., заступник директора з навчальної роботи,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
Галиця В.В., д.х.н, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
Соколовська І.Л., заступник директора з виробничої практики,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
(КВНЗ «Запорізький медичний коледж» Запорізької обласної ради, м. Запоріжжя)*

Поняття «самостійність» є однією з провідних якостей особистості, що виявляється в умінні ставити перед собою певні цілі та досягати їх власними силами. Головними ознаками самостійності є: володіння доцільними методами та прийомами роботи; вміння планувати та організовувати свою діяльність; здатність до самоконтролю на всіх етапах діяльності. Але особливе місце при цьому займає принцип зворотного зв'язку при навчанні, який має прояв на всіх етапах реалізації самостійної роботи та самостійності взагалі.

Для визначення важливості активізації зворотного зв'язку в процесі самостійної роботи, необхідно з'ясувати, яке місце у навчальному процесі виділяється самостійній роботі та які механізми існують для формування самостійної діяльності, як вони впливають на активізацію навчання. Дослідженнями останніх років встановлено, що самостійна робота має бути спрямована на формування навичок самоосвіти, тобто принцип зворотного зв'язку проявляється у просторовій розрізненості викладача та студента, але фактор самостійної мислєдіяльності реалізується не в певній мірі.

З іншого боку, самостійна робота, яка включена у процес навчання – це така робота, яка виконується без активної участі викладача, але за його завданнями та у спеціально відведений для цього час, при цьому студенти свідомо прагнуть досягти поставленої мети, виявляючи свої зусилля та демонструючи у тій чи іншій формі результати своїх дій. Але самостійну роботу також можна виразити у вигляді єдності пізнання та творчості, незалежно від того, з якими видами навчальних занять пов'язаний цей процес і у якій формі він виявляється. Отже, позиції реалізації зворотного зв'язку в концепції самостійної роботи дуже неоднозначні. А це, у свою чергу, означає, що самостійна робота є складним поліструктурним явищем. Процес розвитку самостійності студентів здійснюється поступово,

що реалізується в чотирьох основних рівнях самостійності: репродуктивному, частково-пошуковому, евристичному та дослідницькому.

Розглядаючи та аналізуючи ці рівні активізації самостійної роботи, можна зупинитися на діях викладача та студента з метою повної реалізації зворотного зв'язку. На репродуктивному рівні викладач відбирає зміст, пояснювально-ілюстративні та репродуктивні методи передачі інформації, передає знання на паперових носіях із вказівками певного алгоритму рішень.

Студент при цьому отримує інформацію, осмислено засвоює її, отримує завдання, виконує завдання за зразком, використовуючи запропонований алгоритм. На частково-пошуковому рівні викладачем відбирається зміст, відбувається організація студентів для виконання поставлених задач, конструюються завдання з розділенням їх на складові, намічає пошукові кроки у процесі вирішення ситуаційних завдань. Студент отримує інформацію, слухає, спостерігає, оцінює ситуаційні задачі та проблемні ситуації, обирає можливі шляхи вирішення. На евристичному рівні викладач відбирає зміст матеріалу та проблемне його викладання, робить постановку проблеми та знаходить шляхи її вирішення.

Студент бере участь у збиранні інформації, самостійно вивчаючи певні теми, виконує вказані завдання, самостійно визначаючи кроки пошуку, актуалізує набуті знання. На дослідницькому рівні відбувається організація науково-пошукової діяльності з вирішенням актуальних проблем у певній галузі.

З боку студента – самостійне дослідження нового проекту, відбір методів дослідження, корегування рішень тощо. Отже, розглянуті вище методологічні та теоретичні підходи реалізації зворотного зв'язку в концепції самостійної роботи є актуальними та дозволяють максимально активізувати навчальну діяльність.

УДК 372.851

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ В МТК ОНАХТ

*Комкова О.А., кандидат фізико-математичних наук, викладач вищої категорії
(Механіко-технологічний коледж ОНАХТ, м.Одеса)*

Розглядаються основні сучасні форми та методи викладання математики, які можна застосовувати на заняттях з математики у коледжі.

Сьогодні нові технології можуть з успіхом використовувати викладачі на своїх заняттях. Для вчителів математики вже традиційними стали презентації, тести до занять. Поряд із традиційними методами обов'язково треба використовувати інноваційні, що можуть активізувати активну енергію студентів. На мою думку, важливу роль відіграє «дозування» традиційних та інноваційних. Воно залежить від безлічі факторів, зокрема рівня підготовки студентів, рівня педагогічного досвіду викладача. Комбінуючи на заняттях інноваційні і традиційні методи роботи, я намагаюсь створювати умови для розвитку і саморозвитку особистості студента.

Основна складова роботи – впровадження інноваційних технологій навчання відповідно до сучасних потреб особистості. Виконуючи практичні завдання на заняттях з математики, студенти як правило, вирішують їх за по-даними алгоритмами, а результат залежить не лише від особливостей мислення, а й від використання проектно-пошукової технології, яка дозволяє зробити кожне заняття цікавим, сформувати інформаційну компетентність в студентів, розвинути творчі здібності та досягти творчої співпраці між викладачем і студентом, формує вміння самостійно здобувати нові знання, збирати необхідну інформацію, висувати гіпотези, робити висновки. У роботі я буду намагатися обґрунтувати та підтвердити ефективність використання інноваційних технологій та Інтернет - технологій для формування інформаційної компетентності студентів під час викладання математики.

Сучасне життя потребує від студента, що закінчив коледж, практичного застосування знань, отриманих в коледжі. Тому таким актуальним є перехід від просто знань до знань і умінь, що застосовуються у житті. Швидкий темп зміни сучасних інформаційних технологій не дозволяє навчити фахівця раз і на все життя, тому сучасні фахівці змушені впродовж всього життя постійно займатися самоосвітою.

Можна констатувати, що для підвищення ефективності навчання на заняттях математики варто розумно комбінувати як традиційні інтерактивні форми і методи, так і новітні інноваційні методи. Саме таке поєднання у навчальному процесі надає змогу створення на занятті природного середовища, допомагає активізувати творчу уяву студентів, розвиває їхнє мислення й формує в них навички, необхідні для сучасного суспільства.

Вважаю, що саме застосування Інтернету, методу проектів та тестових технологій на заняттях з математики дозволяє реалізувати більшість завдань, які ставить викладач, готуючись заняття.

Проектно-пошукова технологія – це один з методів навчання при вивченні математики, який розвиває у моїх студентів творчі здібності і вдосконалює навички самоосвітньої, інформаційно-пошукової та дослідницької діяльності, дозволяє повноцінно

осмислити і засвоїти навчальний матеріал, розширює і поглиблює знання з курсу математики, формує ініціативність та вміння аргументовано відстоювати свою точку зору, представити отримані результати у наочній формі, розвиває здатність об'єктивної оцінки власної діяльності, що сприяє забезпеченню умов для розвитку індивідуальних здібностей та нахилів, вчить творчо мислити та вдосконалюватись, орієнтує на самостійну, парну чи групову діяльність. Тому вважаю, що метод проектів – це метод недалекого майбутнього. Вищеописаний досвід пропонується для використання у роботі викладачів математики коледжів.

УДК 621.81:004

**МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ КУРСОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІН
«ДЕТАЛІ МАШИН» ТА «КОМП'ЮТЕРНЕ ПРОЕКТУВАННЯ» У ПІДГОТОВЦІ
МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 133 «ГАЛУЗЕВЕ
МАШИНОБУДУВАННЯ» НА БАЗІ ОКР «КВАЛІФІКОВАНИЙ РОБІТНИК»**

Іщук Т. А., старший викладач, викладач вищої категорії

Іщук О. С., викладач першої категорії

(Житомирський автомобільно-дорожній коледж НТУ, м. Житомир)

У статті наведено реалізацію міжпредметних зв'язків курсового проектування з дисциплін «Деталі машин» та «Комп'ютерне проектування» у підготовці молодших спеціалістів за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування» на базі ОКР «Кваліфікований робітник». Доведено, що курсове проектування має прямий зв'язок не тільки з предметами загально технічного циклу, а й з комп'ютерними дисциплінами.

Постановка проблеми. Сучасний фахівець – це спеціаліст зі сформованими фаховими компетенціями. Від нього вимагається творчий підхід до розв'язання виробничих завдань. А цього не можна досягнути, якщо підготовка спеціаліста проходить без залучення міжпредметних зв'язків, особливо, це стосується викладання предметів загальнотехнічного циклу, які є фундаментом для вивчення спецдисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження літератури показує, що ідея міжпредметних зв'язків була закладена Я. А. Коменським, до неї звертались сучасні автори: І. Д. Зверев, А. В. Усова, П. Г. Кулагін, В. М. Максимова, Г. Ф. Федорець та інші. Необхідність використання міжпредметних зв'язків у викладанні окремих предметів та між предметами різних циклів показана в роботах В. М. Максимової, Л. І. Павловича, О. В. Сергєєва тощо.

Метою статті є встановлення міжпредметних зв'язків дисципліни «Комп'ютерне проектування» та курсового проектування з дисципліни «Деталі машин» у підготовці молодших спеціалістів за спеціальністю 133 "Галузеве машинобудування" на базі ОКР "Кваліфікований робітник".

Виклад основного матеріалу. Дисципліна «Деталі машин» завершує загальнотехнічну підготовку студентів освітньо-кваліфікаційного рівня: молодший спеціаліст. З метою закріплення, поглиблення та узагальнення теоретичних знань, набутих студентами під час вивчення дисципліни «Деталі машин», розвитку навичок їх практичного застосування, самостійного розв'язання конкретних фахових завдань програмою передбачено виконання курсового проекту.

Передумовою виконання курсового проекту є вивчення дисципліни «Комп'ютерне проектування», яка дає змогу студенту оволодіти навичками та вміннями використання спеціалізованого програмного забезпечення для проведення обчислень, опанування основними прийомами роботи на персональному комп'ютері, умінням роботи з текстовими блоками для оформлення обчислювальних алгоритмів, користуванням табличним і математичним процесором для проведення розрахунків, ознайомлення з можливостями системи автоматичного проектування «Компас 3D». Отримані навички та вміння студент застосовує в курсовому проектуванні.

Висновки. Міжпредметні зв'язки розвивають у студентів навички використання знань, отриманих з однієї дисципліни, для вирішування задач іншої. Використання міжпредметних зв'язків сприяє зацікавленості студентів у вивченні дисциплін, активує творчу й пізнавальну діяльність студентів, формує професійні компетенції.

Перспективою подальших досліджень є розробка методики виконання курсового проекту з дисципліни «Деталі машин» з урахуванням реалізації різнобічного принципу міждисциплінарних зв'язків.

Список використаних джерел

- 1.Івахно О.М. Впровадження міжпредметних зв'язків при підготовці кваліфікованих робітників на уроках української мови / О.М.Івахно // Вісник навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області. Інформаційно-методичний збірник. – 2014
- 2.Вінник Л. Міжпредметні зв'язки як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу / Л.Вінник // Професійно-технічна освіта. – 2003. – №2. – 43 с.
- 3.Козачко А.О. Міжпредметні зв'язки інженерної графіки як засіб формування професійної спрямованості студентів технічних вищих навчальних закладів / А. О. Козачко, О. М. Козачко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – 2014. – № 1. – С. 49–59.

УДК 377

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ*Смолянова О.В., викладач I категорії**(Лозівська філія Харківського автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова)*

Анотація: У даній роботі викладач ділиться власним досвідом щодо використання інноваційних технологій при викладанні суспільних дисциплін. Звертає увагу на використання методів і прийомів, що сприяють систематичному та різнобічному збагаченню особистості і є запорукою ефективності навчання.

Сучасне покоління студентів є більш технічно передовим, ніж студенти їхнього віку десятки років тому. Молодь цікавиться всім, що пов'язано з технічним прогресом, під впливом якого формуються світогляд людини, його освіта, культура, життєві цінності. Сучасним прогресивним, креативним, динамічним студентам дуже часто не підходить монологічна форма викладання, яка ще переважає у наших ВНЗ. Вони вимагають нового сучасного викладання дисциплін. Не скільки «нового прочитання», як нового подання матеріалу, використання сучасної інноватики. Тому освіта потребує нових нетрадиційних ідей, підходів, що відповідали б оптимальному розвитку молоді, сучасним потребам людства.

Сьогодні актуальним є використання в навчально-виховному процесі інноваційних технологій. Це і комп'ютеризація навчальних дисциплін, і використання мультимедійних технологій, що дає якісно нові можливості для роботи, дозволяє за допомогою фото, відео, графіки, тексту тощо створити інтегроване інформаційне середовище, яке є вагомим чинником активізації навчально-пізнавальних знань студентів.

Протягом останніх років викладачі ЛФ ХДАДК широко впроваджують в практику нові освітні технології. При викладанні гуманітарних та соціально-економічних дисциплін педагоги продуктивно застосовують методику інноваційних технологій у навчальному процесі. Це надає викладачам можливість урізноманітнювати завдання та форми подання інформації; використовувати комп'ютерні програми, які включають різноманітний набір вправ: навчальних (для презентації матеріалу), тренувальних (для відпрацювання навичок і вмінь), текстуальних (для перевірки знань). Вони дають можливість моделювати ситуації, які максимально наближені до умов професійної діяльності; активізувати навчальну діяльність студентів, посилити їх самостійну роботу (можливість обирати інформацію, що

безпосередньо стосується їхньої професійної діяльності, працювати у темпі, відповідно до рівня знань студента); розвивати критичне мислення.

Як викладач суспільних дисциплін я у своїй педагогічній практиці апробую способи інтеграції окремих елементів таких інноваційних сучасних технологій навчання: проектне навчання, інтерактивні технології, особистісно - орієнтоване навчання. На своїх заняттях прагну дати якісний рівень знань, зробити заняття цікавими, досягти максимального взаєморозуміння і співпраці між викладачем і студентами. Наприклад, новий матеріал я подаю студентам у вигляді блок-схем, таблиць, малюнків, пірамід і тощо. Починаючи вивчення теми ми, індивідуально, в групах чи фронтально обговорюємо, аналізуємо навчальний матеріал. Основні поняття з теми фіксуємо в опорних конспектах, а потім засвоюємо шляхом неодноразового повторення, добираємо приклади.

Також часто використовую власні мультимедійні презентації на заняттях з дисципліни «Основи філософських знань». Це викликає живий інтерес у студентів, покращує процес засвоєння навчального матеріалу, унаочнює пізнання, сприяє розвитку творчих здібностей. Для того, щоб така інтеграція принесла бажаний результат, намагаюся вникнути в методику кожної з освітніх технологій і використовувати їх на своїх заняттях залежно від теми та мети навчального матеріалу.

Дана методика допомагає молодому поколінню стати більш комунікабельним, демократичним у спілкуванні, навчитися критично мислити, приймати продумані рішення.

Таким чином, застосування інноваційних технологій відкриває перед студентами нові можливості, значно розширює та урізноманітнює зміст навчання, розвиває їхні розумові та творчі здібності, забезпечує високий науковий і методичний рівень викладання, методи та організаційні форми навчально-виховного процесу, підвищує ефективність подання нового матеріалу. Вважаю, що сучасному педагогові необхідно вибрати те "зерно", що дасть змогу створити свою міні - методику.

Список використаних джерел

1. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х.: Вид. група "Основа", 2011. – С.101 – 102.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. - К. Академвидав, 2004. – С. 56–78.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П.Наволокова. – Х. : Вид. група "Основа", 2009. – С. 5–17.
4. Ковбасенко Ю. Інноваційні педагогічні технології в процесі поглибленого вивчення літератури: "за" і "проти" // Зарубіжна література в школах України. –2007. – №7. – С. 7–14.

5. Освітні технології: навч. - метод, посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти – К. : А.С.К., 2002. – С. 7–26.

УДК 378.147

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

*Житченко Г.О., к.е.н., викладач II категорії
(Новокаховський політехнічний коледж ОНПУ, м. Нова Каховка)*

Анотація. Обґрунтовано необхідність використання інтерактивних методів викладання економічних дисциплін для студентів коледжу. Розглянуто методи інтерактивного навчання та їх організаційно-методичні форми. Визначено, що інтерактивні методи викладання активізують увагу студента, його творчі здібності, розвивають вміння спілкуватися та відстоювати свої думки та позиції, створюють сприятливі умови для навчання студента в групі.

Постановка проблеми. Активне впровадження сучасних інформаційних технологій у життя людини призвело до розвитку інноваційних процесів і в освіті. Пріоритетним є творче економічне мислення, розуміння необхідності ухвалювати обґрунтовані рішення, що впливають на долю інших людей, особиста відповідальність за наслідки своєї діяльності. Щоб навчити студентів нестандартно, творчо мислити необхідним стає використання інтерактивних методів викладання економічних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам застосування новітніх методик навчання економіки присвятили свої праці О. В. Аксьонова, О. М. Гай, Є. Ю. Захарова, Т. Г. Калюжна, Г. О. Москалюк, А. А. Романюк, В. В. Кулішов, В. М. Теслюк та інші. Проте використання інтерактивних методів викладання економічних дисциплін у коледжі не були предметом окремого дослідження.

Ціль. Розглянути особливості використання найбільш оптимальних інтерактивних методів викладання економічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Дослідниця впровадження інтерактивних технологій навчання в Україні О. І. Пометун вважає, що сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної активної взаємодії тих, хто навчається – це співнавчання, взаємонавчання [1, с. 13].

В основі інтерактивного навчання лежать наступні принципи: а) безпосередньої участі кожного учасника занять, що зобов'язує викладача зробити кожного з них активним

шукачем шляхів і засобів розв’язання тієї чи іншої проблеми; б) взаємного інформаційного, духовного збагачення: навчальний процес необхідно організувати таким чином, щоб його учасники мали змогу обмінятися життєвим досвідом та отриманою інформацією; в) особистісно зорієнтованого навчання [2, с. 36].

За даними американських учених, під час лекції студент засвоює лише 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео/аудіоматеріалами – 20%, демонстрації – 30%, у ході дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли студент навчає інших чи одразу застосовує знання – 90% [3, с. 38].

Одним із найбільш ефективних методів, що сприяє економічному мисленню студентів, є проблемний метод. Проблемне навчання сприяє формуванню творчих ідей молоді. Адже під час розв’язування проблемних завдань студенти не тільки засвоюють знання, але і набувають досвіду самостійної творчої діяльності, вчаться творчо мислити, порівнювати, узагальнювати, бачити альтернативні і нестандартні рішення.

Ефективному засвоєнню навчального матеріалу сприяє дослідницько-пошуковий метод, що використовується при підготовці презентацій, публікацій, доповідей, сприяє розвитку наукового мислення, дослідницьких здібностей. Студенти вчаться знаходити інформацію в засобах масової інформації, економічних журналах, аналізувати статистичні дані, користуватися додатковою літературою, Інтернетом, опрацьовувати знайдену інформацію, знаходити головне, робити висновки і узагальнення. Такі форми самостійної роботи підвищують інтерес студентів до вивчення предмету, створюють атмосферу співпраці між викладачем і студентом.

Підвищенню рівня знань студентів при вивченні економічних дисциплін сприяє активне використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Наявність мультимедійної дошки у коледжі, дає можливість викладачеві продемонструвати студентам підготовлені презентації з тем, що робить навчання більш насиченим і цікавим, сприяє активізації студентів, кращому запам’ятовуванню матеріалу, оскільки активно працюють не тільки органи слуху, але здійснюється активне зорове сприйняття діаграм, малюнків, схем, графіків.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Заняття, які включають інтерактивні форми їх проведення, сприяють не тільки систематизації і поглибленню теоретичних знань, але й залучають студентів до активної та творчої діяльності, розвивають уміння узагальнювати, відстоювати свою точку зору, закріплюють розуміння основних термінів і понять дисципліни. Водночас формується пізнавальний інтерес до дисципліни, студенти вчаться логічно мислити, розвивають творче мислення, інтуїцію, вміння працювати в команді. Перспективним вбачаємо застосування ІКТ при вивченні економічних дисциплін, що сприяють швидкому засвоєнню матеріалу, формуванню фахової компетентності

студентів, розвитку сучасного економічного мислення.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К.: СПД Кулінічев Б.М., 2007. – 144 с.
2. Романюк А. А. Використання інтерактивних технологій при викладанні економічних дисциплін / А. А. Романюк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2010. – № 2. – С. 34–36.
3. Гай О. М. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців / О. М. Гай, Є. Ю. Захарова // Наукові праці Кіровоградського національного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 27. – С. 36–42.

УДК 371.134

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

*Войтюк Л.М., викладач I категорії
(Новокаховський політехнічний коледж
Одеського національного політехнічного університету, м. Нова Каховка)*

Інтенсивний розвиток українського суспільства висуває певні вимоги щодо освітньої і професійної кваліфікації працівників, задіяних у різних галузях виробництва. Основною рисою випускника ВНЗ будь-якого профілю має бути його конкурентоспроможність, що передбачає не лише володіння теоретичними знаннями, а й здатність застосовувати набуті знання на практиці, високий рівень загального розвитку, володіння комунікативними навичками, уміння мислити цілісно, критично і нестандартно, приймати самостійні рішення й адаптуватися в мінливих умовах, виявляти творчий підхід до розв'язання тих чи тих проблемних виробничих ситуацій.

Сьогодні з особливою гостротою постає проблема втрати інтересу до здобування знань, змінюється психологія молоді, яка часто не може висловити свою думку зв'язно, змістовно, послідовно. Тому я як викладач мови та літератури, ставлю перед собою першочергове завдання: розвивати не тільки писемне мовлення, грамотність, а й вчити спілкуватися студентів.

Методично правильно побудовані й цікаво проведені заняття викликають інтерес до мови, бажання краще, глибше вивчити її. У процесі викладання дисципліни можна

використовувати безліч комунікативних засобів, адже «комунікація» в перекладі з латинської буквально означає «знаходитись у зв'язку», «брати участь в чомусь».

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки дослідники виділяють, теоретично обґрунтовують і впроваджують на практиці такі новітні технології, як кейс-метод, метод проектної діяльності, креативну систему навчання, технологію розвитку цілісного мислення, технологію розвитку критичного мислення, технологію дистанційного навчання, ігрові технології, що сприяють моделюванню й імітації майбутньої професійної діяльності.

З-поміж найбільш перспективних дидактичних засобів навчання, виділяють *кейс-метод*, який виступає основним елементом педагогічної **технології кейс-стаді**, ефективність якого полягає в тому, що його застосування замінює пасивний тип навчання, в якому студенту відводиться роль слухача, активним навчанням, де студент стає активним генератором творчих знань і конструктивних рішень.

Мета *проектного навчання* полягає у створенні умов, за яких студенти самостійно набувають знання, яких не вистачає, із різних джерел; використовують набуті знання для виконання пізнавальних і практичних завдань; виробляють комунікативні вміння, працюючи в різних групах; розвивають дослідницькі уміння (виявлення проблеми, збирання інформації, спостереження, аналіз, висування гіпотез, узагальнення); розвивають системне мислення.

О. О. Марковська як інноваційну технологію сучасного навчання розглядає *технологію розвитку цілісного мислення*, спрямовану на розвиток універсальних навчальних дій, які забезпечують студентів можливість самостійно здійснювати навчальну діяльність, визначати навчальну мету, шукати і використовувати необхідні засоби і способи її досягнення, вміти контролювати й оцінювати навчальну діяльність та її результати; створюють умови розвитку особистості та її самореалізації на основі «уміння навчатися» і співпрацювати з дорослими й однолітками (уміння навчатися в дорослому житті забезпечує особистості готовність до неперервної освіти, високу соціальну й професійну мобільність).

Технологія розвитку критичного мислення. Мета технології – навчити такого сприймання навчального матеріалу, в процесі якого інформацію, що її отримує студент, можна розуміти, сприймати, порівнювати з особистим досвідом і на її основі сформулювати власне аналітичне судження.

Дистанційна технологія – один із відносно нових і перспективних напрямів інформаційних технологій в освіті, який дозволяє здійснювати навчання незалежно від відстані. Зокрема, в Новокаховському політехнічному коледжі ОНПУ ефективно використовується система дистанційного навчання «Moodle», яка працює як засіб отримання студентами необхідної інформації, засіб навчання, засіб комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), засіб перевірки знань, умінь та навичок.

Серед ігрових технологій можна виділити такий метод як ділова гра, що дає можливість спілкуватися, дискутувати з питань обраної спеціальності на професійному рівні. Ділова гра відображає спрощену модель виробництва. Таке заняття підвищує організованість і самостійність студентів, навчає чіткості та конкретності в процесі спілкування, допомагає прийняти рішення.

Усе викладене дозволяє зробити висновок про те, що інноваційні технології навчання, які відбивають сутність майбутньої професії, формують професійні якості фахівця, і тому їх необхідно застосовувати разом з іншими видами навчально-пізнавальної діяльності студентів в освітньому процесі ВНЗ.

Список використаних джерел

- 1 Бондар В.І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
- 2 Донченко Т.К. До проблеми методів навчання української мови // Українська мова і література в школі. – 2005. - №7. – с. 2-5.
- 3 Кучерук О.А. Шляхи формування мовленнєвої компетентності: психолінгвістичний підхід до навчання рідної мови// Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав – Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – с. 37-41.

УДК 669.156

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ЕКОНОМІКИ ТОРГІВЛІ

*Коновалова О.Б., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
(Комерційний технікум ДДТУ, м. Дніпро)*

Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення і деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Зошит для практичних робіт з економіки торгівлі (робочий зошит) використовується для індивідуального виконання практичних робіт студентами Комерційного технікуму Дніпровського державного технічного університету денної форми навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відповідно до структури навчальної дисципліни «Економіка торгівлі». Крім того, на засіданнях регіонального методичного

об'єднання викладачів економічних дисциплін його зміст було обговорено та рекомендовано до застосування під час проведення практичних робіт.

Тематика і методика проведення практичних занять заздалегідь доводяться до відома студентів.

Метою виконання практичних робіт є закріплення теоретичного матеріалу, розвиток економічної грамотності та економічного мислення студентів, набуття навичок економічних розрахунків, оволодіння методикою вирішення економічних задач і ситуацій.

Практичне застосування знань, набутих під час проведення лекцій, здійснюється в формі завдань різного типу: практичні вправи, питання на розуміння, вправи на закріплення, тестові завдання.

Студенти згідно з тематичним планом проведення практичних занять самостійно опрацьовують лекційний матеріал та рекомендовану літературу, готують, при потребі, необхідні дидактичні матеріали та виконують домашні завдання.

Зазвичай, з кожної теми теоретичного матеріалу з курсу «Економіка торгівлі» на практичні заняття виносять індивідуалізовані теми комплексного характеру, які, з одного боку, дають змогу студенту ширше застосувати здобуті знання, а з іншого – підготуватися до самостійного виконання домашнього завдання. Для викладача такі комплексні завдання слугують також способом перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу студентами.

Важливе значення в процесі виконання практичних робіт для мене мають індивідуальний підхід і продуктивне педагогічне спілкування. Студенти повинні отримати можливість розкрити і виявити свої здібності, свій потенціал. Тому при розробленні завдань і плану практичного заняття я враховую рівень підготовки та інтереси кожного студента групи, виступаючи в ролі консультанта, не пригнічую при цьому самостійності та ініціативи студентів.

Оцінки, отримані за окремі практичні заняття, викладач враховує при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни. Оцінювання роботи студентів у процесі заняття сприяє контролю та активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін. – К.: 2006. – 708 с.
2. Базилевич В.Д. Метафізика економіки: підручник / В.Д.Базилевич, В.В.Ільїн. – Знання. – 2007. – 718с.
3. Болегіна І.А., Богоград М.А., Ковальчук І.О. Методика викладання економіки. – К., 2005.
4. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. «Методика викладання економічних дисциплін». - 2012.

5. Найдъонов І.М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління [текст]: навч. посіб. / І.М.Найдъонов – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 432 с.

УДК – 378(811.111 + 072)

УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Ярошук М.А., викладач-методист

*(Рівненський автотранспортний коледж Національного університету водного
господарства та природокористування, м.Рівне)*

Анотація. Зроблено опис досвіду, висвітлено практичні підходи викладача щодо реалізації теми досвіду.

Постановка проблеми. Нові умови життя потребують нового мислення, нової культури діяльності, а звідси – якісно іншого рівня освіченості, здатності до постійного оновлення знань, тобто – «здатності до навчання упродовж усього життя».

Формулювання цілей. Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяти інтерактивним методам, основаних на особистісно-орієнтованому підході до студента, спрямованих на розвиток не лише творчого потенціалу, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички.

Інноваційна значущість. Досвід роботи дозволяє оцінити потенціал навчання з позиції її адекватності, а саме, завдання формування комунікативної компетентності студентів.

Висновок. Новітні освітні технології навчання відкривають нові можливості для ефективної взаємодії викладача та студента: викладач стає наставником саморозвитку студента, провідником в інформаційному просторі, фасилітатором, а студент в свою чергу, перетворюючись на суб'єкта пізнавальної життєдіяльності протягом заняття, набуває особистісних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Алексеенко О. Ділова англійська мова. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – 320 с.;
2. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. –Х.: Вид. група Основа, 2012.-3тє вид.-255,[1]с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
3. Михайленко Т. Новітні технології на уроках англійської мови. – Київ: Редакція газет гуманітарного циклу, 2012.– 112с.;

4. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. –Х.: Вид. група Основа, 2012. – 176с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»)
5. Ніколаєва С.Ю, Методика викладання іноземних мов у середніх спеціальних навчальних закладах: Підручник. – К: Ленвіт, 2002.– 328с.
6. Овчиннікова Л. П. 11 уроків ділової англійської мови (Навчання комунікації дискусії пошук, проект). –Х. Вид. група Основа, 2004. – 144с. – (серія «Бібліотека журналу» Англійська мова та література» Вип. 10 (22))
7. Прометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник.– К. Видавництво А.С.К, 2004.–192с.
8. Проноза А., Проноза О. Таблиці як один зі способів викладу навчального матеріалу при вивченні іноземних мов у технікумах і коледжах // Іноземні мови в навчальних закладах, –Вип. 2.2010 с.94
9. Рахманська С. Д. Практичний підхід до викладання іноземної мови. Посібник. – Тернопіль: «Астон», 2003.– 100с.

УДК 37.091.39 + 615.821 + 37.091.212

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ РЕФЛЕКСОТЕРАПІЇ» З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ліскевич І.І., к.м.н., доцент кафедри

(Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ)

Впровадження у навчальний процес сучасних педагогічних і науково-методичних досягнень є одним із основних аспектів реформування національної системи освіти [3, с.198; 5, с.144]. Сучасні тенденції спрямовані на скорочення аудиторних занять і збільшення кількості годин, відведених на самопідготовку [2, с.15]. В таких умовах зростає роль інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Стрімкий розвиток глобальних інформаційних мереж сприяє загальному прогресу освітньої галузі. Це – один із найбільш швидких, доступних, зручних та економічно виправданих способів отримання інформації [1, с.27]. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання на даному етапі є невід'ємною складовою сучасної вищої медичної освіти [4, с.126].

З переходом на кредитно-модульну систему працівниками кафедри неврології та нейрохірургії Івано-Франківського національного медичного університету активно впроваджуються у навчальний процес сучасні комп'ютерні технології. Однією із дисциплін, що викладаються на кафедрі, є курс за вибором «Основи рефлексотерапії».

Вивчення даного курсу передбачене на 5-ому році навчання студентів фаху «педіатрія». Згідно типової навчальної програми, вивчення даного курсу передбачає 10 годин аудиторної роботи та 20 годин позааудиторної. В цих академічних рамках важливим є скерувати студентів у значних обсягах матеріалу, а також на підтримання навчальної мотивації.

Щоб полегшити розуміння основних концепцій традиційної китайської медицини, які докорінно різняться від фундаментальних принципів західної медицини, незамінним є використання цифрових технологій – зокрема, візуалізація у формі мультимедійних презентацій, коротких відеороликів. Ключовим етапом розуміння принципів використання та поєднання акупунктурних точок, способів визначення їх локалізації є комп'ютерний додаток «3D Anatomy for Acupuncture».

Використання даного додатку дає можливість студентам візуалізувати хід основних меридіанів та точок акупунктури, а можливості пошарового 3D аналізу допомагають у виробленні практичних навиків голковколювання. Дана програма є цікавою для студентів, що сприяє підвищенню мотивації до навчання.

Таким чином, в умовах сучасного розвитку та реформування системи медичної освіти використання комп'ютерних технологій є ефективним методом оптимізації навчального навчального процесу, що допомагає майбутнім лікарям у засвоєнні знань і формуванні вмінь, розвиває навчальну і практичну діяльність.

Список використаних джерел

1. Грищук М. І. Науково-методичні основи викладання фундаментальних дисциплін іноземним студента-медикам. *Медична освіта*. 2012. №3. С.27-29.
2. Гуревич Р.С. Сучасні комп'ютерні технології як засіб інтердисциплінарного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Випуск 40. С.15.
3. Кузняк Н.Б., Гончаренко Б.А., Дмитренко Р.Р. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищих медичних навчальних закладах. *Клінічна та експериментальна патологія*. 2013. Т.ХІІ, №2 (44). С. 197-199.
4. Побуцький О. О. Застосування інноваційних методів унаочнення та візуалізації у підготовці медичних кадрів. *Галицький лікарський вісник*. 2010. Т. 17, № 2, ч. 1. С. 126–128.
5. Швидкий О. В., Хадикіна О. А., Малиновська О. В. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі та створення електронного підручника. *Медична освіта*. 2012. №4. С.144-147.

УДК 330.4

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ В ЕКОНОМІЦІ*Камазіна О.В., викладач другої категорії**Карлова І.Г., викладач вищої категорії, викладач-методист**(Харківський державний автомобільно-дорожній коледж, м. Харків)*

Математичні методи - найважливіший інструмент аналізу економічних явищ і процесів, побудови теоретичних моделей, які дають змогу відобразити існуючі зв'язки в економічному житті, прогнозувати поведінку економічних суб'єктів і економічну динаміку.

Сучасні курси мікроекономіки, макроекономіки, фінансів, маркетингу важко уявити без застосування математики. Вивчення дисциплін «Статистика», «Економічна статистика» ґрунтуються на ймовірнісно-статистичному апараті. Деякі розділи дисциплін «Економічний аналіз», «Моделювання економіки» ґрунтуються на вивченні цілих розділів математичного програмування.

У будь-якому курсі економіки використовують математичний апарат: аналізуються графіки різних залежностей, проводиться опрацювання тих чи інших статистичних закономірностей тощо. З переходом вітчизняної економіки на ринкові відносини роль математичних методів інтенсивно зростає. Дійсно, центральна проблема економіки – це проблема раціонального вибору. У плановій економіці, в усякому разі на рівні окремих підприємств, немає вибору, а значить роль математичного підходу сильно занижена. В умовах ринкової економіки, коли кожна господарча одиниця самостійно ухвалює рішення, тобто робить вибір, стає необхідним точний математичний розрахунок.

Професійний рівень спеціаліста значно залежить від того, чи оволодів він сучасним математичним апаратом, чи вміє використовувати його під час аналізу складних економічних процесів і прийнятті оптимальних рішень

По-перше, зауважимо, що більшість тем курсу економіки містять матеріал, який можна ефективно використовувати для наочної ілюстрації практичного використання у вивченні математичного матеріалу (функції попиту й пропозиції при вивченні поняття функції, визначення ринкової рівноваги при вивченні систем рівнянь тощо), що сприятиме глибокому й більш усвідомленому вивченню абстрактної математичної теорії, а також підвищенню інтересу студентів до вивчення математики.

Приклад 1. Підприємство випускає вироби трьох видів: I, II, III. При цьому використовується сировина трьох типів: S_1 , S_2 , S_3 . Норми витрат кожного з типів сировини на один виріб і обсяг витрат сировини за один день наведено в наступній таблиці:

Вид сировини	Норми витрат на один виріб ум. од.			Витрати сировини за один день ум. од.
	I	II	III	
S_1	4	3	2	1500
S_2	2	1	1	700
S_3	3	4	2	1400

Знайти щоденний обсяг випуску кожного виробу.

Розв'язання. Позначимо через x_1 , x_2 , x_3 кількість одиниць щоденного випуску виробів відповідно до першого, другого і третього видів. Тоді для x_1 одиниць щоденного випуску виробів першого виду потрібно $4x_1$ ум. од. сировини типу S_1 , для другого - $3x_2$ ум. од., а для третього $2x_3$ ум. од. Всього за один день повинно бути витрачено 1500 ум. од. сировини виду S_1 , тобто $4x_1 + 3x_2 + 2x_3 = 1500$. Аналогічно отримаємо решту рівнянь: $2x_1 + x_2 + x_3 = 700$, $3x_1 + 4x_2 + 2x_3 = 1400$ для сировини виду S_1 і S_2 відповідно.

$$\text{Система} \begin{cases} 4x_1 + 3x_2 + 2x_3 = 1500 \\ 2x_1 + x_2 + x_3 = 700 \\ 3x_1 + 4x_2 + 2x_3 = 1400 \end{cases}$$

буде математичною моделлю даної задачі. Якщо $A = \begin{pmatrix} 4 & 3 & 2 \\ 2 & 1 & 1 \\ 3 & 4 & 2 \end{pmatrix}$ - матриця норм витрат

сировини на один виріб, $X = \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{pmatrix}$ - матриця невідомих, $B = \begin{pmatrix} 1500 \\ 700 \\ 1400 \end{pmatrix}$ -

матриця витрат сировини за один день, то систему можна подати у матричному вигляді $AX=B$.

Розв'язавши її, отримаємо $X = \begin{pmatrix} 200 \\ 100 \\ 200 \end{pmatrix}$

Таким чином, підприємство випускає 200 одиниць виробу першого виду, 100 – другого, 200 – третього

По-друге, використання мови математики дає можливість точно й компактно висловлювати більшість положень економічної науки.

По-третє, окремі поняття і факти вищої математики, що вивчаються в курсі, слугують основою при визначенні низки економічних понять (поняття надлишків споживача і виробника вводяться на базі певного інтеграла, поняття еластичності визначається за допомогою похідної тощо)

По-четверте, при вивченні багатьох розділів курсу економіки відбувається закріплення математичних знань і формування вмінь їх використовувати під час розв'язування прикладних задач економічного змісту.

Таким чином, між курсами вищої математики й економіки існують тісні міжпредметні зв'язки. Однією з умов їх успішної реалізації є навчання студентів застосуванню

математичного апарату, що вивчається, для розв'язування прикладних задач економічного змісту.

Список використаних джерел

1. Головань М. С. Система компетенцій випускника вищого навчального закладу напряму підготовки «Фінанси і кредит» // Вища шк. – 2011. – № 9. – с. 27–38.
2. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування і планування : навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 188 с.
3. Грисенко М. В. Математика для економістів: методи й моделі, приклади й задачі : навч. посіб. / М. В. Грисенко. – К. : Либідь, 2007. – 720 с.
4. Раков С. А. Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти / С. А. Раков // Математика в школі. – 2007. – № 5. – С. 2–7

УДК 378.147

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ

*Земська О.Л., викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

Стаття містить напрямки роботи викладача коледжу по підвищенню професійного рівня студентів, розкриває шляхи формування професійної компетентності засобами активізації навчально-пізнавальних здібностей студентів на заняттях з методики розвитку мовлення, готовності їх до організації мовленнєво-ігрової діяльності дошкільників.

Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вихователя визначається як система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, умінь, навичок і професійної готовності [1, с.121].

Під готовністю майбутнього вихователя розуміємо інтегровану психологічну властивість педагога, що включає педагогічну самосвідомість; емоційно-позитивне ставлення до дітей; знання про мовленнєвий розвиток особистості та її вікові особливості, засоби педагогічного впливу на її формування і розвиток мови; сукупність теоретичних відомостей про види занять, методичну роботу; педагогічні вміння та здібності щодо її організації мовленнєвої діяльності дітей.

Підготовка педагога дошкільного фаху в першу чергу повинна відповідати вимогам сучасності. На цьому акцентують увагу Л. В. Артемова, Г. В. Беленька, А. М. Богуш, З. Н. Борисова, Н. В. Гавриш, Є. Є. Луценко, Т. І. Поніманська Г. В. Сухорукова та інші.

Метою моєї роботи є визначення сутності готовності майбутніх вихователів до організації мовленнєво-ігрової діяльності дошкільників, її критеріїв, показників і рівнів.

Готовність майбутніх вихователів до роботи з розвитку мовлення дітей в ЗДО становить базис фахової підготовки до педагогічної діяльності та є результатом їх підготовки у навчальному закладі за певною моделлю, створення якої сприяло визначенню критеріїв і показників такої готовності [3, с.20].

Критерії	Показники
сформованість професійної спрямованості	• ціннісне ставлення до вихованців; • ціннісне ставлення до ігрового виду діяльності (усвідомлення соціально-педагогічних можливостей ігрової діяльності) та необхідності залучення до неї дітей.
сформованість професійних знань	• психолого-педагогічні знання особливостей дітей дошкільного віку; • знання методики розвитку мовлення дітей; • знання сучасних підходів до класифікації ігор; • знання функцій та принципів організації ігрової діяльності.
сформованість професійно значимих умінь	• дослідницько-пошукові уміння; • діагностично-корекційні уміння; • проектно-конструкторські уміння; • креативні вміння; • організаторські вміння, комунікативні вміння; • аналітико-оцінні вміння.
сформованість саморегулятивних компетенцій	• здатність до саморегуляції та самокорекції знань, практичних умінь та навичок з організації ігрової діяльності дітей; • здатність до з'ясування причин розбіжності отриманого результату з прогнозованою рольовою перспективою; • здатність до уникнення раніше з'ясованих помилок; • здатність до постановки нових перспектив.
сформованість оцінних компетенцій	• здатність до оцінки (самооцінки) та аналізу (самоаналізу) результатів навчальної ігрової діяльності.

Важливим методичним інструментом підготовки майбутніх вихователів є обґрунтування рівнів їхніх знань, умінь і навичок. Визначаючи їх, ми керувались положенням про те, що формування в процесі навчання тривалої готовності студентів до організації мовленнєво-ігрової діяльності зумовлює необхідність формування в них досвіду творчої діяльності, тобто психологічної готовності так до застосування знань у нетипових ситуаціях.

Спеціальні знання, уміння та навички студентів виробляються, формуються й закріплюються тільки за умови реалізації особистісно-діяльнісного підходу до навчання й виховання. Тому навчання студентів методики організації ігрової діяльності має здійснюватись за розробленою програмою, обґрунтування якої відбувалось з урахуванням положення про те, що модернізація освіти повинна полягати у перетворенні нашого реального навчання у діяльнісне.

Принциповими в реалізації особистісно-діяльнісного підходу до навчання майбутніх вихователів з методики організації ігрової діяльності для нас є такі **методологічні положення**: навчання — це, насамперед, передача досвіду організації ігрової діяльності, а не передача знань; у ході проектування й організації навчання майбутніх вихователів первинними є задана характером їхньої роботи з дітьми професійна діяльність та дії, що є складовими цієї діяльності, а не знання; кінцевою метою навчання є формування способу дій, які забезпечуватимуть здійснення організації ігрової діяльності, а не запам'ятовування знань; зміст навчання складає задана характером ігрової діяльності система дій і тільки ті знання, які забезпечують виконання цих дій, а не будь-яка інша задана система знань; знання не можуть бути самодостатніми, вони є лише засобом навчання, а не його метою, оскільки, відіграють службову роль, пояснюючи й готуючи практичні дії; механізмом здійснення навчальної діяльності є вирішення різних творчих завдань, а не відпрацювання навчального матеріалу.

Досвід роботи зі студентами педагогічного коледжу дає підстави для формулювання такого положення: контролювати потрібно не знання, які є лише засобом (інструментом), за допомогою якого здійснюється діяльність, а насамперед результати діяльності. Якщо студенти, як майбутні вихователі змодельовали ігрову форму роботи, провели її під час педагогічної практики з дітьми, реалізувавши визначені педагогічні завдання, то це означає, що вони і знають, і вміють. Саме тому шляхом реалізації змісту програмового матеріалу передбачається підвищення фахового, інтелектуального й загальнокультурного рівнів майбутніх вихователів, збагачення їхнього творчого потенціалу, забезпечення тенденції до саморозвитку, удосконалення професійної підготовленості відповідно до сучасних завдань освіти й виховання.

Список використаних джерел

- 1 Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. Кононко О. Л. — К.: , 2012. — 243 с.
- 2 Андрущенко В. П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) // Вища освіта України. — 2001. — №1. — с. 11-17.
3. Малафійк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2005. — 398 с.
4. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник / Кол. авторів: Бартенєва І.О., Богданова І.М., Бужина І.В. та ін. — Одеса: ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2002. — 344 с.
5. Н.В.Яременко. Характеристика готовності майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей. Сучасні педагогічні технології.К.— 2003.— 205 с.

УДК 378.016 : 796(043.2)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

*Васютяк О.В., викладач фізичного виховання, спеціаліст другої категорії
(Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР, м. Красноград)*

Початок третього тисячоліття – це новий етап розвитку людства, у якому споживання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформаційне середовище стало новим світом існування людини.

Тенденції розвитку системи закладів вищої освіти вимагають глибокого і всебічного оновлення змісту освіти, послідовного впровадження і використання інформаційних технологій навчання, модернізації освітньої політики в умовах сучасного інформаційного та освітнього просторів.

Інформаційно-освітній простір визначається як структурована сукупність ресурсів і технологій, що забезпечує взаємодію суб'єктів освітнього процесу, вільний доступ до інформаційних ресурсів, які використовують для розв'язку освітніх завдань. Інформаційний простір надає можливість висувати й обробляти нові ідеї, а освітній простір генерує ідеї, форми і методи навчання у процесі професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури. Професійний розвиток особистості майбутнього вчителя фізичної культури, який є учасником інформаційного простору України, визначається як цілеспрямований процес вирішення самими студентами завдань, які реалізуються у процесі фахової підготовки.

Професійна діяльність вчителя фізичної культури висуває вимоги до особистості педагога, рівня володіння компетентностями, професійно-практичної майстерності.

Особливості професійної діяльності в умовах інформатизації освіти потребують якісно нової моделі сучасного вчителя фізичної культури, яка визначатиме його функції у процесі застосування інформаційних технологій. На сьогодні застосування інформаційних технологій є фрагментарним й не дозволяє створити власної цілісної системи інформатизації педагогічної освіти.

Визначимо основні компоненти інформаційно-освітнього простору: змістовий (навчальні, наукові, інформаційні матеріали в електронному вигляді);

технологічний (засоби інформаційної взаємодії, програмно-технічні засоби); організаційний (структури, що забезпечують функціонування інформаційного простору).

Вплив інформаційного простору на формування майбутнього вчителя фізичної культури визначається впровадженням та використанням комп'ютерної техніки,

інформаційних технологій в освітньому процесі під час вивчення навчальних дисциплін «Теорія і методика фізичної культури», «Спортивні ігри з методикою навчання», «Педагогіка».

Інтернет-технології вимагають впровадження інноваційних підходів і нестандартних методів роботи. Підготовка майбутніх вчителів фізичного виховання містить великий обсяг теоретичного матеріалу. Традиційні засоби, форми й методи фізичного виховання уже не дозволяють повною мірою забезпечити високу продуктивність заняття, ефективність освітнього процесу. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість у короткий термін, доступно, науково і наочно висвітлити складні питання. Студенти залучаються до підготовки самостійних повідомлень, презентацій, що значно покращує свідоме засвоєння матеріалу, підвищує рівень зацікавлення матеріалом.

Важливим є формування інформаційної культури майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційного простору, яка забезпечує успішне подальше входження у професію. Інформаційна культура передбачає інформаційний світогляд, систему переконань, умінь, навичок, які забезпечать подальшу самостійну діяльність, саморозвиток.

УДК 371.24

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА

Ласкіна Н. А. викладач вищої категорії

(Маріупольський коледжу ДНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, м. Маріуполь)

Інтеграційні процеси, які відбуваються в Україні на політичному, соціально-економічному, науковому і освітньому рівнях, входження її в єдиний європейський простір, безумовно, визначають відповідний розвиток системи освіти. У цих умовах саме рівень і якість підготовки кадрів стають найважливішими чинниками і необхідною передумовою ефективного вирішення завдань економічного розвитку держави.

Сьогодні необхідний фахівець «нового типу» - професійно і соціально мобільний, який має глибокі професійні знання за фахом, володіє економічними і правовими знаннями; здібний до технічної і соціальної творчості, самовдосконалення, готовий до роботи в ринкових умовах праці і до гострої конкуренції.

Очевидно, що підготовка конкурентноздатних кадрів як на внутрішньому, так і на світовому ринках праці є першочерговим, пріоритетним напрямом розвитку професійної освіти.

Важливим завданням сучасних навчальних закладів I-II рівнів акредитації є обов'язкове надання знань, умінь і навичок відповідно до галузевих стандартів освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми з тієї або іншої дисципліни, але також не менш важливим завданням є навчити вчитися, прищепити студентам смак до самостійного пошуку і отримання нових знань, формування практичних умінь і навичок.

Серед інноваційних технологій при викладанні дисциплін технологічного циклу важливе місце займають інтерактивні технології навчання, які мають особистісну і професійну орієнтованість, оскільки направлені на розвиток особистості і її професійне становлення, оскільки інтереси і потреби особи завжди пов'язані з її самореалізацією в професійній діяльності і життєтворчості.

Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну мету, що передбачається - створити комфортні умови навчання, за яких кожен, хто вчиться, відчуває свою успішність і інтелектуальну здатність.

На заняттях викладач повинен давати не просто суму знань, а сформувати життєву компетентність як само здатність особистості до оптимальних дій, що базуються на знаннях, досвіді, цінностях, набутих завдяки навчанню. Інтерактивне навчання це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента.

Перевагою активних методів навчання є постійний контакт студентів і викладачів у процесі вирішення проблемних завдань і ситуацій. Важливою передумовою активних методів навчання є пізнавальна діяльність, яка здійснюється в умовах активного випереджаючого сприйняття відображення навколишнього світу. Тоб - то навчально – виховний процес повинен імітувати майбутню практичну діяльність спеціаліста.

Використання інтерактивних технологій сприяє активізації внутрішніх резервів студентів, реалізації їх природних здібностей, спонукає до самостійного мислення, формування професійно значущих якостей молодого спеціаліста підприємств ресторанного господарства, інтересу до професії, відповідальності, самостійності, готовності до приймання нестандартних рішень, працелюбності, організаторських здібностей, творчого мислення, художнього смаку, фантазії, комунікативних здібностей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» (розд. III.).І.)//Голос України. - 25 квітня 1996р.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність К., «Вища школа», 2016
3. Карненчук С. Г. Теорія і методика виховання К., «Вища школа», 2015
4. Фібула М. М., Педагогіка вищої школи. Київ, Академ видавництва, 2012
5. Крюкова О. В., Рева М. В., Педагогіка вищої школи, навчальний посібник, 2012

6. Кларин М. В., Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования игры и дискуссии. Рига, «Эксперимент», 2010

7. Вікторія Узбецька. - Ціннісні орієнтації в контексті духовного світу студентства // Рідна школа. - квітень. -2002

УДК 330.342

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Леончук І.Д., науковий співробітник

(Інститут підготовки кадрів ДСЗУ, м. Київ)

Для сучасного етапу розвитку світової економіки характерні стрімкі темпи інтелектуалізації, віртуалізації, роботизації та компактифікації виробництва, що одночасно є ознаками переходу до нового типу економіки — економіки знань.

Слід зауважити, що на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття «економіка знань». Розрізняють декілька аналогічних (knowledge economy, new economy, knowledge-based economy, knowledge-intensive industries) та споріднених (інноваційна економіка, інформаційна економіка, постіндустріальна економіка тощо) понять.

Уперше у науковий обіг категорію «економіка знань» ввів у 1962 р. Ф. Махлуп, який використав даний термін для характеристики нового виду економічної діяльності, пов'язаного з виробництвом та поширенням знань (на той момент під економікою знань розуміли певний сектор економіки, а самі знання розглядались як окремий продукт — товар). До сектору знань Ф. Махлуп відніс освіту, науково-технічні дослідження і розробки, інформаційні ресурси (засоби масової інформації, інформаційні технології та послуги тощо).

У сучасному трактуванні економікою знань вважають певний тип економічних відносин, при якому домінуючим, пріоритетним та конкурентоутворюючим ресурсом є знання. Тобто при такому підході під економікою знань розуміють економіку в цілому, а самі знання розглядаються як головний виробничий ресурс.

Вперше у даному контексті цей термін було використано у 1996 р. для чіткого визначення ознак економіки постіндустріального суспільства, до яких відносяться такі: дематеріалізація ринку; виникнення нових форм економічного обміну; усунення ресурсозалежності високотехнологічними розробками; заміщення матеріальної форми багатства на інтелектуальну, джерелом якої є людський капітал (який також розглядається як основний стратегічний ресурс країни) [2, с. 226-229].

Економіка знань у сучасному варіанті — це по-перше, фундаментальна та прикладна наука; по-друге, формальна та неформальна освіта; по-третє, високотехнологічні виробництва та послуги; по-четверте, цифрові технології. Крім того, економіка знань — це неподільна тріада ринків: ринку знань, ринку послуг та ринку праці.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що головною рушійною силою економіки знань є високоосвічена, висококваліфікована людина, носій наукового знання та вміння його практично застосувати. А економічне зростання сьогодні залежить від здатності країни створювати нове знання, примножувати його та споживати (матеріалізувати). Країни, зорієнтовані переважно на трансфер знань, без достатньої власної наукової бази, у довгостроковій перспективі втрачатимуть свої конкурентні переваги. Аналогічно, країни з недостатніми можливостями щодо споживання нового знання у своїй власній економіці, на світовому ринку стають постачальниками високотехнологічних розробок та інтелектуальних мігрантів, здатних їх реалізувати [1, с. 13-15].

Список використаних джерел

1. Макогон Ю. В. Международный трансфер знаний в условиях глобализации мировой экономики [Електронний ресурс] / Ю. В. Макогон, Т. С. Медведкин // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Менеджмент інновацій. - 2012. - Т. 20, вип. 1. - С. 10-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2012_20_1_4
2. Рак Н. Є. Економіка знань: сутність та фактори управління знаннями [Електронний ресурс] / Н. Є. Рак // Регіональна економіка. - 2009. - № 3. - С. 224-232.

УДК 621.3

ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ З ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ ЯК КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

*Єсіпова О.Ю., викладач I категорії
(Дніпровський технікумзварювання
та електроніки імені Є.О. Патона, м. Дніпро)*

«Електротехніка з основами електроніки» як загальнотехнічна наука, що дає базу для вивчення спецдисциплін, розглядає принцип дії, будову і використання електротехнічних пристроїв в різних областях промисловості і техніки.

Щоб вирішити ці завдання, викладач повинен вчитися новим підходам в навчанні і вихованні самостійності студентів. Але не треба забувати і про класичні методи навчання в технічних дисциплінах.

Лабораторні заняття забезпечують високий рівень засвоєння студентами необхідних навичок і умінь.

Модернізація сучасної освіти України в умовах наближення її до європейських стандартів ставить одним з основних своїх завдань кардинальне поліпшення трудового навчання, а саме практичних навичок і умінь.

Сьогодні, в суспільстві, що настільки швидко змінюється, викладач повинен навчити найважливішого - це навчити самостійно здобувати знання, навчити методиці самоосвіти, формуючи потребу в знаннях.

Щоб вирішити ці завдання, викладач повинен вчитися новим підходам в навчанні і вихованні самостійності студентів.

Здійснення реформ вимагає особливої уваги до вдосконалення організації лабораторного заняття, форм і методів викладання: в процесі навчання повинні ширше використовуватися методи, що розвивають пізнавальну діяльність студентів, їх творче мислення. Успішному проведенню лабораторної роботи сприяє: раціонально обладнана лабораторія і правильно обрана методика проведення занять.

Складання звітів з лабораторних робіт є одним з елементів наукової організації праці в лабораторному практикумі. Важливим є ознайомлення з правилами виконання принципових електричних схем і зокрема виконання в них графічних зображень, які строго визначені відповідними стандартами єдиної системи конструкторської документації (ЄСКД). По суті під час проведення лабораторних робіт з електротехніки студенти вперше зустрічаються з технічною документацією і вчаться правильно її оформлювати, що допомагає їм потім в оформленні курсових проектів з інших навчальних дисциплін та дипломних проектів.

На останньому етапі виконання лабораторної роботи бажано, щоб висновки, отримані в процесі аналізу результатів дослідів, були пов'язані з майбутньою спеціальністю або з питаннями з області загальнолюдських знань. Це в більшій мірі підвищить цікавість студентів і зробить лабораторні заняття більш дидактично ефективними.

Зараз існує тенденція проведення дослідницької частини лабораторних робіт з використанням комп'ютерної техніки. Це, звичайно, дуже сучасно, але не завжди доцільно з точки зору отримання практичних навичок студентами при роботі з технічним обладнанням. На мою думку, краще один раз заживити електродвигун своїми руками під час проведення дослідів, ніж подивитись схему включення на моніторі комп'ютера і клацнути мишкою.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що навіть для ознайомлення з сучасною технікою треба міцно опанувати основи прикладних наук, і зокрема, найважливіших з них - електротехніки і електроніки. А цього можна досягти тільки на практичних і лабораторних заняттях.

Список використаних джерел

1. Загальна електротехніка: теорія і практика : Підручник / Б.І. Паначевний, Ю.Ф. Свєргун. - К. : Каравелла, 2004. – 440 с.
2. Учебное пособие для учащихся УПК. Минск: Изд. "Народна Освета", 1982. - 278с.

УДК 372.23

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧНУ РЕАЛІЗАЦІЮ ЦІКАВИХ ІДЕЙ ПО ВИГОТОВЛЕННЮ МЕТАЛЕВИХ ВИРОБІВ

*Бортнік О.М., викладач II категорії
(Дніпровський технікум зварювання
та електроніки імені Є.О. Патона, м. Дніпро)*

Метою даного напрямку педагогічної роботи є продемонструвати на конкретному прикладі роботи студентів творчі можливості зварника – професіонала по створенню не тільки габаритних промислових конструкцій, а й цікавих дрібничок для домашнього інтер'єру або приватної колекції, зацікавити студентів 3-4 курсів до створення нових витворів власної фантазії.

Замислюючись про створення подібних предметів, кожен може підібрати для себе технологію виготовлення, орієнтуючись на свій досвід і знання.

В силах навіть зварника - початківця створити чимало різноманітних виробів з металу, оформити з їх допомогою сад чи поповнити приватну колекцію.

Найпоширеніші металеві вироби - це троянди, різноманітні підставки для квітів, підсвічники та різні предмети декору, мангали, драбини, макети кораблів та військової техніки, каркаси стільців, лавок, гойдалок.

В магазинах вироби з металу пропонуються за досить високими цінами через те, що вони виготовляються ручним методом. Однак при бажанні можна освоїти науку створення цих предметів самостійно, завдяки чому можна буде заощадити на цьому чималі суми. Єдині витрати, які тут можуть виникнути, будуть пов'язані з придбанням матеріалів.

Обираючи спосіб зварювання необхідно проаналізувати багато факторів, таких як матеріал деталі, його механічні властивості, товщина, якість зварних з'єднань, умови подальшої експлуатації, просторове положення при зварюванні, можливості механізації процесів зварювання та власне досвід виконавця. Ручне зварювання зручне при виконанні коротких криволінійних швів в будь-яких просторових положеннях, застосовується при

виконанні швів у важкодоступних місцях, а також при монтажних роботах і складанні конструкцій складної форми, що є доцільним при виготовленні нестандартних виробів.

Зварювання в інертних газах виконують неплавким і плавким електродами.. Аргонодугове зварювання застосовують для легованих і високолегованих сталей, кольорових металів і їх сплавів. Вироби з таких матеріалів є більш естетичними, але вимагають більших витрат та практичного досвіду в області аргонодугового зварювання.

Вибір зварювальних матеріалів здійснюємо в залежності від марки сталі, умов експлуатації виробу та вимог, які висуваються до зварних з'єднань. А сучасне різноманіття покритих електродів точно задовольнить самого вимогливого професіонала.

Крім класичних джерел зварювального струму все більшої популярності серед початківців та професіоналів отримують інверторні джерела живлення.

Для виконання роботи також знадобляться слюсарні інструменти: молоток, щітка, лінійка, рівень і кутник, або кутниковий шаблон та пристосування для утримання деталей при зварюванні в зручному положенні.

Для вірного складання і якісного зварювання особливу увагу слід приділити контролю розмірів заготовок і якості поверхні, що зварюється.

Для того, щоб виготовлений металевий виріб якнайдовше зберіг свій естетичний вигляд, його слід зачистити, хімічно обробити та пофарбувати.

Підводячи підсумки, можна впевнено сказати, що педагогічна діяльність сучасного викладача повинна бути настільки багатогранна, щоб охопити різні форми і методи роботи зі студентами. Лекційні заняття згідно навчальної програми незаперечно є обов'язковою умовою підготовки майбутнього спеціаліста, але молоде покоління все важче втримати за партою в аудиторії, зацікавити до навчання. Тому слід розширювати методи викладання спецдисциплін, використовувати як аудиторну так і позааудиторну роботу, яка направлена на практичну реалізацію цікавих ідей, творчі здобутки тандему педагогів та завзятих майбутніх фахівців. Прикладом цього напряму діяльності педагога є результат реальної роботи студентів за зварювальним напрямом, розширення методики проведення практичних занять та застосування теоретичних знань щодо способів та технології дугового зварювання у побуті. Підсумком даного виду роботи є наочні приклади робіт студентів.

Список використаних джерел

- 1 Технологія електродугового зварювання: Підручник, І.В. Гуменюк, О.В. Іваськів, О.В. Гуменюк; Київ: Грамота, 2006 рік
- 2 Сварочные работы. Настольная книга электрогазосварщика : Костенко Е.М.; Вид-во : НЦ ЭНАС, 2005 рік

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

*Погорєлова Л.Д., старший викладач вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

У статті розглянуто проблему формування у студентів педагогічних спеціальностей критичного мислення та здатності вирішувати проблеми як важливу складову професійної компетентності. Здійснено термінологічний аналіз поняття «критичне мислення». Окреслено якості та уміння, які необхідно розвивати у студентів для вироблення у них критичного мислення. Наведено приклади технологій формування критичного мислення у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів.

Метою даної роботи є окреслення можливостей підготовки майбутнього вихователя до теоретичного осмислення і реалізації на практиці критичного мислення у професійній педагогічній діяльності, а також розкриття технологій, що сприяють формуванню навичок критичного мислення і здатності вирішувати проблеми у майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки.

У сучасному освітньому просторі на перше місце виступають такі змістовні компоненти підготовки педагогів, як критичність мислення, здатність до аналізу та самоаналізу, потреба в самовдосконаленні, здатність до творчості, любов до своєї професії.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена тим, що притаманна нашому часу динаміка технологічного і соціального прогресу вимагає від фахівців умінь швидко адаптуватися, змінюватися і вдосконалюватися на основі самостійного осмисленого набуття знань, знаходити шляхи розв'язання професійних і соціальних завдань у будь-яких нестандартних ситуаціях. Зважаючи на актуальність досліджуваного поняття, звернемося до термінологічного аналізу.

У Вікіпедії знаходимо наступне визначення: «критичне мислення – (дав.-гр. «мистецтво аналізувати, судження») – це наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Головним чином йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення». Зарубіжні вчені (К. Мередіт, М. Ліпмен) розглядають критичне мислення як здатність аналізувати точки зору учасників навчального процесу, висувати та захищати власну точку зору стосовно певної проблеми [4, с. 32].

Оновлені цілі сучасної освіти потребують вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів, бо ефективно гуманістично спрямоване навчання й виховання може

забезпечити лише педагог-майстер, який володіє професійно-особистісними вміннями, має високий рівень педагогічної уяви, творчості, емпатії, рефлексії. Тому формування професійної компетентності майбутніх педагогів, привчання їх до постійного перебування в стані «самопізнання» є одним з найважливіших сучасних завдань вищої школи. Отже, на перше місце у професійній підготовці педагогів постає завдання формування у них критичного мислення та здатності вирішувати проблеми як складових професійної компетентності. Зазначені навички визначені одними з найактуальніших, які ми формуємо як на теоретичних так і практичних заняттях з методики фізичного виховання. Це, в свою чергу, спонукає до ретельної підготовки і використання сучасних інноваційних технік та технологій підготовки майбутнього педагога.

Так, наприклад, на практичних заняттях ми використовуємо такі сучасні технології як: «Круглий акваріум», «Мозаїка», «Дзеркала та вікна», де «дзеркало» — книга, методичне джерело, «вікно»-ресурс, що дозволяє ознайомитись з чужим досвідом. Мета використання цих технологій- дискусування, вміння спиратися на власний та чужий досвід. Ці технології особливо ефективні при вивченні таких складних тем як «Педагогічні засади фізичного виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах», «Театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят: авторський стиль роботи М. М. Єфименка», «Аналіз та застосування системи формування рухових навичок дітей Глена Домана».

Технологія «Шість капелюхів» доцільно використовується при вивченні теми «Фізичний розвиток дітей раннього віку. Аналіз та використання авторської методики Сесіль Лупан». Ця технологія рольової гри полягає в розгляданні однієї і тієї ж проблеми з шести незалежних точок зору. Це дозволяє сформувати у студентів найбільш певні уявлення про предмет дискусії та на логічному й емоційному рівнях оцінити переваги і недоліки. Капелюх певного кольору передбачає включення відповідного режиму мислення, якому має слідувати студент чи команда в момент аргументації своєї позиції.

Технологія «Дискусійне кафе» вчить ураховувати точки зору співрозмовників, переосмислювати власні думки після отримання нової інформації. Ця технологія використовується при вивченні теми: «Альтернативні програми з методики навчання фізичним вправам дітей дошкільного віку», «Сучасні підходи до проведення фізкультурних занять».

Таким чином, перелічені вище сучасні техніки та навчальні технології, використані на заняттях з методики фізичного виховання, певним чином сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього дошкільного фахівця в сучасних умовах. Критичне мислення є особистісним інтегративним утворенням, що включає комплекс знань, умінь і здібностей, які реалізуються студентом через спеціальні дії, спрямовані на виявлення, оцінку й узагальнення

найбільш істотних ознак педагогічного процесу і метою досягнення його якісних змін професійного й особистісного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Academia.edu: <https://fsu-znu.academia.edu/SergiyTerno>
2. Волошина Л., Воробйова С. Умови розвитку творчих здібностей студентів. — Дошкільне виховання №11.—2003—с.95-96
3. Терно С.О. Критичне мислення як інструмент проведення правоосвітніх заходів у загальноосвітніх навчальних закладах: Рідер для вчителів – учасників тренінгу. – К.: Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2016. – 78 с. (ReaderCT.pdf).
4. Тимоха С. Теоретичні основи розвитку критичного мислення студентів // Гуманізація навчально-виховного процесу. — Випуск LV. Частина II. — Слов'янськ.
5. «Young Scientist» — № 3 (43) — March, 2017
6. The Foundation for Critical Thinking: <http://www.criticalthinking.org/>

УДК 378

УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В КОЛЕДЖІ

*Башкатова Н.М. , методист
(ВСП Львівський коледж «Інфокомунікації»
НУ «Львівська політехніка», м. Львів)*

Сьогодення ставить нові вимоги до викладача, бо суспільству потрібен викладач-професіонал з високою науково-теоретичною, методичною, психолого-педагогічною, теоретичною і практичною підготовкою, здатний до безперервного навчання, творчості і постійного самовдосконалення, від діяльності якого залежить якість виховання та навчання, підготовка до життя та професійної майстерності молоді. Робота методичної служби коледжу, де працюють не тільки освітяни, що мають педагогічну освіту, а й фахівці, що викладають дисципліни професійного циклу, має бути спрямована на формування якісного педагогічного складу: сприяти особистісному розвитку викладача, взаємному збагаченню освітян педагогічними знахідками, надавати змогу молодим вчитися педагогічної майстерності у досвідчених колег, підтримувати в педагогічному колективі дух творчості, прагнення до пошуку, самовдосконалення.

В процесі методичної роботи формується та вдосконалюється професійна компетентність педагогів, їхня майстерність. З цього випливають завдання, які стоять перед методистом коледжу: допомагати педагогу не тільки підтримувати необхідний рівень

професійної компетентності, але й опановувати нові ідеї, інноваційні технології, методи, які характеризують сучасні процеси в освіті. Зміст методичної роботи – це систематичне вивчення й аналіз нормативно- педагогічних джерел; вивчення та використання на практиці сучасних досягнень науки, передового досвіду; вивчення й аналіз стану якості освіти коледжу; надання практичної допомоги педагогічним кадрам з підвищення рівня розвитку фахової компетентності; підготовка та проведення методичних заходів, спрямованих на розвиток коледжу.

Функції методичної роботи умовно поділяємо на три групи: стосовно викладача; педагогічного колективу; досягнень педагогічної науки та досвіду викладачів інших навчальних закладів.

Методична робота ефективна тоді, коли вона організована як єдина система дій і заходів, і має дієву й мобільну структуру, в якій взаємопов'язані різні форми роботи, визначені на певний термін; ця робота має бути диференційованою, динамічною, щороку удосконалюватися, враховувати конкретну ситуацію в педколективі, матеріальні, морально-психологічні умови. Наступною важливою умовою є здійснення методичної роботи на діагностичній основі; її функціонування має спиратися на всебічне діагностування та оцінювання стану роботи, на визначення потреб педагогів щодо розвитку й вдосконалення їхніх особистісних, професійних, ділових якостей.

А реалізувати цілі і завдання можливо лише за умови створення в коледжі дієвого інформаційного освітнього середовища з використанням сучасних комп'ютерних технологій. Важливо також враховувати мотиви діяльності педагогів. Для цього необхідно створювати систему стимулів, вивчати рівень задоволеності викладачів, студентів, батьків результатами діяльності. Проте ефективна методична робота неможлива без наявності в педагога вільного часу, який є важливою умовою розвитку його творчості, самовдосконалення. Для цього керівникам коледжів необхідно провести хронометраж робочого часу кожного педагога, доречно проаналізувати оптимальність навантаження та громадських доручень, рівномірну завантаженість викладача протягом тижня, навчального року - усе, що в результаті забезпечує економію часу.

Правильно спланована модель методичної діяльності допомагає ознайомити педагогів з досягненням педагогічної науки, з кращими надбаннями педагогів-новаторів, з матеріалами з узагальнення досвіду навчально-виховної роботи; спонукає до особистої творчості, до створення авторських посібників, програм, до обміну досвідом, публікації у фахових виданнях та педагогічній пресі; розвиває творчий потенціал педагога, надихає його до самовдосконалення, а, отже, допомагає забезпечити якісний склад викладачів, які зможуть підготувати конкурентоспроможного молодшого спеціаліста.

Список використаних джерел

- 1 Дем'янюк Т. Д. Сучасна парадигма науково-методичної роботи в районі/ Т. Д. Дем'янюк, Л. С. Мельничук, Г. Р. – Рівне: Волинські обереги, 2014. – 216 с.
- 2 Половенко О. Аналітична діяльність методиста /О. Половенко, А. Постельняк // Методист. - 2012. - № 1, с. 17— 2

УДК 378.011.3:75-051

ЗАСТОСУВАННЯ МАЙСТЕР-КЛАСІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

*Білоус Л.В., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

Майстер-клас - це одна з найважливіших форм підвищення кваліфікації педагогів, що є, по суті, головним засобом передачі концептуально нової ідеї своєї (авторської) педагогічної системи. Він являє собою інтерактивне заняття практичної спрямованості з професійною аудиторією, що об'єднує формат тренінгу та конференції для поглиблення і розширення певних знань по спеціально підібраною темі.

Сьогодні розв'язання багатьох завдань освіти можливе лише на основі вдосконалення майстерності педагога. Однією з форм підвищення професійної компетентності педагогів, досягнення серйозних результатів, самореалізації в професії є робота із самоосвіти.

Завдяки цьому діяльність педагога швидко збагачується новим досвідом, підходами, освітніми технологіями та методами, а як результат — поліпшується якість навчання в наших закладах освіти, знання нашої молоді стають конкурентоздатними. Одним із таких методів, що суттєво збагачує освітній процес, є метод проведення майстер-класів, використання якого змінює традиційний підхід до навчання.

Поняття «майстер-клас» широко використовується в багатьох сферах діяльності людини, в тому числі і в освіті. Найчастіше в педагогічному співтоваристві під майстер-класом розуміють урок, захід, презентацію досягнень педагога, але це не зовсім так.

Слід звернути увагу при підготовці майстер-класу на те, що в технології його проведення головне — не повідомити і освоїти інформацію, а передати способи діяльності, будь то прийом, метод, методика або технологія. Передати продуктивні способи робіт — одна з найважливіших завдань для Майстра. Позитивним результатом майстер-класу можна вважати результат, що виражається в оволодінні учасниками новими творчими способами вирішення педагогічної проблеми, у формуванні мотивації до самонавчання,

самовдосконалення, саморозвитку. Це досить технологічно складний процес з певними вимогами до його організації та проведення.

При проведенні майстер-класів предметів художнього циклу слід дотримуватись певного алгоритму проведення майстер-класу:

1. Презентація педагогічного досвіду вчителем-майстром:

- пояснюються основні ідеї технології;
- описуються досягнення в роботі;
- доводиться результативність діяльності студентів, що свідчить про ефективність технології;

2. Подання системи навчальних занять:

- визначаються основні прийоми роботи, які майстер буде демонструвати слухачам.

3. Моделювання:

- учасники виконують роботу;
- учитель-майстер виконує роль консультанта, організовує самостійну роботу слухачів і керує нею;
- учитель-майстер спільно зі слухачами проводить обговорення роботи.

4. Рефлексія:

- проводиться дискусія за результатами спільної діяльності майстра і слухачів.

Можлива інша модель проведення майстер-класу.

Етапи проведення майстер-класу:

№	Етапи	Зміст
1.	Підготовчо-організаційний етап	Постановка цілей і завдань (дидактичної спільної мети, триєдиної мети: освітньої, розвиваючої і виховної). Привітання, вступне слово майстра, незвичайне початок заняття. Вбудовуються в діалог, проявляють активну позицію, тим самим допомагаючи майстру в організації заняття.
2.	Основна частина	Зміст майстер-класу, його основна частина: план дій, що включає поетапно реалізацію теми. Методичні рекомендації педагога для відтворення теми майстер-класу. Показ прийомів, використовуваних в процесі майстер-класу, показ своїх "родзинок" (прийомів) з коментарями. Виконують завдання відповідно до визначеного завдання, індивідуальне створення задуманого. Афішірованіе — уявлення виконаних робіт.
3.	Заклучне слово	Аналіз ситуації за критеріями: оволодіння загально інтелектуальними способами діяльності; розвиток здатності до рефлексії; розвиток комунікативної культури. Організовує обмін думками присутніх, дає оцінку того, що відбувається.
4.	Рефлексія	Активізація самооцінки і самоаналізу з приводу діяльності на майстер-класі.

Студенти вивчають предмети образотворчого циклу та пробують себе як в ролі Майстра, так і в ролі активних учасників майстер-класів. Найбільш вдалим були такі майстер-класи:

- «Ми це вміємо» — майстер-клас студентів 41 групи з додаткової спеціалізації «Організатор образотворчої діяльності в дошкільному закладі»;

- «Від писанки до писанки» — по виготовленню писанок майстром декоративно-прикладного мистецтва Денисенко Д.А.;

- «Глиняні вироби» — ознайомлення з творчістю гончара, ознайомлення з роботою на гончарному крузі, виготовлення глиняних виробів;

- «Різдвяні янголятка» — виготовлення різдвяних янголів з різноманітного матеріалу;

- «Квіти в нашому житті» — виготовлення різноманітних квітів з паперу та бросового матеріалу;

- «Чарівна тасьма» — плетіння з тасьми.

Таким чином, фундамент (основу) педагогічної майстерності охоплюють такі основні складові: особистість педагога, знання і педагогічний досвід. Учитель вчиться все життя, він знаходиться в постійному розвитку і все трудове життя є дослідником. Свої знання, творчість та великий досвід вчителі можуть передавати на майстер-класах.

Список використаних джерел

1. Гузова Л. П. Розвиток професійної культури вчителя — фактор успішної роботи /Л.П. Гузова // Методист - 2005. - № 2. - с. 34-37.

2. Комарь В.Д. Підвищення професійної майстерності педагогів- вихователів / / Науково-методичний журнал заступника директора школи з виховної роботи. - 2005. - № 1. - с.84-87.

3. Положення про "майстер-клас" як форма професійного навчання вчителів // Практика адміністративної роботи в школі. - 2004. - № 5. - с. 46.

4. Російських Г.А. Педагогічна майстерня як засіб підготовки вчителя до проектування адаптивного освітнього середовища учня / Г. А. Російських // Методист. - 2004. - № 2. — с. 25

5. Творча школа "Майстер-клас" / Е. Долинина, Р. Рахмани, І. Мамаєва та ін. // Учитель. - 2003. - № 5. - с. 44-74.

УДК 378.147:69

**ДІЛОВА ГРА ЯК ОДИН З МЕТОДІВ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»**

*Ямковий О.Ю., к.п.н., заступник директора з навчально-виробничої роботи
(Коледж інформаційних технологій та
землепорядкування Національного авіаційного університету, м. Київ)*

В статті розглядається сутність ділової гри як активного методу навчання студентів та представлено методику проведення семінарського заняття у формі імітаційної рольової гри «Вибори» з дисципліни «Політологія».

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем сучасної методики викладання соціального-гуманітарних дисциплін є організація інтерактивного навчання, що передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Інтерактивне навчання ефективно сприяє формуванню в студентів комплексу навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню на заняттях атмосфери співробітництва й взаємодії. Серед педагогічних методів активізації навчального процесу у закладі вищої освіти особливе місце належить діловій грі, яка являє собою цілеспрямовану організацію навчально- професійної діяльності майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування ділових ігор в навчальному процесі, зокрема в організації практичних чи семінарських занять розглядали такі вчені та науковці: І.В. Белкіна, М.В. Кларіна, Є.В. Коротковська, Т.В. Черевичко, Н.С. Мешкова, Е.А. Виноградова, А.С. Лиштван, Я.А. Жуковська, А.С. Трофіменко, Т.Л. Полякова, О.В. Козлова та інші. Незважаючи на велику кількість досліджень присвячених цій проблемі, питання використання ділових ігор на заняттях залишається актуальним на даному етапі розвитку освіти та педагогічної науки.

Мета статті – представити методику проведення ділової (рольової) гри «Вибори» з дисципліни «Політологія».

Виклад основного матеріалу. Одним із методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів є ділові ігри. Педагогічна суть ділової гри – активізувати мислення студентів, підвищити самостійність майбутнього фахівця, розгорнути й привнести дух творчості в навчання, наблизити його, підготувати до професійної практичної діяльності. Головним питанням у проблемному навчанні виступає «чому», а в діловій грі – «що було б, якби...» [1]. Відмітимо, що ділові ігри мають багато переваг:

1. У процесі ділової гри досягається вищий рівень спілкування, ніж при традиційному навчанні, оскільки ділова гра реалізує конкретну діяльність (обговорення проекту, участь у конференції, бесіда з колегами).

2. Ділові ігри – це колективна діяльність, яка дає змогу брати у ній активну участь всій групі в цілому, і кожному члену групи зокрема.

3. Виконання різноманітних завдань дає конкретний результат, завдяки чому у студентів виникає відчуття задоволення від власних дій, бажання ставити і вирішувати нові завдання.

4. У ділових іграх формуються і виробляються навички налагодження контакту, правильного сприйняття й оцінювання партнера як особистості.

5. Вироблення стратегії і тактики спілкування, а також вибору при цьому найбільш відповідних форм і засобів [2].

Також відмітимо, що перевагою ділової гри є розвиток відповідальності не тільки за власні вчинки, а й за вчинки колег-партнерів по грі, що сприяє можливості адекватно оцінити процес і результат спільної діяльності [3].

Провідна роль в проведенні гри належить викладачу. Він виступає організатором ділової гри, її режисером, критиком та, при необхідності, учасником. Також викладач здійснює підготовку групи до гри, знайомить студентів з завданнями та умовами проведення гри, здійснює координацію діяльності учасників гри та контроль грального ритму. Студенти готуються до заняття-гри за рахунок часу, передбаченого програмою для самостійної роботи.

Різновидом ділової гри є рольова гра. Суттєва відмінність рольової гри від ділової – це обов'язковий розподіл за ролями. Рольові ігри розглядаються як цілісна модель навчально-виховного процесу. У процесі гри створюються умови для розкриття особистості студента, який входить у роль і бере на себе певні обов'язки. Роль спонукає його до імпровізації з максимальним використанням наданих можливостей та знань.

В науково-педагогічній літературі рольові ігри поділяють на дві категорії:

1. Спонтанні (імпровізаційні), в яких відсутня розгорнута фабула, моделюються прості ситуації, викладач цілком покладається на імпровізаційні здатності студентів. Такі ігри не вимагають тривалої попередньої підготовки й можуть моделюватися в ході навчання залежно від труднощів, що виявляються у спілкуванні.

2. Сюжетні (сценарні), які проводяться за попередньо розробленим сценарієм, мають розгорнуті інструкції для всіх учасників з описом їх предметних і навіть міжособистісних позицій.

В навчальному курсі «Політологія» ділові або рольові ігри застосовуються з метою сприяти вихованню високої політичної культури студентської громади, вмінню спілкуватися, цивілізовано відстоювати свою точку зору, переконливо вести дискусію. На протязі гри студенти здійснюють різноманітні взаємодії: переговори, публічні презентації матеріалів, запитання та відповіді тощо. Таким чином, створюються передумови щодо освоєння ефективного комунікативного досвіду та розвитку комунікативної компетентності.

Як приклад представимо сценарій рольової гри «Вибори», яка дозволяє ніби насправді пережити передвиборчу ситуацію і передбачає включення студента в виборчий процес, пов'язаний із самостійним пошуком знань та використанням великої кількості прийомів та методів.

Гра «Вибори» з дисципліни «Політологія» готується учасниками заздалегідь. В ній можуть приймати участь або студенти однієї, або декількох груп, з яких формуються команди – «партії». Задача «партій» залучити на свою сторону найбільшу кількість виборців. Кожна з партій визначає свою ідеологічно-політичну платформу і готує «передвиборчу програму». Гра складається з декількох етапів: підготовчий, ігровий і заключний.

На 1-му підготовчому етапі студенти знайомляться із загальним завданням та правилами гри, а саме їм пропонується поділитися на команди та сформувати «партію», окреслити ті основні проблеми, задачі, що зможуть об'єднати їх як однодумців і залучити на свій бік виборців. Студенти повинні скласти сценарій свого виступу, розподіливши між собою обов'язки – ролі. В цій роботі дуже важливою є допомога викладача, який повинен здійснити організаційну та спрямовуючу роль, виступити зокрема режисером, куратором дійства, забезпечити відповідною літературою. Викладач повинен наголосити, що перемога на виборах це перш за все ефективна робота команди.

Висновок. Таким чином, використання активних ігрових методик в навчальному процесі сприяє залученню до навчальної діяльності майже всіх студентів групи, формує в них аналітичне мислення, вміння висловлювати та аргументувати власні думки, аналізувати ситуацію, приймати відповідні рішення тощо. Поєднання навчальної спрямованості та ігрової форми дозволяє стимулювати невимушене оволодіння конкретним навчальним матеріалом.

Список використаних джерел

1. Носач І. Ділові ігри як основа інтерактивного модуля курсу інтерактивних фахових дисциплін з напрямку «Економіка» / І. Носач // Молодь і ринок. – 2008. – №5. – С. 148-152.
2. Катеруша О.П. Ділові ігри як засіб пізнавальної діяльності студентів / О.П. Катеруша // Вища школа. – 2009. – №12. – С. 53-60.

3. Кудрявцева Т.О. Ділова гра як засіб підготовки майбутніх лікарів до розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності / Т.О.Кудрявцева // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: збірник наукових праць – Херсон, 2014 – Вип. 2 (9) – С. 304-308.

УДК 378.146

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Волкотруб Н.В.: викладач-методист, спеціаліст вищої категорії

Нечипуренко Л.О. : викладач спеціаліст вищої категорії

(Чернятинський коледж Вінницького НАУ, м. Чернятин)

Анотація. У статті йде мова про цілеспрямоване використання методів, прийомів і засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які створюють сприятливі умови для розвитку навчально-пізнавального інтересу, формування мотивів і мотивації навчання.

В сучасних умовах на ринку праці цінується не формальний рівень освіти, тобто інформованість, а здатність спеціаліста опановувати нові знання, тому є необхідність застосування на заняттях із спеціальних дисциплін інтерактивних методів навчання.

Аналіз останніх досліджень. Різноманітні засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів та студентів були обґрунтовані у працях багатьох українських педагогів-дослідників, таких як: П.Атаманчук, С. Гончаренко, О. Коваленко, П. Лузан, В. Мороз, Г.Пономарьова, О.Степанець, Т.Садова, М. Солдатенко, О. Аксьонова, І. Дичківська, І. Зязюн, Л. Карамушка, Г. Ковальчук, О. Пехота, В. Ягупов) та інших [1; 2; 3; 4]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на великий обсяг робіт з проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів та студентів, слід відмітити, що існують питання, які потребують подальших теоретичних і практичних розробок. Це стосується і такого важливого питання, як активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутнього випускника-аграрія.

Основний матеріал. Одним із найбільш перспективних шляхів удосконалення підготовки майбутніх фахівців, озброєння їх необхідними знаннями, практичними вміннями є впровадження активних форм та методів навчання. Обсяг інформації настільки швидко змінюється, що узагальнити його на лекціях і повністю засвоїти таким чином неможливо. Великого значення в цих умовах набуває самопідготовка, глибоке осмислення теоретичних і

практичних основ майбутньої професії. Саме ігрові методи навчання забезпечують усвідомлену зацікавлену розумову діяльність студентів, активне сприйняття теоретичного матеріалу в навчальному процесі, розвиток навичок самостійного вироблення рішень з проблемних питань.

Важливо відмітити також, що гра більшою мірою, ніж словесні методи навчання, сприяє формуванню практичних, трудових умінь, теоретичних знань, навичок, зміцненню знань та навичок.

Висновки. Активні методи навчання за умов їх творчого застосування перетворюють навчальний процес у творчо-пошукову діяльність, яка позитивно впливає на його ефективність, спонукає до пошуку різноманітних прийомів засвоєння знань.

Список використаних джерел

1. Атаманчук П.С. Теорія і методика управління пізнавальною діяльністю старшокласників у навчанні фізики: Автореф. дис. док. пед. наук: спец. 13. 00. 02 “Теорія і методика навчання фізики” / П.С. Атаманчук. – К., 2000. – 40 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / Дичківська І. М. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / Кудіна В. В., Соловей М. І., Спіцин Є. С. – 3-тєвид., допов. і переробл. – К. : Ленвіт, 2009. – 213 с.
4. Лузан П.Г. Активізація навчання студентів. – К.: Вища школа, 1999. – 216 с.

УДК 378.091.33:004

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ АВТОМАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ» ТА АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯНОСТІ СТУДЕНТІВ

*Бородкіна Т. А., викладач вищої категорії
(Дніпровський державний технікум
енергетичних та інформаційних технологій, м.Дніпро)*

З появою перших комп'ютерів з'явилася ідея їх використання в навчальному процесі. Разом з трансформацією ставлення суспільства до комп'ютеризації освіти велися інтенсивні пошуки конкретних шляхів впровадження комп'ютерних технологій у процес навчання, змінювався також в останні роки характер пізнавальних процесів: сприйняття, пам'ять, мислення набувають особливості, властиві людині інформаційного століття.

Сучасний студент по-іншому знаходить, обробляє і запам'ятовує інформацію. Під впливом концепції графічного інтерфейсу, заснованого на меню і кнопках управління

стихійно формується комбінаторний стиль діяльності і комбінаторне мислення. Замість аналізу ситуації, вироблення алгоритму діяльності студент намагається комбінувати відомі прийоми і дії.

Тому вважаю доцільним використання комп'ютерних технологій в своїй діяльності, які дають необхідні можливості для підвищення ефективності навчання. Мною ставляться наступні цілі при використанні комп'ютера в роботі на заняттях з «Теорії автоматичного управління»: формування комп'ютерної грамотності, розвиток самостійної роботи студентів на заняттях; реалізація індивідуального, особистісно-орієнтованого підходу.

Застосування комп'ютерних технологій на заняттях з «Теорії автоматичного управління» є кроком до підготовки до трудової діяльності, дає можливість реалізувати весь потенціал особистості - пізнавальний, творчий, комунікативний і естетичний, сприяє розвитку інтелекту, інформаційної культури студентів.

З метою впровадження комп'ютерних технологій, одним з напрямків моєї роботи було впровадження віртуальних лабораторних робіт. Комп'ютерний практикум пройшов 8-річний шлях розвитку, та включає 15 комп'ютерних лабораторних робіт з усіх розділів дисципліни ТАУ.

В основу комп'ютерного практикуму покладено методологію діяльнісного підходу - всі лабораторні роботи побудовані як модель навчальної діяльності студента. Описи комп'ютерних лабораторних робіт мають наступну структуру: постановка завдання, математична модель, комп'ютерна модель, опис інтерфейсу, завдання для моделювання, питання.

Окреме місце займає проведення контролю отриманих знань, умінь і навичок за допомогою комп'ютерних технологій. Практика показує, застосування матеріалів, підготовлених з використанням комп'ютерних технологій, представляє великий інтерес в освітньому процесі.

Приведу приклади власного досвіду, як в процесі викладання «Теорії автоматичного управління» використовуються мною комп'ютерні технології в наступних формах: самостійне навчання: виконання презентацій (СРС), використання пакетів програм для виконання сучасних інженерних розрахунків з аналізу та синтезу АСР при виконання дипломного проектування, використання пакетів програм для виконання технологічного програмування мікропроцесорної техніки, вирішення задач аналізу та синтезу АСР, для роботи з сучасними реєстраторами, використання діагностичних та контролюючих матеріалів; виконання домашніх самостійних завдань.

У процесі викладання «Теорії автоматичного управління», інформаційні технології можуть використовуватися в інших формах : мультимедійні сценарії лекцій, перевірка знань на лекції, проведення іспитів, електронні матеріали для вивчення дисципліни

Вибір пріоритетних напрямків моєї діяльності, планування навчального процесу, орієнтоване на цілі і завдання навчання, застосування комп'ютерних технологій, а також самоосвіта дозволяють мені добиватися непоганих результатів у навчанні.

Накопичений мною досвід, частково відбитий у цій роботі, показує, що застосування інформаційних технологій на заняттях і в позаурочній діяльності розширює можливості творчості як моєї, так і студентів, підвищує інтерес до предмета, стимулює освоєння студентами досить серйозних тем з ТАУ, що, у підсумку, веде до інтенсифікації процесу навчання.

УДК 371.3:004.8/9

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАТИКИ ТА МАТЕМАТИКИ

*Волошко О.А., виклада-методист вищої кваліфікаційної категорії
(КЗ «Бахмутський педагогічний коледж», м. Бахмут)*

Стаття присвічена проблемі застосування ІКТ в освітньому процесі педагогічного коледжу, вирішення якої передбачає якісне засвоєння студентами знань, умінь, навичок та досвіду опрацювання різноманітної навчальної інформації.

У багатьох країнах світу ІКТ функціонують як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, навчального процесу, з другого – масових інформаційних процесів. За таких умов створення системи ІКТ є одним із нагальних питань сучасної освіти у ВНЗ України на шляху інтеграції української освіти до загальноєвропейської та світової системи освіти.

Основною метою впровадження ІКТ у навчально-виховний процес нашого коледжу стало: розвиток комунікативних здібностей студентів; формування критичного мислення; навчання сприйманню інформації, перекодуванню візуального образу у вербальну знакову систему; оцінювання якості інформації, вироблення вмінь вибирати при "споживанні" інформацію з мас-медіа.

Інноваційні підходи до впровадження ІКТ при вивченні інформатики та математики сприяють підвищенню якості освітньої діяльності.

Так, в рамках тижня природничих наук в КЗ «Бахмутський педагогічний коледж» при проведенні інтелектуального конкурсу «Математичний калейдоскоп» серед студентів першого та другого курсу за обраними темами були підготовлені виступи, де в цікавій формі учасники конкурсу розповіли глядачам про геометрію українських вишиванок, про зв'язок математики з обраною професією та магію деяких математичних чисел.

Використання технології проектного навчання за допомогою ІКТ має метою підвищення інтересу до предмета, свідомого застосування знань в різних ситуаціях, підвищення якості знань при вивченні математики та формування творчого потенціалу у молоді. Так, на науково-практичній студентській конференції «Науковий пошук молоді – курс на майбутнє»» (ДонУЕП, м.Бахмут) ми розповіли про роботу над творчим студентським проектом "Математика навколо нас", який розроблявся в нашому коледжі впродовж двох місяців. Учасники проекту, студенти другого курсу дошкільного, музичного і фізкультурного відділень, ключовою ідеєю визначили пошук зв'язку математичних закономірностей з різними сферами людської діяльності.

Застосування ІКТ на заняттях з математики дає можливість викладачу скоротити час на вивчення матеріалу за рахунок наочності і швидкості виконання роботи, перевірити знання студентів в інтерактивному режимі, що підвищує ефективність навчання, допомагає реалізувати весь потенціал особистості — пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний і естетичний, сприяє розвитку інтелекту, інформаційної культури студентів. Так, у соціальній мережі створена навчальна група, де студенти отримують консультації у вільний час, мають змогу отримати допомогу при вирішенні виникаючих навчальних проблем, здати деякі свої практичні завдання з математики та інформатики, у даній групі опубліковані в електронному вигляді підручники та лекції з математики.

Для контролю знань на заняттях крім традиційних контрольних матеріалів ми використовуємо спеціально складені мультимедійні презентації, тести. Одним з найбільш ефективних методів контролю знань студентів виступає комп'ютерне тестування, коли на одне завдання є кілька варіантів відповідей. При помилковій відповіді студента з'являється підказка: відповідне правило і приклади. При повторній помилці з'являється правильна відповідь. Послідовність помилкових дій студента супроводжується виведенням на екран коментарів. Робота закінчується висновком на екран статистичної інформації про кількість помилок і виставленої оцінки, яка висвітлює реальні знання студента.

Протягом ряду років використовується на уроках математики програма ADVANCED GRAPHER. Ця проста в застосуванні програма дозволяє викладачу та студенту будувати графіки функцій, рівнянь, нерівностей і їх систем, зображати криволінійні трапеції, виводити на екран монітора графік функції, графік її похідної і дотичної. Все це дає можливість

завдяки великій кількості візуальних образів створювати стійкі асоціації, які в згорнутому вигляді використовуватимуться при рішенні різного роду завдань. Використовуючи програму ADVANCED GRAPHER на заняттях математики, студенти одержують навик зіставлення алгебраїчної та геометричної сторін задачі. Багато хто зі студентів, встановивши програму на особистому комп'ютері, використовують її надалі при підготовці до занять для розв'язання різного роду завдань або їх перевірки.

На практиці в нашому коледжі доведено, що застосування ІКТ підвищує мотивацію, інтерес студентів до навчання, спонукає їх до творчої діяльності, а також допомагає викладачам урізноманітнювати засоби подання матеріалу з врахуванням теми, мети та завдань заняття, сприяє розвитку у студентів навичок самостійної та самоосвітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Інформаційні технології в навчанні — К.: Вид.група ВНН, 2006.
2. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти/ Під редакцією Л.М. Бєсєдіної та ін — К: "Логос", 2009. — 72 с.
3. Педагогіка професійної освіти: Навч. посібник для студ. висщ. навч. закладів / Під ред. В.А. Сластенина. —К.: "Вища школа", 2017. — 368
4. Решетняк М.М. Використання проектної технології на уроках математики/ Решетняк М.М.// Математика в школах України.— 2008 — № 19-21. — с. 30-40.

УДК 004.9:378.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Афанасенко Н.В., спеціаліст вищої категорії, викладач

Баркова Н.О., спеціаліст І категорії, викладач

(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Дану статтю присвячено розгляду значення інформаційних технологій в системі математичної освіти студентів технічних спеціальностей. Обґрунтовано важливість інформаційних технологій в математичному аналізі технічних процесів та в економічних розрахунках.

Актуальність статті полягає у тому, що інформаційні технології в системі математичної освіти являються ефективною технологією наукових досліджень у сфері техніки та необхідні в практичних технічних застосуваннях.

Ключові слова: інформаційні технології, дистанційне навчання, мультимедійні комплекси, комп'ютерне тестування, прикладні математичні пакети.

У зв'язку з активним розвитком інформаційних технологій та їх впровадженням у різні сфери життя все більшої актуальності набуває формування інформаційної культури сучасних студентів. Одним із дисциплін, де найбільш виправдано використання комп'ютера – математика.

Заняття з комп'ютерною підтримкою викликають велику зацікавленість студентів, дозволяють урізноманітнити види діяльності, дають можливість ефективно використовувати диференційований підхід у навчальному процесі.

Комп'ютер допомагає розвивати розумові здібності: швидкість мислення, пам'ять, уміння переключати увагу. Програмні засоби використовуються у трьох напрямках: ілюстративному, схематичному та інтерактивному.

Актуальним напрямком при вивченні математики являється комплексне використання інформаційних технологій для підвищення якості математичної освіти [1, с. 65]. Знання математики забезпечують: навикі і вміння для прикладного аналізу технічних процесів, аналітичних і прогнозних висновків по якій-небудь структурній моделі; вивчення процесу або явища.

Застосування комп'ютерних технологій в організації самостійної роботи студентів значно збільшує їх активність і бажання одержати знання з використанням сучасних технологій, які не тільки оптимізують цей процес, але і роблять його більш привабливим і цікавим, що значно підвищує рівень підготовки студентів [2, с. 126]. Комп'ютер став потужним інструментом студента-дослідника, його застосовують для виконання складних розрахунків, перебору варіантів, моделювання ситуацій і процесів, прогнозування, обробки експериментальних даних [2, с. 140].

Використання матеріалів електронних бібліотек, інформаційних ресурсів Інтернету дозволяє студентам якісно вивчити теоретичний матеріал і підготуватись до практичних занять [3, с. 166]. Електронний навчально-методичний комплекс повинен розроблятися відповідно до фундаментальних дидактичних принципів. Для його розробки можуть бути задіяні різні текстові, табличні, графічні редактори (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint і т.п.), прикладні математичні пакети (Derive, Mathcad, Maple, Mathematica, MATLAB і т.п.), середовище програмування Delphi або C++ , майстер Web-сторінок, аудіо- і відео програвачі [3, с. 266].

Висновки: Створення електронного навчально-методичного комплексу з математики дозволить досягнути наступні цілі: – розвиток мислення, творчої активності і самостійності студентів, їх самореалізацію; – набуття студентами професійно значущих навиків роботи з інформацією, формування їх інформаційної культури; – закріплення і систематизацію студентами знань з математики.

Список використаних джерел

- 1.Бабанский Ю.К. и др. Оптимизация педагогического процесса: (В вопросах и ответах).- К.: Рад. шк.,2004. - 287с.
- 2.Жалдак М.І. Комп'ютер на уроках математики: Посібник для вчителів - К.: Техніка, 2007. - 304 с.
- 3.Очков В. Ф. MathCAD PLUS 6.0 для студентов и инженеров. - Харьков.: ТОО фирма Компьютер Пресс" 2010. - 238 с.

УДК 669.156

НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ ВИКЛАДЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ (ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ)

*Зотова О.О., спеціаліст вищої категорії, викладач
(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)*

Зміна парадигми вищої освіти, рух від викладання до вчення, тобто побудова схеми і методів освітнього процесу, в центрі якого знаходиться студент, а головним завданням бачиться зміна параметрів мислення студента, має, на мій погляд, глибокі підстави. Ці зміни обумовлені специфікою сучасної соціокультурної ситуації і рядом її наслідків, насущними проблемами самої освіти і змінами в студентській мотивації до учбової діяльності і пов'язаними з ним особливостями відношення студентів до викладача. У цьому контексті запит на подовження викладання дисциплін у традиційному русі неухильно зменшується. Цілком логічною є зростаюча потреба на нові, нестандартні методи які повинні зробити навчальний процес більш цікавим, творчим, пошуковим, практичним. Якими повинні бути ці нестандартні методи? Як а повинна бути форма їх впровадження та застосування?

Головними цілями дослідження питання нестандартних методів викладання соціології є необхідність змін у парадигмі сучасного викладання соціології, пошук нестандартних методів і підходів до освітнього процесу, адаптація соціологічної освіти для несоціологічних, технічних спеціальностей.

Стара парадигма – це здійснювати навчання, нова – навчити вчитись. Якщо говорити соціологічною мовою – це зміна ролей агентів навчального процесу. На студентів перекладається відповідальність за своє навчання. Вищий навчальний заклад здійснює навчання, мобілізує студентів, а не просто забезпечує викладання, як раніше. Якщо стара парадигма передбачала, головним чином, розробку нових програм і курсів і трансляцію їх від викладача до студентів, то нова передбачає створення атмосфери відповідальності, середовища, що стимулює самопідготовку, оцінку знань на початку, в середині і кінці навчального курсу, роботу з кожним студентом. Головне – сформулювати потяг і творче відношення до навчання, створити для цього відповідні умови.

До нетрадиційних методів викладання можна зарахувати проведення "круглого столу", робота з соціальним фото, організація соціологічних досліджень, конфлікт-метод, ігрові методи, біографічний метод, нестандартні лекції тощо.

Таким чином, головним акцентом нетрадиційних методів у викладенні соціології є актуалізація їх повсякденного досвіду, за допомогою якого мотивується рефлексія з приводу соціальної реальності, а за нею і соціологічне знання (поняття, ідеї, концепції) як наукове осмислення суспільного життя. Повсякденні проблеми можна зрозуміти інакше, більш глибоко, адекватніше, якщо до їх інтерпретації, їх розуміння і рішення підключити соціологічне знання. Звичайно, застосуванням описаних вище методів, не вичерпуються нетрадиційні методи, потенціал цього напрямку дуже великий. Перспективними вважаю питання організації позааудиторної пізнавальної діяльності студентів з впровадженням в цей процес соціологічних тренінгів, постанови соціальних відеороликів, фотопроектів тощо.

УДК 801.357

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Гришук О.М. - викладач вищої категорії,

(Маріупольський механіко-металургійний коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Незважаючи на різноманітність технічних засобів і технологій, що використовуються в навчальному процесі, слід зазначити, що якість навчання залежить, насамперед, від досконалості навчального матеріалу, форми його подання й організації навчального процесу. Тому, навіть у традиційній схемі навчання, виникає багато проблем, пов'язаних з постійно наростаючим потоком нової інформації, ускладненням знань, відсутністю ілюстративного матеріалу. У цих умовах акцент на інтенсивну самостійну роботу не дає позитивних результатів з тих же причин.

В результаті вивчення технічних дисциплін студент повинен: знати будову машин та механізмів, робочі процеси і регулювання сучасного обладнання, методи обґрунтування і розрахунку основних параметрів та режимів роботи машин та агрегатів, головні напрямки і тенденції розвитку науково-технічного прогресу в області машинобудування; вміти здійснювати технологічне налагоджування машин і обладнання на заданий режим роботи, знаходити і усувати несправності в їх роботі, самостійно освоювати конструкції і робочі процеси нової техніки.

Для засвоєння матеріалу, включеного в програму технічних дисциплін, передбачаються такі види навчання: лекції, лабораторні заняття, технологічна практика, учбово-дослідна і самостійна робота, індивідуальні заняття під керівництвом викладача.

В лекціях аналізуються найважливіші проблемні питання, що визначають основу підготовки студента і потребують науково-теоретичного обґрунтування

На лабораторних заняттях вивчаються будова та принцип дії окремих типових конструкцій машин, проводиться їх технологічні регулювання.

Навички по налагодженню машин на задані умови роботи набуваються в процесі різноманітних виробничих та технологічних практик на металургійних та машинобудівних підприємствах.

Самостійна робота повинна бути націлена на закріплення лекційного матеріалу, оформлення результатів лабораторних занять, а також передбачати самостійне вивчення деякого програмного матеріалу описового, інформаційного чи дослідницького характеру для поглиблення чи розширення поданого викладачем лекційного та лабораторного обсягу матеріалу.

Індивідуальні заняття під керівництвом викладача повинні бути пов'язані з пошуковими розробками стосовно конкретних виробничих ситуацій чи науково-технічних рішень.

При вивченні спеціальних технічних дисциплін виникають труднощі із забезпеченням і відновленням матеріальної і учбово-лабораторної бази, тому що придбання сучасного дорогого встаткування не завжди доступно, а можливість виїзду на профільні підприємства скрутна.

Тому створення й використання електронних освітніх ресурсів почасти вирішує дану проблему.

Особливо необхідно відзначити питання застосування мультимедійних засобів при освоєнні різних програмних продуктів і пакетів.

Крім того, програмне забезпечення, розроблене для спеціальних технічних дисциплін, у комплекті з електронними навчальними ресурсами допомагає студентам самостійно

освоювати теоретичний матеріал і є актуальним для всіх форм навчання, а також для розвитку дистанційних освітніх траєкторій.

УДК 378.147.31

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Безугла І.М. викладач вищої категорії

(ВСП "Слов'янський коледж Луганського НАУ", м. Слов'янськ)

В статті розглядається питання проблемного навчання технічної механіки в закладі вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації, що забезпечується застосуванням інноваційних технологій.

Постановка проблеми. У наш час проведення лекційних та практичних занять без використання інформаційних технологій у навчальному процесі неможливе, тобто освітніх інформаційних технологій, які є системою наукових і інженерних знань, методів і засобів отримання, перетворення, зберігання і використання інформації, що забезпечує досягнення поставлених дидактичних цілей.

На сьогодні однією з провідних тенденцій розвитку освіти є застосування в навчальному процесі інформаційних та комунікаційних технологій. Використання інформаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність освітньої діяльності; забезпечити плідну взаємодію студентів між собою та студентів із викладачем; зробити якісну освіту доступною.

Формування цілей. Метою статті є розгляд питань застосування інформаційних технологій у процесі проблемного навчання технічної механіки у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час існує велика кількість досліджень у галузі розробки педагогічних технологій у теорії і методики навчання механіки (А. Вербицького, І. Зязюна, О. Коберника та ін.).

Також існують праці, що розкривають природу проблемного навчання (М. Махмутов, М. Штракс), суть проблемної ситуації й проблемного завдання (В. Губін, В. Разумовський); ідеї й дослідження в галузі теорії й методики викладання технічної механіки в коледжі (В. Курок, М. Корець).

Основний матеріал. Застосування комп'ютерних технологій дозволяє вирішувати дидактичні завдання навчального процесу: вирішується проблема наочності, комунікативності, варіативності навчання, здійснення індивідуального підходу, поточного і

підсумкового контролю, тренування та закріплення знань; моделювання, проведення обчислювальних робіт; формування просторового мислення; мотивації та активізації діяльності.

Проблемне вивчення технічної механіки вдало поєднується з інноваційними комп'ютерними технологіями. Методи проблемного вивчення в основному ґрунтуються на загальнопсихологічних та дидактичних закономірностях і в поєднанні з традиційними методами підсилюють активізацію розумової діяльності студентів.

Прикладом застосування інформаційно-комунікаційних технологій можна назвати рішення таких проблемних ситуацій: 1) визначення реакцій опор балки при різних навантаженнях; 2) деформація стержня на розтяг; 3) деформація валу на кручення; 4) деформація балки на згин; 5) деформація валу на спільну дію згину з крученням та ін.

Студенти вирішують ці проблеми, використовуючи комп'ютерні технології, і мають можливість застосувати теорію до практики засобами послідовного моделювання, обчислювального експерименту; аналізуючи експериментальні дані, отримують навички теоретичного осмислення для подальшого вивчення матеріалу.

Висновки. Дидактичні можливості і потенціал проблемного вивчення технічної механіки за допомогою комп'ютерних технологій дають можливість викладачам закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації організувати творче конструювання самостійної роботи студентів, виходячи з необхідності забезпечення високого рівня технічної освіти у ВНЗ. Підготовлений таким чином студент матиме всі шанси в майбутньому стати інноваційним техніком-механіком сільського господарства, а це і є першочерговим завданням коледжу.

Перспектива подальших досліджень полягає в розробці шляхів упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у ході вивчення технічної механіки в навчальному процесі закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації.

Список використаних джерел

1. Дьомін А.І. Теоретичні основи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів сільськогосподарських вузів на лекціях, на практичних та лабораторних заняттях // Звіт про науково-дослідну роботу. - Інв. №2.1-К 13-/10. - К.: УДАІ, 1993. - С.48-83, 77.
2. Лузан П.Г. Активізація навчання студентів. - К.: 1999. - 220 с.
3. Соловійов В. М. Теоретико-методологічні засади конструктивістського підходу до побудови освітнього процесу / В. М. Соловійов, О. І. Теплицький, І. О. Теплицький // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів : монографія / кол. авторів ; за ред. проф. О. А. Коновала. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. – С. 163–188.

4. Семеріков С. О. Інноваційні організаційні форми та методи навчання в методичній системі фундаментальної інформатичної підготовки / С. О. Семеріков, О. І. Теплицький, О. П. Ліннік // Зб. наук. пр. Кам.-Поділ. нац. ун-ту : Серія педагогічна. – Кам'янець-Подільський : Кам.- Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2009. – Вип. 15. – С. 162–165.

УДК 378.013.77

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Марчук М.А., студент

*Керівник: Ратушина С.В., викладач вищої категорії, викладач-методист
(КЗОЗ «Купянський медичний коледж ім.Марії Шкарлетової», м. Куп'янськ)*

В даний час, згідно з вимогами державних стандартів та діючих програм навчання в медичних установах, основним завданням вивчення дисципліни «Математика» є озброєння студентів математичними знаннями та вміннями, необхідними для вивчення спеціальних дисциплін базового рівня, а в вимогах до професійної підготовленості фахівця заявлено вміння вирішувати професійні завдання з використанням математичних методів. Таке становище не може не позначатися на результатах математичної підготовки медиків. Від цих результатів у певній мірі залежить рівень професійної компетентності медперсоналу. Дані результати показують, що, вивчаючи математику, надалі медпрацівники набувають ті чи інші професійно-значущі якості та вміння, а також застосовують математичні поняття і методи в медичній науці і практиці. Професійна спрямованість математичної підготовки в медичних освітніх установах повинна забезпечувати підвищення рівня математичної компетентності студентів-медиків, усвідомлення цінності математики для майбутньої професійної діяльності, розвиток професійно значущих якостей і прийомів розумової діяльності, освоєння студентами математичного апарату, що дозволяє моделювати, аналізувати і вирішувати елементарні математичні професійно значущі завдання, що мають місце в медичній науці і практиці, забезпечуючи наступність формування математичної культури студентів від першого до старших курсів і виховання потреби у вдосконаленні знань в галузі математики та її додатків. Але першорядною задачею математичної освіти є формування чіткого логічного мислення. Всім відомі слова М.В. Ломоносова: «А математику тому вчити треба, що вона розум в порядок приводить». Математику також називають «гімнастикою розуму», інструментом формування інтелекту, необхідного кожній людині. Вона вимагає уваги та інтуїції, постійної напруги, уваги, здатності зосередитися,

наполегливості, закріплює хороші навички роботи. Вона дає чуття об'єктивності, інтелектуальну чесність, смак до дослідження і тим самим сприяє утворенню наукового розуму. Таким чином, математика виконує важливу роль як в розвитку інтелекту, так і у формуванні характеру. Також математика допоможе розвивати логічне мислення у студентів. Одним із найбільш впливових засобів формування логічного мислення студентів є система вправ із логічним навантаженням. Поняття «система вправ з логічним навантаженням» не повинна розумітися як тільки розв'язування задач або вправ з логічним навантаженням. Це цілеспрямована система роботи викладача над розвитком логічного мислення студентів на кожному етапі заняття. Досвід роботи показує, як через систему вправ з логічним навантаженням можливо розвивати логічне мислення студентів на етапі мотивації, при перевірці домашнього завдання, при вивченні нової теми, при узагальненні та систематизації знань, умінь та навичок, як наприкінці заняття, так і при закінченні вивчення розділу.

Формування мотиваційного компонента здійснюється через забезпечення позитивного ставлення студентів до учбової діяльності. Зародження процес логічного мислення вимагає наявності проблемної ситуації. Необхідними на даному етапі є особистісна активність стосовно проблеми, чітке розуміння питання, усвідомлення суб'єктом протиріччя між особистим досвідом і необхідним обсягом знань, прагнення розв'язати проблему, бажання саморозвитку.

Внутрішня мотивація у багатьох студентів залежить від ситуації. Тому викладач пропонує логіко розвивальні завдання, цікаві з процесу життя знаменитих людей, різноманітні історичні матеріали, ігрові ситуації, розв'язання ситуативних задач.

Відомо, що підлітки від природи допитливі і повні бажання вчитися. Але для того, щоб кожний підліток міг розвинути свої творчі здібності, необхідне розумне керівництво викладача.

З метою розвитку логічного мислення кожного студента викладачу необхідно на кожне заняття підбирати пізнавальні завдання. Це дасть можливість сформувати і розвинути всю різноманітність інтелектуальної і творчої діяльності студентів і забезпечити перехід від репродуктивних, формально-логічних дій до творчих.

В завданнях закладені великі можливості для розвитку логічного мислення. Нестандартні логічні завдання – відмінний інструмент для такого розвитку творчих здібностей, умінь критично мислити. Всі такі завдання реалізують шляхом використання інноваційних технологій навчання на заняттях. Специфіка такого предмета як математики, створює найбільш широкі можливості для формування не тільки практичних, але й інтелектуальних умінь для досягнення навчально-виховних цілей, які постають перед сучасною освітою.

На заняттях з математики необхідно практикувати різні прийоми, щоб формувати у студентів роцессе та логічне, творче мислення. Найбільшого ефекту досягається в результаті застосування різних форм роботи над завданнями. Вважаю також корисним перетворення простих завдань у складні. Використовувати на занятті цікаві задачі та задачі-жарти, числові, геометричні головоломки, математичні ребуси, кросворди. В роботі використовувати різні інтерактивні вправи. Це сприяє більш високому рівню засвоєння матеріалу студентами. Під час проведення таких занять спостерігається велика зацікавленість студентів, вони активні, збуджені, працюють із задоволенням.

Потенційна творчість, як свідчать психологічні дослідження, притаманна кожному студенту. Таким чином, постає завдання – створювати умови, за яких схильність студентів до нового, нестандартного, бажання самостійно вирішувати поставлені завдання можуть мати розвиток.

Регулярне проведення ігор та створення нестандартних ситуацій, якнайкраще впливають на розвиток логічного мислення. При активній участі студентів на занятті, можливо досягти динаміки в рівні логічного мислення. Головна мета введення таких форм подачі матеріалу в навчальний роцесс – викликати інтерес до навчання.

Безумовно, треба використовувати різні технології навчання, але всі вони повинні працювати на кінцевий результат.

Таким чином, логічні завдання є прекрасним засобом розвитку мислення майбутніх медичних працівників. Вони розвивають вміння міркувати, виводити одне з іншого, підвищують активність думки, що допоможе у майбутній професії.

Список використаних джерел

- 1.Баширова С. Проблеми формування логічної культури студентів Інтернет журнал САХГУ «Наука, освіта, суспільство».
2. Баширова С. Проблемы формирования логической культуры студентов / С. Баширова [Електроний ресурс].
3. Брушлинский, А.В. Психология мислення і проблемне навчання / А.В. Брушлинский. - К.: Просвіта, 2013. - 46 с.
4. Брюшінкін, В.М. Практичний курс логіки для гуманітаріїв / В.М. Брюшінкін. - М.: Просвещение, 2016. - 321 с.
5. Селина Е. М. Влияние математического образования на развитие личности в современных условиях // <http://nsportal.ru/npo-spo/obrazovanie-ipedagogika/library/2014/09/21/vliyanie-matematicheskogo-obrazovaniya-na>.

УДК 372.47(07)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

*Цись Ю.В., студентка**Керівник: Колесник Л.Д. викладач вищої категорії, викладач-методист**(Красноградський коледж КЗ «ХГПА» ХОР, м. Красноград)*

Процес формування ключових і предметних компетентностей в учнів початкових класів є надзвичайно важливою проблемою сучасної педагогіки. Цей процес вимагає змін в методах, формах, засобах навчання молодших школярів.

Поняття формування у педагогіці розглядається як цілеспрямований процес розвитку особистості або певних її якостей під впливом навчання і виховання (В.А. Сластьонін). Формування математичної компетентності відбувається шляхом здобуття особистістю необхідних властивостей і якостей для розв'язання навчальних і життєвих проблем в результаті вивчення математики.

Предметні математичні компетентності знайшли своє відображення в Державному стандарті освітньої галузі «Математика», у навчальній програмі «Математика 1-4 класи», та у вимогах до математичної підготовки учнів початкових класів.

Серед ключових компетентностей – основною є «уміння вчитися». Предметні компетенції (обчислювальні, логічні, геометричні, алгебраїчні) – є структурними елементами сучасної математичної освіти. В результаті засвоєння предметних компетенцій учні одержують математичну компетентність.

Предметна математична компетентність сприяє розвитку здатності в учнів початкових класів до аналізу та вмінь застосовувати знання, уміння та навички в окремих проблемних ситуаціях.

З метою формування математичної компетентності учням 1 класу пропонується завдання: «Продовж ряд чисел та запиши 5 чисел у числовому ряді: 11, 12, 13, 14, ...». За допомогою таких завдань перевіряються знання нумерації другого десятка, вміння читати та записувати числа. Пропонуючи такі завдання, обов'язково треба враховувати, які знання є в учня з даної теми.

Формування ключових компетентностей в учнів початкових класів базується на знаннях, одержаних у результаті вивчення математичних наук. Міжнародні експерти вважають, що знання, уміння, навички, одержані у школі, є необхідними, але найбільшою

актуальності набувають знання з різних галузей наук, що визначають готовність учнів до саморозвитку.

УДК 37.1174

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Салькова Н.В., викладач вищої категорії

(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ», м. Маріуполь)

Анотація. У статті розкривається сутність проблеми формування аксіологічного складника особистості; обґрунтовано роль і місце історії України як засобу формування громадянської компетентності студентів.

Ключові слова: історія України, емоційно-ціннісні орієнтації, громадянська компетентність.

Постановка проблеми. Вища освіта сьогодні покликана не лише сформувати необхідні професійні компетентності, а передусім забезпечити виховання творчої особистості, формування в неї загальнолюдських моральних цінностей і переконань, світоглядних орієнтирів, якостей громадянина демократичної держави.

Однією з головних задач викладача історії є формування емоційно-ціннісних орієнтацій, що є частиною структури ключових компетентностей особистості.

Мета статті – проаналізувати процес формування емоційно-ціннісних орієнтацій студентів у навчанні історії України.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку української держави особливої актуальності набуває проблема формування цінностей, які б консолідували суспільство. Зміст аксіологічного складника громадянської компетентності складають – емоції, почуття, ставлення, мотиви, установки, ціннісні орієнтації, цінності, якості тощо.

Однією з основних цілей викладача історії є розвинути здібність до індивідуального вибору життєвих шляхів через формування: уявлення про людину як суб'єкт життя та найвищу цінність у світі; ціннісного відношення до соціального устрою життя людства.

Підставами для формування емоційно-ціннісних орієнтацій стає:

- наслідування прикладам видатних історичних осіб, завдяки яким людство отримало у спадщину найвищі духовні досягнення,
- осмислення історичної події як показника рівня розвитку суспільства та людини;
- ознайомлення з засобами взаємовідносин держави та громадян;

- засвоєння позитивного досвіду будівництва громадянського суспільства.

На цій основі відбувається формування життєвої позиції людини як стратега у відношенні до свого минулого, сучасного, майбутнього; усвідомлення відповідальності людини за власне життя.

Висновки. Історія України як навчальний предмет відкриває перспективи для формування емоційно-ціннісного складника громадянської компетентності. Серед вимог до навчальних досягнень сучасних студентів – необхідність розвитку умінь, навичок, формування відповідних емоційно-ціннісних орієнтацій. Навчальні програми й підручники надають викладачу можливість використовувати активні форми й методи організації навчальних занять, що сприяють формуванню особистості студентів. Ціннісні орієнтації молоді – це структурний компонент особистості кожного студента, основу якого складає система емоційно-ціннісних ставлень до дійсності.

Список використаних джерел

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. - Запоріжжя: Просвіта, 2003. - С.32-44.
2. Бех І.Д. Цінності як ядро особистості. Теоретичні питання цінностей освіти й виховання [І.Д. Бех]: за ред.О. Сухомлинської. К., 1997. С. 8–12.
3. Грива О.А. Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища: [монографія] К.: Вид.ПАРАПАН, 2005. 228 с.
4. Єрмоленко А. Як працювати з джерелами на уроках історії // Історія в школах України. - 2007. - № 7-8.
5. Комаров Ю. Методи роботи з візуальними джерелами // Методичний додаток до навчального посібника «Історія епохи очима людини. Україна та Європа в 1900-1939 рр.».

УДК 372.851

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ МАТЕМАТИКИ

Повх Д.О., студент

*Керівник: Юхимчук Ю.П., викладач вищої категорії
(ВСП «РК НУБіП України» м.Рівне)*

Актуальність теми пов'язана із сучасними тенденціями в педагогіці. В наш час, як теоретична так і практична педагогіка характеризується переосмисленням й зміною багатьох поглядів і підходів, відмовою від деяких застарілих традицій і стереотипів. Сьогодення

потребує від педагога – практика високого професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання та виховання, бажання та вміння постійно вчитися та самовдосконалюватися. Не можна навчити людину всупереч її волі, тому єдиний вихід для педагога – пробудити інтерес до навчання, зацікавити студентів. Тому актуальним питанням сьогодення є використання інноваційних технологій на заняттях математики.

Інноваційна діяльність розглядається як перехід системи з одного стану в інший, що забезпечує підвищення якості освіти. Введення нових технологій вносить радикальні зміни в систему освіти: раніше її центром був педагог, а тепер – студент. Це дає можливість кожному студенту навчатися у відповідному для нього темпі і на тому рівні, який відповідає його здібностям. Задача викладача полягає у формуванні ключових предметних компетентностей студентів під час вивчення математики. Саме цьому, сприяють різноманітні інноваційні форми роботи та технології навчання математики. Головна її відмінність — раціональне поєднання теоретичних знань та їх практичне використання.

На мою думку, необхідно наголосити на активних методах навчання математики:

1. метод конкретної ситуації (краще розв'язати одну задачу декількома способами, що сприяє розвитку критичного мислення, вчить аналізувати, узагальнювати, бачити різні варіанти подолання поставленої проблеми);
2. метод мозкового штурму (привчає студентів давати свої варіанти відповідей);
3. метод евристичних питань (спонукає студентів аналізувати);
4. кооперативний метод (використовується при роботі в групах);
5. метод інциденту (залучення студентів до математичних конкурсів, вікторин, участь в олімпіадах, зокрема, у міжнародному конкурсі «Кенгуру»);
6. ігровий метод;
7. метод проектів.

Також можна використовувати метод проектів — освітня інноваційна технологія.

Розглянемо детальніше метод проектів. Він має велике значення для розвитку життєвої, соціальної, інформаційної, предметної компетентності студентів. Метод дозволяє:

- перевірити та закріпити на практиці теоретичні знання;
- забезпечити продуктивний зв'язок теорії та практики у процесі навчання;
- набути життєвого досвіду;
- розвивати вміння аналізувати, систематизувати, узагальнювати вивчений матеріал;
- здійснювати організовану пошукову, дослідницьку діяльність на підставі спільної праці студентів;
- навчати студентів самостійно працювати з додатковою літературою;
- вчитися самостійно працювати над творчими завданнями;

- підвищувати інтерес студентів до вивчення математики;
- виховувати повагу, вміння працювати в колективі;
- формувати власну життєву позицію.

На сучасному етапі розвитку освіти проектна технологія навчання набуває все більшого розповсюдження у процесі загальноосвітньої підготовки студентів.

Позааудиторна робота з предмету з використанням інноваційних технологій сприяє розвитку пізнавальної, творчої активності, самостійності студентів. При проведенні позааудиторних заходів (креатив-конкурси, малі олімпіади, КВК та інші) застосовуються усі вищевказані технології. Отже, використання на заняттях математики інноваційних технологій сприяє професійному зростанню педагога, змінює атмосферу на занятті, викликає робочий настрій у дітей, і як наслідок, покращується якість набутих знань.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій /Автор – укладач Н.П. Наволокова.- 2-ге вид. – Х.:Вид.група «Основа»,2012.- 176 с.
2. Нікітіна Є.Л. Застосування інноваційних технологій на заняттях математики та у позаурочний час.
3. Дидактичні ігри на уроках математики. 5-6 класи/ Уклад.І.С. Маркова

УДК 744

ВИКОРИСТАННЯ KEYС-МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНЖЕНЕРНА ГРАФІКА»

*Ліненко Т.Д., викладач-методист, викладач вищої категорії
(Одеський коледж транспортних технологій, м. Одеса)*

При вирішенні загальної проблеми на заняттях загально технічних дисциплін корисним виявляється технологічне співробітництво, яке дозволяє всім студентам повністю осмислити і засвоїти навчальний матеріал, додаткову інформацію, а головне, - навчитися працювати спільно і самостійно. Серед сучасних технологій і методів навчання останнім часом особливе місце в професійній освіті займає навчання кейс-методом. Процес навчання з використанням кейс-методу є імітацію реальної події, що поєднує в собі досить адекватне відображення реальної дійсності, невеликі матеріальні і тимчасові витрати і варіативність навчання. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі використання кейсів у підготовці майбутніх фахівців присвячені дослідження П. М. Шеремета, Л.Г. Каніщенко [2] та ін. Теоретичні засади застосування сучасних педагогічних технологій у навчальному

процесі розкрито у працях І. Богданової, В. Кремень [4], В. Матірко, Н. Нічкало [5], Ю. Ткаченка, О. Сидоренка, Ю. Сурміна, В. Лободи, А. Фурда .

Активні групові методи навчання інтенсивно розробляли такі вчені: Р. Гуревич [3], М. Кадемія [3], Я.Сікора [1], М. Пальчук [6], та ін. Розроблена англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс case study (кейс-метод, метод аналізу ситуацій) стала однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах.

Сутність кейс-методу полягає в тому, що навчальний матеріал подається студентам у вигляді проблем (кейсів), а знання набуваються в результаті спільної співпраці. Кейс-метод орієнтований на самостійну індивідуальну і групову діяльність студентів. При вирішенні загальної проблеми на заняттях загальнотехнічних дисциплін корисним виявляється технологічне співробітництво, яке дозволяє всім студентам повністю осмислити і засвоїти навчальний матеріал, додаткову інформацію, а головне, - навчитися працювати спільно і самостійно.

Кейс-метод – метод інструктування, при якому студенти та викладачі беруть участь в прямому обговоренні ділових ситуацій і проблем. Головною умовою використання кейс-методу в навчанні тієї чи іншої дисципліни, є наявність протиріч, на основі яких формуються і формулюються проблемні ситуації, завдання, практичні завдання для обговорення і знаходження оптимального рішення студентами.

Кейс-метод використовується для вирішення задач різних рівнів складності залежно від розумових операцій, які будуть виконувати студенти при вирішенні даних завдань

Засобом для досягнення поставлених цілей викладання інженерної графіки є кейс, як пакет документів для роботи студентів, для цього розробляється алгоритм роботи за кейс-методом з восьми етапів, методика кожного етапу, критерії оцінок роботи по етапах заняття

УДК 004:378

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ В ЗВО 1-2 РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

*Краснопольов Р.М., викладач вищої кваліфікаційної категорії
(Маріупольський коледж ДВНЗ «ПДТУ»)*

Актуальність даної теми впливає з необхідності проходження студентами коледжів зовнішнього незалежного оцінювання з дисципліни «математика». На сьогодні ця дисципліна є на вибір студента, але у майбутньому ЗНО з математики планується як

обов'язкова дисципліна. На фоні того, що держава не забезпечує державні заклади підручниками з математики викладачу доводиться використовувати інші можливості та джерела.

Мета роботи полягає в аналізі платформ які є в мережі Інтернет та можливості їх використання для вивчення студентами дисципліни «математика».

Усі сайти мають платний і безкоштовний доступ. Але безкоштовний доступ має обмеження в використанні.

1. Сайт learning.ua є віртуальним навчальним закладом, який ефективно доповнює шкільну освіту.

Викладач може:

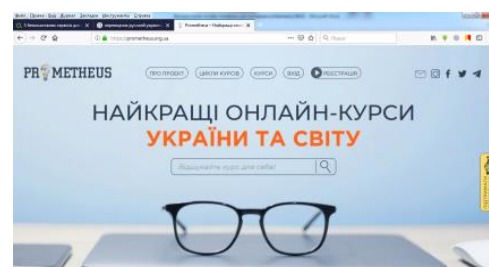
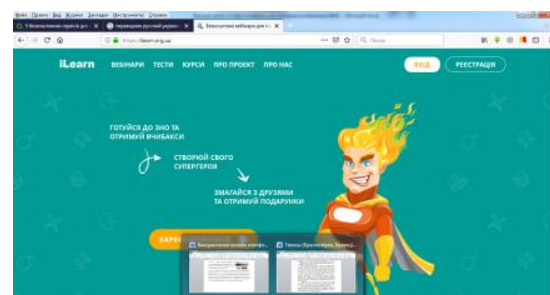
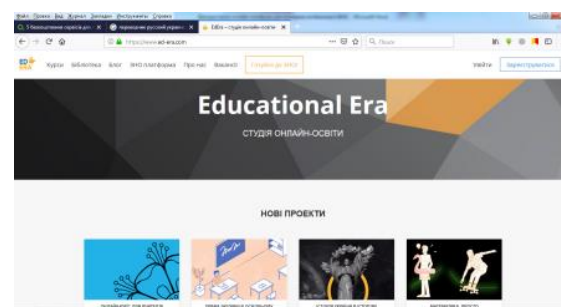
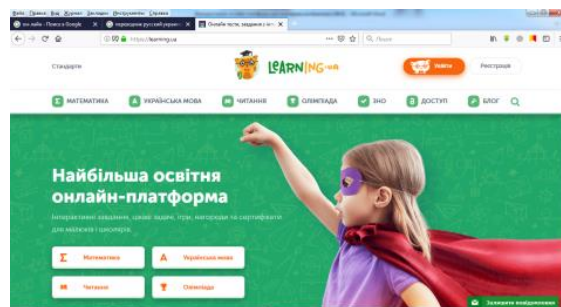
- набрати собі клас до 35 учнів
- сформувати власну навчальну програму
- контролювати виконання поставлених завдань
- слідкувати за прогресом свого класу
- відкрити доступ відразу для цілого класу
- вартість підписки від 225 грн. для цілого класу

Студент може:

- вчитись
- збирати нагороди
- бачити свій прогрес
- отримувати завдання від вчителів та батьків
- вартість підписки від 75 грн. для 1 учня.

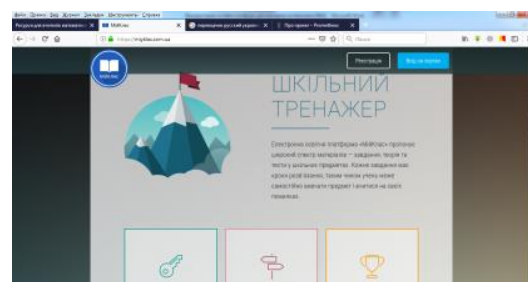
2. EdEra — освітня українська платформа, яка створює онлайн-курси та навчальний контент для широкої аудиторії з найрізноманітніших тем. Сайт для самостійної підготовки до ЗНО.

3. iLearn — проект від громадської спілки «Освіторія». Курс «Метаматика» від iLearn складається з 25 тем, кожна з яких містить відео (тривалістю від 25 хвилин і більше), у якому подається теорія та розв'язання задач. Додатково до кожної теми йдуть матеріали для самостійного опрацювання, у яких детальніше пояснюються певні формули й підтеми, а після завершення необхідно пройти тест, який складається приблизно з 20 (залежно від теми) завдань.

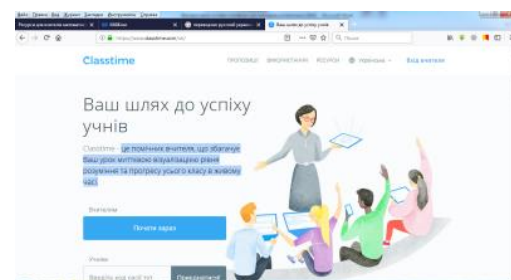

4. Prometheus — одна з найбільших освітніх онлайн-платформ України, яка другий рік поспіль допомагає студентам підготуватися до ЗНО, зокрема до тестування з математики.

5. Miyklas - електронна освітня платформа «МійКлас» пропонує широкий спектр матеріалів — завдання, теорія та тести у шкільних предметах. Кожне завдання має кроки розв'язання, таким чином студент може самостійно вивчати предмет і вчитися на своїх помилках.

6. Сайт Classtime - це помічник викладача, що збагачує заняття миттєвою візуалізацією рівня розуміння та прогресу усього класу в живому часі.

В мережі є десятки сайтів які пропонують вивчення математики самостійно або під контролем викладача. Кожен з них має свої переваги та недоліки. Тому кожен викладач повинен самостійно вибрати платформу яка йому більш до вподоби.

Список використаних джерел

1. <https://learning.ua/>
2. <https://www.ed-era.com/>
3. <https://miyklas.com.ua/>
4. <https://prometheus.org.ua>
5. <https://www.classtime.com/uk/>

З М І С Т

АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ

1	<i>Юрченко Б.О., Ігнатенко Сонячні батареї. Глобальна енергія</i>	4
2	<i>Шапалов О.О. бездротова передача енергії. Катушка Тесла (Качер Бровіна)</i>	6
3	<i>Демідова Ю.О., Кіптікова В.В., Кібербезпека автоматизованих систем управління технологічними процесами (АСУ ТП)</i>	8
4	<i>Клоков О.Д, Ознаки четвертої промислової революції в Україні</i>	11
5	<i>Аброськіна Г.О. Кісєльов М.С. Автоматизовані системи безпеки промислового виробництва</i>	12
6	<i>Костенко В.В. Комплексні системи інформаційної безпеки</i>	14
7	<i>Герин А. Р., Боровик К. В. Автоматизація геодезичних робіт та вимірювань – супутник дистанційного зондування землі та електронний тахеометр</i>	17
8	<i>Коновалов Р.А. Методи закріплення та систематизації знань студентів, отриманих під час проходження виробничої практики</i>	20
9	<i>Томік І.Ю. Сфери застосування сучасної робототехніки</i>	21
10	<i>Тесленко Д.В. Будова мікроконтролера та його програмування</i>	23
11	<i>Лисенко В.С. Використання Arduino в робототехніці</i>	25
12	<i>Карпенко В.М, DNS. Введення в систему доменних імен</i>	28
13	<i>Данилюк Д.Д, Дорохов М.В. Роботи в житті людини – науково-технічний прогрес чи наближення до знищення людства?</i>	30

П РА В О

14	<i>Бочарова Д.В. Корупційна складова життя українців з правової точки зору</i>	32
15	<i>Гуркіна М.А. Аналіз нормативної бази, що гарантує особі право на охорону здоров'я</i>	33
16	<i>Гутник І.В. Аналіз нормативної бази, що регулює відносини в мережі Інтернет</i>	35

17	<i>Стукалюк М.С.</i> Вплив змі на формування суспільної думки у передвиборчий період з правової та реальної точок зору	36
18	<i>Шаховал М.М.</i> Правове регулювання донорства в Україні та Республіці Білорусь: порівняльний аспект	38
19	<i>Баєнко А.О.</i> Не будьмо байдужими – зупинемо булінг разом	39
20	<i>Ладная С. О.</i> , Проблемні питання гарантії конституційного права на освіту в Україні	41
21	<i>Чанаях Є.А.</i> Протидія рейдерському захвату землі як складова державної політики щодо економічної безпеки країни	42
22	<i>Помігалова Є.П.</i> Конституційні права та свободи людини та проблеми їх реалізації в Україні	44
23	<i>Гуменюк К.О.</i> Політичний абсентеїзм: сутність та причини виникнення	45
24	<i>Ремесник Т.С.</i> Адміністративне право в Україні: сучасний аспект	48
25	<i>Гуменюк Д.М.</i> Особливості пенсійної реформи в Україні 2019 року	49
26	<i>Самофал А.В.</i> Імідж політичного лідера: аспекти формування	51
27	<i>Карасьова М.О.</i> Теоретичні засади становлення адміністративного права в Україні	55
28	<i>Синельникова А.В.</i> Деформації правосвідомості та правової культури сучасного українського суспільства	57
29	<i>Дівущак А. Ю.</i> міжнародна організація праці: діяльність щодо удосконалення інституту охорони праці	59
30	<i>Ткаченко І.М.</i> Вплив національних традицій на форму правління держави	60
31	<i>Алейник К.С.</i> Роль законності у суспільстві та у функціонуванні держави	62
32	<i>Гришаєва Є. А.</i> Сутність вирішення колізій норм права	63
33	<i>Проскуріна І.С.</i> Теоретико-правовий аспект поняття правосуб'єктності у трудовому праві	66
34	<i>Захаров О.Д.</i> Обмеження прав і свобод населення карпатської України	68
35	<i>Воляннюк А.В.</i> Поняття та історичні етапи становлення української воєнної доктрини	69
36	<i>Сугак К.В.</i> Сучасний погляд на теорії розподілу влади	70
37	<i>Манілкін О. Є.</i> Унікальність права кнр як представниці далекосхідної правової системи	72
38	<i>Мартинюк К.В.</i> Жіноча рука в управлінні державою	74

39	<i>Оганесян Т. А.</i> Аналіз окремих повноважень професійних спілок, як сторони соціального діалогу	77
40	<i>Чувальська І. О.</i> Перспективи еволюції страхової справи в Україні в контексті європейських та міжнародних стандартів	78
41	<i>Волошин Я.І.</i> Організація самостійної роботи студентів у вищій школі	80
42	<i>Кухарь С.С.</i> Медіація як суспільний інструмент примирення	81
43	<i>Вербицька В.В.</i> Правові аспекти запобігання булінгу серед студентської молоді	83
44	<i>Аврамова Д. І.</i> Проблеми розвитку конституціоналізму в Україні	84
45	<i>Чича Р.П.</i> Окремі питання розвитку інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження	86
46	<i>Бутирін Є.О.</i> Місцеве самоврядування в українській політико-правовій думці у ХІХ	87

УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

47	<i>Дончик М.В.</i> Мотивація праці персоналу	90
48	<i>Бізбіз Т.М.</i> Бенчмаркінг як універсальний інструмент оцінювання конкурентних переваг підприємства	91
49	<i>Короленко В.А., Волошина В.В.</i> Роль лідерства в системі управління організацією	93
50	<i>Марчук А.В.</i> Тайм-менеджмент в управлінні проектами	94
51	<i>Копійка І.І.</i> Корпоративна культура, як важливий інструмент менеджменту	96
52	<i>Скорозвон К.Г., Місецький Д.П.</i> Застосування тайм-менеджменту в навчальному процесі	98
53	<i>Магльованна Є.О.</i> Перспективи застосування інформаційних систем в торгівлі	100
54	<i>Нестеренко С.В.</i> Аналіз впливу процесів глобалізації на ефективність функціонування промислових підприємств України	102
55	<i>Панчак Р.О.</i> Сучасні погляди на конфліктні ситуації, що виникають в організації	103
56	<i>Мінаєва А.О.</i> Сучасний механізм стимулювання збуту в Україні	106
57	<i>Мурга А. В.</i> Психологічні типи керівників	108

ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

58	<i>Костиць О.Д.</i> Глушник шуму відпрацьованих газів двигуна внутрішнього згорання	110
59	<i>Єфименко К.П.</i> Вирішення проблем погіршення експлуатаційних властивостей дорожніх нафтових бітумів	111
60	<i>Гулицький М.О.</i> Проблеми і перспективи використання водневого палива	113
61	<i>Кочедикова О.Р., Кравченко К.В.</i> Проблеми міського пасажирського транспорту що гальмують розвиток м. Маріуполя	114
62	<i>Красозов А.С., Мирошниченко К.Г.</i> Перспективні напрямки розвитку автомобілебудування	116
63	<i>Березовська А.В.</i> Дослідження перевезення вантажів на автотранспорті у міжнародному сполученні	117
64	<i>Лук'яненко О.В.</i> Військова логістика- від трагедії до перемоги	118
65	<i>Бойко В.О., Сиротюк О.І.</i> Використання новітніх технологій для комфортного проїзду пасажирів на міському транспорті	119
66	<i>Скиба А.А.</i> Постійний моніторинг пасажиропотоку, як умова забезпечення попиту на автомобільні пасажирські перевезення у м.Маріуполі	120
67	<i>Назаров Д.С., Матвієнко М.С.</i> Вирішення питань пропускної здатності автодоріг у мегаполісах країни	122
68	<i>Прокопенко П.М., Фоміна А. М.</i> Експериментальне оцінювання якості руху легковагових вантажних вагонів	124
69	<i>Фесенко І.А., Бабійчук Н.О.</i> Підвищення ефективності взаємодії митної та транспортної систем	126
70	<i>Римчук В.О.</i> Вплив погодних умов на безпеку дорожнього руху	128
71	<i>Калашніков М. В.</i> Метод аналізу транспортних технологій з урахуванням енергетичних критеріїв	131
72	<i>Лукирич Д.В., Разінкіна К.Р.</i> Маркетингові дослідження транспортних послуг в області пасажирських перевезень на залізницях	133
73	<i>Власенко Л.Д., Баштанний К.О., Гапич В.І.</i> Аналіз засобів зниження шкідливого впливу автотранспорту на довкілля	135
74	<i>Купчук К.О.</i> Стратегія маркетинг-логістичної системи в інфраструктурі залізничного транспорту	139
75	<i>Рідкозубова Є.І.</i> Дослідження кільцевих перехресть на прикладі перехрестя в місті Харків	141

ТУРИЗМ

76	<i>Тонковська К.М.</i> Навички володіння іноземною мовою для роботи менеджером у сфері туризму	144
77	<i>Темченко В.І.</i> Правила поведінки за кордоном	145
78	<i>Бородіна І.О.</i> Формування активного способу життя молоді засобами туризму	147
79	<i>Дмитрієва Л.А.</i> Феоктист хартахай – народний просвітник	148
80	<i>Аджимуратова А.М.</i> Маріуполь - центр грецької культури	149
81	<i>Кравченко І.Ю.</i> Монастирські комплекси Запорізької області	150
82	<i>Іванова О.О.</i> Проблеми розвитку туристичної галузі в Україні	151
83	<i>Пращерук М. П.</i> Аналіз туристичного потенціалу України в умовах загострення соціально-економічної та політичної ситуації	153
84	<i>Троцевич Л.Е.</i> Умови розвитку санаторно-курортної справи	155
85	<i>Парчук І.О.</i> Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства Рівненської області	156
86	<i>Романюк Л.В.</i> Нові напрямки туризму в українському Поліссі	158
87	<i>Лемко-Мельник О.М.</i> Облаштування туристичних об'єктів для осіб з інвалідністю в Україні	161

БУДІВНИЦТВО ТА ЦИВІЛЬНА ІНЖЕНЕРІЯ

88	<i>Демяненко Д., Іванова Д.</i> Оздоблення інтер'єрів суспільних будівель конструкціями з гіпсу та бетону	162
89	<i>Коздровська В.Д.</i> Від соломи до металу покрівля ти надійнішою стала!	163
90	<i>Смокович А.В.</i> Самовідновлюючий біобетон	165
91	<i>Оласюк І.В.</i> Користь від «зеленого» будівництва	167
92	<i>Мищенко Г.М.</i> Акустика Маріупольського коледжу ДВНЗ «ПДТУ» та акустичний дизайн кабінету фізики	169
93	<i>Пузацова А.С.</i> Переваги використання SIP-панелей у сучасному будівництві	171
94	<i>Гірський І.В.</i> Основи системи сучасного управління якістю	173

ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ

95	Маркова А.С. Проектування керуючих програм для верстатів з ЧПК за допомогою інтегрованих CAD/CAM-систем	176
96	Крайдуба Д.І. Піскоструминна обробка – сутність та переваги методу	177
97	Гостюк В.А. Модернізація верстатів з ЧПУ	179
98	Пасевич Я.В. Встановлення фізико-хімічних залежностей створення керамічних пористих матеріалів для очищення рідин та газів	180
99	Денисенко О.В., Измайлова М.О., Скоробагатько І.І. Удосконалення технології термічної обробки голки трубопрофільного преса для пресування нержавіючих труб в умовах ПРАТ «Сентравіс продакшн юкрейн»	181

ПРИКЛАДНА МЕХАНІКА

100	Губка Д. Досвід застосування cmt технології на підприємстві «Тондо» м.Маріуполь	185
101	Пучков К.О. EWM-FORCEARC –зварювання з глибоким проваром за рахунок короткої стислої дуги	186
102	Бабак А.Р. Чавун та особливості його зварювання	187
103	Віндиш М.М. Тенденції розвитку зварювання та споріднених технологій	189
104	Ахкозов І.В. Використання широтно-імпульсної модуляції в зварювальних джерелах живлення, як засіб енергозбереження	190
105	Кузнецов М.А. Новітні технології зварювання	192
106	Цибанєв Є.Ю. Технічна діагностика дугогасильної камери	193
107	Зайченко А.К. Розробка технології контролю зварних з'єднань обичайки бетонного контейнеру в процесі виготовлення	196
108	Марченко Д.О. Магнітне дугтя як явище впливу магнітного поля	198
109	Довбуш К.В. Використання газових сумішей при дуговому зварюванні плавленням	200
110	Халюта А.Е. Відновлення поверхонь деталей за допомогою наплавлення	203
111	Барвінченко А.С. Зварювання полімерних труб для побутових Комунікацій. Переваги та недоліки перед металевими	205
112	Шапалов О.О. Керамічні підшипники: сьогодення та майбутнє	207

ЕЛЕКТРОТЕХНІКА, ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА ТА ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА

113	Дубовик Н.И. Автоматизовані системи контролю та обліку енергоресурсів	210
114	Макаров К.В. Інноваційний метод отримання електроенергії у Мегаполісах	211
115	Котиків М.А. Аналіз етапів розвитку космічної енергетики	212
116	Попов С.В. Обґрунтування енергоефективного управління асинхронним приводом без стабілізації швидкості	215
117	Медвідь М.М. Використання економного освітлення із самостійною підзарядкою батареї живлення	216
118	Мацюк А.В. Проблеми сучасної електроенергетики та проблеми їх вирішення	218
119	Шепетько Д.О. Обґрунтування раціональної схеми розщепленого збудження потужних синхронних приводів	220
120	Кульпінська О.С., Звягінцев М.В. Шворінь О.Р. Розумний будинок - пристрої автоматизації	222
121	Лисаков К., Бруханський Т. Електромагнітні хвилі в житті людини	223
122	Дорохов М., Щєбітченко О. Втрати напруги в мережах ліній електропередач	225
123	Зіненко О.О. Сонячні електростанції та перспективи їх використання в Україні на прикладі Донецької області	226
124	Білоус М., Міленко Б. Явище резонансу. Дослідження позитивних та негативних коливань.	227

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

125	Муханьова К.О., Шульгіна К.Д. Генна інженерія: development?!.. destruction?!	229
126	Василевська Т.О. Альтернативні джерела енергії	230
127	Мучкіна А.О. Жінки математики	231
128	Барковська К.В. Види шумового забруднення. вимірювання рівня забруднення. Експериментальне вивчення впливу забруднення на живі організми	232
129	Литвиненко О.Ф. Незвичайні геометричні фігури	233

130	<i>Дорол К.І., Митрофанова В.О., Токар К.Я.</i> Для чого потрібна математика в повсякденному житті	235
131	<i>Стеценко К.</i> Математика та спорт	238
132	<i>Коренівський В.</i> Біонічна людина	239
133	<i>Солоницин В.Е., Шайтан Г.Г.</i> Математика у моїй майбутній професії металурга	241

ІНФОРМАТИКА

134	<i>Паталах М.В.</i> «SCRUM – сучасна технологія розробки програмного забезпечення»	243
135	<i>Штефан Т.І., Дротянко Д.А.</i> Роль комп'ютера у житті сучасного студента	244
136	<i>Прудніков М.М.</i> Вплив комп'ютера на психіку людини	245
137	<i>Христодулов А. І.</i> GIS та бізнес	246
138	<i>Погорельцев П.М.</i> Інформатика та творчість	248
139	<i>Кондратенко В.Р.</i> ІТ-технології для обслуговування медичних закладів	249
140	<i>Майдіков І.М.</i> Інформатика в нашому житті	251
141	<i>Смолянов М.С.</i> Хмарні технології: перспективи та проблеми	253
142	<i>Трофимчук С.О.</i> Використання інноваційних технологій на заняттях інформатики	255

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

143	<i>Мостовщикова В., Литвиненко О.</i> , Кращий світовий досвід роботи з закинутими промисловими територіями, як один з можливих напрямів розвитку міст	257
144	<i>Шепеленко В.С.</i> Вплив державного боргу на економічну стабільність країни	259
145	<i>Гринишин М.Р.</i> Організація виробництва на підприємстві в умовах економічного розвитку України	261
146	<i>Юдіна Н.Є.</i> Особливості фінансової діагностики транспортного підприємства	262
147	<i>Проценко О.А.</i> Аналіз економічного стану України на сучасному етапі	263
148	<i>Гончарова І. О.</i> Інноваційні банківські технології та послуги ХХІ ст.	265

149	<i>Ковалевська В.В., Калінін В.В.</i> Проблеми трудових ресурсів та забезпечення України в умовах глобалізації	267
150	<i>Оришнік Т.І.</i> Соціальні проблеми молоді в Україні	269
151	<i>Серченко В.Б.</i> Проблеми зарплати в Україні та шляхи їх вирішення	270
152	<i>Василенко П. В.</i> Роль ТНК в економіці країн	272
153	<i>Жмура Е.В.</i> Теоретичні аспекти інвестиційного розвитку Харківщини	274
154	<i>Леончук І.Д.</i> До питання про становлення економіки знань	277
155	<i>Виходцева А.О.</i> Аналіз продуктивності праці в Україні	279
156	<i>Янченко Е.Е.</i> Застосування статистичних методів при дослідженні впливу мобільних телефонів на здоров'я підлітків	280
157	<i>Білокінь А.В.</i> Магнітна книга як засіб розвитку комунікативних здібностей дитини дошкільного віку	281
158	<i>Черниш О.С.</i> Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні	282
159	<i>Гринюк О.А.</i> Виховання дітей дошкільного віку в сучасній Українській сім'ї	284
160	<i>Ляхович І. С.</i> Самореалізація як визначальний чинник у становленні особистості	286
161	<i>Кравченко Д.І.</i> Особливості виховання різностатевих дітей у сучасній українській сім'ї	287
162	<i>Снісар Ю.І.</i> Роль гри в соціалізації дитини дошкільного віку	279
163	<i>Рибка Ю.М.</i> Українське село, його перспективи в майбутньому	291
164	<i>Барковська К. В.</i> Газетна періодика маріуполя як джерело історії доби Української Революції (1917–1918 рр.)	293
165	<i>Коврига О.О.</i> Вплив інтернету на дитину	294
166	<i>Галкина К.М., Дейкіна О.Б.</i> Використання світового досвіду щодо вирішення соціально-економічних проблем Приазов'я	296
167	<i>Фірсова В. С., Юдіна Н. Є.</i> Оптимізація транспортної інфраструктури мегаполісу як запорука соціально-економічного розвитку	297
168	<i>Маєвський М. О.</i> Перша допомога при травмах (переломи, вивихи, поранення)	299
169	<i>Бистрицька Я.М.</i> Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: проблеми та шляхи вирішення	303
170	<i>Егорова Т.</i> Родинні конфлікти та їх вплив на соціалізацію дитини	304
171	<i>Себій С. М.</i> Сучасний стан і проблеми безпеки харчування	307

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

172	<i>Ажиппа Л.В.</i> Імпресіонізм в мистецтві. Шляхи інтеграції.	309
173	<i>Камінський Г.</i> Роль фразеологізмів у мовленні	310
174	<i>Немерицька К., Василевська Т.</i> Театр як синтез мистецтв	311
175	<i>Кузьменко І.</i> Іншомовні слова в повсякденному житті	312
176	<i>Барковська К.</i> Шлях до мрії – сенс життя чи нейздійснене бажання? (за романом П. Коельйо «Алхімік»)	314
177	<i>Пажина К.А.</i> Феномен плагіату у сучасному світі	316
178	<i>Сиротюк О.І.</i> Способи творення лексичних одиниць у фанатському сленгу в англомовних фандамах	317
179	<i>Говоруха А.Д.</i> Роль слова у створенні мовленнєвої характеристики героя	318
180	<i>Коваленко С.О.</i> Структурно-компонентний аналіз сленгових неологізмів у віртуальних соціальних мережах	319
181	<i>Середа В.</i> Українська мова на сучасному телебаченні	321
182	<i>Василенко Г.С.</i> Особливості канадського варіанту англійської мови	322
183	<i>Семенюк Т.О.</i> Сучасні методи підготовки вчителя нової української школи	324
184	<i>Зануда Т.В.</i> Вплив французьких запозичень на збагачення словникового складу англійської мови	326
185	<i>Расказова А.В.</i> Полісемія лексичних одиниць в художньому тексті	328
186	<i>Ільїна С.О.</i> Теоретичні аспекти вивчення особового імені	331
187	<i>Дунаєв В.Д.</i> Роль іноземної мови у процесі підготовки молодшого спеціаліста інженерного профілю	332
188	<i>Столбцова А.О.</i> Стилїстичні функції виділень у публіцистиці О. Забужко	334
189	<i>Качан О.М.</i> Використання відеофільмів при вивченні іноземної мови	336
190	<i>Ільченко Г.О.</i> Проблема походження мови. Основні теорії її походження	337
191	<i>Кукліновська Я.В.</i> Формування мовної компетенції молодшого школяра	339
192	<i>Мазур С.І.</i> Цінність іноземної мови у сучасному світі	341
193	<i>Сирота А.С.</i> Трагедія голокосту очима Пауля Целана	342
194	<i>Попов В. К.</i> Проба Руф'є	344
195	<i>Лунак В.С.</i> Важливість використання мультимедійних презентацій при вивченні іноземної мови	347
196	<i>Ленцова Л.Ф.</i> Жіноче щастя – це примха чи норма?	349
197	<i>Ажиппа Л.В.</i> Імпресіонізм в мистецтві. шляхи інтеграції.	350

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН

198	Черв'юк М. М. Інтегративні тенденції у професійному становленні студентів	352
199	Іванченко О.М.. Аспекти формувального оцінювання в новій українській школі	353
200	Вовчук М.Р. Кубування як технологія розвитку критичного мислення	355
201	Михальчук М. Ю. Сутність викладання історичних дисциплін у Вищій школі за допомогою організації проблемного навчання	357
202	Лебедєв Д.В. Переваги, проблеми та перспективи розвитку електронного навчання в системі освіти	361
203	Фарбей О. Є. Активний відпочинок під час навчального процесу	363
204	Мартинюк К.В. Жіноча рука в управлінні державою	367
205	Ткаченко М.В. Інноваційні педагогічні технології у викладанні історії в сучасній вищій школі	369
206	Бардок К. Д. Використання мультимедійних технологій на заняттях з математики	372
207	Яблочко І.В. Метод візуалізації як ефективна родзинка сучасного заняття	375
208	Литвиненко І.Ф. Створення і використання ментальних карт в освітньому процесі	377
209	Тесленко А.В. Квест - технології в контексті інноваційного навчання при викладанні спецдисциплін	379
210	Мацкевич Ю. І. Взаємодія закладів вищої освіти та підприємств як основа цільової підготовки спеціалістів	381
211	Гладун О.В. Використання фреймових структур у процесі вивчення української літератури	383
212	Мартінова Т.М. Формування якостей конкурентоспроможної особистості в процесі навчання молодших фахівців в області автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій	385
213	Герасименко О.І. Формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні програмування	387
214	Ходзицька Л.В. Перспективи впровадження дуальної системи в освітній простір України	389

215	<i>Босенко К.О.</i> Ділова гра як метод формування професійної спрямованості майбутніх техніків-технологів у галузі машинобудування	391
216	<i>Букіна М.Д.</i> Впровадження особово орієнтованих розвиваючих технологій навчання на прикладі транспортних дисциплін	392
217	<i>Білокузов О.В.</i> Вплив ринку автотранспортних послуг у м.Маріуполі на підготовку молодших спеціалістів спеціальності 275 «Транспортні технології»	394
218	<i>Останчук К.В.</i> Використання інтерактивних методів навчання на заняттях інформатики	396
219	<i>Сафронова О.В.</i> Впровадження елементів сучасних педагогічних технологій як показник майстерності викладача	397
220	<i>Терентьєва Л.В.</i> Інноваційні технології навчання фізики як засіб формування позитивної мотивації студентів	397
221	<i>К.О.Поклонська</i> Використання комп'ютерних технологій при викладанні математичних дисциплін у ВНЗ I-II рівнів акредитації	398
222	<i>Козельська К.А.</i> Стимулювання навчання у студентів при викладанні транспортних дисциплін	399
223	<i>Березіна І.І.</i> Пошуково – дослідницький підхід на заняттях фізики – важливий інструмент сучасного заняття	401
224	<i>Славінська Л.М.</i> Впровадження елементів проблемного навчання – засіб розкриття творчих здібностей студентів на занятті з математики	402
225	<i>Карбан Н.В.</i> Формування творчого навчального середовища для розвитку математичних здібностей студента	405
226	<i>Бєлова М.П.</i> Дидактичні особливості навчального процесу при вивченні дисциплін спеціального циклу	407
227	<i>Забеліна Н.В.</i> Метод «адаптації» дисципліни, як основа для створення продуктивних міждисциплінарних зв'язків при вивченні загально технічних та машинобудівних дисциплін	409
228	<i>Олейнікова Т.С.</i> Медіаосвіта як інструмент захисту від соціально шкідливих інформаційних впливів	410
229	<i>Сагір Ю. В.</i> Використання групових інтерактивних методів навчання при викладанні профільних дисциплін	412
230	<i>Федорова К. К.</i> Позитивна педагогіка як складова гуманізації освітнього процесу	415

- 231 *Дубасова Т.І.* Реалізація компетентнісного підходу на заняттях з психології шляхом використання інноваційних технологій навчання 417
- 232 *Константинова Е.К.* Підвищення якості навчання шляхом впровадження інноваційних методів освіти 419
- 233 *Губіцька І.І.* Інноваційні технології навчання спецдисциплін як засіб формування позитивної мотивації здобувачів освіти 421
- 234 *Мартиненко О.Є.* Особливості викладання теми «Аналіз питань якості електроенергії» з дисципліни «Електричне обладнання електричних систем» 422
- 235 *Шитік Т.П.* Організація дослідницької роботи з фізики - одна з форм творчого розвитку особистості 424
- 236 *Саросика Т.М.* Труднощі аудіювання та шляхи їх подолання 425
- 237 *Мітін А.А., Крашенко М. М.* Засоби невербального спілкування, як складова комунікативної компетенції сучасного викладача 427
- 238 *Ількевич В.О.* Основні підходи до організації курсового проектування з дисципліни «Бази даних» 429
- 239 *Пономарьова І.В.* Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення української мови (за професійним спрямуванням) 430
- 240 *Чебанова Л.К.* Підвищення фактору мотивації при навчанні англійської мови студентів ЗВО 1-2 р.а. 432
- 241 *Кудрявцева О.К., Пузачова А.С.* Використання техніки мозаїки в практичній підготовці будівельного дизайнера 434
- 242 *Богадиця К.І.* Лінгвокраїнознавчий матеріал у підручниках з англійської мови (аналіз підручника з англійської мови для 10-го класу О.Д. Карп'юк) 435
- 243 *Корюков С.В.* Використання комп'ютерного моделювання електричних схем при викладанні дисципліни «Електротехніка та електроніка» 437
- 244 *Стєпнова Н.І.* Сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти 438
- 245 *Федосова А.Ю.* Поширення плюрилінгвальної компетенції, як альтернативний план подолання труднощів при вивченні іноземної мови 440
- 246 *Ступнік О.О.* Сучасний інструментарій викладача на заняттях

спецдисциплін	441
247 <i>Даценко О.І.</i> , ігрове проектування як засіб формування творчих та професійних здібностей майбутніх техніків-дизайнерів на заняттях з креслення	442
248 <i>Черноус В.В.</i> Інформаційна складова підготовки викладача до інноваційної діяльності	444
249 <i>Григоренко Т.Г.</i> Застосування проблемного навчання в коледжі	445
250 <i>Темнохуّد Е.О.</i> Використання проблемного навчання при вивченні товарознавства	447
251 <i>Лебідь Н.І.</i> Удосконалення системи оцінювання досягнень студентів в умовах Маріупольського коледжу ДВНЗ «ПДТУ» на засадах компетентнісного підходу	449
252 <i>Устюжаніна О.Л.</i> Формування комунікативних здібностей студентів ЗВО I-II рівнів акредитації на заняттях з англійської мови	450
253 <i>Ступак А.В.</i> Методичні підходи до формування професійних компетентностей при викладанні навчальної дисципліни «Економіка підприємства»	452
254 <i>Ступак А.В.</i> Тренінгові програми формування креативного мислення фахівців, як важливий елемент реалізації компетентнісного підходу в освіті	454
255 <i>Михайлюк Л.Ю.</i> Специфіка соціалізації студентів-першокурсників на етапі адаптації до нових умов навчання	456
256 <i>Лопочук Н.О.</i> Професійно-прикладна фізична підготовка як засіб формування фізичної культури особистості та забезпечення високого рівня професійної дієздатності майбутніх спеціалістів	458
257 <i>Гречка В.С., Овсієнко І. М.</i> Використання технології Web-квест в освітньому процесі	459
258 <i>Бєлова М.П.</i> Дидактичні особливості навчального процесу при вивченні дисциплін спеціального циклу	461
259 <i>Колобродова І.В.</i> Використання хмарного сервісу Onedrive в навчальному процесі в коледжі	462
260 <i>Горобей А.М.</i> Мотивація – елемент інтерактивного навчання	463
261 <i>Кубіцька О. А</i> Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя	464
262 <i>Бернацька Г.С.</i> Технологія Bring Your Own Device (byod) на заняттях з	

іноземної мови за професійним спрямуванням у Технологіко-економічному коледжі Миколаївського НАУ	468
263 Бібчук К.В. Активізація пізнавальної діяльності студентів факультету фізичного виховання під час практичних занять з біохімії	469
264 Губа Ю. І. Комунікативні вправи як засіб формування професійної мовленнєвої компетенції	471
265 Куликова Л.А. Навчання студентів презентації на заняттях з іноземної мови	472
266 Кошкіна О.Ф. Роль проектної технології у розвитку творчих здібностей і пізнавальної активності студентів (із власного досвіду роботи)	475
267 Макаренко Л. М. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні навчальної дисципліни «Анатомія і фізіологія сільськогосподарських тварин»	476
268 Карпюк Л.В. Методи проведення практичних занять з інженерної графіки	
269 Нестерова О.Ю. Формування корпоративної культури студентів закладів вищої освіти в контексті трансформації системи освіти	478
270 Пінчук В.Л. Види інтерактивного навчання та їх використання в Нікопольському технікумі НМетАУ	480
271 Вовк Т.М. Використання аудіовізуальних матеріалів як засобу створення іншомовного середовища на уроках іноземної мови	481
272 Зубкова Л.М. Інноваційні методи у процесі формування вмінь проектування майбутнього професійного шляху	483
273 Маринченко Г.М. Риси сучасного вчителя історії	485
274 Куліш З.В. ІКТ-експресія – один із сучасних методів формування непересічної особистості	486
275 Сапожникова Г.М. Шморгун С.С. До проблеми викладання гуманітарних дисциплін у технічному ВНЗ	488
276 Бережний С.О. Впровадження інноваційних технологій при викладанні навчальної дисципліни «Виготовлення зварних конструкцій»	489
277 Ланова І.В. Формування самоосвітньої компетенції у студентів технічного ЗВО	491
278 Лазарчук Є.П., Набродов В.З. Інтерактивні методи навчання	493
279 Островська Т. І. Відносини чоловіка та жінки як складова здоров'я зберігаючої поведінки молоді	494
280 Овчиник Т.А. Використання систем психофізіологічного тестування	

для водіїв під час проведення занять	495
281 Пазюк І.В., Пазюк В. Р. Основні види контролю знань студентів	497
282 Петренко Л.В. Інтерактивні технології при проведенні практичних занять	499
283 Шевченко С.М. Жестова мова, як основна форма роботи навчання глухих дітей	500
284 Солод Л. С. Сучасна лекція в контекстній моделі навчання	501
285 Ямкова Т. А. Тестування як сучасний метод оцінювання навчальних досягнень студентів	503
286 Гнилицька А. К. Професійна комунікація як один з елементів кадрового потенціалу	505
287 Іскрицька А.Ю. Процес вирішення навчальних проблем з фізики	509
288 Тихончук Л.С. Впровадження інноваційних підходів до інтеграційних, міждисциплінарних зв'язків під час графічної підготовки	512
289 Левченко С.В. Сторітеллінг як технологія розвитку критичного мислення	515
290 Вергейчикова С. В. Ціннісні орієнтири сучасної молоді	517
291 Свіщова Є. В. Ігрові технології на заняттях з вищої математики	518
292 Баранова Л.В., Мазурова А.П. Інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців	520
293 Кийко Н.М., Русіна Н.Г. Мобільні технології у процесі навчання землевпорядників	521
294 Красюк В.В. Тайм-менеджмент як засіб підвищення ефективності діяльності керівника	523
295 Височанська Р.П. Формування професійної компетентності на заняттях дисципліни «Технологія м'яса і м'ясопродуктів»	525
296 Чепіль Ю.С. Проведення практичного заняття	527
297 Дудченко А. С. Роль обласного методичного об'єднання викладачів української філології ЗВО І-ІІ р.а. в розвитку професійного потенціалу педагога	529
298 Баран О. М. Впровадження педагогічних інноваційних технологій на уроках історії	532
299 Старікова Г.Г. Формування антропоцентричної парадигми у сучасній лінгвістиці	534
300 Шморгун С.С. Гаража Г.І. До проблеми формування інформаційної компетентності студентів технічного коледжу	535
301 Глоба О.Ф. Скрайбінг як інструмент візуалізації навчального матеріалу	537

- 302 *Скородумова Л. Б. Грабельников О.М.* Впровадження інноваційно-оздоровчих технологій на заняттях фізичного виховання у ЗВО 538
- 303 *Гаврилюк Р.І.* Мотиваційне забезпечення навчальної діяльності на заняттях української мови 544
- 304 *Гойдош О.Л.* Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей студентів на заняттях біології 546
- 305 *Іванческу О. І.* Використання тзн на заняттях навчальної дисципліни «Сільськогосподарські машини» 547
- 306 *Козлова Г.В.* Застосування модульно-блочної системи при викладанні математики 549
- 307 *Кравчуновський О.Г.* Застосування тестового контролю як одного з ефективних інструментів визначення знань студентів 550
- 308 *Космина Б. Є., Леськів І. Б.* Організація тестового контролю знань у сучасних технологіях навчання загальнотехнічних дисципліни 552
- 309 *Мартиненко С.А.* Проблеми та задачі, які вирішує циклова комісія «Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів» 553
- 310 *Мірошникова Т.П.* Формування професійно-трудової компетенції студентів під час проходження виробничої практики з спеціальності «Контроль якості металів і зварних з'єднань» 554
- 311 *Лазарчук Є.П., Набродов В.З.* Застосування інформаційних методів в викладання технічної механіки у вищих навчальних закладах І-ІІ рівня акредитації при підготовці фахівців з автомобільних перевезень 557
- 312 *Рутило О. І.* Використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання на заняттях біології 559
- 313 *Рибачок Т.Є.* Сучасні методичні системи навчання графічних дисциплін засобами інформаційних технологій 561
- 314 *Варбанець С.К.* Інтегровані заняття з використанням сучасних комп'ютерних технологій 562
- 315 *Слабінська Л. Д.* Графічні навички як умова формування професійної компетентності майбутнього учителя початкової школи 564
- 316 *Веренич Л.В.* Мовна культура – складова іміджу сучасного вчителя 565
- 317 *Запорожець О. М.* Особливості формування полікультурної компетентності студентів засобами іноземної мови 567
- 318 *Мандрікевич В.М., Морозова Т.В.* Висадження злежалих доменних шлаків

груповим методом	571
319 Цимбалюк І. Деякі аспекти обґрунтування концепції системи неперервної освіти	572
320 Замкова Г.П. Інтерактивні технології при вивченні суспільних дисциплін	576
321 Ковальчук Н.В. Небезпеки, які пов'язані з нестачею фосфору у ґрунті	577
322 Журба О.В. Сучасні технології навчання, як фактор підвищення якості освітнього процесу	578
323 Субботіна О.В. Використання техніки візуалізації процесу мислення в педагогічній діяльності	580
324 Кузьменко В.В., Казарова Р.А., Доцільність використання Дистанційної освіти у процесі підготовки молодших спеціалістів у технічних навчальних закладах	582
325 Панова Л.А., Сучасні форми та методи при викладанні дисципліни «Інженерна та комп'ютерна графіка»	584
326 Михайленко О.В. Музична компетентність студентів Педагогічного коледжу як показник професійного становлення майбутніх вихователів ЗВО	586
327 Осипова Т.В. Професійна самореалізація студентів-музикантів під час педагогічної практики в зош та ЗДО	588
328 Роббіна Л.І. Застосування сучасних комп'ютерних технологій на заняттях музично-теоретичного циклу	590
329 Гераськіна В.А. Економічна соціалізація особистості	592
330 Коваленко О.В. Застосування педагогічних ідей В.О.Сухомлинського в еколого-педагогічній роботі майбутніх вихователів	595
331 Чорна Н.М. Громадська думка з питань освіти: реалії та перспективи	598
332 Поляк М.Г. Післядипломна освіта – запорука поглиблення знань медичних працівників	600
333 Дереповська О. С. Форми і методи контролю знань при вивченні природничих наук у медичному коледжі	603
334 Горovenko О.О., Мозгова М.М.. Аспекти екологічної освіти у медичному коледжі	606
335 Грицай Т.М. Узагальнення практичних результатів проходження виробничої практики в сучасних умовах виробництва	610
336 Очкаленко Н. О., Ходарєва О. А. Формування екологічної свідомості	

студентів шляхом розв'язання екологічних задач	612
337 Єлісєєва Л.С. Специфіка вищої освіти в Україні	613
338 Ходарева О. А., Очкаленко Н. О. Постановка і розв'язання екологічних задач при вивченні природничих наук	615
339 Сінькова Н. О. Сучасні підходи до викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у Вищій школі	616
340 Лисяк О.М. Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови	619
341 Бачинська О.М.. Формування мотивації до навчальної діяльності студентів ЗВО	619
342 Трубін М. П. Семантика в основі методів сучасного викладання електротехнічних дисциплін	621
343 Корнієнко Л.О. Розвиток творчого мислення здобувачів вищої освіти шляхом застосування технології Inquiry Based Learning на заняттях з біології	623
344 Євменова С.В., П.С. Пата. Роль інформаційних технологій, електронних систем та засобів як основи дуальної освіти у професійному навчанні	625
345 Гринкевич І.В. Формування читацької компетенції студентів в умовах особистісно орієнтованого навчання зарубіжної літератури	627
346 Хищенко Т.І. Шляхи реалізації компетентнісного підходу на заняттях української мови та літератури	628
347 Галиця І.В., В'юшкова Т.І., Галиця В.В., Соколовська І.Л. Реалізація зворотного зв'язку в концепції самостійної роботи як складової компетентнісного підходу при підготовці студентів	630
348 Комкова О.А. Сучасні форми та методи при викладанні математики в МТК ОНАХТ	631
349 Іщук Т. А., Іщук О. С. Міжпредметні зв'язки курсового проектування з дисциплін «Деталі машин» та «Комп'ютерне проектування» у підготовці молодших спеціалістів за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування» на базі ОКР «Кваліфікований робітник»	633
350 Смолянова О.В. Інноваційні технології як мотивація студентів до навчання	635
351 Житченко Г.О. Використання інтерактивних методів викладання економічних дисциплін для студентів коледжу	637
352 Войтюк Л.М. Використання інноваційних педагогічних технологій при	

	вивченні української мови (за професійним спрямуванням)	639
353	Коновалова О.Б. Методика проведення практичних занять з економіки торгівлі	641
354	Ярошук М.А. Упровадження в освітній процес новітніх технологій при викладанні англійської мови за професійним спрямуванням	643
355	Ліскевич І.І. Оптимізація викладання дисципліни «Основи рефлексотерапії» з використанням комп'ютерних технологій	644
356	Камазіна О.В., Карлова І.Г. Математичні методи в економіці	646
357	Земська О.Л. Сучасні підходи щодо формування готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності з розвитку мовлення дітей	648
358	Васютяк О.В. Інформаційний простір та його вплив на підготовку вчителя фізичної культури	651
359	Ласкіна Н. А. Інтерактивні технології в процесі підготовки молодшого спеціаліста	652
360	Леончук І.Д. До питання про становлення економіки знань	654
361	Єсінова О.Ю. Лабораторні роботи з електротехніки як ключові компоненти практичних вмінь студентів	655
362	Бортнік О. М. Впровадження нових форм і методів навчання студентів через практичну реалізацію цікавих ідей по виготовленню металевих виробів	657
363	Погорєлова Л.Д. Практика використання інноваційних технологій для формування професійних компетентностей на заняттях з методики фізичного виховання	659
364	Башкатова Н.М. Умови ефективної методичної роботи в коледжі	661
365	Білоус Л.В. Застосування майстер-класів як засіб формування творчої компетентності студентів	663
366	Ямковий О.Ю. Ділова гра як один з методів активного навчання при вивченні дисципліни «Політологія»	666
367	Волкотруб Н.В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів при викладанні спеціальних дисциплін	669
368	Бородкіна Т. А. Використання комп'ютерних засобів для підвищення якості викладання навчальної дисципліни «Теорія автоматичного управління » та активізації пізнавальної діяльності студентів	670
369	Волошко О.А. Інноваційні підходи до впровадження ІКТ при вивченні	

інформатики та математики	672
370 Афанасенко Н.В., Баркова Н.О. Застосування інформаційних технологій для підвищення ефективності та якості викладання математики у навчальних закладах I-II рівнів акредитації	674
371 Зотова О.О. Нестандартні методи викладення соціології (досвід використання)	676
372 Грищук О.М. Сучасні форми та методи при вивченні технічних дисциплін	677
373 Безугла І.М. Інформаційні технології у процесі проблемного навчання технічної механіки в закладі вищої освіти I-II рівнів акредитації	679
374 Марчук М.А. Розвиток логічного мислення студентів медичних спеціальностей	681
375 Цись Ю.В. Особливості формування математичної компетентності в учнів початкових класів	684
376 Салькова Н.В. Формування емоційно-ціннісних орієнтацій під час викладання Історії України	685
377 Повх Д.О. Використання інноваційних технологій на заняттях математики	686
378 Ліненко Т.Д. Використання кейс-методу при викладанні навчальної дисципліни «Інженерна графіка»	688
379 Красносьоров Р.М. Використання онлайн-платформ для вивчення математики ЗВО 1-2 рівнів акредитації	689

